H·A·H. ~~m.r.~~ £. 10.

SALLVSTII TIBERII A CORNETO

DE MODIS PROCEDENDI IN CAVSIS,

Quæ coram Auditore Cameræ aguntur.

PRACTICA IVDICIARIA.

NVNC DEMVM MVLTO AVCTIOR
& certior, quàm antea reddita.

Quibus accesserunt plures Sacrę Rotæ Romanę Decisiones, Practica eiusdem Rotæ Terminorum, Festa Palatij ac demum Breuis modus examinandi in causis criminalibus.

Cum singularum Materiarum locupletissimo Indice.

ROMAE, Ex Typographia Andreæ Phæi. MDCXXI.

Cum Priuilegio, & Superiorum permissu.

PERILLVSTRI D. D. CAROLO GABRIELIO EVGVBINO NOBILI ROMANO I. C. CLARISSIMO.

ANDREAS PHAEVS TYPOGRAPHVS F.

VT primùm venit in manus meas hęc Practica Iudiciaria Sallustij Tiberij à Corneto, cum additionibus à me collectis, (Per Illustris Domine) Tu quoque statim venisti in mentem, quem ijs eligerem Patronum. Importuni fortasse, animiq; nimis audentis fuit huiusmodi cogitatio: nihilò tamen minus, tua in omnes cognita benignitas, & mihi tua in me bene perspecta beneuolentia, vt id efficerem effecit. Impulit etiam ad hoc ipsum, operis ipsius inscriptio: quemadmodum enim ea Auctoris ingenium in decisionibus colligendis, in disponendis prudentiam, in illis referendis diligentiam significat, legentibusq; pręmonstrat; Ita par etiam, ęquumque erat, vt Typographus patrocinium quærens, te sibi potissimum deligeret; qui, & hunc librum, ubicunq; terrarum, & nominis auctoritate, & Familiæ splendore tueretur, & in quo ipsa iuris prudentia propriam, regiamq; sedem unanimi omnium opinione, & uoce haberet; Excipias igitur, qua soles humanitate, hoc meæ in te obseruantiæ monumentum; foueas, qua semper usus es clementia; faueas, qua potes authoritate, huic meæ, qualiscunq; sit, industriæ. Vt de te illud affirmare tandem in posterum ualeam, quod olim de Ioue fuisse dicitur decantatum. *Sæpe stat exigua, Iuppiter ipse casa.* Vale.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sacr. Pal. Apostol.

Cæsar Fidelis Vicesgerens.

Librum hunc mandante R. P. M. Sacri Palatij Apostolici vidi, & diligenter consideraui, & nihil in eo reperi quod vel bonis moribus, vel religioni aduersetur, imò vt olim maxime in foro versantibus necessarium esse existimo. Romæ die 20. Iulij 1620.

Angelus Lucianus Iuris Pontificij Professor in Almæ Vrbis Gymnasio.

Imprimatur, Fr. Gregorius Donatus Magister, Reuerendiss. P. F. Hyacinthi Petronij Mag. Sac. Pal. Apost. Socius, Ord. Præd.

SALLVSTII TIBERII A CORNETO
DE MODIS PROCEDENDI IN CAVSIS, QVAE CORAM AVDITORE CAMERAE AGVNTVR.

LIBER PRIMVS.
CAP. I.

1 *Experientia est rerum magistra.*
2 *Artes efficit.*
3 *Scientiam magistrorum interdum superat.*
4 *Stylus est quid facti.*
5 *Ignorantia facti fallit etiam prudentes.*
6 *Stylus vim legis obtinet, & iuri comparatur.*
7 *Sententia lata contra stylum nulla est.*
8 *Stylus habetur pro forma, quæ à iudice remitti non potest.*
9 *Stylus, qui tendit ad causæ decisionem, est plenè probandus.*
10 *Secus, si ad ordinationem iudicij, & quæ probationes sufficiant.*
11 *Stylus, qui iuri communi aduersatur, non valet, & quare.*
12 *Stylus etiam contra ius præscribi potest.*
13 *Stylus, quando vim habeat consuetudinis.*

PROOEMIVM.

NVLLVM experiẽtiæ aptius, magiſque pro-
priũ nomen inueniri poterat, quàm, quod
1 ei Summ.Pont.Gregor.X.Cæſarem lib.2.
de bello ciuili imitatur impoſuit; dum eã
in c.quam ſit,de elect.in 6. rerum omniũ
2 efficacem magiſtrã appellat. Experientia
enim artes efficit; ſi Philoſ. 1. Metaph. ſub
initium, aſſentimur. Sed neminem profe-
cto arbitror fore, qui ab eo diſſentiat, ſi
de artibus, quę non in ſola ſpeculatione, meditationeque conſiſtũt,
ſed actu perficiuntur, eum verba facere intellexerit. Actiones nãq;
noſtræ, vt plurimum, ab experientia pendent; in quibus magis prę
ſtat expertus, quam qui nudam rationem nouit. vt D.Thomas in
procem.lib.1.Metaph.c.1.memoriæ prodidit. Et Cicerone autho-
3 re, de Orat. Vſus frequens omnium magiſtrorũ ſcientiã, & præce-
pta ſuperat interdum, vt nos quotidie in iudicialibus actionibus
experimur. Videmus enim homines alioquin iuris conſultiſſimos,
quiq; legibus in gymnaſio explicandis ætatis omne tempus con-
ſumpſerunt, ſi in iudicium vocentur, hæſitare, titubare, aliquem de
niq; ex tabellionibus monitorem ſui officij, & pręceptorẽ quęrere,
ex eoq; magis quam ex Bartholo ſapere. Quanquam minime mirũ
hoc ijs videatur, qui modos omnes (quos ſtylos vocant) in multis
varijſq; Vrbis tribunalibus cauſas agitandi diuturno vſu, & litiũ
longa tractatione didicerint. Etenim quot magiſtratus in hac cu
ria ſunt, tot ſunt iudiciorum rationes. Libello in Capitolio, mo-
nitorio coram Auditore Cameræ, commiſſione in ſacro Rotæ au-
4 ditorio lites inchoantur. Qui ſtyli ſint quid facti, Pariſ.conſil.168.
5 num.15.vol.4. non eſt, cur ſuccenſeamus iuriſperitis, ſi eos non
nouerint: ignorantiam enim facti plerumq. etiam prudentiſſimos
fallit l.2.ff.de iur.& fac. ignor. Hæc cum ſæpenumero animaduer-
tiſſem. dum acta cauſarum, quæ coram Auditore cameræ ageban
tur ſcriberẽ, (in eo enim Tribunali quadraginta annos, & eo am-
plius ſum verſatus) opere pretium me facturum exiſtimaui, ſi
quæ lunginqui temporis vſu, & obſeruatione perceperam; lite-
rarum monumentis commendaſſem. Confeci, Deo iuuante, quod
decreueram; & iam ſunt plures anni elapſi, quod ea de re libel-
lum in vulgus edidi. In qua editione practicæ fines nequaquam
ſum prætergreſſus: nullam ſcilicet legis authoritatem, nullum iu-
ris interpretem in meæ ſententiæ confirmationem adduxi, nuda
eorum, quæ experiẽtia didiceram, narratione contentus. Ea enim
ſenten-

sententia fuit, dum opusculum illud conscriberem, vt necessarium minime existimarim, stylo fidem, & firmamentum legibus adiun-
6 gere; cũ stylus ipse per se legem efficiat, legisq; vim obtineat Rot. dec. 2. de appellat. in nou. decis. 16. de consuetu. in antiq. Dec. cons. 699. n. 5. Guid. Pap. decis. 198. nu. 2. & pro iure seruandus sit; Rot.
7 dec. 1. de fil. presb. in nou. Corn. cons. 290. nu. 2. vol. 1. & cons. 285. nu. 2. vol. 3. Quod vsque adeo verum est, vt si contra stylum iu-
8 dicaretur, sententia esset nulla, ac si cõtra legem lata foret: Guid. pap. decis. præcitata. Habetur enim pro forma, & ideo a iudice remmitti non potest. Pedem. decis. 22. nu. 6. quæ Bal. Dec. Felin. & alios innumeros congerit. Quæ omnia locum obtinent in quocunque foro, siue ad ordinandam, siue ad decidendam litem ten-
9 dant, Afflict. decis. 79. num. 4. Pedem. d. decis. 22. num. 7. eo solum adiecto discrimine, vt si stylus sit, qui causæ decisionem respiciat, plene probandus sit. Bar. in rep. l. de quibus. num. 22. ff. de leg. Pe-
10 dem. decis. ibid. num. 3. si vero ad ordinem tantum iudicij pertineat, possit se de eo iudex informare ex officio inter priuatos parietes a procuratoribus, & aduocatis, & actuarijs, partibus non citatis, neque vocatis, Dec. cons. 402. num. 10. cons. 447. num. 10. decis. Pedem. eodem loco num. 16. & seq. Vant. de null. ex defec. process. num. 86. His, inquam de causis libellus ille meus sola suimet authoritate subnixus in hominum aspectum prodijt. Verum
11 post primam illam editionem, maturius, & diligentius rem expendens, considерansq; stylum, qui iuri communi aduersatur, non valere, vti ab inferioribus magistratibus inductum, qui iuri derogare non possunt, Alex cons. 36. num. 9. & seq cum add. vol. 2. Dec. cons. 11. num. 11. & cons. 676. num. fin. Pedemon. vbi supra nu. 4. Aym. de Antiq. temp. 4. part. in princ. num. 36. licet non me lateat fallere conclusionem eiusmodi, vbi stylus esset præscriptus;
12 nam etiam contra ius potest præscribi, vt post Roch. de Curte tradit Aym. cons. 201. num. 9. & d. tract. de antiq. temp. loco proxime citato vers. quod intellige, Natt. ad Alex. d. cons. 36. in vlt. add. vel vbi venisset in notitiam populi, aut maioris partis illius:
13 valeret enim eo casu in vim consuetudinis, Aym. vbi supra vers. 2. intellige (*ac proinde stylum hic intelligi volumus, qui sit antiquus atq; longo vsu receptus, nõ aũt varius .i. modo albus, & modo niger, de quo per Lapũ alleg. 51. & per ea quæ scribunt Feli. in c. Rodulphus. §. ceterũ col. 2. de rescrip. Cur. in l. more ff. de iurisd. omn. iud & Io. Steniz. in eius syl. nup. l. 3. in tit. est nuben.*) Tamen, vt tutius hosce scopulos euitarẽ, ijsq; satisfacerem, qui tritũ illud in scholis passim dictitant erubescimus cũ sine lege loquimur, §. consideremus, in auth. de trien. & semi. institui eundẽ libellum, ac alios

duos secundos libellos intra dictum tempus in lucem editos innumeris pene in locis auctos,& locupletos (a primæ enim editionis tempore ad hanc vsque diem,in eiusdem fori actionibus exercitatus ad pleniorem rerum scientiam vsu duce perueni) iterum edere:& in postrema hac editione stylum ipsum iuris anthoritate,doctorumque testimonijs confirmare:vt hinc perspicuum fieret,eum iuri consentaneum,& nihil de eo a me conscriptum esse quin a sacris canonibus,& legibus veluti fontibus manarit,& fluxerit. Si quid ea in re effecero, si laborem aliquem causidicis leuauero, si aliquo modo litigatores iuuauero,id totum, quantulumcunque sit,diuinæ bonitati tribuo.Mihi satis fuerit, si quem iuris peritum ad hæc melius, & cumulatius agendum incitauero. Ad propositum ergo descendens a processu cameralis obligationis eiusdem tribunalis præcipuo,& frequentissimi exordiar.

DE VARIIS ANTIQVARVM CAMERALIVM obligationum formis. Cap. II.

1 *Duæ erant antiquitus obligationum formulæ magis vsu receptæ.*
2 *Earum tenores.*
3 *Tertia forma rarò vsitata.*

1 AD processus, circa exequutionem instrumentorum Cameralem obligationem continentium;de qua persæpe in Auditoris Cameræ Tribunali agi consueuit, seruandos deuenientes,vt facilius innouatio moderni styli, illiusq. ab antiquo discrepantia dignoscatur, de qualitate prædictarum obligationum, & priori earum exequutione non nihil breuiter referendum existimauimus. Instrumenta iampridem, & contractus sub diuersis formis, & qualitatibus, vt late in instrumentorum formulario habetur, recipiebantur; in quibus, & pro quorum obseruatione debitores, & alij contrahentes obligationis vinculo, sub altera ex infra scribendis formulis generatim obligabantur. Quarum vna hæc est (Pro quibus obseruandis supradicti contrahentes sese, hæredes, & bona in ampliori forma Cameræ Apostolicæ obligarũt,iurarũt,tactis, &c.) cuius formulam late extensam habetur inferius 4. libro. Altera vero, arctius deuinciebantur debitores, hæc præter Cameralem

lem obligationem habebat addita verba.(Et censuras omnes Ec-
2 clesiasticas,vna cum mandato exequutiuo susceperunt.) Et hæ duæ formulæ tam in Vrbe, quam extra passim erant vsu receptæ in omnibus contractibus. Non deficiebant etiam aliqui, qui nimis
3 prudentes, & accurati apparere desiderantes, in forma iuris, aut quarentigiæ sese, vel bona tantum, non autem personas obligabant. Sed hoc raro eueniebat. Nam creditores proprijs damnis cautiores effecti, arctiores obligationes ab eorum debitoribus poscere curabant; quæ sub altera ex suprascriptis duabus formulis,vt diximus, recipiebantur. Quarum obligationum primo descriptarum exequutio, modo intra annotando procedebat.

DE PROCESSV SIMPLICIS CAMERALIS Obligationis instrumentis in Vrbe celebratis appositæ antiquitus seruari solito. Cap. III.

1 *Prior citatio in processu exequutionis simplicis, & antiquæ cameralis obligationis.*
2 *Altera citatio.*
3 *Ceduloni,seu excommunicationis formula.*
4 *Citatio aggrauatoria,& brachium seculare præcedens.*
5 *Formula ceduloni aggrauatoriæ.*
6 *Formula brachij secularis,quod hodie mandatum exequutiuum dicitur.*

1 VIGORE simplicis obligationis in forma Cameræ,iuxta primo scilicet enumeratam formulã receptæ,si instrumentum erat rogatum in Tribunali Auditoris Cameræ,citabatur olim debitor ad soluendum iuxta formam suæ obligationis,allas confitendum,vel confiteri videndũ debitum,& se excommunicari. Et in termino relationis factæ per Cursorem comparente creditore,aut illius legitimo Procuratore,Iudex, habita prius iudiciali debiti confessione vnius ex procuratoribus per debitorem in eius obligatione constitutis(in qua obligatione,prout in formæ Cameræ extensione patet,constituuntur omnes causarum actores,notarij,& Romanæ Curiæ Procuratores ad confitendum debitum) excommunicabat debitorem,nisi infra tres dies currentes soluisset, siue aliquid releuans allegasset:quia terminus trium dierum censetur sufficiens ad

probandum ea,quæ in continenti probanda sunt; vt per Gallesi.ad form. cam.in 4.par.q.1.nu.2. Et licet ille Procurator non esset ibi præsens,nec debitum fateretur; tamen de stylo antiquo communiter recepto,& comprobato,qui, vt inferius dicetur, vim habet legis,ob cumulum, & multitudinem negociorum, extendebatur (prout in similibus etiam hodie extenditur)per notarium; quod
3 ille Procurator ibi interfit,& debitum fateatur.Quibus tribus diebus elapsis(quos nihil intereratiuridicos,aut feriatos esse) citabatur secundo debitor (ad videndum se declarari, & litteras declaratorias contra se decerni, & relaxari.) Ac in termino relationis comparente creditore, aut procuratore legitimo, Iudex declarabat debitorem incurrisse excommunicationis sententiam, & litteras declaratorias relaxabat, nisi per totam illam diem satisfecisset. Qua die elapsa, & debitore adhuc in solutione moram faciente,& nihil releuans deducente,relaxabantur a Iudice litteræ de-
4 claratoriæ sub hac forma(D.A.hic auctoritate Apostolica denunciatur excommunicatus, & declaratus ob non solutionem scutorũ ducentorum auri in auro,infrascripto D.instanti debitorum vigore obligationis in forma Cameræ,de qua in actis. Instante D. N. principali.)Et litteris huiusmodi nomen est cedulonus. Quo cedulono expedito,publicato,& affixo per Cursores aciei campi Floræ: si infra decẽnium post illius publicationem debitor non soluebat;
5 eo iterum citato, ad videndum se aggrauari, & reaggrauari, vna cum inuocatione auxilij brachij sæcularis,& comparente creditore,aut eius procuratore, & reproducente dictas declaratorias litteras publicatas tenoris prout in eis, debitore vero nihil releuãs opponente,iudex aggrauabat censuras inuocando auxilium brachij sæcularis, & litteras aggrauatorias, ac brachium sæculare
6 relaxabat sub his formis. Cedulonus aggrauatoriæ. D. A. exaduerso principalis hic auctoritate Apostolica denunciatur excommunicatus, & declaratus,aggrauatus, & reaggrauatus,vnà cum inuocatione auxilij brachij sęcularis ob non solutionem scutorum ducentorum auri in auro, infrascripto Domino instanti debitorũ vigore obligationis in forma Cameræ,de qua in actis; instante D.N.forma brachij sæcularis in curia. De mandato Illustrissimi, & R. D.Auditoris Cameræ,siue eius R.P.D. Locumtenentis, & ad instantiam D. N. principalis creditoris, Tenore præsentium auferatur de bonis D.A.exaduerso principalis debitoris,bona valoris scutorum ducentorum auri in auro debitorum vigore obligationis in forma cameræ, de qua in actis,vnà cum expensis præsentis mandati; Quæ ablata deponantur ad effectum subhastandi,necnon capiatur idem,& carceretur non relaxandus, donec ei-

dem

dem instanti de dicto eius credito integrè satisfecerit, & sine expressa Domini licentia, & mandato. Quoniam ipso debitore citato, excommunicato, declarato, aggrauato, & reaggrauato, vnà cũ. inuocatione auxilij brachij sæcularis Dominus ita mandauit, dic, &c. Formulas extra curiam omitto; de illis enim inferius tractabimus suo loco. In vim supradictæ declaratoriæ, & aggrauatoriæ, affigebantur publicè per Vrbem cedulones litteris maiusculis 1
scripti, in quorum summitate, in debitorum vilipendium deformes, atq. indecoræ imagines varijs coloribus pingebantur.

DE PROCESSV EXEQVVTIONIS Obligationis antiquæ censuris munitæ. Cap. IIII.

1 *Modus procedendi ad exequutionem obligationis, in qua est consensum in mandatum vnica præuia citatione.*

2 *Processus exequutionis similis obligationis, in qua consensum est in mandatum absque citatione.*

EX forma secundæ obligationis, in qua debitor præter Cameralem obligationem suscipiebat omnes censuras Ecclesiasticas, vnà cum mandato exequutiuo: consentiens illarum relaxationi vnica, vel nulla citatione præcedente: si cum citatione, ita procedebatur. Citato debitore,
1 ad soluendum iuxta formam suæ obligationis, alias videndum contra se relaxari censuras in obligatione susceptas; comparenteq; in termino citationis creditore, iudex relaxabat censuras, nisi per totam illam diem soluisset.
2 Si vero absque aliqua citatione erat obligatus: elapso termino in obligatione conuento, ad instantiam creditoris expediebatur mandatum in suprascripta forma vsq. ad clausulam, Quoniam vbi dicebatur, Quoniam constito de credito per obligationem, ipsoq. debitore excommunicato declarato, omnibusque censuris Ecclesiasticis innodato, dominus ita mandauit, Dic, &c. In vim istarum censurarum affigebantur pariter ceduloni, & carcerabantur etiam debitores.

DE APPOSITIONE MANVS IVDICIS in libro actorum Notarij. Cap. V.

1 *Censuræ non relaxantur, nisi præcedente Iudicis decreto.*

 2 *Vetus*

2 *Vetus formula subscriptionis iudicis.*
3 *Diffinitiua iudicis decreta in scriptis fiunt.*
4 *Libellus non requiritur in causis summarijs.*
5 *Cur adinuenta sit noua formula.*
6 *Formula nunc vsitata subscriptionis Iudicis.*

1 VErum, quia durum, & rationi prorsus dissonum videtur, censuras eiusmodi, nullo præcedente decreto formiter facto, relaxari (siquidem hæc censurarum fulminatio, decretum est diffinitiuum, animas, & corpora ligans) in antiquis obligationibus tempore bo. mem. Cardinalis Ghinutij, dum in minoribus constitutus Auditorem Cameræ agebat; quia modica recipiebantur instrumenta, propter bonam hominum tempestatis illius fidem; in similium obligationum pede verba huiusmodi scribi consueuerãt.
2 Nisi infra tempus conuentum: dentur litteræ de consensu. Iuris enim esse videatur; Quia sententia debet ferri in scriptis, vt habe-
3 tur in l.p.& ibi Bart.& doct.C.de senten.ex breui.reci.quod etiam procedere videtur in causis summarijs, in quibus libellus non re-
4 quiritur: pro quo est tex.in clemen.sæpe, §.sententia. de Verb. si-
5 gnif. Abb.in c. p.de oper. nou. nunc. Cum autem ob hominum instantis temporis calliditatem mirum penè in modum auctam, nec verba, nec apocæ, imo nec valida instrumenta creditoribus quodammodo sufficerent; proindeq. infinitus propemodum instrumentorum, etiam validis, & efficacissimis clausulis munitorum numerus excreuerit, ac alia diffinitiua decreta in dies occurrant in tribunali facienda, vtpote, Confessio debiti, Reintegratio monitorij per debitorem negati, & a creditore verificati, Decretum mandati exequutiui, censurarumque antescripta fulminatio; pro faciliori decretorum huiusmodi expeditione, & ad tollendas nullitates, in libro actorum notariorum Brolliardo nuncupato, qualibet iuridica die a Iudice manum sub infrascriptis verbis, a quolibet notario in suo Brolliardo in scriptis poni excogitatum, & vsu receptum fuit.

6 Confessio debiti.
nisi infra tres.
Reintegratio monitorij, & relaxatio mandati.
nisi ad primam diem.
Relaxatio censurarum.
nisi infra tempus conuentum, dentur litteræ de consensu.

DE

DE PROCESSV EXEQVVTIONIS Cameralis obligationis, instrumentis extra Curiam celebratis adiectæ. Cap. VI.

1 *Differentia inter exequutionem obligationis celebratæ in Curia, & extra eam.*
2 *Extensio formæ Cameræ.*
3 *Hæc extensio necessaria est pro validitate processus.*

QVI modum procedendi ad exequutionem Cameralis obligationis instrumentis in Curia receptis adiectæ superius relatum nouerit; processum, qui in executione similis obligationis contractibus extra curiam celebratis annexæ seruari antiquitus consueuerat, nullo ferè negotio
1 cognoscet. Hæc enim tantum inter hos processus erat differentia. Citabatur in hoc processu debitor in primis (ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, ac mandari exten-
2 di formam Cameræ, in dictis iuribus appositam iuxta stylum curiæ.) Et in termino citationis, comparente creditore, iudex præuia illorum recognitione, obligationem extendi mandabat. Qua extensa, seu quo decreto extensionis facto, hoc enim satis erat absque aliqua formali extensione; quæ postmodum poterat à notario quandocumque fieri, ad obligationis prædictæ exequutionem, vt supra de instrumentis simplici Camerali obligatione munitis, in curia celebratis latè diximus, procedebatur. Licet Rota alias non remanserit contenta hoc solo iudicis decreto extensionis prædictæ; sed dixerit illud non sufficere, & formalem extensionem à notario faciendam requiri, vt in vna Aquilana coram bo. me. R. P. D. Robusterio die 7. Nouembris 1576. dictum fuit.

3 Notandum est amplius, quod prædicta extensio formæ Cameræ est adeo necessaria, quod si Auditor Cameræ procedit non extensa Camerali obligatione processus nullitatis vitio subiacebit ex defectu iurisdictionis, vt per Marchesi. in secunda part. cap. 1. num. 57. de commiss. sanat. nullit. cum alijs ibi citatis.

DE PROCESSV EXEQVVTIONIS Obligationis Cameralis cenſuratæ, annexæ contractibus extra curiam celebratis. Cap. VII.

IN inſtrumentis, in quibus debitor cum cenſuris, & mandato executiuo erat obligatus, præmittebatur aduerſus eum citatio, ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare teſtes ſuper illorum recognitione, quatenus opus ſit, & ſoluendum iuxta formam ſuæ obligationis, alias videndum relaxari cenſuras in obligatione ſuſceptas. Cuius citationis relatione à Curſore facta procedebatur eodem penitus modo, quo de inſtrumentis cenſurata obligatione vallatis in Curia celebratis ſupra retulimus. Non requirebatur in huiuſmodi cenſuratarum obligationum proceſſu aliqua obligationis extenſio. Idem quoque hodie iuxta factorum contingentias ſeruatur, vt infra ſuo loco trademus.

DE MODO PROCEDENDI ad fulminationem cenſurarum, qui olim ſeruabatur hodie ſublato. Cap. VIII.

1 *Decretum, quod abſtineatur à fulminatione Cenſurarum.*
2 *Et quando ad eas ſit procedendum.*

1 QVIA eiuſmodi cenſurarum fulminatio adeo frequens erat, & in tantam venerat familiaritatem, vt contemptui potius, quam coertioni hominibus eſſe videretur; ſacroſancta Tridentina Synodus ſeſſ. xv. & deinde Pius IV. & ſucceſſiue Pius Quintus piæ me: expreſſius in Reformatione Tribunalis Auditoris Cameræ prudenter etiam conſiderãtes anathematis gladium non, niſi pro re graui, & ardua, vel, vbi alia iuris, vel facti non pro ſint remedia, & non ſine magna circunſpectione exercendũ eſſe; nimis amplã huiuſmodi cẽſurarũ fulminationis licentiã reſtrixerunt; decernẽtes ad cenſurarũ relaxationẽ
2 deueniri non debere, niſi vbi, & quãdo contra debitorẽ facile fieri nõ poſſet exequutio, nec realis, nec perſonalis, de quo impedimẽto iudici conſtare debeat, vt latè habetur in §. 5. dictæ Conſtitutionis reformationis Tribunalis, quę ſub die 4. mẽſis Decemb. anni 1570. Auditori Cameræ, & illius notarijs notificata fuit.

DE

DE DVABVS OBLIGATIONIS Cameralis formulis ex reformatione Pij Quinti adinuentis. Cap. IX.

1 *Prima formula obligationis, in qua certus constituebatur procurator.*
2 *Alia formula, in qua requirebatur iudicis præsentia.*
3 *Primæ formulæ aliquandiu paritum est.*
4 *Posterior formula nunquam fuit vsu recepta, & quare.*

1 EX præscriptæ reformationis tenore statutum est, §. in primo: ne quisquam debitor posset ampliùs condemnari ex confessione debiti à procuratore facta: vt ante dictam reformationē consueuerat; nisi talis procurator in obligatione constitutus, expreßè à debitore cōstituēte nominaretur procuratorq; ipse eidē obligationi, & tēpore illius stipulationis interesset, & onus mādati acceptaret, nō solū ad debitū ipsum cōfitendū, verū ēt ad debitorem defendendum. Ex eadē Const. §. 5. incip. Quod si qñ statutū etiā est; quod si aliquis se arctiùs obligare voluisset (putà cū susceptione censurarū. & mādati exequutiui, vt antea fiebat; quæ censuræ statim adueniente solutionis tēpore, vt supra dixi, fulminabātur) tunc in stipulatione obligationis eiusmodi requirebatur iudicis ordinarij præsentia, qui debitori pœnā mandati relaxationis, censurarumue fulminationis, nisi debito, & conuento termino soluisset, cōminabantur, nulla facta personali citatione, sed vnica tantū præuia dilatione, quæ in locis Vrbis publicis affixa intimaretur: Quodq; facta hac intimatione, ad māndati relaxationē, ac successiuè ad censuras (quando tamen realis, aut personalis exequutio facilè fieri non potuisset) procederetur. Ex quibus quidem duabus formulis, ac obligationum modis, talis, tantaq; orta fuit difficultas; vt diu, quomodo in actu prædicto possent exequutioni mādari, ob magnum obligationum numerū, quæ in quolibet ex Tribunalis officijs quotidie recipiuntur, fue-
3 rit dubitatum: Attamen primæ parti, & reformationi aliquandiu paritum est. Nam in obligationibus, quæ paßim in notariorum officijs recipiebantur, vt plurimum constituebantur procuratores, Notarij, Scribæ, & Iuuenes in eisdem officijs scribentes, & familiares creditorum; & erat ea constitutio, ac si facta non fuisset. Si autem alibi, quam in officio recipiebantur obligationes, constituebantur procuratores quicunque, etiam idiotæ, famuli, & artifices; qui tempore exequutionis obligationum nunquam compa-

comparebant, nec aliter principales suos defendebant. Alia secunda formula numquam fuit vsu recepta propter difficultatem habendi iudicem, alijs in agis arduis negocijs impeditum.

DE NOVIS CAMERALIS OBLIGATIONIS formulis, quæ hoc tempore sunt in vsu. Cap. X.

1 *Retentus est vsus prioris formulæ cum constitutione procuratoris præsentis.*

2 *Secunda formula simplicis obligationis, in qua renunciatur appellationi.*

3 *Tertia formula, in qua præter renunciationem appellationi, consentitur in mandati, & censurarum, relaxationem.*

1 EX prænarratis causis non semel fuit inter Auditorem, Iudicem, Locatenentes, & Notarios consultum super forma dictarum obligationum; & tandem in Congregatione DD. Reformatorum ad id tunc per eundem Pium V. deputatorum decretum fuit; Quod obligationes reciperentur sub prima forma cum cōstitutione procuratoris præsentis,
2 & acceptantis. Rursus sua alia formula, in qua cōtrahētes obligarent se in forma cameræ sine procuratoris cōstitutione, & renunciarent cuicunq. appellationi, reclamationi, & recursui, alijsq. exceptionibus, quæ contra exequutionem instrumenti interponi, & opponi possent, per quas obligationis exequutio minimè retardari, aut impediri, illisq. non obstantib. ad exequutionē finalē, & ple-
3 nariam procedi possit. Decreuerunt præterea Reformatores prænominati, quod arctiùs se obligare volentes, sub eadem Cam. Apostolicæ forma, præter procuratoris constitutionem, susciperent in seipsos mandatum exequutiuum, illiusq. relaxationi consentirent vnica, vel bina citatione, aut intimatione præcedentibus, vt supra diximus. Quodq. susceptio mandati, cum consensu prædicto haberet vim, & præceptum iudicis, de quo fit mentio in dicta reformatione eodem §. 5. incip. Quod si quando prout antiquitus obseruabatur in cēsurarum fulminatione, vt superius latè distinctū est.

DE MODO PROCEDENDI AD EXCOMMVNICAtionem contra obligatos in forma Cameræ. Cap. XI.

1 *Forenses, vt plurimum, pro negotiorum expeditione pecunias ad cambium, vel societatem officij recipiunt.*

2 *Primus modus procedendi ad relaxationem excommunicationis vnico contextu cum mandato exequutiuo.*

3 *Si debitor soluit in vim mandati, non tenetur ad excommunicationis impensas.*

4 *Secundus modus procedendi ad excommunicationem post relaxationem mandati.*

1 ALIA maior supererat difficultas, quomodo, & in quibus casibus, ad reddendum facilem negociandi modum in Curia, contra debitores excommunicatio concedenda esset. Nam vt plurimum forenses, & præsertim Hispani negocia tractantes, duobus facilioribus modis inueniunt pecunias in Curia pro eorum expeditionibus necessarias. Recipiunt illas ad cābiū a mercatoribus, aut in societatē officiorū, & expeditis eorū negotijs ab Vrbe discedūt petentes eorū patrias, alienæ iurisdictioni
2 subiectas. Et demū obtentū fuit cū DD. Reformatorum consilio & voto; Quod vbi certum est, exequutionem realem, aut personalem facile fieri non posse, vnico contextu mandata executiua cum excommunicatione in subsidium relaxarentur, hac videlicet apposita clausula (Quatenus vigore huiusmodi nostri mandati exequutio realis, aut personalis facile fieri nō possit, de quo prius per publica documenta legitime constiterit prædictum debitorē
3 publice excommunicatum declaretis, &c.) Addita etiam clausula, (quod si debitor vigore mādati soluisset, ad excommunicationis impensas nullo pacto teneretur,) vt pariter apparet in eadem
4 reformatione. §. Quod si forte quisquam. Verum, quia ex his reformationibus mercatores pecunias curialibus credere recusabant; (maxima enim erat in illarum exactione difficultas, ob mutatam obligationum formam, ac concessionis excommunicationis modum per bon. mem. Alexandrum Cardinalem Riarium, tunç causarum Curiæ Cameræ Apostolicæ Auditorem, sollicitantibus curialibus, & notorijs, ex nouo voto DD. Reformatorum, ac etiam bon. mem. Illustris. & Reuerendiss. DD. S.R.E. Cardinalium Congregationis sacri Concilij Tridentini, annuente, & consulente bon. mem. Cardinale Alciato, mandatum, & ordinatum extitit. Quod ratione contractuum, & instrumentorum celebratorum in Curia, & quorum solutiones libere, aut in certum euentum in Curia essent destinatæ, cum ad illorum exequutionem deueniendum esset, relaxato prius mandato exequutiuo, & illius vigore facta per exequutores Curiæ diligentia inueniendi debitores, aut illorum bona in Vrbe, & non inuentis; contra debitores eiusmodi absentes ab Vrbe, & alienæ subiectos iurisdictioni

cen-

censuræ, & excommunicationes libere, & absque vlla dubitabili conditione concederentur. Qua quidem via electa, & declarata, facillima reddita fuit negociatio, & pecuniæ curialibus indigentibus libentius a mercatoribus traditæ fuerunt, idque hactenus obseruatum fuit, & quotidie obseruatur.

DE CAMBIORVM OBLIGATIONIBVS, AC interesse liquidatione. Cap. XII.

1 *Obligatio cambij hactenus obseruata.*
2 *Ad quam rationem cambiorum interesse antiquitus soluebatur.*
3 *Hodie sumenti pecunias ad cambium, quod tempus concedatur.*
4 *Non possunt præsenti tempore peti cambiorum interesse, nisi secundum liquidationem A.C. & quomodo liquidentur.*
5 *Requisita ad hoc, vt veri contractus cambij dicantur.*

1 TRaditus etiam fuit modus, & reformatio dictis cābijs. Nā obligationes cābiorum antea sub hac forma fiebāt. (D. Gundisaluus Ximenez fatetur habuisse ad cambium a dd. Iulio Bosco, & Paulo Gauotto mercatoribus Romæ negociantibus ducatos centū Cameræ veteris valoris, quos soluere, seu solui facere promittit in Oppido Madriti D. A. mercatorum prædictorum correspondali, ad rationem 470. marapetinorum monetæ illarū partiū, vel minus, vt conueniebatur, pro singulis ducatis infra tres menses proximos, & infra aliū immediate sequentē mensem certificare mercatores ipsos in Curia de solutio-
2 ne huiusmodi in partibus facta, alias soluere hic Romæ vna cum cābijs, & interesse) Quibus quatuor mensibus elapsis, & non certificatis mercatoribus de solutione augebant mercatores cābia ad rationem primò conuentam, & deinde etiam cambiorū huiusmo-
3 di cābia ita vt infra modicū tēpus duplicaretur solutio. His data est forma, vt prorogetur tempus certificationis ad alium mensem & sic in totum ad quinque menses, amplius etiam quòd mercatores non possent partitas cambiare, & augere, sed petere solum eorum interesse liquidandum per A. C. quæ liquidatio fuit declarata ad rationem decem & octo pro centenario pro primo anno, & tresdecim pro subsequentibus annis: ita ordinantibus Illustrim.
4 dd. Cardinalibus tunc deputatis a fel. record. Pio 4. Sed postmodum & vltimo loco, habita magis matura consideratione, & gra-

ui

ui curialium damno ponderato, tempore felic. recordat. Pij Quinti ad rationem tresdecim pro primo anno, & septem pro reliquis sequentibus annis in singula centenaria remansit, & hodie remanet. Prædicta autem intelligenda sunt de veris, non autem ficcis cambiorum contractibus: cum talia cambia ex tenore bullarum supradictorum Pontificum Pij Quarti, & Pij Quinti prohibita sint,
5 vt bene declarat Bursatt. conf. 399. num. 27. & sequen. Contractus autem veri cambij quatuor de iure exigit personas, vnam scilicet dantem, & alteram recipientem, & de vno loco scribentem, & in alio loco alteram recipientem litteras, & soluere deben. & alteram exigentem pecunias cambiatas, & tractas, vt per Bald. conf. 248. volumine primo. Sed quid si interesse creditoris verè non ascenderit ad taxatam summam, an tuta conscientia possint taxatam summam recipere? & forte negatiua est probabilior; remitto tamen ad Theologos.

DE SOCIETATIBVS OFFICIORVM, ET illarum forma. Cap. XIII.

QVæ super officialium Romanæ Curiæ officijs contrahuntur societates, sub hac forma fiunt (D. A. scriptor Apostolicus super eius officio fatetur habuisse scuta trecenta auri in auro in societatem duraturam ad sex menses proximos, & deinde ad ambarum partium beneplacitum, præcedente disdicta quindecim dierum; quam etiã domi dimissa copia, & in euentum ab Vrbe absentiæ per contradictas, aut edictum publicum fieri posse, & sic non secus, ac si personaliter fieret arctare voluit, a mag. eximio I.I. Doctore Natale Rondanino Rom. Cur. causarum patrono absente me notario, &c. stipulante: de quibus se contentum vocauit exceptioni non nume. pecuniæ, &c. renunciauit, & quietauit. &c. Qua societate durante, promisit facere participem præfatum D. Natalem omnium dicti officij fructuum, & emolumentorum ordinariorum, & extraordinariorum, pro rata dictæ summæ scutorum trecentorum. Quam ratam ad euitandum differentias, quæ in rationibus ineundis, oriri facile possent causa incertitudinis fructuum huiusmodi, qui interdum augentur, nonnunquam autem discrescunt; cũ D. Natali conuenisse affirmauit ad rationem scutorum duodecim similium pro quolibet centenario, & anno soluen-

uendorum, prout idem officialis integre, & cum effectu soluere promisit de semestri in semestre, & in principio cuiuslibet semestris hic Romæ libere, & sine aliqua exceptione, & retardatione, & finita, aut dissoluta societate, soluere, & restituere dicta scuta Trecenta, vna cum fructibus decursis, & non solutis prædicto D. Natali absenti, me notario, &c. alias voluit fructus, huiusmodi ad rationem, vt supra conuentam currere; & deberi vsque ad integram præfatorum scutorum Trecentorum restitutionem, loco damnorum, & interesse; quia sic cum creditore prædicto conuenisse asseruit. Insuper côuenisse affirmauit pacto expresso cum D. Natali, quod si durante hac societate morietur ipse D. Natalis morte tamen naturali, & non violenta, telo, ferro, veneno, aut alias quomodocumq; ab homine violenter illata, & inflicta, idem D. A. officialis supradicta scuta Trecenta superlucretur, & solum ad fructus vsque tunc decursos teneatur; Præterea ipse A. officialis, vt magis D. Natali cautum sit, promisit societati huiusmodi, ac omnibus, quæ continentur in ea principaliter, & insolidum accessuros N. & N. eosq. licet absentes, me notario, &c. stipulante ab hac societate, & accessionibus, & promissionibus per eos faciendis, ac omnibus, & singulis, quæ continebuntur in eisdem indemnes penitus, & sine damno releuare, & conseruare, ita quod nullum propterea damnum, & molestiã patientur; alias ad omnia damna, teneri voluit, de quibus, &c. absque, &c. & in euentum mortis, &c. Pro quibus obseruandis, &c. se, & hæredes ac bona, &c. in forma Cameræ Apostolicæ obligauit, &c. vt in forma supra descripta.) Aduertat tamen notarius, quod si societas, vt plerumque consueuit, contrahatur super vita personæ à dante pecunias nominandæ, addat hanc clausulam (ita tamen, quod ipse Natalis, in euentum nominationis, superuiuat per quindecim dies post nominationem dictæ personæ, & cum intimatione eidẽ officiali facienda) Et hoc ad consulendum indemnitati accipientis pecunias in societatem. Quia per omissionem eiusmodi clausulæ, dans pecunias in societatem quandocunque, etiam in mortis articulo posset personam nominare, & sic raro veniret casus quò pecunias accipiens eas superlucraretur.

DE FIDE, SEV MEMORIA CONTRACTVVM societatum fieri consueta. Cap. XIV.

1 *EXbursatis cum effectu pecunÿs, & ratificato instrumento pro creditorem, societas censetur completa.*

Quare

2 *Quare fides seu memoria in societatibus fieri consueuerit.*
3 *Exceptio non numeratæ pecuniæ probanda non admittitur ad impediendam exeq. ob. cam. secus si est probata absolutio a iuramento non est necessaria in contractu simulato.*
4 *Ratificatio satis dicitur inducta per solutionem pecuniarum.*

SCIENDVM est societates huiusmodi stipulari, ac earum instrumenta recipi fere semper absente creditore, & propterea non exbursari in actu stipulationis pecunias: ex quo pri' accedere debent fideiussores omnes; Qui, cũ plerumq; duo ad minus sint, nequeunt ita facile omnes eodem tempore simul conuenire & post stipulationem instrumenti societatis spatio triũ, quatuor, aut pluriũ dierum accedũt instrumẽto antea stipulato. Post quas omnes accessiones factas, creditor exbursat pecunias, retinẽdo fructus primi semestris, de quibus pecunias accipienti quietantiam facit, & vnico contextu societatẽ ad eius fauorem factã expressis verbis penes notariũ ratificat, & acceptat. Hac sequuta ratificatione, & pecuniorũ effectuali numeratione, societas est perfecta, & instrumentum completũ. Verũ quia nonnul-
2 li nimis cauillosi ad solutionem differendam, exemptionẽ pecuniæ
non numeratæ opponere interdum solebant, cum re vera pecuniæ
in actu stipulationis instrumenti, vt supra diximus, vt plurimum
3 non exbursentur, (Quæ exceptio in Cameralibus obligationibus non admittitur ad impediendam illius exequutionẽ, vt per Galles. ad form. cam. in 4. par. quæst. 4. num. 2. Mohed. dec. 80. & corã Illustriss. Blanchetto, in Roman. societatis de Lucchinis de ann. 1578. quod intelligendum est de exceptione probanda, in tantum quod articuli non admittuntur ad illam probandum: quia impedior illam proponere: *Cũ obligatio Cameralis non admittat exceptiones extrinsecus à contractu, & requirẽtes altiorem indaginẽ vt dixit Rota in vna Tiburtina Sãbuci corã Cotta, die 17. Martij 1564.*) nec facit clausula illa saluo iure impertinentium, & non admittendorũ; quia ea potius ponitur de stylo curiæ, vt per Verall. decis. 143. lib. 1. in manuscript. & admittuntur articuli cum dicta clausula, potius ad obturandum ora loquentium, quã propter aliquod dubiũ an articuli sint pertinẽtes, nec ne, vt explicat Afflic. in decis. 33. nu. 8. Imo in exequutiuis quantumcunq; admittãtur cũ dicta solita clausula, si pars passa fuit super illis probationes recipi illæ vlteriorem exequutionem impediunt, vt per Galles. vbi supra, num. 2. eo enim casu articuli habentur pro sim-

pliciter admissis, & exceptio probata retardat; vt fuit dictum in vna Roman.officij extraordinatus Die xi.Aprilis 1567.coram Sarmiento.Soccin.cons.27.num.26.vers.sed posito,quod ita esset, & sub num.30.vers.cum ita dico vol.4. Nam secundum eum stat ista insimul, quod ego impediar aliquid opponere, & tamen si illud est iam probatum,excluditur aduersarius, vt per Alex. in l.nemo potest.num.17.ff.de legat. primo. Paris. consil. 54. num. 91.& seq.vol.primo,vbi, quod quando talis exceptio est probata corruunt instrumentũ,iuramentũ,& omnia in eo contenta: secus tamen de exceptione probãda,vt supra dixi Vsq.adeo quod absolutio a iuramento necessaria,vt supra dixi non sit, vt tenuit Rota in vna Nepesina rescissionis contractus coram Fantutio die 5. Iunij 1555.in quo fuit datum dubium an contractus de quo agitur esset illicitus,tum ex eo quod esset celebratus per modũ necessariæ institutionis,& estinctionis census quam ex eo,quod absorberet omnes fructus castri, ita quod absolutio a iuramento Comite Io: Francisco non esset necessaria. Et dd. tenuerunt quod dato, quod contractus esset illicitus, & perniciosus,tamen necessaria erat absolutio a iuramento iuxta distinctionem Imol. in cap. Venerabilem col.fin.in vers. venire. de electio. Sed quando contractus est simulatus, quia tunc non adest consensus verus iuxta terminos l. fin. C. de non num. pecu. & tunc corruit contractus, & iuramentum, a quo absolutio non requiritur, & ita procedit dictum Bald. in l. nec patronus vers. in litteris C. de oper. liber. Et redeundo ad ea, quæ dicta sunt de impertinentia articulorum dicendum erit, quod licet Iudex,si articuli sunt impertinentes, possit illos etiam factis probationibus, eius arbitratu reijcere:quia talis admissio est interlocutoria, vt per Ias. in l. quod iussit ff. de re iud.Dec.cons.517.nu.1.& cons.84.in fin. Ad obuiandum igitur cauillosorum debitorum diffugijs, & pro maiori creditorum cautela,ex inueterata cõsuetudine receptum est, fieri à notario quandam societatis memoriam,quam fidem vocant in que officialis fatetur propria manu se in pede memoriæ eiusmodi subscribendo,pecunias in promptu, & (vt aiunt)in contanti accepisse. Nec propterea tollitur,quin creditor amissa hac memoria, vel forsan ab officiali non accepta,possit ad exequutionem instrumenti agere. Hæc enim creditori memoriæ causa inseruit, cum instrumentum absque ope memoriæ prædictæ,simul, ac sequuta est creditoris expressa, vel etiam tacita ratificatio, completum,
4 & societas perfecta dicatur. Tacita autem ratificatio satis dicitur inducta per solutionem pecuniarum, aut fructuum retentionem, seu receptionem: Exemplo venditionis, qui recipiendo

pretium rei venditæ videtur venditionem ratificasse, l. indebitã. C. de cond. indeb. & l. mater. C. de rei vend. Anchar. quæst. 38. num. 4. in 1. par. cum ratificatio tacitè, & expresse fiat l. Paulus, ff. rem ratam haberi; & magis ex facto, quam ex verbis inducatur, vt in vna Cremon. corã R.P.D. Plato nunc Cardinale amplissimo, die 26. Ianuarij 1587. cũ iste actus solutionis fieri non possit citra ratificationem societatis, vt per Crauet. consil. 297. nu. 12.

DE LVCRO PECVNIARVM SOcietatum, tempore illas disdicendi, & requisitis super earum contractu. Cap. XV.

1 *Si creditor moriatur intra tẽpus disdictæ, pecuniæ sũt lucrifactæ.*
2 *Nimius rigor videtur repetere fructus solutos, lucrata summa principali.*
3 *Durãte tẽpore pro quo fructus sũt percepti, societas nõ disdicitur.*
4 *In contractu societatis mutuus requiritur consensus.*

1 SOCIETAS regulariter contrahitur ad sex mẽses, vel aliud tempus, & deinde ad beneplacitum ambarum partium cũ disdicta quindecim dierum precedente; & durante dicto primo termino sex mensium, vel alio conuento, societas non potest disdici, aut beneplacitum reuocari. Et si infra tempus huiusmodi in instrumento specificatum ille, super cuius vitæ periculo pecuniæ positæ sunt, moriatur, nihil prodest disdicta per creditorem facta: quamuis per quindecim dies post illam superuiuat. Nec illa obstat accipienti pecunias, quin illas lucri faciat; immo tenentur hæredes dantis pecunias fructus ei anticipatè solutos, & adhuc integrè non decursos restituere pro rata temporis, per quod societas durauit, vt per Gabriel. cons. 78. num. 3.
2 vol. 1. Attamen nunquam audiui, quod aliquis iudex condemnauerit ad illos restituendum; quia nimis rigorosum videtur, fructus solutos repetere superlucrata sorte principali. Et hanc repetitionis intentionem in animum auaritiæ maculis nonnihil inquinatum cadere, vt plurimum existimauerim. Si post primum semestre, vel aliud continuatæ per tacitum partium consensum societatis tempus, quis societatem suam disdicere voluerit, id sibi quandocunque licebit, dummodo fructus non receperit, quia

durante tempore, pro quo fructus sunt soluti, disdici nequit societas: sed post factam disdictam creditor pecunias recuperare non poterit, nisi ille, super cuius vitæ periculo erit contracta
3 societas, per quindecim dies completos superuixerit. Solent huiusmodi societates sæpe contrahi inter officialem præsentem, & creditorem absentem per interpositam personam, quæ sibi facultatem disdicendi fructus, & sortem exigendi absque aliquo dicti creditoris ordine, seu mandato in contractu reseruat. Et quoniam eueniente casu mortis illius, super cuius vitæ periculo societas contracta fuerit, siue sit alia persona, siue etiam fuerit idẽ principalis creditor, oriri posset dubitatio, an hæredes creditoris possent pecunias (nisi de mandato illius principalis ad coeundam societatem sufficienti appareat) repetere: tutius erit, quod in talibus instrumentis in actu illorum stipulationis mandatum, siue epistola exhibeatur recognita, in qua detur facultas, pecunias in societatem dandi, vt supra dixi; quoniam in contractibus societatum simultaneus requiritur consensus, vt per Dec. consil. 212. num. 9. Corn. cons. 254. num. 1. vol. 3.

DE SOCIETATVM DISDICTIS. Cap. XVI.

1 *Disdicta quomodo debeat intimari.*
2 *Forma disdictæ.*
3 *Quindecim dies disdictæ a die illius reproductionis incipiunt currere, & quare.*
4 *Disdicta quando sit reproducenda.*
5 *Disdicta potest etiam fieri coram notario, & testibus.*
6 *Quare Pius Papa V. modum hunc sustulerit.*
7 *In reproductione disdictæ, testes per Notarium adhibentur.*

1 DISDICTA, ad hoc, vt afficiat, debet officiali personaliter intimari; cũ antequam procedi possit ad executionẽ obligationis Cameralis, ea legitimè præmittenda sit, vt per Galesi. vbi supra de processu ipso, nu. 10. & seq. Put. dec. 32. in vna Aquen. L. 2. tamen hęc difficultas hodie remanet sublata, cum passim in instrumento societatis per speciale pactũ conueniatur, vt superius in instrumenti societatis extẽsione apparet.
2 Et disdictæ forma hæc est. Intimetẽ D. A. scriptori Apost. exaduerso p̃nli, qualiter infrascriptus instans non intendit amplius continuare

nuare societatem scutorum trecentorum auri in auro per acta infrascript notarij super eius officio scriptoriæ Apostolicæ die secunda ... 1590. initam, imo illam disdicit, beneplacit imq. suum in ea appositum reuocat, ac sortem, & fructus rehabere vult & ad hoc ipsum interpellat omni meliori modo, &c. Instante Magn. D. Natali Rondanino principali, Petrus Antonius Catalonus est notarius. Qua disdicta per Cursorem intimata, creditor principalis; aut Procurator habens in Promptu ad hoc speciale mandatum illam producit in actis notarij, in cuius disdictæ extremitate notarius ponit hæc verba (idem principalis, aut N. procurator, prout in actis reproduxit, & disdixit vt supra)
3 & annotata hoc modo disdicta, quindecim dies a die illius reproductionis in actis notarij factæ; currere incipiunt: quia per talem reproductionem tunc vere probatur voluntas creditoris disdicentis de nolendo vlterius societatem cōtinuare. *vide dec. Illust. Card. Blanchetti tunc Rotæ Aud. sub die 16. Martij 1579.* Est
4 autem reproducenda disdicta ante mortem, alias propter fraudem, quæ fieri potest ob illius non reproductionem non tenet: voluntas enim in mente retenta nihil operatur l. repetendi. C. de condit. ob causam, Rolan. a vall. cons. 59. nu. 45. vol. 3. Pedemō. decis. 118. nu. 8. & posset dari pœnitentia per illius lacerationem; ita fuit decisum in Rota die 9. Maij 1554. corā Achille de Grassis, quæ est impressa in tractatu Boccacij de Societatib. sub n. 190 incipien. septem ex nouis, fol. 67. & in alia Rom. societatis coram
5 Chisanen. Potest etiam fieri talis disdicta extraiudicialiter præsenti officiali, dummodo fiat coram notario, & testibus, vel corā testibus fidedignis: de qua debet in actis constare, antequam ad exequutionem contra debitorem deueniatur. Sed quando est iudicialiter facta, censetur facta animo eam reproducendi, & penes notarium dimittendi, vt supra dictum est, Sed cum id non fiat, videtur in hoc intimans declarare animum suum, vt ibi, sed quoniam ex productione, & admissione huiusmodi disdictę a die illius intimationis fraudibus creditorum, vt supra dictum est, vtile, & fructus absq; aliquo pecunias amittendi periculo quærentium ampla patebat via. retinebant enim illas penes seipsos per menses, & annos, easq; quandocunq; producebant, bene, ac sancte Pius eius nominis quintus fe: re: more pij Pastoris eorum animabus consulendo, disdictas huiusmodi non afficere, nisi a die illarū productionis voluit, & mādauit; idq; colligitur ex rescripto alias ab eodem Pio V. obtento, per q. Vincentiū Lucchinum contra hæredes q. Leonis Leonij apud acta q. Pompei Antonini præsentato;
7 & ita ab inde citra obseruatū fuit, & hodie obseruatur. *Aduerte tamen, quod in reproductione disdicta, Notarius testes adhibeat, cū*

in actibus extraiudicialibus notario sine testibus nõ creditur, vt alias in Rot.dictũ,& resolutũ fuit, & ideo dici põt,nõ cõstare de pretẽsa disdicta quia paria sũt,aliquid nõ esse factũ,vel nõ apparere legitime factũ,vt per Affl.dec.182.sub nu.4.Tiraq.de retractu.ligna.§.1.glo.11.n.90.in fi.& in denunciatione reproducẽda, vide eũdẽ Tiraq.eo.tit.glo.2.n.24.vbi dicit,nõ credi in hoc actuario,qui videtur loqui in terminis nostris.et quoad prædictã disdictã,illiusq;reproductionẽ.vide Caputaq.dec.108.li.2.& corã Seraph.dec.172.& alias 184.incip.fuit resolutũ libro primo diuer.

DE DISSOLVTIONE SOCIETATIS. Cap. XVII.

1 *Referuntur plures modi dissoluendi societatem.*
2 *Si totum officium non vacat, societas non dissoluitur.*
3 *Per solutionem sortis principalis, societas dissoluitur in totum.*
4 *Quamplura alia de societate, & censu, quæ quotidie occurrunt, sub silentio transiuerunt.*

NOtandum est societatem, præter proxime relatum, pluribus alijs modis dissolui. Dissoluitur aliquoties de mutuo contrahentium consensu; Nonnunquam per mortem vnius ex socijs, dantis scilicet, vel accipientis pecunias, vt in §. soluitur. Instit. de societ. l. actione §. morte ff. pro soc. nec transit ad hæredes, etiam si esset conuentum l.verum §.in hæredem.ff.pro Soc.Dec.cons.171.n.6. Pedemont.decis.76.nu.4.& 7.Paris.cons.82. per totum vol. primo.Interdum vero per venditionem officij, super quo contracta fuit. Et in quocunque ex dictis casibus, quindecim diebus disdictæ non expletis,nec expectatis, potest ad repetitionem sortis principalis procedi, dummodo accepti ferantur, fructus anticipate soluti. & nondum decursi: excepto tamen si per mortem dantis pecuniæ superlucratæ non fuissent. Aduerte tamen ea,
2 que supra de dissolutione societatis per officij venditionem diximus. procedere in officijs in totum vacantibus: secus autem in officijs in totum non vacantibus, cuiusmodi sunt Notariorum Auditoris Cameræ, Rotæ,& alia similia officia,per quorũ venditionem,modo tamen scripturarum dominium penes vẽditorem remaneat, societas non dissoluitur, cum totum officium non sit alienatum, & dummodo etiam scripturæ remanentes sint redditus sufficientis, & capacis societatis, quæ super toto officio con-

tracta fuerat, vt fuit resolutum in Rota in vna Rom. societatis co
3 ram R.P.D. Seraphyno die 6. Nouem. 1581. Fuit etiam aliquando per acutos, & doctos viros deductus alius dissolutionis societatis modus; per solutionem scilicet partis sortis principalis, totam societatem tacite dissolutam censeri: quia per partis solutionem, socius videtur soluisse animo societatem dissoluendi, & per talem solutionem vniuersum debitum agnouisse videtur. L. cum notissimi. §. pen C. de præscript. Bar. in l. cum fidem, num. 1. C. de non numer. pecu. Repugnat enim naturæ societatis solutio partis capitalis, & agnitio debiti residui, ad quod conueniri non potest durante societate: Vnde per illam solutionem censetur communi dissensu dissoluta, sicut quando vnus socius sciente alio, nomine proprio contrahit, Aym. cons. 113. num. 7. Caputaquen. decis. 196. lib. 1 cum natura societatis sit, vt totum capitale remaneat, vt per Bar. in l. fin in fi. C. de frum. Vrb. Constan. l. x1. societas enim tamdiu durat, quamdiu integer consensus perseuerat, text. in l. tamdiu C. pro soc. quem sequitur Ant. Gomes. var. resol. Thom 2. cap. 5. de societ. nu. 6. sed per receptionem partis consensus non est amplius integer, & consequenter societas non durat. Nec inducitur renouatio pro residuo: quia requiritur quod inter eos aliquid factum fuerit, quod fieri non potuerit citra ius, & nomen societatis, vt per Castren. cons. 43.
4 vers. restat videre vsque ad fin. num. 20. De his dissolutionibus societatis, ac alijs casibus mortis in societate exceptis, ac illius non superlucratione ex contractu non adimpleto, & si ea su per futura officio legitimè contra hi queat, & quando tunc illius incipiat currere tempus, & similiter, an intempestiue disdici, & periculum vitæ transferri valeat, & an liberato officiali, societas valida quoad omnia remaneat, ac etiam de censibus tam ante, quam post Constitutionem Pij Papæ Quinti creatis complura alia, quam supra, & infra dicendam hinc singulatim conscribere, casusque quotidianos in curia occurrentes enumerare, legumque auctoritatibus, exemplis, sacrisque Rotalibus decisionibus confirmare statueram: Sed cum de eis per viros doctissimos ac eruditissimos particulares tractatus nuper in lucem editi fuerint, in quibus non ab recensui omnia copiose tractari, ideo in his vlterius elaborare nolui; Et licet nulla præcedente prohibitione, licite potuerim per agrum alienum transire, vt in L. per fundum ff. de ser. rust. præd. tamen, ne agrum nostrum aliena segete fertiliorem reddidisse, ac vanam potius ostentationem, quam vtilitatem quæsiuisse videar, vt dictum est in eis, vlterius nolui elaborasse, nisi tãtum quoad ea alias per me relata in meo

B 4 praxis

praxis libello quę pręsenti opuſculo pro minori lectorũ diſpendio repetere, ac prædictis legibus, & Rotalibus deciſionibus confirmare arbitratus ſum.

DE CASIBVS MORTIS IN SOCIETA-tibus exceptis. Cap. XVIII.

1 *Excipitur aliquoties caſus peſtis, quando de illa dubitatur.*
2 *Si creditor peſtem fugiens itineris incommodo obierit an pecunias amittat.*
3 *Excipitur etiam caſus partus, & illius prægnantiæ.*
4 *Excipitur etiam caſus mortis ſuperuenientis ex morbo à prægnantia cauſato.*
5 *Caſus morientis in bello excipitur.*
6 *Non excipitur caſus obitus illius, qui natando ſubmergitur.*
7 *Pari rõne nõ excipitur mors hominis tegula vento deiecta occiſi.*
8 *Si homo intus domum igne caſu accenſam, & ardentem comburatur hic modus eadem ratione non excipitur.*

1 IN ſocietatibus plures caſus mortis excipiuntur, vt ſuperius in inſtrumenti ſocietatis formula declarauimus; plures quoq; inconſiderati caſus eueniũt, ſuper quibus nõ paucæ oriũtur difficultates. Excipitur caſus peſtis, qñ aliqua eſt de illa dubitatio, & poni ſolent per notarium in contractu hæc verba, excepta ẽt
2 peſte, aut cauſa. Sed ſi, ad peſtem in loco habitationis creditoris valde vrgentẽ euitandum, creditor alienam petens patriam magnis itineribus, & imbribus, aut actu faticatus intereat, an cauſa peſtis dicatur, itã vt pecuniæ nõ amittãtur, dictorum iuris conſultorum, qui de hoc ex profeſſo (vt ſupra dictum eſt) particulariter tractauerunt, iudicio remitto: quia ex allegatis in proxime pręcedenti cap. non hanc aſſumpſi prouinciã. Excipi-
3 tur etiam per verba expreſſa à notario poſita, quando pecuniæ ſuper periculo vitæ mulieris ponũntur, caſus partus, & ex cauſa partus, ſiue prægnantiæ, in quo caſu plures naſcuntur difficultates. Et
4 pluries fuit reſolutum, quod licet in ipſo partus actu mulier non moriatur, & licet etiam ex prægnantia conualeſcat, tamen ſuperueniente aliqua febri ex dicta prægnantia cauſatæ; ſi de hoc per valde peritorum phyſicorum fidem conſtet, pecuniæ non amittuntur: idque non ſemel fuit in Tribunali Auditoris Cameræ, & in ſacro Rotæ auditorio coram bo: me: Oradino in vna Romana ſocietatis

cietatis 27. Iunij 1569. & in alia magnifici D.Ioannis Aloysij Ruberti decisum. Posset etiam dubitari, vtrum amissæ censeantur pecuniæ, super periculo alicuius, qui in publico, & generali bello decedat, positæ. Et vidi casum istum acutissimè disputatum; Quidam Capitaneus Lutius Romanus ad bellum in Galliam profectus certas habebat super suæ vitæ periculo pecunias; & dum ciuitatem Poictiers nuncupatam ab hostibus obsessam custodiret, per rimulamq; arcis seu feritoriam inimicos, quid sibi pararent, cerneret, archibusij ictu in fronte percussus occubuit. Super hoc ortum fuit dubium, quod acriter disputatum fuit coram bo: me: R.P.D. Vincentio Fuscherio inter dicti Capitanei hæredes, & debitores Illustres, & valde potentes; pro quorum parte deducebatur causa cessationis suspicionis operæ, seu doli alicuius interesse habentis; ad hoc enim potissimum clausula hæc apposita esse videtur; ad hoc inquam, ne quis pecunias recipiens auiditate illas superlucrandi ductus, creditoris mortem procuraret. Demum pecuuias amissas non fuisse decisum fuit. ratione (vt opinor) verborum in societate appositorum, vel alias vtcunque ab homine violenter
6 inflicta. Dubitaret forsan aliquis, an amitterentur pecuniæ, quę suberant periculo vitæ alicuius, qui animi gratia natando in flumine ab aquis rapidis, & violentis obruatur? Et dicerem in hunc euentum amitti, vt fuit aliàs decisum eadem ratione: cessat nāq;
7 hominis ministerium. Si mota à vento tegula prætereuntem hominem cadens occiderit, simili ratione pecunias amitti dicen-
8 dum videtur: id etenim absque hominis industria euenit. Si igne intus domum accensam quis moriatur, pari ratione pecunias amitti, videtur declarandum, nisi ab homine voluntariè, vel etiam accidentaliter flamma accensa fuerit. Casus prænominati pluries in tribunali Auditoris Cameræ acciderunt, &, vt supra diximus, decisi fuerunt.

DE CASV OBITVS HOMINIS, QVI POST lethale acceptum vulnus mortem sibi consciuit. Cap. XIX.

OMittendum non censui casum memoria, & notatu dignum. Anno a Christo nato 1575. dū essem arrendatarius officij q.d. Fabritij Galletti Auditoris Cameræ Notarij, accessi ad casale Palidori, alias per dd. Iulium Boscum, & Paulum Gauottum ab Illustris. D. Carolo Muto conductum; in qua conductione D.

Fa-

Fabritius pro quarta parte erat particeps, cuius occasione inter partes ipsas orta fuit lis, & differentia. Et cum ibidem inter Baptistam dictorum Boschi, & Gavotti ministrum, & dicti Fabritij famulos ad rixam deuentum esset, praenominatos d. Fabritius archibusio ictus vna cum vno ex suis famulis ibi occubuit, & in eadem rixa lethaliter, vt à chirurgo referebatur, ictu quoque archibusii Baptista supraſcriptus vulneratus remansit; super cuius vitae periculo quidam Roccus Godinus scuta Trecenta in societatem habebat. Cumque sic vulneratus in cubiculo domus dicti casalis sub executorum custodia detineretur, se à fenestra dicti cubiculi sponte, & animo deliberato, ac nullo penitus hominis ministerio interueniente proiecit, & statim occubuit. Fuit subinde mota lis ex Baptistae filiorum, & haeredum parte, aduersu Rocchum super pecuniarum praedictarum restitutione, coram bo: me: Viucentio Fuscherio, & successiue Caesare Loccatello Rocchus pecunias per mortem Baptistae, super cuius vitae periculo erant positae, superlucratas fuisse allegabat, & propterea instrumentum societatis cassari instabat, Replicabant haeredes, pecunias superlucratas non fuisse per mortem eorum patris ac illarum restitutioni locum esse: quia, quamuis ex dicta proiectione pater decessisset, tamen fuerat à principio non vnico archibusij ictu lethaliter vulneratus, & magna vna, ac quamplures paruae pilae plumbeae in eius corpore remanserant, & de hoc chirurgus testimonium dicebat; quodq; causa eius mortis principalis fuerat dictum vulnus ab homine illatum; & quod haec causa tanquam principalis attendi debeat, non autem proiectio illa, quae accessoria erat censenda. His allegatis non obstantibus, si constitisset ex processu Baptistam ex proiectione à fenestra absque hominis ope obijsse, pecunias per Rocchum superlucratas esse dicendum arbitrarer; quia proiectio fuit causa proximior mortis, quae magis est attendenda, Affl. dec. 127. nu. 2.

AN AGENS AD PECVNIARVM SOCIEtatis consequutionem, personam, in cuius vitae periculo sunt, superstitem esse docere teneatur. Cap. XX.

Contrahitur non raro societas super vita personae extra Vrbem degentis, vt puta Florentiae, Venetijs, vel alijs etiam longinquioribus partibus; Qua finita, si debitor ante pecuniarum restitutionem se de existentia, & superuiuentia personę huiusmodi

iusmodi absentis certiorem fieri petit,&, nisi id fiat, pecunias restituere recusat, dicitq; ad illarum solutionem non teneri, nisi saltē data idonea cautione de faciēdo venire fidē superuinētiæ, & de restituendo pecunias in euentem illius mortis;eius dictum non attenditur, sed ad vlteriorem exequutionem his minime obsistentibus proceditur. Quia vltra, quod quis regulariter satisdare non teneatur, præsertim quando principalis est idoneus,secundum Bald. in l. cum clericis. C. de epis.& cleri. subest etiam alia ratio in hoc; Quia recipiens pecunias debebat à principio se certiorem reddi facere de persona illa, super cuius periculo inita est societas, & ideo illi imputandum est; præsumptio enim est contra ipsum. quia ex generali iuris regula illius existentia,& superuiuentia præsumitur vsque ad certum annos, vt not. in l. fin. C. de sacrosanct. Eccles. & propterea sufficit allegare vitam absque alia probatione, Bald.in c.ex tenore.col. 1. ibi, tunc viuen. de Testi. & in l. si adulterium ff. de testam. aperien. Sed si excipiens fundat se in morte, illam probet. Verum nihilominus est, quod Iudex ex vrbanitate quadam potus, quam iuris dispositione non petitam satisdationem, sed tantum iuratoriam cautionem pro partis indemnitate dari per creditorem egentem mandatur.

DEPERDITO, AVT IN ACTIS NON redacto originali societatis instrumento, quomodo procedatur. Cap. XXI.

1 *Vigore fidei, seu memoriæ societatis non proceditur, nisi contra offi:ialem,qui eam subscripsit.*

2 *Si fides est subscripta a principali notario, potest contrà omnes principales obligatos procedi.*

1 SI aliqando cuenerit, vt sępe euenit, substitutorum negligentia, aut incuria, societatem instrumenta deperdi,aut in actis non redigi,vigore fidei,seu memoriæ ab officiali subscriptæ,de qua supra memimus,non potest contra alium, quam contra officialem, qui illam subscripsit, facta prius manus,&subscrptionis illius recognitione,ac pręcedēte iudicis decreto sup formę Camerę extētio
2 ne,ꝓcedi. Si vero fides à notario principali officij domino subscripta fuerit, contra omnes in societate obligatos procedi poterit.

DE

DE SOCIETATIBVS SVPER OFFICIO vltra medietatem pretij ære alieno grauato contrahendis. Cap. XXII.

1 *Ex constitutione Pauli Quarti non subsistebant societates initæ super officijs, quando æs alienum super illis contractum, medietatem suorum pretij excedebat.*

2 *Hodie contrario vtimur; secus tamen vna cum dante pecunias.*

1 EX constitutionis fel:rec: Pauli IIII. forma statutũ fuit, societates non recipi super officijs officialiũ, qui illa vltra eorum medietatẽ ære alieno grauata, hyppothecata, vel plures societates super his proprio, vel aliorum commodo contractus habe-
2 rent. Sed nihilominus cõtrario vsu receptũ est, recipi infinitas societates super officijs ære alieno quater, & quinquies vltra totum pretiũ oneratis, & hyppothecatis; non tamen cũ vno dãte pecunias: quia tunc vltra valorem officij societates non subsistunt, vt fuit resolutum in Rota coram Illustriss. Card. Blanchetto, de anno 1591. 28. *Ianuarij in causa Rom societatis Cæsaris Bossil.* Præterea, multi sunt officiales, quos conductitios appellare quodammodo possumus, qui pacta certa mercede societates, etiam mille in dies singulos, si tot occurrerint coeundæ, pro seruitio, & intuitu aliorum, & præsertim forensium, & in Curia amicis officialibus carentium coeunt, licet non desint aliqui timoratæ conscientiæ, qui audientes, nedum a confessarijs, sed etiam a concionatoribus has societates, quæ sic contrahuntur, esse illicitas, eorum pecunias super eisdem officijs dari negant.

DE SOLVTIONE FRVCTVVM societatis. Cap. XXIII.

1 *Fructus societatis debentur ad rationem duodecim pro centenario, & anno, & non nunquã ad minorẽ, non autẽ ad maiorem.*

2 *Olim etiam post societatis finem ad eandem rationem debebantur.*

3 *Hodie, societate finita, cessat solutio fructuum.*

4 *Si ex parte creditoris expeditur mãdatũ pro credito cõsequẽdo, debẽtur fructus ad rationẽ septẽ pro quolibet cẽtenario, & anno.*

5 *Debitor in mora constitutus cogitur ad solutionem fructuum ratione damni emergentis.*

6 *Mo-*

6 *Moriente officiali, vel officiũ vendente, fructus vltra septem pro centenario non soluuntur.*
7 *Hodie fructus exacti, & post dissolutam societatem decursi cum sorte compensantur.*
8 *Si creditor venditionem officij sciuerit, nulli fructus ei debentur, & quando fructus sciuit non repetuntur.*
9 *Non factis diligentijs, nulli soluuntur fructus.*
10 *Pactum, quod fructus debeantur ad eandem rationem, videlicet, duodecim pro centenario dissoluta societate, est illicitum.*

1 EX forma contractus societatis, fructus illius
2 ad rationem duodecim pro quolibet centenario, & anno, & aliquando ad minorẽ, nunquam tamen ad maiorem summam conue-
3 niuntur, vel debentur. Modo autem obseruatur, prout iuri consonum est, quod periculo vitæ cessante, etiam fructuum solutio cesset, cũ tunc ad simplex mutuũ reducatur, prout fuit decisum in Rota corã bo:me: Scip. Card. Lancell. tunc Rotæ
4 Auditore in vna Rom. societatis 28. April. 1570. Sed si ex creditoris parte pro suis pecunijs rehabendis diligentiæ fiant, non solum citationibus, sed etiam mandato expedito, & factis diligẽtijs de illud exequendo, fructus ad rationem septem pro centenario, & anno soluuntur de consuetudine, & stylo curiæ, vt infra expres-
5 sius suo loco dicetur. Sed si creditor pecunijs indiget, nec eas à debitore, in solutione diuturnam nimis moram faciente recuperare potest, præuiaque notificatione indigentiæ eiusmodi debitori facta, eoq; in mora constituto, ac præmissa protestatione citato debitore facta, & per iudicem admissa, de illas ad societatem, ac aliud quodcumque licitum interesse recipiendo, illas post moram debitoris si actu recipiat, iudex omnes fructus, seu aliud interesse, quod creditorem ex nouo contractu pati continget, ratione damni emergentis, præuia illius verificatione, etiam exequutiuè procedendo (modo tamen ab excessiua liquidatione appellatum non fuerit) solui mandabit etiam ratione lucri cessantis, interueniẽtibus requisitis, de quibus per Paulum de Castr. in l. 3. §. fin. ff. de eo, quod certo loco. Vbi habetur, quod si probatur interesse certitudinaliter, & verè, non autem præsumptiuè, tunc tale interesse debetur etiam ratione lucri cessantis, vt ibi versic. intellige hoc, quem Rota fuit sequuta, vt per Mohedan. decis. 208. & Consilium Neapolitanum, vt attestatur Afflict. in decis. 20. num. 20. & sequent. Durante autem

socie-

focietate, si officialis vendiderit officium, hodie fructus nisi ad dictam rationem septem in singula centenaria, & annos solui
7 non consueuere. Quando a creditore post dissolutam per officij venditionem, vel officialis mortem societatem; fructus ad rationem in instrumento conuentam exacti fuerint, restituendi veniunt, seu compensandi ad prædictam septem pro centenario, & forsan ad minorem summam iudicis arbitrio, habita temporis, & personarum ratione. Et hæc locum habent, etiam si creditor officij venditionem, vel officialis obitum prorsus ignorauerit. Si autem creditor sciuerit, nulli ei fructus debentur. Si tamen officialis post venditum officium sponte soluit fructus creditori talis venditionis ignaro, non repetit; neque compensatur propter eius malam fidem, & quia etiam videtur donasse, vt l. p.ff. de condit. indeb. & ita fuit in tribunali A. C. obseruatum,
9 & practicatum. Nullis vero factis diligentijs pro exactione a creditore, vel etiam factis aliquibus, non tamen expedito mandato, nec procurato de illud exequendo, vt supra dictum est, in omnibus superius expressis casibus nulli ei soluuntur fructus. Et
10 propterea ex præmissis, & infra dicendis rationibus censerem abolendum fore pactum illud, quod fructus semper debeantur ad eandem rationem conuentam duodecim pro centenario etiam disdicta, seu dissoluta societate: quia pluries in Rota fuit declaratum illicitum, & damnatum, vt in pluribus decisionibus rotalibus, presertim in dicta Rom. societatis coram Lancellotto die 28. April. 1570. & alia, coram eodem, die 2. Iunij dicti anni. dicitur, quod societate, ea remanet tãquam purum mutuum, & illa taxatio: quæ fit vigore præscripti pacti, est illicita, & propterea nullis factis diligentijs per creditorem, vt supra dixi, nulli fructus debentur. Factis autem diligentijs, si debitor est morosus in restituendo, ex quadam æquitate creditor potest exigere aliquod honestum lucrum arbitrio iudicis, prout solent reddere pecuniæ, quæ stant otiosæ absque aliquo periculo vitæ, vt supra sicuti dictum fuit per bo: mem: Accorambonum Rotæ Decanum in eius voto reddito q. Illustris. d. Cardinali Caraffæ super dicta solutione fructuum ab eo de ordine Papæ requisito, & hodie soluuntur septem pro centenario quolibet anno, vt supra dictum est. Et quod fructus ad rationem duodecim pro centenario licite percipi possunt, durantibus quindecim diebus disdictæ, quia intra dictum tempus durat societas. Put. decis. 68. li. 3. De societatibus hæc dixisse volui latius fortasse, quam onus susceptum requirit; cum, hæc omnia in practica potius, quam in iure consistant, & legislatoribus, iurisque peritis hic contrahen

di modus non innouerit, remittendo me ad singularissimum LI. doctorum Io: Franciscum Castracanum, qui de hoc in sui libri tractatu diffusius scripsit. Sed quid si interesse creditoris verè non ascenderit ad taxatam summam; an tuta conscientia poterunt taxatam summam recipere? & forte negatiua est probabilior, remitto tamen me ad Theologos. (*Et licet nuperrime contrarium tenuerit Rota, vt in vna Roman. societatis coram R.P.D. Mellino, vt scilicet nullo modo fructus debeantur post disdictam, sicut dissolutam societatem, ex rationibus, de quibus in ea, tamen credidi non errasse, cum circa hoc me ad Theologos remiserim, quorũ opinio in materia vsurarum sequenda est magis secura, quo ad cõscientiam.*) quam decisionem vna cum nonnullis alijs rotalibus decisionibus in aliquibus nobilis importantiæ casibus omissis per doctissimos, qui de his societatibus ex professo scripserunt non inutile hic imprimendas curauimus: si autem creditor societatis post disdictam, seu dissolutam societatem magis licite, & fine conscientiæ scrupulo voluerit exigere fructus, seu interesse lucri cessantis seruabit modum traditum a Matt. de Afflict. in decis. 20. sub num. 2.

DECISIONES ROTAE IN MATERIA SOCIETATVM.

VOTVM R. P. D. FABII Accoramboni Decani, super fructibus post disdictam societatem.

EPITOME.

Disdicta, & dissoluta societate non debentur fructus, licet debitor sit constitutus in mora, sed tantum debetur interesse legale quinque, aut sex pro centenario.

SVMMARIVM.

1 *Societate disdicta, & interpellatione facta in iudicio pro sortis resti-*

restitutione, an donec morosus debitor sortem persoluerit absq; fœnoris vitio possint fructus exigi.

2 *Pactum appositũ in contractu societatũ, vt disdicta societate currant fructus vsq; ad integrã satisfactionẽ sortis principalis an valeat.*

3 *Et quid dicendum secundum Theologos, & Canonistas.*

4 *Societate disdicta nihil potest recipi, nec vigore pacti.*

5 *Et quid si petatur ratione interesse lucri cessantis.*

6 *Et quid dicendum quando aliquis esset certus de lucro.*

7 *Creditor an aliquid debeat habere si non probatur interesse lucri cessantis.*

8 *Homo tenetur ad restitutionem eius, in quo damnificauit.*

9 *Minus est habere in virtute, quam in actu.*

10 *Creditori, qui non adhibuit diligentiã exigẽdi sortẽ post disdictã societatẽ an debeãtur fructus ad rationem septẽ pro cẽtenario.*

1 SVppoſita conſuetudine paſſim obſeruata, & approbata hic in Curia accipiendi pecunias ſub nomine ſocietatis officiorũ ad rationẽ duodecim pro centenario quolibet anno durãte ſocietate. Verũ ea diſdicta, & diſſoluta, & interpellatione pro ſortis reſtitutione in iudicio facta poſſit iure, & abſque fœnoris vitio exigi, & recipi eadẽ quãtitas, lite pẽdẽte, & donec moroſus debitos ſortẽ ipsã exſoluerit, vel debeat potius eo caſu ĩnteruſuriũ illud ad aliq maiorẽ ſummã redigi, & ad quã honeſte taxari poſſe videatur.

m. norem

2 Punctis iſte ex parte Sanctiſſimi Domini Noſtri, & Illuſtriſſimi, ac Reuerendiſſimi Cardinalis Caraffę mihi propoſitus duas habet partes, vt ex eius inſpectione apparet. Circa primam partem, an valeat pactum ab initio contractus ſocietatis in ipſo contractu appoſitum, vt diſdicta ſocietate currant fructus, & ſolui debeant in eadem quantitate, ſicut ſoluebantur durante ſocietate vſque ad integram ſatisfactionem ſortis principalis, prout de conſuetudine huiuſmodi pacta apponi conſueuerit in qualibet ſocietate officiorum.

Breuiter reſpondendo dicendum arbitror tale pactum ſecundùm magis communem opinionem non valere, vt tenuit Cyn. in l. 1. C. de ſentent. quæ pro eo quod intereſt, & Bart. ibi num. 16. & Alb. in l. 1. C. de Summa Trinitate, vbi dicit ita fuiſſe iudicatum in Ciuitate Bergomi, & ibi Io. Bapt. de Sanct. Seuer. vbi ponderauit ad hoc, Bart. vbi ſupra, Bald. in l. rogaſti. §. ſi tibi. ff. ſi cert. pet. qui melius omnibus declarat, & ad quem omnes recurrunt,

currunt,& ibi Purpur.dicit hanc esse communem,& à num. 39 vsq; ad num. 56.Rom.in cons. 520.Socin.in cons. 579.Alex.in cons. 221. vol. 2.Dec.in cons. 39.1 16.133.119.& 322. Aym.in cons. 180. nu. 3.Lauren.Silua in cons. 6. num. 46. vbi dicit hanc opinionem esse communem.Nouiss.in tract.de mercator.in titulo de contract.mercat.num.2.post principium.Modern.in tract.de contract. vsur.fol. 14.num. 34.Iacob.Renal.in d.l.1.fol. 138.ver.sexto intellige,de sen. quæ pro eo,quod interest.Cagn.ibi num.49.cum seq.Petr. Rebuff. ibi num. 34.dicit ita fuisse iudicatum in Senatu Io.Parius in regula quatenus in prima regula,de reg.iur.Cassen.in consuet.Burgund.§. 23.sub num.61.Afflict.decis. 20.vbi dicit ita fuisse iudicatum Neapoli,& sic ex istis patet istam esse communem opinionem Legistarum,& quod ita fuit iudicatum in tribus locis Bergomi in Gallia, & Neapoli,& per Alb.Rebuff.& Afflict.

3 Et non solum est communis opinio Legistarum,sed etiam Canonistarum,& Theologorum,nam idē tenuerunt Ioan.Andr.in cap.salubriter,de vsur.& Car.ibidem Aluar.post alios in cap.conquæstus, eod.tit.& in eod.cons. 148.Laur.de rest.in cap.consuluit,q. 53.& ibi etiam Ant.de Butr.& Felin.in cap.cum venerabilis, num. 5. de except.Theologi autem sunt infrascripti, videlicet Diuus Thomas 2. 2.quęst. 28. art. 1.cuius verba inferius describam S. Bernardus relatus per Felin.in d.cap.cum venerabilis,serm. 32.cap. 2. Ant.in 2. par.summ.in tit. de nut.& vsur.§. 22.Gabriel super octaua sentent. distinct. 15.4.15.vers.pro solutione notandum est,sub tit. de vsuris, sum.Ang.in ver.vsura,il primo,& ibi etiam summ.Siluestr.Corrad. de contract.illic q. 30.in 4.conclus.Bero.in cap.fin.num. 51.post Inno.& Ostiens.

4 Circa secundam partem dubij considerandum est, quod vigore contractus societatis nihil potest recipi,quia finitus est propter dictam,vigore autem pacti etiam non potest,quia pactum non va-
5 let,vt ostensum est,sed an peti potest, tāquam interesse,& in hoc distinguendum puto iuxta doctr.Paul.de Castr.in l. 3.§. fin. ff. de eo, quod cert.lo.quam semper sequuta est Rota,quod autem probatur
6 interesse certitudinaliter,& vere scire pręsumptiue,& tunc debetur istud interesse lucri cessantis ;si vero non probatur tunc nihil sibi debetur,vt dicit Paul.de Castr.ibi,cuius verba sunt hęc,intellige.Hoc verum,quando est certum,quod fuisset lucratus si pecuniam habuisset,vt quia probatur,quod habuit prę manibus mercantiā, de qua fuisset lucratus,eo quia pecuniam non habuit nō potuit emere, uel alio modo possit constare,secus si erat incertum,quia non sequitur consuetus est lucrari aliquando,ergo si habuisset,fuisset lucratus,nā possibile est quod multa potuerunt euenire in contrarium.

Et cum dicto Paul.de Castr. cócordet Diuus Thomas 2.2.quæst. 78.art.2.vers.ad primum,vbi ita dicit recompensationem veram damni in hoc, quod de pecunia non lucratur non potest in pactum deducere,quia non debet vendere,quod nondum habet,& potest impediri multipliciter ab habendo.

7 Sed nunquid debeat aliquid habere si non potest probare interesse tunc subdistinguere,aut debitor fuit morosus,& tunc potest ex quadam æquitate creditor exigere aliquod honestum lucrum arbitrio iudicantis secundum qualitatem personarum,& negociorum, & hoc expresse dicit idem Diuus Thomas 2.2. q. 62. cuius verba

8 sunt infrascripta. Et ideo homo tenetur ad restitutionem eius, in quo damnificauit, sed damnificatus dupliciter, vno modo,quia aufertur ei,quod actu habet,& tale damnum est semper restituendum secundum recompensationem æqualem, puta si aliquis damnificet aliquem domus eius,tenetur ad tantum,quãtum valet domus; alio modo si damnificet aliquem impediendo ne adipiscatur, quod erat in via habendi,& tale damnum non oportet recompensare ex æquo

9 quia minus est habere aliquid in virtute,quam habere actu, qui autem est in via adipiscendi aliquid habet solum in virtute,vel potest & ideo ne redderetur vt haberet in actu restitueretur ei, quod est oblatum,non simplũ,sed multiplicatum, quod non est de necessitate restitutionis vt dictum est,tenetur tamen aliquam recompensationem facere secundum conditionem personarum,& negociorum Hæc Diuus Tho. Quapropter ego dicerem si est facta diligentia darem sibi interesse legale,quinque aut sex pro centenario, prout solent reddere pecuniæ, quæ stant absque periculo vitæ, prout stant post disdictam societatem,& tantum solent reddere prædia tam rustica,quam vrbana,vt l.de non alien.

10 Si vero malam fecit diligentiam ego non darem sibi obolum quia præsumitur hoc fecisse in fraudem vsurarum.

Huic determinationi non obstat Dec. in cap.cum venerabilis,de exceptionibus, in quo est totum fundamentum tenentium contrarium, videlicet, quod quando interesse est verisimile potest pacisci de certa quantitate, & ponit exemplum in fœudo iuxta l.curabit. de act.empt.nam tripliciter respondendum est. Primo quod Dec. contra mentem omnium Doctorum, & contra quod ipse tenuit in dd.cons. vt etiam aduertit Purpur.qui ipsum reprobat in d.§.si tibi; & Perin. in d.cap.cum venerabilis, nisi a quo Dec.habuit dicit hoc esse contra mentem Doctorum.

Secundo respódetur,quod nulla est verisimilitudo, quod quis ponat pecuniam ad duodecim pro centenario sine periculo vitæ,prostant pro disdictam,nisi esset manifestus vsurarius.

Tertio,& vltimo respondetur, quod Dec. loquitur in valde diuersis termini, scilicet in fęudo vendito, iuxta d.l.curabit, quo casu debitor percipit fructus fundi, & certum est quod fundus reddit aliquid quolibet anno, nisi esset aliquis fortuitus casus, qui non habetur in consideratione, in casu autem nostro non habetur talis certa verisimilitudo, quia,& si daret pecuniam alteri officiali ad societatem, posset tamen de hoc non lucrari, vel propter mortem, vel propter decotionem. Et respondeo etiam ad cons. Paris. 60. col. 1. quia ipse fundatur in cons. Dec. 183. qui dicit totum oppositum. Et etiã respondeo ad id, quod dicit Couarr. var. resol. lib. 3. cap. 1. quia fundatur in d. Dec. in d. cap. cum venerabilis, cui fuit satis supra responsum.

Non obstat extrauag. Mart. & Calis. quia loquuntur in censibus, qui possunt subiacere periculo ruinæ domus, vel censualis predij, in quibus inpositus est,& Rota non tenuit illas extrauagantes simpliciter, sed duxit ad sex pro centenario.

R. P. D. MILLINO

ROMANA SOCIETATIS

Veneris 23. Iunij 1600.

EPITOME.

NOn debentur fructus socio post venditionem officij, licet eam ignorauerit.

SVMMARIVM.

1 *Fructus non debentur post venditionem officij siue creditor sciuerit, siue ignorauerit.*
2 *Per venditionem officij societas dissoluitur.*
3 *Societate dissoluta, remanet purum mutuum, ex quo non possunt percipi fructus non obstante pacto.*

4 *Ignorantia venditionis officij non operatur quod societas duret.*
5 *Vendito officio competit creditori actio pro interesse.*
6 *Post venditionem officij non potest amplius euenire damnum, neq; lucrum,& propterea non debentur fructus.*
7 *Vsura possunt repeti,etiam quod fuerint sponte, ac scienter solutæ.*
8 *Quando potest sumi alia præsumptio,quam donationis soluens scienter indebitum,potest solutum repetere.*
9 *Certiorare socium non est necesse quando officialis vendit officium.*
10 *Ex venditione officij non resultat socio præiudicium considerabile.*
11 *Socius sibi imputet, si non inquirit an societas duret.*

DOmini circunscripsẽrũt in pręsenti disputatione
caput scientię,vel ignorantiæ Illustriss.D.Io.Ba
ptistæ Venditionis officij, & concluserunt, siue
sciuerit,siue ignorauerit,quod fructus ei nõ de
beãtur post vẽditionem officij fundamentum re
solutionis fuit quia per venditionẽ officij socie
tas dissoluitur l.verũ §.vltimo ff.pro socio §.sol
uitur inst.eo.tit. & dissoluta societate cessat pe
riculũ vitæ,& amissionis sortis principalis,& remanet purũ,& me-
3 rũ mutuũ ex quo citra vsurã non possunt percipi fructus nõ obstãte
pacto,vel consuetudine in contrariũ,vt fuit resolutũ in Rom.socie
tatis x.Maij 1578.coram Illustriss.Cardinali Blanchetto,& in causa
Rom.2000.scut. 3.Iunij 1575.coram Cotta,& sæpiss.in alijs causis
& distinctio,quæ fit per modernos , & hic adductos per informãtes
inter scientem , & ignorantem non habet aliquod fundamentum,
4 qua ignorantia venditionis officij non operatur, quod societas du-
ret.Alex.cons.60.num.1.& 2.lib.3.& dissoluta societate militat ea-
dem ratio,quod cessat periculũ amissionis capitalis propter, quod
periculum solum sustinentur societates officiorum , & licite perci-
piuntur fructus, & ea dissoluta remanet purum mutuum , & conse-
5 quenter non possint percipi fructus , sed solum in hoc casu compe-
tit actio ad interesse probatum vere,& cõcludenter. & non præsum
ptiue iux.doctrin.Paul.de Castr.in l.3.§.vlt.ff.de eo,quod cert. loc.
quam Rota seruat,vt per Put.decis.232.lib.1.Mohed.dec.208.Ve-
rall.dec.2.lib.8.in manuscriptis.

Non obstat textus in l.sed,& socius , & in l. actionem, §.item si
alicui,ff.pro soc. quia in specie illorum text.societas est finita, & li-
cet vnus ex socijs dissolutionem ignoraret,Bart.& Bal.in d.§.si ab-
sente,idem Bart.& Fulgos.in d.§.si alicui.Alex.in d.cons.60.nu.1.&
2.Est quæstio solum de damnis , & lucris alijs gestis medio tempo-
re inter dissolutionem societatis,& scientiam alterius socii,& ista

quæ-

6 quæstio cessat in hac specie, quia post venditionem officij nō potest amplius alicui ex socijs obuenire damnum, neq; lucrum, cum esset periculum amissionis sortis principalis ex parte dantis, & ex officio vendito, super quo solum est contracta societas, alius socius non possit amplius percipere vllos fructus.

Non obstat, quod cum isti fructus fuerint soluti sponte à sciente illos etiam indebitos non possint amplius repeti l. 1. ff. de condit.
7 indeb. cum alijs allegat. quia hoc non habet locum in vsuris, quæ possunt repeti etiam, quod fuerint sponte, ac scienter solutæ. Bar. in l. si non sortem, §. si quis falso, ff. de cond. inde. Ias. in d. l. 1. sub num. 12. ver. quinto limita. Dec. in l. cuius per errorem, num. 4. ff. de reg. iur. & tanto magis, quia ista solutio non fuit facta ab Episcopo animo donandi, sed ad effectum differendi restitutionem summæ satis notabilis secundum sortis principalis, quam tunc non habebat in
8 promptu, vt probatur ex suis litteris, & quando potest sumi alia præsumptio, quam donationis soluens scienter indebitum potest re petere. Bald. in d. l. 1. in fin. & ibi Ias. in 4. limit. Dec. in d. l. cuius
9 per errorem, num. 2. nec obstat, quod esset in potestate recipientis pecunias ad societatem vendendo officium post contractam societatem sine certioratione socij eū priuare fructibus societatis quia certioratio non est necessaria. Alex. d. consf. 60. num. 2. & ex ista ven
10 ditione non resultat aliquod præiudicium considerabile, cum non currat amplius periculū amissionis sortis principalis, & is, qui dat
11 pecuniam facile possit certiorari an societas duret, vel ne, & ea dissoluta repetere sortem principalem, & ideo sibi imputari debet si est negligens in perquirendo an societas duret, &c.

R. P. D. MILLINO

ROMANA SOCIETATIS

Lunæ 29. Ianuarij 1601.

EPITOME.

SOcietates officij initæ cum eadem persona super eodem officio sustinentur solum vsque ad valorem officij, & non vltra.

SVMMARIVM.

2 *Societas ex constitutione P. IV. prohibebatur contrahi vltra medietatẽ valoris officij, et requirebatur supplicatio signata manu Pp.*
3 *Societas nunc ex constit. Pij IV. potest contrai vsque ad valorem officij absque supplicatione.*
4 *Quæ constitutio vsque ad præsentem diem obseruatur.*
5 *Societates officij de iure communi non possunt substineri, neque in vim contractus societatis.*
6 *Forma contra societatis officij.*
7 *Sine subiecto & cõmunicatione fructuũ nõ potest cõsistere societas.*
8 *Periculum societatis inter socios communicatur.*
9 *Officium semper remanet integrum penes officialem, & sic remanet obiectum societati, licet societas absorbeat totum valorem officij.*
10 *Per contractum societatis officium non alienatur, sed socius admittitur solum ad participationem fructuum.*
11 *Venditio est valida, licet eadem res vendatur pluribus.*
12 *De natura contractus vitality est quod pecunia non possit repeti.*
13 *Multæ decisiones allegantur ad propositum quod societas possit contrahi vsque ad valorem officij.*
14 *Cessante periculo remanet purũ mutuum, & fructus non debẽtur.*
15 *Societates non substinentur sine officio.*
16 *Societas super re aliena potest contrahi in præiudicium contrahentis quando adest probabilis ignorantia dantis pecunias.*
17 *A communiter accidentibus inspiciuntur potius fideiussores, quam officia.*
18 *Officia non possunt subhastari nisi cum magna difficultate, & sine licentia Papæ.*
19 *Non obstat consuetudo ineundi societatem vltra valorem officij ex bona fide contrahentium.*
20 *Consuetudo non inducitur ex sententijs difformibus.*
21 *Consuetudo non suffragatur in materia vsurarum.*

HOnorius Trincius super suo officio militis Pij, valoris scut. 500. acceperat à Lelio Barisano diuersis temporibus plures pecuniarum summas longe exceden. valorem officij.

Dubitaui an istæ societates officij fuerint validæ in totum, vel solum vsque ad valorem officij, & Domini fuerunt concordes, quod societates officij initæ cũ eadem persona super eodẽ officio substinentur solum vsque ád valorem officij, & non vltra.

Mouebantur propter constitutiones fel. record. Pauli IV. & Pij

2 IV. in constitutione enim Pauli IV. prohibetur contra hi societas officij vltra medietatem valoris officij, & requiritur supplicatio si-
3 gnata manu Papę, constitutio vero Pij IV. continet moderationem illius constitutionis, & permittit vt in futurum contrahi possint societates sine supplicatione vsque ad valorem officij, & non vltra.

Et quamuis non inueniatur publicatio constitutionis IV. tamen dicebant Domini, quod aut ista constitutio fuit publicata, & societates vltra valorem non sustinentur, aut non fuit publicata, & multo minus sustinentur, quia si ista constitutio nõ habuit effectum remanet constitutio Pauli IV. prohibens contrahi societates vltra medietatem valoris officij vltra quod si publicatio est necessaria constitutionibus emanatis motu proprio. Illa est multum verisimilis, cum ista constitutio reperiatur registrata in Secretaria Apostolica impressa ab Impressoribus Cameralibus, & publice vendita, & vsque ad hanc diem fuerit semper allegata in decisione causarũ,
4 & obseruata sine aliqua cõtraditione, & cessat secundum Dominos omnis difficultas, quia in Pontificatu Pauli IV. non fuerunt amplius expeditæ iuxta formam istius constitutionis, & societates fuerunt contractæ vltra medietatem valoris officij, & ex ista obseruantia subsecuta satis aperte declaratur, quod constitutio Pij IV. fuit publicata, & habuit effectum.

5 Secundo circumscriptis istis constitutionibus mouebantur Domini, quia ex dispositionibus iuris communis d. societates non possunt sustineri in excessu neque in vim contractus societatis neque in vim alterius contractus.

6 Quantum enim ad contractum societatis, notissima est illius forma, quod partes ineunt societatem super officio, & officialis facit participem fructuum eum, qui dat pecunias pro rata parte, quam partem propter incertitudinem fructuum officij, & ad effectum euitandi labores computorum, idem officialis conduxit ad rationem 12. pro centenario, & ideo cum dans pecunias admittatur ab officiali in socium officij ad participationem fructuum in eo, quod societatis, & communicatio fructuum, quorum socius pecunias con-
7 ferens participes fieri possint, & consequenter sine subiecto, & communicatione fructuum non potest consistere societas, l. verum, in fi. ff. pro soc. & 12. centenario percipiuntur ex pecunia, ex qua non possunt licite percipi fructus, & quamuis officium non pereat communi periculo, sed per mortem officialis totum pereat damno ipsius contra naturam contractus societatis, tamen ex hoc nõ sequitur, quod officium non sit subiectum societati, quia pro maiori com-
8 moditate contrahẽtium periculum societatis inter socios communicatur, si enim officialis moritur officium amittit, & e contra si

moritur ille,qui dat pecunias amittit ſuum capitale, & ſic cum effectu compenſantur pericula cum periculo.

Nec placuit Dominis,quod officia ſint de regalibus, & non poſ-
9 ſint pignorari,vel obligari. Et ideo licet ſocietates abſorbeant totum valorem officij,officium ſemper remanet integrum penes officialem; & conſequenter remanet etiam ſubiectum ſocietati, & res,
10 quæ poſſit communicari, quia per iuſtum contractum non alienatur officium, ſed ſocius admittitur ſolum ad participationem fructuum,& in exceſſu non remanent fructus,qui poſſint communicari,præterea licet titulus officij non poſſit alienari ſine conſenſu Papæ ad effectum euitandi fraudes,& vt poſſit eſſe certus de vacatione, tamen reſpectu contrahentium dummodo non mutetur perſona officialis remaneat periculum vitæ in eadem perſona officia ſunt in communi commercio, & poſſunt etiam in totum fructus communicari, vt fuit dictum in cauſa Romana officij ſcriptoriæ prima Aprilis 1588.coram R.P.D.meo Pamphilio, & tanto magis per viam contractus ſocietatis,qui aliter viui non poteſt,& permittitur à Papa,& ſine licentia.

Non obſtat, quod ſicut idem prædium, & fructus illius poſſunt vendi pluribus perſonis, ita pariter ſuper officio,& illius fructibus poſſunt admitti plures ſocij,quia inter iſtos duos caſus ratio diuerſitatis eſt euidens quando enim eadem res venditur pluribus ven-
11 ditio eſt valida,quia cum venditor teneatur ſolum tradere,& ſic ad factum, cuius loco ſuccedit obligatio ad intereſſe ſi non poteſt ſecundo emptori tradere idem prædium, vel fructus illius ſoluendos intereſſe liberatur,ſed in ſocietate ſecus eſt; quia non poteſt conſiſtere ſine officio,& eo ipſo, quod eſt admiſſus aliquis in ſocium eſt ei communicatum, & non eſt amplius communicabile,& conſequẽter de tempore contractus nihil remanet penes ſocium, quod poſſit alteri communicari, & ſuper eo admittere alium in ſocium.

Quod vero non poſſit ſuſtineri in vim alterius contractus fundamentum DD.fuit,quia in vim cenſus vitalitij propter periculum vitæ æſtimabile pecunia iuxta conſilium Oldrad. 201. non poteſt
12 ſuſtineri,quia de natura iſtius cenſus vitalitij eſt, quod pecunia repeti non poſſit, & ſuſtinetur ſolum propter incertitudinem vitæ, vt per Dec.in conſ.121. ſub num. 1. & ideo cum dans pecunias ad ſocietatem poſſit alias repetere elapſis ſex menſibus,iſte contractus eſt contrarius naturæ cenſus vitalitij; ratione vero aſſumpti periculi non poteſt ſuſtineri, quia quando officium eſt grauatum in totum non exiſtente officio, nec fructibus nihil remanet officiali periculo expoſitum, pro cuius aſſicuratione aliquid præſtari poſſit. l. nihil intereſt,& l.periculi.ff.de nunc.& etiam, quia nullum periculum

lum transfertur in officiales pecunia æstimabile cum periculum cum periculo compensetur, & cessante periculo non potest etiã sustineri in vim cõtractus sponsionis, quia iustitia sponsionis pariter est fundata super periculo, & licet Soc. de instit. & iur. lib. 6. quęst. 6. art. 2. col. pen. & Nauar. cons. 29. num. 3. de vsur. nitatur solum iustificare istos contractus ratione assumpti periculi, & assecurationis, & in vim sponsionis, tamen vterque eorum præsupponit existentiam, & capacitatem officij, & dubitant solum de validitate istius contractus, quia non potest reduci ad rationem census cum capitale possit repeti finitis sex mensibus, neq; potest sustineri in vim contractus societatis, ideo putant illum esse reducendum ad contractũ assecurationis, vel sponsionis, sed cum in isto contractu periculum cum periculo compensetur, vt dictum fuit cessat eorum fundamentum, & contractus remanet licitus, ex sui natura, & sustinetur ex lege societatis, neque eget iustificatione reducendo illum ad aliã speciem cõtractus, quem contrahentes non intellexerunt inire, & tanto magis cum in vim illorum contractuum non possit sustineri.

13 Tertio dicebant Domini non esse receden. ab hac opinione, quia vltra rationes concurrunt etiam auctoritates Doct. hanc enim opinionẽ semper tenuit Rot. vt patet ex multis decisionibus factis in hac materia in causa Rom. societatis de ferris 6. Nouemb. 1581. coram R.P.D. Seraphino in causa Roman. de Luchinis 24. Ianu. 1575. coram Illustriss. Cardinali Blanchetto, & coram eod. in alia Rom. societatis prima Iulij 1596. coram Corduba, & decisiones, quæ allegantur in contrarium non tangunt istum casum, & in eis semper præsupponitur existentia, & capacitas officij, licet enim iste cõtractus sustineatur ratione periculi, vt fuit resolutum in causis Romana Compromissi, & Foroliuien. societatis coram bo: me: Episcopo

14 Lauretano, & ideo cessante periculo remanet purum mutuum, & fructus non debentur, vt fuit resolutum in causa Romana societatis coram Cardinali Lancellotto, & Romana damnorum coram Cotta tamen ex hoc non sequitur, quod societates sustineantur solum pro

15 pter periculum sine officio, & non requiratur existentia, & capacitas officij in causa vero Romana, seu Tusculan. societatis officij erat capax, & fuit solum resolutum societates sustineri, quia super

16 re aliena potest contrahi societas in præiudicium cõtrahentis, & præsertim, cum adesset probabilis ignorantia dãtis pecunias ad societatem, quæ in hoc casu cessat, & alia decisio, quę allegatur in causa Romana societatis de Luchinis, quod à communiter accidenti

17 bus inspiciuntur potius fideiussores, quam officia, quæ ad colorandum contractum, & euitandam vsurariam prauitatem interponuntur non facit ad rem, quia licet habeatur respectus magis ad fideiussores

18 iussores,quam officia,quæ non possunt subhastari, nisi cum magna difficultate,& sine licentia Papæ,& a fideiussoribus sit facilior exactio,tamen ex hoc non infertur, quod societates sustineantur sine officio,& potius illa decisio confirmat hanc opinionem cum admittat contractum sine officio esse vsurarium, & sic Rota nunquam recessit ab hac opinione. quam etiam sequuti fuerunt multi iudices extra Rotam adhibito etiam consilio Theologorum, & omnes recentiores qui de istis societatibus scripserunt,& demum articulo diligenter discusso, eadem opinio placuit Congregationi ad istum effectum à S.D.N.instituta,cum interfuerint quinque Illustr. Card. tres Auditores Rotæ antiquiores,& tres Theologi.

19 Non obstat,quod propter consuetudinem ineundi societatem vltra valorem officij isti contractus sustinentur ex bona fide contrahentium, quia ista consuetudo non probatur obtenta in contradicto iudicio cum oppositione partium, & effectuatione mandatur, prout probari debent,& constat de contrario ex decisionibus factis in diuersis causis,secundum quas fuit iudicatum,& consuetudo non
20 inducitur ex sententijs difformibus. Alber.in l.quæsitum.§. si quod. ff.de fund.instruct. Aym.cons. 96.num. 5.

21 Vltra quod si probaretur non releuaret, quia consuetudo non suffragatur in materia vsuræ, cap.quia in omnibus, de vsur. & fuit late deductum in causa Romana Societatis secunda Iunij 1570.coram bo.me. Cardinalis Lancellotto.

R. P. D. IVSTO
ROMANA SOCIETATIS.

Lunæ 2. Aprilis 1601.

EPITOME.

Contractus societatis perficitur statim sequuto consensu vtriusq.socij,& nõ à die accessionis fideiussoris promissi.

SVMMARIVM.

1 *Societas officij an incipiat à die in,qua contracta fuit,vel a die accessionis fideiussoris promissi.*

2 *Societas perficitur statim secuto consensu vtriusque socij.*

3 *Mandatum datum directum mercatori habet vim solutionis mandanti ratione debiti contracti pro mandatario.*

4 *Societas sumit initium à primæuo contractu, licet confessio de recepto sit sub spe effectualis numerationis.*

Con-

5 *Consensus respectu dantis pecuniam non requirit rem praesentem, & pecuniam solutioni paratam.*
6 *Officialis non adimplendo non potest recedere a contractu.*
7 *Contractus adimpletur cum recipiuntur pecunia, & cum accedunt fideiussores, licet habeat vires ab initio.*
8 *Imo potest tacito, vel expresso consensu dantis pecunias omitti datio fideiussoris.*
9 *Fideiussio non est de substantia, vel natura contractus societatis.*
10 *Officialis, qui non dedit fideiussorem promissum non potest praetendere lucrum pecuniarum.*

1 QVaesitũ fuit extra Rotam corã me, an societas officij inceperit à die, in qua cõtracta fuit, vel à die accessionis fideiussoris promissi. Primo enim casu nõ esset locus lucro pecuniarũ, q̃a disdicta est facta in tpe cum obitus illius, qui dedit pecunias cõtigisset, post sex mẽses Secũdo casu cũ primi sex mẽses nõ essent praeteriti, & cõsequẽter cõsequaeretur lucrũ pecuniarũ iuxta formã societatis, & DD. respõderũt sine difficultate societatẽ nõ fuisse lucratã: moti sunt, quia contractus societatis perfectus
2 fuit statim secuto consensu vtriusq; socij, l. qui admittitur, & l. plane ff. pro socio l. cõsensu ff. de act. & oblig. & in terminis huiusmodi societatis. Gabr. cons. 81. nu. 5. lib. 1. & cons. 63. nu. 5. lib. 2. praesertim in hoc casu, vbi ex parte dantis pecunias, nihil aliud erat adimplendum, dato mãdato directo mercatori, q̃ habet vim solutionis factae mandanti ratione debiti cõtracti pro mandatario, l. si patronus ff. de don. l. fi. C. ad l. falcid. Din. cons. 17. Gabr. cons. 155. sub n. 2. lib. 1.
4 Et nihilominus societas sumpsisset initium a primaeuo contractu secũdum gl. & doct. omnes in l. ex placito, C. de rer. permut. quamuis confessio de recepto esset sub spe effectualis numerationis si quidem non remouet, vel suspendit consensum si aliquod restat adim-
5 plendum pro obseruatione pactorum in hoc contractu, qui saltim respectu dantis pecuniam nõ requirit rem praesentem, & pecuniam solutioni paratam. Gabriel. cons. 81. num. 5. ita, vt nec etiam potue
6 rit officialis non adimplendo recedere à contractu, l. in ciuile, & ibi Bald. in princ. C. de rei vend. l. non idcirco, C. de contrah. empt. doct. communiter in l. Iulianus, §. offerri, ff de act. empt. Rot. coram Cotta in Roman. Casalis 17. Iun. 1575 & coram Cantuccio in Bono
7 nien. damnorum, & interesse. Qua propter faciendo accedere fideiussorem, & recipiendo pecunias adimpleuit contractum, qui habe-
8 bat vires ab initio, imo poterat tacito, vel expresso consensu dantis pecunias omitti datio fideiussoris. Bald. in l. qui crimen. n. 15. C. qui

accus.

9 accus.non poss.Arec.conf.136.n.2.quia fideiussio non est de substantia,vel natura contractus societatis Barb.conf.31.nu 3.lib.1.

Neque facit ad propositum decis. coram R.P.D. meo Seraphino in Roman.duorū milliū.18.Decemb.1573.quoniam ibi resoluitur officialem ,qui non dedit fideiussorem promissum non posse prætendere lucrum pecuniarum ,quia non impleuit pro parte sua, & ita quoad se suspendit effectum contractæ societatis ad Soc.in l. quibus diebus.§.quidem il secundo, nu.8.de cond.& dem.post glo.qui eam allegat in l. 2.ff.de in diem adiect.qua suspensione sublata per implementum remanet contractus a principio pro vtraque parte , quia tunc fuit præstitus consensus,& ita decisum,&c.

VOTVM

ILLVSTRISS. D. CARD. SERAPHINI.

EPITOME.

MOrtuo reseruatario absque ratificatione principalis societas est superlucrata.

CAius filius Mæuij super eius officio cum consensu patris præsentis confessus fuit recepisse in societatem à Sempronio absente in Ciuitate Mediolani Commoran. scut. 500. per manus tamen Titij, cui reseruata sit facultas d. societatem disdicendi fructus , & sortem principalem exigen. quietan. iura ceden.& periculum vitæ infra 15.dies prox.in ratificatione nominan. & iterum &c. cuius societatis bonam fidem idem Mæuius recognouit Titius soluit pecunias Caio officiali retentis fructibus primi semestris,& infra 15.dies non nominauit periculum vitæ, & post annum aliter non disdicta societate idem Titius morte naturali,& non violenta decessit.

Caius officialis , & Mæuius recognitor bonę fidei prætendunt dictas pecunias fuisse superlucratas propter obitum Titij reseruatarij cum dicta clausula,& interim,&c. debeat intelligi de vita ipsius Titij reseruatarij,qui contraxit,& pecunias exburſauit omnem dispositionem societatis sibi reseruando, & non Sempronij,qui de societate nullam habebat notitiam.

Quæritur quid dicendum de iure super themate antedicto: sum in voto societatem currere super vita Titij reseruatarij,& moueor

exem-

exemplo qui nomine, ac pecunia aliena emendo sibi acquirere, & non alteri, qui ratum non habuit, nec dederat mandatum ad emendum, quod maxime dicendum in hac materia ne aperiatur uia fraudibus.

Et ita sentio saluo, &c. Ego Seraphinus Cardinalis Oliuarius.

R. P. D. LANCELLOTTO

ROMANA SOCIETATIS

Mercurij 10. Decembris 1597.

EPITOME.

HAbens facultatem ex pacto nominandi infra quindecim dies super cuius vitæ periculo societas sustineatur potest durante illo tempore quandocunque nominare licet tempore nominationis grauiter ægrotet, & non superuiuat nisi per quatuor dies.

SVMMARIVM.

1 *Figuratio casus.*
2 *Habens facultatem ex pacto nominandi potest intra tempus quandocunque nominare.*
3 *Qui iuri suo vtitur nemini facit iniuriam.*
4 *Neque in eo dolus considerari potest.*
5 *Nec dicitur nominatio dolosa, & in fraudem licet sit facta à grauiter ægrotante.*
6 *Iudicio medici recurrendum est an infirmitas sit periculosa.*
7 *Infirmitas verisimiliter non creditur periculosa quando ægrotans non est confessus sua peccata.*
8 *Non consideratur fraus quaudo nominatio fit ab eo, qui non dubitat de morte.*
9 *Et in hoc attenditur potius eius opinio, quam veritas.*
10 *Infirmitas sola licet periculosa non est sufficiens ad inducendam suspitionem fraudis nisi cum illa concurrant aliæ coniecturæ.*
11 *Imminentia mortis aurguit potius desiderium salutis, quam illius fraudis cogitationem.*
12 *Fraus neque dolus probatur ex eo, quod nominatio fiat ne pecuniæ amittantur.*

QVod societas fuerit superlucrata stante nominatione facta intra 15.dies, licet facta fuerit à dante pecunias ipso tunc ægrotãte.die 14. Febrnar.præsentis anni 1598.inita fuit societas sicut. 2500.ad fauorem bo: me: R.P.D. Ricci super periculo vitæ personæ, seu personarum in ratificatione d.societatis infra 15. dies nominan.& interim periculo vitę eiusd. R.P.D.Ricci in forma:

Eadem die officialis mandauit dictas pecunias solui Domino Equiti de Crescentijs;qui eas deinde recepit.

Die 21.eiusdem mensis Riccius ratifican. societatem nominauit periculum vitæ Illustriss.& Reuerendiss.D.Card. Aldobrandini, & demum die 26.ex hac vita migrauit.

Verũ,quia dubitatur an.d.Eques talẽ societatẽ lucratus fuisset, ex quo D.Riccius tẽpore nominationis grauiter ægrotabat,& post quatuor dies decessit,ita vt nominatio nõ sustineretur tanquã facta in fraudẽ d.Eq.ideo dubio huiusmodi ꝑ me in Rota præposito DD. cẽsuerunt non esse locũ lucro pecuniarum, quia cum D. Riccius ex pacto haberet facultatẽ nominandi infra 15. dies poterat durante illo tpe quandocunq; nominare, l. quod quis.ff.de act.& obligat.l. stipulatio ista.§.inter certã.ff.de ver.oblig.& qui iure suo vtitur nemini iniuriã facit,l.iniuriarũ.ff.de iniur.cap.cum Ecclesia,de elect. neq; in eo dolus considerari posset.l.nullus.ff.de reg.iur.cum simil.

5 Nec obstat,quod cum nominatio ab ipso grauiter ægrotante facta fuerit dicatur facta dolo,& in fraudem d.eq.per ea, quæ tradũt Canonistæ in c.2.de renunt.lib.1.& Legistæ in l. filiæ.ff.solut. matr. quoniam fuit responsum; quod nullus ex testibus deponit, quod d. Riccius dubitasset de sua salute, vel sciret infirmitatem esse pericu-
6 losam.Imo medicus,cuius iudicio recurren.esse dicit.Ant.cons.388 num.2.Præterea contrarium deponit,& tertius deponit se non credere,quod vnquam de tali periculo fuerit certioratus. Quod etiam
7 est valde verisimile cum ante nominationẽ peccata sua non fuerit
8 confessus,& tamen ad hunc effectum deberet probari eius scientia nam cũ nominatio ab ipso facta fuerit non potest considerari fraus
9 si ipse de morte non dubitabat,& in hoc attenditur potius eius opinio quam veritas l.is qui putat,ff.de acquir.hæred.l.quo loco, §.1. vbi Im.ff.de hæred.insti.Aym.cons.88.n.15.& hoc videtur fuisse de mente dd.in causa Rom.societatis 20. Iunij 1583. coram Illustriss. Card.Blanchetto in contrarium allegata vbi in fine fuit dictum, quod licet de illa infirmitate dicta Clarix decesserit, tamen constitit quod tempore factæ nominationis ipsa non habebat infirmitatem

tem pro tali,vt ita de facili potuisset mori.

10 Secundo fuit dictum, quod sola infirmitas periculosa non est sufficiens ad inducendam suspicionem fraudis nisi cum illa concurrãt aliæ coniecturæ. Aegid.decis.344.Rot.in Antiq. dec.2.de præsump. & ita loquuntur doct.in d.c. 2. de renun.in 6. vt declarat ibi Gem. sub num.5.Io.And.in fin.Anchar.d.consi.388.n.3.Sarnen.in reg.de infir.q.19.nu.3.Dec.in c. præsentia,nu. 209.de probat.& hanc esse com.opin.testatur.Paris.cons.13.nu.68.& cons.14.nu.35.& seq.vol. 1.Gabriel.de legitimat.Conclus.2.nu.59.Bursat.cons.40.nu.63. & 70 nam imminentia mortis arguit potius desiderium salutis quã illius fraudis cogitationem notant doct.in l. sed,& quæsitum,ff. de lib.& posthum.

12 Neque fraus probatur ex eo quod nominatio fuerit facta ne pecuniæ amitterentur,neque ex hoc potest allegari dolus eum facultas semper reseruatur ad effectum ponendi pecunias in capite alterius de cuius longa vita magis cõfidendũ sit alias sequeretur,quod neq.ab infirmo leui infirmitate possit fieri nominatio, cum etiã in illo casu fiat ad hunc effectũ,& tamẽ hoc ad omnibus admittitur.

Non obstant decisiones coram Illustriss. D. Blanchetto de annis 1582.& 1583.in causa Rom.societatis,quia de illo tempore nominatio poterat fieri quandocunque, hodie vero cum sit restricta ad 15.dies est diuersa ratio,nam tunc poterat differri nominatio vsq; ad periculum mortis,& sic cessaret periculum, quod facit contractum licitum, quod hodie cessat stante breuissimo tempore 15. dierum,quæ elapso non potest amplius fieri nominatio.

VOTVM.

ILLVSTRISS. D. CARD. SERAPHINI, tunc Rotæ Auditore.

EPITOME.

QVi non subiacet periculo mortis non potest lucrari fructus societatis.

SVMMARIVM.

1 *Lucrũ duodecim pro centenario nulla alia ratione sustinetur nisi proprie*

propriæ mortis periculum, quo cessante contractus resoluitur in mutuum.
3 *Ex mutuo quicquid percipitur est foeneratitium.*
3 *Pactum resolutiuum in contractu societatis appositum efficit ne officialis, & qui recognoscit bonam fidem per obitum eius sub suius periculo societas sustinetur superlucrentur sortem.*
4 *Cessante periculo amissionis sortis cessat, & fructuum præstatio.*

CErtum est eum, qui non subiacet periculo mortis non posse lucrari fructus societatis, non enim alia ratione sustineri potest lucrum duodecim procentenario, quam propter mortis periculum, & ideo eo cessante contractus resoluitur in mutuum, & quicquid exinde percipitur est fœneratitium.

In casu proposito propter pactum resolutiuum in contractu societatis certum est neque officialem, neque Dominum Anibalem, qui recognouit bonam fidem potuisse lucrari sortem per obitum Domin. Boetij Ciuitellæ, vt fuit resolutum coram me in causa Romana 2000. quam decisionem Rota in alijs causis sequuta fuit.

Cessante itaque periculo amissionis sortis cessat etiam fructuum præstatio: nam exigens tales fructus incideret in prauitatem vsurariam de iure punibilem, & detestandam; & si fructus soluti fuissent, venirent computandi in diminutionem sortis principalis.

Iure itaque non potest Dominus pecuniarum quicquam exigere pro fructibus si non subijcit periculum amissionis suarum pecuniarum in euentum mortis, & si aliter diceremus esset aperire viam vsurariæ prauitati, vt quis posset lucrari absq; periculo amissionis suarum pecuniarum. Hunc casum hodie proposui per modum consulationis in Rota, & RR. Domini mei censuerunt fructus exigi non posse, & sibi imputet pecuniarum dominus si non ratificauit expresse societatem cum illis fideiussoribus qui accesserunt verum quia si exigeret fructus secundi semestris iur videretur facto ratificasse societatem, & hoc casu subiaceret periculo amissionis per mortem, & in consequentiam posset etiam fructus exigere. Et ita de facto interrogatus ex sententia dominorum meorum de iure respondendum censeo, &c.

D E C E N S I B V S. Cap. XXIV.

1 *Quid sit census,& quare inuentus.*
2 *Quare Pius V. nouum creandi modum inuenerit.*
3 *Quomodo census huiusmodi imponantur.*

1 CEnsus est onus quoddam,& seruitus de sui natura perpetuus,qui à dominis super liberis fundis imponitur de censu,illiusque differẽtijs, & qualitatibus multi tractauerunt,& propterea meum non est in hoc compẽdioso tractatu, ac praxis causarum agendarũ norma,aliud, quã de illius forma, & instrumẽti executione pauca dicere. Fuit census negociantium in curia vsui,& cõmoditati adaptatus , & pecunias necessitate vrgente tuta conscientia,& permittentibus Sũmis Pontificibus recipere valerẽt.
2 Verum , quia post traditam à fel. rec. Martino Papa Quinto formam crescente supra quam dici possit hominum malitia , plura illicita pacta , & conditiones in graue pauperum detrimentum creuerant fel. mem. Pius , eius nominis Quintus Pontifex Maximus , imo pijssimus , atque clementissimus , vt hos abusus tolleret per suam constitutionem sub datum Romæ apud sanctum
3 Petrum , quartodecimo Kalend. Februarij 1568. editam , census ipsos ad certam limitatam formam redegit , & inter alia in ea decreuit, quod nullus deinceps census creari, & constitui posset , nisi in actu stipulationis contractus prompta , & præsens interueniret pecunia . Præterea , quod creetur super fundo stabili, & de sui natura fructifero , ac oneris census capace , & idoneo . Ad hæc, quod census solutio postposita , hoc est in fine semestris fiat , antiquo anticipatæ solutionis modo sublato . Insuper , quod ementes census , oneribus , & euentibus fundi,pro eorum census rata parte subiaceant . Constituit quoq; quod liceret venditoribus quandocunque,etiam post quantumuis longissimi temporis lapsum pro pari pretio redimere , & alias vt in dicta constitutione expressius apparet. Et quoniam huiusmodi contractus formula per hanc constitutionem adeo innouata fuit , vt in innumeris ab antiquioribus differat,formulam,qua post editam constitutionem vtimur , magis cautam quam potui, inferius ponere non inutile fore sum arbitratus.

DE FORMA INSTRVMENTI CENSVVM poſt Conſtitutionem Pij V. de illis creandis. Cap. XXV.

1 *Formula inſtrumenti cenſus.*
2 *Solutio pretij in promptu.*
3 *Solutio cenſus finito ſemeſtri.*
3 *Donatio ſi cenſus plus valeret pretio.*
5 *Promiſſio de euictione.*
6 *Pactum, quod eueniente lite ad intimationem illius ſolemniter faciendam non teneatur.*
7 *Pactum de retrouendendo.*
8 *Confirmatio cum conſtitutione Pij V.*
9 *Promiſſio de faciendo accedere fideiuſſores.*
10 *Quando emptori cenſus pro illius pretij reſtitutione detur proceſſus executiuus.*

1 DOminus Auguſtinus N. ſpõte &c. omnibus mel. modo &c. in & ſuper eius caſale A. nuncupato &c. ſito in territorio Vrbis in partibus Latij, cui caſale N. prædiũ C. territorium caſtri S. & caſale M. circum circa caſale ipſum conſiſtentia, cohærent pro confinibus, ſaluis alijs, ſi qui ſint plures, aut veriores confines, & dicti caſalis fructibus, redditibus, prouẽtibus, & pertinẽtijs vniuerſis cõſtituit, creauit, & impoſuit annuum cenſum ſcutorũ octoginta monetæ iulijs decem pro ſcuto computatis. Quẽ cenſum ita creatum, conſtitutum, & impoſitum vendidit, ac titulo perfectæ vẽditionis dedit, ceſſit, tranſtulit, & aſſignauit admodũ nobili viro D. Vipereſco de Vipereſchis à Corneto præſenti ementi, & ſtipulãti pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunq; . Ad ha-
2 bendum &c. Hanc autem annui cenſus creationem, conſtitutionem, & venditionem, ac omnia & ſingula in hoc inſtrumento contenta D. Auguſtinus fecit, & facit erga D. Vipereſcum, pro pretio ſcutorum mille ſimilium, quæ in prompta, & numerata pecunia argentea, in mei notarij, teſtiumq; infraſcriptorum præſentia à d. Vipereſco præſente, ac realiter, & cum effectu ſoluente habuit, recepit, & ad ſe traxit, de quibus ſic acceptis pro integro, & iuſto dicti cenſus pretio ſe contentum, & ſibi ſatisfactum vocauit, & eundem emptorem quietauit, abſoluit, & penitus liberauit: renunciando quibuſcunq; exceptionibus, cum pacto de nunquam amplius pe-
3 tendo. Quem cenſum annuum promiſit ſoluere dicto emptori præſenti, &, vt præfertur, ſtipulanti de ſemeſtri in ſemeſtre, & in fine

ne cuiuslibet semestris proportionabiliter, & pro rata, in simili bona,& currenti moneta hic Romæ libere &c. alias ad damna omnia &c. teneri voluit, de quibus &c. Et si plus dicto pretio census
4 prædictus valeret, seu valere posset, totum illud plus condonauit, & remisit irreuocabiliter d. emptori: quia sic ex liberalitate sua
5 sibi facere placuit, & placet. Et promisit d. Augustinus venditor dictum casale ad se spectare & pertinere pleno iure dominij, vel quasi, & de sui natura fructiferum esse, & capax dicti annui census, & etiam maioris, & esse liberum, & exemptum ab omni alio censu,canone,responsione,liuello,ac ab omni;& quocunq; fideicommisso purificato,vel purificando, & quibuscunq; alijs oneribus impedientibus huius annui census impositionem,vel quę dicto emptori obstare, vel præiudicare possint; Et non fuisse alicui venditum,datum,donatum,permutatum,distractum, aut alias vecunque alienatum, alienationis etiam largissime sumpto vocabulo, nec in totum, vel in parte quicquam factum fuisse quod aliquo modo respectu prioritatis, vel potioritatis hypothecæ, aut alias in toto, vel in parte possit esse in præiudicium huius contractus, & dicti emptoris, & quod nihil fiet in futurum. Et promisit etiam hanc census impositionem,& venditionem esse bene, & valide factas, & in eas tanquam tales facere consentire omnem personam &c. ius haben. aut habere prætendentes in & super dicto casali, & censu, ad omnem simplicem etiam extraiudicialem requisitionem, aut interpellationem per d.emptorem, aut eius hæredes, & successores, vel causam, & ius ab eo habentes faciendam. Præterea suscipere in se omnem litem, causam, controuersiam, & molestiam in omni iudicio petitorio,& possessorio, & in quacunque instantia, & parte iudicij,si quæ moueantur super dicto annuo censu,seu casali, & susceptas prosequi, & terminare cum suis procuratoribus, & aduocatis,& absq;sumptibus,cura,interuentu,labore, & impensa d. emptoris, eiusq; hæredum, & successorum. Amplius promisit eundem emptorem,eiusq; successores in dicto annuo censu, illiusq; pacifica perceptione conseruare, & semper defendere, & liberare ab omni lite,causa,controuersia,molestia,ac molestante persona,alias teneri voluit,& se obligauit ad omnem euictionem generalem,& particularem dicti census annui in forma iuris valida,& in Vrbe consueta,tam in petitorio, quam possessorio, & quouis eorum insolidum, erga d.emptorem,& ad omnia damna,impensas,& interesse, si quæ dictus emptor,vel sui hæredes, & successores ob dictas lites, molestias,vel euictionē paterentur, ita quod sub prętextu, quod per incuriam,iniustitiam, nullitatem,aut imprudentiam iudicantiū talis euictio sequuta fuerit, venditor prædictus,illiusq; imposterū hære-

D 2 des,

des, & successores nullo modo valeant se excusare, vel tueri. Con
6 uenerunt insuper ijdem contrahentes, quod omnibus, & singulis præmissis, & in præsenti instrumento contentis, dictus d. emptor non teneatur ad aliquam solemnem intimationem litis faciendam, sed quęcunq; simplex notificatio, etiam extraiudicialis, & sine aliqua solemnitate, & forma iuris, siue statutorum adhibita, seruata, vel non seruata, ipsi venditori, vel alicui ex infradicendis fideiussoribus, aut alicuius ipsorum hæredibus, & successoribus facta sufficiat, absque vlla penitus notificatione per d. emptorem, suosque hæredes, & successores quomodolibet in futurum in iudicio, vel extra faciendam; quia sic actum, &c. Item consensit venditor, & ita conuenit, quod si, & quotiescunq; ipse venditor, eiusque successores, & fideiussores cessauerint in solutione dicti annui census de semestri in semestre, vt supra facienda, sit in arbitrio, & liceat eidem emptori, eiusq; successoribus agere, & experiri pro consequendis terminis dicti annui census, tam contra dictum venditorem, & fideiussores insolidū, eorumq; hæredes, & successores, quam contra conductores colonos, ac omnes, & singulos dictum casale pro tempore tenentes, & quoscunq; ipsius venditoris debitores ex quauis causa, præsentes, & futuros, ita tamen, quod vna via electa ex parte emptoris, & suorum, nunquam eis præiudicetur, quin ad alteram redire possint, vel vtraque eodem tempore experiri, vt satisfationem consequantur. Quinimo liceat etiam emptori, & suis variare semper, vsque ad consequutionem terminorum decursorum, & non solutorum. Ad quæ præmissa peragendum idem venditor constituit, & fecit d. emptorem, eiusq; successores procuratores irreuocabiles, vt in rem propriam cum iuramento, & facultate, omnes, & quoscunq; opus fuerit quietandi, de pecunijs exigendis pro concurrenti summa censuum decursorum, etiam iura, & actiones in fauorem soluentium transferendi, & cum clausulis ad lites facultate substituendi, & sequestrandi, & alijs clausulis, & facultatibus in similibus mandatis poni solitis, & quomodolibet opportunis
7 Declarantes vlterius, & conuenientes prædicti contrahentes, quod licet dicto venditori, suisq; hæredibus, & successoribus, ac etiam fideiussoribus infrascriptis, & eorum cuilibet insolidum semper, & quandocunque voluerint in perpetuum, etiam non obstante longissimi temporis, centum, & plurium annorum præscriptione, dictum censum scutorum octuaginta, pro eodem pretio scutorum mille in numerata pecunia hic Romæ liberè, & in simili specie vna cum censibus in illum vsque diem decursis, & non solutis restituto redimere, & extinguere, & dictus emptor, suique hæredes, & successores retrouendere teneantur, præcedente tamen intima-

timatione, seu denunciatione per duos menses ante redemptionem ex parte venditoris facienda, iuxta formam Constitutionis fel: rec: Pij Papæ V. de modo creandi census promulgatæ sub Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ 1568.
8 xiv. Kal. Februar. Et denique contrahentes voluerunt, & conuenerunt seruari hinc inde omnes conditiones, & requisita dictæ constitutionis, & omnia, quæ Constitutio huiusmodi requirit, pro appositis haberi. Sed quatenus ex præmissis, vel infra dicendis ab ipsa Constitutione omittendo, vel faciendo, quouis modo recessum fore dici, aut dubitari possit, declararunt, & conuenerunt etiam, ad tollendum penitus omne dubium, & pro validitate contractus, haberi pro appositis omnia, quæ apponenda sunt, & pro non appositis, non apponenda. Redigentes totum contractum, & contenta in eo ad verum sensum, & dispositionem dictæ Constitutionis: quia contrahentium intentio fuit, & est in omni clausula, & parte huius contractus, cum eadem Constitutione in se conforman
9 di, & sic, & non alio modo contraxerunt. Postremo, vt dicto emptori magis cautum sit, promisit D. Augustinus venditor huiusmodi impositioni, creationi, & venditioni annui census, tam pro illius solutione de semestri in semestre, vt supra, facienda in perpetuum durante censu, consensu præstando, lite, & causa qua cunque suscipienda, & prosequenda, validitate huiusmodi impositionis, & venditionis census, & pro quacunque euictione, & in omni iudicio petitorio, & possessorio insolidum, quam pro omnibus, & singulis in præsenti Instrumento contentis vti principales, principaliter, & insolidum accessuros D. N. & N. quos ita accessuros, & promissuros habentes, me notario &c. stipulante promisit releuare indemnes, & penitus sine damno conseruare; ita quod nullum propterea damnum, aut molestiam patientur, alias ad omnia damna, &c. teneri voluit, de quibus &c. Et in euentum mortis, aut mutationis conditionis in deterius, aut recessus ab Vrbe dictorum fideiussorum, vel aliorum pro tempore in hoc censu obligandorum, seu alterius eorum, promisit semper, ac toties quoties aliquis ex dictis casibus, tam in vno, quam in pluribus ex fideiussoribus obligatis, tam eodem, quam diuerso tempore contigerit, statim obligare, & subrogari facere alium, seu alios æque idoneos fideiussores, ad satisfactionem emptoris, seu eius hæredum, & successorum, ne vnquam tractu temporis emptor, vel sui, contingentia euentuum prædictorum in eorum cautelis, & actionibus tam realibus, quam personalibus deteriores efficiantur: firmis tamen remanentibus semper obligationibus talium fideiussorum quocunque modo pro tempore deficientium, ita vt quæcunque obli-

gationes subrogandæ semper cumulatiue, iuraque iuribus, & cautelas cautelis emptori, & suis accrescere intelligantur declaratione adiecta, quod in euentum mortis hæredes fideiussoris defuncti possint sese loco illius obligare, dummodo eo tempore defuncti hæredes conditio deteriorata non appareat: Quia sic actum &c. 8 Pro quibus &c. extende obligationem cameralem in forma potestunt fideiussores post supradicti contractus stipulationem obligationi huiusmodi quandocunq; accedere: qui à notario de contractu prædicto, ac omnibus in ea contentis certiores reddentur. Hæc de censibus dicta sufficiant, Reliqua habes per recentiores, qui satis copiose in hoc scripserunt ad quos in facti contingentia recurre, & tantum non inutile visum fuit infrascrip. rotales decisio-
10 nes addere, quibus etiam censui addén. in tertia par. tract. Boccacij de censibus sub nu. 38. si non professis saltim tyronibus profitura, quod in casu ibi relato datur emptori censui processus exequutiuus contra venditorem census ex stipulatu pro restitutione pretij, vbi in illius contractu partes conueniunt debere seruari omnes qualitates traditæ in Motu proprio Pij V. circa restitutionem pretij intra annum computandum à die factæ disdictæ venditoris ex illis verbis; pro quibus omnibus, & singulis obseruandis contrahentes sese in forma Cameræ Apostolicæ obligarunt, vt in supradicta forma contractus census videre est.

DECISIONES ROTAE

IN MATERIA CENSVS.

R. P. D. DECANO.

Romana Census Turris Bubalariæ;

Lunæ 7. Nouembris 1575.

EPITOME.

PActum appositum in contractu census, quod venditor teneatur infra quatur annos in totum redimere censum

censum vitiat contractum.

S V M M A R I V M.

1 *Pactũ appositũ in contractu, quod vult, vt vẽditor teneatur infra certum tempus in totũ redimere censum vitiat cõtractum cẽsus.*
2 *Ratio ibi assignatur,*
3 *Remota substantia remouetur, & actus.*
4 *Consensus requiritur pro substantia actus alias contractus census redditur elusorius.*
5 *Pactum, quod venditor teneatur infra certum tẽpus in totũ redimere censum demonstrat. contrahentes voluisse constituere potius cõtractũ pignoris, & feneratium à iure reprobatm, quam census.*
9 *Pactum vbi non sunt contra substantiam, sed circa accidentia, tunc quamuis sint illicita vitiantur, & non vitiant, quia non deficit consensus circa substantiam.*
7 *Intellectus ad l. cum precario. de precar.*

FVit resolutũ pactũ appositũ in cõtractu cẽsus, ꝙ vult, vt venditor teneatur infra quatuor annos in totũ redimere censũ vitiare contractum census per reg. in c. fi. de cõd. appos. cum ibi notat. l. per seruum §. fi. de Vsu, & habit. Bal. in l. si pater de adop. Bar. in l. 2. nu. 7. C. de iur. Emph. Doct. in auth. ingressi C. de sacros. Eccl. & huius cõclusionis inter cæteras potissima ratio est illa, quã tradit Bald. in c. primo, §. fi. nu. 7. per quos fiat inuest. Quia pactũ, hoc in ipso cõtractu cẽsus appositũ tẽdit ad perimendũ ipsum
3 actum, cum sit contra ipsius actus substantiam. Qua remota re-
4 mouetur ipse Actus. Abb. in d. §. fin. num. 4. deficit enim consensus, qui requiritur pro substantia ipsius actus, adeo quod videtur, vel quod partes voluerint facere actum elusorium, l. an inutilis in princ. de acceptil. vel quod voluerint in aliam speciem contra-
5 ctus consentire in casu proposito, in quo potius videtur, quod voluerint contractum pignoris; & feneratitium à iure reprobatum constituere, vt per Laur. de Redulph. in tractat. de Vsur. part. 2. quæst. 61. Guid. Pap. sing. 477. cum alijs per informantes allega-
6 tis, vbi vero pacta non sunt contra substantiam, sed circa accidentia, tunc quamuis sint illicita vitiantur, & non vitiant, consensus enim circa substantiam non deficit. Non obstat text. in l. cum
7 precario de precar. Tum quia illud est potius contra naturam

contractus quam contra substantiam, vt multi ex doct. tenuerunt cum quia non procedit vbi pactum facit, vt contractus in aliam speciem transeat, qui est casus noster, ità post Cart. in l. si ita donatur de donat. caus. mort. scriben. tradunt in d. Authent. ingressi, Dec. consil. 94. num. 293. in fin. Cagnol. in l. contractus num. 7. de reg. iur.

R. P. D. PAMPHILIO

Romana census 29. Nouemb. 1593.

EPITOME.

FRuctus non debentur ob retardatam solutionem quando non concurrunt requisita tradita a Paul. de Castr. in l. 3. ff. de eo quod certo loco.

SVMMARIVM.

1 *Fructus non debentur ob retardatam solutionem quando non concurrunt requisita tradita à Paul. de Castr.*
2 *Fructus non debentur à die suscepti mandati pro restitutione sorbita iuxtis principalis.*
3 *Incompatibilia sunt, quod census duret, & sit in arbitrio emptoris repetere sortem principalem quando vult.*
4 *Venditori, licet sit licita redemptio Census emptori tamen est probita Const. Calisti, & Pij.*
5 *Census statim resoluitur post relaxatum mandatum.*
6 *Mandatum Iudicis reputatur factum partis*
7 *Census pro parte non potest extingui vna parte inuita,*
8 *Contractus census reputatur indiuiduus, & resolutus ex relaxatione mandati pro tota summa.*

1 FVit resolutum non deberi fructus D. Magdalenæ, quia aut illos prætendunt ratione interesse ob retardatam solutionem, & non concurrunt requisita, tradita à Paul. de Castr. in l. 3. ff. de eo quod certo loco, quem sequitur Rota, vt per Mohed. dec. 103. & 288. cum vulg.

2 Aut ratione census, & minus debentur, quia à die, quo ob non adim-

adimpletas conditiones Magdalena suscepit mandatum pro restitutione sortis principalis ipsa sors cessit in debitum, ita vt vltra eam non potuerint peti aliqui fructus citra vitium vsuræ cap. plerique cum seq. 14. 93. Laur. de Rodulph. & de vsura prima, num.
3 primo, Couarr. lib. tertio var. resol. cap. 1. sub num. 1. nec enim ad inuicem compatiuntur, quod census duret, & sit in arbitrio
4 emptoris repetere sortem principalem, quando velit, quia licet venditori census sit licita illius redemptio iuxta constitutiones Calixti, & Pij emptori, tamen est omnino prohibita, cum alias esset certus de lucro, Sott. de Iust & Iure lib. 6. q. 3. in prima conclus. late Corrad. de contract. q. 8. 9. in secunda conclus. Couar. lib. 3. var. resol. cap. 56. num. 4. & quod pactum non sit deductum in stipulatione, dummodo emptor aliunde sit securus Summ. Ant. 2. part. cap. 8. §. 24. circa finem, & ideo cum post relaxatum mandatum fuerit in facultate Magdalenę repetere pecunias quando vellet, census fuit statim resolutus, etiam quod non currat actus retrouendendi, quia res deuenit ad casum à quo incipere non po-
6 tuit, maxime stante mandato Iudicis, cuius factum reputatur factum partis l. si ob causam. ff. de euict. & cessat difficultas ex quo ostendit ipsum voluisse, vti hac facultate, & extensisse censum non solum pro rata pecuniarum habitarum, sed etiam pro tota sum-
7 ma cum alias parte inuita non potuisset census extingui pro parte l. tutor, & l. lutius de Vsur. Ias. post alios in l. quædam num. 4.
8 ff. si certum petatur. Vltra quod concurrit relaxatio mandati pro tota summa, quæ facit ex verisimili mente Iudicis, & dictæ Magdalenæ contractus habitus fuerit pro indiuiduo, & in totum resolutus ad l. Decius. ff. de arb. Bart. in l. grece. §. illud sub numero quarto de fideiuss. Alciat. in l. 1. §. sed similiter in repet. numero sexto de verborum obligatione, Paris. consil. 12. num. 74. libro 1. Aym. consil. 170. num. 6. nec aliud facit quod Marinus promiserit soluere fructus pro duobus tertijs, quia eius promissio stantibus supradictis fuit inualida maxime cum sit facta post translatum onus census in dictum Valerium, cum quo seruatis seruandis erat creandus nouus census pro licite habendis fructibus.

R. P. D.

R. P. D. LITTA

Romana Saluiani interdicti

23. Iunii 1600.

EPITOME.

AD hoc vt census inesse deductus extinguatur, requiritur actus retrosimilis.

SVMMARIVM.

1 *Census ad hoc, vt extinguatur, requiritur actus retrosimilis.*
2 *Requiritur etiam vltra consensum partium, pretij traditio.*
3 *Non dicitur extinctus, licet fuerit relaxatum mandatum pro resti tutione sortis principalis loco damnorum, & interesse.*
4 *Secus si fuit processum ad actualem restitutionem ipsius sortis, seu partis vltra relaxationem mandati.*
5 *Venditor Census, qui restituit emptori partem pretij videtur recedere voluisse à consensu.*
6 *Non est in potestate emptoris repetere sortem principalem, vel partem census.*
7 *Actus non debet operari vltra intentionem agentis.*

FVit resolutum censum non fuisse extinctum, quia vt extinguatur census inesse deductus, & perfectus requiritur actus retrosimilis l. 1. C. quando liceat ab empt. discced. & tenuit Rota in vna Romana census apothecarum 28. Iunij 1578. coram bon: mem: Cardinali Lancellotto in Romana census tertia Iulij 1586. coram bon: mem: Bubalo, & in alia Romana census tertia Maij 1596. coram R. P. D. meo Penia, qui actus retrosimilis, cum non interuenerit in isto casu. Ideo &c.

Et quod actus retrosimilis constitutioni non interuenerit, ex eo clare apparet, quod nunquam fuit deuentum ad restitutionem 2 pretij census, cuius pretij traditio vltra consensum partium, sicut debuit interuenire pro perfectione constitutionis census ad text. in

l. pre-

l. pretium instit. de empt. & vendit. in l. 2. §. 1. & 12. l. pacta, conuenta. ff. eod. & expresse cauetur constitutione Pij V. de censibus, ita etiam restitutio illius fuit necessaria pro integra solutione d. census d. l. 1. C. quando liceat ab empt. discedere.

Nec obstare dixerunt domini, quod fuit relaxatum mandatum etiam pro restitutione sortis principalis loco damnorum, & interesse, & quod factum iudicis factum partis reputetur, quia fuit responsum, quod per hoc non sequitur, quod emptori census fuerit restitutum pretium, quæ tamen restitutio, fuit vt dictum est necessaria pro dissolutione dicti census.

Nec obstat decisio alias facta in illa Romana census coram R. P. D. meo Pamphilio, quia in eo casu, non tantum fuerat relaxatum mandatum pro fructibus, & restitutione sortis principa-
4 lis, sed vlterius fuerat processum ad actualem restitutionem ipsius sortis, seu partis illius, quo fit, vt iure merito pro extinctione eo in casu fuerit pronunciatum; tum ratione indiuiduitatis ipsius
5 census, & pretij eiusdem, tum etiam quia venditor census, quem restituit emptori pretium, seu partem illius in necessarium antecedens recedere voluisse videtur a dicto consensu ad tex. in l. illud ff. de acquir. hæredit. in l. ad rem mobilem, & in l. ad legatum ff. de procurat. Et ad illud motiuum deductum per informantes pro D. Septimio, quod etiam procurator D. Marci Lepidi in executione supradicti mandati relaxati pro fructibus, & sorte principali receperit scuta 293. fuit responsum ea cessisse in causam fructuum d. census excursorum, & non in causam sortis principalis ad quam restituendam venditor census data perfectione ipsius census compelli minime potest obstan. constitutionibus Martini, & Pij Quinti de censibus ex quorum lectura clare constat non esse in po-
6 testate ipsius emptoris repetere sortem principalem ipsam, aut partem illius.

Et quod tollere videtur omnem difficultatem in isto casu est declaratio quam ipsa, & adhuc integra fuerunt, quod scilicet mens eorum nunquam fuit recedere a dicto cōtractu census, imo voluis-
7 se, & velle illum producere in suo esse, & clarum est actus agentium operari non debere vltra eorum intentionem iuribus vulgarib.

Ad illud vero, quod census ipse non potuerit valide constitui super Palatio subiecto perpetuo fideicommisso, expresseq; prohibito alienari alienationis etiam late sumpto vocabulo, fuit responsum non esse præsentis inspectionis. Ex quo dum agitur de extinctione, & non extinctione ob cuius auctu ipse præsupponi debeat, cum non entis nullæ sint qualitates, & partes, &c.

R.P.D.

R. P. D. IVSTO

Anconitana Bonorum,

Die Lunæ 16. Febr. 1604.

EPITOME.

AD extinctionem census requiruntur legitima disdicta, oblatio, & depositum.

SVMMARIVM.

1 *Census non est extinctus, nisi constet de legitima disdicta.*
2 *Tutor constitutus ad certum actum tantum non potest cætera expedire, & consequenter, nec citari ad ea expedienda.*
3 *Disdicta requiritur alias Census remanet integer.*
4 *Tutor licet non satis dederit, nec adimpleuerit solemnia; nihilominus per eum gesta remanent valida.*
5 *Filijs habentibus matrẽ in tutricẽ nõ potest dari tutor, sed curator.*
6 *Constitutio tutoris durante excusatione matris est valida, maxime concurrente decreto Iudicis.*
7 *Citatio debet præcedere depositum ad hoc, vt census extinguatur.*
8 *Nuncio, & notario referentibus adesse citationem creditur.*
9 *Emptor census non potest cogere venditorem post bimestre, nisi facta noua disdicta.*
10 *Circa modum faciendi disdictam nulla est data forma.*
11 *Decretum factum in exequutionem disdictæ habet vim extinctionis census ex actu retrosimili.*
12 *Confessio in deposito numerationem probat.*
13 *Depositum non integrum nullius est effectus.*

DVbium fuit propositum, die Lunæ duodecima Ianuarij proxime præteriti informantibus solum hæredibus bon: mem: Archiepiscopi Therantini filij q. Petri de Leonibus in quorum fauorem dd. tunc intellexerunt censum non esse extinctum, & nihilominus postea auditis informantibus pro d. Ioanne Baptista mandarunt mihi vt iterum causam proponerem cum informatione vtriusque partis non aliter extensa decisione. Vnde iterum proposui causam

sam hac die 16. Februarij 1604. & à Dominis contrarium fuit decisum, videlicet constare de extinctione census, de quo igitur, &
1 primo dubitatum fuit circa disdictam census, quam informantes pro dictis hæredibus dicebant non esse legitime exequutam, quia
2 Franciscus de Alleis cui fuit facta disdicta erat constitutus tutor ad certum actum tantum. Vnde non poterat cætera expedire, & consequenter nec etiam citari ad ea expedienda, ad tradita per
3 Afflict. decis. 256. in fin. cum alijs adductis, & ita cum disdicta sit requisita à constitutione Pij Quinti super forma creandi census ea deficiente, census remanet integer. Quod tamen domini non approbauerunt, quoniam tam ex petitione Lauiniæ matris, & tunc tutricis ad quam Iudex se retulit in decreto, quia ex acceptatione Francisci apparet, quod constitutio fuit generalis durante excusatione matris, quæ super bonis q. Petri sui viri volebat sibi satisfieri de eius dotibus citata legitima persona pro filijs minoribus, & infantibus, & hoc visum fuit magis attenden. quam illa verba posita in instrumento ad supradicta peragendum, quod etiam obseruantia declarauit, si quidem Franciscus vere se gessit pro tutore adiuit hæreditatem confecit inuentarium, obtinuit a Iudice licentiam vendendi immobilia pro soluendis debitis fuit conuentus, vt tutor simpliciter donec sequuto eius obitu, vel alio impedimento Lauinia Mater, 27. Aprilis 1591. reassumpsit tutelam,
4 & obtinuit à Iudice illam sibi decerni, & licet non satisdederit, & non adimpleuerit solemnia, nihilominus gesta remanent valida, vt fuit sæpe decisum.

5 Neque intrat in hoc casu regula, quod his hæredibus habentibus matrem in tutricem non poterat dari tutor, sed curator, &
6 quod tutor non datur ad certum tempus, quoniam imo constitutio tutoris durante excusatione matris est valida maxime concurrente decreto Iudicis, l. prima, & ibi gloss. & alij. C. in quib. cau. tut. vel curat. hab. vbi videatur. Cuiaci. in para. allegans alias leges, Corn. consil. 17. sub num. 26. lib. 2. dicens. In hoc casu, quod durante impedimento matris est locus datiuo, donec mater reassumat tutelam.

7 Secundo, circa oblationem, & depositum factum in vim huiusmodi disdictæ duo opponebantur, primo quia non præcessit citatio & intimatio fuit facta alteri personæ non legitimæ, scilicet cuidam Ioanni Ferrantino de cuius facultate nec etiam constat, qua mediante potuerit recipere pretium redemptionis census, & sic depositum est nullum. doct. in l. acceptam. C. de vsur. Alex. post alios in l. si mora num. 6. ff. solut. matrim. Anch. consil. 86. num. 3. in fin. Rol. cons. 61. num. 31. lib. 1.

Huic

Huic obiectioni responderunt DD. quod imo constat de citatione facta Ferrantino in Summario D. Io: Baptistæ numero 14. nec placuit, quod dicebatur de actu citationis non constare, nam Notarius refert citationem nuncij in cedula, quam facto exhibuit,
8 & produxit, & in hoc conueniunt Nuncius, & Notarius, cui creditur Cyn. in l. si quis decurio. C. de fals. & deinde eidem Ferrantino fuit facta intimatio, cuius persona erat satis legitima, quia erat deputatus à Lauinia matre postquam reassumpserat onus tutelę, vt constat publico instrumento exhibito, quæ erat tutrix, filiorum, non solum respectu hæreditatis patrui, sed etiam respectu hæreditatis patris, & verum videtur, quod, vel non sit solum constitutus procurator ad lites, stantibus clausulis cæteratis in mandato, vel satis est, quod huiusmodi restitutio pretij census, & depositum fuerit infra annum approbatum ab ipsa Lauinia, vt patet inferius, & durante anno à disdicta emptor census potest pecunias recuperare, cuius emptoris vices substinebat Lauinia mater, & tutrix.

Secundo opponebatur, quod oblatio, & depositum factum fuit post bimestre à die disdictæ, quæ fuit facta Francisco sub die nona Aprilis, & depositum prima Iulij subsequentis, quo casu quicquid dicendum sit de venditore census, qui potest recuperare etiam
9 ab inuito infra annum, tamen emptor census non potest cogere venditorem post bimestre, nisi facta noua disdicta, vt habetur in Constitutione Pij Quinti, §. cum vero, & facit Anchar. in consil. 86. incipien. pro faciliori num. 5. Cui motiuo omissa hac disputationis nouæ disdictæ DD. satisfecerunt in effectu, quia in hoc casu adest citatio contra Ferrantinum actorem ad lites, quæ habet vim nouæ disdictæ, vt in terminis fuit decisum in vna Roman. census, 13. Iunij 1582. coram Sanctissimo D. N. & ibi fuit dictum,
10 quod licet ex bulla requiratur disdicta, tamen circa modum disdictam faciendi, nulla est data forma, & sufficit, quod talia exprimantur, ex quibus appareat venditorem census redimere velle, & ibi aderat citatio ad recipiendum sortem principalem cum fructibus, & in hoc casu à die citationis, quæ fuit 22. Iunij 1591. fuit factum depositum infra bimestre, scilicet prima Iulij subsequentis incontanti penes Nappum à Iudice deputatum, & Iudex mandauit intimari, & fuit facta intimatio quarta die eiusdem mensis, necnon depositum ex mandato Iudicis in vim disdictæ, in qua dicebatur, quod pecunię deponantur, & amplius fructus non currant, quæ & si non sunt repetita in decreto depositi, sufficit quod
11 decretum sit factum in executionem disdictæ, & ita habet vim extinctionis census ex actu retrosimili secundum terminos, l. ab emptione,

ptione,ff.de pact.vbi doct.Rota coram D.meo Litta in illa Roman. Saluiani interdicti vigesimatertia Iunij 1600.

12 Neq;præmissis obstat dicere,quod depositum non fuit actuale, quia confessio in deposito numerationem probat,vt in his terminis fuit dictum coram me in Romana census Lunæ 9.April.1601.

13 Nec etiam quod non fuerit integrum, & ideo nullius effectus, l. obsignatione.C.de solut.Curt.Iun.consil. 28.num.2.cum alijs allegatis,quia constat de contrario ex alio instrumento extinctionis al terius partis census sub die 12.Februarij 1587.

Et demum dd. existimarunt cessare omnes difficultates propositas ex subsequenti ratificatione Lauiniæ matris, & tutricis, quia facto prædicto deposito penes Nappum, Lauinia instetit pro consignatione pecuniarum depositarum, vt ex ipsis sibi satisfieret de suis dotibus producendo instrumentum depositi coram Gubernatore Anconæ,licet non obtinuerit ea ratione,quia pecuniæ depositatæ erant inuestiendæ pro cautione Sanctissimæ domus Lauretanæ, & cum Io: Baptista Arca tam sui crediti ratione dotalis contra hæredes Petri, quam ratione cuiusdam cessionis habitæ à Camera Apostolica pro prætensis spolijs egisset contra depositarium, seu contra hæredes vel eorum procuratorem, & obtinuisset mandatum, nihilominus Illustrissimus Protector domus Lauretanæ curauit, quod ex eisdem pecunijs depositatis in pecunia numerata emeretur census ab equite Bartholomęo Fanello fratre Lauiniæ,& huius census datur instrumentum publicum celebratum sub die 24.Iulij 1593.& quicquid de isto censu approbatus est à Lauinia, quæ recepit fructus quos recuperauit mediante lite ab Arca, qui exegerat à Fanello cum cautione de restituendo, & restituit Lauiniæ vti anteriori creditrici pro sua dote, & ipse Fanellus soluit cum intentione repetendi summam solutam, vna cum dãnis ab eodem Arca, & fideiussore tanquam creditor q.Petri Leonis anterior ipso Arca, ita vt si in extinctione census D. Triumphi adest aliquis defectus,quem non videbant domini satis suppletur ex postea gestis per Lauiniam matrem,& tutricem.

Non obstat,quod omnia dicantur a Lauinia gesta vti creditrice suæ dotis, non autem vti tutrice quia necessario adest implicita ratificatio etiam vti à tutrice cum agere non potuerit contra istas pecunias vti spectantes ad filios suos hæredes, nisi antecedente ratificatione extinctionis census,à qua pecunię proueniebant in filios suos hæredes q.Petri patris,pro qua extinctione ita intendebant agentes pro matre, vt interim non curarent pecunias depositatas inuestire,& minores remanere sine fructibus pecuniarum quas habebant pro pecunijs eorundem minorum.

Neque

Neq; faciunt conditiones, quibus factum est depositum, scilicet vt pecuniæ inuestirentur, quoniam hoc continebatur in decreto, & erat faciendum in vestimentum ex pacto, vnde istæ conditiones intrinsecæ non vitiant. Doct. in l. acceptam. C. de vsur.

Ex quibus conclusum fuit constare de valida disdicta oblatione, & deposito, & de extinctione census DD. de Triumphis, &c.

DE EXECVVTIONE ANTIQVARVM Cameralium post editam à Pio Quinto tribunalis A. C. reformationem. Cap. XXVI.

1 *Nulla praeuia citatione ad partes ad executionem instrumentorum ante Pij Quinti reformationem extra curiam celebratorum proceditur.*

2 *Si mutata est debitoris, vel creditoris persona citatio exequutionem necessario præcedit.*

3 *Hæc citatio etiam dimissa copia domi hæredum exequuta sufficit.*

4 *Ad exequutionem instrumentorum Romæ ante Pij V. reformationem confectorum quo pacto procedatur.*

1 QVia tempore reformationis tribunalis A.C. à Pio V. editę multa secundum priorem formam, tam in vrbe, quam extra reperiebantur celebrata instrumenta, dubiū quomodo in illis procedendum esset, oriebatur. Demū ex voto congregationis DD. reformatorum statutum fuit, quod ad executionem instrumentorum camerali obligatione antiquitus, & ante reformationem prædictam vsitata munitorum, & extra curiam, priusquam eadem reformatio promulgata fuisset celebratorū procederetur nulla præcedente ad partes citatione, vt ante reformatio
2 nis huiusmodi promulgationem consueuerat, Secus quando essent mutatæ personæ ex parte creditoris, vel debitoris; eo enim casu decreuerunt citationem ad partes requiri, prout ante etiam requirebatur, vt inferius suo aptiori loco dicetur. Quæ citatio dimisse co-
3 pia domi hæredū in vim priuilegij cameralis obligationis valide, &
4 legitime exequi potest. Ad exequutionem autem obligationū cameralium, adiectarū instrumentis ante dictæ reformationis promulgationem in Rom. curia confectis, seruata antiquarum citationum, & processus forma, procedi debere statuerunt. Hoc tamen excepto, quod loco excommunicationis, & censurarum, relaxantur mandata exequutiua, debitore ad videndum decerni mandatum exequutiuum, & successiuè iterum ad videndum relaxari mandatum alias decretum, citato. Et vbi in censurarum fulminatione requirebatur citatio, ad videndum fulminari, & relaxari censuras in obliga-

gatione susceptas, quæ per iudicem sub decreto, nisi per totam, relaxabantur, voluerunt citari, ad videndum relaxari mandatum loco censurarum in obligatione susceptarum: quod relaxatur, nisi ad primam diem cum intimatione. Hactenus de antiquis, ad nouas obligationes venio.

DE MODO PROCEDENDI AD EXEQVVTIONEM instrumentorum, quæ post reformationem Pij V. sub Camerali obligatione citra procuratoris constitutionem, mandatiq; susceptionem in tribunali Auditoris Cameræ recepta sunt. Cap. XXVII.

1 *Citatio prima.*
2 *Decretum, quod fit in vim huius citationis.*
3 *Hoc decretum est diffinitiuum.*
4 *Datur ab hoc decreto appellatio deuolutiua.*
(*Declaratio, & differentia clausularum sine præiudicio legitimæ exequutionis & si quid exequendum fuerit, &c.*
5 *Si debitor in contractu appellationi renunciauerit, potest appellare obtenta absolutione à iuramento, quæ datur ad effectum agendi.*
6 *Nisi infra tres, intellige dies iuridicas, vel currentes.*
7 *Secunda citatio.*
8 *Nisi ad primam intellige diem iuridicam.*
9 *Decretum secundæ citationis, quod est exequutio supradicti prim diffinitiui modi.*
10 *Ab hoc decreto non licet appellare, & quare.*
11 *Ab hoc decreto appellans debet insimul committere causam restitutionis in integrum, quatenus opus sit.*
12 *Per repositionem debitoris non tollitur sententia lata, sed suspenditur exequutio relaxata.*
13 *Nisi infra quatuor, vel quinque, intellige dies currentes.*
14 *Oppositio facta verbo in termino dictæ citationis secundæ non obstat decreto.*
15 *Si oppositio fiat post seruatū citationis terminū, et sit de impedimentib. exequutionē cam oblig. admittitur, & quomodo debitor citetur.*
16 *Oppositiones huiusmodi, vt plurimum, sunt cauillosæ.*
17 *Iudex si illi videbitur has oppositiones esse veras, præfigit terminum reo quinque dierum ad probandum.*
18 *In repositionibus, & decretis exequutionem minantibus, factis in fauorem creditoris, requiritur intimatio.*
19 *Secus in his, quæ in fauorem rei fiunt.*

20 *Si iudex, incuria substituti creditorem reponat, seu mandatum re laxet absq; intimatione, poterit hoc decretum sustineri.*
21 *Quibus casibus cõcedatur, non grauetur, post mãdati relaxationẽ.*
22 *Quomodo post factam exequutionem, illud concedatur.*
23 *Quo pacto creditor mandatum, & exequutionem post oppositam ca uillosam exceptionem obtineat.*
24 *Appellatio admittitur ab excessiua liquidatione damnorum, & in teresse etiam ad effectum suspensiuum.*
25 *In hoc liquidationis iudicio duæ tantum sententiæ sufficiunt.*
26 *Statutum Vrbis ligat etiam clericos.*
27 *Quomodo sit formanda cedula appellationis ab hmõi liquidatione.*

AD exequutionem instrumentorum in tribunali Auditoris Cameræ, post præcitatam Pij V. reformationem, sub obligatione camerali, absq; tamen procuratoris constitutione, & absque mandati susceptione receptorum, ita proceditur. Citatur si quidem D. Roseus Archilegius exaduerso principalis, ad soluendum infrascri pto D. instanti summã scutorũ centũ, ei debito rũ vigore obligationis cameralis, de qua in actis, alias videndum contra ipsum decerni mandatum exequutiuum ad primã diem, seu per totam: dũmodo tamen citatio personaliter fiat: instante D. An tonio Capono principali, siue Magnifico D. Rodorico Comicino eius procuratore. D. Iacobus Belgius est Notarius. Qua citatione personaliter, vel domi exequuta, (etenim vtroque modo afficit) & facta illius relatione per Cursorem in actis (quæ relatio de stylo cu riæ sufficit, quod fiat per Cursorem in pede citationis subscriptionẽ absq; eo, quod compareat coram iudice, aut Notario ad re ferẽdum licet de eodem stylo in manualibus Notariorum, & registris ex tendatur, N. Cursor retulit in iudicio coram D. Locumtenente, mi hi Notario, &c.) comparet principalis, siue procurator, & repetito suo instrumento, cum camerali obligatione in actis rogato, in par tis aduersæ non comparentis, & nihil releuans opponentis contu maciam, mandatum exequutiuum contra debitorem decerni obti-
2 net, nisi infra tres dies soluerit, aut releuans quid opposuerit. Et
3 hoc decretum est deffinitiuum. Et licet debitor ab eo appellaret, & causam appellationis committere vellet, si aliquid contra obliga-
4 tionem releuans haberet; tamen signatura, non viso grauamine, signare solet commissionem, cum clausula (sine præiudicio legitimæ exequutionis) ad tradita per Gallef. ad form. cam. 3. par. post processum inciden. nu. 7. cum seq. & ad reliqua de processu, num. 30. & sic

fic appellatio deuolutiuum, non autem suspensiuum effectum operatur. (*Clausula enim sine praeiudicio legitimae exequutionis nõ suspendit exequutionẽ cõmissam, sed illã reseruat iudici à quo, & per Rot. coram Palaotto dec. 58, praeseruat t ñexequutionem expensarũ, vt corã Blanchetto in vna Atten. faeudi 28. Maij 1595. & quãdoque supendit, vt coram Penia in vna Placentin. fideiussionis 22. Iunij 1592. In quo differt à clausula, si quid exequendũ fuerit. &c. quae suspendit exequutionem cõmissam à Iudice à quo, & illã transfert, seu remittit Iudici ad quem, vt tenuit Rota in vna Rom. dd. de Naris. 27. Ian. 1595. coram eodem R. P. D. Penia in cõmissionibus enim, quae cũ proxima clausula singnatur, nõ statur assertioni partis, sed partibus informantib. Iudex gustare solet de grauamine Rot. in nou. de appellat. decis. 45. & alias 50. nu. 2. Franc. in cap. non solũ, nu. 2. eodem titulo, in 6, Felin. in cap. dilectus filius, column. 3. num. 14. de rescrip.*) & ad hoc, vt locus sit exequutioni, & clausulae si quid exequendum, mandatum iam relaxatum debet iustificari ex eisdem actis, quae sola attenduntur iuxta decisionem Rotae in vna Tudertin. officij Cancellariae, coram R. P. D. Lancellotto; die 19. Februarij 1598. sed ex nouis ad illius confirmationem procedetur, pronunciando iudex bene fuisse iudicatum, & ita etiam dicendum erit de Aegidiana constitutione, quae facit, vt sententia non instificetur ex nouis, ad hoc, vt locus sit illius exequutioni. Cor. cons. 10. col. 2. lib. 4. Put. decis. 8. de Aegid. Aug. in epit. de appell. prohib. §. 10. & redeundo ad relatum appellationis articulum, dicendum

5 erit, quod quamuis in instrumento sub noua forma, vt praenarratum est, concepto, debitor se obligando, expresse cuicunque appellationi, & reclamationi renunciauerit, nihilominus obtenta à Vicario Papae, ad effectum agendi, absolutione, quae passim datur, causam appellationis, citra periurij incursum, committere poterit. Quã non obstãte Auditor Camerae ad vlteriorẽ exequutionem procedit. iuxta suas ordinarias facultates, vt per Galles. vbi supra, ad sextam partem quaest. 2. nu. 9. & approbat d. decis. 80. Io. Melendem, semper dicendo, solue, & repete, iuxta cap. debitores, de iure iurand.

6 Elapsis tribus diebus, quos nihil refert iuridicos, aut currentes esse: citatur debitor ad videndum relaxari mandatum exequuti-

7 uum, alias decretum. Cuius facta relatione, comparet creditor coram iudice, & obtinet relaxari mandatum, nisi ad primam diem, cum intimatione.

8 Prima hac die post intimationem exequutam elapsa, quam iuridicam esse oportet, nihil releuante per debitorem opposito, iudex mandatum relaxat. Et huiusmodi decretum, est supradictae sententiae exequutio. Et ab illo non conceditur appellatio: quia ab

9

exequutione appellare non licet. l. ab exequutore, ff. quorum appellat. & l. ab exequutione. C. eodem. Capic. decis. 1. num. 17. sed si quis ab hoc decreto appellare, & causam appellationis committe-
11 re voluerit, aduertat, vt eadem opera insimul causam restitutionis in integrum, quatenus opus sit, aduersus assertam sententiam prætensi decreti mandati, & illius rem iudicatam committere curet,
12 Et quamuis in intimationis termino iudex debitorem animo melius deliberandi in eum statum, in quo erat ante decretum relaxationis mandati reponat, vt in his materijs exequutiuis sæpissime contingit, cum iudices Romanæ Curiæ per tales repositiones, quibus quotidie vtuntur, grauamen reuocant, & ad vlteriora procedunt: cum sint decreta inter locutoria, vt l. quod iussu, ff. de re iudi. & c. si à iudice de appella. in 6. & c. cum cessante extra eodem. Im. Franc. & Dec. in cap. cum teneamur, nu. 15. rub. vbi etiam tradunt, quod ista non solum procedunt in iudice ordinario, sed etiam delegato præsertim Franc. ibi col. fin. cum non videatur partibus præiudicium inferre, sed potius expeditioni causæ faciliorem exitum præstare. Attamen per eiusmodi repositiones sententia lata non tollitur, sed exequutio relaxata dumtaxat suspenditur. Nam
13 Iudex concedendo ea ratione aliquam breuem dilationem creditori, ad verificandum releuans quid, ab eo allegatum, relaxat Mandatum non nisi ad primam, vt generatim consueuit, sed infra quatuor, quinque, vel plures dies, quos non refert currentes, aut iuri-
14 dicos esse. Quando vero debitor aliquid in termino citationis, ad videndum relaxari mandatum, vt supra decretum verbo solum opponit, & nihil in scriptis ostendit, vt puta, Calculari, Nouam conuentionem, vel Solutionem, iudex, oppositione illa non obstante, fa-
15 cit suum decretum, nisi ad primam diem, cum intimatione. Sed si talis potestatio post factum decretum, & intimationem, tamen mandati expeditionē fiat, admittitur oppositio quatenus sit executionis cameralis obligationis impeditiua; & necesse est, ob admissionem huiusmodi citare debitorem ad docendum de quacunque noua conuentione, solutione, & alijs quibuscunque præiudicialibus allegationibus, allegatis forsan, seu quas allegare intendat, nec non calculandum, si calculare voluerit; & calculo facto, soluendum; alias videndum relaxari mandatum exequutiuum, iam decretum, vel quatenus opus sit, de nouo decerni, & relaxari. Et in citationis termino, comparente creditore iudex facit decretum, nisi ad primam diem cum intimatione.
16 Quia allegationes, vt plurimum, sunt cauillosę, & per debito-
17 rem solum ad differendum solutionem adductæ: Si tamen appositiones viderentur Iudici veræ, aut aliquo modo verisimiles, ita vt pro-

probatæ, Cameralis obligationis exequutionem impediri possent, præficit terminum trium, aut quinq. dierum arbitrio suo ad probandum, non per specialem præfixionis actum, sed faciendo decretum relaxationis mandati, ad creditoris petitionem, nisi infra tres vel quinque. Cum autem ex debitoris parte articuli, ad probandum nouam conuentionem, cum creditore factam, solutionem, aut liberationem ipsius, dati fuerint, Iudex illos admittit, & testes examinari mandat, nisi ad primam diem, cum intimatione: vt interim creditor possit interrogatoria exhibere, & interpretē conducere. Si vero in seruatione termini admissionis articulorum creditor, debitori terminum ad examinandum prefigi institerit; iudex arbitrio suo terminum quatuor, vel quinque dierum statuet.

18 Cæterum in quibuscunque repositionibus, & decrrtis exequutionem minantibus, quæ in fauorem actoris contra reum debitorem fiunt, semper intimatio requiritur: & iudex aliter procedere
19 non solet. Si tamen pro parte debitoris, & ilius fauorem aliqua fiant decreta, seu repositiones, ad impediendum exequutionem, intimatio non requiritur.

20 Sed adueniente casu, quod post repositionem ex parte debitoris obtentam, nulla alia præcedente creditoris repositione, nulla intimatione debitori facta, iudex præmissa debitoris citatione, mandatum creditori aduersus eundem debitorem concederet; idcirco de mandati nullitate dici non potest. Iudex enim debitorem animo melius deliberandi reposuerat, & cum facto melius deliberauerit absque aliqua alia repositione, vel intimatione reo facienda, mandatum hoc pacto valide relaxare potuit, vt supra tenuit Rota in vna Abulen. præstimonij coram Verallo 7. Octobris 1552. inter manuscriptas lib. 1. decis. 270. ad decis. 12. de probat. in nou. Milius in suo repert. in verbo Iudex, à quo appellatur ab admissione articulorum. Quamquam hoc nunquam, seu rarò, nisi forte incuria, seu negligentia substitutorum accidat.

21 Porro si mandatum relaxatum fuerit, etiam quoad creditori sit actu consignatum, & debitor dicat velle de solutione in continenti docere, aut de alijs illius exequutionem impedientibus, vel etiam beneficio termini iuris gaudere voluerit; iudex ei, Non grauetur, concedit refectis expensis mandati relaxati, quæ expensæ illico creditori consignantur. Quando autem eiusmodi est exceptio, quod ea probata veniat creditor in expensis condemnandus; concedit, Non
22 grauetur, facto expensarū deposito. Si vigore mandati aduersus debitorem facta fuerit exequutio, & debitor aliquid probare voluerit: non admittitur nisi forte de iniquitate mandati, & creditoris iniustitia in continenti doceret, & nisi prius refectis expensis, & data

cautione in forma depositi de soluendo summam, pro qua fuit facta exequutio ad omne mandatum D. Auditoris. Fiunt haud raro exceptiones cauillosæ, & solum ad solutionem differendam sub va-
23 rijs confictis prætextibus. Et licet hæ relaxationem mandati, & illius exequutionem impediant; tamen iudex, cauillatione cognita; ad vlteriora illis non obstantibus procedit facta per creditorem obligatione, de expensas reficiendo in euentum probatæ nouæ conuentionis, vel alterius releuantis exceptionis exaduerso allegatæ.
24 Est etiam aduertendum in hoc exequutionis obligationis Cameralis iudicio, quod vbi proceditur pro damnis, & intereſſe, quæ iudex, præuia illorum verificatione liquidat; pars potest appellare ab excessiua liquidatione: & tunc non nisi pro sorte principali exequutio creditori conceditur, & ita in facti contingentia signatura pluries rescripsit, in vna scilicet, pro Don Didaco Lasso de Toledo, contra Nicolaum de Palatios coram R.P.D. Farratino, & in alia inter Cap. & Canonic. de Tudela, & beneficiatos d. loci. Appellatio semel tantum admittitur ab huiusmodi excessu, vt per Vestr. lib. 7. de appel. cap. 3. num. 12. Bero. quæst. 131. num. 3. Capyc. decis. 34. in fin. reiecto dicto Galles. in titulo, de liquid. num. 13. quoniam in li-
25 quidationis materia duæ tantum conformes sufficiunt; quæ rem faciunt indicatam, vt per Bar. d. l. ab exequutore, ff. de appel. præ-
26 sertim stante statuto Vrbis, quod etiam Romanos clericos videtur ligare, vt fuit dictum in Rota in vna Roman. expensarum culturæ, coram R.P.D. Pamphilio Die 4. Ap. 1591. *(licet autē a liquidatione fructuū, damnorū, expēsarū, & intereſſe appellatio, vt dixi, recipiatur id tamen intelligēdū est, cū appellatur ab ipso excessu exprimēdo certā quātitatē excessus loco causa, aut saltē aliquā aliā nominatā causā veram, & iustā alias cū ista liquidatio nō cōtineat nouum grauamen, sed illud idem, quod inferebatur ex precedente sentētia, vtiq; dicēdū erit, appellationē nō esse dandā, quod intellige vbi praecedi cōdemnatio, vt superius dictum est, & Iudex sibi reseruat illorum liquidationem, quæ omnia optime explicantur in decisione Rotæ coram Robustesio in vna Regien. S. Tomæ tertia Decembris 1576. vbi etiam plene habes quando ab executione datur, vel non datur appellatio, ad quam in facti contingentia recurrere poteris.)*

DE CENSVRIS, SEV TERMINO AD soluendum concedendo. Cap. XXVIII.

1 *Derminus ad soluendum censuræ antiquitus nuncupatæ, quomodo olim concedebatur.*

2 *Post Pij Quinti reformationē terminus prædictus censurarū nomē amisit,*

amisit, & quando, & quomodo concedatur.
3 *Terminus non excedit vnquam triginta dies.*
4 *Inter censuras, & terminum qua sit differentia.*
5 *Horum terminorum solus Auditor Camerae est confessor priuatiue quoad alios iudices.*
6 *Concedit Auditor Camerae terminum debitoribus etiam conuentis in non suo tribunali.*
7 *Quo pacto Auditor Camerae reuocet inhibitiones per eum debitoribus in non suo tribunali concessas, & quando talis susceptio termini nulla sit.*
8 *Debitori, nisi termino in obligatione expresse renunciauerit, etiam si in mandatum exequutiuum consenserit, Terminus nõ negatur.*
9 *Elapsa vltima die termini suscepti, notarius ad creditoris instantiã absque alia citatione, iudici mandatum expediendum defert.*
10 *Quae, & qualis post termini susceptionem exceptio admittatur.*
11 *Formula subcriptionis termini.*
12 *Terminus simpliciter & sine vlla conditione suscipitur.*
13 *Debitor citatus ad cauendum de soluendo in fine termini, an cauere teneatur.*

1 ANte Pij Quinti supra non semel citatam Reformationem, petenti debitori Terminus concedi consueuerat ad soluendum, cui nomen erat Censurae, & erat spatium Triginta dierum, quod passim debitori cuicunque pro quacunque summa concedebatur. Verum post editam reformationem, non amplius spatium hoc Censurarum, sed Termini nomen obtinuit: qui Terminus per iudicem arbitrio suo, habita
2
3 summae debitę, & personarum qualitatis ratione, vsque ad prędictos triginta dies, & non vltra, conceditur. Inter censuras antiquas, Ter-
4 minum, haec est differentia. Censurarum vigore in fine spatij triginta dierum mandatum exequutiuum concedebatur, & vnico contextu censurae, & excommunicatio fulminabantur; vt superius indicauimus. Nunc autem virtute Termini contra debitorem illum suscipientem, reuolutis 30. diebus, vel viginti, vel quindecim vel etiam decem (si iudex respectu modicae summae longiorem terminum concedere negauerit (mandatum exequutiuum tantummodo reale, & personale absque excommunicatione conceditur. Termi-
5 num huiusmodi concedit solus Auditor Camerae priuatiue quoad omnes alios Romanae Curiae iudices: qui Terminum vltra decem dies in vim quacumconq; suarum facultatum concedere nequeunt. A.C. (quod aliorum iudicum non est) terminum praefatum debito-

6 ribus, non solum in suo, verum etiam in alio quouis Vrbis tribunali conuentis dat;& illius vigore inhibitiones, exequutionem quorumuis mandatorum, dicto termino durante, impedientes concedit: hac tamen conditione, quatenus exequutio facta non fuerit, & dummodo alium terminum coram iudice, in cuius tribunali fuit
7 conuentus, non susceperit. Solet aliquando hæc vltima conditio, dummodo tamen alium terminum non susceperit omitti, & tunc: si re vera debitor, coram alio iudice terminum ad soluendum ab eo petitum obtinuerit, comparet creditor coram Auditore Cam. & de susceptione prædicta docet. Quibus peractis, Auditor inibitionem suam reuocat cum intimatione: vel (& hoc melius, & magis consuetum est) inhibitionem ipsam non reuocant, nisi debitore citato ad videndum inhibitionem reuocari; attento quod alias terminum suscepit. Cuius citationis relatione facta, decernit nisi ad primam diem cum intimatione, vel cũ intimatione simpliciter arbitrio suo (*Si tamen iste terminus vnius mensis, vel 30. dierũ cõcederetur ab alio Iudice, quam ab A.C. istbæc termini susceptio nõ valeret, et nullius esset momenti. Sicut enim dicimus dilationẽ ad aliquid faciẽdũ à Iudice non habente iurisdictionẽ assignatam non valere, vt tradit Bart. in l. præses. C. de appellat. sub nu. 6. ita et dicendũ erit de termino vnius mensis dato à Iudice nõ habente iurisdictionẽ, quia vbi eadem, est ratio, idem quoq; ius statui debet, l. illud. ff. ad leg. Aquil.*) In
8 obligationibus vero ante dictã reformationẽ celebratis, in quibus debitor a censuras in actu stipulationis susceperat, terminus hic ad soluendũ, olim nõ concedebatur. At in obligationibus post reformationẽ receptis, etiã si debitor loco censurarum in mãdatũ exequutiuum, illusq; relaxationem consenserit, Terminus non negatur: nisi debitor per expressa verba illius susceptioni in instrumento renunciauerit. Potest tamen iudex arbitrio suo huiusmodi Terminum dare, dicta renunciatione non obstante; quia fit huiusmodi obligatio ratione traditæ formulæ, non autem quod se obligans huic
9 iuris beneficio renunciare voluerit. Elapso vltimo die termini concessi, nulla requiritur contra debitorem ad soluendum iuxta formam termini suscepti citatio, vt in à alijs Vrbis tribunalibus consueuit; sed solum notarius, absq; alio nouo decreto, ad creditoris pe-
10 titionem mandatum à Iudice expediri curat. Post Termini prædicti susceptionem nulla alia admittitur exceptio, nisi forte solutionis, aut alterius exceptionis exequutionem cameralis obligationis impedientis; quæ per probationes probatas, aut alias in continenti probaretur. Nam quando quis Terminum suscipit, debitum expresse fatetur, vt verbis expressis hæc confessio in susceptionis actu extenditur: sic enim illam in suo actorum libro, sub

hac

11 hac formula annotat, Leonardus Cecchinus confitendo debitum exaduerso petitum per d.' Iudicem admissus, pro illud soluendo Magni D. Annibali Lanfranco creditori absenti me notario, &c. stipulantu, infra Terminũ triginta dierũ, Terminũ huiusmodi suscepit, consentiens relaxationi mandati exequutiui, si in solutione defecerit absque aliqua citatione precedente, & ita iurauit tactis, &c. Contigit interdũ, quod debitores prætendentes aliquam sibi ipsius exceptionem competere contra instrumentum, quæ tamen illius exequutionem retardare nequit, Terminum sub aliqua conditione, vt puta sine præiudicio suorum iurium, vel metu mandati, suspiciunt ad hoc, vt interim causam nullitatis, simulationis, rescissionis, vel alterius similis exceptionis committendo exequutionẽ retardent.

12 Abstineant ab huiusmodi præseruatiuis, & conditionalibus susceptionibus notarij, & substituti, & confessionem debiti, ac consensum in mandatum libere, & sine conditione aliqua, aut reseruatione suscipiant, & annotent. Si autem debitor fuerit citatus ad cauẽdum

13 de soluendo in fine Termini, creditore petente, satisdare tenetur, ad dec. Afflict. 279. nu. 4. Pedem. dec. 130. nu. 14. nisi possident immobilia, l. sciendum, ff, qui satisd. cogan. & ibi doct. vel habeat multa bona mobilia, quæ facile occultari non possint; vt ibi Bart. num. 5. & Mars. in rub. de fideiuss. nu. 241. sed hoc remittitur arbitrio iudicis; vt habetur in reformatione Pij Quinti §. Quod si parti.

DE EXEQVVTIONE SIMPLICIS cameralis instrumentis extra tribunal A. C. vel Romanæ Curiæ celebratis adiectæ, contra debitores in curia repertos.

Cap. XXIX.

QVando coram Auditore Cameræ vigore instrumentorum extra illius tribunal, vel extra Romanam curiam 1 vbiuis gentium receptorum simplici obligatione, ea scilicet, in qua in mandatum exequutiuum non est consensum, contra debitorem obligatum in curia præsentem quis procedere voluerit citationem præmittit (ad dicendum contra 2 iura producta, & repetita videndum iurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit; ac videndum mandari ex- 3 tendi formam Cameræ in illis appositam iuxta stylum curiæ) De- 4 inde procedet ad videndum decerni mandatum, ac alios actus successiuos per omnia, vt supra de instrumentis in eodem tribunali receptis

ceptis latius diximus, Cuius formulæ obligationis Cameralis extensio, licet de iure videatur necessaria ante illius exequutionem, ad tradita per Gallesf.in tract.de cam.oblig.p. 3. de processu ipso, sub n.4.quem secuti DD.de Rota in vna Rom.palati j Campi Floræ coram R.P.D.Penia sub die ven.16.Decemb.anni 1588.*(Rot.decis. 6.de off.deleg.in nou.Cresc.dec.197.& alias dec.13.de preb.)* tamẽ ex inueterato stylo Tribunalis sufficit tantum pro illius exequutione, quod præcedat iudicis decretũ, super illius extensione, vt supra dixi, præsertim parte in indiuiduo aliquid releuanter non opponente. *(cuius extensio non sit cum iuramento, si iuramẽtum ibi non est, vt per Ias.in l.1.§.& post operis, sub n.4.ff.de op. nou. nunc.)*

DE EXEQVVTIONE CAMERALIS obligationis simplicis adiectæ instrumentis in curia extra tribunal A.C.receptis, vel extra curiam celebratis, in quibus tamen solutio Romæ destinata est contra debitores ab vrbe absentes. Cap. XXX.

INter modum procedendi ad exequutionem instrumentorum extra Tribunal A.C. vel extra Romanam curiam celebratorum contra debitores in curia apprehensos, quẽ in præcedenti capite posuimus, & modum exequutionis contractum in curia extra tribunal A.C. vel extra curiam, in quibus solutio Romæ destinata est, receptorũ contra debitores extra Vrbẽ commorantes, hęc dumtaxat est differentia. In illo scilicet processu per cursores, in hoc vero per audientiam litterarum contradictarum, vel per edictum publicum, iuxta temporis qualitatem, citationes fiunt, & cũ maiori dilatione secundum loci distantiã, prout infra dicetur.

DE MODO EXEQVVTIONIS INSTRVMENTORVM simplici camerali obligatione vallatorum extra curiam receptorum, in quibus solutio alibi, quam in vrbe est destinata; contra debitores extra vrbem degentes. Cap. XXXI.

1 *Pro exequutione instrumẽtorũ extra curiã celebratorũ, et in quibus solutio in Vrbe designata nõ est, citatio præmittitur cõtra absẽtes.*
2 *Afficit hæc citatio etiam domi exequuta.*
3 *Alia citatio post huius citationis exequutionem, & reproductionem facienda.*
4 *Decretum in vim huius secundæ citationis fieri solitum in contu-*

maciam

maciam debitoris.
5 *Iudex comparenti debitori,& articulos ad probandum solutionem exhibenti dilationem ad id concedit.*
6 *Pe ndente dilatione officium iudicis conquiescit.*
7 *Pro obtinenda excõmunicatione in iuris subsidiũ,fit per exequutores diligentia de exequendo mandatũ in loco facienda solutionis.*
8 *Citatio quæ hãc diligẽtiã sequitur.Et quãdo exequutorib.creditur.*
9 *Secunda citatio.*
10 *In quibus locis excommunicatio in iuris subsidium concedatur.*
11 *Contra Episcopos,Prælatos,& Magnates non conceditur in curia nisi de mandato Papæ.*
12 *Cõtra obligatos extra curiã soluere,excõicatio quomodo cõcedatur.*
13 *Vniuersitas non excommunicatur*
14 *Differentia inter excommunicationem,& interdictum.*
15 *Modus agendi pro litteris aggrauatorijs,& interdictis obtinẽdis.*

1 SI in vim instrumentorum, extra curiam receptorum, in quibus solutio extra illam destinata est, contra debitores ab vrbe absentes procedere volueris, citationem ab Auditore C. ad partes, cuius exemplar habes inferius in 4. lib.
2 obtinebis.Hęc citatio ex sæpius dictæ reformationis forma necessario requiritur:eaq;personaliter, vel domi dimissa copia in parti-
3 bus,in quibus debitor degit exequuta,& postea in actis notarij causæ reproducta,citatur debitor(ad dicendum contra iura producta,
4 & repetita videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit,mandari extendi formam Cameræ in eisdem iuribus appositam iuxta stylum curiæ, ac docendum se soluisse iuxta formam suæ obligationis, alias videndum decerni mandatum exe-
5 quutiuum).Et in termino citationis,iudex præuia iurium recognitione,mandat extendi formam Cameræ,& parte non opponente, insimul decernit mandatum,nisi infra quindecim dies, aut alium competentem terminum, infra quem debitor verisimiliter de solutione in partibus facta docere possit;vt habetur in dicta reformatione,§. Rursus. Et quod eadem dilatio concedenda sit arbitrio iudicis; habetur in l. continuus actus. §. cum ita stipulatus sim, & §. item qui insulam,ff.de verborum obligatio. & facit l. quod dicimus,ff.de solut.& liber.& l.1. C. de dilationib. & ibi Bald. num. 2. si vero debitor citatus comparuerit, & articulos ad probandum solutionem in partibus factam produxerit, atque litteras remissoriales petierit, vtique erunt ei à iudice concedendę cum conuenienti termino ad probandum, habito respectu loci distantiæ; vt supra dictũ fuit,quo termino pendente iudex debet supersedere: vt in

7 in l.siue pars.C.de dilat. Hæc non ita procedunt in obligationibus cambiorum mercatorum Romanæ curiæ cum curialibus, in quibus conuenta est solutio in partibus facienda. In illis enim aliqua dilatio ad probandum solutionem in partibus factam non conceditur, licet de huiusmodi solutione opponatur; quia in totum obligationibus conuentum est, solutionem infra certum expressum terminum in partibus fieri debere,& infra aliud tempus certum pariter, & designatum tenetur debitor,& mercatores in curia de solutione eiusmodi certiores reddere; alias in euentum non solutionis in partibus,& certificationis in curia,in Vrbe soluere obligatur excommunicatione, de qua in instrumento, cuius exemplar supra posuimus. Post mandati decretum, facta citatione ad videndum relaxari mandatum exequutiuum, iudex illud relaxat, nisi ad primam diem cum intimatione.

8 Relaxato mandato si debitor passus fuerit ad censurarum fulminationem in iuris subsidium deueniri; facta prius per exequutores diligentia in curia,(& hoc intellige quando solutio in curia fieri debet) de mandatum personaliter, vel realiter saltem contra debitorem exequendo: de qua constare debebit per fidem exequutorum à tergo mandati ab ipsius exequutoribus annotatam, *Si quidē in talibus,& alijs,quæ ad officiū exequutorū spectāt,eis creditur, vt per Bal.in l.properandū in §.& si quidē,n.13.C.de iudicijs, & per Tiraq.de retr.§.8.gl.6.n.22. quem secuta fuit Rota in vna Spoletana domus 30.Ian.corā R.P.D.Seraphino.)* citatio aut contra procuratorem præsentem per cursorem, aut contra principalem absentem, & procuratorem in curia non habentem per contradictas præmit-

9 titur(ad dicendum contra iura producta,& repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon videndum se, aut principalem suum in iuris subsidium excommunicari,ad primam diem. Qua relatione facta,aut cedula contradi-

10 ctæ reproducta,iudex facit decretum, nisi infra tres dies. Hoc triduo elapso,rursus citatur(ad videndum se declarari; & litteras decerni, & relaxari). Et in huius citationis termino, iudex interponit decretum nisi per totam; prout etiam interponere solet in relaxatione mandati exequutiui si per contradictas, si autem per cursorem in curia nisi ad primam diem cum intimatione. Post huius intimationis exequutionem in actis factam, litteræ fulminantur sub forma,quam infra vltimo libro descripsimus. Hæ litteræ consueuerunt solum concedi in locis extra iurisdictionem Ecclesiasticam, & Sedi Apostolicæ mediate subiectis,puta in Regnis Hispaniarum,Neapolis.Siciliæ,Ducatibus Mediolani,Sabaudiæ,Mantuę, Florentiæ,& alijs locis Italię,vbi constat iudici,aut notoriæ,aut per

testes

testes saltem extraiudicialiter examinatos exequutionem valeam,
12 aut personalem facile fieri non posse. Praeterea in curia contra Episcopos Praelatos, aut Magnates ob supremi Principis reuerentiam nunquam, nisi de illius expresso mandato conceduntur.
13 Quando solutiones sunt extra curiam faciendę, licet debitores alienae iurisdictioni, vt praedixi, subiaceant, non conceduntur censurae, nisi, vt supra retuli cum clausula, directa curiae Ecclesiasticae, videlicet (facta prius, diligentia, & vobis legitime constito, quod vigore pręsentis nostri mandati exequutiui exequutio realis, aut personalis facile fieri non possit, publicetis excommunicatos, &c.)
13 Ad hoc aduerte, quod vniuersitas non excommunicatur in cap. Romana, §. si vniuersitatem, de sent. excom. in 6. de cuius ratione late tradunt moderni in c. dilecti, de excep. & in quibus differunt,
14 & in quibus conueniunt excommunicatio, & interdictum late tradit Ioann: de Anan. in rub. de cle. excommun. Et licet pręsenti tempore hęc de raro conceduntur interdicta nihilominus non rationi dissonum visum fuit tam generalis, quam specialis interdicti for-
15 mulas hic imprimendas fore: modum vero agendi pro obtinendis litteris aggrauatorijs, reaggrauatorijs, & interdictis habes in illarum formulis, de quibus in quarto libro.

DE MODO PROCEDENDI AD exequutionem cameralis obligationis in Tribunali Auditoris Camerę receptę, in qua in mandatum exequutiuum vna, vel bina citatione praecedente consensum fuit, contra debitores in Curia apprehensos. Cap. XXXII.

1 *Citatio prima contra debitorem, qui in mandatum exequutiuum vnica praeuia citatione relaxandum consensit.*
2 *Prima citatio contra eum, qui bina citatione, & intimatione praecedentibus mandatum suscepit.*
3 *Secunda citatio.*

1 QVi in hac noua obligationis formula quis arctius se obligando mādatū exequutiuū vnica pręuia citatione in se susceperit, citabitur (ad soluendum infrascripto D. instanti summā ei debitam, alias videndum cōtra ipsū relaxari mādatum exequutiuum in obligatione susceptum, cuius relaxationi consensit, ad primam diem

diem; vel per totam si personaliter fiat instante D. N. principali, vel eius procurator d. Cellius est notarius. Qua citatione exequuta, & in actis relata iudex instante dicto creditore facit decretum,
2 nisi ad primam diem cum intimatione. Si vero in obligatione fuerit consensum relaxationi mandati bina citatione, & intimatione præcedentibus (nam ita plures reperiuntur obligationes receptę) obligatus eodem modo citatur: & iudex non relaxat mandatum in termino citationis, sed mandat citari pro secunda, facta simili se-
3 cunda citatione iudex decernit, nisi ad primam diem cum intimatione, & ea exequuta, & reproducta, debitore nihil releuans opponente mandatum relaxatur.

DE CENSVRIS FVLMINANDIS CONTRA debitores. Cap. XXXIII.

1 *Plura de censuris fulminandis contra debitores decoctos.*
2 *Excommunicatio non est ferenda contra inopes debitores, secus contra dolosos debitores.*
3 *Excommunicandus est personaliter citandus.*
4 *Quãdo debitor excõmunicari possit nulla præuia monitione. (co.*
5 *Ratio quia iudex apponit manũ in broliardo in quolibet die iuridi*

ID quod dictũ est de censuris fulminandis cõtra debitores alienę iurisdictionis, idem quoq; seruatur contra quosuis debitores vbiq; locorum degentes pro solutione debiti hic in Romana Curia destinati, pręuijs tamen diligentijs exequutorum, & illis apud acta causæ notarij relatis, vt supra diximus: cum creditori acerbum sit mittere alibi, si solutio in Romana Curia facienda sit, idem quoq; seruatur cõtra debitores status Ecclesiastici Sedi Apost. immediate subiectos, si ibi solutio destinata sit constito Auditori per publica documenta, quod contra eos realis, & personalis exequutio fieri nequeat, vel Curię Ecclesiasticæ excommunicatio dirigitur, cum dicta clausula, constito, vt supra meminimus. Verũ in vtroque casu non ita passim conceduntur contra debitores eius Prouinciæ, seu Ecclesiasticę iurisdictionis, vbi realis, aut personalis exequutio fieri possit, sicut conceduntur contra extreneos debitores alienę iurisdictionis, sed cum grano salis, habita ratione ad qualitatem rei, summę, & personarum, sed tunc denegantur, & con-
2 ceduntur iudicis arbitrio. Nec prętereundum, quod licet non sit

pro-

proferenda excommunicatio in eum, de quo certum est non esse periturum propter eius inopiam, & impotentiam, vt tradit Galef. in summ. reliqua de processu, sub num. 49. q. 5. Abb. in cap. Odoardus, num. 9. de solut. & quod excommunicatio non ligat nisi soluere valentes, non autem impotentes dicit idem Abb. in cap. P.G. nu. 11. de off. & pot. iud. deleg. quod puto intelligendum quando debitor notorie non sit soluendo, & mutatio status illius in deterius processerit sine dolo, sed tantum mala aduersa fortuna ex aliquo sinistro euentu, quia afflictis non est danda afflictio, secus tamen quando illorum paupertas præcessit cum dolo, & culpa ipsorum, quia tunc non semel vidi tales debitores dolosos ab Vrbe absentes, seu latinantes dictis censuris innodari, & contra eos ab Auditore Cameræ eas fulminari, quod arbitror fieri ratione doli, & culpæ, quoniam priuilegio legis pauperibus concesso similes dolosi, & culposi gaudere non debent vulg. l. ex dolo, ff. de dolo, cum alijs vulgaribus, sed de his hactenus, at hanc materiam censurarum tanquam grauioris ponderis prosequendo desiderium etiam erit, quod excommunicandus est personaliter citandus. Rota decis. 3. in nou. nu. 52. quia cum excommunicatio non fertur; nisi ob contumaciam, seu culpam moniti, ideo hæc monitio personalis necessaria est antequam is excommunicetur potest etiam excommunicari nulla præuia monitione de consensu creditoris morosi sub conditione nisi satisfecerit in termino, & tunc elapso termino ob illius moram fertur contra eum excommunicatio, sine qua à Iudice ea non fertur. Abb. in cap. P.G. sub num. 9. in fin. de off. & pot. iud. deleg. Io. Gallef. ad form. Cam. in 3. par. quæst. 3. sub num. 7. Et hinc inoleuit stylus Curiæ Auditoris Cameræ apponendi singulo die iuridico manum in libro, seu broliardo nuncupato, vt puta nisi infra tempus conuentum dentur litteræ de consensu.

DE PROCESSV EXEQVVTIONIS similium instrumentorum extra tribunal Auditoris Cameræ factorum contra debitores præsentes. Cap. XXXIIII.

Citatio prima pro exequutione huiusmodi instrumentorum.
Hic processus extensionem formæ Cameræ non exigit; secus si contingat procedi ad censuras.
Parte opponente Generalia contra requiritur noua citatio.
Recognitio iurium quandocunque per Notarium recipitur.

Reco-

5 Recognitio quomodo annotatur.
6 Recognitio, licet fiat post terminum, retrotrahitur ad diem termini.
7 Parte opponente actor nequit ad vlteriora in causa procedere, nisi recognitis iuribus.
Secus parte non opponente.
8 Quid agendum quando reus opponit velle adhibere interpretem, & interrogatoria recognitioni.
9 Recognitio apoca quomodo sit facienda.
10 De stylo contrarius est vsus, & quid sufficiat.
11 Modus seruandus in recognitione facienda per comparationem litterarum.
12 Omnia acta ante recognitionem facta subsistunt.
13 In quibus casibus oppositio hæc non admittitur.
14 Citatio contra debitorem opponentem de calculo, vel noua conuentione, aut solutione.
15 Quæ dicatur exceptio requirens altiorem indaginem.

1 QVando instrumentum sub conditionibus, quas in proximo præcedenti Capite recensuimus, extra tribunal A.C. est receptum, & in tribunali pro habenda illius contra debitorem in curia præsentem executione producitur, hæc requiritur prima citatio (ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit, necnon relaxari mandatum in obligatione susceptum.) In hoc enim processu extensio formæ Cameræ non est necessaria.

2 Creditori tamen consulo, si sibi diligentius cautum esse velit, vt extensione hanc à iudice debitore ad hoc citato obtineat. Nam si postea ei ad processum subsidialem excommunicationis deuenire expedierit, immediate, nullo extensionis decreto expectato, aduersus debitorem excommunicationis remedium, modo, quem superius retuli, libere, & licite obtinebit: Alias erit necesse illius extensionem obtinere; sine qua litteræ declaratoriæ nullitatis vitio subiacebunt. Exequuta prædicta citatione, & illius relatione in actis redacta, iudex decernit, nisi ad primam diem cum intimatione; si tamẽ pars aduersa nihil opposuerit. Quia si citatus in huius, vel alterius
4 cuiusuis citationis similis termino, Generalia cõtra, opposuerit verbo, & termino ad dicendum contra pẽdente protestatus fuerit nihil fieri, Iudicis officium formæ Cameræ extensione, mandati relaxatione, vel alterius cuiusuis decreti interpositione quiescit, & iudex admit-

3 admittit solum iura, & recognitionem illorum recipi mandat: & opus est alia citatione super forma Cameræ extendenda, vel alio obtinendo decreto. Et quamuis ius disponat, & forma vnius actus, prout infra dicetur, requirat recognitionem huiusmodi coram Iudice, & in seruatione termini ad dicendum contra recipi, tamen ex stylo, & inueterata obseruantia recipitur per Notarium domi eius, vel testium, vel alias vbilibet, & quandocunq; Idq; sine difficultate procederet, vbi diceretur ad videndum iurare testes super recognitione, & committi Notario causæ &c. Qua tunc etiam quandocunque, & in quocunq; loco potest fieri recognitio; vt supra dictum est,
5 & inferius suo aptiori loco latius explicabitur. Extenditur præterea hæc iurium recognitio à tergo illorum, absque annotatione diei, manus, & anni sub hac forma DD. N. & N. medio iuramento tactis &c. recognouerunt litteram, signum, & personam retroscripti Notarij publici, ac sigillum legalitatis Ciuitatis Corneti in
6 forma. Quæ recognitio sic recepta, & annotata semper retrotrahitur ad diem seruati termini: & in confectione manualis actorum, regestri, & extractus sub illa die extenditur: vt latius, & expressius
7 in terminorum formulario videre poteris. Verum nota quod hæc ita ex interuallo temporis facta recognitio valet, parte non opponente: quia si pars aduersa in termini seruatione, vel etiam post opposuerit, nihil fieri nisi recognitis iuribus, quamuis oppositio huiusmodi vlteriorem processum non impediat, nec aliud nouum decretum propterea requiratur super testium recognoscentium receptione; sed vigore illius primi decreti hæc recognitio per Notarium recipi possit; tamen antequam à Notario recipiatur, non potest ex parte actoris ad vlteriores actus in causa deueniri; vt in l. instrumentũ. C. de probat. moder. de prob. cócl. 1294. n. 4. *Quia iura nõ recognita remanẽt tanquã scripturæ priuatæ c. 3. vbi glos. de fid. instr. Oldrad. consil. 1. nu. 3. vers. non obstat.* secus tamen parte non opponente: quia tunc valet sententia sine recognitione, & iura non recognita tunc fidem faciunt: vt per Aegid. decis. 540. & possunt etiam recognosci post sententiam, Peregrin. decis. 151. die 5. Octobris, si. 1. alias 311. lib. 2. die 5. Nouemb. 148. & in vna Ploscen. fructuum, coram R. P. D. Pamphilio, die 3. Iunij 1588. Sed si pro reo in quacunque iudicij parte fuerit oppositum, nihil fieri, nisi prius recognitis iuribus, & super hac recognitione facienda specificatis nominibus, cognominibus, patria, & habitatione testium; quia intendit dare interrogatoria, & interpretem adhibere, & nisi ipso citato, officium iudicis quiescit, & omnia acta suspenduntur, nec potest ad vlteriora procedi, nisi facta formali recognitione. Super qua pluries disputare, & constanter affirmare

F vidi,

vidi, quod requiruntur testes, qui deponant vidisse scribentem scribere illud chirographum, siue scripturam, quam recognoscere asserit, exprimendo locum loci, Alex. consil. 76. num. 6. volum. 3. Ias. in l. admonendi, num. 88. in 3. casu de iur. iuran. Felyn. cap. 2. num. 1. de fid. instr. Paris. consil. 19. num. 44. Afflict. decis. 181. in fin. Paleott. decis. 174. in vna Roman. duorum millium. Et hanc esse communem opinionem attestatur Ioseph. Lup. in decis. Perus. decis. 7. num. 17. & 18. & quoad dictum chirographum, testatur Callef. ad ob. form. cam. fol. mihi 25. In recognitione autem instrumentorum non fit ita exacta recognitio, vt in scriptura priuata. Put. decis. 1. de fid. instrument. cum instrumenta publica habeantur pro plene recognitis per deponentes, se recognoscere manum, vel scripturam, & personam Notarij scribentis, vt supra dictum est, iuxta stylum Notariorum Romanæ Curiæ, vt per Abb. in cap. ex litteris. de const. præsertim vbi sunt instrumenta de partibus: quia non possunt facile in curia reperiri testes, qui deponant vidisse scribere illud instrumentum, de cuius recognitione agitur, vt fuit dictum in Rota, in quadam causa Maioricen. beneficij, coram Augustino, die 17. Maij 1553. vt per Verall. decis. 27. in manu script. li. 1. Hoc nihilominus omittere nolui, quod
10 etiam si ex prædictis in recognitione requirantur testes, qui interfuisse scipturæ deponant, tamen de obseruantia tribunalis A. C. valida fuit, & est recognitio facta per testes deponentes recognoscere: quia eis nota est manus scribentis; vt per Vestrium, de product. iur. lib. 6. num. 8. vers. nihilominus, cum huiusmodi recognitio modo præmisso facta, vt plurimum remittatur arb. iudicis, de quo late per Menoch. de arb. iud. cas. 114. num. 20. Et id verum est, siue de tertij, siue de scribentis præiudicio agatur:
11 & hoc in apocis priuatis: Et adest statutum Vrbis, de quo per Gallef. in d. tract. de præambulis, & de instrum. quæst. 2. num. 11. & seq. verum quando hæc recognitio altero ex relatis modis haberi non potest, fit per comparationem litterarum alterius scripturæ, quæ certa sit, & indubitata, vt puta, si sit trino teste subscripta; vt per Ben. Stracha, de mercat. in titul. quom. in causa mercat. proced. sit numer. 9. aliàs, secus comparatio fieri nequit. Afflict. decisio. 181. num. 2. & 5. Quæ comparatio fit coram peritis, & expertis, ad id ero vtraq; parte nominatis, quis arbitrantur, & iudicant super dicta litterarum per comparationem recognitione. Et in casum discordiæ per iudicem tertius deputatur ex officio, cuius arbitrio statur: quem cum iuramento referre, & declarare debere sancitum est, ex l. hac edictali. §. his illud. C. de secund. nupt. Natt. consil. 40. num. 1. tamen dicta compa-

ratio

ratio est dubia:quia forma scribendi mutatur ex multis accidentibus ; vt per Bald.in authent. si quis, nu.2. in fin. C. qui potior. in pignor. hab.& in hnc vide ea, quę latissime dicit Paul. de Castr. in l. comparationes num. 5. C. de fid. instrum. quę autem dicatur comparatio, & quomodo sit facienda habetur in d.l. comparationes . eodem tit.Et licet talis recognitio non nisi semiplene probet, vt per eundem Affl. d.decis.num.6.& ibi not.Castren. cons. 87.nu. 2. vol. 2.vbi habetur, quod in chirographis supradicta recognitio, semiplena dicitur probatio: Secus in scripturis publicis, in quibus remittitur arbit.iudicis;vt per Menoch.eod.tit.cas.94.lib.2.nu.24. & 25. tamen non semel in dicto tribunali dicta chirographa modo præmisso recognita exequi,& exequutioni demandari vidi,ac si plene recognita forent. *Quo vero ad recognitionem scripturarum, quæ fieri solent sine testibus,vt puta litterarum cambij,missiuarum & similium , non est necessaria recognitio per testes deponentes vidisse scribere.cum qui scripsit.sed sufficit,quod testes recognoscentes testes subijciant bonam causam scientiæ, videlicet ex quo habent notam manum ipsius scribentis,vt tenuit Rota in vna Auinionen.pecuniaria coram Rubeo,die 29.Aprilis 1599.* Notãdũ est præterea,
12 acta omnia ante recognitionem.& oppositionem,de qua supra me minimus, facta esse valida ,licet per recognitionem faciendam , vt
13 pręmisi,suspendantur . Fit non raro hæc oppositio, nihil fieri ; nisi recognitis iuribus super recognitione aliquorum iurium , quorũ recognitio est iudici notoria ; puta bullæ plumbeæ , Annuli piscatoris, sigilli Cameræ Apostolicę, Pœnitentiariæ, Regestri bullarum , & supplicationum : quam cum Iudex calumniosam manifeste videat, illa non obstante ad vlteriora procedit . Hæc de re-
14 cognitione dicta sufficiant . Ad propositum in hoc capite processum redeo . Cum debitor ante mandati relaxationem , vel etiam post opposuerit, velle calculare cum aduersario , vel nouam cum eo conuentionem fecisse , aut debitum persoluisse , quę exceptiones exequutionem cameralis obligationis impediunt , citabitur debitor modo pręmisso in 27. cap. relato . Qua citatione exequuta,& reproducta,& elapsa prima die iuridica post exequutionem huiusmodi , mandatum exequutiuum expeditur. Alię vero exceptiones requirentes altiorem indaginem,in his exequutiuis, & summarijs causis non admittuntur, & reijciuntur , qualis autem dicatur exceptio requirens altiorem indaginem est illa quę non potest expediri intra tantum tempus quantum processus principalis,Bar. in tract. super constitution. ad reprimen.in §.summaria post num. 4.& magis late per Lancellot. in 2.par. cap. 17. de attentat. nullitate pend. sub num 120.121.& 122.

DE CALCVLIS, QVI INTER COLlitigantes fiunt. Cap. XXXV.

1 *Citatio prima super calculo facienda.*
2 *Si debitor petat statui diem, & horam ad calculandum, fit citatio alio modo.*
3 *Post primam citationem computa, & libri calculatoribus consignantur.*
4 *Post hanc consignationem fit alia citatio.*
5 *Mercator cogitur reo petente libros exhibere.*
6 *Stylus Notariorum super exhibitione librorum mercatorum.*
7 *Potest reus huic declarationi addere, si & prout de iure.*
8 *An librorum exhibitionem petens, illis stare teneatur.*
9 *Quæ dicta sunt de libris, non ita procedunt in instrumentis. Et quamplura alia de mercatorum libris, illorumq; exhibitione.*

CVm inter litigantes sunt habita, & tractata plura computa, quę obligationem cameralem, cuius vigore agitur, & illius solutionem tangant, iudex ad partis comparentis, & sæpius de calculo opponentis instantiam, alteram partem citari mandat. Ad eligendum pro parte sua peritum, & calculatorem ad effectum videndi, & calculandi computa inter aduersarium, & instantem habita, & tractata, vna cum perito calculatore per instantem eligendo, & calculari mandari videndum, alias videndum illum eligi, & deputari per d. ex officio, ad primam diem, vel per totam si personaliter fiat, instan. Magn. D. Clemente Mazzulano principali, vel eius procuratore. Et in citationis termino instans suum peritum nominat, & in contumaciam partis aduersæ non nominantis suum peritum, per iudicem aliquem ex officio deputari obtinet cum intimatione, vel nisi ad primam diem cum intimatione, arb. iudicis, Qua intimatione exequuta, & reproducta, computa, partitę, solutionum, ac dati, & accepti si in actis Notarij exhibita inueniuntur, calculati, siue calculatoribus, ad hoc vt calculent, consignantur.
2 Si debitor conuentus certam diem, & horam ad calculum inter ipsas partes faciendum statui petierit, citatur alia pars ad calculandum in officio Notarij, pro certis die, & hora, si calculare intendit, alias videndum relaxari mandatum quibuscunq; non obstantibus Et in hunc casum Index madatum, nisi ad primam diem cum inti-
3 matione, relaxat. Post consignationem cōputorum, scripturarum, & li-

& librorum in manibus calculatorum factam, citatur debitor hoc modo. (Intimetur Magn. D. Horatio Ruspoli exaduerso principali, qualiter libri, & computa reperiuntur in manibus calculatorum ad effectum calculandi, ideo citetur idem, ad illos iuformandum, faciendumque peritium suum referre, alias videndum mandari referri per peritum pro parte infrascripti d. instantis deputatum, illiusque relationi stari mandari, ad primam diem). Qua adueniente, Iudex deceruit, & mandat referri, & relationi periti partis instantis stari mandari, nisi ad primam diem fecerit suum peritum referre, cum intimatione. Post quam intimationem exequutam, & exhibitam, notarius, in vim huius decreti petitorum relationem recipit; qua visa, iudex postea ad causę expeditionem procedit. *Si autem reus, vel actor errorem calculi allegauerit, eum incontinenti probare debet, Dec. in l. 1. nu. 8. C. de errore calculi. Rota in vna Foroliuien. pen. 28. Aprilis 1595. coram R.P.D.Pe-*
5 *nia.* Si autem proceditur ad mercatoris instantiam, & reus conuentus, vt plerunque accidit, ad docendum de solutione, vel procalculo faciendo, aut ad alium effectum sibi proficuum libros exhiberi petit; iudex ad exequutionem vlteriorem, nisi facta librorum exhibione, non procedit; licet pluries extrahantur partitæ per Notarium causæ, quem pro illarum extractione iudex arb. suo transmittit. Ad quam exhibitionem mercatores cogi posse negant, saltem nisi facta prius declaratione de volendo illis stare
6 pro, & contra. Et quamuis alias à Notarij huius tribunalis collegialiter congregatis relatum fuerit, partem petentem exhiberi libros de stylo teneri hanc declarationem facere; tamen, pace ipsorum dixerim, quod veritas in contrarium est. Etenim pars non potest cogi declarare se velle illis stare pro, & contra,
7 simpliciter, sed tantum adiecta conditione, si, & prout de iure
8 tenetur, cum iuris esse videatur, vt qui vult se fundare in libro quoad solutionem debiti, illum quoad creditum insimul acceptare debeat, vt per Menoch. de Arb. Iud lib. 2. cas. 93. per totum. Aug. l. 3. decis. 313. secus tamen procedit, quando petens talem exhibitionem, non fundaret intentionem suam circa solutionem in libris apparentem: quia tunc dicendum esset, libros mercatorum, & illorum partitas non nisi contra scribentem probare, iux. com. op. de qua per Ias. in l. admonendi, numero 134. & sequen. de iur. iuran. quod non probent plene pro tertio contra tertium, etiam si essent publici officiales, extat decisio Rotæ in Caputaquen. pension. coram Quiroga, & per Verall. decis. 13. li. 1. in manuscript. & alia facta, in causa Ciuitatis castelli releuationis indemnitatis coram Paleot-

to, die 9. Iunij 1559 sub num. 191. & decis. Cott. 267. Et cum hæc pauca dixerimus de libris pro tertio contra tertium, non videtur rationi dissonum aliquid esse referendum, quo ad finem eis adhibendam pro scribente, vel contra eum, quod habetur per scribente. in l. quædam, §. nummularios. C. de eden. & l. admonendi. ff. de iur. iuran. vbi habetur, quando sit eis fides adhibenda, scilicet, quod considerata qualitate mercatoris, & quantitate crediti, seu conditione rei, de qua agitur, iudicis in hoc auctoritas accredat, & eius arbitratu fidem eis adhibeat, vt late per Hipp. de Marsil. in sing. 458. vers. liber Metr. *Partita autem vnius libri vera existente an cætera præsumuntur vera, vide Castren. in consil. 301. nu. 4. l. 1. Ias. in rep. l. admonendi nu. 128. ff. de iur. iur. Gabriel conclus. 5. num. 1. vbi attestatur de magis communi.* Et licet obligatus exhibere libros, teneatur eos edere in loco, vbi exercuit, etiam quod ibi esse desierit, vt per Gomes. decis. 268. tamen si hic in Vrbe non reperiantur, vidi A. C. illos non semel exhiberi mandasse in loco vbi reperiantur, hoc modo videlicet. Quod idem Aud. Cam. per suas compulsorias litteras, & subdelegationis instrumentum, arbitratu suo subdelegat iudicem in partibus, cui libri exhiberi debeant, qui videt si aliquid est, quod ad causam faciat, & illud ad partis petentis instantiam ad ipsum D. Auditorem, quo merita causæ cognoscere possit mittit. Etenim quæ dicta sunt de libris, non ita procedunt in instrumentis: nam si aliquis vult ex instrumento agere, regulariter in totum, & non in parte, ei stare cogitur; vt per Cynum in l. 1. C. de confess. & l. 2. C. de donat ante nupt. cum simil. Quis enim non potest approbare contractum ad sui vtilitatem, & illum reprobare quo ad eius damnum, l. si ita stipulatio. in fin. ff. de oper. liber. Bald. consil. 32. & 34. nu. 1. vol. 2. Tiraquell. de retract. in fin. nu. 4. & sequent. *Ex contractu tamen quem quis impugnat, vel non seruat, se iuuare non potest, quatenus durat impugnatio, sed ea finita sic, Paul. de Castr. in l. cum proponis. La 2. num. 2. C. de pact. vide etiam Ias. in tit. de actionibus. §. item si quis. num. 22. & seqq.*

DE MODO PROCEDENDI AD exequutionem instrumenti contra Communitatem. Cap. XXXVI.

DVbitant aliqui in processu exequutionis obligationis per Communitatem factæ, An mandatum contra Priores, Massarios, & Officiales, ac particulares in instrumento non nominatos personaliter exequendum concedi possit.

Vidi,

Vidi, iure permittente,ſemper in ſimilium exequutione obligationum mandata exequutiua relaxari, & exequi mandari contra Priores, & officiales Communitatis pro tempore exiſtentes, licet in obligatione non ſint nominati. Ratio, quia, licet debitum vniuerſitatis non ſit ſingulorum de per ſe ſingulariter conſideratum, l. ſicuti, §. ſi quid vniuerſitati. ff. quod cuiuſque vni. nomi- & ibi Paul. de Caſtr. in §. ſi quid in princip. Affli&.decis. 400. num. ſecundo, nec ergo videatur condecens, quod vnus de vniuerſitate capi poſſit, ſeu inſolidum exigi pro debito totius vniuerſitatis, & nedum ciuili imo naturali iuri repugnet, vt alius pro alio moleſtetur; l. 1. C. vt null. ex vic. lib. 10. & in authent. vt null. iud. §. quoniam vero, & de iniur. & damn. dat. in 6. cum ſimil. hi tamen, ad quos ſpectat onus exigendæ collectæ elapſo tempore, per quod ſunt in negligentia, capi poſſunt, & ab eis exigitur inſolidum. Verum ipſi poſtea ab illis de vniuerſitate recuperabunt pro viribus ſingulorum, l. 1. circa fin. ff. de mu. & honor. & illam ad hoc allegat Bart. ſecundum Lud. in §. actor municipium, qui ad hoc allegat. C. de exact. tribu. l. miſſi opinatores lib. 10. Vnde erit dicendum. quod ſi ad conſules, ſeu priores ciuitatis ſpectat onus exigendi credita, cum tamen communitas non habeat neque nolle, neque velle, & iſti quadam fictione populum repreſentent, argum. l. oſſa, ad fin. ff. de relig. & ſum. fune. & conſtituantur in negligentia illa exigendi, pro ſoluendis debitis ciuitatis poterunt ipſi capi, & inſolidum exigi, per d. l. 1. & d. l. miſſi opinatores: & ita debet intelligi, quod not. Bald. in l. etiam. C. de exequutio. rei. iud. idem etiam dicit Bart. in l. 4. ff. de re iudic. vbi ſic diſtinguendo dicit, aut loquimur de executione perſonali, & ſit hoc modo, quia conſules populi capiuntur, qui quadam fictione ſunt populus non quia ſuut perſonaliter debitores, ſed quia habent facultatem ſoluendi, vel quia populus non debet perſonaliter capi cum non ſit in mora, aut loquimur in executione reali, & tunc debet fieri exequutio in bonis ipſius communitatis, vt puta in molendino, nemore, & ſimilibus, vt ibi ſub num. 11. in fin. verſic. modo reſtat, & ſub num. 14. eodem verſiculo, vbi quod nec iumenta ſingularum perſonarum poſſint capi pro debito vniuerſitatis, cum in contractu non continetur obligatio ſingulorum, ſed tantum eſt obligata ciuitas non autem ſinguli ciues, quia quod meum eſt vniuerſitatis non eſt, nec minus poſſunt capi tanquam ſingulares, licet contractus vniuerſaliter, & ſingulariter ſingulos obliget, cum tot, & tanti ſint ciues, nec poteſt apparere quantum tangat pro rata, nec actor poteſt edere certam quantitatem, ſequitur, quod captus debet relaxari, & dicere quod quilibet tenetur

insolidum,nisi expressim, aut nominatim dicatur falsum est, vt ibi sub eod. num. 14. Et quod vniuersitas ex suo contractu non possit obligare singulas personas, non consentientes obligationi dicit Ias. in l.si se non obtulit,sua num.25.ff.de re iudicata, & ibi vide limitationes sub num.23.

DE NVLLITATE, ET REVOCATIONE mandati,& exequutionis. Cap. XXXVII.

1 *Qui plus debitore, & tempore petit, in expensis condemnatur, & mandatum reuocatur.*
2 *Valet mandatum pro summa incerta; Sed si vltra debitum exequatur,creditor in expensis condemnatur.*
3 *Censuræ quando petitum est plus debito,non substinentur etiam pro summa debita.*
4 *Mandatum pro summa indebita obtentum substinetur pro summa debita,sed non pro expensis.*
5 *Plures casus,quibus mandata ex nullitatis capite reuocantur.*

QVI plus debito re,& tempore petit,venit in expensis condemnandus,l.vnica,C.de plus petition. & mandatum si quod obtinuerit reuocatur. Si quis obtinnerit mandatum pro summa incerta, puta pro sorte principali alicuius societatis, & illius fructibus non liquidatis, validum est,vt inferius suo aptiori loco dicetur. Sed si fuerit contra debitorem plus debito exequutum petito per dictam exequutionem declaratur nulla : cum enim decretum sit indiuiduum, non potest pro parte valere, & pro parte non valere, l. in hoc iudicio. ff. famil. hercifcun. Afflict. decis. 218. num. 4. cum in parte nullum, in totum redditur nullum : vt per Riminal. Iun. consil. 190. num. 78. & sequent. vbi attestatur de communi. Et actor in expensis mandati, & exequutionis venit condemnandus, licet ex infra dicendis mandatum pro summa debita substineatur ex quadam æquitate; quando de nouo esset concedendum, & relaxandum secundum Angel. & alios in l. si finita, ff. de damn. infect. Crauett. consil. 36. numero 7. Gozad. consil. 21. numero 36. vbi attestatur de commmuni in cons. 74. num. 167. Censuræ autem quando ita in-
3 certæ sunt, & in earum publicatione plus debito petitum fuisse apparet, nec etiam pro summa debita vllo modo substinentur, quia etiam sunt indiuisibiles, semper reuocantur; vt bene explicat

cat Gallef. in eius tractat. ad form. cam. in quæst. post processum inciden. num. 36. & ita fuit pluries in Rota iudicatum; vt coram R. P. D. de Grassis, in vna Calaguritan. Beneficij, 7. Nouembris 1575. & coram R. P. D. Bubalo, in vna Salamantin. pensionis, 9. Maij 1583. num. 3. in decis. diuersorum impressis lib. 2. Et differentia est inter mandatum, & censuras, quia mandatum potest iustificari etiam post illius relaxationem, vt coram R. P. D. Robusterio, 20. Iunij 1576. in vna Nepesin. Censuræ autem non iustificantur ex nouiter deductis, vt coram Verallo decis. 157. lib. 1. & decis. 286. in manuscript. Extracto autem mandato pro centum, quando creditori non debentur nisi quinquaginta, & sic pro quinquaginta plus debito, licet in mandati extractione, & pro centum, & pro quinquaginta idem perçque impendatur, tamen reus ad impensas mandati eiusmodi non obligatur: quia sententia, seu decretum vnicam integram summam continens, etiam si in parte debeatur, non potest etiam pro summa debita, vt dictum est, sustineri, sed prorsus nullum redditur, vt per Bart. & Bald. vltra superius citatos in l. certi condictio. §. oportet igitur. ff. si certum pet. & per eundem Bart. & alios in l. fin. de iurisd. omn. iud. Put. decis. 317. li. 1. & in vna Larinen. frumenti coram R. P. D. Robusterio de anno 1575. & in eadem Larinen. coram Illustris. Blanchetto, 9. Decemb. 1577. decis. 205. Et quamuis hæc mandata ex superius allegatis, præsertim parte instante, in totum tanquam nulla reuocanda sint, nihilominus de antiquo Auditoris Cameræ stylo, qui vim legis obtinet, Afflict. decis. 135. num. 3. Roland. à valle consil. 70. num. 13. vol. 1. contrarium seruatur. Mandatum enim pro summa indebita relaxatum, substinetur pro summa debita, licet in expensis condemnetur actor, vt dixi. Qui stylus Auditoris Cameræ videtur fundatus in æquitate ad euitandum circuitum, qui euitandus est, l. cum fundus, §. 1. ff. si certum pet. Socin. consil. 171. colum. 4. versic. sed posito, Rolan. à valle cons. 79. num. 9. volum. 3. Quod indubitatè procedit, quando decretum, seu sententia continet diuersa capita, quia tunc substinetur pro ea parte, quæ verè debita esset; quot enim sunt capita tot sententiæ, vt in l. scire debemus. ff. de verb. oblig. Put decision. 327. in non impressis, & in impressis, decision. 324. num. 5. Contard. in repet. l. vnicæ, C. de moment. poss. ratione damni irreparabilis, limit. 1. num. 38. fol. mihi 148. Becc. consil. 92. num. 4. sed si fuerit mandatum relaxatum, aut per contradictas parte in curia existente, aut parte citata in Vrbe, debitis tamen, ac requisitis terminis non seruatis, quod nimia agentium diligentia, & substitutorum incuria interdum accidere posset, puta omissa formæ ca-

meræ instrumenti in actis producti extensione, reuocabitur. Reuocabitur pariter, si in vim instrumenti in actis producti, cui adiecta sit simplex cameralis obligatio, ea scilicet, in qua nullum est susceptum mandatum, ad relaxationem mandati in obligatione suscepti processum fuerit. Rursus reuocatur, si non elapso intimationis termino expeditur, quoniam dicto termino pendente officium iudicis conquiescit, l. siue pars, C. de dilatio. Et pari ratione reuocatur, si non elapso termino in actis per debitorem ad soluendum suscepto, mandatum expediretur.

DE EXEQVVTIONE OBLIGATIONIS Cameralis pro interesse ex sui natura liquido. Cap. XXXVIII.

ET quia hæc exequutionis obligationis Cameralis materia est satis quotidiana, & ideo plenius pertractanda, non igitur videtur prætereundũ, quod si illius vigore proceditur contra obligatum particulariter ad certam rem dãdam, siue tradendam, & in defectum ad interesse creditori teneri voluit, si interesse fuerit ex sui natura certum, & liquidum tunc pro eo cõceditur exequutio, ita vt supra fuit resolutum in S. Rotæ auditorio in vna Romana census coram Illustris. D. Cardinale Seraphino, tunc Rotæ Auditore, die decima Decembris 1583. & in vna alia Rom. seu Cornetana dotis, vndecima Februarij coram R. P. D. Cantuccio, quam decisionem inferius habes Roman. seu Cornetana dotis die vndecima Februarij . . . coram R. P. D. Cantuccio. DD. dixerunt Illust. Dom. Alexandro de Aptis competere viam exequutiuam vigore obligationis Cameralis contra Illust. D. Bernardinum Sabellum pro restitutione dotis, de qua agitur ex pluribus. Primo quia in instrumento constitutionis D. Helenæ, d. Bernard. eius maritus promisit, & se obligauit D. Portię matri d. Helenæ, quod Illustrissimus Dominus Cardinalis de Sabellis inuestiat scuta 9000. tempore receptionis in bonis stabilibus pro cautela, & seruitute dotis in omnem casum, & euentum restitutionis dotis, & pro his d. Bernard. se obligauit in forma Cameræ. Vnde cum non doceatur pro parte d. Bernardini de huiusmodi instrumento potest d. Alexander hæres d. Portię agere executiue ad interesse ad quod d. Bernard. expresse se obligauit in forma Camerę, vt per Galles. d. for. ob. Cam. par. tertia, num. vndecimo, & loco interesse petere

petere sortem principalem, Bald. in l. si traditio quęst. 4. C. de act. empt. Ruin. cons. 141. num. 9. in fin. lib. 1. Roman. consil. 295. num. 10. & seq. lib. 2. sicut dicimus in contractu census, quod si non seruantur pacta, nempe renouatio cautionum seu aliquo pacta potest loco damnorum peti sors principalis.

Secundo quia in dicto instrumento dotali est enunciata restitutio dotis, vt patet ex illis verbis, in omnem casum, & euentum restitutionis dotis obligatio Cameralis pro omnibus, & singulis intelligitur etiam pro restitutione dotis, quia clausula, omnia, & singula, refertur ad enunciata, Alexand. cons. 17. num. 2. lib. 3. Ruin. cons. 137. num. 6. lib. 1. & cons. 103. num. 11. lib. 1. Paris. consil. 97. num. 91. lib. primo, Crescen. decision. 26. & in fortioribus terminis Lancellott. in Rota societatis de Philippensibus, tertia Martij 1591.

DE' EXEQVVTIONE OBLIGATIONIS quarantigiatæ. Cap. XXXIX.

1 *Via citationis ad quarātigiati instrumēti exequutionē proceditur.*
2 *Quæ citatio fiat.*
3 *Contra hanc exequutionem appellatio suspensiua non datur, secus si instrumentum sit aliquo modo offuscatum.*
5 *Debitori in forma quarantigiæ obligato terminus iuris cōceditur.*

1 PVtant nonnulli ad exequutionem obligationis sub forma quarantigiæ receptæ in via monitorij in tribunali A.C. procedendum esse; non desunt tamen plures, qui contrarium sentiunt, & existimant citationem sufficere. Nam ex quo eiusmodi obligatio per Notarios Vrbis, raro, vel nunquam recipi consueuit, his dubitationibus ansam præbet. Ego vi-
2 di ex inueterato, & inconcusso, hactenus more citationem præmitti aduersus debitorem ad soluendum iuxta suę obligationis formam alias videndum contra ipsum decerni, & relaxari mandatum exequutiuum. In cuius citationis termino, Iudex ad partis comparentis instantiam illud decernit, & relaxat, nisi ad primam diem cum intimatione. Cum ista quarantigia sit præceptum factum in confessum per notarium de instrumento rogatum effectum Iudicem Cartularium de obseruando promissa, Cyn. in l. 1. num. 3. in fin. C. de confessis. Bart. ibi in Summ. num. 15. Angel. in l. ait prætor. § 1. num. 4. ff. de re iudic. & ideo exequutiuum. Neguſ. in tractat. de pign. in primo memb. 8. part. num. 22. supra hac quarantigiæ forma, il-

illiusque vi, & importantia, ac exceptionibus, quæ contra eam admittantur, cum plures iurisconsulti, ac viri doctissimi ex professo tractauerint, hæc pauca solummodo ad exequutionis mo-
3 dum, & procedendi stylum dicta sunt. Contra huius obligationis exequutionem, nulla ex præmissis appellatio recipitur suspensiua. Secus quando tale instrumentum aliquo modo offuscatum apparet, eo enim casu viam exequutiuam non habet, Lancellot. de attent. appell. pend. in secunda part. cap. 12. limit. nona, num. 7.
4 Et quamuis forma hæc arcta sit, vt quis sub ea se obligans Iudicis præceptum,& mandatum in se, vt supra dictum est, suscipiat; tamen debitori petenti terminus triginta dierum, vel breuior, considerata summa debita, ad soluendum passim conceditur. Cæterum quæ dicuntur de modo procedendi in quarantigia eadem videntur seruari in exequutione instrumentorum iuratorum, ad tradita per Ias. in l. iusiurandum num. 13. ff. de iureiurand. & per eundem Ias. in tit. de actionibus. §. item si quis, in secondo, num. 17. Hipp. de Marsil. sing. 356. incipien. iuramentum. Signatura tamen, vt audiui, contrarium seruare consueuit, & commissionem appellationis ad vtrunqne effectum passim concedit. Quod videtur conformari cum resolutione dd. de Rota, de qua in decisione facta coram R.P.D. Litta, in causa Britonorien. pecun. seu Imolen. dotis, die 17. Nouembris 1596.

DE PROCESSV EXEQVVTIO. INSTRVmenti, in quo notarius omisit ponere, sub qua forma debitor se obligauerit. Cap. XXXX.

1 *Si superuenit notarius, qui instrumentum recepit statur illius declarationi.*
2 *Mortuo notario qui sit Auditoris Cameræ, vel Cameræ Apostolicæ sub forma Cameræ obligatio facta intelligitur.*
3 *Quomodo facienda sit extensio clausulæ &c. si notarius sit mortuus.*
4 *Quando notarius corrigat errata remissiue.*

OB negociorum, & obligationum numerum, Notarij, eorumque substituti, & scribentes obligationes cæteratas in suis libris annotant, & aliquando incuria, vel memoriæ defectu substantialem clausulam obligationis cameralis prætermittunt dicentes solum. Pro quibus, &c. obligauit, &c. iurauit, &c. Et vidi alias dubium,

bium, An obligatio in qua illius forma minime exprimitur in forma Cameræ, vel in forma iuris facta intelligatur; Et super
1 dubitatione huiusmodi per dd. Locumtenentes, & Notarios tribunalis Aud. Cam. resolutum, quod si notarius, aut scriba, qui obligationem recepit, superuiuit, & interest, ad eum sit recurrendum, illiusque declarationi stetur: talis enim scriba Notarium principalem repræsentat, iuxta plures resolutiones DD. Notariorum Aud. Cam. collegialiter factas, de quibus in libro rubeo dicti collegij. Si vero non superuiuat, vel absit à Notarijs, tamen Aud.Cam. vel Cameræ Apostolicæ recepta sit, in forma Cameræ recepta esse intelligatur, illique exequutio non secus, ac instrumento in forma Cameræ extenso detur: etiam si non sit expressa forma Cameræ: etenim non consueuerant sub alia, quam
3 Cameræ Apostolicæ forma instrumenta ab illis recipi. Hæc pauca de instrumentis in vrbe celebratis dicta sunt, non inutile videntur aliqua alia dicenda de extensione clausularum instrumentorum extra vrbem celebratorum, vt puta quomodo debeat extendi clausula, &c. si notarius sit mortuus docet Bart. in l. Gallus, §. idem credendum numero 2. & tertio. ff. de liber. & posthum. Alex. in consil. 163. volum. 7. num. 11. & consil. 28. num. 8. libro 2. Ias. in l. Argentarius, column. 1. in fin. ff. de edend. l. non impossibile, num. 6. ff. de pactis, & in terminis d. l. Gallus, dicto §. idem credendum eod. tit. idem Ias. de extensione dictæ clausulæ, seu dictionis, &c. abbreuiati magis diffusè dicit, quod si notarius rogatus de tali instrumēto, in qua expresse non legitur forma quarantigiæ non habeat firmum stylum attenditur stylus per eum non suetus in illa materia de qua agitur pro alia instrumenta ab eo recepta, & leuata. Si autem variauerit in eadem materia attenditur vltimus stylus suus, & si de vltimo stylo non appareat recurritur ad magis communem, & in casibus dubijs recurrendum est ad Iudicem, vt ibi sub nu. 23. Dicendum quoque erit, quando Notarius valeat ab eo errata corrigere, in his quæ pertinent ad suum officium, & quando in his, quæ pertinent ad partes pro illorum intellectu recurrere ad Bart. in cons. 208. lib. 1. per totum, qui materiam hanc optime distinguendo explicat.

DE EXEQVVTIONE MANDATORVM exequutiuorum. Cap. XXXXI.

1 *Mandata exequutiua, per quoscunque exequutores exequi possunt.*
2 *Hoc Iudices aliter sentiunt.*
3 *Potest fieri exequutio realis, & personalis vnico contextu.*

4 Ex

4 *Ex gratia,& modestia Iudicum contra certas personas mandata*
personaliter non exequuntur.
5 *Sub qua conditione debitores carcerari relaxantur.*
6 *Realis exequutio in bonis mobilibus quomodo fiat.*
7 *Quomodo super re stabili mandatum exequitur.*
8 *Forma huius vltimæ exequutionis.*
9 *Si debitor pecunias promptas habens,& exequutoribus consignat,*
cessat exequutio.

1 MAndata exequutiua in tribunali A. C. relaxata
exequutoribus dantur exequenda, & per exe-
quutores quoscunque exequi possunt iuxta di-
spositionem litterarum Pij Quarti super refor-
matione tribunalium Vrbis. Verum hodie A.
Cam.& illius Locatenentes aliud sentiunt,man
2 dataq; per eorum exequutores tantum sub nul
litatis pœna aliqua ex causa moti,exequi man
dant. Exequutores habito mandato exequutionem,realem, & per-
3 sonalem creditoris arbitrio faciunt. Cameralis enim obligatio hãc
4 facultatem, & priuilegium habet: Personalem quidem faciunt de-
bitorem ad carceres ducendo, à qua personali exequutione Episco-
pi,Prælati,Barones,Illustres Viri,ac mulieres honestæ ex gratia, &
modestia iudicum excipiuntur, licèt obligatio indifferènter con-
5 tra omnes prædicto priuilegio gaudeat. Facta personali exequu-
tione,non relaxatur à carceribus debitor, nisi soluto debito, vel
præstita cautione idonea in forma depositi, de soluendo ad omne
iudicis mandatum: idque ex quodam potius diuturno, & inuete-
rato more tribunalis, quam ex iuris dispositione contingit: quia
6 de iure deponere, non est soluere,Bart. in l.item liberatur, §. qui
paratus, numer. 3. ff. quibus mod. pign. vel hypo. sol. Si autem
exequutio in bonis mobilibus fiat, solent exequutores bona ex do-
mo debitoris accipere, & penes aliquem tertium in depositum
dimittere. Solent præterea accipere aliquem depositarium illius
exequutionis, licet re vera illi nihil consignent. Si vero exequu-
7 tores realem in bonis stabilibus exequutionem facere voluerint,
vocato Notario, ad domum debitoris, vel vineam accedunt, &
mandatum super illa exequuntur in illam intrando, & per eam
deambulando, de quo actu duobus adhibitis testibus Notarius,
ita instrumentum conficit. N. Curiæ Illustriss. & Reuerendiss.
D. Auditoris Cameræ exequutor, siue subexequutor habens præ
manibus mandatum exequutiuum ad instantiam Illustr. Domini
Tiberij Ceuli contra B. relaxatum, cuius hic est tenor. De Man-

dato

dato &c. vna mecum Notario acceſſit ad domum dičti B. debitoris ſitam in Vrbe in regione Parionis, cui ab vno latere, &c. ſuper ea, illiusque omnibus iuribus, membris, & pertinentijs, virtute præinſerti mandati exequutionem fecit omni meliori modo &c. ſu-
9 per quibus &c. præſentibus &c. Debitor aliquoties ad dičtam realem, vel perſonalem exequutionem euitandam, habens pecunias promptas, illas exequutori conſignat, & ſic ceſſat vtraq; exequutio.

DE SVBHASTATIONE PIGNORVM. Cap. XLII.

1 *Citatio in proceſſu ſubbaſtationis pignorum.*
2 *Exemplar mandati de ſubbaſtando.*
3 *Si debitor penes Notarium, vel creditorem deponit, fit citatio alio modo.*
4 *Formula mandati de ſubbaſtando pignora per debitorem depoſita, vel creditori conſignata.*
5 *Poſt relaxationem huius mandati quid agendum.*
6 *Creditur exequutori dicenti depoſitarium recepiſſe.*
7 *Contra depoſitariũ ab exequutoribus acceptũ nõ requiritur citatio.*
8 *Secus contra receptum à Notario, & quæ citatio fiat.*
9 *Non licet creditori Curſorem eligere, & quare.*
10 *Tenetur creditor deferre mãdatum ad bancum Curſorum, & quid per illorum magiſtrum fiat.*
11 *Curſor conſignatis ſibi pignoribus oblatores recipit.*
12 *Tres ad minus debent eſſe oblatores.*
13 *Quid ſit cedula ſubbaſtationis.*
14 *Quid Curſori pro illa habenda ſoluatur.*
15 *Subbaſtatio rei magni valoris denegatur pro paruo credito.*
16 *Quæ dicantur pignora conuentionalia.*
17 *Creditor in pignore conuentionali habet ciuilem, & naturalem poſſeſſionem.*
18 *Creditor in pignore conuentionali dicitur procurator debitoris.*

1 POſt factam realem exequutionem, ad creditoris inſtantiam hæc fit contra debitorem citatio, ad videndum mandari conſignari infraſcripto inſtanti pecunias, ad computum ſui crediti, ſeu in ſolutum, ſi ſufficiant, quatenus vero pignora, curſori ad effectum ſubhaſtandi, & ſubhaſtari mandari. In cuius termino Iudex facit decretum, niſi per totam illam diem debitor ſoluerit, vel aliquid releuans allegauerit. Sequenti

quenti mandatum sub hac forma expeditur. De mandato Illu-strifs. & Reuerendifs. D. Aud. Cam. siue eius R. P. D. Locumtenentis, & ad instantiam Illustr. D. Tiberij Ceuli principalis, mandatur tibi exequutori, ad quem spectat, quatenus statim visis præsentibus, sub 500. ducatorum auri Cameræ, & pro illis mandati exequutiui, & in iuris subsidium, excommunicationis, alijsque &c. pœnis, debeas pignora in exequutione d.B. ablata, quatenus pecuniæ, instanti in solutum sui crediti, quatenus vero bona cursori, ad effectum subhastandi, consignasse, & consignari fecisse: Tibi vero cursori, ad quem spectat, sub eis-
3 dem pœnis mandatur, quatenus visis præsentibus debeas eadem pignora, vt moris est. subhastasse: quoniam, dicto B. debitore citato D. ita mandauit, Die &c. Debitor aliquoties ad expensas exequutionis euitandum solet in officio Notarij aliqua pignora deponere, seu illa in posse sui creditoris ex conuentione tradere, & in huuc casum erit præmittenda, citatio modo inferius dicendo. In cuius termino Iudex facit decretum nisi ad pri-
4 mam diem cum intimatione. Qua intimatione exequuta, & producta, & prima die iuridica post exequutionem elapsa, expeditur mandatum, cursori tantum decretum, quatenns debeat pignora in actis deposita, seu conuentionalia sibi consignanda,
5 vt moris est, subhastasse. Mandatum de subhastando sic expeditum exequutori, qui exequutionem fecit, consignatur: qui pecunias, si quas habet in manibus, creditori persoluit, si bona mobilia, debitorem adeundo. & ab eo auferendo, si fortè apud eum adhuc remansissent, vel à tertio, in cuius manibus in depositum illa dimisit accipiendo, cursori consignat. Si autem aliquis se depositarium vocauit, ad illum accedens, bona eius propria, vt practicari vidi, aufert, & cursori præbet, & ea est exequutoris in his, quę ad officium eius pertinet, fides, vt etiam si tertius ille depositarius consignare recusauerit, aut se depositarium vocasse negauerit, non possit propterea exequutoribus obsistere, quin
6 bona sua propria auferant, aut ipsum ad carceres ducant. Con-
7 tra eum, qui ab exequutoribus in depositarium exequutionis electus fuit, non est opus processu, aut citatione aliqua. Quando
8 autem depositarius à notario recipitur, citatio contra illum, ac debitorem requiritur. Ad videndum mandari consignari, & consignandum respectiuè, alias videndum contra ipsum depositarium decerni, & relaxari mandatum exequutiuum. Et in relationis termino Iudex, nisi ad primam diem cum intimatione decernit. Qua exequuta, reproducta, reuolutaque prima post exequutionem iuridica die, creditori mandatum, reiectis per

de-

depositarium exceptionibus allegatis,conceditur. Non licet credi-
9 toribus cursorem ad subhastandum pignora, quem maluerit eligere; nam subhastationes per turnum cursoribus ab illorum magi-
10 stro pro tempore existente distribuuntur. Expedito mandato de subhastando,creditor magistro cursorum in eorum banco in acie campi Floræ quotidie residenti illud defert, & per turnum cursori, cui debetur distribuit,nomenque cursoris prædicti, a quo subhastatio est facienda, à tergo mandati annotat, vt ille pignora ab exe-
11 quutoribus recipiat.Receptis cursor pignoribus,si mobilia sint,ab exequutore,notario,seu creditore per realem,& effectualem consignationem:si vero stabilia,habita ab exequutore, notario relatione exequutionis factæ, ad illorum subhastationem procedit: oblatores recipiendo.Quos pro eius faciliori, & celeriori expeditione, creditor conducit, eosque cursor recipit, ac illorum nomen, & quantum super pignoribus offerant, annotat. Et cum tot receperit oblatores,quod sibi iustum, & æquiualens pretium bonorum,
12 & pignorum oblatum esse videatur (in qua oblationes tres ad minus de stylo curiæ debent esse oblatores)ad creditoris instantiam cedulam subhastationis facit; quæ est notula in folio bonorum subhastatorum,de cuius iudicis mandato subhastantur, per acta cuius notarij,nomina offerentium, quidue, & quantum offerant, cum assertione,quod post vltimum oblatorem,neminem plus offe-
14 rentem inuenit.Pro hac cedula cursoribus obuli, seu baiocchi duo pro ducato ad rationem carolenorum decem pro singulo ducato prætij oblati soluuntur, & aliquando minus. Et quando prætium oblatum ad summam debitam non ascendit, creditor solum pro quantitate oblati prætij soluere debet, non autem pro tota summa debita,vt sæpe cursores petunt.

15 Quam subhastationem rerum, seu pignorum magni valoris pro paruo credito non semel denegari vidi iuxta terminos l. magis puto.§. ne passim.ff.de reb.eor. (*& per Hipp.de Mars.in eius praxi crim.ad l.Corn.de sicarijs,& in l furem.n.36.*) præsertim quando creditor ex redditibus rei,cuius subhastatio petitur,infra breue tē-
16 pus de eius credito satisfieri potest. Dicto igitur de iudicialibus pignoribus,aliquid etiā videtur præmittendum de pignoribus conuentionalibus, quæ dantur per debitorem creditori pro eius securitate,in quibus creditor habet ciuilem,& naturalem possessionem, iuxta not.per Alexand. in l.1. §. per seruum corporaliter. ff. de acquir.poss.Ex quo infertur, quod creditor in tali pignore habet in-
17 terdictum possessorium vtile, scilicet vti possidetis, vt per Negus. in tract.de pign.in 2.membr.3.par.post num. 32. cum creditor in
18 tali pignore dicatur procurator debitoris, vt per Paul.de Castr.

& Iaſ.in l.creditori.ff.de nou.oper.nunc. ideo poteſt illud ſequuta mora debitoris non reluentis vendere, & dominium in emptorem transferre, ſiue data ſit licentia vendendi à debitore, ſiue non; modo tamen lapſum fuerit tempus ad redimendum, vt per eumdem Neguſ.eod.tit.primo memb.6 par.poſt numerum primum, & num. 11. Quod intellige, quando pignora reperiuntur penes creditorem, ei data à debitore, quæ ad tollendum fraudis ſuſpitionem; ſeruatis ſeruandis, præuia illorum ſubhaſtatione, vendi poſſunt. Et hinc ino-
19 leuit ſtylus Curiæ, quod in illorum venditione citatur debitor (ad reluendum pignora conuentionalia, alias videndum illa mandari conſignari curſori ad effectum ſubhaſtandi, & ſubhaſtari mandari.) Et iudex interponit decretum, niſi ad primam diem ea debitor reluerit cum intimatione. Et deinde proceditur ad illorum deliberationem, ſeu dationem in ſolutum, modo quo ſupra meminimus de de aliis iudicialibus pignoribus.

DE DELIBERATIONE PIGNORVM. Cap. XLI.

1 *Citatio pro obtinendo mandato de deliberando.*
2 *Mobilia niſi infra decem dies, ſtabilia vero, & officia niſi infra menſem cum intimatione deliberantur.*
3 *Decendium, & menſis non niſi poſt intimationem currunt.*
4 *Intimationes quandocunque poſſunt ante expeditum mandatum reproduci.*
5 *Quare hic terminus debitori concedatur.*
Menſis autem triginta eſt dierum.
6 *Termino deliberationis pendente, etiamſi poſt datam cedulam, maiores oblatores à notario recipiuntur.*
7 *Citatio contra vltimum oblatorem in pretij oblati ſolutione moram facientem.*
8 *Licet oblatoribus impune pœnitere.*
9 *Cauti procuratores, oblatores in forma Cameræ obligare faciunt, & quare.*
10 *Elapſo deliberationis termino, mandatum ſine vlla citatione expeditur. Nonnulla alia in materia deliberationis pignorum.*
11 *Iudex ex aliqua probabili cauſa poteſt terminum abbreuiare.*
12 *Fromula mandati de deliberando.*
13 *Quid agendum poſt hoc mandatum expeditum.*
14 *Creditor ad cuius inſtantiam pignora ſubbaſtantur, an de euictione teneatur.*
15 *& an in pretio officij cæteris præferatur.*
16 *Deliberatio pignorum fit præſenti pecunia.*

Ob-

1 Obtenta à cursore subhastationis cedula, debitor citatur ad videndum deliberari pignora subhastata plus offerenti, mandatumque desuper opportunum decerni, & concedi. Facta citationis relatione comparet creditor, & subhastationis cedulam exhibet: qua per Notarium recepta iudex pignora plus offerenti deliberat: Si fue-
2 rint mobilia, nisi infra decem dies cum intimatione; si vero stabilia, aut officia, vel loca montium, (quæ non subhastantur, nisi præuia commissione manu Papæ signata), nisi infra mensem cum intimatione.

3 Et decendium, seu mensis non incipit currere, nisi post diem exe-
4 quutæ intimationis. Hæc atque omnes aliæ in quibuscunque causis intimationes quandocunque reproduci possunt; quando super illis aliquod iudicis decretum non requiritur, dummodo in actis ante
5 mandati expeditionem reproducantur. Terminus autem decem dierum, & respectiuè mensis debitori conceditur ad reluendum sua pignora, vel meliorem suam conditionem faciendam per augmentum pretij pignorum, & maioris oblationis. Mensis autem triginta est dierum. Hanc opinionem approbat Bar. in l. cum bissextus ff. de verborum significat. Gemin. in cap. quam sit, de electio. in 6. Bald. in l. eos. §. fin autem, num. 8. prope finem. C. de appellatio. &
6 clarius in cap. licet, vbi Butrius, de supplen. neglig. prælator. Et licet aliqui dixerint, quod mensis, qui assignatur à iudice intelligitur de tot diebus, quot tenet ill. mensis, in quo terminus fuit assignatus, vt per Ioann. Andr. in cap. quam sit, de electio in 6. tamen in tribunali Auditoris Cameræ seruatum fuit, & de præsenti seruatur, quod mensis siue à iudice, siue à lege assignetur, vtroque casu sit triginta dierum: quia aliqui menses habent 31. dies, & vnus 28. & sic inter plus, & minus tenenda est media via, vt per Paulum de
7 Castr. in l. scimus iam. §. cum igitur. C. de iure deliber. Si autem pendente deliberationis termino aliqui emere volentes, maius pretium super bonis deliberandis obtulerint, etiam quod in actis Notarij causæ, cedula subhastationis exhibita, & decretum deliberationis factum sit, à Notario recipi consueuerunt, quia per hoc conditio tam creditoris, quàm debitoris melior efficitur. Verum, quia oblatores huiusmodi ad debitorem requisitionem, vt pignorum deliberationem fraude, & calumnia impediant, & maiorem dilationem consequantur, vt plurimum, mit-
8 tuntur; Si oblator ille pignora recipere, & oblatum pretium persoluere distulerit, citatur (ad exbursandum pretium per eum oblatum & pignora recipiendum, alias videndum illa mandari delibera-

ri penultimo offerenti,mandatumq; de super opportunum decerni, & relaxari.) Et in contumaciam ipsius pretium non soluentis, Iudex penultimo offerenti,nisi ad primam diem cum intimatione, deliberat.Tutius tamen in hoc esset imo necesse,& vtile,insimul citare debitorem tanquam dominium pignorum, cum de eius præiudicio agatur, iux.terminos l. de vnoquoq; ff.de re iud.Est in his oblatio-
9 nibus locus pænitentiæ, & consequenter oblatores inuiti ad pignora recipiendum cogi non possunt,vt per Castr.in l.á diuo Pio,§.Sed si emptor.ff.de re iud.ne detur processus in infinitum,cum idem pos-
10 set contingere cum alio in actu vêditionis. (*Bar.in l.licitatio. de publicanis,& vectigalibus,vbi concludit,quod si sunt duo licitatores,vnus post alium,& secundus non sit soluendo, primus non est liberatus,vt fraus euitetur. Nam ille qui licitaret, posset supponere non idoneū ad libertatē consequendam,vt ibi in prin. Amplius dicit,quod si licitator vellet pænitere antequā alius offerat esset locus pœnitentiæ,publicè reuocando eius licitationē, idem Bar. ibid.n.4. in fin.*) Igitur caueant cauti procuratores, & præmissis obuient protestationis remedio,quam in actis notarij causæ faciant, quod non recipiantur oblatores,per notarium,nisi cū præsenti pecunia, vel obligatione Camerali,& iuramento:nequeunt enim sic obligati pœnitere, (*sed quando notarius stipulatus est dictā promissionem, non est locus pænitentiæ, quia tunc inter ementem, & vendentem, orta est obligatio.Bar.ibid.nu.4.*)Termino decē dierum,vel mensis
11 post intimationē exequutā elapso non est opus alia citatione, nec iudicis decreto;sed mandatum sub forma infra dicenda expeditur. Qui terminus de stylo curiæ,vt supra dictum est,datur pro commoditate debitorum:itra quem possint illa reluere. Sed si agatur
12 de rebus mobilibus,& de modica summa, vel ex aliqua probabili causa,iudex dictum terminum suo arbitratu abbreuiat,vt per Menoch.de arbitr.iudic.lib.2.cas.6.per totum.Forma autem mandati
13 de deliberando est huiusmodi. De mandato Illustriss. & Reuerendiss. D.Auditoris Cameræ, siue eius R.P.D. Locumtenentis, & ad instantiam Ill.d.Tiberij Ceuli principalis tenore præsentium mandatur tibi cursori,ad quem spectat, quatenus statim visis præsentibus,sub 500.ducatorum auri Cameræ, mandati exequutiui; alijsq; pœnis debeas pignora,seu alia bona D. B. in exequutione ablata, per te subhastata.Magn.D.Matthæo Branchæ vltimo, & plus offerenti,vt moris est, deliberasse, pretio oblato per te recepto; pretiumque ipsum d.Ill. D.instanti creditori pro concurrenti quantitate sui crediti consignasse;residuum vero, si quod est in actis notarij infrascripti,seu penes depositarium Montis pietatis deposuisse.
14 Quoniam eodem debitore citato, & intimato, præuiaque dictorum

rum pignorum,seu bonorum subhastatione, & deliberatione,D.ita mandauit Die, &c. Alia forma mandati de liberando officium. De mandato, &c. & ad instan.Ill. D. Valerij Viperefchi principalis Mandatur tibi cursori, ad quem spectat, quatenus visis præsentibus sub,&c.debeas officium,quod fuit D.N.per te ad dicti Ill.D.Valerij instantiam subhastatum,ad fauorem d. B. plus, & vltimi offerentis,in manibus Reuerendiss.D. Papæ Datarij, seu alterius ad id deputati resignasse,recepto pretio per ipsum vltimum offerentem oblato: & ex eo creditum d.D. instanti persoluisse, & residuum penes depositarium Montis pietatis deposuisse. Quoniam citato, & intimato dicto debitore, præuiaque subhastatione,& deliberatione dicti officij,D.in vim specialis commissionis S.D.N.Papæ,de qua in actis,ita mandauit,Die &c. Præscripti mandati vigore cursor pignora,seu bona,aut officium plus offerenti deliberat, & consignat, pretium recipit, illudque creditori incontinenti consignat; residuum pretij, si quod est, penes notarium causæ, aut depositarios Montis pietatis, vel penes se retinet pro creditoris cautela, ratio-
15 ne expensarum taxandarum. Creditor autem, ad cuius instantiam bona, seu pignora subhastantur, non tenetur de euictione,vt latius inferius dicetur, sed tantum principalis debitor, ac si ipse vendidisset per publicum instrumentum. Et hoc videtur facere creditor tanquam procurator debitoris,Dec.cons.449. num. 37. & 38. Sed bene creditor tenetur probare, quod res vendita sit ei hypothecata,seu obligata,& se in ea potiorem esse quolibet alio, & quod vendat bona fide,ac rite;alias tenetur de euictione,vt per doct.de quibus per Neguf.in tract.de pign.in 1.membro.6. p.nu.4.Ad relatam deliberationis materiam, etiam referre volui, quod creditor, seu creditores,qui ad subhastationem officiorum modo præmisso procedunt,cæteris alijs creditoribus, quantumuis anterioribus,in pretio dictorum officiorum aliquando præfecti fuerunt, & aliquando non fuerunt præfecti.Et quando fuerunt præfecti factum est,hac, vt puto, ratione, quia similia officia non nisi ex speciali gratia Papæ subhastari possunt: eo enim casu ille dicitur esse potior, cui res à Principe ex gratia fuit concessa,Roman.cons.298. vers. circa præmissam dubij consultationem, adducen. ibi text. in cap. Abbate sane.vers.pro parte autem altera.de re iud.Sed,vt dixi, in eodē tribunali Auditoris Cameræ,& vnū, & aliud diuersis tēporibus practicari vidi,& audiui: conformantibus sese iudicibus in hoc cū mente summorum Pontificum, qui pro tēpore fuerunt, & à quibus similia rescripta impetrata fuerunt.*(Demū non videtur ommittēdū quod si deliberatio facta, & possessio rei deliberatæ assecuta fuerit pretio effectualiter non soluto, habetur ac si deliberatio facta non esset,*

 vt in l.

vt in l.a diuo Pio.§.sed si emptor.ff.de re iud.& ita tenuit Rota in vna Castri Sambuci, 20. Decembris 1577. coram Aldobrand.)

AN ANTE ADDICTVM PIGNVS primus creditor comparens deliberationem impediat. Cap. XLIV.

1 *Primus creditor comparens ante perfectam exequutionem quando impediat vlteriorem exequutionem, & quando non.*
2 *Vigilantibus, & non dormientibus ius commune scriptum est, & quando.*
3 *Primus creditor comparens post perfectam exequutionem non nisi iudicio ordinario aget.*
4 *Bona, seu pignora subhastata quando sint creditori adiudicanda.*
5 *Paria sunt emptorem non reperiri, vel iustum pretium non offerri.*
6 *Creditor, qui vigore mandati exequutiui facit se immitti in possessionem bonorum debitoris, male agit, & quare.*
7 *In bonis alienatis lite pendente exequutio fieri potest.*

1 SI ante addictum pignus, & perfectam exequutionē in bonis debitoris secundi creditoris, alius creditor prior etiam in termino deliberationis comparuit, & incōtinenti docuerit de suo credito, quodque bona, quę ad secundi creditoris instantiam subhastātur, sint ei respectu sui crediti anterioris prius hypothecata (præsertim si debitor nō est soluendo) vtiq; admittetur, refectis expensis eatenus factis secundo creditori: cum secundi credi-
2 toris diligentia, & vigilantia illi obesse nō possit. Iura enim, quę loquuntur, quod vigilantibus, & non dormiētibus subueniunt, ad Affl. dec. 190. n. 2. procedūt quādo omnes creditores sūt pares, nec vnus habet maius priuilegium, quā alter, vt ibi n. 5. Poterit tamen secundus creditor dicere, & insimul obtinere, quod non supersedeatur in exequtione, sed fiat venditio; & de pretio satisfiat primo creditori: & residuum conuertatur in causam iudicati, satisfaciendo ipsi secundo creditori, vt per Neguf. in tract. de pign. 1. memb. 6. part.
3 nu. 3. & ita pluries practicari vidi. Si autem post addictum pignus, & perfectam exequutionem primus creditor comparuerit, iudicio ordinario, non autem exequutiuo audietur, quia post subhastationem, & deliberationem, seu adiudicationem dominium est translatum in emptorem, qui efficitur dominus. l. 3. C. de exequ.

rei iud. vbi Bart. & Doct. in l. à diuo Pio. §. si super rebus, vbi post alios Ias.n.13.cum plurib.seqq.in verf. gl.in verb. integris. ff. de re iud. & optime Gram.dec.51.n.4.Alex.in l.si finita.§. Iulianus, col. pen.n. 120 & seq ver.item in quantum. ff. de dam. infect. Cum igitur ex præmissis debitor, eo citato, priuetur illorum dominio, vt per Afflict.decis. 358. n.4.nec sint propterea bona illa amplius debitoris,merito dicendum erit dictis legibus sancitum fore ordinario iudicio,vel alia actione,non tamen exequutiue, vt supra dictum
4 est,agi debere. Quando autem bona, seu pignora subhastata, sint creditori adiudicanda, vide d. decis. Afflict.nu.5.& 6. vbi dicitur, quod bona,seu pignora in exequutione capta in causa iudicati subhastantur,& alteri,quam creditori deliberantur, nisi in subsidium, si alium non reperit emptorem iustum, quia paria sunt, emptorem non reperiri,vel iustum pretium non offerri,vt per Bald.in l. 2. C. si causam iud.Gallesf.ad form.cam.in q. post processum incidentium, nu. 3.& etiam creditori,si plus offerat,quam alius,Alex.in d. l. à diuo Pio,§.si pignora,n.11.& tunc per iudicem,præuijs diligentijs fa-
5 ciendis per cursorem iudici relatis, creditori adiudicabuntur pro iusto pretio,& sic præcedente æstimatione expertorum, ad d. decis. Afflict.decis.358. quam secuti fuere DD. de Rota in vna Rom. Vineæ DD.de Brunis,coma R.P.D. Orano die 11.Decemb.1591. & quod procedat subhastatio, & deinde æstimatio peritorum. Rolan. à Vall.conf.32.n.33.Put.decis.152.lib.2.n.2.quod procedit etiam contradicente creditore. Rota in vna Bellaiana discussionis, 5. Iulij 1563. coram Sarmiento, & in Romana de Trincijs 6. Iul. 1598.
6 coram Gypsio. Creditor autem qui pro consequutione sui crediti vigore mandati exequutiui facit se immitti in possessionem bonorũ sui debitoris,male facit, quia ipse non efficitur dominus,nec talis possessor facit fructus suos,non sequuta subhastatione, & deliberatione,vt in l. 1. & 2. C. de pign.actio.& in l.si dominium.C.de pignor.hypot.& d.l.si finita.d.§.Iulianus,n. 1.& 4.ff. de damn.infect. ratio quia non efficitur possessor;sed nudus detentor,vt per Neg.in tract. de pign.in 2.memb.3.p.nu. 6. ver.amplia regulam,vbi dicit, quod ista opin. videtur verior, & communior, nec succedit pleno iure,Lucana decis. 97.num.8.(*Cæterum quæ superius dicta sunt de pignoribus in exequutione captis,applicantur et in pignoribus conuentionalib.quia licet data sit creditori potestas illa vendendi lapso termino debitori assignato,tamen de necessitate præmittitur citatio ad huiusmodi pignora reluendum, alias videndum illa mandari consignari cursori ad effectum subhastandi,& subhastari mandari vt per eundem Afflict decis.358.nu.3.prope finem.*)

Etia terminis dictæ l. à diuo Pio magis explicite dicendum

erit, quod quando tertius possessor bonorum debitoris condemnati vult impedire exequutionem, & subhastationem, & deliberationem bonorum, seu pignorum in exequutione captorum, & tunc sũmatim factis probationibus, quod bona spectant ad ipsum, non autem ad debitorem condemnatum per viam exceptionis impeditur exequutio, si autem comparet post perfectam exequutionem, vt supra dixi, tunc introducto iudicio super rescissione, vel actione rei vendicationis factisq; plenis probationibus, ac debitis seruatis terminis de more, & stylo curiæ seruari solitis retractabitur illorum venditio, seu adiudicatio, ita optime refert Paul. de Castr. in terminis d.l. à diuo Pio. §. si super, & in §. si post additum pignus, de re iu.

7 Amplius ad relatum propositum exequutionis præmissæ, quod ea potest etiam fieri contra possessorem rei debitoris alienatę lit. pen. etiã eo non citato. Socin. Iun. in cons. 92. n. 5. vol. 1. Cephal. in cõsil. 195. n. 14. & 15. & magis late per Capic. dec. 128. n. 6. & 7. vbi dicitur quãdo hoc verũ sit, & ibi in facti cõtingẽtia omnino recurrere.

DE PROCESSV EXEQVVTIONIS CAMERALIS obligationis quando facta est mutatio personarum. Cap. XLIV.

1 *Mutata ex parte creditoris, vel debitoris persona, requiritur citatio ad partes antequam per contradictas procedi possit.*

2 *Quare hæc citatio præmittatur.*

3 *Ad exequutionem agens actoris, & rei personam in hoc processu legitimi retenetur. Secus, parte non opponente.*

Legitimatio personarũ facta in vno iudicio, prodest etiam alijs.

4 *Præparatoria quæ dantur contra hæredes, quibus ipsi respondere tenentur.*

5 *Quid sit audientia contradictarũ, & quare citationes per eam fiant.*

6 *Tempore vacationum generalium, edicta à cursoribus fiunt, non autem contradictæ.*

7 *Contradictæ exemplar.*

8 *Edicti formula.*

9 *Omnes Romanæ Curiæ Iudices suis loco, & tempore per contradictas, & edicta procedunt.*

10 *Mortuo debitore mandatum contra bona hæreditaria, non autem contra hæredum personas relaxatur.*

11 *Si bona hæreditaria per plures possidentur, potest creditor exequi mandatum in bonis cuiuslibet hæredis in solidum.*

12 *Contra hæredem qui simpliciter hæreditatem acceptauit, datur actio realis, & etiam personalis pro virili, & quare.*

13 *Citatio contra hæredem in hoc casu necessaria.*

Iura-

14 *Iuramentum est transitorium ad hæredes quoad illius obseruantiam, secus quoad pœnam periurÿ.*
15 *Ecclesia hæres instituta, quæ hæreditatem adiuit, & inuentarium non confecit, creditoribus hæreditarÿs satisfacere tenetur.*
16 *Quo casu contra hæredes cum benef. l. & inuentarÿ etiam vltra vires hæreditarias realis, & personalis exequutio detur.*
17 *Hæres cum benef. l. & inuentarÿ, de inuentario solemniter facto docere debet alioquin de proprio tenetur.*

1 AD Cameralis obligationis exequutionē cōtra hæredes debitoris ad creditoris, vel cōtra debitorē ad creditoris hæredis instātiām procedere volēs, citationē ad partes cōtra debitorem, vel illius hæredes (si ab Vrbe absuerint) obtinebis ad soluēdū summā debitā, & videdū
2 exequi obligationē in forma Cameræ. Nō cōceditur processus per cōtradictas, nisi prçuia hac citatione personaliter, vel saltē dimissa domi copia exequenda, iuxta tradita per Gal. ad for. Cam. in processu de persona exequente, 3. par. Nā licet debitor de sua obligatione sit certus, & adueniēte solutionis termino ipso iure interpellatus, & ideo audientiā contradictarū custodire teneatur; tamen de persona hæredis certus nō est; nisi forsan debitor esset in curia tēpore obitus ipsius creditoris, & iā esset in mora constitutus. Hæc quoq; ad partes citatio est contra hæredes debitoris necessaria, vt de eorū auctoris debito certiores reddātur. Talis enim processus per cōtradictas datur ratione moræ, seu contumaciæ, quæ eis ascribi non potest, nisi præuia citatione modo præmisso facienda, cum hæres habeat iustam causæ ignoran-
3 tiam, vt in l. qui in alterius. ff. de reg. iur. Hac exequuta, & in actis reportata citatione, agens ad exequutionem obligationis siue hæres creditoris contra debitorem, siue creditor contra debitoris hæredes, personas tam pro ipsius, quam rei, seu reorum parte legiti-
4 mare tenetur. Intellige tamē si hoc in iudicio exequutiuo fuerit oppositum, quia alioquin non requireretur legitimatio personæ, secundum Petr. de Gher. in sing. 23. p. par. qui citat Bart. in l. 2. C. de edict. diu. Adr. tollen. Secus autem dicendum erit in iudicio ordinario, quia tunc agens tanquam hæres debet probare se esse talem etiam si non opponatur, alias succumbit, ad no. in d. l. 2. Cagnol. in l. hæredem. n. 6. de reg. iur. Bal. cons. 374. n. 3. lib. 4. His etiam addo, quod si filius conueniatur tāquam hæres non sufficit probare, quod
5 sit filius, nisi etiam probetur, quod sit hæres. Dū enim dicitur, filius ergo hæres, hoc intelligitur quoad nomen, & non quoad commodū

&

& incommodum, vt per Spec.in §.1. de testam.lib.4.par. 3.nu.13.& quod quoad fauorabilia tantum locum habeat, extat decis. Lucana 38.nu.25.in filio agente, secus in conuento. Lucan. decis.62.nu. 11. Ad propositum relatæ quæstionis, nolo sub silentio pertransire, quod licet acta facta in vno iudicio inter diuersas personas regulariter non probent, vt in l. sæpe. ff. de re iud. tamen non ita procedit, quando acta respiciunt legitimationem, seu habilitatem personæ: etiam quod non esset pronunciatum super dicta habilitate. Alex. cons.61.n.9. Rota in vna Gallen. præpositurae, coram Capisucco 29. Nouemb.1555. quia facit ius quoad omnes. Rot. coram Seraphino in vna Roman. domus 9. Iunij, & 27. Octob. 1586. Et quia supra sæpius, & signanter in hoc capite de audientia contradictarum, meminimus à proposita materia non longe digrediendo, aliqua de contradictis ipsis, ac etiam edictis, quæ scitu necessaria videntur referre decreui. Audientia igitur contradictarum est locus publicus in Vrbe, in quo citantur ad omnes actus in causa necessarios omnes contumaces ab Vrbe absentes, contra quos ratione moræ in nõ soluendo, & contumaciæ in non comparendo processus per contradictas datur. Citantur ibi quoq; ij, ad quorum præsentias tutus non permittitur accessus, vt inferius aptiori loco dicemus. Quæ citationes, (quas contradictas vocant leguntur in prædicto publico loco per Notarium contradictarum, siue illius substitutum diebus iuridicis, & non feriatis in honorem Dei, aut de Palatij Apostol. ob-
6 seruantia, & audientijs Rotæ durantibus. Vacationum autem tempore non leguntur contradictæ, sed affiguntur per cursores edicta in acie campi Floræ. Ratio huiusmodi citationum publicarum videtur modum antiquæ ætatis imitari: in qua locus erat in Monte Citorio, seu verius Citatorio Vrbis, ad citationes publicas exequẽdas deputatus, idque per affixionem ad columnam, quæ etiam ibidem hodie visitur. Cuius quidem citationis exemplar est huiusmo-
7 di. (Mandat Illustriss. & Reuerendiss. D. Auditor Cameræ, siue eius R. P. D. Locumtenens citari per audientiam publicam litterarum contradictarum, vt moris est, & citat D. N. & N. exaduerso principales, omnesque alios sua quomodolibet interesse putantes, eorumque procuratores, si qui pro eis sint in Romana Curia, quatenus prima die iuridica proxima futura compareant in iudicio legitime coram eorum altero ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon soluendum infrascripto instanti, iuxta formam eorum oblig. alias videndum contra eos relaxari mandatum in obligatione susceptum, vel dicendum, &c. in causa & causis coram eo vertentibus inter dictos citatos ex vna & D. A. principalem,

de, &

de,&super certa pecuniarum summa,rebusq;alijs,&c. partibus ex altera.In quorum fidem,&c. Dat. Romæ in eadem Audientia litterarum contradictarum,sub anno à Natiuit.Domini,&c.die,&c.Pon
8 tificatus,&c.(Edicti vero formula sic cōcipitur.(Petrus Paulus Crescentius Prothonotarius Apostol. Causarum Curiæ Cameræ Apost. Generalis Auditor, &c. præsenti publicò edicto aciei Campi Floræ,vt moris est, affigendo , & publicando citamus;& citari mandamus N.& N.exaduerso principales, omnesque alios, &c eorumque procuratores,si qui,&c. quatenus prima die iuridica proxime futura compareant in iudicio legitime corā Nobis,seu R.P.D.Mattheo Buratto Locutenente nostro, ad dicendū contra litteras citatorias ad partes decretas, exequutas, & reproductas, iuraque producta, & repetita ; videndum iurare testes, super illorum recognitione, quatenus opus sit, nec non mandari extendi obligationem in forma Cameræ in dictis iuribus appositam , iuxta stylum curiæ , vel dicendum , &c. in causa , & causis vertentibus coram Nobis inter dictos citatos ex vna,& N. principalem, super certa pecuniarum summa,rebusque alijs, &c. partibus ex altera; alioquin , &c. Hanc autem, &c. decernentes, &c. In quorum fidem , &c. Datum Romæ in Palatio iudiciali nostro , Anno à Natiuitate Domini , &c. Pon-
9 tificatus, &c.) Citationes antescriptæ non solum ab Auditore Cameræ,sed etiam ab alijs Romanæ Curiæ Iudicibus ordinarijs,& delegatis decernuntur, & ab ordinarijs citationibus , quæ per cursores fiunt,differunt solum in modo executionis . His obiter de contradictis , & edictis relatis , ad rem in capite hoc propositam redeo. Facta personarum legitimatione, de qua supra mentionem fecimus, ad cæteros omnes actus vsque ad mandati relaxationem,illiusque exequutionem eo modo procedetur, quo supra indicauimus,cum de exequutione obligationum, in quibus nulla est mutata persona agebamus.Procedetur etiam per contradictas contra procuratorem dominum litis effectum, qui postea se à iudicio absentauit, docto prius summarie,& extraiudicialiter de eius absentia, vt in decisionibus causarum dd.de Rot.in causa 30. Dub. 58.antiq. impress.Et citationes idem, ac si per cursores fierent in substantialibus continebunt iuxta obligationum naturam Notandum tamē ,
10 quod si mortuo debitore contra illius hæredes ages , mandatum exequendum in bonis hæreditarijs , non autem contra hæredum personas regulariter loquendo obtinebis.

11 Et si bona hęc hæreditaria per plures hæredes , etiam per diuisionem illorum inter eos factam , separatim possidentur ; licebit creditori mandatum in bonis hæreditarijs cuiuslibet insolidum ad eius libitum exequi , vt per Negusan. in tractat.de pignoribus

in 2.

in 2.membr.8.par.num. 4. Si creditor difficilem crediti sui exactio
nem contra bona hæreditaria inuenerit, videndum erit, vtrum hæ-
redes sint cum beneficio l.& inuent. vel simpliciter se in hæredita-
te immiscuerint. Primo casu, hæres releuatur conficiendo legitime
inuentarium: quia vltra vires hæreditarias non obligatur, vt in l.
scimus, §.& si præfatam. C.de iur.deliber. Secundo vero casu, pro vi
12 rili portione actione reali, & personali coguntur. Paris. consi.42.
nu.39.lib.1.Lucan.Decis.98.num.16.Ratio, quia hæres defuncti hæ-
13 reditatem simpliciter adeundo, tacite cum hæreditarijs credito-
bus quasi contrahere videtur, vt post alios per Rol. à Vall. cons. 8.
n.25.vol.2.& Crot.cons.216.n.5.vol.2.se ad omnia eisdem modo, &
forma, quibus defunctus erat obligatus, se obligare videtur, me-
diante eius proprio facto; scilicet aditionis hæreditatis, vt per Grã
mat.consil.ciuile 100.n.8.& consil. 125. num. 12. quia talis aditio
in facto consistit, vt in l. pro hærede, in principio, ff. de acqui-
rend. hæredit. Et id comprobatur, quia hæres tenetur prò facto
defuncti, & contrauenire non potest. l. cum à matre. C. de test. mi-
lit. Paris. consilio 16. num. 127. lib.2. Gabriel. comm. opin. de re-
14 gul. iur. conclusione 11.num.1. Prædefunctus enim suus in ipsum,
suosque hæredes, & successores, ac sua, & hæredum, successorum-
que suorum bona obligauerat. Quam quidem obligationem hæ-
res ipse per actum aditionis hæreditatis ratificare videtur, iuxta
decisio. Afflict. 111. numer. 16. & 17. decisio. 240. post num. 11.
Et eo casu poterit tanquam hæres, & principalis citari (ad sol-
uendum iuxta formam obligationis q. d. N. sui auctoris; alias vi-
dendum relaxari mandatum exequutiuum, in quod prædictus
N. consensit, in bonis hæreditarijs, & proprijs, etiam contra
ipsum personaliter exequendum.) Et iudex facit decretum
nisi ad primam diem, cum intimatione. Ad quam solutionem, &
promissorum per eius authorem obseruationem tenetur ex iura-
mento defuncti, quod licet non sit transitorium ad hæredes quoad
pœnam periurij, & censurarum: (*adeo, vt hæres iurantis non tenea-
tur petere dispensationem à iuramento. Guid. Pap. q.140.n.5.*) tamẽ
quoad illius obseruantiam transit, vt per Bart. in l. cum quis de-
cedens. §. codicillis. ff. de Leg. 3. præsertim quando iurauit pro se,
& hęredibus, vt per eundem Afflict. decis. 381.nu.8. Soci. Iun.con-
15 sil.6. nu.25.vol.3. & vsque adeo hoc veritati nititur, vt si Ecclesia
hæres fuerit instituta, & hæreditatem simpliciter adiuerit, & inuen-
tarium non confecerit, hæreditarijs creditoribus satisfacere te-
neatur, etiam vltra vires hæreditarias, vt per Alex. in d. l. scimus
iam, §. fin vero. C. de Iure deliber. Guid. Pap. decisione 571. secus
tamen creditoribus legatarijs, vt per Puteum decisione sexta, in
titulo

titulo de testam. dicta decis.Sarnen.in qua pro distinctione, alleg. Doct.Ang.Aretin.in §.in extraneis,instit.de hæred.qualit.& differ. & Ioann. de Anan.in cap. in literis, de testam.& licet hoc non videatur procedere in Ecclesia, in qua cessat illa presumptio fraudis,& subtractionis,quæ oriri posset,ob non confectionem inuentarii,vt in §.sancimus d. Auth.de hæred. & falcid.Item quia lex ciuilis non potest ligare Ecclesiam.cap.Ecclesia Sanctæ Mariæ,de const.tamen responderi potest, quod hęc præsumptio cessaret, etiam in pupillo non doli capace, qui ei comparatur, vt dicit Bart. in l. pupillorum.in princip.ff. eorum. l. Respublica. C. quibus ex causis maiores,& tamen satis est, quod administratores possunt subtrahere,& sic præsumptio subtractionis locum in eis habere posset. Alexand.in l.scimus.§.notissimum. C.de iure delib.licet remedio restitutionis in integrum succurrantur, ad Clem.de in integr. restitut. fecit cap.qui contingit.§.ille etiam,de reli.domibus,d.Clem. Guidopap.dicta decisio.571.num.4. vers.sed potest Ecclesia. Et tanto magis Ecclesia est restituenda, quia ea per aditionem hęreditatis non potest facere suam conditionem deteriorem, nec acquirere hæreditatem damnosam, vt per Paul.de Castr. in l.scimus iam. C.

16 de iur.delib. Conceditur etiam similis exequutio contra hæredes cum beneficio legis, & inuentarij realiter, & personaliter in proprijs bonis vltra hæreditarias vires,quando ex eorum parte respectu aditionis hæreditatis,& confectionis inuentarij dolus commissus appareat,vel solemnitates requisitæ seruatæ non sint,de quibus infra sermonem faciam, quia tunc hæres capi personaliter potest, vt per Com.cons.31.nu.2,& nu.15.cum alijs allegatis. In tantum, quod si hæres debitor carceratus vellet bonis cedere,non admitteretur,vt in auth.de hæred.& falcid.d.§.sancimus, colum. 1. Socin. reg.46.fallen. 17. in fin.

17 Tenetur insuper hæres allegans se hæredem cum dicto beneficio in continenti docere de inuentario legitime facto. Alioquin citabitur ad docendum legitime de prætenso inuentario hæreditatis,& bonorum q.N.per eum allegato,necnon ad exhibendum bona in eo descripta,seu de illis computum,& rationem reddendum, alias de suo proprio soluendum, & videndum contra ipsum relaxari mandatum exequutiuum personaliter, & realiter contra propria bona exequendum.In hoc articulo tanquam a principali negocio dependente exequutiue,& prout in principali negocio proceditur, procedendum erit: cum de principali, & accessorio idem sit iudicium,ad tradita per Bart. in extrauagan. ad reprimend. vers. summarie,in 2.col.Ias.in l.1.C.de edict.diu.Adr.toll.Vbi id pro regula affirmat.Si enim secus fieret,sequeretur accessorium melioris con-

ditionis esse, quam sit principale, quod absurdum est. Ad hæc etiam nota, quod si talis hæres promittit ex contractu soluere id, quod tanquam hæres cum beneficio l. & inuentarij soluere tenebatur si ex ipso contractu immediate conueniatur, non habebit beneficium inuentarij, quia illa prima obligatio alteratur, & in secunda mutatur, quæ immediata attenditur, vt per Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsump. 109. num. 48.

DE VALIDITATE CITATIONIS per Auditorem Cameræ decretæ post illius obitum vel assumptionem ad Cardinalatum. Cap. XLVI.

1 *Citatio per A.C. decreta etiam post illius ad Cardinalatum assumptionem, vel obitum exequi potest.*
2 *Afficit eiusmodi citatio, non secus, ac si tempore noui Auditoris decreta fuisset.*
3 *Cessantu persona, non cessat officium.*
4 *Mortuo Auditore vel Cardinale creato, Pontifex Viceauditorem, qui vsq; ad noui Auditoris electionem ius reddit deputat.*
5 *Nouus auditor a Pontifice eligitur, & ab eo, non autem a prædecessore iurisdictionem accipit.*
6 *Cur auctor hoc caput posuerit, cũ liquido appareat hac citationes valere.*

1 Citatio, Monitorium, Mandata, & quæcunque alia expeditio ab A. C. concessa, siue in Romana Curia, siue extra eam exequenda sint, licet ante illorum exequutionem Auditorem, ipsum in amplissimum Cardinalium collegium adsciri, vel naturæ debitum persoluere contingat, exequi, & intimari, ac nouus successor Auditor ad vlteriorem illorum exequutionem absque alia nouiter concedenda citatione procedere potest. Sufficit enim hæc citatio, & sic exequuta arctat citatum atque, ac si noui Auditoris tempore concessa foret: quia cessante persona, non propterea cessat officium. (*Ita fuit dictum in vna Papien. bonorum coram Lancellotto 3. Martij* 1576.) Et vacante
3 persona, redditur ius, vt antea reddebatur. Nam interim Viceau-
4 ditor a summo Pontifice deputatur. Et nouus Auditor in prædecessoris locum ab ipso summo Pontifice, non autem a prædecessore Auditoris constituitur, & iurisdictionem accipit, vt per Hippol. Mars. in eius practica in l. more maiorum, ff. de iurisd. om. iud. n. 185.

Hæc de huiuſmodi citationum mandatorum, & aliarum quarumcunque expeditionum viribus, & ſubſtinentia a pluribus etiam iuris conſultis interrogatus, non quod ea dubitationis principium habeant, retuli.

AN MORTVO CREDITORE POST monitorium exequutum, & reproductum aliud requiratur. Cap. XLVII.

1 *Citatione, vel monitorio ante creditoris obitum exequuto, & reproducto, non eſt opus noua citatione.*
2 *Quare noua citatio non requiratur.*
3 *Qualibet inſtantia tranſit in hæredes.*
4 *Hæres, & defunctus vna, & eadem perſona cenſentur.*
5 *Per impetrationem citationis, & illius decretum reſpectu impetrantis dicitur lis introducta.*
6 *Reproductio citationis reſpectu citati eſt de ſubſtantia, ad effectum inducendi litis pendentiam.*
7 *Per mortem Papæ non expirat iuriſdictio iudicis ordinarij.*

1 EAdem ratione, ſi monitorium, citatio, aut aliaquæuis expeditio ad inſtantiam N. expedita fuerit, iſque poſt illius legitimam exequutionem, & in actis reproductionem deceſſerit, nouum monitorium, ſeu noua citatio ad illius hæredis in-
2 ſtantiam non requiritur. Quia hæres in locum illius, qui illam obtinuit, ſubrogatur: & iudicium ad hæredis inſtantiam, in quem inſtantia quælibet tranſire videtur, proſequendum eſt. Hæres enim poteſt vti iure defuncti, vt in l. cum quidem, §. fiſcus. ff. de vſuris. Quia hæres, & defunctus vna, & eadem perſona cenſentur, vt vltra ſuperius allegata, in auth. de iure iuran. à minor. præſti. §. 1. Idem ſeruandum erit contra reum non comparentem tanquam contumacem: cum iuri conſentaneum non videatur, quod per illius contumaciam ipſe durior efficiatur ad-
3 uerſarius. Vtroque tamen caſu tutius eſſe exiſtimarem, nouam citationem pro vlteriori cauſæ proſequutione, & expeditione obtinere. Poſſet enim hæres ignorantiam litis pendentiæ allegare, cum ea præſumatur, vbi ſcientia non probatur, iuxta text. in cap. ea præſumitur. de reg. iur. lib. 6. & in l. verius. ff. de prob. Quod maxime procedit in hærede, qui in alterius iure ſuccedit c. cũ quis, de reg. iur. lib. 6. c. qui in alterius. eode tit. Et licet verũ ſit, vt proxima di-

dictum est; quod quælibet instantia transit in hæredes, id tamen in-
4 telligitur quando lis est contestata; quia tunc instantia currere incipit, & ideo vbi non est contradictio, & in casibus in quibus lis non contestatur, non est dare instantiam, vt per Afflict. decis. 146. num. 1. & sequen. Nam per solam impetrationem citationis, & il-
5 lius decretum respectu impetrantis lis dicitur introducta, & causa commissa, vt in clemen. 2. vt lite pendente. Rot. decis. 426. vt lite pendente, & citationibus in antiquis, & decis. Caputaq. 246. in vna Taurinen. præpositur. 17. Aprilis 1554. in manuscript. Afflict. decis. 220. post num. 13. quod intellige quatenus obtinens citationẽ sit principalis, vel procuratore legitimus, seu deinde ad dictam causam superueniat mandatum, & in tempore producatur, vt ibi; secus tamen si citatio non fuisset reproducta in vitam citati, cum respectu eius reproductio sit de essentia substantialis citationis, ad hoc, vt lis introducta dicatur. Dec. in c. quoniam contra, num. 22. & 25. de probat. late Roland. a Val. cons. 47. num. 65. vol. 2. Marant. de ord. iud. 6. par. ver. proposui, num. 54. Bald. in l. fin. C. de Ferijs. Felin. in cap. illud, num. 11. versic. secunda conclusio, de præscript. Mars. in l. de vnoquoque, num. 116. ff. de re iud. idem Roland. cons. 90. nu. 35. vol. 1. & propterea bene dixisse puto tutius esse nouam citationem contra hæredes mortui obtinere ex supradictis Iam diximus, quod cessante persona Auditoris Cameræ, non propterea cessat officium, neq; illius exercitium, dicendum etiam erit, vtrum per mortem Papę eum delegantis cesset illius iurisdictio, cui dubitationi videtur negatiue respondendum, quia cum Auditor Ca-
6 meræ iudex sit ordinatus illius iurisdictio non expirat, vt per Marant. de ord. iud. in 4. par. 5. distinct. iudiciorum, sub nu. 56. & ibi plura de iudice delegato, p. nu. 56. cum seq.

DE ALIQVIBVS AD EXEQVVTIONEM Cameræ obligationum attinentibus, quæ Notarij officium concernere videntur.

Cap. XLVIII.

1 *Notarius est oculus iudicis, præsertim in iudicijs exequutiuis.*
2 *In exequutiuis iudex vt plurimum fidem Notarij sequitur.*
3 *Officium diligentis substituti.*
4 *Instrumenta exequenda debent legitime esse recognita.*
5 *Obligatio exequenda sit liquida, & si est conditionalis purificetur.*
6 *Agens in contractu tenetur adimplere contenta in eo.*
7 *Obstant interdum exequutioni capitula correspectiua, vel diuersa.*

Agens

8 *Agens ex instrumento debet in eo esse nominatus.*
9 *Non agitur ex instrumento ante diem solutioni adiectam.*
10 *Necessaria est ante exequutionem personarum legitimatio, & quomodo.*
11 *Si proceditur pro fideiussore contra confideiussores, vigore cessionis, mandatum, dempta illius rata conceditur.*
12 *Intimatio cessionis fit per contradictas, secus si facta sit in fauorem tertij non obligati.*
13 *Fideiussor in quibus casibus possit agere contra principalem antequam soluat.*
14 *Quando cedens post cessionem possit agere, & exigere.*

ANtequā ad alia, quæ plus pōderis habere vidē-
1 tur, deueniam, pauca hæc, quæ ad notarij officium attinere videntur, referam. Et primo,
2 quia in his præsertim causis exequutiuis Notarij, seu eorum Substituti debent esse oculi Iudicis; cum eorum fidem in illis vt plurimū Iudices sequātur; diligenter animaduertant prudētes Substituti, Antequam mandata ad iudicem expedienda deferant, an omnes termini iuxta præmissum stylum legitime precesserint. Instrumenta, quorum exequutio petitur, summa adhibita diligentia inspiciant; quod sint sufficienter recognita, non abolita, nec cancellata, nec in aliqua illorum parte suspecta, seu diminuta saltem in substantialibus, cum in his causis ciuilibus, suspitio falsitatis in substantialibus, habeatur pro falsitate in tantum, quod scriptura suspecta non probat, vt in cap. porrecta de confirmat. vtil. vel inutil. & ibi doct. & decis. 3. not. Ancharan. cons. 173. num. 8. Alexan. cons. 76. lib. 1. num. 6. & in vna Barchinonen. spolij, die 17. Maij 1553. coram Caputaquen. in manuscript. decis. 268. lib. 1. & in summa, quod omnia sua requisita habeant, ad hoc vt tanquam instrumenta exequantur; quæ refert, & enumerat, Gallesi. in suo tract. de cam. ob. in 3. par. prima quæst. & alijs partibus, & quæstionibus dicti tractatus. Quem quidem tractatum, vt diligens Substitutus, tanquam sibi nō parum proficuum, ac eius officij, ac eorum, quæ in præsenti meo libello dicuntur, intellectui apprime necessaria continentem sæpius videat, & reuideat consulo. Posset enim ob terminorum ignorantiam, errorem non leuem committere, & ob id nomini suo maculas inijcere, & par-
5 tium damno, & detrimento esse. Videat præterea an obligatio, cuius exequutio petitur, sit liquida; an vero aliquam habeat conditionem, quæ ex parte agentis, qui illam purificare tenetur, puri-
6 ficata non sit; cum agens ex contractu debeat prius adimplere

contenta in eo. Decius consl. 336. lib. 3. præsertim quando agitur ad contrauentionem: alias non potest obtinere, Corn. consl. 246. num. 6. lib. 3. Dec. consl. 452. num. 3. Aretin. consl 70. num. 2. vers. 2. dicimus. cum non obseruanti obseruandum non sit, text. in l. cum
7 proponas, lib. 2. C. de pact. Insuper si plura sint capitula, quæ sint correspectiua, vel diuersa, & taliter quod exceptio agendi obstet agen-
8 ti. Item si agens ex instrumento sit in eo nominatus. Rursus si
9 tempus solutionis aduenerit, habeatque diem adiectæ solutionis.
10 Demum si sint legitimatæ personę, tam actoris, quam rei conuenti; Actoris scilicet, quod eius persona in iudicio legitime stare, rei vero, quod debite conueniri possit, vt dictum est in dicto cap. 43. Ne igitur Notarius, seu Substitutus secum etiam iudicem in errorem ducat, instrumenta Iudici deferat, & per eum ante mandati expeditionem legi curet, potissimum si contra absentes, qui suas
11 exceptiones, & defensiones proponere nequeunt, procedatur. In simili processu, qui fit per contradictas, siue per edictum publicum vidi, & etiam audiui aliquos iuuenes substitutos pluries errasse, dum proceditur ad instantiam fideiussoris soluentis aliquam partitam pecuniarum pro principali debitore, qui obtenta cessione iurium a creditore agit contra principalem debitorem, ac con fideiussores obligatos, & conceditur ei mandatum contra confideiussores pro tota, atque integra summa, licet parte non opponente idem processus possit saluari, vt coram R. P. D. Robusterio, die 10. Iunij 1575. inter d. Fabritium de Fabijs, & hæredes de Astallis decisum fuit: parte vero opponente, quoad alios confideiussores, debet deduci, & defalcari rata ipsius cessionarij, qui est confideiussor cum alijs obligatis, licet sint insolidum obligati. Bart. in l. Modestinus num. 3. ff. de solut. Mediante tamen huiusmodi cessione fideiussor recuperabit ab alijs confideiussoribus reliquum dictæ summæ, dempta tantum rata sua, & pro residuo exequutiuo committetur, vt per Bart. in l. Modestinus, num. 10. ff. de solut. Bal. in l. si diuersa. in addit. in princ. C. locati, & conducti. ratio quia si insolidum alios conueniret confideiussores illi possent opponere, quod si soluissem totam summam à te in parte repeterem, ergo pro tua parte agere non potes, vsque adeo quod agens pro tota summa posset cogi a dicto confideiussore ad cedendum sibi iura contra se ipsum sicut tenebatur creditor principalis, ita tradit Bartol. in l. si plures lib. 26. ff. de admin. & peri. tut. & curat. num. 2. prope fin Capic. decis. 18. num. 3. si alij sint soluendo. Si vero aderit aliquis ex confideiussoribus, qui notorie habetur pro non soluendo, nulla de eo ratio habetur, & rata illius nullatenus computatur, vt per Bart. in d. l. Modestinus dict. num. 10.

vers.

versſ. attamen. Afflict. decis. 142. sub num. 3. quod quidem operæ pretium censui ad memoriam Substitutorum notariorum reduxisse, ad tollendum præiudicium, quod vt plurimum, ex tali errore partibus infertur, & quod non datur fideiussori actui exequutiua contra confideiussorem nisi ei fuerint cessa iura, habetur in l. vt fideiussor. ff. de fideiuss. & manda. Rursus circa hanc quotidianam quæstionem dico, quod licet sint duo, aut plures, vt dixi, fideiussores, qui constituuntur vti principales, principaliter, & insolidum: tamen inter ipsos, ille vere dicitur principalis, ad cuius manus peruenit pecunia, & qui obligat se vti principalis, videtur potius obligari. Paul. Castren. consil. 331. volum. 1. Hippol. de Marsil. in sing. 2. vers. si plures fideiussores. alij autem censentur promisisse animo intercedendi, seu fideiubendi, Corn. consil. 124. lib. 1. & consil. 316. lib. 4. Aym. consil. 91. lib. 1. num. 2. cum concordan. *Et quoad ipsos sunt fideiussores, vt in his terminis tenuit Rota in vna Roman. repet. indebiti, coram Robuste-*
12 *rio die 19 Nouembris* 1573. Et propterea mandatum contra principalem pro tota, atque integra summa expeditur, nec partem facit. Vt autem ad materiam processus faciendi ad instantiam cessionarij, à qua aliqualiter digressi fuimus, redeamus, dicendum est, quod licet aliqui docti viri probabiliter alias dixerint, intimationem cessionis huiusmodi valide fieri non posse per contradictas, cum ante exequutionem requiratur, quod ea obligatis legitime intimetur: *vt per glos. in l. 3. ff. pro Socio. Alexander consil. 95. lib. 2. numero* 10. tamen ex longo vsu tribunalis, qui pro lege allegari potest, tam in decidendo, quam ordinando, faciunt ea, quæ allegari solent de efficacia styli, per doct. in c. fin. de consuet. & in cap. ex literis. de constit. & in cap. 11. de præbend. in sexto, contrarium seruatur. Ab antiqua enim praxi recedendum non est, vt per Bald. in l. illud. ff. de excus. tut. & in consil. 136. numer. 3. lib. 1. secus tamen dicendum erit, quando cessio facta foret ad fauorem tertij non obligati, neque in contractu nominati: quia cum veniat extra considerationem intellectus, vtique dicendum est talem cessionem ante exequutionem legitime intimari debere, vt per Galles. in 2. quæst. 1. part. numer. 1. & 2. Et antequam ab hac materia fideiussoria, & processu faciendo recedam, hæc quoque annotasse abs re non duxi, quod licet regulariter fideiussor non possit agere contra principalem, antequam soluat, vel vt eum liberet à fideiussione, nisi in certis casibus, vt puta, Primo si fideiussor condemnetur. Secundo si soluit, consignauit, & deposuit, vt in l. qui mutuum, §. fideiussor. ff. mandati. Tertio si hoc actum sit, vt eum liberet

infra certum tempus, vt in l. si pro ea. C. mandati in his semper exequutiue procedendo. IIII. si diu stetit in obligatione, quod intellige iudicis arbitrio secundum glos. in §. fin. in d. l. si pro ea, nihilominus ex statuto Vrbis cap. 94. lib. 1. disponitur, quod licet fideiussor diu non steterit in fideiussione, potest tamen conseruatoriam cautionem petere. Quod quidem non semel a Iudice denegari vidi in eo, qui infra modicum tempus velit iuuari dicto statuto, cum istud tempus remittatur arb. Iudicis ad no. per Bald. in d. l. si pro ea. eod. tit. & late per Aflict. decis. 241. nu. 3. & 5. V. si principalis cæpit bona sua dissipare, & in pluribus alijs casibus enumeratis in d. l. si pro ea, eodem tit. Et in his prox. relatis casibus iudicio ordinario, non autem exequutiuo agendum erit, & in articulo præmissæ cessionis, de qua
14 supra meminimus tanquam satis quotidiano non silere, quod vim cedens licet cesserit omnes actiones vtiles, & directas, tamen ex quo directæ actiones inhærent ossibus cedentis non possunt ab eo separari, & ideo nisi interuenerit alterum de tribus, de quibus in l. 3. C. de nouationib. potest nihilominus cedens agere, & exigere, soluens consequitur libertatem, Aflict. deci. 335. nu. 23. requisita autem pro iuuenum intelligentia non inutile visa sunt hic referenda, vt puta primo si cessionarius esset litem contestatus, secundo si partem debiti suscepisset, tertio in certiorato debitore denunciauerit ei ne solueret cedenti.

DE REMISSORIA PRO LIQVIDATIONE Cameralis obligationis concedenda. Cap. IL.

1 *Non conceditur remissoria pro liquidatione obligationis nisi principali legitime citato.*
2 *Non arctas citatio per contradictas, licet forte stylus sit in contrarium.*
3 *Stylus est stricti iuris.*
4 *Si obligatio est liquida, sufficit quod quandocunque principalis citetur, & arctat citatio facta contra procuratorem.*
5 *Secus in obligatione non liquida, & quare.*
6 *Longæuus vsus iuri comparatur.*

1 SI contingat pro Cameralis obligationis liquidatione ad decretum remissoriæ procedi, remissoria hæc non decernitur præcedente citatione per contradictas, sed requiritur citatio personaliter
2 facienda, nec obstat allegatio styli Tribunalis A. C. ita permittentis:
3 quia stylus stricti iuris est; & non debet extendi, vt inferius probabitur. Et hæc valida ratio est, Quãdo enim obligatio est liquida si pro-

 curator

curator constitutus debitum fatetur, nullæ aliæ sunt partes iudicis, nisi in condemnando, seu exequendo, siquidem contra confessum de iure non promulgatur sententia: sed fit ei præceptum de soluendo, vt bene explicat Gallesius in eius tract. de obligationum liquidatione nu. 13. & ideo sufficit, vtcunque principalis citetur. Secus autem quando obligatio non est liquida: quia cum agatur de liquidanda causa, & ob id de graui præiudicio, procurator constitutus nihil fateri potest, nisi liquidata obligatione; ad quam liquidationem faciendam principalis est legitimè citandus: alioquin remissoria absque partis citatione decreta reperiretur. Attamen si per contradictas hæc liquidatio fiat, processus, non nisi ex longo tribunalis vsu, qui iuri comparandus est, vt in prox. cap. retuli, saluabitur licet Rota non obstante stylo, & vsu dicti tribunalis A.C. contrarium tenuerit, vt per Put. decis. 32. in vna Aquen. lib. 2.

DE MANDATORVM EXTRA TRIBVNAL Aud. Cam. relaxatorum exequutione, extra Vrbem facienda. Cap. L.

1 *Mandata in vim Cameralis obligationis in curia Capitolij, & Vicarij aliquando relaxantur.*

2 *Hæc mandata nequeunt extra Vrbem vltra quadragesimum ab ea lapidem exequi, & quare.*

3 *Quænam citatio pro exequutione eiusmodi mandatorum coram A. C. necessario sit facienda.*

4 *Negat interdum A. C. hanc exequutionem, & nouus processus requiritur.*

1 Vigore Cameralis obligationis relaxantur aliquando mandata exequutiua in curia Capitolij, contra Romanos, & Illustriss. D. Vicarij Papæ, contra Clericos Romanos, 2 scilicet originis, vel beneficiatos. Sed cum illa extra Vrbem in locis ab ea per quadraginta milliaria distantibus prædictorū iudicum auctoritate exequi non possint, cum eorum iurisdictio vltra dictum ter-
3 minum non extendatur, Auditor Cameræ, vti quarumcunque sententiarum in Romana Curia latarum exequutor, aditur pro habenda exequutione, aut in subsidium excommunicatione, quæ ambo solent per Auditorem Cameræ concedi præuia partis citatione,

ad dicendum contra iura producta, & repetita, vidēdum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon videndū mandari exequi mandatum alias per D. Iudicem relaxatum, mandatumq; de illud exequendo desuper necessariū, & opportunum ad partes concedi, & relaxari, seu in iuris subsidiū videndum se excommunicari, & litteras declaratorias desuper opportunas decerni, & relaxari. Et idem pro mandato de exequendo, seu litteris soluitur, quod solueretur, si in tribunali mandatum exequutiuum à princi-
4 pio relaxatum fuisset. Aliquando Auditor Cameræ exequutionem mandatorum huiusmodi concedere recusat: & tunc noua opus est instrumēti corā eo productione, & nouo in eius tribunali cōtra debitorē processu, *Qui erit magis tritus, quā alius superius relatus.*

DE CITATIONIBVS, ET ILLARVM exequutione. Cap. LI.

1 *Omnes citationes in causis exequutiuis vigore obligationis Cam. vsque ad quamcunq; summam. & in ordinarijs vsq; ad viginti ducatos, domi dimissa copia exequuntur.*
2 *Ex commissione excitatoria iurisdictionis non alienatur processus exequutiuus.*
3 *Tamen citationes personaliter exequendæ sunt.*
4 *Citationes substantiales, quæ dicantur.*
5 *Lunæ, Mercurij, & Veneris seruabuntur termini ob superuentum Commissionis, nisi in ea dicatur singulis diebus, & horis &c.*
6 *Si reus petit ab impetitis absolui, processus est ordinarius.*
7 *Obligatio Cameralis non habet actionem passiuam, sed tantum actiuam ex parte creditoris.*
8 *Citationes ad dicendum contra fiunt ad primam diem etiam per cōtradictas.*
9 *Per contradictas relaxatur interdum mandatum pendente termino ad opponendam.*
10 *Post intimationes nisi ad primam diem exequutas, expectatur lapsus illius primi diei, qui sit iuridicus.*
11 *Si intimatio decreti facti cum intimatione simpliciter, personaliter exequitur potest statim illa exequuta decretum exequi.*
12 *Secus si exequuta sit domi dimissa copia, quia tunc expectatur lapsus diei, quo exequuta fuit.*
13 *Nulla citatio potest fieri ad hodie per totam nisi personaliter fiat.*
14 *Citatio facta ad hodie per totam non conualescit, etiam si expectetur prima dies iuridica.*

Ci-

1 CItationes omnes in causis exequutiuis vigore Cameralis obligationis vſque ad quamcunque ſummam;in ordinarijs vero vſque ad ſummam viginti ducatorũ, domi dimiſſa copia de ſtylo tribunalis A. C. fieri, &
2 exequi poſſunt. Si autem in cauſa vel exequutiua,vel ordinaria pro parte actoris, vel rei commiſſio, quæ
3 tantum iuriſdictionis excitatoria ſit, ſuperuenerit, licet proceſſus exequutiuus propterea non alteretur, ita vt ordinarie, & ad terminorum ſubſtantialium obſeruationem procedi debeat,tutius tamen erit citationes ſubſtantiales perſonaliter exequi,vt per Marian.in tract.de citation. artic. 17. circa ſeptimum. Ferrar.in tit. form.reſponſ.rei in gloſ.11.num.17.verſic. Amplius quæritur. *Ci-*
4 *tationes vero ſubſtantiales dicuntur,ſine quibus ſententia ſuſtineri non poteſt,vt in Senogallien.Syluæ,coram Cotta,deciſ 64. num. 1.*
5 *diuer.*Et niſi in commiſſione facultas procedendi ſingulis diebus, & horis data fuerit,ſiue cauſa ſit à principio commiſſaria,ſiue ordinaria,& poſtmodum Commiſſio ſuperuenerit,debẽt termini ſeruari diebus rotalibus,Lunæ ſcilicet, Mercurij, & Veneris: & ſi alijs diebus ſeruẽtur,nulli erunt niſi dicatur in Commiſſione, iuxta ſuas ordinarias facultates,in quibus vbi agitur vigore obligationis Cameralis,& tunc poterit procedi etiam domi dimiſſa copia,excepta prima citatione ad dicendum contra commiſſionem,quæ perſonaliter eſt exequenda.arg. l.4.§. Prætor ait.ff.de damn. infect. & hoc ibi per Bart.in l.1.ff.de lib.agn.Innoc.in c.fin.extra.de eo qui mitt.
6 in poſſ.Aduertendum tamen eſt, quod ſi reus aliqua ratione ſe ab impetitis abſolui curauerit,proceſſus eſt ordinarius,& termini ſub
7 ſtantiales,vt in cauſis ordinarijs,ſeruantur. Nam Cameralis obligatio non habet reciprocam,& paſſiuam actionem, ſed actiuam
8 ſolummodo ex parte creditoris, vt infra dicam. Citationes ad dicendum contra, ſemper ad primam diem fiunt, & alias factæ nullæ, & inualidæ ſunt, etiam ſi per contradictas, & parte non oppo-
9 nente fiant.Per contradictas fiunt aliquando citationes ad dicendum contra ad primam diem,& relaxari mandatum per totam. Quod mandatum pendente termino ad primam ad opponendum expeditur, & parti conſignatur: & videtur potius ex quodam antiquo vſu, quàm iuris permiſſione poſſe ſuſtineri: quia pendente termino ad opponendum non deberet concedi, cum officium
10 iudicis conquieſcat, vt ſuperius probaui. Si intimationes niſi ad primam diem aut perſonaliter, aut domi dimiſſa copia exequantur, antequam ad decreti exequutionem deueniatur, expe-
11 ctatur lapſus totius illius diei primæ, quæ iuridica eſſe debet. Si

decretum aliquod repositionis, vel alterius actus cum intimatione simpliciter fiat, facta personali decreti huius intimatione, illa statim reportata, ad eiusdem exequutionem proceditur. Si vero intima
12 tio domi dimissa copia à Cursore fiat, nequit decretum exequi, nisi transacta die, quo facta fuit intimatio. Non potest quis per totam audientiã citari, nisi personaliter citatio exequatur, Put. decis. 178. lib. 1. nu. 2. adeo vt si, domi dimissa copia fiat, non afficiat nec, etiãsi prima dies iuridica expectetur, teneat, quia est nulla, atque iterum exequenda. Citationes autem, quæ fiunt domi dimissa copia, etiam in oblig. Cam. fiunt vna die pro altera. Put. dicta decis. 178. cum quilibet scire præsumatur, quod ad eius, quam inhabitat, domum est denunciatum, vt per Bart. & Bal. in l. scire oportet. ff. de excus. tut. Angel. cons. 186. rep. cons. 215. versic. Visis igitur supradictis. Vbi dicit, ex citatione domi dimissa copia facta præsumi domesticos, & familiares citato denunciasse; intermisso tamen aliquo tempore, iuxta quod verisimile sit, citatum notitiam habuisse eorum, quæ domi gesta sunt, l. Dutius. §. Lutius. ff. de lib. & posthum. Et propterea rationabiliter dicendum erit, citationes, & intimationes manere debere ab ortu solis, vsque ad occasum.

DE SVMMIS IN PETITIONE RELAXATIONIS mandati exprimendis. Cap. LII.

1 *In certis casibus specificatio certæ summæ non requiritur.*
2 *Quo casu actor teneatur specificare summam petitam.*

1 Etiam si quælibet petitio iudicialiter facta certa esse debeat, cum actor teneatur exprimere causam, & summam ad euidentiã facti, siue reali, siue personali actione agatur, vt per Abb. in c. significantibus. de libell. oblation. per totum. Ferrar. in forma libelli in action. rea. glo. iure dominij, vel quasi, num. 43. versic. quæritur ergo: & ob id à bon. mem. Illustriss. Cardinali Riario tunc A. C. mandatum fuerit, quod in debiti confessione, petitio certæ summæ exprimi deberet: nihilominus absque aliqua expressione in petitione ad mandati relaxationem proceditur, & in illius expeditione solum summa specificatur. Verum quando agitur vigore instrumenti, in quo de fructibus mentio fiat, puta societatis officij, census, pensionis, domus, vel casalis, aut annuæ præstatio-

tionis,nec in petitione,nec in mandati expeditione causa fructuum summa specificatur, sed dicitur tantum pro fructibus decursis, & non solutis,vel alia incerta quantitate:& mandatum,& excommunicatio passim conceduntur,iux.decis.Rot.183.in nou.Achil.decis. 1.de sent.excom.quas sequuti fuerunt DD.de Rota in vna Roman. domorum in Burgo pro d.Claudio Nereo 22.Nouemb.1560.corā
2 R.P.D.Robusterio.Tamen si pars comparet,& offert soluere, facta illorum liquidatione,non datur,nisi facta dicta liquidatiōe, vt ibi.

DE REPOSITIONIBVS. Cap. LIII.

1 *A. C. reponit quandocunque appellantem in causis exequutiuis, etiam si decretum transierit in iudicatum.*
2 *Decreta in exequutiuis, quoad iudicem,nunquam transeunt in iudicatum.*
3 *Sententia nulla pōt reuocari ab eodē iudice,qui eā tulit,& quādo.*
4 *Et quomodo iudex ordinarius cognoscatur à Iudice delegato.*
5 *Solet A.C, reponere à quibuscunque decretis diffinitiuis, etiam absolutorijs ad fauorem rei factis.*
6 *Decernit iudex nisi infra tres,vel nisi ad primam: vt interim partes audire possit.*
7 *Si decretum in scriptis per cedulam latum est, iudex non reponit, & quare.*
8 *Procedetur ordinarie in causis, in quibus reus instat absolui.*

1 COnsueuit Auditor Cameræ in istis causis exequutiuis semper,& quandocunque appellātes à suis decretis reponere, etiamsi illa transitum
2 fecerint in iudicatū. Licet.n.quoad partem in iudicatum transeant, secus tamen quoad iudicem,vt per Ias.in l.quod iussit. nu.47. ff. de re iud.Et iudex quandocunq;tacite,vel expressè solet reuocare suā sententiam interlocutoriā
3 per similes repositiones,vt in c.cū cessante de appel.& l.quod iussit ff.de re iud.*Imò si Iudex sine causa cognitione, & parte non citata protulit interlocutoriā,& sic notorie iniustā.poterit sine citatione eam reuocare,ita notabiliter dixit Ant.de But.in d.c. cū cessante.de appel.Qua.n.facilitate Iudex de facto pronūciat,eadē etiā facilitate debet de facto reuocare,vt in Sing.Ant.Cors.in verb.sent.* Et qđ dictū est de interlocutorijs,idē dicendū erit de diffinitiuis decretis, & sentētiis nulliter latis;in quibus distinguēdo breuiter erit dicēdū quod

quod si Iudex, qui eam tulit, erat delegatus, tunc, quia finita erat iurisdictio, non debet ipse idem adiri, sed ad Papam est recurrendum, siue de nullitate, siue de iniquitate sententiæ agatur: Si vero erat Iudex ordinarius, licet non possit cognoscere de iniquitate sententiæ, neque ad ipsum appellari, potest tamen cognoscere de nullitate suæ sententiæ, vt per Castren. in l. pars diuersa. C. quo. & quan. iud. sen. profer. num. 5. Capic. in decis. 1. num. 26. potest nihilominus etiam abiri superior, vt in l.4. ibi citat. de accusat. & l. si præses. num. 1. eodem tit. Et quando Iudex Ordinarius possit reuocare suam sententiam, & de illius nullitate cognoscere, & iterum sententiare dicit Alexand. in consil. 63. num. 21. lib. 4. quod procedit etiam in Iudice delegato ad vniuersitatem causarum, qui habetur tanquam ordinarius, Marant. in 4. p. Iudic. 5. d. nu. 42. & 47. quo autem ad reuocandam interlocutoriam non est differentia inter ordinarium, & delegatum, quia vterque potest
4 eam reuocare, vt ibi nu. 48. Iudex autem ordinarius cognoscitur à delegato, vt puta si committatur causa iudici ordinario cũ aliquali alteratione iurisdictionis ordinariæ, tunc intelligitur esse iudex delegatus, & sic nouus iudex, non autem ordinarius, vt per Alex. in l. 1. §. opus. ff. de oper. noui. nunciat. Tamen secus dicendum erit de sententijs, seu decretis diffinitiuis validis: iudex enim, qui semel diffinitiue pronunciauit, non potest amplius suam sentẽtiam reuocare, vel iterum pronunciare, cum functus fuerit officio suo, vt per eundem Castren. in l. neque suam. in tit. & rubrica, sententiã rescindi non posse, per totum, quod intellige siue sententia transiuerit in iudicatum, siue non, vt in l. Paulus. ibiq; per omnes scribentes. ff. de re iud. Alex. cons. 119. lib. 3. Capic. decis. 1. nu. 24. Tamen idem A.C.
5 has repositiones facere potest, tam à decretis absolutorijs factis in fauorem rei conuenti, quam ab alijs quibusuis diffinitiuis, vel vim
6 diffinitiuæ habentibus. Et præsertim quando subest conditio, nisi ad primam, nisi infra tres, vel alia similis: quia iudex decreta huiusmodi animo partem audiẽdi, an aliquid releuans alleget, vel deducat, facere videtur: cum tamen hoc iudex potius de facto, quam iure facere videatur: & in hoc stylus curiæ pluries variauerit, vt modo albus, & modo niger fuerit, iux allegationem Lapi 51. De solidissimo stylo tanquam iuri contrario, nihil audeo affirmare, ad
7 tradita per Specul. in tit. de testa. §. 19. vers. Deinde, de rescrip. Id tamen attestor non seruari in decreto diffinitiuo in scriptis facto, per cedulam scilicet sententiæ a iudice subscriptam. Ab ea enim iudex regulariter reponere non solet, cum officio suo, vt superius probaui, functus fuerit; sed appellationi defert per responsionem termini iuris,

iuris, vel aliã, & causa ad alium iudicē deuoluitur. Et appellatio ab huiusmodi decreto recipitur eaq; pendēte nihil est innotandū, & officium iudicis conquiescit, vt superius probaui. Ratio quia cameralis obligatio non habet, vt dixi, reciprocā actionē, & facultatē, vt in
8 agēdo. In his enim decretis absolutorijs, si valor rei, de quo agitur, summam dugentorum ducatorū auri de Camera excedat, termini substantiales de stylo curiæ seruantur, iuxta notorias facultates A. C. nam tunc nō exequutiue, sed ordinarie proceditur. Quas facultates pro minori partiū dispēdio in fine huius libelli imprimi curaui. *In his quoq; Reorū absolutorijs, monitoriū non requiritur, cū reus in excipiendo dicatur actor, & exceptio. quæ clara est. dicatur libellus Rei. Ias. in l. sicut autem. §. quod autem nu. 3. ff. de re iudic.*

DE DEPVTATIONE CVRATORIS. Cap. LIV.

1 *Citatio pro obtinenda exequutione in bonis debitoris, qui in curia obiyt nullis relictis hæredibus, qui citari possint.*
2 *Decretum in vim huius citationis.*
3 *Post primam citationē fit alia similis citatio per duos Cursores.*
4 *Post hanc secundam citationem, fit citatio per affixionem iuxta formam decreti.*
5 *In termino citationis 4. pro 4. dilatione, curator hæreditati iacenti deputatur.*
6 *Deputato curatore, contra eum æquè, ac contra principalem processus formatur.*
7 *Si est institutus certus hæres in testamento defuncti, qui absit ab Vrbe; proceditur modo antedicto: sed curator illi hæredi certo, non autem hæreditati iacenti deputatur.*
Quamplura alia de curatorum deputatione in fine præcedentis num. & per totum.
8 *Quomodo procedendum erit contra hæredem minorem.*
9 *Si hæres est infans, non potest citari, & quare.*
10 *Qui citari debent, quando hæres infans est, & quomodo.*
11 *Infanti proximior aliquis in actorem eligitur; & plura requisita circa hanc deputationem.*
12 *In omnibus prædictis casibus, mandatum, contra bona defuncti decernitur.*
13 *Si curator non est generaliter deputatus ad omnes causas, alij creditores contra eum processum formare non possunt.*
14 *Deputatur aliquando curator furioso, & quomodo, & quæ necessario*

sario verificanda sunt. Differentiam inter furiosum, & mente captum.

15 *Curator deputatus debet aliquas defensiones facere.*

16 *Omnes citationes prædictæ fiunt ad primã diem, & per Cursores.*

17 *Cursorum auctoritas.*

18 *Differentia Mandatariorum à Cursoribus.*

1 SI quis habet creditorem, qui in curia decedat nullis relictis hæredibus, qui citari possint ad effectum habendi exequutionem contra bona, ita proceditur. Citentur hæredes, si qui sint, vel esse velint q.d.N. ad comparendũ legitime, & acceptandum, vel refutandum hæreditatem præfati q. N. alias videndum deputari Curatorem illius hæreditati iacenti p. pro prima dilatione, ad primam diem. Citatio hæc datur Curso-
2 ri, qui facta diligentia de reperiendo hæredes domi, in qua dictus q. N. mortuus fuit, in vicinia, & aliis locis publicis, & de hoc relatione facta, iudex committit hanc diligentiam per duos Cursores fa-
3 ciendam. Quo facto, fit alia similis citatio, & traditur eidẽ Cursori, qui vna cũ alio Cursore diligentiã facit; & subinde ambo referunt
4 fecisse diligentiam, & non inuenisse, vt supra. Sequuta hac diligentia per duos Cursores, iudex decernit processum per affixionem ad valuas curiæ, & domicilii defuncti, si illud habebat, sin autẽ per affixionem ad valuas curiæ, & aciei campi Floræ. Post hæc fit alia citatio in hunc modũ: Citentur per affixionẽ ad valuas curiæ, & aciei Campi Floræ, seu domus solitæ habitationis q. N. hæredes, si qui sint, &c. Sequere ad vnguẽ, vt in citatione superius posita. In huius citationis termino iudex mandat citari ad idem, pro secunda dilatione. Et fiunt aliæ tres citationes simili modo pro secũda, pro tertia, & pro quarta, & superabundanti dilatione interpolate, vna die pro alia, & præuio Iudicis decreto. In termino vltimæ citationis quæ fit pro quarta, ac superabundãti dilatione, comparet creditor, & Curatorẽ hæreditati iacẽti deputandum, ac fideiussorem pro eo
5 conducit. Quẽ Curatorẽ Iudex deputat, & pro eo fideiussor promittit, quod vtilia faciet pro hæreditate, ac inutilia prætermittet, ip-
6 samq; hæreditatẽ indefensam nõ relinquet, in forma. His præmissis citatur Curator ad oẽs actus, pro exequutione Cameralis obliga-
7 tionis requisitos, ac si esset principalis: & in summa cõtra eum, tanquam contra principalẽ iudicium iuxta causæ naturam formatur. Verũ si debitor in curia moritur condito testamẽto, & in eo relicto certo hęrede, qui ad Vrbẽ abfit, præcedẽtibus diligẽtiis modo præmisso faciendis, Curator, seu defensor hæreditati, & bonis defun-

cti,

cti, non autem hæreditati iacenti deputatur; cum certus adsit hæres, contra quem iudicium, vt natura causæ suadet, formatur pro satisfaciendis creditoribus hæreditarijs & legatarijs, quibus creditoribus hæreditarijs prius, & deinde honoratis in testamento de bonis hæreditarijs, vt per Socin. Iun. in l. 1. in titul. de leg. 1. num. 327. Decius consil. 509. Curator etiam datur bonis ad instantiam illius, qui sperat succedere ab intestato: & qui id postulat, recte postulat, ex quo sua interest bona conseruari, Ang. consil.
8 108. col. 1. Alex. cons. 4. num. 4. lib. 2. Sed si mortui debitoris hæres minor sit, & curatore indigeat, citatur ipsemet hæres, quamuis minor sit, modo tamen maior sit septennio, ad comparendum legittime, alias videndum sibi deputari Curatorem, seu actorem ad lites, primo pro prima dilatione, Et seruatis modo antedicto quatuor terminis, Iudex deputat ipsi hæredi legitime non comparenti actorem ad lites, vel curatorem, cum quo sit legitimus proces-
9 sus, vt supra diximus. Si vero hæres est infans, vel minor septennio, non potest ad causam citari, cum non habeat velle, neque nolle; sed citatur tutor testamentarius, si adsit, sin autem mater tanquam necessaria, & legitima tutrix, & administratrix sui filij, seu agnati, & cognati, sin minus citantur ij, in quorum est potestate, ad comparendum in iudicio coram Domino, & minorem defendendum, ac petendum ei Curatorem, seu actorem ad lites deputari, alias videndum illum per dominum ex officio deputari, iuxta Afflictum decis.
10 262. num. 2. & sequent. & præcedentibus supra narratis dilationibus per Iudicem, actor ad lites, siue Curator aliquis proximior, aut aliquo modo attinens deputatur, ne infans indefensus remaneat, vt habetur in superius allegata decis. per totum, vbi habetur, quod processus factus cum Curatore aliter, quam supradicto modo deputato, est nullus, ex quo Iudex daret curatorem, infanti, qui non potest petere Curatorem sibi dari; quia illa ætas quicquid
11 videt ignorat. Curator enim ad lites non datur, nisi petenti, Alex. consil. 12. in fine. Bal. in c. 1. de milit. vasal. qui contu. est. Fit ergo
12 processus modo præmisso, & mandatum tantummodo conceditur
13 contra bona debitoris vita functi. Verum si superuenerint alij creditores; & citent curatores, vt supra deputatos, processus non est validus; nisi deputatio se extendat ad omnes alias causas illius mi-
14 noris. Deputatur quoque aliquando Curator furioso, seu mentecapto ad illius proximiorum instantiam, examinatis prius testibus summariè, & extraiudicialiter super eo, quod N. est mente captus; ijsque examinatis Iudex personæ, & bonis prædicti N. curatorem in gradu proximiorem cum solita cautione de vtilia faciendo, & inutilia prætermittendo, ex officio deputat. Nec requi-

quiritur super hoc plenaria cognitio, seu inquisitio: sed sufficit, quod aliqualiter constet de furore, vel adhibeantur medici, qui hoc cognoscant, vt in l. obseruare. ff. de curat. fu. & pro. citata per Alex. in cons. 86. vers. verum est, quod causa cognitio, n. 5. li. 2. & ratio, quia talis deputatio Curatoris non causat praeiudicium ei, cui deputatur: & propterea talis deputatio non dicitur vitiosa. Probatur etiam dementia ex sermonibus, actibus, & similibus vt l. quidam in suo. ff. de condi. & de tut. & cur. da. ab his l. His qui, §. fin. idem voluit Fabianus de Monte in tract. de empt. & vendit. in 5. quaest. vers. non quaero, vbi refert, quod mente captus dicitur is, cui deficit mens, & qui animi consilium non habet, licet nullum ostendat furorem, & extrinsecus est habitu quietae mentis. An autem leges loquentes de furioso locum habeant in mentecapto, vel demente, & illorum differentia pro illorum intellectu, recurre ad Alex. in l. si cum dotem. §. si maritus nu. 8. in princ. ff. soluto matrimonio. Deputatur etiam Curator haereditati, & bonis defuncti, seu decocti, instantibus creditoribus, ad hoc vt valeat legitime administrare: & in hoc casu plura requiruntur. Primo, quod detur ad instantiam maioris partis creditorum, l. 11. ff. de cur. bon. da. & in l. fin. de bo. author. iud. poss. Specu. de curatore, §. cum autem. versic. opponitur, Alex. cons. 221. num. 9. lib. 6. Cuius instrumenti formulam tanquam in hoc casu non semel occuren. conscribere volui: quam habes infra libro 4. Secundo, quod nominatim citentur ij, quorum interest, si certi sint, sin autem per proclamationes ad l. si eo tempore. C. de remiss. pignor. Tertio, quod statuatur terminus arbitrio Iudicis haeredibus, si qui sint, ad comparendum, & acceptandum haereditatem mortui. Quarto, quod talis Curator deputandus faciat inuentarium omnium bonorum, vt per Bart. in d. l. 1. ff. de cur. bon. da. Quinto, quod idem Curator satisdet, per text. in Auth. vt liceat Matri, & Auiae, in princ. in ver. ibi in fideiussione. De his, & alijs requisitis in confectione, vide Ang. d consil. 193. col. 3. & alios, quos in proxime sequenti cap. citabimus. Deputatur etiam curator bonis absentis quae sint tempore peritura, & ne ab aliquo dissipatura, vt per eundem Angel. in consil. 212. & consil. sequen. incip. Mortuo debitore, colum. 2. & 3. Deputatur etiam idem Curator, praeuijs tamen diligentijs modo praemisso faciendis, dictis bonis debitoris absentis, iuxta terminos l. ab hostibus in princ. citat. per Petr. de Vbal. in 11. part. de duob. frat. num. 26. in fin. Item deputatur prodigo, & de his, & similibus, deque illorum instrumentorum formis, vide Specul. lib. 1. par. 1. in titulo de curatore. Quas formas, cum hae sint de raro contingentes, hic aliter conscribere non curaui; sed ibidem perquires, &

ad eũ, tanquã patrẽ practicæ recurrere poteris, vt attestatur Iaſ.
15 in tit. de actionibus. §. item Seruiana. num. 130. Nec videtur prætermittendum, quod Curator aliquo ex relatis mod s deputatus, dum citatur ad aliquas cauſas, debet defenſiones debitas facere, alioquin licet ſolemniter ſit deputatus, ſi in principio, medio, & fine litis nihil oppoſuerit, poterit minor ſaltem beneficio reſtitutionis in integrum iuuari: quia paria ſunt, Curatorem non habere, & habere illum, qui comparere, & iura minoris defen-
16 dere negligit. Idque eo magis affirmarem, cum minor aliquas pro ſe defenſiones haberet, Put. lib. 2. deciſ. 306. num. 4. Secus dicendum eſſet, ſi nullam defenſionum facere potuiſſet: quia tunc neque defenſio, neque citatio neceſſaria eſt, vt dicit gloſ. & Abb. in cap. cum olim, de re iudic. Pariſ. conſil. 1. num. 33. & conſil. 101. num. 123. lib. 1. Decius conſil. 698. num. 2. & num. 3. Redeundo igitur ad modum in præmiſſis procedendi, dico quod in tribunali Aud. Cam. omnes ſupraſcriptæ citationes ante Curatoris deputationem neceſſariæ, fiunt ad primam diem, & per Cur-
17 ſores. Qui poſſunt citare in quibuſcunque tribunalibus, tam in curia, quam extra, etiam in partibus longinquis, & remotis citra, & vltra montes, ac citra, & vltra mare, etiam alienæ iuriſdictioni, & non Apoſtolicæ mediate, nec immediate ſubiectis.
18 Mandatarij autem non poſſunt citare niſi in tribunalibus, in quibus ſunt deputati, & non in cauſis commiſſarijs; in illis enim ſolum Curſores citant; & citationes aliter exequutæ, nullæ, & inualidæ ſunt. Et quamplura alia circa proxime relatam materiam hæreditatis iacen. & vacan. refert Decius in conſ. 509. per totum.

DE ADITIONE HAEREDITATIS, ET confectione inuentarii. Cap. LV.

1 *Hæreditatis aditio, & inuentarij confectio per præſentes in curia, infra duos menſes à die obitus fit.*
2 *Per abſentes ab Vrbe citra montes, intra quadrimeſtre.*
3 *Per abſentes vltra montes, infra ſemeſtre.*
4 *In hæreditatis aditione, vnica peremptoria citatio contra incertos creditores ſufficit.*
5 *Hæc citatio quomodo fiat.*
6 *Contra certos creditores fit legitima citatio, & quæ.*
7 *Debitoris hæres non poteſt infra tempus inuentarium conficiendi conueniri, ſi id ante litis conteſtationem oppoſuerit.*

8 *Quomo-*

8 *Quomodo dicitur lis contestata.*
9 *Declaratio viduis proficua coram iudice facienda.*
10 *Formula aditionis hæreditatis, & confectionis inuentarij.*
11 *Et quando inuentarium vitietur, & hæredi non prosit.*
12 *Requisita in confectione inuentarij, & quod in illius confectione seruatur consuetudo loci.*
13 *Plura requisita in susceptione tutelæ.*

1 IN tenore bullæ a fel. rec. Pio Papa Quarto super reformatione Signaturæ Iustitiæ editæ sub Dat. Kal. Ianuarij 1562. Aditio hæreditatis, & inuentarij confe-
2 ctio, seu intimatio per hæredes præsentes in curia
3 infra duos menses à die obitus defuncti computandos, per absentes ab Vrbe citra montes infra quatuor menses, per absentes vero ab vrbe citra montes infra sex menses fieri debent. Et licet sint, qui velint tutius esse in hæreditatis adi-
4 tione, & inuentarij confectione incertos creditores vocare per proclamationes trina citatione præmissa, cum talis citatio etiam existentes extra locum arctet, ac si personaliter facta foret, vt inferius probabimus. Tamen de stylo, & vsu tribuna-
5 lis sufficit vnica tantum peremptoria citatio contra incertos, vt per Put. decis. 267. num. 4. lib. 3. quæ aliquando per contradictas fit, interdum per edictum publicum, & non rarò per affixionē ad valuas curiæ, & aciei campi Floræ. Quando autem certi sunt
6 creditores, necesse est illos legitime citare, ad videndum adiri hæreditatem q. d. N. cum benef. l. & inuentarij, dictumque inuentarium confici mandari, pro certis die, & hora, vt per Abb. in cap. Albericus, de Test. Io. Dilect. de Arte testan. in 11. titul. de acquir. vel repud. hæred. caut. 9. Aduerte tamen, quod
7 hæres debitoris infra tempus conficiendi inuentarium conueniri, & vexari non potest, vt in l. fin. §. donec, & §. & si præfatum. C. de iur. delib. adeo, vt si hæres debitoris opponeret exceptionem contra actorem, tu non posses me conuenire dicto termino durante, quia talis exceptio admittitur, & vlteriorem processum, ac litis contestationem impedit, vt per decis. Toletan. in quæst. 288. secus tamen si opposita non fuerit, vt ibi num. 1. & 2. beneficium enim à iure indultum, nedum est alicui auferendum, sed etiam ei proficere debet, Afflict. decis. 124. num. 1. Sed sibi præiudicat, & hoc priuilegio gaudet, si post litis contestationem id opponit, cum prædicta exceptio dilatoria sit, & propterea ante litis contestationem opponi debuerit, c. 3. vbi Abb. in 1. vol. de ord. cogn. glos. in cap. 1. in vers. præmittitur, de restituc.

spo l.

ſpol.lib.6.imo ſi pendet cauſa per viam appellationis, & non fuerit de ea appoſitum in principio litis,non poteſt amplius opponi in cauſa appellationis,licet in ea nō ſit lis cōteſtata, vt poſt Bal.Paul. de Caſtr. & alios,not.Iaſ.in l.ita demum,nu.6.C.de procu. Crauet.
8 conſ. 220. nu.6. Lis autem dicitur conteſtata per libelli porrectionem,& rei reſponſionem. Corn.conſ.75.nu.15.vol.3.Abb.in c.cum inter, de lit.conteſt.Fel.in c.1.eod.tit.(*Iā habes,quod exceptio competit hæredi cum beneficio l.& inuent. vt intra tempus illud conficiendi,nō petit hæredi cū beneficio l.& inuent vt intra tempus illud cōficiēdi,nō poſſit conueniri ex ſuperius allegatis, & probatis, quib. addo Bart.in l ſcimus.§.donec.C.de iure deliberādi, in prin. vbi ēt habes quod licet talis hæres nō poſſit conueniri, quæritur,an poſſit alios cōuenire intra dictū tēpus. Et videtur quod nō,per titulū.Quod quiſq.iuris,&c.tamē cōtrariū videtur verius,quia ille titulus habet locū quādo alicui conceditur priuilegiū,ad ſui poſtulationē,ſed priuilegiū huius §.non eſt huiuſmodi,ergo,&c.vt ibi n.2. in fi.Vide tamen in hoc Paul.de Caſt.in l.cum quidā,prope fi. C.de fruct.& expen.litiū.Si autē hæreditas erit ſimpliciter adita,vel bonorū poſſeſſio agnita deſinit eſse hæreditas, & cōfunditur cū patrimonio adeūtis.l.ſed & ſi plures.§.ſi ſol.ff de vulg.& pupil.& vbicūque poſt aditionem,appellatur hæreditas,impropria eſt loquutio*
9 *Bart.in l.bona.n.4.ff.de bon.poſſ.*) Aduerte tamen pro pauperib.viduis circa aditionē hæreditatis,& confectionē inuētarij, ꝙ mortuo viro eiús vxor,quæ,vt plurimū tutrix,& pro tēpore curatrix filiorū ex ſe,& eius marito ſuſceptorū deputatur, & ſucceſſiue cōfirmatur iudice,quādo de hæreditatis virib. dubitatur,poteſt cauere pro ſuæ dotis aſſecuratione mediāte hac declaratione ante aditā hæreditafaciēda.(Corā eximio V.I.D.D.N.&c.Iudice,&c.D.B.relicta q.d.A dixit,aſſeruit,& in verbo veritatis declarauit, conſtāte matrimonio d. A,& ipſam B.vſq;ad diē illius diſſolutionis per obitū d.ſui viri factæ ipſā mulierē iure familiaritatis poſſediſſe,&inhabitaſſe domū eiuſdē q.A. ſui mariti poſitā in Vrbe, &c. quā modo ipſa inhabitat, vna cū nōnullis melioramētis in ea factis,& à die obitus d.ſui mariti citra, domum prædictā, & melioramēta, non amplius iure familiaritatis, ſed ratione ſuarum dotium, & donationis propter nuptias, & aliorum ſuorum iurium retenuiſſe, & inhabitaſſe, prout etiam retinet, poſſeſſionis cauſam mutando. Idcirco, vt magis huiuſmodi ſua intentio, & animus, ac cauſæ mutatio eluceſcant, ac omnibus clare appareant, ſponte, &c. omni meliori modo, &c. & coram eodem iudice, vt ſupra pro tribunali ſedente, meque notario, &c. dicta D. B. dixit, & declarauit fuiſſe, & eſſe ſuæ intentionis, ſtatim,& in continenti poſt obitum dicti ſui, viri, non amplius

iure familiaritatis dictam domum, & melioramenta in ea facta possedisse, & possidere, sed statim abinde citra, illam, & illa possidere ratione suarum dotium, & donationis propter nuptias, seu augmenti dotis: saluis tamen remanentibus iuribus sibi competentibus, non solum super reliquis bonis hæreditatis dicti sui viri, verum etiam super omnibus bonis pro residuo suæ dotis, & donationis propter nuptias, & in omnem euentum pro tota dote, & donatione prædictis. Super quibus vult, & intendit semper, & quandocunque regressum habere. Et ita dicit, & declarat non solum modo, & forma præmissis, sed etiam omni alio meliori modo. Præterea declarauit se tanquam matrem sui, & dicti q. sui Viri filij, ne ille indefensus remaneat, illius defensam, & curam suscepisse, & modo inuentarium ipsius bonorum conficere velle, Ob eamq; rem in primis, & ante omnia solemniter, & expresse pro defensione suorum iurium, & alias omni meliori modo, &c. protestata fuit, quod, si in inuentario per eam conficiendo ipsa dixerit in hæreditate, & bonis dicti quondam sui viri inuenisse domum, & alia bona, quę tan quam creditrix iure suarum dotium, & donationis propter nuptias nunc tenet, & posthac possidere velle declarat, & possessionis causam mutauit, & mutat; non intendit propterea possessioni, & mutationi causæ, ac omnibus suis iuribus in aliquo præiudicare, sed dumtaxat se dicturnam ad effectum inuentarizandi bona, quæ in hæreditate sui viri tempore mortis illius reperta fuerunt. Et hanc sui animi declarationem repetere intendit in quolibet actu faciendo, vbi de suo præiudicio tractari possit. Præmissaque vt præfertur, fecit, dixit, & declarauit, & mutauit non solum modo prædicto, sed etiam omni alio meliori modo, &c. Super quibus omnibus, & singulis prædictis, tamquam rite, & legitime factis causa cognita idem Iudex, vt supra pro tribunali sedens suam, dictiq; sui officij auctoritatem pariter, & decretum interposuit. Suppletis omnibus, & singulis iuris, & facti defectibus, si qui forsan interuenerint. Super quibus, &c. Actum, &c. Præsentibus testibus, &c. De-
10 inde, incontinenti coram eodem D. Iudice, vt supra pro tribunali sedente, meque notario, etc. personaliter constituta d. B. mater, tutrix, et curatrix eius, et dicti q. sui viri filij, hæreditatem dicti q. ab intestato, seu ex testamento delatam, cum beneficio tamen legis, et inuentarij adiuit, et acceptauit, ac adit, et acceptat. Necnon repetita citatione contra quoscunque dictæ hæreditatis prætensos creditores, si qui sint, omnesq; alios sua interesse putantes pro hac die, et hora per edictum publicum, seu audientiam litterarum contradictarum, vt minoris est, lecta, publicata, illorumque contumaciam accusata, in eorum contumaciam præmisso venerabili signo

gno ſanctæ Crucis, † manu dictæ B. facto inchoando inuentarium, rerum, & bonorum in hæreditate dicti q. ſui viri repertorum, dixit, & declarauit in hæreditate inueniſſe domum prædictam, vt ſupra deſignatam, cum illius iuribus, & pertinentijs. Item. &c. Quæ bona ad præſens in dicta hæreditate inueniſſe declarauit, Proteſtans inſuper, quod ſi aliqua bona in præſenti inuentario appoſita fuerint, quę apponēda nō ſint, pro non appoſitis habere intēdit; et ſimiliter, ſi quæ non fuerint appoſita, quæ apponenda ſint: cum primum ad eius notitiam deuenerint, præſenti inuentario fideliter, & legaliter deſcribi, annotari, & addi facere curabit, omni meliori modo, &c. Super quibus &c. Actum vbi ſupra, præſentibus quibus ſupra teſtibus, &c. Superius relata proteſtatio quotidie obſeruatur

11 in facto, quia neceſſaria eſt. Quoniam ſi hæres aliquid malitioſe omiſit, inuentarium vitiatur, adeo vt hæredi non proſit, perinde ac ſi inuentarium non confeciſſet, cum diſtinctione tamen, de qua per Paulum de Caſtr. in l. ſcimus iam. §. cum igitur. C. de iure deliber. Et licet prædicta declaratio voluntatis mutationis poſſeſſionis non videatur neceſſaria, iuxta deciſionem Palæott. in manuſcript. num. 221. Puteus deciſione 451. lib. 1. Achil. deciſio. 4. de cauſa poſſeſſ. & propriet. Dec. conſil. 400. & ita paſſim ſeruat Rota reprobato Socin. conſil. 131. lib. 3. tamen tanquam non parum proficua,

12 non ab re illam hic conſcribendam cenſui. Requiſita autem in aditione hæreditatis, & inuentarij confectione, inter alios vide Io. Dilect. de arte teſtan. in titulo de acquir. vel repud. hæred. d. caut. 9. & de conſuetudine ſeruanda in confectione dicti inuentarij, vt ibi nu. 3. & 4. vide etiam in hoc Paul. de Caſtr. in l. ſcimus iam. §. cum igitur, eodem titulo, vbi diffuſe ponit omnia illius requiſita, ibi ſingulatim deſcripta. Primum ſcilicet, quod inchoetur infra triginta dies, & compleatur infra tres menſes, inchoandos à die notitiæ teſtamenti, vel delatæ hæreditatis ab inteſtato. II. indifferenter ponit, illud perfici debere infra quadraginta dies, ſi bona ſunt præſen tia, alias infra annum. III. Quod conficietur manu publici Notarij. IV. Quod citentur creditores, & legatarij, ſi ſunt præſentes, & abſentes per proclama. V. Quod hæres ſe ſubſcribat, & ſi neſciat ſcribere quod adhibeatur alter Notarius, qui ſe pro eo ſubſcribat. VI. Quod apponatur ſignum Sanctæ † Crucis in principio inuentarij. VII. quod vltra duo teſtes, alij tres teſtes adhibeantur, qui dicant ſe nullius malignitatis eſſe conſcios, & qui ſint locupletes. VIII. & vltimum, quod teſtes cognoſcant hæredes; Vbi etiam ſubdit, quod quicquid de iure ſcripto habeatur, de conſuetudine non obſeruatur, quod tanta ſolemnitas adhibeatur, quia raro reperitur inuentarium, quod non poſſet impugnari, ideo ſeruanda eſt conſuetudo

loci, vt superius retuli. *(Si tamen solemne inuentarium conficere volueris, recurre ad formam confectionis inuentarii, de qua Bald. de Perusio meminit in suo tractatu, quam infra lib. 4. habebis.)* Et licet plura in proxime præcedenti cap. retulerim de materia susceptionis tutelæ: nihilominus tanquam de re quotidiana volui omittere, quod antequam tutor, seu tutrix ad administrationem tutelæ accedat, quinq. sunt necessaria. I. Quod recipiat bona, & illorum administrationem cum decreto iudicis. II. Quod faciat inuentarium de bonis pupilli. III. Quod iuret de vtilia faciendo, & inutilia prætermittendo. IV. Quod satisdet, nisi forsan fuerit tutor, seu tutrix ex testamento, vt in §. sed hoc non est perpetuum, instit. de satisd. tut. & cur. & ibi Angel. Aret. num. 1. V. & vltimum, quod expresse promittat pro pupillo defensionem suscipere, & ipsum indefensum non derelinquere, ad decis. Guidopap. in q. 330. num. 1. 2. 3. cum concordantibus. Et redeundo ad ea, quæ dicit: & probata sunt, quod scilicet hæres non potest conueniri infra tempus conficiendi inuentarium, & quod talis exceptio impedit litis contestationem, firmat Ias. in l. scimus. iam §. licentia. nu. 6. C. de iur. delib: ver. dico tamen.

DE APERITIONE ET PVBLICATIONE testamenti in scriptis conditi. Cap. LVI.

1 *Requisita à iure in publicatione testamenti in scriptis.*
2 *Designatio formæ publicationis testamenti in scriptis iuxta magis frequentem vsum.*
3 *Clausula apponenda per notarios in actu consignationis testamenti pro tutiori remedio.*

1 IN testamenti defuncti, cuius hæreditas aditur, in scriptis conditi, clausi, & sigillati publicatione, hæres ordinarium iudicem adit, à quo præuio calumniæ iuramento testamēti publicationem petit. Qui mandat illos, de quorum interesse agitur, citari, ad hoc, & subinde testes testamentarios, & interesse habētes; illos scilicet ad recognoscendum eorum subscriptiones, & sigilla, hos autē ad vidēdū testib. iuramē tū deferri. Qui testes vnus post aliū examinātur, & deponere habēt se à testat. vt scriberēt, & sigillarēt rogatos fuisse. His per actis, iudex interloquitur scripturā illius testa-

testamenti esse publicam, & illi perpetuo fidem adhibendam: cui publicationi septem testes intersunt. Hæc de iure ita procedunt;
2 vidi tamen in Tribunali A. C. publicationes huiusmodi passim sub infrascribenda forma quotidie recipi. Die &c. coram R. P. D. Matthæo Buratto Illustriss. D. Auditoris Cameræ in ciuilibus Locumtenente, Romæ in domo suæ solitæ residentiæ, ac in eius solito, & consueto loco ad iura reddendum, & causas adiendum pro tribunali sedente, meque notario publico, & testibus infrascriptis, comparuit D. N. & dixit, ac notificauit eidem D. Iudici, vt supra pro tribunali sedenti, Magnificum D. N. circa horam sextam noctis præcedentis vita decessisse, condito eius testamento clauso, ac sigilli defuncti impressione munito, ac à septem testibus subscripto, & sigillato eorum singulis respectiue sigillis, quod ego Notarius ad Iudicem detuli, & illi exhibui tenoris, prout in eo: & cum ipse comparens habeat interesse in bonis, & hæreditate dict. q. N. & vt prouideri possit tam circa eius sepulturam, quam alia in eius testamento disposita, petijt per eumdem D. Iudicem, vt supra pro tribunali sedentem per me Notarium mandari aperiri, legi, & publicari dictum testamentum, & his quorum interest vnum; vel plura publicum, seu publica fieri, atque tradi instrumentum, & instrumenta. super quibus, &c. præsentibus, &c. testibus, &c. Ita vt supra refert Rol. à Valle cons. 37. nu. 9. vsque ad finem lib. 1. Melius tamen exi-
3 stimarem, ad tollendum omne dubium, quod Notarius dum testamentum à testatore clausum recipit referret in dictæ receptionis instrumento, quod Testator mandat illud post eius mortem aperiri, & publicari etiam nullis adhibitis iuris solemnitatibus, perinde valere vult, ac si publicatio, siue aperitio solemniter facta foret. Renunciando quibuscumque solemnitatibus tam ex iuris dispositione, quam consuetudine, ac alias quomodolibet requisitis. Tutius tamen esset, quod Notarius declarari faciat à testatore, quod tale testamentum valere voluit iure testamenti nuncupatiui, & omni meliori modo, via, & forma, quibus magis, & melius valere potest, & debet, vt per Paulum Castrens. in l. hæredes palam, versic. sed an valebit. ff. de testamentis, & per Clarum in §. testamentum. lib. 3. quæst. 4. versic. sed quæro. Quia cum deficiant aliqua solemnia testamenti in scriptis, testator non potest facere, quod leges in causis suis locum non habeant, vt per Gomesium in regula de trienn. possessore, quæst. 32. ad textum ibi citatum in l. nemo potest, de legat. 1. (*Vt tenuit Rota, vt in vna Roman. DD. Alterijs coram Robustero, die 23. Maij 1583. in 1. par. diuersorum, decisione 752. nu. 5. Cæterum aduerte, quod hanc, & alias formas instrumentorum ad iudicialia pertinentiũ magis late scriptas habes in Formulario instrumẽ-*

torum nuperrime à me compilato, & in lucem edito, quas nihilominus pro minori partium diſpendio inf. in fin. lib. 4. ſcribi, & imprimi feci.)

DE EXEQVVTIONE CLAVSVLAE conſtituti. Cap. LVII.

1 *Citatio neceſſaria pro exequutione clauſulæ conſtituti.*
2 *Quid agendum quando inſtrumentum eſt receptũ extra tribunal.*
3 *Inſtrumentum cuius clauſulæ conſtituti exequutio petitur, debet recognoſci, nec abolitum, neque ſuſpectum eſſe debet.*
4 *Exemplar mandati de aſſociando.*
5 *Huius mandatus vigore quid agat creditor.*
6 *Formula exequutionis mandati huiuſmodi.*
7 *Recognitio ab inquilinis in actu executionis facienda.*
8 *Tutius remedium, recognitionem ab inquilino habere.*
9 *Pactum conſtituti, vel precarij non exercetur contra tertium poſſeſſorem, niſi eo citato.*
10 *Conſtituarius habet remedium recup. poſſ.*
11 *Conſtitutum eſt minoris efficaciæ precario, & quare.*
12 *Precarium non ſe extendit ad bona hæredum debitoris per ipſos hæredes acquiſita, & quare.*
13 *Per precarium appoſitum in contractu nullo, vel ſimulato, non transfertur poſſeſſio, & exequi non debet.*
14 *Referũtur aliqua de citationib. impreſſis, quæ fiũt extra Rom. Cur.*

1 AD exequutionẽ clauſulę cõſtituti appoſitę in inſtrumẽto in tribunali Auditoris Camerę recepto cõtra debitorẽ obligatũ procedere volẽs, illũ citare debet ad videndũ infraſcripto D. inſtanti cõcedi familiã, ſeu exequutores curiæ; qui eũ aſſocient in apprehenſione poſſeſſionis domus ſibi venditę, & quodcũq; mãdatũ deſuper opportunũ decerni, & cõcedi. (In cuius citationis termino Iudex mãdatũ de aſſociando decernit & relaxat, niſi ad primã diẽ cũ intimatio-
2 ne. Si vero inſtrumentum extra tribunal eſt receptum, adde prædictę citationi ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndumque iurare teſtes ſuper illorum recognitione, quatenus opus ſit.) Exequuta intimatione, & reproducta, ac prima die iuridica poſt illius exequutionem elapſa, mandatum expeditur, viſo tamen prius per iudicẽ inſtrumẽto ſufficienter recognito, nõ abolito, non raſo, ne-

que

que suspecto, vt supra relatum est in cap.46.Huius antem manda-
4 ti hoc est exemplar. De mandato Illustris. & Reuerendiss. D.Auditoris Cameræ, siue eius R.P.D.Locumtenentis, & ad instantiam D.N.principalis, Tenore pręsentium mandatur vobis Capitaneo, & exequutoribus curiæ nostræ,quatenus visis pręsentibus sub Quingentorum ducatorum, &c.alijsque, &c. pœnis debeatis dictum N. qui vigore instrumenti venditionis domus sibi factæ, sitæ, &c.clausulæ constituti in eo appositæ, vt in actis infrascripti Notarij sub die, &c. constat, intendit illius possessionem corporalem, realem,& actualem apprehendere,& retinere, ad illam associasse, & contra quoscunq; impedientes possessionem illius pacificè apprehendere, & retinere permisisse, & curasse. Quoniam dicto D. venditore citato in vim dicti instrumenti, & clausulæ consti-
5 tuti, in illo appositæ, D. ita mandauit, Die &c. Cuius quidem mandati virtute emptor, aut creditur (vocatis curiæ exequutoribus) ad apprehendendam possessionem accedit infradicendo mo-
6 do: D.N.in vim venditionis sibi factæ domus, &c. & clausulæ constituti in illius instrumeuto appositæ associatus ab exequutoribus curiæ,illisque præsentibus, & assistentibus ad euitandam aliquam violentiam eidem forsan faciendam in illius apprehensione,ad eandem domum accessit vna mecum notario, ac possessionem domus prædictæ per illam intrando, deambulando, spatiando, portas, & fenestras aperiendo, & claudendo pacifice, & quiete adeptus fuit. Protestans, quod per suum recessum à dicta domo faciendum non intendit illius possessionem aliquo modo dimittere, aut relaxare, sed illam animo, & corpore continuare non solum præmisso, sed omni alio meliori modo. Super quibus &c. Præsentibus testibus,
7 &c.Si in domo aliquis erit inquilinus, fiet per eum in actu apprehensionis possessionis recognitio noui possessoris hoc modo: Et ibidem præsens D. B. inquilinus eiusdem domus prædictum D. N. in dominum,patronum,& possessorem præfatæ domus,ibidem pręsentem, & acceptantem recognouit,& acceptauit, illique pensionem domus huiusmodi in posterum decurrendam suis debitis terminis,& temporibus cum effectu soluere promisit hic Romę libere, & absque aliqua exceptione,alias ad omnia damna &c. teneri
8 voluit. Pro Quibus &c. se obligauit in forma Camerę &c Tutius tamen reor in apprehensione possessionis in qua inquilinus reperitur,illum è domo expellere,& subinde illi separatim locationem facere possessio euim non acquiritur, nisi inquilino expulso l. peregre.§.quibus, de acquirenda, vel amittenda possessione, et in l. quamuis. §. 1. eod. tit. Puteus decis. 17. de concessione pręben-
9 darum. Et quamuis in huiusmodi exequutione clausulę Gallesius

 in fine

in fine sui tractatus referat pactum precarij posse etiam contra tertium possessorem non citatum exerceri, tamen id nunquam obseruari vidi, nec in precario, nec in constituto. Imo semper practicari vidi, quod tertius possessor licet causam à debitore habeat, semper modo præmisso citatur; quia, vbi de partis præiudicio principaliter agitur semper citatio antecedere debet, vt in l. de vnoquoque. ff. de re iud. (*Nec est attendenda formula. Gallesi. de qua in eius tractatu, quia illa, vt inferius dicetur, nunquam fuit vsu recepta.*) Porro citatio est solemnitas iuris naturalis, quæ omitti non potest, iuxta not. in cle. pastoralis, eod. tit. Vnde si iudex sine citatione partis concederet dictam licentiam, ea nihil operaretur, sed perinde esset, ac si pars propria auctoritate fuisset ingressa, cum in quacunque interloquutoria præiudiciali requiratur citatio, d. l. de vno quoque eodem titulo. Hinc est quod possessio etiam ab iniusto possessore absque citatione auferri non potest, vt per Dec. in l. edict. diui Adr. C. de edict. diui Adr. toll. nu. 5. Anchar. cons. 133. n. 1. Et contra hunc tertium possessorem, extremis requisitis verificatis, seruato superius relato processu, mandatum sub præscripta forma conceditur. Imo dicendum, quod licet creditor possit apprehendere possessionem propria auctoritate contra debitorem, qui constituit se nomine creditoris possidere, & etiam contra possessorem causam ab eo habentem, vt per Bart. in l. creditores, col. 7. C. de pignorib. & hypot. Put. decis. 43. lib. 3. nu. 6. tamen intelligendum prævia citatione modo præmisso facienda. Et his præmissis addo Natt. in consil. 378. vol. 2. & in cons. 317. eodem vol. vbi dicitur, quod pactum cum debitore celebratum de ingrediendo possessionem propria auctoritate non potest exerceri contra tertium possessorem non habentem causam à debitore nisi sit appositum constitutum. Præmittendum est amplius, quod qui fundat se in clausula constituti debet probare constituentem tunc possedisse, l. quamuis, & ibi gloss. Ang. Rom. Alex. & alij, ff. de acquir. vel amitt. poss. Guid. Pap. decis. 356. in princ. quod intellige quando ageretur contra tertium possessorem, secus contra constituentem, vel eius hæredes, aut habentes ex post causam ab ipso constituente; quia tunc non requiritur supradicta probatio, sed in eorum præiudicium exerceretur, dictum constitutum absque alia probatione, vt in terminis ponit Plot. de in litem iuran. §. 4. num. 56. cum ibi citatis. Nec potest modo præmisso exerceri contra non habentem causam ab illo, qui dedit licentiam capiendi possessionem, quia si caperet possessionem, propria auctoritate, alio existente in possessione illum spoliando priuaret semetipsum sua possessione, vt per Peregrin. decisione 312. Vbi enim reperitur alius ante possidere, talis possessio diceretur

intru-

intrusa, vt in vna Barchinonen. pręceptoriarum, coram Lancelloto 7. Februarij 1578. Et licet dictum constitutum tranferat ciuilem, et naturalem possessionem, vt per Alexandrum in l. quod meo & in l. interdum. ff. de acquirend. possessione, non tamen actualem transfert, vt per Puteum decisione 2. de empt. & vendit. (*Ad hæc nota, quod si venditor, vt fieri solet, dat licentiam emptori intrandi possessionem propria auctoritate cũ clausula solita, vt puta, & donec constituit se precario nomine possidere, operatur, vt emptor possit propria auctoritate possessionem capere, quod alias non posset, vt per l. fin. ex stipulati one, & ibi Doct. & Paul. de Castr. de acquir. possess. qua licentia non tributa, emptor de vi teneretur, quia vim committere videretur, vt in d. l. fin. ex stipulatione, eod. tit. Peregr. decis. 312. & in his terminis habetur decisio. coram Grato in vna Placentin. Canonicatus 15. Ianuarij 1563. inter D. Hieronymum Casalem, & Bartholomæum Cristium, vbi inter alia fuit dictum quod prior possessor non potest amoueri, nec perdit possessionem nisi citetur etiam stante statuto, quod quis possit ingredi possessionem propria auctoritate. Zuccar. in l. fin. C. de edict. diu. Adriani tollen. & faciunt tradita in l. fin. C. de acquirend. possess.*

10 *Aduertendum quoque est, quod constitutarius remedium habet recuperandæ possessionis in causis spoliationis non minus, quam si plenam, & realem possessionem habuisset. Tiraq. in tract. constituti. decima ampliatione. Afflict. decis. 299. Rex Ferdinandus num. 17. quamplures alij effectus huius clausulæ constituti enumerantur per Petrum Grauinam post formam venditæ libertat. in verbo, Aduerte Notario, vers. 7. Quæritur amplius.*)

11 De precario nota, quod si debitor sua, & suorum hęredum bona pręsentia, & futura obligauerit, & se precario nomine tenere constituerit, ad bona hęredum per ipsosmet acquisita, precarium non extenditur: quia nemo post mortem suam precario nomine possidere constituere potest. Afflict. decis. 335. nu. 6. & 9.

12 Ad hæc etiam nota, quod precarium, seu constitutum in contractu simulato, vel alias defectu consensus nullo appositum, ciuilis possessio non transfertur, & consequenter exequi non debet: infecta enim primitiua, & deriuatiua etiam inficitur, ad not. per Alex. in L. 1. §. 1. num. 8. & in l. eo principio, de acquirend. possess. & per

13 Doctor. in l. contra ius. ff. de regul. iur. cum concordan. Et quod ex constituto apposito in contractu nullo, aut simulato non transferatur possessio, nec dominium; Vide Calcan. consilio 36. numero 4. & late Paris. consilio 54. num. 29. & 30. & 87. lib. 1. Afflict. in cap. 1. in titulo de fœud. dat. in nou. l. commisso, num. 3. versic. quod precarium. Et iste supra relatus modus vtilis est creditori pro

ri pro assequenda possessione vigore dicti pacti exequutiui. At si in curia partis, vel Notarij præmitteretur citatio, quæ diceret ad videndum immitti, vel induci in possessionem, & hæc vel similia verba in mandato exprimerentur: tunc opus esset aliquali petitione redacta in scriptis concludente ad implorationem officij iudicis ad tradita per Neguſ. in 4. par. in princ. num. 24. Antequam ab hoc
14 exequutionis oblig. Cameralis processu recedam, & huic præsenti libro finem imponam, non ab re censui aliquid referendum de citationibus impressis, quæ pro illius exequutione per nuncios de partibus à multis annis citra, ad petitionem partium coram Auditore Cameræ fieri consueuerunt; de quarum validitate à nonnullis etiam iurisperitis dubitatum fuisse audiui. Et ratio fuit dubitandi, quia regulariter citationes, quæ modo præmisso fiunt, nullius videntur esse roboris, nisi fiant præcedente commissione Iudicis personæ citatæ, ad tex. in l. neminem. C. de exhib. reis, & cap. ex parte, de rescriptis. Quod non ita simpliciter videtur intelligendum, sed cum distinctione, quam refert Rom. in cons. 497. sub num. 8. scilicet aut loquimur in citatione reali (idest in captura personæ), & tunc requiritur iudicis commissio, & iste est casus d. l. neminem, eodem titulo, aut loquimur in citatione verbali, & tunc aut citatio illa requirit causæ cognitionem, & iudicis motum, vt est, cum sit citatio eius, qui in ius vocari non potest sine venia, & tunc non est in facultate nuncij citare sine iudicis commissione. l. vbicunque; & l. omnia quæcunque. ff. de reg. iur. l. ne quicquam. §. vbi decretum. ff. de off. procons. aut non requirit causæ cognitionem, & tunc nuncius potest citare etiam nullo præcedente iudicis decreto, vt per Innoc. in cap. quoniam contra, extr. de probat. quibus etiam additur Clar. in eius pract. cri. quæst. 29. vers. vnum autem scias, vbi explicat citationem sine speciali commissione iudicis in causis ciuilibus fieri posse: secus autem in causis criminalibus, quæ est facienda de speciali iudicis commissione, vbi attestatur de communi. Ias. in titul. de action. ver. quadrupli autem, num. 34. vbi ad intelligentiam d. tex. dicit quod de generali consuetudine non seruatur, & in pluribus locis citationes quæ fiunt ad petitionem partis, fiunt sine vlla iudicis commissione. Et tanto magis videtur tolli dicta ratio dubitandi ex reformationibus Pij V præsenti libro impressis: quæ circa hoc nihil aliud desiderant, nisi quod antequam procedatur contra debitores extra Roman. Cur. degentes, sub dicta forma Cameræ obligatos debeat præcedere intimatio. quę (in omnem euentum illius nullitatis) ad effectum saltem inducendi scientiam, satis dicitur sufficere, vt probat Afflict. in eius decis. 2. num. 7. Et sic ab Auditore Cameræ recepta dicta citatione exequuta, quæ ex

præ-

prædictis saltem vim habet intimationis, præuia illius recognitione, ac debitis seruatis terminis, debitisq; præcedentib. dilationibus, iuxta distantiam loci, vt supra meminimus ad talem exequutionem semper processum fuit, prout quotidie proceditur. (*Quibus addo Anton. de Butr. & Imol. in c. 1. extra de iud. Innocen. in c. quoniam contra, extra de prob. vbi formaliter dicitur, quod si de citatione, & relatione in actis descriptis apparet, præsumitur licentiam de citando præcessisse, licet de illius commissione non appareat.*)

DE EXEQVVTIONE OBTINENDA contra fideiussorem vti principaliter obligatum. Cap. LVIII.

1 *Annullata obligatione principali non annullatur obligatio fideiussoris.*
2 *Nec obligatio minoris asserentis se maiorem valet.*
3 *Aliqua alia de exequutione facta, & nominis debitoris.*

1 NEc minus in hoc quotidiano articulo prætereundũ, quod quando fideiussor obligat se vti principalis principaliter, & in solidum, tunc respectu creditoris, vt supra dictum est cap. 48. dicitur principalis, licet in rei veritate commodum contractus ad ipsum non peruenerit. Aym. cons. 272. nu. 13. & hanc opinionem obseruat Rota, vt fuit pluries decisum; Hinc resultat, quod licet obligatio principalis possit ex aliquo capite annullari, nihilominus sustinetur obligatio fideiussoris obligati cum iuramento, vel tanquam principalis cum in hoc casu fideiussor sit obligatus tanquam principalis non potest reputari vti accessorie obligatus ad effectum, vt annullata principali obligatione corruat etiam accessoria. Mohed. dec. 2. de fideius. Paris. cons. 16. nu. 110. cum seq. vol. 2. Nat. cons. 262. nu. 14. Dec. cons. 22. vol. 2. Galles ad form. Cam. 3. p. sub nu. 7. & ita etiam fuit resolutum in vna Romana census de Prouanis coram Orano, & in alia Rom. euictionis domus de an. 1599. corã Illustriss. D. Cardinali Seraphino tunc Rotæ Auditore.

2 Et licet in hoc aliqualiter transgredi videamur, tamen cum articulus infra dicendus in hoc A. C. tribunali in facti contingentia hæsitari, seu discuti occurrat infrascriptam Rotalem decisionem quoad concernentia nullitatem donationis, & obligationis minoris quantumcunque asserentis cum iuramento se maiorem, hic imprimendam fore iussi.

R. P. D.

R. P. D. PAMPHILIO

ROMANA DONATIONIS

DE CVPIS.

Veneris quinta Iunij 1602.

EPITOME.

MInor qui iurauit se maiorem, licet videatur exclusus à beneficio restitutionis in integrum non impeditur tamen quin possit dare de nullitate ob non seruatas solemnitates statuti.

SVMMARIVM.

1 *Minor qui se iurauit maiorem videtur exclusus beneficio restitutionis in integrum.*
2 *Minor non impeditur quin possit dare de nullitate ob non seruatas solemnitates à stat. tradit.*
3 *Nec obstat duplex iuramentum.*
4 *Contractus quando non possit annullari ob iuramentum.*
5 *Minor cadit à beneficio restitutionis in integrum quando iurat se maiorem.*
6 *Iuramentum promissorium à minore præstitum tanquam dolo extortum nihil operatur.*
7 *Per statutum annullantur iuramenta minorum.*
8 *Minor maior factus, licet per tempus taceat potest quandocunq; dicere de nullitate contractus.*

1 FVit per DD. resolutum minorem ætatem suffragari Septimio. Quamuis enim ex eo, quod iurauit se maiorem videatur exclusus à beneficio restitutionis in integrum ratione minoris ætatis, iuxta l. si alterius, cum ibi not. C. si minor se maior dix. non tamen ideo impeditur quo minus possit dare de nullitate donationis
2 ob non seruatas requisitas solemnitates in contractibus minorum ex statuto Vrbis, lib. 1. cap. 151. Non obstante

te prædicto iuramento. Ioan. Hor. in addit. ad Specul. in titulo de sent. §. vt autem. in addit. quæ incipit, Adhuc ætati. Abb. in d. l. si alterius, Castr. in cons. 53. nu. 3. lib. 2. Roman. cons. 12. num. 5. vbi addit Curt. Iun. cons. 118. nu. 9. & cons. 119. sub nu. 1. & nu. 6. & sequitur per Modern. Perus. de restit. in integr. qui de communi testantur quæst. 24. art. 4. nu. 26. ver. in contrarium.

3 Nec huic conclusioni obstat, quod hic adsit duplex iuramentum, ex Paris. cons. 96. nu. 6. lib. 1. Bero. quæst. 43. num. 3. cum alijs alle-
4 gatis, puta id posset procedere quando per iuramentum promissorium tollitur defectus nullitatis, & confirmatur contractus quo casu minore excluso à remedio nullitatis, opus esset beneficio restitutionis in integrum à quo cecidit, ex eo, quod iurauit se maiorem,
5 secus vero in hoc casu, vbi contractus adhuc remanet nullus, ex eo quod iuramentum promissorium tanquam dolo extortum nihil operatur ex statuto, & sic non impeditur minor quo minus possit dare de nullitate non obstante iuramento assertorio ex supra allegatis,
6 maxime quod statutum Vrbis videtur annullare vtrumque iuramentum, sicut & aliud, & alias de facili fieret fraus statuto, vt late per Curt. Iun. dicto cons. 118. sub nu. 9. vers. sed quid fortius, & in cons. 119. nu. 7. & seq.

7 Non obstat, quod Septimius factus maior per plures annos tacuerit, quia cum statutum præsumat dolum, cessat omnis ratio, quæ alias ex lapsu temporis induci potuisset iux. l. fin. C. si maior fact. quę non habet locum vbi adest dolus. Roman. cons. 54. in fin. Curt. Iun. cons. 50. num. 9. Ruin. cons. 170. num. 29. lib. 1. & fuit resolutum 25. Iunij 1574. coram Oradino, de qua per Caputaq. decis. 1. part. 3. in impress. Non obstat, quod donatio facta fuerit contemplatione matrimonij, &c.

8 Verum cum satis abunde dixerimus in hoc præsenti primo libello de modo procedendi ad realem personalemq; exequution. præscriptæ Cameralis obligationis, tamen cum illius exequutio in hoc A. C. tribunali frequentatissima sit, ideo antequam huic præsenti libro extremam manum apponam, visum fuit silentio non esse inuoluendum, quod in obligationibus facti vbi quis potentiam habet factum promissum adimplendi, & obligatus propter iuramentum præcise cogendus sit, ad tradita per Ias. in. §. actionum, ver. 1. est, num. 47. de actionibus, tunc præmissa citatione, vt puta ad renouandum cautionem, faciendum consentire, aut ratificare, & similia pro illius exequutione datur mandatum personale, & etiam reale ad implemento promissorum, in quibus mandatis tam exequutiuis quam etiam de subhastan. & deliberan. semper apponitur clausula ad effectum deponendi, & donec renouauerit, fecerit consentire,

aut

aut ratificare, vel adimpleuerit promissa: & similia, ad hoc vt taliter obligatus tædio exequutionis affectus adimpleat. Si autem tale sit factum, quod per obligatum propter impossibilitatem nequeat adimpleri, tunc procedetur ad solutionem interesse præuia iudicis taxatione, prout iuris fuerit, et ordo dictauerit rationis.

Iam diximus de ordine seruando in processu realis, et personalis exequutionis iuxta terminos l.a diuo Pio, et in §.si ante addictum pignus, et etiam post addictum pignus, de re iud. nec superflue visum est referre modum seruandum in pignore rerum incorporalium, seu nominum debitorum, iuxta text.& ibi glos.in l.1.C. de pignore prætorio, vbi præuia relaxatione mandati contra principalem debitorem in forma Cameræ obligatum; citabitur deinde debitoris pari modo obligatus, vt puta ad confitendum debitum scutorum mille, in quibus ipse tenetur, et obligatus est ad fauorem N. vigore obligationis Cameralis, alias videndum per dictum Iudicem mandari haberi pro confessato, dictumque debitum, ius, et nomen illius esse, et stari mandari loco pignoris ipsius creditoris qua citatione in actis causæ relata Iudex constito de illius debito suum in præmissis interponat decretum, quod habebitur loco exequutionis. Bald. in l. si prætorium. C. de pignore prætorio, et licet ex eo non nisi vtilis prætoria creditori quęratur, et plenum ius non transferatur, tamen si pignus, siue debitum in rebus, seu iuribus incorporalibus: aut in annuo redditu consistat pręuia subhastatione deuenitur ad secundũ decretum, si autem illius emptor non reperitur, vel iustum pretium non offertur, tunc creditori adiudicantur præcedente peritorum æstimatione. Afflict. dec. 358. n. 5. eo enim casu si plus valeret, deberet à creditore illud plus debitori restitui, si minus illud à debitore suppleri; poterit quoq; debitor ex officio iudicis cogi ad cedendum iura sua contra debitorem sui debitoris competentia, vel dandum in solutum, alias iudex ex officio præmissa faciet cum opposit. instr. stipulan. cum causula, de euictione, et alijs clausulis solitis, et consuetis, factum enim iudicis reputatur factum partis. l. si ob causam. C. de euict. et in hoc recurre ad Socin. in cons. 37. nu. 10. lib. 4. vbi materiam hanc magis diffuse habes. Hæc prædicta visa sunt referenda in terminis d. l. à diuo Pio, et l. si prætorium, si quis tamen in pręmissis meliorem rationem, et intellectum, ac breuiorem causam obtinendi habeat, eam in medium proferat.

DE DILATIONIBVS DEBITORIBVS citatis concedendis. Cap. LIX.

1 *Quomodo, & quando dilatio ad partes concedenda sit.*
2 *Plura de iuramento calumnia.*
3 *Iuramentum calumnia debet præstari etiam procuratori.*
Et quod debet præstari etiam quod actor plene probauerit intentionem suam.
4 *Nullitas processus defectu ommissionis iuramenti calumniæ.*
5 *Iuramentum calumnia quando dicitur sufficienter præstitum.*

ET licet in casu, de quo in præsenti capitulo tatio debuerit præmitti ad docendum de solutione in partibus facta, et congrua dilatio iuxta loci distantiam debitori tam extra Pij V. reformatione, et etiam ex decisionibus Rotalibus, præsertim in vna Salamantin. regressus, coram R. P. D. Augustino, die 9. Maij 1550. In manuscrip. quam etiã ex inueterato stylo Auditoris Cameræ videatur concedenda, tamen à pluribus annis citra prædictus antiquus stylus fuit ab Aula recessus, et per contrarium vsum ab eo recesso, quoniam animaduertens iudex debitores citatos hanc dilationem non nisi calumniose peti, et solum ad eorum debiti solutionem procrastinandam indemnitati creditorum consulendo mandatum exequutiuum contra tales debitores decerni, et relaxari mandat hoc modo, videlicet nisi infra decem, aut quindecim dies, vel
1 alias iuxta loci distãtiam iurato de calumnia, quo non præstito nisi ad primam diem cum intimatione, qua exequuta, et apud acta notarij causæ, vt moris est relata mandatum expeditur, et ratio esse videtur, quia tale iuramentum præstare recusans censetur esse in dolo,
2 qui alicui patrocinari non debet, et pro confesso habetur. Ias. post alios in repet. l. admonendi. nu. 22. de iureiur. et consequenter iuxta præsentem iustitiam iudicando ad exequutionem dictæ obligationis cameralis pro debito contracto in partibus proceditur, hoc autem calumniæ iuramẽtum nedum à principalibus, sed etiam à Pro-
3 curatoribus, et Aduocatis præstandum erit. Papien. in form. libell. action. real. in vers. per iuramentum, nu. 5. et debet præstari etiam actori, et etiam quod actor plene probauerit suam intentionem, vsque adeo quod si non præstetur, parte tamen petente omnia acta
4 vitio nullitatis subiacent, et cum difficultate sanatio processus à

signa-

ſignatura ſanctiſſimi conceditur, vt refert Modern. Marcheſan. in titulo com. ſan. nullit. ſub num. 80. & 81. partis ſecundæ cap. 1. & quod ſententia ſubiaceat vitio nullitatis, vt non præſtitum iuramentum, vt habetur in deciſione infraſcripta, & etiam in vna alia Eſina reſtitutionis dotis die Lunæ 13. Martij 1600. coram R. P. D. Litta. Et licet hic aliqualiter transgredi videamur ne tamen articulus infradicendus obliuione omiſſus remaneat in terminis dicti iuramenti calumniæ habes deciſionem inferius ſcriptam Romana reſciſſionis contractus Ven. 16. Martij 1600. coram R. P. D. Penia. DD. ſteterunt in deciſis, & quantum ad prætenſam nullitatem ſententiæ Vicarij ob non præſtitum iuramentum calumniæ præter reſponſionem datam in alia deciſione ſub die 15. Ian. præteriti fuit dictum difficultatem ceſſare ex obſeruatione terminorum ſubſtan-
5 tialium inter quos adeſt terminus ad iurandum de calumnia, & eo ipſo, quod ſeruatur terminus dicitur præſtitum iuramentum calumniæ, ad quod præſtandum in hac cauſa procurator habebat mandatum ſpeciale ſicut iure requiritur, C. ſi. de iuram. cal. lib. 6. & ideo non poterat dici omnino omiſſum, licet foret petitum, & cum iſta nullitas non proueniat ex tribus illis defectibus, citationis, iuriſdictionis, & mandati, quos inuiolabiliter Rotæ ſtylus obſeruat. Non eſt tam rigoroſe attendenda præſertim cum conſtet aliquo modo præſtitum fuiſſe, & reiteratum in obſeruatione termini ad ſententiam.

DE DEBITORE CONVENIENDO vbi reperitur. Cap. LX.

1 *Modus conueniendi debitores iuxta diſpoſitionem iuris communis. Secus vigore obligationis Cameralis.*
2 *Quando debitor ab expenſis excuſatur ob retardatam ſolutionem.*

ABB. in cap. licet, de for. competen. optime examinat hunc articulum, ſeu ſpeciem ſortiendi forum ſtante ratione contractus, ſiue ſit verus contractus, vel quaſi contractus, vel alius vnde obligatio oritur, vbi primo dicitur, quod in loco, vbi quis geſſit tutelam poteſt conueniri. Secundo quod quis poſſit conueniri in loco contractus ſiue inueniatur ibi, ſiue non.

Et quando in eod. fact. poſſunt plura loca concurrere, vt puta locus factæ promiſſionis, ideſt vbi verba contractus ſunt prolata, item

itē locus destinatæ solutionis, seu implemēti contractus, pro quorū, & aliorū de hac quæstione loquentium intellectu ibi recurre sub n. 29.& seq.sed prædicta per eundem Abb.& Doct. dicuntur in terminis dispositiom.iuris communis, cuius dispositio plures habet limitationes, præsertim contra laicos, iuxta tradita à doct.in l.si conuenerit de iurisdict. omn. iud. secus tamen dicendum erit de contractibus sub vinculo obligationis Cameralis celebratis, quia tunc vbicunque solutio debiti fuerit destinata, & contractus fuerit celebratus illius vigore ratione moræ debitoris, coram A. C. poterit conueniri tanquam Iudice competen.etiam priuatiue, quoad alios iuxta eius ordinarias, & poterit idem debitor cogi ad soluendum, seu adimplendū in loco destinatæ solutionis, seu adimplemēti promissi,& alias, vt supra meminimus in cap. 30. el secondo de modo exequutionis instrumentorum extra Rom. cur. recept.his præmis-
2 sis, addo quod si creditor in loco destinatæ solutionis non comparuisset, tunc debitor à mora excusaretur, Put.dec.8.lib. 1.nu,4. quæ mora cessante iuste debitor ab expensis excusaretur.

FINIS PRIMI LIBRI.

SALLVSTII TIBERII A CORNETO, DE MODIS PROCEDENDI IN CAVSIS, QVAE CORAM AVDITORE CAM. AGVNTVR.

LIBER SECVNDVS.

DE MODO PROCEDENDI IN IVDICIIS possessorijs. Cap. I.

1 *In iudicio possessorio triplici remedio vtimur.*
2 *Possessorium adipiscendæ datur, quando possessio nondum fuit habita.*
3 *Possessorium retinendæ, quando possessio est turbata.*
4 *Possessorium recuperandæ, & reintegrandæ, quando possessio est perdita.*
5 *Exemplar monitorij in vim Saluiani interdicti, ex remedio adipiscendæ.*
6 *Remediũ Saluiani interdicti conceditur aduersus quemuis possidentẽ bona sibi obligata, etiã mobilia, & se mouentia, & quãdo.*
7 *Monitorium super iactationibus in iudicio retinendæ.*
8 *Aliud in eodem iudicio in causa exigendæ pensionis.*
9 *Aliud simile contra successorem in beneficio.*
10 *Monitorium ex remedio recuperandæ, vel reintegrandæ.*
11 *Actio spolij non competit hæredi, nisi possessio per hæredem fuerit apprehensa.*
12 *Actio spolij competit etiam hæredi spoliati, & datur contra hæredem spoliantis, & quando.*
13 *Prædictum remedium competit successori Ecclesiæ, & quare in Ecclesia, & non in hærede, seu hæreditate.*

Plu-

1 PLVRIBVS modis,& formis monitoria in iudicio possesso-
rio fiunt, in quo de mera possessione agitur iuxta quali-
tatem, & contingentiam causarum, quæ in tribunali oc-
currunt triplici remedio à iure statuto; scilicet possessorio adipi-
scendæ,quod datur quando possessio nunquam fuit habita: Possesso-
3 rio retinendæ quando possessio est turbata: Possessorio recuperãdę,
4 quando possessio est deperdita. Super quibus iudicijs monitoriorũ
5 requisitorum exemplaria infra habentur.Et quidem primum moni
torium in vim Saluiani interdicti fieri consuetum pro remedio adi-
piscendæ sic concipietur.De mandato Illustriss.& Reuerendiss. D.
Auditoris C.siue eius R.P.D.in ciuil.Locumtenentis,& ad instantiã
D. A. principalis moneatur B. exaduerso principalis detentor, &
possessor domus sitę,&c.iuxta,&c.& alios suos notorios confines in
actis,& processu causæ suis loco,& tẽpore latius specificandis,qua-
tenus infra triduum proximum, sub mille ducatorũ auri Cameræ,
pijs locis arbitrio D.applicandorum, ac mandati exequutiui, & in
subsidium excommunicationis,alijsque,&c.pœnis,debeat possessio-
nem realem,actualem,& corporalem domus prædictæ, illiusque iu-
rium,& pertinentiarum eidem d.instanti dimisisse,& relaxasse reti-
nendam per illum,donec ei fuerit de scutis trecentis per d.N.vigo
re instrumenti obligationis in forma Camerę,sub die &c.recepti,&
pro quibus dictus d.N.dictam domum,& alia sua bona instanti prę
dicto obligauit, & hypothecauit. Quoniam fuit pro parte dicti d.
instantis comparitum,& allegatum, se virtute dictæ hypothecæ, &
in vim vtilis saluiani interdicti, ac alterius cuiuscunque remedij
possessorij, in possessionem dictæ domus, vt supra retinendæ impo-
nendum,& immixẽdum esse.Et ideo si senserit,&c.compareat, &c.
Alioquin &c. Conceditur monitorium huiusmodi contra quem-
6 cunque detinentem, & possidentem bona obligata tam stabilia,
quam mobilia, quorum identitas probari potest. Monitorium in
iudicio retinendæ erit huiusmodi. De mandato, &c. & ad in-
stantiam D. A. principalis, moneatur D. B. exaduerso principa-
lis, quatenus infra triduum proximum submille ducatorum, &c.
mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicatio-
nis, alijsque, &c. pœnis debeat ab omnibus, & quibuscun-
que iactationibus, molestationibus, & impedimentis eidem D. in-
stanti,& super possessione,& fructuum perceptione vineæ, quam
possidet,sitæ,&c.iuxta,&c.& alios suos fines,latius in actis, & pro-
cessu causæ,& causarum huiusmodi,quoties opus fuerit, specifican.
& designan. quomodolibet illatis, præstitis, & factis, ac fieri,& in-
ferri cõminatis destitisse,& cessasse,ipsumq; in sua pacifica,& quie-

ta possessione, in qua existit, dictis molestijs, & impedimentis sublatis, vti, frui, & gaudere permisisse. Et si senserit &c. compareat &c.
8 Alioquin &c. Aliud causa exigendæ pensionis: De mãdato &c. & ad instan. A. cui alias annua pensio centũ ducatorũ auri Cameræ super fructibus &c. prioratus etc. quẽ B. obtinet, et possidet, de ipsius B. consensu Apostolica auctoritate reseruata, constituta, et assignata fuit, prout in actis si, et cum opus fuerit, verificabitur: Moneatur dictus B. exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximũ sub mille ducatorum etc. debeat eidem D. instanti de omnibus, et singulis dictæ annuæ pensionis terminis decursis, et non solutis, et in posterum suis loco, et terminis decurrendis, et debendis iuxta eiusdẽ reseruationis formam, et tenorem integre persoluisse, ipsumq; instãtem in sua pacifica, et quieta possessione dictam pensionem exigendi, in qua existit, manutenuisse, et conseruasse. Et si senserit se, etc. Idem monitorium datur etiam contra successorẽ in beneficio, licet pensionarius contra illum nullam, sed tantum contra auctorẽ suum habeat exigendi possessionem, nisi probata vera, et reali exactione ab antecessore, prout infra dicetur. Monitorium ex remedio
10 reintegrandæ, seu recuperandæ: De mandato etc. et ad instantiã D. A. principalis moneatur D. B. exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximum sub mille ducatorum etc. alijsq; etc. pœnis debeat ab intrusione, occupatione, et spolio domus sitæ etc. et alios suos notorios fines specificandos etc. quam alias dictus d. instans possidebat, et possedit, à qua per dictum aduersariũ spoliatus fuit, qui illam nunc detinet, et occupat, prout in actis, et processu causę, si, et cum opus fuerit, suis loco, et tempore verificabitur, et deducetur, cessasse, et destitisse, ac possessionem domus prædictæ vna cum omnibus, et singulis fructibus, etc. eiusdem à die intrusionis, et occupationis prædictæ indebite perceptis, et qui percipi potuerunt, ac percipiendis in futurum vsq; ad liberam relaxationem, et restitutionem dimisisse, relaxasse, et restituisse, ac soluisse, et consignasse (si extant) sin autem, de illorum vero pretio, et valore, etiam ad rationẽ quanti plurimi valuerunt, valent, et valere poterunt in futurum satisfecisse, ac eundem D. instantem ad possessionem domus prædictæ, à qua, vt præfertur, spoliatus fuit, restituisse, reposuisse, et reinte-
11 grasse. Et si senserit etc. Fuit non raro dubitatum, an hæc actio spolij competat hæredi spoliati, et vtrum detur contra hæredem spoliantis. Et ratio dubitandi fuit, quia possessio non transit in hæredem, nisi per eum apprehendatur, ad textum in l. cum hæredes. ff. de acquir. poss. cum enim defunctus desierit possidere, illius hæres, qui in eius locum subrogatur, non habet extremum habile.

bile. Et obseruatum est, quod cũ ambo succedant in iuribus defunctorũ, succedũt etiã in istis actionib. quæ eisdem personis certo tãtũ modo cõpetere videntur. Et processus tã hæredi spoliati, quã cõtra spoliantis hæredem, radicato tamen spolio in personã vere spoliati cõceditur, vt per Socin. in l. rem quæ nobis. ff. de acquir. poss. nu. 10. Crescen. dec. 84. Bero. consi. 64. lib. 3. Iac. Cagnol. in hæred. nu. 22. de
12 reg. iur. Et super hoc sepissime in tribunali A.C. iudicatũ fuit. (*Quod autẽ actio spolij cõpetat successori eius, qui spoliatus fuit, & nedum hæredi, & successori vniuersali, verũ etiã singulari vltra prædictos doct. tradunt Ant. Gabriel. in comun. opin. lib. 5. in tit. de restit. spol. conclus. 5. nu. 13. post Socin. vbi sup. Ruyn. Grat. & Cagnol. quos ibi allegat, & etiam Socin Iun. cons. 34. nu. 10. lib. 3. quẽ inter duos ex pr ecitatis per Gabr. vbi supra prox. refert, licet Menoch. tamẽ illis non adhæret, quoad singularẽ successorẽ, sed quoad hæredem, & successorem vniuersalẽ omnes cõueniunt, & ita tenẽt etiã Beniten. dec. 12. nu. 1. & 2. Rol. cons. 6. nu. 14. lib. 3. & cons. 32. n. 4. li. 4. Crescen. decis. 3. per tot. de restit. spol. Hier. Gabr. in cons. 51. nu. 4. lib. 1. qui omnes non solũ loquuntur in hærede, verũ etiã in successore singulari, vt tenuit Rot. Mobed. dec. 3. nu. 1. & 3. de restit. spol. Put. dec. 176. nu. 2. & 3. li. 2. Ant. Gabr. d. concl. 5. nu. 13. Soc. Sen. in d. l. rem qua nobis, d. nu. 10. & diuers. decis. 907. per totum in 3. par. lib. 3. vbi licet valde dissentirẽt DD. Auditores tandẽ conclusũ fuit, quod actio spolij transeat in singularem successorẽ, tã actiue, quã passiue. Quæ tamen intelligenda sunt, quãdo author defunctus fuit in vita spoliatus, vt supra dictũ est, ita vt non possederit vsq; ad mortẽ, quia isto casu sicut ipsi competijsset actio spolij ita eadem competit hæredi, ac successori ipsius, alias enim si author mortuus possedisset tem pore mortis, tunc non remedium spolij, & recuperandæ possessionẽ. sed adipiscendæ tãtum cõpeteret hæredi, & successori, vt declarant in his præallegat. Beninten. dicta decis. 12. nu. 3. Ant. Gabr. d. concl. 5. nu. 20 post Cagnol. & alios. Rol. in d. cons. 32. nu. 4. d. li. 4. vbi assignat rationem, quia successor repræsentat personã defuncti in iure creato, & formato tempore mortis in persona ipsius defuncti, secus vero in non formato; quia nunquam penes ipsum fuit, & propterea ad successorem non esset transmissibile ex persona ipsius authoris
13 defuncti.*) Vbi autem dictum fuit, actionem hanc non competere hæredi, dic, quod non ita procedit in successore Ecclesiæ pro pensione debita suæ Ecclesiæ, quia si rector prædecessor longo tempore exigit pensionem, & demum moriatur, & alter succedat in eadem Ecclesia, successor ille tunc agere poterit spolio, licet ipse nunquam fuerit in possessione exigendi: quia non ipse rector, sed

Ecclesia, quæ est in possessione exigendi, agere videtur. Rot. decis. 4. in nou. in princ. ad no. per Innoc. in c. in litteris de restit. spol. in fin. in glos. penult. et in c. cum super, de caus. poss. et propriet. Ecclesia enim anima est viuētis, quæ nunquam moritur argum. in auth. quomodo oportet Episcopos. in fin. et no. in l. et quia. ff. de iurisd. omn. iudic. Quod non ita dicendum est in hærede, seu hæreditate iacente: quia hæreditas non est in anima viuentis, ff. de fideiuss. l. mortuo, et l. 1. § Scæuola. ff. si quis ex testam. liber esse iussus fue.

DE MODO PROCEDENDI VIGORE Saluiani interdicti. Cap. II.

1 *Intentatur interdum remedium Saluiani interdicti reali actione.*
2 *Hoc tamen raro contingit, & quare.*
3 *In Monitorio remedij Saluiani interdicti non debent apponi verba, quæ petitorium sapiant, nec accumalari remedia ad inuicem contraria.*
4 *Si secus fieret, quid sequeretur.*
5 *Petitorium quandocumque ante sententia suspenditur, secus post sententiam.*
Cedula suspensionis petitorij, & an eo suspenso possit in eo procedi.
6 *Reo opponente, tenetur actor specificare remedium, quo vti velit.*
Effectus clausulæ, sola facti veritate inspecta.
7 *Alia, quæ non debent in hic monitorio poni, & quare.*
8 *Dimittitur actio hypothecaria, & Seruiana, & intentatur Saluianum interdictum, & quare.*
9 *Saluianum interdictū datur contra debitorem, & tertiū possessorē.*
10 *In iudicio Saluiani interdicti, de sola possessione agitur.*
11 *Quid probare necesse sit in hoc iudicio.*
12 *Sufficiunt in eo semiplenæ probationes. Identitas, rei, quæ per debitorem possidebatur, est plene probanda.*
13 *Contra principalem debitorem excussio non requiritur.*
14 *Contra quos detur hypothecaria, & Seruiana actio.*
15 *In hypothecaria actione possessio auocatur, et excussio, ac probationes plenæ requiruntur.*
16 *Non satis frequenter hæc actio intentatur.*
17 *Quæstio in iudicio actionis hypothecariæ.*
18 *Tertius possessor tenetur in hoc iudicio cessionem iurium acceptare eo modo, quo actor facere vult.*
19 *Tertio possessori exceptionem cedendarum opponere non licet.*
20 *Secus in fideiussore, & quare.*
21 *Cogitur nonnunquam actor cessionem legitimam facere, & quare.*
22 *Suf-*

22 *Sufficit seruare quatuor ex substantialibus terminis in iudicio Saluiani interdicti, & quos.*
23 *Tutius est in hoc iudicio sententiam in scriptis, quam simplex decretum obtinere, & quare.*
24 *Sententia in hoc iudicio ferri consueta formula.*
25 *Lata hac sententia, repetitur Aegydiana constitutio.*
26 *Non est necesse eam producere, cum notoria sit.*
Aegydiana non admittit exequutionem sententiae iniusta ex eisdem actis.
27 *Citatio facienda post sententiam latam, & quomodo mandatum concedatur.*
28 *Affectus oppositionis, generalia contra.*
29 *A. C. etiam quod Iudex delegatus sit, mandatum absque alia commissione relaxat.*
30 *His non obstat appellatio interposita in negotio principali, nec in expensis, nisi ab excessiua fuerit appellatum.*
31 *Formula mandati vigore eiusmodi sententiae.*
32 *Quomodo mandatum hoc exequatur.*
33 *Tutius esset expellere inquilinum, in exequutione huius mandati, & quare.*
34 *Hoc remedium videtur in odium debitoris intentatum.*
35 *Si creditori pecunias potius, quam rem habere expediat, quid agere debeat.*
36 *Creditor immissus in possesionem, dicitur posidere ad commodum debitoris.*
37 *Creditor consequuta satisfactione sui crediti, possessionem debitori dimittere tenetur.*
Et quo remedio aduersus eum possessionem restituere recusantem agendum erit.
38 *Saluianum non competit in bonis mobilibus, & quare.*
Secus in corpore vniuersali.
39 *Sal. interdictum non competit contra creditorem anteriorem, & plura alia de hoc Saluiano interdicto.*
40 *Creditor non tenetur facere generalem quietantiam.*

1 Remedium adipiscendæ vigore vtilis Saluiani interdicti pro consequutione legati intentatur contra tertium possessorem bonorum testatoris, Aretin. in §. Item Seruiana. Institut. de action. Satisque est probare testatorem tempore conditi testamenti bona possedisse, & aduersarium possidere, re, vt d. §. Item Seruiana nu. 15. Castren. cons. 112. nu. 6. lib. 4. quos sequuti fuerunt DD. de Rota, vt in vna Foroliuien. bonorum. 24. Ianuar.

nuar.1561. coram Paleotto. Et in aliquibus alijs casibus intenta-
2 tur contra debitores reali tamen actione. Sed raro hoc euenit, cum
creditores fere semper personam, & bona obligata habeant, & ideo
facilius creditum suum consequuntur, exequutiue vigore Camera-
lis obligationis procedendo, & mandatum exequutiuum reale, &
personale obtinendo, illudque in bonis exequendo, ac etiam vnico
contextu personam debitoris carcerando. Verum si creditor credi
tum suum consequi non curat, sed potius aliqua de bonis debito-
ris habere desiderat, facit contra eum monitorium de dimittendo
3 possessionem bonorum, cuius exemplum in præcedenti capite po-
suimus. Quia autem, vt plurimum, contra tertios possessores, & de-
tentores bonorum, tam immobiliũ, quam mobilium, & se mouen-
tium, quorum identitas probari potest, vt superius dixi, iudiciũ in-
tentatur: animaduertat Notarius, ad quem pro formando eiusmodi
monitorio recurritur, non apponere verba aliqua, quæ petitoriũ sa-
piant, quæ verba, illorumq; effectum, & importantiam inferius pro
illorum intellectu explicabimus; vel accumulare diuersa remedia
4 ad inuicem contraria, & insimul incompatibilia. Alioquin Notarij
culpa, aut reus ab obseruatione iudicij absolueretur, aut respectu
mixturæ non præcedente tamẽ aliquali petitorij suspensione, quod
5 ante sententiam semper suspendi potest, vt per Gozad. cons. 10. nu.
22.33. & seq. secus tamen post illius conclusionem, vt in c. pastora-
lis, de causa possess. & propr. d. Gozad. cons. 12. Vestr. in lib. 4. cap.
vltim. num. 20. versic. quæ tamen suspensio; alias ratione in quam
mixturæ daretur appellandi occasio, & eo casu, tam ad suspensi-
uum, quam deuolutiuum effectum appellatio concederetur; Iason
6 cons. 187. col. penult. vers. 1. respondeo in 2. Cedula autem suspen-
sionis petitorij hæc tantum pauca continere debet, vt puta, quod
compareat principalis citra &c. vel procurator qui declaret,
quod intendit in hoc iud. agere solo iud. possessorio, & si quid in
eo aliquid factum fuerit, quod petitorium concernat, id solum fa-
ctum fuisse ad effectum coadiuuandi, & colorandi ipsum iudicium
possessorium; quod petitorium ex nunc suspendit, & pro suspenso
habuit, & habet, & quod per quemcunque actum faciendum in
hac causa non intendit ab huiusmodi suspensione recedere, nisi de
hoc expressam fecerit mentionem, de quo expresse protestatur præ
misso, & omni alio meliori modo &c. In quo quidem articulo su-
spensionis petitorij dubitatum alias fuit, an eo suspenso valeat in
7 vtroque procedi, dicta protestatione non obstante DD. de Rota
tenuerunt quod sic, ex rationibus, de quibus in decis. 250. de caus.
poss. & propriet. in nou. per totum. Non potest tamen actor plu-

ra remedia accumulare, sed vnicum tantũ remedium intentare sibi licet, immo reo petente, quo remedio vti velit, tenetur illud declarare, Dec. in l. edita nu. 3. C. de eden. & in c. dilecti. nu. 6. de iud. Exprimendo enim actor vnicam actionem, siue causam, videtur illam tantum in iudicio deduxisse, l. fin. C. de anna. except. Respectu autem alterius causæ, opus est nouo libello, seu monitorio, & noua instantia. Soc. conf. 39. col. 6. vers. circa tertiam principalem quæstionem li. 1. Agens enim ex noua causa, ad quam se adstrinxit, si illam non probat, debet succumbere; licet ex alia causa agere, & obtinere potuisset, etiam quod illa probetur, l. habebat. ff. de instit. Aym. consil. 80. lib. 1. nu. 17. Secus, quando iudex procederet cum clausula, sola facti veritate inspecta, vt per eundem Aym. cons. 198. eod. lib. nu. 7. Tamen si petitio generalis sit, & non opponatur, & declaretur in prosequutione causæ per positiones, articulos, processum, & sententiam, iuxta decis. Rot. Genuen. num. 19. decis. 91. *Paul. de Castr. in l. non potest. num. 7. ff. de Iudiciis*. Præterea non petat Notarius rem ipsam, sed rei possessionem simpliciter, non autem accumulatiue rem, & illius possessionem: nec apponat, quod res, super qua actio intentatur, est libera creditoris, vel pleno iure dominij ad ipsum pertineat; omnia hæc enim, & his similia sapiunt petitorium; cum istum verbum, pertinere denotent causam dominij. l. in conuentionibus. §. 1. ff. de verb. signif. l. verbum illud pertinere, eodem tit. idem est in verbo spectare. c. cum venisset. in princ. de inst. Hostien. in cap. licet. de probat. & consequenter per ea condemnato licebit appellare, vt per Ias. dicto cons. 187. supra citato.

8 Hinc est, quod cauti procuratores hypothecariam, & Seruianam actionem omittunt, & Saluianum interdictum tanquam magis proficuum intentant. Nam Seruiana actio cum sit hypothecaria, iudicium petitorium: Saluianum vero possessorium parit.
9 In primo datur appellatio, in secundo denegatur. In primo admittitur exceptio nullitatis hypothecæ: in secundo excluditur; saltem quando requirit altiorem indaginem. In primo præsupponitur pignus: in secundo minime. Quæ omnia in iure sunt clara, vt per Neguf. in 1. memb. 2. part. num. 1. cum sequent. Corn. cons.
10 190. num. 3. & 7. vol. 1. cum concordan. Vlterius, hoc Saluianum interdictum contra tertios possessores datur, & de sola possessio-
11 ne contenditur: in quo sufficit verificare, quod debitor rem, super qua remedium istud intentatur, aut tempore factæ obligationis, aut post possederit, & possessionem rei conuenti, vt in l. 1. & ibi gl. in ver. competit. in fin. ff. de Saluiano interdicto, & magistraliter Paul. de Castr. in l. rem alienam. colum. fin. vers. Sed si in Sal-

uiano interdicto, ff. de pign. & vide Neguſ. quod ſufficit probare, quod debitor poſſidebat tempore obligationis, in 3. membr. 8.
12 part. 7. concluſ. num. 19. Probatur etiam identitas rei, quæ per tertium poſſidetur, vt puta quod res eſſet illamet, quæ vt dixi, poſſidebatur per debitorem, quæ eſt plene probanda per eum, qui in illa ſe fundat. l. duo ſunt Titij. ff. de teſtam. tutel. Bart. & alij per Corn. conſ. 244. nu. 11. cum ſeq. li. 4. Aym. conſ. 112. num. 5. 6. Amplius in hoc iudicio tanquam ſummario leuiores probationes ſufficiunt,
13 nec diligentia, ſeu excuſſio contra principalem debitorem requiritur, Rolan. a Valle. conſ. 14. nu. 18. vol. 1. Crau. conſ. 201. num. 45. Menoch. rem. 3. de adip. nu. 179. *Addo inſuper, quod agens Sal. interdicto debet etiam probare ſe creditorem, & reum principalem debitorem, cum creditum, & debitum ſit de ſubſtantia, & neceſſarium antecedens Sal. vt tenuit Rota in vna Rom. ſeu Amerin. do-*
14 *mus coram Cantuccio, 8. Iunij 1576. diuerſ.* Seruiana vero, & hypothecaria actio, cum de rei proprietate agitur, datur contra alios
15 quoſcunq; qui rem quæſiuerunt. Et in huiuſmodi hypothecaria actione poſſeſſio ratione iuris hypothecæ auocatur, & excuſſio bonorũ debitoris, & aliæ efficaciores probationes requiruntur ex ſupradictis, & alijs deductis per Neguſ. ſupra citatum in 3. mem. 8. p. per totum: qui docet cui, & contra quem competat hypothecaria, & quæ in hoc iudicio probanda ſint, & quomodo formandus ſit libellus, & ſententia. Sed cum actio hæc raro intentetur, nil vltra cir
16 ca eam referam. Verum in quaſi quotidiana quæſtione vtilis Saluiani interdicti, non ſemel tractari, vidi, & audiui, quod tertius poſ-
17 ſeſſor in hoc iudicio ſuccumbens iurium, & actionum ceſſionem ſi-
18 bi ab actore fieri petijt. Replicauit actor ſe non teneri, & quatenus teneatur, non debere cedere, niſi iura talia qualia habet. Reſolutum
19 fuit, tertium teneri illa acceptare eo modo, quo actor cedere vult.
20 Quoniam tertius non poteſt exceptionem cedendarũ opponere, ſicut fideiuſſor: nã quando fideiuſſor accedit, beneficij cedendarũ contẽplatione accedere videtur; & ob id illi, medio huius beneficij ſuccurritur per id, quod habetur in l. 11. §. idem Varus ait. ff. de aqua. plu. Fallit hoc in tertio poſſeſſore; quia non accipit poſſeſſionẽ hac intentione, vt ſibi iura cedantur, ſed hoc extra conſiderationem accidit. Attamen quia tertius hic poſſeſſor coacte, & non ſponte ſol-
21 uit, pluries vidi creditorem adſtrictum in tribunali Aud. Cam. ad petitam ceſſionem perſoluendi faciendam, iuxta tex. in l. mulier. ff. qui potiores in pign. habeantur. Neguſ. ſupra citat. in 3. membr. 5. par. nu. 26. vide etiam in hoc, Dec. conſ. 104. per totum in prima par. ſecus in alio extraneo creditore, offerente creditori, & petente

te ab eo talem cessionem sibi fieri: quia tunc creditor inuitus cogi non potest, vt ibi per Neguſ.nu.42. Et quod creditor tenetur facere cessionem iurium, tertio soluenti quando non sponte, sed coacte soluit, tenet Bart. in l. per diuersas. C. mandati nu. 19. Ad promissum igitur, qui vigore Saluiani interdicti fit redeundo dicimus, quod verificatis extremis requisitis, de quibus supra meminimus, seruatisque terminis substantialibus de stylo dicti tribunalis seruari solitis, vel saltem istis quatuor, ad articulandum, dicendum contra articu-
22 los, producendum omnia, & dicendum contra producta, quae in hoc iudicio sufficiunt, vt inferius suo aptiori loco dicetur; ac praeuia illorum reiteratione, ac termini ad sententiam seruatione, Iudex ad sententiam sub forma inferius locata procedit. Et licet aliqui loco
23 sententiae decreto mandati de immittendo in possessionem contenti sint: tamen cauti procuratores sententiam in scriptis petunt, ad repositionibus obuiandum, quae non raro causam protrahere solent. cum ab his decretis, quamuis illa habeant vim diffinitiuae, & in iudicatum transierint, Iudex, vt dixi in 1. lib. reponere consueuit.
24 Forma sententiae, quae in hoc iudicio fertur est huiusmodi. Christi nomine inuocato. Per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam pro tribunali sedentes, & solum Deum prae oculis habentes ferimus in his scriptis de iuris peritorum consilio, in causa, & causis coram nobis vertentibus inter d. Actorem ex vna, & B. Reum conuentum super dimissione, & relaxatione domus positae &c. iuxta &c. quam D. N. alias tenebat, & possidebat, & nunc d. B. detinet, & possidet, rebusque alijs in actis, & processu causae, & causarum huiusmodi latius deductis partibus ex altera, dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus, dictum A. in possessionem realem, actualem, & corporalem, supradictae domus, illiusque iurium, et pertinentiarum immittendum fore, et esse, prout immitti volumus, et mandamus, per ipsum D. A. retinendam, donec sibi de summa scutorum trecentorum eidem A. per dictum D. N. debitorum vigore instrumenti in forma Camerae rogati sub die etc. de quo in actis, fuerit integraliter satisfactum; mandatumque de immittendo in possessionem praedictam desuper opportunum decernendum fore, et esse, prout decernimus; ipsumque D. B. in expensis coram Nobis pro parte dicti A. in huiusmodi causa legitime factis, condemnandum fore, et esse, prout condemnamus; quarum taxationem nobis, vel cui de iure in posterum reseruamus, omni meliori modo etc. *Et ita formandam esse sententiam dicit Bart. in l. 1. C. de Sal. interdicto. nec dicendum erit in ea. D. B. teneri, aut obligatum esse ad dimittendum, cum actio haec sit persona-lis,*

lis, vt idem Bart. ibidem. Qua quidam ſententia lata, & publicata, creditor conſtitutionem Aegydianam repetit in actis Notarij, tanquam notoriam, abſq; aliqua alia illius reali productione, vt per
26 Felyn. in c. 1. nu. 12. verſ. ſecundus caſus. de re iud. Caſſad. de penſ. dec. 2. nu. 6. & idem Felin. in cap. paſtoralis. de fid. inſtr. Notorium enim non releuat ab onere allegandi, ſed tantum ab onere probandi, gloſ. in Clem. appellan. de appellat. Et hinc eſt, quod in curia multoties dantur articuli, in quibus plura repetuntur, & ponuntur ad cauſam facientia; & citatur pars, ad dicendum contra articulos, licet non inducantur, neq; examinentur teſtes. Quæ quidem Aegydiana de notorio ſtylo Rotæ habet tantum locum in terris Eccleſiæ immediate ſubiectis in cauſis profanis. In bonis autem profanis, beneficialibus, ſpiritualibus, iuriſdictionalibus, & ſimilibus extra terras Eccleſiæ ſeruatur ius ciuile, & æquiparantur, l. vnica, C. ſi de mom. poſs. fuerit appellatum, & eaſdem recipiunt limitationes, quas recipit dicta lex vnica: ex qua prohibetur appellatio, etiam ſi ſententia fuerit condemnatoria in fructibus, & expenſis, licet quoad illos appellationi deferatur, Creſcen. deciſ. 120. quæ Aegydiana deſiderat ſententiam iuſtam ex eiſdem actis: adeo vt ex nouis iuſtificari non poſſit, ad effectum, vt locus ſit illius exequutioni, Corn. conſ. 10. col. 2. lib. 4. Put. dec. 8. de Aegyd. Et ad cognoſcendum, an locus ſit appellationi tenor ſententiæ inſpici debet, idem Corn. conſ. 10. nu. 3. d. vol. 4. Redeundo igitur ad vlteriorem
27 proceſſum exequutionis prædictæ, dico quod actor poſtea partem citat, ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndumque iurare teſtes ſuper illorum recognitione, quatenus opus ſit, necnon videndum relaxari mandatum in ſententia decretum. In
28 cuius termino Iudex relaxat mandatum, niſi ad primam diem cum intimatione. Niſi forte citatus oppoſuerit Generalia contra, & pendente termino ad dicendum contra, nihil fieri. Hæc enim oppoſitio quoduis decretum, quantumuis exequutiuum retardat, niſi forſan dubitaretur de fuga, ſeu ſubtractione bonorum: nam in hunc caſum Iudex oppoſitionem hanc non attendit. Exequuta, & reproducta intimatione prædicta, poſt primam diem iuridicam à die exequutionis mandatum expeditur. Cauti tamen procuratores, vt breuius, & facilius mandatum obtineant, ante latam ſententiam petitorium ſuſpendunt vt dictum eſt, & Aegydianam conſtitutionem repetunt, & in ſententia obtinent non tantum decerni, vt in præſcripta ſententia habetur, ſed etiam vnico contextu relaxari mandatum; quod in hunc caſum ſimul, ac eſt lata ſententia, abſque aliqua citatione relaxatur. Et etiamſi non ſemel

mel fuerit dubitatum, & forsan aliquoties in Signatura resolutum, quod in his causis ante mandati ralaxationem, & expeditionē debet cognosci, an locus sit constitutioni Aegydianæ, & requiratur cōmissio; vt constito, quod Aegydianæ constitutioni sit locus, suā sententiam exequatur; nihilominus in Tribunali A.C. obseruatū fuit, quod Auditor suam sententiam exequatur, illamq; exequutioni demandet etiam si sit Iudex delegatus absq; aliqua alia cōmissione, & noua iurisdictione; nòn obstante quacunq; interposita appellatione tam super negocio principali, quam super expensis: quatenus tamē
30 non fuerit ab illarum excessiua taxatione appellatum; *vt superius meminimus in fine c. 27. lib.* 1. nam quoad illas tunc appellatio admittitur, & exequutio retardatur, vt supra probauimus, si expensæ taxatæ summam sexdecim ducatorum excedunt, si vero non excedunt, appellatio non recipitur, & commissio non signatur, vt inferius suo aptiori loco dicetur. Forma mandati, quod vigore supra-
31 scriptæ sententiæ decernitur, hæc est. De mandato &c. & ad instantiam A. principalis, mandatur vobis Capitaneo, et exequutoribus curiæ, ad quos spectat, quatenus statim visis præsentibus, sub 500. ducatorum etc. ac mandati exequutiui, et in subsidium excommunicationis, alijsq; etc. pœnis, debeatis eundem D. instantem, siue eius legitimum procuratorem in realem, actualem, et corporalem possessionem domus olim spectantis ad d. N. sitę etc. iuxta etc. quam ad præsens possidet, seu detinet B. amoto, et expulso dicto B. et alio quocunque illicito detentore induxisse, imposuisse, et immisisse, ac inductum, et immissum contra prædictum B. et alios quoscunque manutenuisse, et conseruasse, ac de fructibus, et emolumentis illius respondisse, et responderi fecisse, per instantem retinendam, donec de suo credito scutorum trecentorum, de quo in actis, fuerit integre satisfactum. Quoniam aduersario citato, et intimato, seruatisque seruandis in vim sententiæ, de qua in actis, Dominus ita
32 mandauit, die etc. Cuius mandati vigore exequutor conducit creditorem ad domum prædictam, et vigore mandati eum in possessionem inducit, amoto exinde inquilino, et alio quocunque inde-
33 bito detentore. Nam si inquilinus, remaneret in domo, dubitaretur si mutata esset prima possessio. *Quinimmo tenuit Rota, quod possessio, non eiectis inquilino, & bonis, valida non sit, neq; considerabilis, neq; manutenibilis, vt in vna Maceraten. hæreditatis,* 27. *Nouēbris* 1589. *& alias* 4. *Iun.* 1590. *coram R.P.D. Pamph.*
34 Et propterea, ad tollendum omne dubium, fiat expulsio inquilini, vt supra posuimus. Verum si reus conuentus, in cuius odium, vt tedio affectus rem reluat, et creditori satisfaciat, remedium hoc per-

35 per missum videtur domum reluere, & creditori satisfacere neglexerit, creditorique magis expediat creditum suum quanto citius recuperare, præsertim quando pauci, aut nulli fructus ex re, cuius possessionē creditor fuit assecutus, percipiuntur, recurrat ad Signaturam gratiæ, & præuio rescripto manu Papæ signato, quod pluries concedi, & denegare vidi, prout æquitas suadet, habita ratione personæ creditoris, puta si sit vidua, pauper, aut alia miserabilis persona vigore rescripti huiusmodi, præuia citatione (ad dicendum contra) debitorem etiam citet (ad reluendum rem, cuius possessio capta fuit, alias videndum illam mandari consignari Cursori ad effectum subhastandi, et subhastari mandari): Et præcedente subhastatione, vt moris est, et successiue deliberatione, curet sibi de suo credito satisfieri, modo, quem superius, cū de exequutione Cameralis
36 obligationis agebamus, tradidimus. Alias creditor sic immissus in possessionem, licet ciuiliter, et naturaliter, ac bona fide possideat, tamen quia videtur concedi creditori tanquam pignus pro sua cautione ad istū effectum, creditor dicitur possidere ad cōmodum debitoris, in tantum, quod fructus illius cōmodo cedunt, l.1. et 2. C. de pign. actio. Ne igitur, fructus diminuant sortem principalē, creditor poterit, auocata possessione bonorum vigore Saluiani interdicti statim agere petitorio, et docere de validitate sui crediti: et obtenta in petitorio victorie agere ad distractionem pignorū, vt sibi soluatur, Ita dictum fuit in vna Romana 50. scutorū pro Illustriss. D. Portia Cere, coram R.P.D. de Rubeis 4. Iulij 1577. Postquam autem dictus creditor debitam sui crediti satisfactionem consequutus fuerit ex fructibus rei, cuius possessionē essequutus fuit, eam debitori
37 dimittere, et relaxare tenetur; nam cum possessio capta fuerit ex causa hypothecæ competentis eidem creditori, et satisfactione prędicta cessat hypotheca, et causa possessionis: et ideo debet cessare effectus Tiraquell. tract. cess. caus. num. 20. et 21. alias contra eum restituere renuentem, remedio recuperandæ agendum erit, vt fuit resolutum in Rota in vna Romana Vineæ DD. de Brunis die 4. Decemb. del 84. coram Illustriss. Blanchetto. Cuius libelli, seu monitorij forma est tradita in prox. præced. c. de iudicio recuperandæ. Ea, enim quæ de Saluiano superius diximus videntur tantum locū obtinere contra tertium possessorem bonorum stabilium, quia realis est, & sequitur fundum, vt per Neguf. in tract. de pig. in 2. mem. 8. p. sub nu. 1. Super bonis autem mobilibus, & se mouentibus, vt puta animalibus, mercibus venalibus, & similibus non cōpetit hypotheca neq; Saluianum, nisi quatenus permaneant in manibus debitoris l. cum Taberna, in princ. & ibi Bald. in vers. item nota. Salyc. in 2. no

tab. ff.

tab.ff.de pign.idem Bal.in l.vbi adhuc.n.18.verſ.ſed pone, cum ſeq. C de iur.dot.vbi etiam reddit rationem,quia alias impediretur cõmercium.Bar.in l.ſi conſtãter.ſub n.43. verſ.ſi vere quæritur.Iaſon. in §.item Seruiana,n.51.inſt.de actio.Pariſ.conſ.69.nu.3.lib.4. idẽ Neg.p.2.memb.2.n.23.Cou.pract. qq.l.29.col.5. Stracch.de Mercat.tit.mand.nu.7.Put.dec.297.lib.2. ſecus tamen dicendũ videtur de vniuerſali corpore,vt puta de apotheca,grege,& ſimilibus habẽtibus corpus vniuerſale,vt per Negul.in 2 par. 2.memb.ſub nu.18.
39 & 24.in fin.nu.25.*Amplius viſũ eſt, huic Saluiano interdicti articulo, referre deciſionẽ factã in vna Placẽtina Saluiani interdicti, in qua corã Illuſtr.D.Card.Mantica,tũc Rotæ Auditore ſub die 16.Iunij 1589 fuit reſolutũ,Cõuẽtũ in hoc iudicio potuiſſe retinere domũ,de qua agebatur pro ſuo credito anteriori, cũ Saluianũ interdictũ non cõpetat cõtra creditorẽ habentẽ anteriorẽ hypothecam, et ſæpius fuit reſolutũ in Rota.Quibus addo,quod,quãdo emptor poſſidet,& ſoluit anteriori creditori,habet exceptionẽ repellendi creditorem poſtea venientem,vt reſoluit Rota in vna Rom.cenſus coram Robuſterio, pro Dominico de Amãtrice,& Illuſtriſſ.D.Artimiſia Columna , contra heredes Bernard. de Barbarellis, vbi allegatur gloſſ.fin.in fin.in l cum prior.ff.de diſtract.pignor.gloſſ.2.in l. 1.ff. quibus modis pign.vel hypotheca ſol.Corn.conſ.245.num.13.verſ. ſi autem dicta bona pro ſoluendis dotibus,circa fin. cum alijs alleg. per Neguſ.3. memb. 5.p. num. 3. ver.tamen eſt aduertendum .)*
40 Si autem debitor pro liberatione ipſius,& cauſam ab eo habentis comparuiſſet,& ſoluere voluiſſet creditori, & ab eo generalem quietationem peteret dicendum erit per iudicem iuſte ei denegandam,nam creditor non tenetur eandem generalem quietantiam facere , ſed tantum de receptis, & amplius cum reſeruatione iurium quatenus ea reſeruare voluerit. Iaſ. in l. cum Aquilina ſub num.4. circa fin.ff.de tranſact. & ibi Bart.eodem titulo.

ALIA DE EODEM TITVLO Cap. III.

1 *Hypotheca præſcribitur ſpatio decennij contra tertiũ poſſeſſorem.*
2 *Poſſeſſor conuentus habet retentionem reſpectu melioramentorum.*
3 *Secus ab A. C. ſi melioramenta non ſunt liquida.*
4 *Per lapſum decennij.*
Præſcribitur hypotheca contra tertium poſſeſſorem.
5 *Pro melioramentis in genere liquidatis datur poſſeſſori retentio.*
6 *Pro melioramentis datur retentio non actio.*

Ante-

A Ntequam ab hoc Saluiano interdicto tanquam in A. C. & alijs Vrbis Tribunalibus satis frequentato non videntur hæc duo
1 omittenda. Alterum scilicet, quod hypotheca contra tertium possessorem decennio præscribitur. Alterum vero, quod tertius possessor in hoc iudicio conuentus
2 pro melioramentis rei retentionem habet, & in vtroq; casu habes decisiones Rotæ, inferius scriptas, ad quas in facti contingentia recurre, quas hic non inutile imprimendas esse iussi, & licet Rota, vt in decisione videre est dixerit retentionem reo conuento dari, quotiescunq; saltim in genere constet de melioramentis, tamen A. C. à multo tempore
3 citra aliter seruauit, nẽpe, quod licet cõstet in genere de melioramentis nisi liquide de eis constet exceptionem retentionis non admittit, sed data idonea cautione de illa soluendo ad omne mandatum Domini, quam primum fuerint liquidata, mandatum de immittendo in possessionem rei, de qua agitur actori concedit.

R. P. D. ORANO

ROMANA HAERED. DE BEVILACQVA,

Die 15. Maij 1591.

EPITOME.

POssessor conuentus habet retentionem respectu melioramentorum licet de eis tantum in genere constet.

IN causa Romana hæreditatis de Beuilacqua, quia pro parte Tulliæ ad iustificationem sententiæ Aud. Cam. in qua declarabatur Iuliam immitten. in possessionem medietatis domorum per Luparellos, & Illustrissimos DD. de Caetanis possessarum producta fuerunt duo instrumenta, vnum scilicet editum super pactis dota-

dotalibus q. Iuliæ eius matris. Alterum continens confessionem dotis per Philosophum recept. & pro illius assecuratione, in euentum quod locus fuerit restitutioni adiecta speciali hypoteca super domibus, postea per Luparellos acquisitis, ideo dubium stantibus prædictis instrumentis, & alijs hinc inde deductis, an sententia. A. C. mandans Iuliam immitti in possessionem partis domorum à Luparellis acquisitarũ, & alterius ab Illustrissimis de Caetanis empt. possit pro rata medietatis dotis, & iurium dotalium d.q. Tulliæ cõfirmari. DD. vero responderunt sententiam non posse pro dicta rata confirmari, nisi prius per Tulliam hæreditatem Iuliæ vendicantem reddita ratione administrationis tutelæ q. Ludouici iuxta text. in l. 3. §. hæc actio, ff. de neg. gest. l. tutelæ, l. omnes tutores, C. de administr. tut. Dec. consil. 100. col. fin. Boer. dec. 59. part. 1. cum enim constet durante dicta administratione multas notabiles pecuniarum summas ad Ludouicum pupillum pertinẽtes exegisse, intrat præsumptio ex illis de sua dote, vel aliunde per pupillum debitum fuisse satisfactum, l. peculium la seconda, §. præterea, ff. de peculio. Dec. cons. 13. ibi nu. 16. Cagnol. in repet. l. singularia num. 70. cum multis seq. ff. si certum petatur in tantum, quod per solutionem èstincta fuit obligatio, & hypoteca occasione dotis super domibus hodie per Luparellos possessis constitute, nulla videbatur ad fauorem Tulliæ super illarum parte decerni immissio, nam cum illa fundaretur, vel interdicto quorum bonorum, vel Saluiano illis non poterat aliter esse locus, nisi probata possessione Tulliæ, l. 1. ff. quorum bonor. Dec. consil. 31. in princip. lib. 1. possessio autem illorum iure familiaritatis viuente marito penes se existens non censetur per eius obitum mutata, nisi hoc declarauerit l. dotis actio. C. solut. matr. & ibi Angel. Bald. consil. 35. lib. 3. sicut dicitur de aditione quæ est, quod solo animo fieri possit. l. si auia. C. de Iur. delib. tamen requiritur, quod de animo constet, vt not. l. 1. in princ. & Bart. in l. quærit. C. de acquiren. hæred. tamen quia animus mutandi possessionem non prȩsumitur l. verum hic status. §. 1. de donat. inter virum. & vxorem, tunc etiam quia Ludouicus esset hæres à patre institutus, & habitaret domum paternam videtur adiuisse hæreditatem paternam l. 1. C. de rep. hæred. Bart. & Doct. in l. nam hoc. C. vnde legitimi, & ex alia aditione potuisset propria auctoritate bonorum hæreditariorum possessionem accipere. l. cum hæredes in princ. ff. de acquirend. poss. Ang. in l. 2. in princ. C. quorum bonorum, Dec. consil. 231. quorum altero stante, quod Iulia nisi consentiente hærede potestatem ingrediendi possessionem rerum dotalium non habuit, Dec. in

L l. do-

l.dotis,C.de collat.& consequenter interdictum,quorum bonorum Tulliæ non competit,minus,& immissio erit concedenda ex Saluiano, quia conceditur tantum ad tempus quousq; fuerit de credito satisfactum, & à die quo fuerit factus locus restitutioni dotis lapsi
4 essent amplius, quam decem anni expirauit beneficium Saluiani, per decennium enim hypotheca præscribitur. l.1. & 2. C. si aduer. cred.præscrip.opp.quod etiam dicendum est respectu partis domus Illustrissimorum Dominorum de Caetanis venditæ, quam domum fuisse possessam à Tullia non docetur,& quatenus appareat, constat ex præsumptione iuris dotem Tulliæ fuisse solutam, nisi Tullia, ex ratione administrationis, & calculo facto, & faciendo de contrario constare faciat.

R. P. D. PENIA

Romana Saluiani Interdicti,

Veneris 19. Nouemb. 1593.

EPITOME.

PRo melioramentis in genere liquidatis datur possessori retentio.

5 IN vna Romana Saluiani interdicti extra Rotam præsuppositis sententijs in hac causa latis, & statuto Vrbis cap. 174. lib. 1. & cautione data per C. Mercurium Amodæum iuxta formam dicti statuti, & alijs hinc inde deductis, dubitaui, an esset locus restitutioni summæ exact. à Mercurio vna cum expensis.

Et causa proposita die 25. Octobr. 1593. dissentien.dominorum suffragijs nõ potuit capi resolutio in hac vero positione dubio iterum discussio affirmatiuè pronunciatum fuit esse locum restitutioni dictæ summæ cum expensis,nam cum Mercurius præstitisset cautionẽ de restituen.omnia quæ acceperat in exequutione,sub conditione si per duas conformes iudicaretur appellationem

tionem interpositam per Dominum Carolum Gabrielium à senten tia primi Collateralis non fuisse reijcien.iuxta formam prædicti sta tuti, illa conditio satis videbatur purificata, eo ipso quod fuerat pro nunciatum appellationem non fuisse reijcien. tunc enim statim commissa fuerit stipulatio, & locus factus restitutioni summæ per Mercurium exactæ.

Nec propterea desierant esse conformes, quod in vna diceretur appellationem non fuisse reijcien. quoad melioramenta per Dominum Carolum in actis deducta, & in altera simpliciter pronunciarentur appellationem non fuisse reijciendam, satis enim erat, quod conueniret in effectu principali, quod appellatio non erat reijcienda, cum quantum ad conformitatem potissimum attendantur effectus, Ruyn.cons.114.nu.14.tit.de execut.rei iud.concl.1.num.33. & 34.

Maximè, quia illa verba consultoris, quoad melioramenta in casu proposito non videbantur importare aliquam distinctionem, videlicet quantum ad melioramenta suspenderetur, & quantum ad alia daretur exequutio, nam cum Carolus prætenderet omnes domus melioratas super quo non fuerat cognitum, & aliquæ ex illis apparerent melioratæ, & sententia primi Collateralis nulla facta mentione melioramentorum pronunciasset Mercurium in omnium possessionem fuisse immitten.non poterat admitti appellatio, quoad melioramenta, quia exequutio in toto suspenderetur, ex quibus satis aperte constabat prædicta verba quoad melioramenta, & secundum rationem, & secundum iuris dispositionem necessario importasse causam, nempe non fuisse reijcien. appellationem, causa autem nec alterat, nec diuersificat sententias conformes, Ruyn.in cons.114.num.14.lib.5.Gabr.d.conclus.1.de exequut.rei iudic. num. 34.

Minus etiam dicebatur obstare, quod vna ex dictis sententijs loqueretur de primo Collaterale; altera vero de Senatore, nam quamuis ita reprobaret sententiam præcedentem à Senatore latã, tamen quatenus ad articulum appellationis non reijcien. spectabat virtualiter ambæ loquebantur de appellatione interposita à sententia primi Collateralis, cum nulla alia appellatio fuisset reiecta, & de illa solum dubitaretur an fuisset reijcien.

Ad oppositionem factam contra d. Carolum, & quod in appellatione non expresserat causam, dicebatur primum satis de illa constare ex protestationibus in actis factis, & ex formula appellationis insinuata Capitaneo appellationis, qui grauauerat appellationem reijciendo.

Propterea respondebatur, quod cum possessoria in Curia Capi-

tolina vigore statuti, cap. 91. lib. 1. non regulentur secundum naturam merorum possessoriorum, sed secundum iudicia summaria, in quibus proceditur sine strepitu, & figura iudicij, vt in statuto Vrbis, cap. 88. appellatio sustinebatur non expressa causa grauaminis. Ang. cons. 267. nu. 1. ver. nec obstat quod dicatur, per Maran. de ord. iudic. par. 6. ver. & notes perpetuo, nu. 154.

De melioramentis vero constabat satis in genere ex dictis testium, ex quibus vnus erat ille, qui partem eorum in domibus fecerat. Alter vero deponebat se vidisse cum illa fierent, pro quibus dabatur retentio, l. si in area, ff. de cond. indeb. auth. in §. ex diuerso Instit. de rer. diuis. Neguss. in tract. de pign. memb. 4. p. 5. n. 8. Peregr. dec. 16. lib. 2. quia enim pro recuperandis melioramentis non com-
6 petit actio, sed tantum retentio, d. l. si in area. ff. de cond. indeb. Bart. in l. 2. nu. 3. vers. & ideo, de appell. recipien. Dec. cons. 28. nu. 2. propterea etiam in possessorio propter praeiudicium irreparabile admittitur appellatio, & suspenditur exequutio, exceptio enim retentionis ob melioramenta etiam in exequutione opponi potest, & nisi admittatur potest legitime appellari. Alex. cons. 85. num. 6. ver. praeterea etiam, lib. 5. quinimo nisi per retentionem, vel saltem per cautionem. Tertio melioramenta praetendenti succurratur potest ille nedum remedio appellationis, sed etiam actione spolij, & viam nullitatis intentare. Contar. in l. vnica. C. si de mom. poss. quaest. 24. nu. 32. & ita in foro Capitolino seruari testatur hic Petr. in pract. tit. de caus. nullitatis. nu. 27. ver. & ex rationibus.

Neque supradictum praeiudicium cessabat ex eo, quod versabamur in iudicio Saluiano, in quo satisfacto creditore domus cum melioramentis reuersura essent ad primos possessores, nam licet ista ratio suaderet non esse perpetuum prȩiudicium, medio tamen tempore non tollebatur praeiudicium, ex quo creditor iure sibi con petente priuabatur, quod satis erat, cum valeat argumentum de toto ad partem etiam respectu temporis. Bald. in l. si cui, de leg. 1. Ias. in l. diuortio. §. quod in vno notab. ff. solut. matrim. Gomes. in reg. de trienn. 98. nu. 1.

Non obstabat, quod melioramenta non sunt reficienda quando rem non probatur fuisse melioratam, quia vltra quod de hoc constabat ex testibus, dicebatur etiam quod cum de hoc esset videndum in liquidatione melioramentorum interim non poterat concedi immissio, & cessabat difficultas, ex quo saltem probabantur expensae in quibusdam domibus factȩ, quae veniebant reficiendȩ tanquam factae à domino in solo proprio. l. quod si seruus. §. sed & si & §. nec non. ff. de in rem. vers.

Com-

Competebat etiam Carolo retentio ob iura sibi ab anterioribus Creditoribus cessa cui propterea non poterant præferri posteriores creditores eos immittendo in possessionem non facta saltem oblatione l.cum prior, ff. de distra pign. Negus. de pignor.part.5. membr.3.num.3.

Ad plures alias difficultates excitatas per informantes pro D. Mercurio, tam super eius bono iure in negotio principali, quam super alijs articulis superuacaneum erat singulatim respondere, cum ad propositi dubij decisionem sufficeret adesse duas conformes ex quibus purificata conditione teneretur Mercurius pecunias exactas Carolo restituere, &c.

R. P. D. FABIO

TERRACINEN. PALVDVM.

17. *Maij* 1559.

EPITOME.

DAtur retentio melioramentorum antequam fiat exequutio, nec sufficit offerre cautionem bancariam.

IN vna Terracinen. Paludum inter Decanum, & DD. de Gottifredis, in qua Cardinalis habebat sententiam restitutoriam exequēdam in partibus possessis per Gottifredos, in quibus facta erant multa melioramenta restituenda ipsis Gottifredis, quæ tñ non erant liquida, & Cardinalis instabat pro exequutione offerens dare idoneā cautionem bancariā de soluēdo melioramenta liquidata, & Gottifredi volebant vti retentione bonorum donec sibi reficerentur melioramenta, & dato dubio fuit resolutum dari retentionem melioramentorū antequā fieret exequutio, quia constabat, quod bona erant meliorata, & certa pars liquidata, & alia erant liquidanda, quod non sufficit cautio bancaria, sed datur retentio. Capyc.dec.17. Ray.cōs.84.col.fi.vol.1. Put.decis.12.de re iu.Tiraq.de retr.conu.§.7.gl.1.n.3.Galles.de oblig.in for.cam.pag.

85.& contraria videntur not. in l.4.§.prætor ait.ff.de re iud.item Gozad.de pign.in 4.mem.1.part.nu.10. Caſtren. conſ. 251. vol.2. procedunt quando non conſtat de melioramentis, vel quando quis petit melioramenta ab aliquo non poſſidente,ſed hinc.Gothifredi poſſident,vt per Tiraq.in loco ſuperius allegato,&c.

DE MODO PROCEDENDI IN remedio interdicti; Quorum bonorum. Cap. IV.

1 *Interdictum quorum bonorum, quid operetur.*
2 *Contra quem conceditur.*
3 *Cui competat.*
4 *Quomodo vigore huius interdicti proceditur.*
5 *Si conſtat de legitimo contradictore legitime eſt citandus.*
6 *Hæres hæredis dicitur hæres primi teſtatoris.*
Secus in pœnalibus.
7 *Requiſita neceſſaria ad hoc,vt quis dicatur legitimus contradictor.*

1 INterdictum; Quorum bonorum, & interdictũ, quorum legatorum in ſupradicto iudicio adipiſcendæ exemplificatur.
2 Illud autem eſt reſtitutorium ad vniuerſitatẽ bonorum, & vniuerſam hæreditatem datur cõtra poſſeſſorem, ſeu detentorem hæreditatis.
7 Competit ſolum hæredi vniuerſali ſuccedenti ab inteſtato,non autem vſufructuario bonorũ, neque legatario,niſi forte legatarius, habeat in legato hæredis inſtitutionem;quia tunc pro ea parte dicitur hæres,per ea, quæ dicũt Franch.& Anch.in cap. ſi pater, de teſtam. in 6.& abſq; vniuerſalis hæredis conſenſu,legatum propria auctoritate, vel ex iudicis decreto capere poteſt,quod intellige,non exiſtente hærede,qui hæreditatem adiuerit,vt per Mohed. deciſ.302. Secus tamen dicendum erit eodem hærede exiſtente, qui hæreditatem adiuit: tunc enim non habet remedium l.fin.C.de edict.diu. Adr. tollen.vt per Corn. conſ. 103.per totum,lib.2.quia tunc habetur loco legatarij, non autem hæredis.Iaſon in l.edicto, eodem titulo. Et idem dicendum erit de vſufructuario omnium bonorum, vt per Puteum deciſ. 16.de cauſ. poſſeſſ.& in l.vſufructu bonorum legato.ff.ad l.falcidiam, & in vna Spoletana vſusfructus coram Sarnen. de anno 1540. Exiſtentibus

autem

autem hæredibus prædictis bona, seu legata capi non possunt sine facto ipsorum, vt per Alex.cons.82.num.3.lib.2.Natt.cons.395.nu. 4.& l.cum hæredes.ff.de acquir.vel amit.poss.vbi habetur quod bona non possunt capi propria auctoritate, quando per hæredes possidentur. In hoc autem iudicio ita proceditur. Inductis duobus testi
4 bus, illisque per notarium præmissa generali citatione per contradictas, siue edictum publicum iuxta temporum qualitates summarie examinatis super obitu testatoris, ac legitimatione personæ hæredis, constitoq; ex illorum depositionibus de dicto obitu, & N.tanquam hæredem ab intestato in hæreditate mortui succedere, præmissaque alia simili citatione contra quoscunque interesse putantes (ad videndum infrascriptum instantem immitti in possessionem hæreditatis, & bonorum q.A.mandatumque desuper opportunum decerni, & relaxari) in citationis huiusmodi termino iudex mandatum nisi ad primam cum intimatione relaxat, sub forma, quam in-
5 ferius habes. Animaduerte tamen, quod si de certo contradictore constiterit, debet procedi præuio monitorio; eoque legitime citato, ac seruatis debitis terminis, vt per Petr.de Ferrar.in forma libell.quo pet.hæred.ex testamento. Quare, & persona hæredis seruatis seruandis legitimari debet, vt in d.l.fin.eod.tit. Ea enim, quæ su-
6 perius dicta sunt de hærede, habent etiam locum in hærede hæredis: cum hæres hæredis dicatur hæres primi testatoris Aym.cons. 298.num.9.lib.2.ver.sicut dicitur de hærede hæredis, cui competit etiam prædictum remedium adipiscendæ, non autem recuperandę. Put.decis.10.de caus.possess. Et licet ex prædictis hæres hæredis dicatur hęres primi testatoris, tamen non ita procedit in pœnalibus, vt puta si testator prohibet suo hęredi alienationem bonorum suorum sub pœna priuationis hæreditatis: talis enim prohibitio non extenditur ad hæredem hæredis, ex deductis in decisione Caputaq. 118.lib.2.in manuscript.in causa Bonon.DD.de Populis.

Hoc tantum remanet in hoc iudicio animaduertendum, quod ad hoc, vt quis dicatur legitimus contradictor tria necessaria requiruntur. Primo, quod possideat. Secundo, quod bona fide possideat. Tertio, quod in continenti doceat de iure suo, ita tradit Rol. à Vall.in primo cons.num.7.lib.1.

DE REMEDIO L. FIN. C. DE EDICT. Diui Adriani tollendo. Cap. V.

1 *Mandatum de immittendo vigore remedij,& illius formula.*
2 *Cur opponatur clausula, Et si quis, &c.*
3 *Vis supradicta clausulæ,& de illius effectu.*
4 *Absque hac clausula, quodnam præiudicium infertur iura sua deducere volentibus.*
5 *Modus procedendi ad aperitionem, & exequutionem testamenti in scriptis.*
6 *Quomodo procedatur,quãdo testamentũ in scriptis,caret requisitis?*
7 *Quid faciat iudex si dubitatur, quod inter contendentes super assequutione possessionis deueniatur ad arma.*
8 *An huiusmodi remedium fideicommissario competat,& quid prius fuit obseruatum, ac complura alia requisita in remedio d.l.fin. contra quos, & quando competat.*
9 *Item complura alia de hoc remedio fideicommissario competenti cum copia decisionis.*

1 Mandatum de immittendo in possessionem vigore remedij l.final.C.de edicto diui Adrian.tollend.conceditur vigore testamenti,quod iudici exhibetur non abolitum, neque cancellatum,nec rasum, neque in aliqua sui parte suspectum. Inductisq; duobus testibus per Notarium modo præmisso in proxime præcedenti capite relato per Notarium examinatis,constitoq; ex illorum depositionibus de obitu testatoris,& legitimata persona hæredis in testamento scripti, præcedente citatione contra quoscunq; interesse putantes (ad dicendum contra iura producta,& repetita, videndumq; iurare testes super illorum recognitione,quatenus opus sit,necnon videndũ infrascriptum D.instãtem immitti in possessionem hæreditatis,& bonorum q.d.A.mandatũq; desuper opportunũ decerni,& relaxari.) In termino citationis, prævia recognitione testamenti, iudex relaxat mandatũ prædictum nisi ad primam diem cum intimatione. Cuius formula hæc est. De mandato Illustrifs.D.Auditoris Cameræ,&c.& ad instantiam D.N. hæredis q.A principalis,mãdatur Capitaneo,& exequutoribus Curiæ,ad quos spectat,quatenus statim visis præsentibus,sub mille ducat.&c.mandati exequutiui,& in subsidiũ excõicationis, alijsq; &c. pœnis debeant eundem D.N.princ.siue eius legitimũ procuratorẽ, in possessionẽ realem,actualẽ,& corporalẽ hæreditatis,ac omnium, & sin-

& singulorum bonorum mobilium, & immobilium, se mouentium iurium,& actionum per d.q. A. tempore sui obitus possessorum, vbiuis existentium,sibiq.competentium imposuisse,induxisse,& immississe, inductumque & impositum contra quoscunq. manutenuisse,& defendisse,ac de fructibus,& emolumentis dictæ hæreditatis,& bonorum respondisse,& responderi fecisse.Quoniam constito de testamento non abolito,non cancellato,neque in aliqua sui parte suspecto,ac de obitu testatoris,& legitimatione personæ hęredis,d.ita mãdauit,Dic &c.& quod in dicta forma mandati de immitten.possit etiã addi clausula,scilicet ipsumq.sic immissum manuteneatis,& defendeatis,ac conseruetis dicitur in l.carbonianum §.missum,nu. 1.ff.de carboniano edicto.Verũ,quia sæpe euenit, quod licet in bonis defuncti aliqua bona mobilia,vel immobilia reperiantur,tamẽ
2 sunt aliquo modo vendita,cessa,donata, particulariter legata cum particulari illorum hęredis institutione,aut aliquod aliud testamẽtum nouissimum,& præcedentis reuocatorium apparet, & post captam ab hærede possessionem coguntur interesse habentes bona prædicta via ordinaria, & per tres conformes sententias repetere, ad euitandum damnum hoc,in mandatis huiusmodi, quæ ex primo decreto summariè conceduntur,solent Iudices à multis annis citra addere clausulam, Et si quis,&c.quæ operatur,vt comparente possessore,vel interesse habente, tale mandatum resoluatur in simplicem citationem: vide in hoc doct.& præsertim Rip. qui late scribit in l.de pupillo.§.meminisse.de nou.oper.nunc.num. 20.& seq.Cuius clausulæ effectum sic distingnendo referam.Aut præceptum,in quo est apposita dicta clausula,Et si quis,&c.est nullum aliqua ratione, vel causa;vt puta,quia emanuit sine cognitione, vel sine partis citatione,& tunc talis clausula nihil operatur,siue cõpareat ille, cui est factũ tale præceptum,siue non,ex quo in eo dicitur, si quis senserit se grauatum,compareat,&c.& preceptũ nullum,cum non valeat,in nullo grauat,ideo nõ tenetur cõparere,vt in l.ea quidem, & ibi not.C.si mancipium ita fuerit alien.aut præceptũ est aliquod,& tunc si ille,cui factũ fuit præceptum non cõparet,remanet firmum: si vero cõparet,tunc resoluitur,vt habeat vim simplicis citationis, vt habetur in d.l.ea quidẽ,& de quo per Inno.in c.cum venisset, de rest.spoliat.Et in hac materia aduerte, quod valet præceptum factum cum d.clausula,Et si quis, &c. quando potest per iudicem incipi à facto, seu exequutione:sed si secus,requiritur ordo iuris, d. ff. de op.nou.nun.d.l.pupillo,eod.§. Item & secus si contenta in præcepto grauant partem,cui est factum pręceptum,vt in datione possessionis,de qua supra,vt habetur in d.l.fi.C.si per vim,vel alio modo.

do. Spec. in tit. de citat. in 2. col. in vers. inhibitio, quod dictum sequitur Patris de Put. in tract. syndic. in 4. col. ant. med. Et harum
3 clausularum medio Iudex causæ cognitionem pro interesse habentibus penes se retinet; Et de hac clausula sine præiudicio cuiusuis alterius legitimi possessoris, & illius effectu inferius tractabimus.
4 Nam alter hæres, qui hæreditatem absque dicta clausula obtinuisset, habita & consequuta possessione, causam iactationibus in Rota committeret, & Auditori Cameræ inhiberi faceret: & difficilius esset talem commissionem ad instantiam partis iura sua deducere
5 volentis reformare. Aduerte tamen, quod si testamentum est in scriptis conditum, & nondum apertum, antequam hæres obtineat se immitti in bonorum possessionē, debet obtinere illud aperiri seruata forma, quā supra, capite de aperitione testamenti, posui. Quādo
6 testamentū in scriptis receptum, caret requisitis, scilicet testib. subscriptione, & sigillis, nisi fuerit militare testamentum, (de quorum testamentorū militū priuilegijs habes in toto titulo, ff. & C. de milit. test. quæ poteris videre) Iudex aliquandiu in illius exequutione subsistit, donec de testamēti viribus discutiatur; ne pro possessionis essequutione inter assequi illam prętendentes ad arma deue-
7 niatur. Iudex tunc per modum prouisionis, ad euitandū scandala sine præiudicio iurium ambarum partium, & donec de meritis causæ cognoscatur, ad se possessionem auocat nomine curiæ retinendam; Inhiben. vtriq; parti, ne ad possessionē accedant, arg. l. fin. ff. de off. proconsu. & l. pro liberis, §. fin. de lib. caut. Quod decretum est merum interloquutorium, & ab eo non appellatur; cum possit quādocunque reparari: quia Iudex potest cras reuocare, & alium constituere possessorem ei beneuisum, vt per Paul. de Cast. in cons. 3. n. 2. lib. 2. & quod ab huiusmodi decreto non detur appellatio, tenet Rot. Bonon. Dec. 79. nu. 6. Cou. Var. qq. cap. 17. nu. 4. Ratio, quia cum possit per Iudicem, vt dixi, semper reparari, dicitur summariissimum possessoriū, Menoch. in vlt. remed. retin. nu. 41. (*Et, quod ex dicta clausula, sine præiudicio iurium ambarum partiū, præseruetur ius alterius etiā quoad possessionem, cui non censetur derogatū tenuit Rot. vt in vna Maceraten. hæredit corā R.P.D. Pamphilio. die 4. Iunij* 1590.) Sed si nemo comparet, expectato debito tempore iuxta distantiam loci defuncti, infra quod proximiores, & ab intestato succedentes verisimiliter notitiam habere, & comparere, ac eorum iura deducere possint, hæreditatem hæredi illi scripto in testamento, de cuius iurib. dubitatur, sine præiudicio succedentium ab intestato, cum cautione de restituendo meliora iura habenti, ac alias eius arbitrio tradit. Dubitatum aliquando est in tribunali, an
hoc

hoc remedium l.fin.competat etiam fideicommissario. Et licet iam retroactis temporibus pluries viderim fideicommissario (purificato tamen fideicommisso) mandatum de eum in bonorum fideicommisso subiectorum possessionē immittendo concedi: tamen postmodum à nonnullis annis citra, re satis controuersa, resolutum est, remedium hoc fideicommissario non competere, nisi facta ab hærede grauato saltem verbali restitutione: sine qua iura non transeunt in fideicommissarium l. restituta, ad trebell. Bart. d.l.fin.eod.tit.nu.9. vers.aut est facta. Vbi Dec.cons.25.nu.25.vers.sed tamen prædictis, qui testatur de communi; cum alijs per Menoch. in 4.remed.adipisc. poss. nu. 181. Et quod non propria auctoritate sed de manu hæredis capienda sit, testatur Put.decis. 3. de Testam. Remedium igitur est, quod adeatur Iudex, & citato hærede, ad faciendam dictam restitutionem, & tunc illo non restituente, in eius contumaciam Iudex legitimata prius eius persona, mittit fideicommissarium in possessionem hæreditatis. Quam practicam ponit Petr. de Ferrar. in form.libell.quo mod ag.ex substitution.in ver.quodque in primo casu. Aduerte tamen ad istum modum agendi, de quo in d. prox. Ferr.tunc à tali Iudicis pronuncia daretur appellatio. Nec video rationem, quæ possit adduci in contrarium, nisi forsan diceretur ad effectum euitandi circuitum, qui semper euitandus est, quando non est cum aliquo effectu, vt per Gallesi.ad for.cam.quæst.4.nu.4. quam rationem puto non sufficere; cum multa possint allegari in contrarium, & doceri quod circuitus non est inutilis ex rationibus deducendis coram Iudice appellationis. Nec in hoc vlterius elaborare volui, cum hæc quæstio pluries fuerit in Rota proposita, & præsertim in vna Romana bonorum de Comitibus coram Aldobrandino, tunc Rotæ Auditore, deinde Datario, successiue Cardinali Amplissimo, & denique Summo Pontifice. In qua decisum est, fideicommissarium ex remedio vtilis Saluiani interdicti in possessionem bonorum fideicommisso subiectorum immittendum esse ex pluribus, de quibus in dicta decisione facta de mense Maij 1580. quæ satis fuit notatu digna. *(Et propterea non ab re censui illā in fin. præsentis capitis adiungere. Et quod sententia immissionis in possessionem*
9 *ad fauorem fideicommissarij, etiam nō facta saltem verbali restitutione ferri debeat, fuit etiam alias resolutū in sacro Vrbis Auditorio coram bon.mem. Aldobr. in vna Senogallien. hereditatis, die 21. Iunij 1567. vbi de æquitate Canonica, & ad euitandum circuitum, fideicommissarius potest agere recta via pro fideicommisso absq. dicta verbali restitutione. Bald. in cap. in præsentia, nu. 31. in vers. dubito modo, & ibi Dec. in 2. not. de prob. Paris. cons. 12. nu. 115. li.*

2. &

2. & quia etiam fideicommissario vniuersali competit actio hypothecaria.vt in l.1.& ibi Bald. n.2.C.comm.de leg.& ibi Ias.col.3. in princ.cum Saluianum interdictum competat cuilibet habenti hypothecam,vt tradit Angel.Aret.in §.item seruiana, num. 9. vbi etiam Ias. nu.95. cum seq.)

Et hac decisione,& rationib.in ea deductis stantibus, proculdubio credendum est, in Vrbis Tribunalibus in posterum super hoc versiculo non amplius disputatum iri. Sed tantum purificato fideicommisso absq; aliqua verbali restitutione mandatum de immittendo fideicomissarium in possessionem bonorum fideicommisso suppositorum concedendum fore. Fideicommissario autem sufficit ad obtinendum,probare possessionem bonorum, quæ ipse petit de tempore mortis primi testatoris, ex cuius testamento agit Crau. cons.61.vers.sed an sufficiat,nu.60.in fin.& ratio,quia eà,quę testator tenuit plena possessione de tempore eius mortis præsumuntur propria, nisi contrarium probatur,vt per Bald.ibi citatum consil. 362.de fœud.lib.1.in fin.

Nota amplius,quod remedium d. l. fi. de quo in princ. præsentis cap.diximus,competit etiam contra tertios possessores bonorum hæreditatis cum titulo post mortem,tamen testatoris acquisito,vt per Dec.cons.59.Afflict.dec.119.nu.6.Quod intellige quando bona possidebantur per defunctum tempore mortis: Quia hæres in dubio debet poni in eo statu,in quo erat eius prędefunctus dicto tempore mortis.Et iste possessor,seu contradictor,occupando possessionem post mortē,videtur,quodammodo spoliare hæreditatem: quia facta est occupatio de possessione vacante,vt per Paul.de Castr. in l.quamuis,eodem titulo,vers.intellige dicta.(*Notandum insuper, quod iudex domicilij etiam respectu bonorum alibi sitorum, potest pronunciare hæredes in possessionem bonorum alibi sitorum,esse immittendos,licet quoad illa exequutionem per litteras remittere debeat ad iudicem loci. Bart. in l. fin. num. 13. Ang. Alb.Corn.Ias. Zaccar.& alij in C.de edict.diu.Adr. tollen. Menoch.de adipiscen. remed. 4. num. 403.)*

Et quomodo iudex possit citari facere subditum existentem extra suum territorium, docet Marant. in par. 6. de ordine iudiciorum in titulo de citatione primo membro iudicij sub num.40.quod non ita simpliciter affirmandum,sed cum distinctione. Paul.de Castro in l.edicto nu.10.vers.in ea gloss.C.de edict.diu.Adri.tollen.

Tenor decisionis Sanctiss.de qua supra habetur mentio.

R. P. D.

R. P. D. ALDOBRAN.

ROMANA HAEREDITATIS DE COMITIBVS

Lunæ 30. Ianuarij 1581.

DOmini tenuerunt, fideicommissario vniuersali, etiam antequam institutus hæres saltē verbaliter restituerit hæreditatem ab ipso aditã, cõpetere actionem hypothecariam contra præfatum hæredem, vt hæreditatem per fideicõmissum relictam restituere cõpellatur. Hanc enim opinionem tenuerunt Corn. cons. 132. num. 1. lib. 4. Iaf. in l. 1. nu. 6. C. com. & in addit. ad Bar. de fideicom. hæred. in prin. Couar. in c. Raynutius. §. 10. num. 4. de testam. Alciat. in l. 1. col. pen. circa fin. ver. sed an fideicommissario vniuersali. ff. de leg. 1. & ibi Iacob. de Nig. nu. 131. & Bolog. nu. 313. Bell. instit. de fideicom. hæred. nu. 1... & ibi Misinger. pariter nu. 70. Ant. Gomes. de subst. fideicom. num. 7. vbi plus voluit dari huiusmodi actionem etiam ante aditam hæreditatem, eo quia competit officium iudicis ad cogendum hæredem vt adeat.

Cum itaque in specie tot doctores habeamus hoc asserentes, & in contrarium nullus adducatur hoc particulariter negans ab horum opinione, visum fuit DD. nullo modo esse recedendum, præsertim ad effectum, vt sententia Rotalis possit dici notorie iniusta, idque tanto magis cum satis vrgentibus rationibus nitatur.

Non est enim dubium quin l. 1. C. comm. de leg. tribuens legatarijs, & fideicommissarijs tres illas actiones hypothecariam, & rei vendicationem, habet quoq; locum in fideicommissario vniuersali, sicut in legato vniuersali propter exequutionem fideicommissorũ, & legatorũ. l. 1. ff. de leg. 1. in quo conueniunt omnes in d. l. 1. in vlt. q. Bar. de leg. 1. vt in d. l. 1. C. com. de leg. & dicunt etiam omnes supradicti Doct. & voluit Corn. cons. 307. n. 15. lib. 3. & bene apparet, quia facta verbali restitutione est indubitatum competere hypothecariam, sed controuersia est circa rei vendicationem, vt per Couarr. vbi sup. & Neguf. de pign. in fin. n. 4. si igitur competit fideicom missario post verbalem restitutionem, ergo necesse est, quod proue

niat

niat ex dispositione d.l.1.cum nullibi reperiebatur statutum, quod antea fideicommissario vniuersali competeret hypotheca, nec etiã legatario,& fideicommissario particulari,licet aliqui,qui ad hoc cõtrarium voluerint,propter l.creditoribus.ff.de separ. bon.quod tamen falsum esse,a ferè omnibus recentioribus est animaduersum,vt per Alciat.in d.l.1.sub num,89.de leg.1.Dubium quoq; non est huiusmodi fideicommissario competere actionem personalem contra hæredem, qui iam adiuit, vt hæreditatem restituere compellatur. Bart.& Doctor.in l.si legatum.ff.ad trebellian.quo stante subintrat regula,quod in omnibus casibus, in quibus datur personalis actio, detur quoque hypothecaria, d.l.prima,in fin.C.com.de leg.& hanc esse regulam tradunt bene Alciat.in d.l.1.nu.29.& Socin.Iun.num. 448.de leg.primo,quo fit,vt cum hæc sit regula,qui fallentiam adducit,de ea clare docere debeat,idque tanto magis,quia cum Iustinianus profiteatur se has actiones legatarijs, & fideicommissarijs tribuisse ex coniecturata mente defunctorum,vt eorum voluntates facilius exequutioni demandari possent,nulla potest assignari ratio diuersitatis, quare coniectura voluntatis testatoris non ita vrgeat contra hæredem,sicut contra alios,& ita ante verbalem, sicut post verbalem restitutionem, præsertim quia ita faciendo Iustinianus prouidisset de hypothecaria, tempore quo fideicõmissarius minus ea indigebat,& denegasset eo tempore quo sibi plus ei erat necessaria. Cum enim sine difficultate post restitutam verbaliter hæreditatem,huiusmodi fideicommissario cõpetat personalis,& rei vendicatio,illi hoc non obstante concessisset tertiam actionem,quando autem omnem habuisset actionem personalem,scilicet ex testamẽto hoc remedium denegaret; vnde cum huic casui conueniant, & verba,& ratio l.1.C.comm.de leg. iuxta etiam regulas vulgares debet conuenire illius dispositio, cum præsertim hoc tendat ad faciliorem exequutionem vltimarum voluntatum.Non obstat l.pacta, & l.restituta.ad Trebell.quia vltra,quod tunc temporis forte verum erat, non competijsse huiusmodi actionem,cum ea à Iustiniano introducta fuerit,vt dixi,Hæc & omnia alia adducta pro contraria parte,loquuntur de hæreditarijs actionibus,& consequenter de illis quæ cõpetebãt defuncto,hæreditatis.n.est successio in vniuersum ius,quod defunctus habuit l.hæreditas de verb.sign.Ille namque cum per aditionem sint radicatæ in personam hæredis,non transferuntur de hærede in fideicommissarium,nisi mediante restitutione,vel in illis casibus in quibus lex hæreditatem habet pro restituta,l.fin.C.ad Trebell.& ad plus de illis quæ hæredi quæsita fuerunt mediante aditione,licet nõ competijssent defuncto,vt videtur declarare Rip.in l.1.

num.

num.10.& ibi Parif.nu.12. ff.ad Trebell. fed non loquuntur prædicta de illis actionibus,quæ non competebant testatori, cum à lege contra ipsum hæredem inductæ fuerunt.

Impossibile enim est,quod per restitutionẽ illæ competant,quia illas nec testator,nec hæres habuit,necesse est igitur, vt competãt absque restitutione ex sola legis prouisione,& quamuis remediũ l. fi.C.de edict.diu.Adr.toll.competat fideicommissario post factã restitutionẽ,etiam quod nunquã competierit testatori, hoc nihil est, quia cũ illud remediũ ex aditione fuerit acquisitũ hæredi.d.l.fi.potest transire de hærede in fideicommissariũ mediante restitutione, vt per Paris.in d.l.1.n.12.in fi.ad Trebell. quod nõ est in actione de qua agitur,vt dixi,quæ nunquã nec testatori,nec hæredi competit. Ex quibus tolluntur omnia, quæ in contrarium adducta fuerunt.

An autem sententia,de cuius validitate agitur,possit dici lata in Saluiano correspectiuato huic hypothecæ,quæ datur, vt hæres restituat hæreditatem DD. dixerunt particulariter videndum.

R. P. D. ALDOBRAN.

ROMANA DE COMITIBVS

Mercurij 17. Maij. 1581.

EPITOME.

Fideicommissario competit Saluianum interdictum.

SVMMARIVM.

1 *Sententia semper præsumitur lata ex causa, qua valere potest.*
2 *Et præsertim quando intentatur remedium saluiani, quia sententia lata præsumitur lata super eo.*
3 *Creditore satisfacto res ad eum amplius non pertinet.*

Domini tenuerunt sententiam de qua agitur latam esse in Saluiano interdicto cum illud,& non aliud remediũ possessorium Ill.d.Torquato competeret,vt alias fuit resolutum.
1 Sententia enim semper præsumitur lata ex causa qua valere potest l.si quis ad exhibendum, ff.de except. rei iudic.l. hæc enim,ff.de suspectis tut.Alex.cons.66.n.2 lib.5. Aym.cons.23. num.2. cum alijs alleg.hinc est,quod ex actis sententia declarationem recipit,l.ait prætor,§.si Iudex,& ibi glos.& Bart. de re iudic.
2 Idque tanto magis cum expresse hoc remedium fuerit intentatum, vt ex commissione fungenti vice libelli apparet, nec obstat, quod

quod non fuerit intentatum priuatiue ad alia remedia possessoria, quia nullum aliud competebat, vt est dictum.

Cui interpretationi verba sententiæ non repugnabant licet enim in sententia declaretur Ill. d. Hieronymum, & Federicum obligatos esse ad relaxandum, & restituendum d. Torquato possessionem hoc intelligendũ est, vt teneantur tanquam possessores rei vigore remedij possessorij, quod ex præcedentibus, & subsequentibus declaratur, in narratiua namque sententiæ dum narratur lis dicitur, quod ea vertebatur super possessione adipiscendæ, & deinde sententia mandat immitti in possessionem D. Torquatum, & imponit perpetuum silentium super possessione ex quibus liquet intentionem Iudicis fuisse solum pronunciare in iudicio possessorio.

Nec obstat, quod in præfato interdicto pronunciatum sit creditorem immittendum limitare donec fuerit satisfactus, quia dd. distinxerunt hoc modo, aut agitur hoc interdicto pro consequen. possessione rei, quæ non est in obligatione, sed in cautione, & quando alicui debentur puta 100. & pro cautione est hypotecata domus, & tunc procedit obiectum, immissio namque fit ad effectum, vt consequetur id. quod est in obligatione, & propterea tunc dicitur, quod debeat eum illa retinere donec sit satisfactus, quia eo satisfacto il-
3 la res amplius ad creditorem non pertinet, & quando hoc remedio agitur ad rem, quæ est in obligatione, & quæ debetur, vt in hoc casu non potest apponi hæc limitatio, videlicet legata est domus legatarius agit hoc remedio ad possessionem d. domus hoc casu non potest pronunciare legatarium esse immittendum in possessionem domus retinen. donec fuerit satisfactus, quia satisfactio consistit in exequutione possessionis domus, nihil enim aliud est dicere hoc quam, quod legatarius immittendus erit in possessionem domus retinendæ, donec exequeretur ipsam domum, quæ videretur mera nugatio.

Non obstat impositio perpetui silentij, quia intelligitur secundum naturam remedij intentati, & competentis.

DE PROCESSV IN REMEDIO interdicti; Quorum legatorum. Cap. VI.

1 *Hoc interdictum competit etiam hæredi, & quo casu.*
2 *Legatarius legatum de manu hæredis capit.*
3 *Monitorium in vim huius interdicti, & de clausula, si quis, &c.*
4 *An legatario actio summaria, & exequutiua competit, & appellatio concedatur.*

Moni-

5 *Monitorium contra legatarium pro restitutione legati.*

1 INterdictum, quorum legatorũ, etiam hæredi ad auocandam possessionem rei legatę à legatario, qui propria auctoritate illã occupauit,
2 competit: quia legatarius propria auctoritate legatũ capere nequit, sed de manu hæredis capere debet, vt late in prox. c. posuimus. Monitorium, quod in hoc iudicio fit est huiusmodi. De mãdato, &c. & ad instantiam, D. A. legatarij. q. d. N. cuiusdã casalis siti in partibus Latij, iuxta, & c. vt in testamento per d. Antonium Maynardũ d. Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Notarium sub die, &c. recepto, & alias prout in actis si, & cum opus fuerit verificabitur, Moneatur d. B. nepos, & hæres dicti q. d. N. exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximũ, sub mille ducat. & c. debeat eidem D. instãti, siue eius legitimo procuratori possessionem realem, actualem, & corporalem dicti casalis, vt præmittitur legati, iuriumq; & pertinentiarum eiusdem quorumcunque dimisisse, relaxasse, & consignasse, ac de omnibus, & singulis fructibus, redditibus, & prouentibus, ac emolumentis ex dicto casali per eum habitis, & perceptis, & quæ percipi poterũt vsq; in diem illius relaxationis, etiam ad rationem quanti plurimi valent, valuerunt, & valere poterunt in futurum integre satisfecisse. Et si senserit, &c. compareat, &c. Alioquin, &c. Si in pecunia consistit legatum, dicatur, (debeat eidem instanti de summa scutorum
4 mille sibi legatorum integre satisfecisse.) aduerso tamen de apponendo in similibus monitorijs clausulam, & si senserit se, etc. quia similia monitoria, quæ fierent absque dicta clausula vitio nullitatis subiacerent, sicut dicen. erit quando fierent à Iudice cum causæ cognitione, Ias. in l. ne quicquam num. 6. ff. de officio proconf. Abb. in cap. 1. nu. 6. de cauf. poss. et propr. Mand. in quæst. 7. de monit. In iudicio legati consequendi non semel dubitatum est, an actio exequutiua detur, seu in eo summarie procedatur, et an à condemnatione appellatio admittatur. Et quoad primam partem, vere affirmãdum esse censeo, summarie, et per viã simplicis citationis, absq; monitorio, seu porrectione libelli procedi, vt per Iason in l. edicto. C. de edict. diu. Adr. tollen. num. 6. Becc. conf. 17. lib. 1. quem refert Masucrius ad practicam Papien. in form. libell. pro leg. glos. 1. in verb. tres actiones nu. 23. quam veriorem, et communiorem attestatur d. nu. 23. Natt. ad Alex. conf. 98. vol. 2. in 1. additione, decis. Perusina 23. num. 10. Et quod causa legatorum sit exequutiua,

secundum Angel. in authen. de hæred. & falcid. §. illud nu. 13. cuius opinio est de communi, & de communi attestantur infrascripti, idem Franc. Beccius cons. 17. num. 6. & per totum consilium late comprobat Michael Cras. in §. legatum, quæst. 77. in fin. vbi subdit, non esse ab hac opinione recedendum, Simon. de Pret. de interpret. vlt. volunt. interpret. 2. dub. 3. num. 144. dicta decis. Perusin. 23. per totum. Et prædicta videntur sufficere, ad demonstrandum, quod pro consequutione legati competit legatario processus summarius, & exequutiuus. Quo vero ad secundam partem circa admittendam, vel non admittendam appellationem, cum hoc non sit de pertinentibus ad modum procedendi, sed potius ad Signaturam iustitiæ, ad eã me remitto. Idq; circa vtrámq; dubitationem attestor, quod non semel in Tribunali A. C. resolutum, obseruatumq; fuit, actionem summariam, & exequutiuam legatario contra hæredem competere pro legati consequutione; & appellationem interpositam sententiæ exequutionem non suspendere. Ea credo ratione, quod mentis testatoris sit, vt legatarius celerius suum consequatur legatum, & vt ipse legatarius, eiusque hæres impensis litium non grauentur; & deniq; vt legatarius eodem priuilegio gaudeat in legatum exigendo, quo hæres in hæreditatem consequendo, præsertim quando hæreditas est opulenta, & non est opus detrahere Falcidiam ex legatis pro supplemento æris alieni ipsius hæreditatis. In hoc autem casu, licet Iudex summariè, & exequutiuè procedat, tamen audiui Signaturam appellationem deuolutiuam, & suspẽ-
5 siuam concedere consueuisse. Hæres autem, qui contra legatarium pro legati restitutione procedere vult, hoc vtitur monitorio. De mandato, &c. & ad instantiam A. hæredis vniuersalis q. d. N. principalis, moneatur D. B. assertus dicti q. N. legatarius, detentor domus hæreditariæ prædicti q. N. sibi, vt asseritur, legatæ, quatenus infra triduum proximum, sub mille ducat. &c. debeat eidem D. instanti hæredi prædicto possessionem realem, actualem, & corporalem eiusdem domus, iuriumq; & pertinentiarum illius restituisse, relaxasse, & consignasse, legatumq; prædictum, quatenus sibi debeatur de manu ipsius hæredis instantis recepisse. Et si senserit se, &c. compareat, &c. Alioquin, &c.

DE INTERDICTO RETINENDAE. Cap. VII.

1 *Interdicto, vti possidetis, & vtrobique, quomodo procedatur.*
2 *Quasi possessio dicitur de his, quæ actu non retinentur.*
3 *Mandatum quod in hoc iudicio conceditur.*

4 *Man-*

4 *Mandatum de manutenendo aliquando est pars, interdum vero terminatorium iudicij.*
5 *Vbi agitur de titulo, rei, dicitur pars iudicii, & quo pacto procedatur.*
6 *Vbi de possessione duntaxat agitur, iudicii terminatorium est.*
7 *Vbi ad pensionis, responsionis, vel vsusfructus solutionem agitur, pariter iudicium terminat: & quis processus seruetur.*
8 *Modus antiquus concedendi mandata de manutenendo.*
9 *Mandatum de manutenendo non conceditur, nisi parte legitime citata, & praeuia causa cognitione.*
10 *Quaedam alia in hoc interdicto retinenda.*
11 *Decretum mandati de manuteneh. quo ad Iudicem non transit in Iudicatum.*
Secus si per cedulam à Iudice fuerit pronunciatum.

1 Interdictum, vti possidetis, & interdictum Vtrobiq; in hoc iudicio retinendæ exemplificatur. Monitorij super hoc re-
2 quisiti formulam superius designaui. Quo monitorio exequuto, & reproducto, & probata possessione, vel quasi, quę dicitur de his, quæ actu non retinentur, vt vsufructu, pensionibus, & annuis res-
3 ponsionibus, mandatum de manutenendo sub hac forma conceditur. De mandato, &c. et ad instantiam A. principalis, mandatur Capitaneo, exequutoribus Curiæ ad quos spectat, quatenus visis præsentibus, sub &c. debeant eundem D. instantem in sua possessione reali, actuali, & corporali domus sitæ, &c. in qua existit contra N. & alios quoscunque molestatores nunc, & pro tempore insurgentes manutenuisse, defendisse, & conseruasse, nec ab aliquo in dicta eius possesione, & fructuum perceptione molestari, aut perturbari permisisse. Quoniam dicto N. citato, & intimato D. ita mandauit, die &c. Quod quidem mandatum de manutenendo in aliquibus causis pars, in aliquib. vero terminatorium iudicij est. Vbi de titulo rei
4 contenditur; qui possidet petit manuteneri ac probata sua possessione per testes formiter examinandos, vel scripturas, seu partis confessionem, aut alias mādatum de manutenendo obtinet. Agens
5 vero hoc remedio interdicti retinendę debet verificare se possedisse tēpore turbationis, & litis contestatæ: alioquin nō obtinebit, Bart. in l. 1. §. fin. nu. 18. ff. vti possidetis. Papien. in form. libell. pro turb. possess. in ver. hodie tenet. nu. 1. Alex. cons. 88. vers. quoniam num. 3.
6 vol. 5. & in hoc pars iudicij, et non recipitur aliqua appellatio. Vbi de possessione tātum agitur, et inter partes contenditur, primo Iudex, ne partes ad arma deueniant, tunc per modum prouisionis, et

ex officio possessionem ad se auocat, vt supra in hoc secundo libro, de remedio l.fin.loquen.retuli; & nomine curiæ retinet, seu penes tertium citra iutium vtriusque partis præiudicium sequestrat, donec cognouerit quisnam possideat, & manuteri debeat: subinde visa possessione alterius ex collitigantibus, ad expeditionẽ causæ iuxta exitũ probationum procedit, & declarat possessorem in sua possessione manutenendum, & tuendum esse ad l.si quis à te fundum, & l. Colonus de vi, & vi armata, & in cap.in litteris, de restit.spoliat. In casu autem prædictæ sequestrationis Iudex non dicitur aliquem spoliare, neque priuare sua possessione: quia dicitur sequester, vt per Paris.consil.41.num.30.lib.1.& possessidet nomine illius, qui prius possidebat, vt in l.interesse puto.ff.de acquir. possess. Mohed. decis. 298. Et quod in casu prædicto Iudex ex officio debet modo præmisso procedere ad dictam sequestrationem, dicit Abb.in cap.dilectus. nu.12. de sequestr.possess.& tract.Gorn.cons.292.per totum, vol 3. In hoc terminat iudicium, & per appellationem exequutio non suspenditur. Vbi vero ad solutionem pensionis, responsionis, aut vsus-
fructus agitur, probata quasi possessione reali, & vera actoris, man-
8 datum de manutenẽdo cõceditur. Mandata huiusmodi de manute-
nendo nullo facto ordinario iudicio; sed probata summariè posses-
sione, citatis interesse putantibus per contradictas, etiam absque
9 clausula, Et si quis, &c. olim concedebantur. Post certum vero tem-
pus, clausula Si quis, &c. in illis apponi consueuit. Demum ex pro-
hibitione Pij V. in reformatione Tribunalis A.C. die. 4. Decemb.
1570. publicata in vers. mandata de manutenendo non conceduntur, nisi parte legitime citata, et præuia causæ cognitione.

10 *Quibus visũ est non inutile addere, quod si reus cõuentus probauerit se ante litẽ notã verè possedisse, & cõtinuasse, stante huiusmodi possessione, nullo modo conceditur actori mandatũ de manutenẽdo, vt in dec.diuer.396.p.1.corã Seraphino in vna Senen. Põtis Arrigo, quod quidẽ mãdatũ de manutenẽdo tuetur possessorem, etsi ciuiliter tantũ possideat, glos.in l.1.§.vltimo, in verbo, possidet, et ibi Bart.in §.interdictum.num 2.ff. vti possidetis, vt per Rot. in vna Veronen. parrochialis S.Pauli coram Illustriss.D. Card. Mantica tunc Rotæ Audito die 8.Iunij 1592. vbi dicitur, quod in hoc interdicto retinenda etiam in beneficialibus, titulus non est necessarius, sed sola possessio sufficit, quia prædo in sua possessione tueri debet, c. in litteris, de restitut. spoliat. & c.licet Episcopus. de præbend. lib.6. Abb. in c. quarelam.num.12.de elect. Couar.cons.237.nu.12.lib.2.Dec. cons.171.nu.11.vers.& quando alter possidet, secus tamẽ quãdo essemus in concursu possessorũ, quia tũc titulata possessio prefertur, vt*

te-

tenuit Rota in vna Bonon. iurisdictionis coram bo. mem. Card. Lancellotto die 1. Februarij 1574. nu. 1. & 2. in lib. 2. dec. diu. Et quod possessio instrumentalis, alio existente in possessione, nullius est momenti, nec priuat possessorem testatur. Alex. cons. 83. nu. 3. lib. 2. Dec. cons. 400. nu. 9. vbi quod hoc casu non sufficit recognitio coloni quãuis, § si conductor. ff. de acq. poss. Bero. quaest. 47. maxime cum non appareat de aliqua continuatione possessionis, quos omnes sequuti fuerunt DD. de Rota in vna Maceraten. haereditatis coram R.P.D. Pamphilio die 13. May 1587. Quibus accedit, quod à decreto mandati de manutenendo, & alijs similibus interlocutorijs non datur appellatio, cum grauamen possit reparari per appellationem à diffinitiua. Imo quandocumque constat Iudici de possessione alterius potest idem Iudex tale mandatum reuocare, nec quoad Iudicem transit in rem iudicatam l. quod iussit. cum ibi plenè notatis de re iudic.

11 Amplius non videtur praetereundum, quod decretũ mandati de manutenendo, quo ad iudicem nunquam transit iudicatum, & semper ab eo potest retractari, Rota in vna Valentina decimarũ. Ven. 23. Octob. 1598. coram Illustr. D. Card. Seraphino tunc Rotae Aud. & in vna Rom. vineae 20. Maij 1582. corã R.P.D. Robusterio, & propterea solet signatura ab hoc decreto mandati cõmissionem appellationis reiicere, secus tñ si per cedulã sententia iste manutenionis articulus fuerit à Iudice terminatus, quia tũc eã nõ totaliter reiicit sed alteri Iudici cõmittendo rescribit, vel cum clausula si quid exequendũ fuerit, vel cõstito, quod locus sit Aegydianae, vel quod in primis manuteneatur, qui fuerit manutenẽdus, & ita in facti cõtingẽtia nõ semel mihi occurrit in plurib. causis, in quib. ego fui procurator.

DE REMEDIO RECVPERANDAE. Cap. VIII.

1 *Remedium hoc est, plenissimum, generalius, & vtilius omnibus alijs remediis.*
2 *Interdictum vnde vi, cui detur.*
3 *Qui termini substantiales in his iudiciis possessoriis seruantur.*
4 *In summarijs non est opus libello.*
5 *Nec litis contestatione.*
6 *Nec calumniae iuramento.*
7 *In attentatis non seruantur termini substantiales.*
8 *In attentatis magis Iudicis contemptus, quam iuris, & partis laesio inspicitur.*
9 *Termini seruati in petitorio, dicuntur etiam seruati in possessorio, & quare.*

10 *Termini seruati in vno iudicio prosunt etiam in alio, quod inciden ter oritur quamuis diuersum.*

11 *Monitorium, & commissio habentur loco libelli.*

12 *Quid narrare debet in petitione, is qui agit remedio recuperandæ? Spoliatus præsumitur sine iusta causa à possessione cecidisse, nisi probetur contrarium.*

13 *Quæ necessario verificanda sunt in hoc iudicio. Et in alio iudicio competenti contra possidentem ex titulo.*

14 *Condemnatus in hoc iudicio non auditur in petitorio, nisi purgato spolio vsque ad vltimum quadrantem.*

15 *Idem erit dicendum quoad expensas, sufficit tamen deponere Iulium vnum cum oblatione residui.*

16 *Secus dicendum erit, quoad expensas reficiendas vigore commissionis, cum clausula, refectis expensis.*

17 *Quomodo, & quando detur essequutio fructuum contra condemnatum in hoc iudicio.*

Et quomodo Rota soleat respondere condemnato appellanti.

18 *Articuli, & iura in curia semper admittuntur, & quomodo. vt plurimum tamen ponuntur ad partes.*

19 *Remissoria in hoc iudicio quomodo detur, & quando denegetur.*

20 *In prophanis iudicijs passim datur remissoria sine fumo, & cum retardtione expeditionis causæ.*

21 *In prophanis, & ordinarijs iudicijs datur remissoria.*

22 *Actori succumbenti in hoc iudicio appellatio denegatur.*

23 *Formula sententiæ in caus. attentatorum, & an remedia reintegrandæ præscribatur, sicut cæteræ aliæ actiones præscribuntur, habes in decision. inferius impressa.*

1 REmedium reintegrandæ exemplificatur in hoc iudicio possessorio recuperandæ, quod est plenissimum genera-
2 lius, & vtilius omnibus remedijs possessorijs. Et interdictum Vnde vi, deiecto, seu spoliato per vim compulsiuã datur. In his, & alijs omnibus supra relatis possessorijs iudicijs tan-
3 quam summariis termini substantiales, vt in aliis ordinariis causis non seruantur; sed ta ntum hi quatuor, ad articulandum ad octauã diem, dicendum contra articulos, producendum omnia, & dicẽdum
4 contra producta ad secundam diem, omisso termino ad libellandum
5 quia in his libelli solemnitas non requiritur. Omisso pariter termi-
6 no, ad litem contestandum. Quia in summariis superflua est litis cõ testatio, vt in Clem. sæpe. de verborum obligat. citata per Afflict. decis. 283. num. 4. omisso etiam termino, ad iurandum de calumnia, quia

quia iuramentum eiusmodi non est necessarium, nisi à parte petatur. Quæ omnia bene explicata fuerunt per Rotam in decis. 2. de rescript. in nou. et Put. dec. 334. lib. 2. Quorum terminorum omissio
7 nullitatem ex defectu citationis induceret. Vt in eiusdem decisionibus. In spolio autem attentato, & in alijs attentatorum causis nulli seruantur termini substantiales (*vt videre est in practicabilibus Rotæ Romanæ de terminorum vsu, & qualitate nu* 8.) cum Iudex
8 etiam ex officio, constito de attentatis, ad illorum reuocationem procedat, & in illis magis Iudicis contemptus quam læsio iuris, & partis inspiciatur. Vt per Archi. c. cordi. in fin. in 6. & tradit Fran. in cap. illa. nu. 4. de appell. (*Et in eisdem practicabilibus Rotæ eodem tit. dicitur, quod si in causa nullitatis principaliter agitur, termini substantiales seruandi sunt, secus si in ea incidenter procedi-*
9 *tur, vt ibi nu.* 7.) Si autem termini substantiales seruati fuerint in petitorio, dicuntur etiam seruati in possessorio: quia petitorium habet in ventre possessorium, vt in decis. Aug. 16. Iunij 1553. in vna
10 Spoletana spolij. Sicut etiam dicimus, quod termini seruati in vno iudicio, prosunt in alio; quod incidenter oritur, quamuis diuersum sit, veluti possessorij nullitatis, & attentatorum, & similium, vt per
11 Palæot. annot. 184. in manuscript. In hoc autem iudicio possessorio recuperandæ, in monitorio, seu rescripto, quod loco libelli habetur, vt per Dec. cons. 483. nu. 7. Put. decis. 17. de senten. et re iudicata. (*text. in cap. præterea, & ibi Abb. nu. 7. de dilation. Bald. in l. eleganter. §. si quis poss. ff. de condit. indeb.*) debet narrari, agentem hoc remedio possedisse, et propter iniustas causa cecidisse à posses-
12 sione, et per illum, contra quem agitur indebite possideri, demum concludere se debere reintegrari ad suam possessionem, et aduersarium condemnari ad restitutionem dictæ possessionis, vt per Innoc. et alios in cap. cum ad sedem. de restitut. spoliat. et in cap. quærelam. de elect. Causa autem iniusta licet exprimatur, illius verificatio non est necessaria: quia actor præsumitur sine iusta
13 causa, à possessione cecidisse, nisi contrarium probetur; Innoc. et alij communiter in cap. post. electionem. de concess. præbend. Roland. consil. 6. num. 13. et consil. 41. num. 14. volum. 3. sed tantum sufficit docere de antiquiori possessione actoris, et detentione rei conuenti, vt per Abb. in d. cap. cum ad sedem. Alex. consil. 6. num. 5. volum. 3. & consil. 89. quinto volum. Modum autem articulandi pro eo, cui hoc interdictum competit contra titulo possidentem, docet decisio Pedemontana 93. numero 3. in
14 princ. ad quam recurre. Et condemnatus in hoc iudicio spolij non auditur in petitorio, nisi purgato spolio, vsque ad vltimum

quadrantem, vt per Bald. in cap. conquærente, in princ. de restit. spol. Abb. in c. accedens, & 20. vt lite non contestata. Aym. consil. 140. n. 3. Tiraquell. in tract. de retract. conuent. §. 4. in 6. glos. nu. 23.
15 Et idem dicendum erit de expensis reficiendis: tamen ante illarum liquidationem, sufficit deponere vnum iulium cum oblatione integralis residui, facta illarum liquidatione, Mohed. dec. 311. Gomes.
16 dec. 16. Secus dicendum erit de expensis reficiendis vigore commissionis habentis clausulam (refectis expensis) quia tunc debent realiter, & reintegraliter solui, nec agens auditur nisi prævia illarum taxatione, & solutione, immo non sufficit oblatio cum deposito, de quibus supra meminimus, Put. lib. 1. dec. 124. Verum cum de huiusmodi possessorijs remedijs, illorumq; processib. tanquam in practica quotidie occurrentibus, satis, late, & vltra onus susceptum differuerim placuit hæc quoq; pauca de fructibus, illorumq; restitutione, & exequutione referre. Licet igitur respectu possessionis fiat
17 exequutio, vt supra dixi iux. l. vnicam. C. si de momētanea poss. fuerit appellatum, tamen respectu fructuum, pendente appellatione, non fit exequutio, quia illorum causa non est momentanea, vt in d. l. vnica. C. de appellat. Idem erit dicendum de sententia lata in possessorio, quæ condemnat in expensis, & interesse: quia pendente appellatione non fit illorum exequutio, vt per Bart. & Bald. in l. creditor. §. iussus de appellat. idem voluit Specu. eod. tit. de appellat. §. in quibus. vers. sed quia appellatione. Afflict. dec. 358. in fin. Secus tamen si fiat exequutio rei spoliatæ, nam tūc fit exequutio in fructib. pendentibus, quia pars soli sunt, vt in l. fructus pendētes. ff. de rei vend. Afflict. dec. 77. in fin. & propterea DD. de Rota condemnato appellanti de Apostolis respondentes quoad possessionem dant refutatorios: quo vero ad fructus, & expensas terminum iuris. Antequam à supra relatis possessorijs iudicijs recedam, & ad alia deueniam, non ab re censui recedendum, tanquam quotidianum articu-
18 lum, & quotidie in tribunalibus controuersum, quod articuli, & iura, quæ dantur in quolibet ex dictis iudicijs, semper in Curia admittuntur, licet respiciant petitorium, cum solita clausula (saluo iure impertinentium, & non admittendorum) quia illi deseruiunt ad coadiuuādum ipsum possessoriū, Rot. dec. 5. de sequest. poss. & fruct. in nou. Abb. in c. 2. nu. 2. de causa poss. & propr. Dec. consil. 84. col. pen. ad fin. vers. non obstat. Afflict. dec. 7. per totam, Paris. cons. 60. nu. 7. vol. 3. solum etenim de illorum releuantia disputatur, quando petitur remissoria, Host. & alij in c. cum contingat. de offic. deleg. ibi Anto. de But. qui testatur de obseruantia, etiam dicit Ang. in l. si in speciali, de rei vendit. Dec. consi. 517. num. 3. Rot. decis. 25. de

testib.

testib.in antiqu.& de obseruantia testatur Verall.decis.145. li. 1.in manuscript.& in impressis decis.147.1.par. Tamen Rota d.decis.15.
19 de Testib.& Paris.cons.67.nu.38.vol.4.dicunt,quod admittitur testes,examinantur,& ponuntur ad partes:& deinde si de eis erit habenda ratio,in actis per particulare decretum Iudicis ponuntur;&
20 ita de stylo Curię seruatur.(*Vsque adeo,quod testes positi ad partes non probant,nisi ex Iudicis decreto in actis ponantur, etiam , quod fuerint corā Iudice examinati,Dec.& alij.in l.ea.C. de edend. Pedemon.dec.1.fere per totam,præsertim n.47. & 50.& in dec.diuer. coram Decano 445.part.1.*) Remissoria autē in hoc iudicio possessorio nō datur,præsertim in longinquis partib. nisi sine retardatione vlterioris processus:cum in huiusmodi remedijs non soleant admitti exceptiones requirentes altiorem indaginem,prout nec illę, quæ in continenti probari non possint , & quæ concernant petitorium,vt dicit Abb.in cap.fin.de ord.co. Et licet aliquando remissoria detur in possessorio recuperandæ, tamen id procedit , vbi exceptio probanda respiceret possessorium ipsum,non autem petitoriū, prout fuit resolutum in Rota in causa Portuen. de Columna die 9.
21 April.1579. coram Seraphino.In prophanis,& iudicijs ordinarijs passim datur remissoria sine fumo , & cū retardatione expeditionis causæ, vt in d.dec.in his,& pluribus alijs casibus,quibus remissoria, vel conceditur, vel denegatur, deq; illius processu. Vide scripta per
22 Vestrium in lib.6. sui tract.in rub.de remiss. ad partes. Nec silentio prętermittendum,quod appellatio non permittitur à sententia absolutoria lata ad fauorem rei conuenti in similib. possessorijs iudicijs,vbi locus est Aegydianæ constitutioni;& non dicatur quod illa tantū procedit in actore,non autem in reo conuēto.vt no. Ang.in l. quisquis,C.quorum appell. Quoniam in contrariū videtur esse veritas:nō n.debet licere actori,quod reo nō permittitur, vt per Spec. de dila.in §.fi.vers.in summa, Affl.d.310.nu. 6. cum absurdum esset, quod vnus posset appellare. alter , vero non, cum in iudicijs seruetur ęqualitas:& hanc opinionē tenēt,omnes,quod refert Cont. ad. l.vnicā.lim.17.per totā.C.si de moment.poss. & ita seruat Rota, vt per Angel.lib.3.dec.44.in repert.de appell.prohib.nu.6. Quib.addo circa admissionem articulorū,quod licet illi per Iudicem admittantur cum dicta clausula præseruatiua,saluo iure impertinentium, & non admittendorum;tamen ea operatur , vt illis postmodum visis in Camera, & constito de illorum impertinentia debet eos reijcere,vt bene explicat Ias.in l.si duo patroni,§.idem Iulianus.nu.13. ff.de iureiuran.qui autem dicuntur pertinentes , vel impertinentes ibidem videre poteris : & quando facile possit apparere de illorum

impertinentia habes per Grammat.in dec.45.nu.5.vsq;ad num. 9. Paril.in conf. 67. vol. 4. Rota in vna Camerinen. legati, coram R. P. D. Penia die 27.Iunij 1594.& quod reijciuntur etiam depositiones testium receptæ super illis dicit Maranc. in tit. de positionibus,seu articulorum productión.6.part.in versic. quod autem, nu. 23.in princ.Io.Andr.& Imol.& communiter doct. in cap.cum contingat,de offic.delegat. Et quod quis non teneatur illis respondere affirmat Specul. in tit. de positionibus in §. quibus modis positiones reprobentur sub num. 1. circa med. in versiculo si vero certus est part.2.antiq.impress. & sicut diximus de impertinentia articulorum pari ratione dicendum erit de impertinentia interrogatoriorum,quę cum visa fuerint impertinentia à Iudice erunt resecanda,quæ autem dicantur impertinentia tradit Rip.in l.1.nu. 41. ff. si certum pet.

23 De modo autem procedendi in causa attentatorum cum singula satis diffuse per Lancellottum in eius solemni tractatu de attentatis doctissime,& copiose relata fuerint nihil aliud scribere visū est, sed tantum addere,vt præsertim Tyrones,sciāt euenienti casu,quomodo in ea sit ferenda sententia, & quibus verbis concipienda placuit pluribus hic illius formulam subijcere, videlicet.

Christi nomine inuocato, per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam pro tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes de iuris peritorum consilio ferimus in his scriptis in causa, & causis quæ coram nobis in prima versæ fuerunt, & vertuntur instantia inter D. N. actorem ex vna, & D. N. reum conuentum de,& super spolio, & purgatione attentatorum, rebusque alijs in actis, & processu causæ, & causarum huiusmodi latius deductis, & illorum occasione partibus ex altera, dicimus pronunciamus,sententiamus,decernimus, & declaramus possessionem, seu occupationem, Tenutæ.N. cum omnibus suis iuribus, & pertinentijs per eundem N. post inhibitionem, de qua in actis ei legitime præsentatam, apprehensam, & captam fuisse, & esse attentatam, & innouatam, illamque cum omnibus inde sequutis, quæ de facto processerunt reuocanda fore, & esse, & reuocamus, ipsumque N. à detentatione, et occupatione huiusmodi in totum tollendum, et remouendum fore, et esse, prout tollimus, et remouemus, et præfatum N. ad pristinum suum statum, et possessionem, in quibus ante huiusmodi attentata, & inhibitionem fuerat plenarie restituendam, et reintegrandam fore, et esse, prout restituimus, et reintegramus, mandatumque desuper opportunum de illam restituendo,et amouendo respectiue decernendum, et re-

& relaxandum fore & esse, prout decernimus, & relaxamus. Molestationesque, vexationes, perturbationes, & impedimenta quæcunque per præfatum N. eidem N. super præmissis quomodolibet præstitas, factas, & illatas, factaque, præstita, & illata fuisse, & esse temerarias, iniquas, indebitas, & iniustas, temerariaque, iniqua, indebita, & iniusta, ac de facto præsumptas, & præsumpta, illasque, & illa eidem N. minime facere licuisse, neque de iure licere, & propterea in, & super illis eidem N. perpetuum silentium imponendum fore, & esse, prout imponimus, & nihilominus eundem N. in fructibus a tempore occupationis citra ex eadem tenuta perceptis, & vsque in diem illius dimission. percipien. ac in expensis in huiusmodi causa legitime factis condemnandum fore, & esse, prout condemnamus. Quorum & quarum liquidationem, & taxationem respectiue nobis in posterum reseruamus. Et ita dicimus, pronunciamus, & sententiamus, decernimus, & declaramus; omni meliori modo.

DE MODO PROCEDENDI IN CAVSIS restitut. in integr. Cap. IX.

Remedium restitutionis in integrum extraordinarium est, et in illius iudicio nunquam, aut raro pronunciatur A. esse, vel non esse in integrum restituendum: Sed tantum incidenter iudex cognoscit, et subinde ad vlteriora in negocio principali procedit. Quia quatenus restitutionem petens, restituendus de iure veniat per processum ad vlteriora habetur pro restituto, et sic ita euitatur circuitus, Vt habetur in formulario procurat. in titulo de restitut. in integr. Cassad. ibi citat. decis. 8. num. 6. de præscript. Vestr. eodem titul. lib. 8. num. 17. et quod Iudex non debet super restitutione in integrum pronunciare, sed tacite ad vlteriora procedere habetur per Marches. in cap. primo, part. secunda, de comm. San. nullit. num. 64. Si enim Iudex aliquem in integrum restituendum esse pronunciaret, materiam appellandi parti aduersæ præberet, et sic tres super restitutione, et aliæ tres super re principali sententiæ dicerentur. Super modo procedendi in hoc iudicio sufficiet dixisse, quod petens restitutionis beneficium, terminos, qui in aliis ordinariis iudiciis seruari solent seruare debebit: Huic etiam addo, quod procurator petens restitutionem in integrum debet habere speciale mandatum ad illam petendum, Abb. in cap. susci-

suscitata extra sub num. 6. de restit. in integr. aliqua alia de restit. in integr. habes infra: Qui autem hoc extraordinario remedio vti possint, & in quibus necessaria sit restitutio, ac infra quod tempus petatur. Item quomodo signatura rescribere solet abunde retulit Vestrius in quarto libro de dolo, & contum. & lib. 8. cap. 3. de restit. in integr. & per eundem moder. Marchess. in toto eodem titulo quem consule. Nec prætereundum censui, quod quando petitur beneficium restitutionis in integrum aduersus instantiam ab illis, quibus alias de iure competit, sequitur quod tale beneficium potest peti coram eodem iudice, & non est necesse adire principem, quia quilibet Iudex, siue ordinarius, siue delegatus sit, potest de restitutione in integrum cognoscere, & illam concedere maxime incidenter in causis coram eis verten. vt in l. fi. C. vbi, & apud quem citat. per Marant. de Ordin. Iud. in 5. part. sub num. 36.

ALIA EOD. TIT.
Cap. X.

1 *Extrema probanda in hoc iudicio recuperanda.*
2 *Ex possessione de præterito præsumitur de præsenti.*
3 *Secundum extremum probatur ex sustentatione litis.*
4 *Extrema requisita in iudicio petitorio.*

IAm dixi, & nunc repetendum esse censui, quod extrema probanda in iudicio recuperãda sunt
1 hic secundum probare actorẽ antiquitus possedisse, & conuentum nunc possidere, Menoch. de recuperan. poss. in præludijs num. 21. Gallesi. in fo. mul. variar. commiss. in primo tract. c. 28. super spolio de primo extremo habetur infra, & quod ad probandum spolium sufficiat probari se possedisse ante spolium, licet quis non probet se possidere tem-
2 pore spolij, cum ex possessione de præterito probetur possessio de præsenti, vt inferius probabitur, & quod hæc sit communis opinio attestatur, Rip. in cap. 3. num. 32. extra de caus. possess. & propriet. licet ipse videatur tenere contrariam sententiam, tamen ibi asserit tutius esse in iudicando à communi non recedere, qui enim semel possedit, præsumitur de præsenti possidere, Bartol. in l. siue possidetis sub num. 6. & 7. C. de probationibus. De
3 secundo autem extremo satis dicitur constare ex contradictione, & su-

et sustentatione litis, præsertim vbi tractatur de iure in corporali, Anc. de Butr. in c. suborta. num. 7. de senten. et re iudic. Alexan. consil. 73. in princ. lib. 2. Socin. consil. 18. num. 17. lib. 2. quos sequuti fuerunt domini de Rota in vna Romana rationis Bancariæ dd. de Boschis, et Gauotijs, coram Illustrissimo D. Cardinali Pamphilio, tunc Rotæ Auditore, in qua ego fui Procurator die 27. Octobris 1586. Decis. de Grass. 42. de restitut. spoliator. vbi dictum fuit per DD. constare de primo extremo ex instrumento captæ possessionis, de secundo autem extremo ex sustentatione litis cum alijs adminiculis. Et quod secundum extremum probatur per sustentationem litis, est text. in l. qui se liti. ff. de pet. hæredit. & l. is qui se obtulit, & l. si autem, ff. de re iud. Caputaq. decis. 369. nu. 12. per Paris. consil. 54. lib. 3. Cumq; hæc pauca dixerim de possessorio non dicendum

4 erit de extremis requisitis in petitorio scilicet in rei vendicatione, in qua duo videntur necessario consideranda, et verificanda, vt puta dominium, vel quasi, ex parte actoris; et possessio, vel quasi ex parte rei, Ias. in §. omnium instit. de act. nu. 22. et hæc superius dicta in proximo præcedenti, et præsenti cap. satis sufficiant pro docendo modum procedendi, et requisita probandi in hoc spolij iudicio, remanet tantum non inutile referendam notabilissimam resolutionem in hoc articulo actionis spolij, factam in Sacro Rotæ Auditorio, quam causarum Patroni perpetuo menti retineant, et ad eam

5 in facti contingentia recurrant, quam hic pro illorum, ac litigantium vtilitate imprimendam fore iussi, tenoris infrascripti.

R. P. D. SERAPHINO

Nullius, seu Mediolanen. remedij reintegrandæ.

Mercurij 17. Maij 1600.

EPITOME.

Remedium cap. reintegranda 3. quæst. 1. præscriptione tollitur.

SVMMARIVM.

1 *Remedium cap. reintegranda est præscriptibile, quemadmodum cæteræ actiones, licet priuilegiatæ.*
2 *Adducuntur fundamenta, & auctoritates in contrarium.*
3 *Omnes actiones tolluntur præscriptione quadragenaria.*
4 *Leges abhorrent dominia rerum stare semper sub incerto.*
5 *Præscriptio sicuti tollit dominium multo magis debet tollere actionem.*
6 *In remedio cap. integranda debent probari duo extrema.*
7 *Extrema possunt probari per testes de fama, & de auditu.*
8 *Possessorium absorbet petitorium.*
9 *Opinio hæc est magis communis.*
10 *Quid importent verba (quacunque temporis conditione) in cap. reintegranda.*
11 *Pactum de retrouendendo quandocunque, & perpetuo spatio triginta annorum excluditur.*
12 *Nulla est differentia inter ius ciuile, & canonicum.*
13 *Non est verum præscriptionem fuisse adinuentam propter dominium, & non propter possessionem.*
14 *Debilior est possessio, & minori tempore amittitur.*
15 *Exceptio præscriptionis, non solum dominium, sed etiam possessionem respicit.*
16 *Præscriptione hanc intelligunt DD. procedere contra actionem spolij simplicis prouenientis ex probatione duorum extremorum, non autem vbi constaret de vi, dolo, & mala fide.*
17 *Aduersus dolum, & malam fidem, nulla præscriptio opponi potest.*

FVit mihi per memoriale Sanctiss. D.N. commissa ardua illa quæstio, & adeo inter iuris interpretes controuersa in Rota proponerem. An remedium cap. reintegranda, 3. quæst. prima sit impræscriptibile, vel potius alia præscriptione tollatur, & causa per DD. exactissime discussa, fuit conclusum, omnibus idem sentientibus, vno tantum excepto hoc remedium præscriptione tolli, quemadmodum cæteræ actiones, quantumuis priuilegiatæ, sed antequam ad rationes decisionis veniam, non erit inutile rationes, quibus mouentur Doctores contrarium sentientes deducere, vt earum cum contrarijs argumentis collatione facta, veritas facilius eruatur.

2 Primum itaque,& præcipuum fundamentum huius sententiæ fit in dicto cap. reintegranda in illis verbis, quacunque temporis conditione, Ex quibus colligunt nullo tempore hoc remedium præscribi.

Secundo deducitur auctoritas glosæ fin.& Doctorum.qui eam sequuntur in cap. sollicite de restit. spoliat.quæ vult perpetuo agi posse hoc remedio.

Tertio nituntur actoritate Rotæ,quæ sæpius hanc sententiam amplexa,vt videre est in decis.Cassad.6.de restit.spoliat.Puta 118. lib.1.Moded.18.de restit.spoliat.Simonett.60.Verall.296. lib.1.& Mohed.ai. repertam fuisse annotationem Ludouici Romani attestantis idem antiquis temporibus Rotam censuisse, & deinceps in pluribus causis auctoritatem antiquarum decisionum Rota est sequuta.

Quarto videtur hæc opinio,niti ratione rationabilis odij, quo digni sunt illi, qui aliorum bona,& possessiones inuadunt, qui ideo nulla tuti sunt præscriptione,quæ neque dari potest,etiam post decursum tempus mille annorum, si a principio spoliator fuit dolosus,vel violentus,iuxta receptissimam Canonistarum opinionem.

Postremo allegantur auctoritates plurimorum Doctorum, qui hanc sententiam defendunt,quorum fiet mentio in solutione argumentorum huius partis.

Contraria vero opinio nititur multis,vrgentissimisque argumentis, & auctoritatibus.

3 Et primo, quia tam iure ciuili, quam Canonico omnes actiones tolluntur præscriptione quadragenaria,vt probatur in l.sicut, & l. omnes. C.de præscript. triginta, vel quadraginta annorum, Authen. quas actiones, C. de Sacrosanct. Eccles. cap. ad aures, & cap. illud, & cap. quia indicante de præscript. cap. placuit il primo, & cap. post quingentos 16.quæst. 3.in quibus iuribus ponderantur dictiones vniuersales qualemcunque actionem tollentes & maxime in cap.ad aures,vbi omnis prorsus excluditur actio,quę verba ponderænt Ruyn. cons.103.num.7. lib. 5, & facit Ias. cons. 115. num. 27.lib. 4. Aym.cons. 294. Roland. cons. 72. num. 20. lib. 2.

4 Secundo leges abhorrent dominia rerum stare semper in incerto, l. prima de vsucap.§. 1.inst. eod. l. cum notissime C. de præscr. 30.annor. & etiam litium immortalitatem, l.fin. & ibi glos.in verbo finis pro suo.

5 Tertio cum temporis præscriptio tollat dominium,quod est maximi præiudicij,vt per Bartol. in l. rem alienam de pig. act. multo magis

magis debet tollere hanc actionem possessoriam leuioris praeiudicij, vt arguit Castrens. cons. 205. num. 3. lib. 1. Socin. in l. rem quae nō bis, num. 18. de acquir. possess. Paris. cons. 1. num. 155. lib. 1. Bald. de praescript. 4. par. princ. quaest. 20. num. 1. Roland. cons. 72. num. 19. lib. 2. & consil. 6. num. 8. lib. 3.

6 Quarto multum hanc sententiam comprobare videtur, si consideremus quid in hoc remedio, & quomodo veniat probandum, nam cum sufficiat probare duo extrema, nempe possessionem antiquissimam actoris, & possessionem recentem rei, & illa
7 probari possit etiam per testes de fama, & de auditu, qui in antiquis admittuntur, & semper eueniat, vt propter antiquitatem, & sinistros casus bellorum, incendij, pestis, & similium instrumenta, quibus possessores sese tueri possent, sint deperdita, vel etiam vetustate consumpta, certe ex tali perpetuitate huius remedij facile Domini proprijs bonis iniuste priuabuntur in maximum praeiudicium reipublicae, vt per Mohedanum decis. 17. de restitutione spoliatorum. Sarmien. de redditibus Eccles. part. 1. cap. quarto, num. 11. & Selecta. interp. lib. 2. cap. 13. num. secundo, & quod est valde absurdum remedio possessorio, adeo priuilegiato circa probationum qualitatem tollitur dominium legitime praescriptum, & redditur inutile aduersus omnes iuris regulas, quibus perpetuo traditum
8 est petitorium absorbere possessorium, et nihilominus hic contrarium euenit.

9 Quinto negari non potest, si enumeremus auctores hanc opinionem sequentes hanc esse magis communem, prout testantur Gabriel. conclus. quinta, num. 64. de restitutione spoliator. Contar. de moment. possess. §. 4. limit. 2. num. 26. vsque ad num. 29. Pontan. de spol. lib. 3. cap. 2. num. 91. Decian. consil. 65. num. 2. lib. 3. Crot. cons. 47. num. 29. lib. 1. Honded. consil. 82. num. 49.

His rationibus adducti Domini hanc sententiam amplexi sunt, superest solum respondere his, quae in contrarium deducta fuerunt.

10 Et primo, quia Basis contrariae sententiae tota constituitur in cap. reintegranda, videndum est de intellectu illorum verborum, quacunque temporis conditione, quae reguntur ab illis verbis in fine positis perdidisse noscantur, et certum est naturalem, et verum sensum conditionis temporis referri potius ad qualitatem missionis, quam ad temporis quantitatem lege prima, §. denique ait. de aqua, et pluuia arcenda l.

te-

testium, in princ. de testib. Rebuff. in l. conditionales 62. ver. 4. de verb. signif. quod eo magis dicendum, quia referuntur ad deperditionem, quæ non temporis cursum, sed initium amissionis respicere videtur, prout, & aliæ qualitates ibi apposita, captiuitatis, doli, violentiæ, & quarumcunq; iniustarum causarum, quod sensisse videtur ibidem Archid. dum dicit forte ibi erat guerra, vel metus latronum nemo audebat ibi morare, & hęc verba importare qualitatem temporis, et non præscriptionem, de qua in eo text. non agebatur, tradit Cont. de mom. poss. §. 4. limit. 2. nu. 22. post Bellam. et Io. de Turrecrem. Castren. cons. 105. nu. 3. part. 1. et bene Gallesi. de exerc. iuriscon. lib. 3. nu. 56. Modern in remed. 15. recuperan. num. 422. et demum ita videntur sensisse Gratianus huius canonis compilator, qui in summario suo ante hunc canonem non apponit dictionem temporis, sed simpliciter ait ablata quacunque conditione in eodē loco, vnde subrepta fuerant esse reuocanda, et hunc verum, et germanum sensum appellat Nicol. Grauatius ad Vestrium. lib. 2. cap. 3. nu. 41. neq; est verisimile Pontificem vna vocula, eaque ambigua voluisse totam materiã pręscriptionum subuertere, vt in hac eadem materia præscriptionũ tradit gl. in c. 1. §. præterea, in verb. præscriptione, de capit. Cõradi, vbi verba illa nulla obstante pręscriptione interpretatur, de decemnali, vel vicemnali, nõ autem de 30. aut 40. annorũ præscriptione, hac ratione mota, ne totã materiã præscriptionum multis vigilijs excogitatam subuertere, et radicitus euellere videatur, quã glossam cõmuniter esse approbatam constat ex traditis per Tiraq. de retract. conuentio. §. 1. gloss. 2. nu. 12. quod ex eo confirmatur, quod posteriores Pontifices in c. ad aures, et alijs supra allegatis trigenariã et quadragenariã præscriptionem omnem prorsus actionem excludere voluerunt, adeo quod et si verba illa conditione temporis importarent præscriptionem, nihilominus eis ex sequentibus constitutionib. derogatum fuisse appareret.

Secundo non obstat auctoritas glossæ, in cap. solicite de restit. spoliator. vbi ait, ad damnum, siue pœnam perpetuo agi posse, quia nulla conditum temporis apponi potest, cap. reintegranda 3. quęst. 1. nam sublato fundamento, quod fit in dicto cap. tollitur etiam opinio glos. quæ illi innititur. præterea cum vtatur dictione, perpetuo, ea est intelligenda, prout in similibus terminis passim vsurpatur, vt ista perpetuitas concludatur spatio 30. vel 40. annorum opponi post. inst. de par. pet. et temp. act. et concordantes textus desumi possunt apud Brisson. de verb. signif. in verbo perpetuæ actiones, et potest etiam intelligi de actionibus, quæ competunt aduersus violentos, et dolosos, cum loquatur de damno illato, et de

N pœna

pœna,& hic nō est casus de quo agitur,vt infra dicitur quare Doct.
qui simpliciter referunt,& sequuntur hanc glosam non multum fa-
ciunt pro hac parte,cum sint intelligēdi iuxta vulgarē significatio-
nem dictionis, perpetuo in hac eadem præscriptionis materia non
obstante quacunque vniuersitate, & prægnantia verborum, vt in
11 pacto de retrouendendo quandocunque, & perpetuo censuit Rota
spatio 30.annorum excludi ex cons.Bal.303.lib.1.in causa Reatinæ
tenutæ 13.Aprilis 1579.coram Illustriss.Lācellotto,& 12. Decem-
bris 1588.corā R.P.D.meo Pamphilio,& glossam ita sensisse est ve-
risimile,postquam fecit mentionem temporalium, & perpetuarum
actionum,iuxta iuris ciuilis dispositionē, quæ clara est, nec ab ea
recedit ius Canonicum,vt ex allegato c.ad aures,& alijs aperte col
ligitur,& in materia præscriptionis excepto casu malæ fidei,nulla
12 est differentia inter ius ciuile,& canonicum,vt tradunt Abb.& alij
13 in c.de præscript.neque obstat,quod præscriptio secūdum aliquos
fuerit inuenta propter possessionem,quia hoc esse falsum colligitur
ex cap.iubemus 16.q.3.& ex l.fi.C.de edict.diu.Adr.toll. & ex l.cō-
14 petit.C.de præscriptio.30.vel 40.annorum, imo multo debilior est
possessio,& minori tempore amittitur,vt per Innoc.in c.quærelam,
& ibi Bellam.nu.10.& alios relatos per Contard. vbi supra nu. 31.
neque obstat,quod in iudicio spolij non admittatur exceptio domi-
15 nij,quia exceptio præscriptionis non solum dominium,sed etiam
possessionem respicit,& ideo non minus est admittenda quam exce
ptio illa, quod quis facto suo ceciderit à possessione.

Tertio loco non obstat auctoritas Rotæ,quia si bene consideren-
tur decisiones allegatæ apparebit contrariam sententiam obtinuis-
se cum magna controuersia,& difficultate, & eorum compilatores
pro maiori parte contrarium sensisse, quare non est habenda ratio
eorum, qui auctoritate Rotæ moti, hanc sententiam amplexi sunt,
quæ quamuis plurimum semper valuerit, præualere tamen debet
ratio, & veritas tot alijs non contemnendis fulcita auctoritatibus.

Non obstat ratio odij rationabilis aduersus intentatores rerum
alienarum, quia hanc præscriptionem intelligunt Domini proce-
16 dere contra actionem spolij simplicis prouenientis ex probatione
duorum extremorum iuxta stylum Rotæ, non autem vbi constaret
17 de vi,dolo,& mala fide, cum nulla præscriptio aduersus dolum, &
malam fidem opponi possit cap.fin.de præscript.& hoc fortasse sen
tit Papa in illo Canone in illis verbis,per quascunque iniustas cau-
sas,& hanc exceptionem admittunt Doct.allegati per Contar. in
d.limit.num.34.& 35.

Quantum ad auctoritates, quæ deducuntur si tollantur e medio
Doct.

Doct. qui ex professo hanc quæstionem non tractant, & qui simpliciter sequuntur glossam, cap. solicite, dicentes illud remedium esse perpetuum, quæ verba non excludunt præscriptionem 30. vel 40. annorum, vix reperitur aliquis præter solum Imol. in c. 2. de rest. spol. qui contrarium aperte senserit ante decis. Cassadori, vt fuit animaduersum per Gallesium, Rursus si tollâtur Doctores, qui potius auctoritatem Rotæ sequuti sunt, quam pondus rationum in contrariam facientium, apparebit longe pluribus auctoritatibus fulcitam esse partem contrariam, & id fatentur Doct. supra allegati dicentes hanc esse magis communem, & ita recedendo ab antiquis decisionibus fuit per Dominos conclusum hanc opinionem æquiorem, & veriorem esse, & dignam S.D.N. approbatione.

Ita resolutum fuit me proponente in plena Rota 17. Maij 1600.

ALIQVA ALIA DE RESTIT. IN integrum. Cap. XI.

1 *Procurator debet habere speciale mandatum ad petendum beneficium restitutionis in integrum.*

2 *Procurator ab exequutione non appellet sine speciali mandato.*

3 *Restitutio in integrum non impedit exequutionem cœptam.*

4 *Et quando dicatur cœpta exequutio.*

VLtra relata in proximo præcedenti cap. 9. de restitutione in integrum, non videntur superflue referenda, & repetenda, quod procurator petens hanc restitutionem debet habere speciale mandatum. Abb. in cap. suscitato, extra de restitut. in integr. sub num. 6. hæc quoque referam, vt puta quod procurator generaliter constitutus ad li-
2 tes, causas ab exequutione non potest appellare, sed mandatum speciale requiritur. Felyn. in cap. quoad consultationem, num. 21. de re iud. Roland. à Vall. cons. 43. sub num. 11. volum. 1. cum ibi citatis.

Secundo, si principaliter hæc restitutio à procuratore petatur, mandatum pariter speciale requiritur, vt supra meminimus, secus tamen si incidenter petatur, vt bene explicat Lucas Pet. in eius praxi Capitolina, lib. 7. de causis rest. in integr. num. 13.

3 Tertio, quod ea non impedit exequutionem factam vigore mandati relaxati, captis scilicet pignoribus, & tunc signatura intelligit quod sit cœpta exequutio ad hoc, vt ea per restitutionem in integrum nô impediatur, licet Rota aliter dicat, quod scilicet satis suf-

ficit dicere cęptam esse exequutionem per solam mandati relaxationem, vt habetur in decisione inferius scripta, & licet multa alia non præter rem hic addi, & referri potuerint, tamen cum ea pertineant ad signaturam, ideo in facti contingentia recurrere ad eos, qui de vtraque signatura ex professo scripserunt, & signāter ad modernum tract. R.P.D. Marchesani nouissime in lucem editum, vbi omnia in hac re copiosissime, & doctissime habes, huic restitutionis in integrum, articulo tantum addere visum est, quod si apud patronum causæ dubitari contingat circa hunc articulum, vt puta quando ea dicatur principaliter petita, & quando incidenter recurras etiam ad eundem Lucam Pet. in cod. tit. per totum, qui omnia optime, ac doctissime explicat.

R.P.D. PAMPHILIO

CORNETANA PECVNIARIA.

Mercurÿ 4. Iunÿ 1601.

EPITOME.

Restitutio in integrum non impedit exequutionem iam cęptam.

SVMMARIVM.

1 *Non est locus arbitrio ad retardandum exequutionem.*
2 *Arbitrium intelligitur, prout de iure.*
3 *De iure restitutio in integrum non impedit exequutionem iam cœptam.*
4 *Vt dicatur exequutio cœpta, sufficit, quod fuerit decretum, & relaxatum mandatum.*

1 Domini dixerunt nō esse locum arbitrio ad retardandam
2 exequutionē, quia arbitrium intelligitur, prout de iure, Bar. in extrauag. ad reprimen. &c. in verbo videbitur, nu. 8 Paris. cons. 56. nu. 5. lib. 1. de iure autem restitutio in integrum non impedit exequutionem iam cæptam. Alex. consil.

223.nu.6.lib.6.Rip.in l.4. §.cōdemnatum sub nu.30.ff.de re iudic. Put.decis.10.de rest.in integ.& dec.285. lib. 2. & fuit resolutum in causa Cartaginen.decanatus 18.Decem.1587.coram R. P. D. Bubalo,& antea coram eod.in causa Burgen. decimarum de scalante 28.Octob.1586.& alias sæpe,in casu vero de quo agitur non solum
4 ante petitam restitutionem fuerat decretum, & relexatum mandatum exequutiuum,quod sufficit,vt dicatur exequutio cæpta, vt per Put.d.dec.285.& habetur in dictis dec. Cartaginen. & Burgen. sed etiam exequutio fuerat facta realiter in partibus, & realiter hic in curia in persona fortunij.

DE IVDICIIS ORDINARIIS. Cap. XII.

1 *Auditor Cameræ,quarum sit causarum iudex competens.*
2 *Causæ exequutionis literarum Apostolicarum cognoscuntur ab. A.C.in prima instantia etiam in beneficialibus.*
3 *Auditor Cameræ est ordinarius Iudex officialium,curialium, & mercatorum.*
4 *Ad horum instantiam omnibus iudicibus inhibet.*
5 *Item est iudex superintendens Curiæ Burgi, Turris Nonæ, & Curiæ de Sabellis.*
6 *Habetur ad A.C. recursus à grauaminib.in dd. Curijs illatis & ipsa inhibet.*
7 *Romani possunt declinare forum A. C. vtendo priuilegio Pop. Rom.concesso.*
8 *In exequutione ob eam inter Romanos habet locum præuentio ex parte actoris.*
9 *Coram A.C. iudicia ordinaria, & aliqua exequutiua per viam monitorij,non autem libelli introducuntur.*
10 *Per viam citationis omnes causæ ordinariæ à 20. ducatis infra incohabantur.*
11 *A sententijs latis,seu decretis in huiusmodi causis summam scutorum 20.exceden.datur appellatio.*
12 *Secus à 20.infra.*
13 *Proceditur etiam per citationem contra Mercatores, Notarios tribunalis,& illorum scribas,& familias.*
14 *Item in dependentibus ab obligatione camerali.*
15 *Quomodo contra sequestratarium mandato contra debitorem relaxato procedatur.*
16 *Contra debitorem debitoris obligati in forma Cam. exequutiue proceditur.*

17 *Sequestratarius non obligatus in forma Cam. si condemnetur appellat, & eius appellatione pendente nihil inuocatur.*

1 AVditor Cameræ in vim suarum ordinariarum faculta-
tum, quas vti pro intelligentia eorum, quę in hoc opere
continentur, apprime necessarias, in illius calce impri-
mendas curauimus. Est Iudex competens, et ordinarius
quarumcunque causarum ciuilium, criminalium, beneficialium, et
prophanarum, inter, & contra quascunque, personas, quauis aucto-
ritate, dignitate, & potestate fungentes, & præfulgentes in Romana
Curia, & extra eam in prima, secunda, & alia quauis instantia per
viam monitorij, aut per appellationem, exceptis his, quæ ex dispo-
sitione sacri Concilij Tridentini, c. causæ omnes, sess. 24. in partibus
coram locorum ordinarijs cognosci debent. Ex his vero excipiun-
tur causæ super exequutione quarumcunque litterarum Apostoli-
carum, quæ in Curia, & ab eodem A.C. licet causæ beneficiales sint,
in prima instantia cognoscuntur. Insuper A.C. est Iudex ordinarius,
3 competens, & particularis quoruncunque officialium Romanę Cu-
riæ, & Curialium, ac mercatorum, & ad eorum instantiam partibus
4 inhibet, ne ipsos alibi, quam in suo Tribunali molestent. Præterea
5 est iudex superintendens Curię Burgi, Turris Nonæ, & Curiæ de Sa-
6 bellis, & à quibusuis grauaminibus in prædictis curijs illatis appel-
latur, & ad eum recursus habetur, ipsiusque sua ordinaria auctorita-
7 te inhibet. Romani autem si forū A.C. declinare voluerint priuile-
gio Populo Romano concesso vti poterunt, exceptis tamen Ca-
8 meralibus obligationibus, in quarum exequutione præuentio ex
9 parte actoris locum habet. In Tribunali A.C. iudicia ordinaria, &
etiā exequutiua, vt puta vigore Breuis, & literarum Apostolicarum
10 introducuntur via monitorij, nō autē libelli, vt alibi solet. Per viā
citationis introduci, & inchoari possunt omnes causæ etiam ordi-
nariæ, quarū valor summā viginti ducatorum auri de Camera non
excedit: ac in illis summariȩ, & iux. ordinarias facultates ipsius Au-
ditoris procedi potest. In causis vero ducatos Viginti non exceden-
tib. appellatio cum deuolutiua, tū suspensiua conceditur, & iuxta Si-
11 gnaturæ reformationęm, à Decem ducatis supra, quæ postmodum
ex ordine fel. rec. Pij Papæ Quinti ad ducatos Sexdecim est extensa,
& iuxta præsentem iustitiam ad scuta 20. monetæ à qua summa in-
fra exequutio, appellatione quauis nequaquam obstante, datur.
Procedit amplius A. C. per citationem, & summarie inter, & con-
tra mercatores, & contra Notarios tribunalis, eorumq; scribas, &
familias: et hoc ex priuilegio late in facultatib. prænominatis ex-
14 presso. Item procedit eodem modo in dependētibus ab obligatio-
ne

15 ne Camerali, exempli causa. Si facto sequestro contra sequestrata-
rium procedendum sit, relaxato prius mandato contra principalē
debitorem, citatus sequestratarius ad consignandum pecunias, seu
bona sequestrata, alias videndum contra ipsum decerni, & relaxari
mandatum exequutiuum, seu mandari contra ipsum exequi manda
tum contra principalem debitorem relaxatum iuxta terminos. l. si
oleum, ff. de dolo malo, & ibi Bart. Et Iudex in citationis termino
relaxat mandatum, seu mandat exequi, quod contra principalem
debitorem relaxatum fuit, nisi ad primam diem cum intimatione.
Quo termino elapso, & intimatione reproducta Notarius contra
sequestratarium mandatum expedit, vel, Exequatur, in mandato
contra debitorem apponit ad creditoris electionem. Et si mandatū
contra principalem debitorem re ipsa expeditum, & solutum fuerit
soluet creditor pro nouo mandato, seu exequatur, contra sequestra
tarium, iulios quatuor cum dimidio. Si primum autem mandatum
cum effectu expeditum non est, sed tantum à iudice decretum, idē
soluet pro mandato quantum contra principalem debitorem solue
16 re tenebatur. Et præmissus processus de inueterato stylo tribuna-
lis fit etiā contra debitorem debitoris obligati in forma Cameræ,
scilicet ad soluendum, alias videndum contra eum decerni manda
tum exequutiuum. Ratio, quia debitor obligat, & hypothecat suo
creditori omnia bona sua, & appellatione omniū bonorum veniūt
credita, actiones, & nomina debitorū; Casu primus creditor habet
obligatum, & hypothecatum nomen debitoris, & agit contra talē
debitorem debitoris sui, vtili actione. Paris. cons. 107. nu. 130. vol. 3.
Corn. cons. 61. nu. 26. lib. 3. Alex. in l. hæres cum, ff. ad Senatus con-
17 sul. Trebel. nu. 5. & 6. Secus tamen dicendum erit, si procederetur
contra debitorem non simili modo obligatum, vel ex sequestro, vel
alio iuris remedio: quia tunc ordinariè, nō autem exequutiue pro-
cedendum esset. Et tunc tale iudicium recipit omnes terminos ordi
narios, sicut in alijs ordinarijs iudicijs, vt per Bart. in l. fine causa
in 1. & in 2. lect. C. quando Fiscus, vel priuatus. Vsque adeo, quod si
talis debitor, siue sequestratarius cōuentus, & condemnatus appel-
laret, appellatione pendente ligatæ sunt manus Iudicis, & officium
Iudicis conquiescit, ad l. siue pars. C. de dilat. Et licet per Roman.
in cons. 214. non obscure dicatur, quod antequā procedi possit con
tra debitorem debitoris, requiritur, quod principalis debitor con-
demnetur, vt ibi in versiculo vltimo; ponderandū tamen satis suffi
cit verificari debitorem principalem obligatum esse ad fauorē cre
ditoris, & debitorem debitoris pari modo obligatum, eo enim casu
habet locum stylus procedendi modo præmisso, & de his hactenus.

DE MODO PROCEDENDI IN CAVSIS ordinarijs à viginti ducatis vsque ad 200. Cap. XIII.

1 *Præcedit in his causis monitorium personaliter exequutum.*
2 *Reproducto monitorio, & lapso triduo ad illius verificationem proceditur.*
3 *Quænam fiat citatio, quando verificatio per productionem scripturarum est facienda.*
4 *Quando citatus ad dicendū contra, nō possit vlterius contradicere.*
5 *Secus si iudex saltem tacite iura non recipiat.*
6 *Citatio ad dicendum contra articulos, pro examinandis testibus.*
7 *Iuramentum testium saltem per diē ante examē omnino præcedit.*
8 *Examen potest quocunque die etiam feriato recipi.*
9 *Iuramentum testium recipiendum est die iuridico, licet aliter in tribunali fiat.*
10 *In summario commisso examine, in quibuslibet causis sufficit, quod iuramentum testis in ipso examine præstetur.*
11 *Producens articulos causa se ab onere probationis eximendi, obtinet monitorium ad respondendum, & quando.*
12 *Monitorÿ huiusmodi formula.*
13 *Citatio, quæ hoc monitorium sequitur.*
14 *Pars admittitur ad respondendum articulis ante iudicis pronunciationem super confessione.*
15 *Articulis factum alienum concernentibus, aduersario instante quomodo sit iurandum.*
16 *Si factum proprium concernunt, debet dans præcise per factum veritatis iurare, & aliqua de specificatione materiarum.*
17 *Actoris procurator reo conuento instante, medio in sui principalis animam iuramento respondere tenetur.*
18 *Item cogitur examinari tanquam testis super his, de quibus antequam procurator constitueretur erat informatus.*
19 *Secus de his, quæ sciuit postquam fuit constitutus procurator.*
20 *Procurator, qui causam egit an in eadem causa possit se examinare, licet reuocatus fuerit.*
21 *Articuli positiue, non autem integratiue fiunt.*
22 *Si fiant integratiue pars illis respondere non tenetur.*
23 *In causis exequutiuis, pro habenda articulorum responsione, non est opus monitorio, & simplex citatio fit, & quare.*
Et quomodo pars respondere teneatur. Forma citationis pro habenda responsione articulorum, & iudicis subdelegation.

24 *Cita-*

24 *Citationes in causis ordinarijs à 20. ducatis suprà, de stylo Tribunalis A.C. personaliter fiunt.*
25 *Tutius est, citationes ad sententiam, & alias similes substantiales citationes personaliter exequi facere.*
26 *Verificato monitorio, si illud fuerit negatum, quæ citatio fiat.*
27 *Et quæ si non est negatum.*
28 *Lata per decretum, vel per cedulam sententia, iudex mandatum, nisi ad primam diem decernit.*
Et quomodo formentur sententia post mortem principalis.
29 *Hæc conditio est respectu exequutionis, non autem condẽnationis.*
30 *Terminus ad appellandum currit à die sententiæ. Et quædam de citationibus exequutis dimissa copia.*
31 *In causis exequutiuis cum cedula, & sine cedula appellatio recipitur.*
32 *In causis ordinarijs præsertim à diffinitiua non valet appellatio nisi cum cedula.*
33 *Remedio quo uti potest appellans, appellationis cedulam in promptu non habens.*
34 *Appellatio regulariter interponitur coram iudice à quo.*
35 *Diligentia redeundi, & reperiendi iudicem non est necessaria, ac plura alia de appellatione, illiusque prosequutione.*
36 *Complura alia de præparatorijs, & illorum responsione.*
37 *Venia agendi contra parentes petenda erit.*

1 IN causis ordinarijs à viginti ducatis vsq; ad ducẽtos mo
2 nitorium personaliter exequendũ præcedere debet. Hoc exequuto, & in actis Notarij reportato, lapsis tribus currentibus diebus in eo parti ad comparẽdum assignatis, agens ad illius verificationem per instrumentum, vel aliarum priuatarum scripturarum exhibitionem, vel testium examen, aut per aliud probationis genus à iure indultũ procedit. Et si instrumenta,
3 vel alia iura producere vult, partem citat, ad dicendum cõtra iura
4 producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit. In cuius citationis termino, si instrumentum aliquod exhibet, quod in forma probanti non sit, & pars citata nihil opponit, & Iudex in causa ad sententiam postea procedit, instrumẽtum eiusmodi tacite recipisse, & admisisse videtur. Et ideo
5 dubitari posset partem aduersam nõ posse amplius opponere, quod in forma probanti non sit. Bene tamen Iudex illud reijcere potest sicut recepit, Put. decis. 119. lib. 2. num. 1. & 2. Secus accedit, si Iudex tacite non recipit: quia in hunc casum sicut Iudex posset illud ex officio reijcere, ita etiam pars posset opponere, quod non esset in probanti

probanti forma. Item secus si pars opposuerit generalia contra; per quam exceptionem generalem fuit excipiēti præseruatum ius excipiendi in qualibet parte iudicij, Aegid. in c. præsentium, num. 4. de test. Et idcirco cauti procuratores semper cōsueuerūt impugnare iura, quæ exaduerso producuntur, dicendo generalia contra ver-
6 bo solum, saluo iure excipiendi in scriptis. Qn autem altera partiū pro monitorij verificatione, vel alterius incidentis probatione testibus indiget, & articulos illorum examinandorum gratia exhibet partem aduersam citari curat, ad dicendū contra articulos facto datos, videndū illos ad probādum admitti, & cōmitti Notario causæ receptionem iuramentorum testium in forma ad primam diem & postquam commissum fuerit, videndum illos iurare in eorum, vel Notarij domibus, & vbi reperti fuerint, tam super dictis articulis, quam tota causa per totam illam, & sex, vel octo, aut x. sequen. dies arb. citantis, & ad dandū interrogatoria, si qua dare voluerit per totam dictam primam, & seq. dies, alias videndū mandari examinari sine, ad eandē primā diem. In cuius citationis termino Iudex præuia admissione articulorū, & cōmissione iuramentorū testiū examinari mandat nisi ad primā diem cū intimatione simpliciter, aut alias eius arbitrio (*Et hanc citationem, ad videndum iurare testes necessario requiri dicunt. Rol. à Vall. conf. 29. lib. 1. n. 45. Verall. dec. 4. nu. 2. & alias decis. 174. n. 3. par. 3. in vna Neap. census. 24. Maij 1595. coram Penia, & alias coram eodem in vna Lugdunen. pecuniaria 24. Aprilis eiusdem anni.*) Qui quidem testes præ-
7 misso iuramento (quod examen illorum saltem per diem ante de stylo Curiæ præcedere debet) à Notario examinātur, vt per Vestr.
8 in tit. de Testibus, illorumq; induction. & iuramentis. Et quamuis examen hoc etiam in die ad honorē Dei feriato fieri possit, vt per Abb. in c. 1. n. 10. de ferijs, Marant. de ord. iudiciorū in 6. p. test. pro-
9 duct. nu. 7. tamen iuramentum antedictum in die non feriato recipiendum est, vt ibi. (*& magis late per Alex. conf. 213. nu. 4. lib. 2.*) Et etiam, quod stylus tribunalis concedat die quocunque feriato, & non feriato præstari posse, qui cum magis abusus, quam stylus proprie appellari possit, tutius reor, ad tollendum omnem dubitationem, per Notarium iuridico die, seu non feriato recipi.
10 Præterea animaduerte id, quod supra diximus de iuramētis examen præcedere debentibus, intelligi regulariter, secus autem si à Iudice summarium examen committatur, quia tunc ad processus validitatem sufficit iuramentum in examinis actu præstitum. Quod parte non opponente Iudex de sua voluntate tacita, aut expressa remittere solet, vt per Afflict. dec. 191. nu. 8. idq; intellige tam in exe-

quutiuis,quam ordinarijs causis;& tam super materijs,quã articulis.Et summariũ hoc examen nõ semel, præsertim parte non opponente,vt dixi;Iudex arbitrio suo,rei de qua agitur,qualitate considerata cõmittit, & antequam vlterius progrediar notandum erit, quod licet illos inducens velit pænitere,illosq;vlterius non examinare nihilominus altera pars poterit eos cogere ad se examinandũ ex quo testis iuratus debet in omni causa dicere veritatem pro vtraque parte,vt nõ obscure attestatur.Capic.in decis.39.quã allegat Vrsil.ad Afflict.in decis.216. in fin.Rota Auinionen.decis.116. Crauet.de antiq.temp.p.1.sect.quæritur etiam,n.2. Nonnunquam
11 pars articulos exhibens causa se ab onere probandi eximẽdi instat partẽ aduersam illis per verbũ,Credit,vel Non credit,respondere,
12 & hoc monitorium propterea obtinet.De mandato,&c.Moneatur ad instantiã A.principalis B.exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximũ sub &c. pen.debeat positionibus, & articulis pro parte instantis in actis Notarij causæ exhibitis medio iuramento per verbum,Credit,vel Non credit,singulariter singulis, sufficien-
13 ter respondisse,& veritatem deposuisse.Et si senserit se,&c.Quo monitorio personaliter exequuto, & in actis reproducto, effluxoque triduo in eo præfixo, pars aduersa citari debet ad respondendum positionibus, & articulis in actis datis singulariter singulis, iuxta formam monitorij, alias videndum mandari haberi pro confessatis.In cuius termino iudex pro confessatis articulos decernit, nisi ad primam diẽ cum intimatione,vt quoniam contumaciter tacens habetur pro confitente in c.si post præstitum.lib.6.de confess.Et licet verum sit,quod si iudex assignet terminum alicui ad respondendum,& ille sit in mora in respondendo,& iudex in contumaciã articulos pro cõfessatis habeat,tunc nõ possit mora purgari,vt per An. & Im.& Lud.Rom.in l.insulam.ff. de ver.obl. tamẽ pars aduersa ad
14 respondendũ admittitur.(*Lanfran.in c.quoniam contra,in ver.responsiones,de proba.nu.6.non tantum post dictum terminum ad primam,sed etiã post 10.dies,& etiã quandocunque re tamen integra, idest antequã iudex super eiusmodi habita confessione pronũciet.vt ibi,qui allegat Cyn.in l.2.§.quid si actori.C.de iureiur.& ratio est secundũ eum, quia legalis pœna potest purgari vsque ad sententiã, l.Papin.§.meminisse ff.de inof.test.Rot.Pedem dec.5. n.4.ista enim pœna est quæ imponitur à lege,ergo,&c. Abb.in c.fin.col.5.de iur. cal secus tamen dicendum erit postquam est conclusum in causa, vt supra dictum est.*) Quia tunc confessio non reuocatur, vt per Arch.& Ioan.Andr.in nouel.in c.11.de rest.in inte.lib.6.nisi in certis casibus enumeratis per Afflict.dec.44.num.2.3.Idque de obser-

uantia

uantia atteſtatur, quia nõ ſemel, & in tribunali Rot. & A.C mihi in facto cõtigit. Aduerte inſuper, ꝙ ſi art. factũ alienum concernũt, ſiue ſit dominus, ſiue ſit procurator partis aduerſæ inſtantiã de calũnia iurare tenetur, & quod credit articulos eſſe veros ſecundum ſuã ſcientiã, & conſcientiã. Mohed. deciſ. 1. de iura. calum. Abb. c. in pertractandis. n. 5. de iuram. calumn. verſ. nam & ipſe procurator. Quia
16 etiã ipſe procurator poſſet calumniare in proſequutione iudicij, vt ibi & etiã per Rot. deciſ. 37. in nou. & alias deciſ. 40. Si vero articuli propriũ concernunt factũ, debet præciſe iurare per factũ veritatis, quia ſicut pars ſatisfacit reſpondendo poſitionibus per verbũ, Credit, vel non credit, ita etiã ponẽs ſatisfacere tenetur iurãdo de varietate, nec omittendũ, quod qui poſitiones, & articulos facit, debet illos parte petẽte ſpecificare medio ſuo iuramento, alias pars illis non tenetur reſpõdere. Iaſ. in l. iudicãs. C. de iudicijs, n. 7. Adde etiã in hoc quotidiano articulo, quod ſi ſtatutus ſit terminus ad probandum, ſi actor facit poſitiones, quia reus poſſet aliquas cõfiteri, interim, & donec reus differt reſpõdere, non currit illi terminus à Iudice ſtatutus, vt per eundẽ Iaſ. in l. ſi eũ, §. qui iniuriarũ. n. 14. ff. ſi quis cau. & redeundo ad proximã relatam materiã de iuramento, dicendum erit, quod hoc calumniæ iuramentũ etiam eſt præſtandum ab eo qui plene probauit ſuam intentionẽ, vt in vna Rom. pecuniaria corã Illuſtriſſ. D. Car. Seraph. tũc Rotæ Auditore die 26. Iunij 1571. & exigitur tam ab actore, quã à reo, vt par ſit ratio vtriuſque, iuxta text. & gloſ. in d. c. in pertractãdis, de iur. cal. vſque adeo, quod non datur dilatio ad deliberandum, vt in c. cum cauſam, extra, eod. tit. nec à iudice remitti põt. Menoch. de arb. iud. lib. 1. q. 20. n. 2. ita vt ſi remittatur, proceſſus eſt nullus. Put. deciſ. 34. de iudic. & alias dec.
17 11. de penſio. Notãdum eſt inſuper, quod procurator actoris, ad rei inſtantia medio iuram. in ſui principalis animã procuratorio nomine non ſolũ poſitionib. & articulis reſpondere tenetur. Rot. dec. 318 n. 1. de procur. in nou. Put. dec. 294. lib. 2. in fi. verũ etiam tanquã teſtis ſe examinare, vt per Affl. dec. 92. eod. tit. per tot. Pariſ. conſ. 71. li. 4. Quod intelligere ſuper his, de quibus procurator erat informatus antequã fuiſſet cõſtitutus procurator, l. ſi eũ, ff. de quæſto. & hoc ad euitandum fraudẽ, quam principalis cõmittere poſſet: poſſet. n. illũ ad veritatẽ occultandã procuratorẽ conſtituere. Aliter euenit de
18 his, quorũ notitiã habuit poſtquã eſt procurator conſtitutus: quia tunc nõ tenetur cauſæ ſecreta reuelare, vt Peregr. in tit. de procur. & teſt. (*Quod procedit etiam in procuratore reuocato, propter dolũ, vel fraudẽ præſumptã, vt tenuit Rota in vna Calagur. iuris arrendam. coram Graſſo, 1. Martij 1574. Decius l. 1. num. 1. & ſeq.*)

Et

Et cum aliqua præmiſſerimus de procuratore cogendo ad ſe examinandum, præmittenda erãt etiam aliqua de examine procuratoris reuocati, qui litem egit in cauſa, in qua ſe examinare vult, vel ad ſe examinandum inductus fuit. Et in hoc articulo cenſeo re-
20 ferendum, quod ſi procurator, qui aliquam litẽ fecerit pro ſuo principali, eamq; cõteſtatus fuerit, vel duxerit, in aliqua parte litis reuocetur, & poſtea in teſtem à reuocante producatur, nõ valet eius teſtimonium, quia præſumitur reuocatus ad eum finem, vt in cauſa deponat, & ſic tanquam fraudolenter factum ab omni depoſitione excluditur, argum. l. creditor. §. Lucius. ff. mandat. no. Ang. in l. ſi pater. ff. de his, quæ in fraud. cred. Quia ſubeſt eadem, vel maior ratio, quæ in conſtitutione cap. Romana, de teſtib. lib. 6. Rota deciſ. 126. in nou. eodem tit. & alias deciſ. 381. nu. 2. de teſtib. & appellat. vbi enim eſt eadem ratio, ibi eſt idem ius, l. à Titio, ff. de verb. obligat. Procurator enim, qui vult reſpondere poſitionibus nomine ſui principalis ad hoc, vt habeatur ratio ſuæ reſponſionis, debet habere ſpecialiſſimum mandatum ad reſpondẽdum ſic, & ſic, vt per Neuiz. in
21 conſ. 7. nu. 12. & 13. cum alijs ibi citatis, vide etiam gloſ. in c. fin. de iureiu. in 6. in ver. expreſſe. Poſitiones aũt, & articuli poſitiue, nõ autem interrogatiue fiunt. Etenim ſi interrogatiue fierent, non ob-
22 ligaretur illis pars reſpondere, vt per Marãt. de ord. iud. in tit. depoſit. ſeu artic. product. 6. n. 13. Antequam ex hac poſitionum reſpõſionumq; materia egrediar, nonnulla alia cenſui referre. Notarij
23 igitur, illorumq; ſubſtituti conſulunt partibus, & procuratoribus, vt pro dicta reſponſione obtinẽda in exequutiuis cauſis monitorij præſcripti vigore agant: ideoq; Notarij ipſi illud expediũt, & parti tradunt ſub forma ſuperius narrata. Ratio enim ipſorũ videtur ſatis fundata: quia ad hoc, vt quis habeatur pro cõfeſſo in poſitis, requiritur, quod ſit monitus, & iuſſus in faciem iudicis, vt reſpõdeat, alias poſitiones non habentur pro cõfeſſis, text. in c. 2. de confeſſis, in 6. Cyn. & Doct. in l. 2. §. ſed ſi actor. C. de iur. cal. Tamẽ ex cõiori ſtylo tam huius Auditoris C. quã aliorum Vrbis tribunalium, vſu receptum eſt, quod ſi cauſa principalis, de qua tractatur, eſt ſummaria, ſeu exequutiua, in ea vtroq; modo proceditur in articulis ab ea depẽdentibus. (*Iaſ. in Rubrica l qui admitti ad poſſ. nu. 5.*) Atq; ita, ſi cauſa ordinaria ſit, ordinarie etiam erit procedendum in dependentibus ab ea, vt per Petr. Gherar. in ſing. 23. 1. p. n. 2. & Bart. ibi citatum in extrau. Ad reprimen. verſ. ſumm. in 2. col. Iaſ. in l. 2. C. de edict. diu. Adr. tollen. vbi hoc pro regula affirmat. Vtroque tamen caſu præmittenda erit citatio contra partem, ad dicendum contra articulos facto datos, videndumque illos ad probandum

ad-

admitti in forma. Quæ admissio licet ab aliquibus censeatur necessaria, antequam pars aduersa cogatur ad illis respondendum, cum possint esse impertinentes, & non admissibiles, super quibus pars non tenetur respondere, ad no. in c. cum contingat. de off. deleg. citat. per Rot. in dec. 394. n. 2. de caus. poss. & propr. Felyn. in c. in Nomine, n. 32. de Testib. His tamen non obstantibus Rota tenuit partem aduersam teneri, & cogi posse ad illis respondendum, siue pertinentes, siue impertinentes sint. Et hoc fit causa abbreuiandi lites vt in d. dec. 394. eod. tit. nu. 2. in nou. & alias dec. 641. de articulis, & responsionibus per totũ, in antiq; Et propterea præmissa tantum citatione (ad dicendum contra) absque alia admissione putarem procedi posse ad vlteriora pro habẽda responsione. Quę responsio non est recipienda per verbum Nescit, cum pars cogatur præcise respondere per verbum, Credit, vel nõ credit, vt per Rom. in sing. 688. ver. si quis à iudice monitus *(Imo audio, quod DD. de Rota non sunt contenti responsione, Non credit, vt ponitur ad effectum, ad quem ponitur, sed requiritur, vt concipiatur sub duabus negatiuis, scilicet, Non credit, vt ponitur, neque ad effectum, ad quem ponitur, vt in vna Portuen. bonor. de Colũna, die 13. Martij 1576. coram eodem Illustriss. Cardinali Seraphino, tunc Rota Auditore, & in hac materia respons. & posit. vltra prædicta in facti contingẽtia rerũ, ad Spec. in tit. de position. & ad Moder. Perus. dec. 8. li. 1.)*

De confessionibus procuratorum, & contentis in articulis per procuratorem datis, de quibus supra meminimus, nõ habetur multa ratio, quia procurator forsan non bene informatus, non potest fateri in præiudicium principalis. Paris. conf. 42. in fi. & conf. 45. n. 22. lib. 1. Quod procedit sine difficultate, stante reuocatione harũ confessionum per principalem absentem, etiam aliter nõ docto de errore tanquam factam à non habente mandatum ad confitendũ, iuxta inueteratum stylum DD. de Rota, de quo late per Felyn. in c. 1. n. 3. ver. 16. declaratio, vt lite non contestata. *(Notandum tamẽ est, quod licet talis confessio possit reuocari nihilominus si est verisimilis, iudex potest se in ea fundare, non obstante illius reuocatione. Alciat. in l. 2. §. fin. nu. 18. in fin ff si cert pet. Crauett. de antiq. tempor. nu. 224. par. 1)* Quando autem confessio facta in articulis pro parte acceptari, & pro parte impugnari possit, Vide Corn. conf. 305. n. 2. & 4. ver. non videtur cõstare, lib. 4. vbi habetur quod si confessio est concepta sub vno, & eodem verborum contextu, vt patet ex illis verbis, nunquam soluerunt, neq; vsi sunt soluere decimam fructuum, neque granorũ, tunc debent aduersarii huiusmodi confessionem in totum acceptare, aut in totum reprobare, l. publia.

blia.§.fin.num.1.ver.aut continet vnum capitulum. ff. de lib. leg. Bart.in l.quædam.§.nummularios.num.39.in ver.exemplum. ff.de eden.Beltrand.conf.7.nu.3.ver.quæ confessio.lib.1.

(*Ex productione autē, seu receptione litterarū inducitur confessio omniū contētorū in eis, etiā si in parte, & partib. producta fuissent.l.filiusfam.vbi Castr.& cæteri.ff.ad Mac.Paris.cons.5.num. 206.vol.4.Ang.& Ias.in l.1.§.editiones.ff.de eden.Bal. in l.si quis test.C.de test.Inn.in c.cū venerabilis, de excep.quia procedens nō potest pro parte eas approbare, et pro parte reprobare.Bar.in l.Aurelius.§.idē quæsÿt.ff.de li.leg.*Rota dec. 7. de rest.spol.in nou.)Si autem responsionē principalis extra vrbē degētis habere vis, prēmittēda erit citatio cōtra illius procuratorē(ad dicendū cōtra articulos facto dotatos, videndūq.subdelegare iudicē de partib.pro habēda, & recipiēda respōsione dictarū positionū, & articulorū à d.N.in litteris, seu instrumento subdelegationis desuper confic. includ. & quatenus opus sit cōcord.de Iudice, et Notario, alias viden.per D. deputari ex officio, et instrumentū desuper opportunum decerni, et cōcedi ad p.d.Quo facto præuio iudicis decreto dantur litteræ, seu instrumentū subdelegationis iudicis, pro recipienda respōsione ad instar litterarū remissorialiū seu cōmissionis examinis testiū mutatis mutādis.Hæc satis sint de positionib.et articulis, illorūq; respōsionib.ac procuratorū cōfessionib. Ad rē in hoc capite propositam

24 reuertor.Citationes in hisce ordinarij causis à Viginti ducatis supra de stylo tribunalis personaliter fiūt.Licet forsan posset pro validis substineri, quādo alia citatio personalis præcessisset, vel ad eligendū domiciliū, in quo citari vellet, alias videndū decerni processum per affixionem ad valuas Curiæ, & in acie cāpi Floræ pars citata fuisset, si enim citatus domicilium eligit, citatione in electo domicilio fiūt, tutius tamē existimo ad sentētiā, & alias similes substātiales citationes, de quib.supra lib.1.c.49.meminimus personaliter

26 exequi.Verificato monitorio super negocio principali altero ex supra scriptis modis facto, aut monitoriū fuit negatū, aut non.Primo casu fit citatio(ad videndū instanti deferri iuramentū in supplemētū plenæ probationis, quatenus opus sit, absolui eū ad effectum, &c. necnō concludendum, concludiq; videndum, & audiendum sententiam diffinitiuam, & videndum, reintegrari monitorium, ac decerni mandatum exequutiuum) & aliquando etiam additur iuxta rei, & personarum qualitatem (& in subsidium se excommunicari ad p.

27 d.vel per totam.) Secundo vero casu eodem modo citatio fit, missis tantum illis verbis, ad videndum reintegrari monitorium, quia cum illud per negationem suspensum non fuerit, illius reintegra-

tio

ti,de stylo Curię necessaria non est. Secus tamen si fuerit negatum vt per Peregrin. in vna Aegidiana Parochialis deci. 358 et in hunc euentum condemnatur reus in sententia ad dandum, et soluendum d. Cęsari Gualterio summam scutorum quingentorum, etc. et pro illis mandatum exequutiuum Iudex decernendum fore, et esse declarat. Si autem negatione monitoriorum suspensum est, ita formabis sententiam. (N. condemnandum fore, et esse ad soluendum D. Cæsari Gualterio, etc. et monitorium contra eum factũ, et exequutum, et in actis Notarij causæ reproductum reintegran. et mandatum exequutiuum pro dicta summa decernen. fore, et esse, etc.

28 Si autem post litis contestationem dominus principalis moriatur, procurator dominus efficitur litis, & personam defuncti repręsentat, non autem hęredis, glos. in l. si procurator. §. fin. ff. de dol. male except. Cassad. dec. 2. sub nu. 4. de appellat. et propterea eo casu sententia nõ erit formãda contra procuratorẽ procuratorio nomine d. A. cũ iam sit mortuus, sed debet formari contra N. procuratorẽ q. B. defuncti tanquã dominũ litis effectũ; prout declarat Bart. in l. nulla, in fi. C. de procurat. quod aliter esset faciendum, si procurator repræsentaret personã hæredis. Et quomodo formetur contra mortũ delinquentem, docet Mandettus in cons. 90. vol. 1. Conditio sen-

29 tentiæ, & seu decreti, quam superius diximus, non apponitur respectu condemnationis, quæ vere simpliciter facta dicitur, sed tantũ respectu exequutionis: & consequenter terminus ad appellandum,

30 à die sententiæ latæ currit, vt inferius in titulo de exequutione rei iudicatæ explicabimus. Intellige tamen si citatio personaliter facta fuerit. Sed si domi, & eodẽ modo intimata, tũc decendiũ currit à die intimationis, vt per Fel. post Bald. in c. quod ad consultationẽ, col. 13. nu. 33. vers. considera duos casus, de sent. & re iud. Et quod sufficiat, appellationẽ interponi à die scientiæ, si non cõstet de personali citatione, vide Rota in nouis decisione 2. & 16. de dolo, & cõtum. & decisione 46. de appellat. in antiqu. Capic. dec. 139. col. 2. ver. secundus casus. (*Et quamuis citatio domi dimissa copia minus legitima videatur præsertim in his ordinariјs iudicijs, vt superius retulimus, nec prosit in actib. præiudicialib. & substantialib. nisi in subsidium, quando principalis, aut illius procurator haberi nõ potest c. causã, de dolo, & cõtumacia. Decius cons. 460. nu. 3. not. Innoc. in c. significantib. de test. Rota in vna Bonon. pecun. die 13. Martij 1595. corã R.P.D. Penia, ex hoc tamen tenuta postea cõcessa, nõ diceretur nulla, sed potius iniusta, & inualida, quæ potuit in iudicatũ trãsire. l. 1. in princ. ff. de appell. & in c. 1. eodẽ titulo, nulla autẽ diceretur, si nulla præcessu citatio, vt in clemen. pastoralis, de re iudic. & ita di-*

cit

cit Bero. in conf.67.nu.4.vol.3. & quoad hoc vide Vant. in tract. de nullit. in tit. quibus mod. sent. null. repar. nu. 107. citat. per Burs. cons. 84. num. 66. qui alios etiam allegat; & propterea sæpius mihi contigit in facto, & ab alijs audiui, quod de simili nullitate parua habetur ratio, & passim commissio sanatoria d. nullitatis conceditur, à signatura Sanctiss. secus tamen si nullitas esset ex defectu omissionis totalis citationis, vt dixi.) Appellatio causis exequuti-
31 uis cum cedula, & sine cedula recipitur. In ordinarij vero, & præ-
32 sertim à diffinitiua, non nisi cum cedula appellationis, alias senten-
33 tia transit in iudicatum, Corn. cons. 95. col. 1. vol. 4 Marant. de ord. iud. in 6. par. num. 127. & si appellans tunc in promptu non habet cedulam, offert Notario se illam sequenti die allaturum: qui se parti in hoc gratum præbendo solet eam recipere, & sub die illius interpositionis in actis annotare. Et licet regulariter appella-
34 tio interponantur coram Iudice à quo l. 1. § dies. ff. quando appel. sit, & §. biduum. 2. q. & c. vt debitus. de appel. limitatur tamen, quādo copia Iudicis haberi non potest, quia tunc sufficit coram Notario, vel alia honesta persona appellare, Aegyd. decis. 381. Gramm.
35 dec. 36. nu. 79. Dec. in c. suggestum. nu. 4. de appell. Et licet nonnulli dubitauerint, an tunc necessaria sit protestatio, vel alia diligentia, quod iterum redeatur pro inueniendo iudicem, nihilominus hæc quæstio est decisa per Cassad. in decis. 8. de appell. vbi hunc articulum specialiter disputat; & ibi concludit, quod sufficit quem semel fecisse diligentiam, & iudicem repertum non fuisse, ita vt non teneatur amplius redire. Tunc enim appellans, cui fuerunt dati testimoniales, in forma habet annum ad committendum causam, Put. dec. 5. de appell. qui annus incipit currere ab eo tempore, quo verisimiliter potuit causam committi, facere, vt per eundē Put. dec. 11. eod. tit. *(Cæterū cū plura de positionibus loquuti fuerimus, non erit inutile loqui de præparatorijs, & illorū differentia à positionib. quæ est ꝙ qui interrogat nihil ponit affirmādo, vel negādo, sed solū interrogat. Qui vero ponit, confitetur vel negat, illud quod ponit, ita tradit Bart. in C. de iureiur. in auth. in isto iuramento, § quod obseruari, nu. 19. Qui ea interrogationes appellat, quæ ex officio iudicis ante, & post litis cōtestationē fiūt, vt in l. 1. ff. de interrogatorijs actionib. per tot. Quomodo aūt pars cogatur ad illis respondendum quoad positiones iā diximus, quo vero ad præparatoria vidi obseruari, quod eadem præparatoria, quæ, vt plurimū, ad præparandum futurū iudiciū fiunt, dātur in actis præuia partis citatione ad dicēdū contra & illa per D. admitti, & post illorū receptionē, & admissionē fit parti monitoriū, in quo cōminatur pœna mādati exequutiui, & etiam*

pœna pecuniaria ad illis singulariter singulis respondendum per verbum, credit, vel non credit. Huius quidem monitorij termino elapso, iterum præmittitur alia citatio, ad illis respondendum iuxta formam monitorij, alias videndum se declarari incidisse in pœnas in monitorio contentas, & pro illis decerni, & relaxari mandatum exequutiuum. Et relatione facta, realis, & personalis exequutio contra eum decernitur, vt monitus tedio exequutionis respondere cogatur. Quam tamen exequutionem, nunquam vidi monitos expectare, sed potius monitorio parere, & idem etiam refert Specul. in tit. de positionibus. §. 9. vers. quod tacens.) Et licet pauca hæc infra dicenda suo aptiori loco scribi potuerint, tamen ne forte obliuione prætermittantur non inutile antequam vlterius procedamus animaduertendum fore censui, quod si filius voluerit in ius vocare parentes, prius à Iudice veniam petat, vsque adeo, quod si ea omittatur incurret pœnam traditam à Specul. in tit. de pœna temere litigantium par. 2. in Rubrica num. 2. et quod citatio non requiritur, dicit Marant. in par. 6. de ordine iudiciorum, num. 8. de citatione, primo membro iudicij.

DE ALIQVIBVS AD EXAMEN TEstium attinentibus. Cap. XIV.

1 *Testes in tempore iurati, quandocunque examinantur.*
2 *Quem terminum cauti procuratores parti assignari faciant, vt testes post assignatum terminum non examinentur.*
3 *Iudex de stylo mandat testes quandocunque examinari.*
4 *Interpres iurat de fideliter interpretando.*
5 *In examine testium, quid facere debeat Notarius ad euitandum partium præiudicium.*
6 *Publicatio testium impedit examen nouorum testium; secus si illorum copia habita non fuerit.*
Aliquando etiam examinantur, non obstante publicatione.
7 *Quomodo saluentur testes nulliter recepti.*
8 *Testes senes, & valetudinarij, quandocunq; examinantur, & quare, & quam plura alia de iuramento testium.*

1 TEstes in tempore iurati possunt quandocunque, etiam post lapsum terminum ad probandum præfixum examinari, vt per Paul. Castren. in l. nam et Seruius. §. si viuo Titio. per totum. ff. de negoc. gest. ratio, quia probationis facultas non est angustianda. Rot. decis. 465. num. 3. in nou. de testibus, et quia etiam cum depositio testis ad diem iura-

iuramenti retrotrahatur, intra terminum facta censetur, vt per Vestr. in tit. de remiss. ad partes, & illius process. nu. 8. lib. 6. Et ob id
2 cauti procuratores current aduersæ parti præfigi terminum, nedum ad probandum, verum etiam probatum habendum per omne genus probationis, ac etiam examinandum, & examinari faciendum testes ex aduerso, vt dicitur, inductos, & iuratos: qua præfixione stante. Notarius nequit testes post assignatum terminum examinare, nisi de Iudicis expresso mandato: qui, ita omnibus tribunalibus Vrbis vigente consuetudine, quandocunque re integra testes, præ-
3 sertim quando illos habet in promptu, examinari mandat, nisi forte essemus in vltimis audientijs, quia tunc in causis cōmissarijs, de more doctorum tribunalium, præsertim Rotæ nec articuli admittuntur, nec examinati testes publicantur, Aug. dec. penult. lib. 3.
4 & reper. in verb. testes. num. 13. Et quoniam in testibus examinandis, vt plurimum, interpres à partibus adhibetur, qui licet iuramentum præstet de fideliter interpretando, attamen, vltra interrogatoria, quæ in scriptis dantur, alia complura impertinentia, ac forsan licitata testibus facit; caueat Notarios, cui examen
5 committitur, & qui in hoc Iudicis delegati officium obit, ne alicui partium fiat iniuria, & examen scribis suis magis expertis recipiendam committat, præcipue quando vnicus tantum interpres pro
6 vna parte interuenit. Et licet regulariter, post didicita testificata super ijsdem, & de directo contrarijs, pars ad nouos testes examinandum non admittatur, vt per Gomes. decis. 28. Afflict. decis. 216. num. 1. (*& magis late per Port. in conclusione, & regula 39. lib. 1. per totum*,) hoc tamen intelligendum est procedere, si constet partem copiam habuisse, vt per Peregrin. in vna Troiana tenimenti, in tit. de Testibus; secus si non habuerit, quoniam publicatio testium facta non censetur; quamuis petita sit, & obtenta, nisi oonstet copiam cum effectu datam fuisse, vt dixi. Ad tollendam igitur propositam difficultatem inolescit stylus tribunalium Vrbis, præsertim Rotæ, & A. C. illorum exemplum, quod summarium appellatur, parti concedere: quo casu non inducit publicationem, ita vt pars non possit vlterius procedere. Bald. no. per illum text. in l. vltima. ff. quemadmodum test. ape. sequitur Dec. in auth. si quis in aliquo. in glos. 1. C. de eden. (*quando autem pars admittatur ad producendum nouos testes post illorum publicationem, vide Alex. in consil. 213. num. 17. lib. 2. & eundem Port. d. conclus. 39.*) Vide ad hoc ampliationes, & limitationes tradit. per Gabriel. conclus. 21. de testibus, & quando testes possint examinari post illorum publicationem 5. decis. Put. 242. per totam, lib. 1. &

quod per summarium illorum non inducitur publicatio, habetur per decis.Cæs.de Crass.80.num. 4. de Testibus. Aduerte tamen, quod in vltimis audientijs, in commissarijs causis regulariter testes non publicantur, neque articuli admittuntur, vt supra dictum est. Pars enim id cauillose, & animo causæ expeditionem differendi, & in nouas audientias reijciendi petere videtur: & illi adeo imputandum est, qui in suis probationibus faciendis nimium se arctauerit. Quando autem testes, non obstante illorum publicatione, recipiantur, vide Afflict. decis. 33. num. 4. Menoch. de arbit.
7 iud. lib. 1. quæst. 34. Put. decis. 12. de Testibus. Et antequam ab hac materia testium recedam, refero quod sæpe sæpius in Vrbis tribunalibus præsertim Rotæ, & A. C. processus de partibus producuntur, in quibus reperiuntur examinati testes absque partis citatione, ad videndum iurare testes, & ideo dicuntur nulliter recepti, vt per doct. in l. si quando C. de Testibus. Affl. dec. 28. nu. 1. Et etiam ex alijs defectibus; ex quibus multæ expensæ per partes litigantes frustra fiunt. Ob id prudentes procuratores, ad saluandum dicta testium, adeunt Signaturam iustitiæ, cui porrigunt commissionem; in qua petitur, quod (attento quod testes sunt examinati cum interrogatorijs specialiter datis) Iudex causæ adhibeat fidem testibus arbitrio suo: quæ præmissis narratis passim conceditur, cum clausula arbitrio Iudicis, & cum dicta commissione solent saluari dicta testium, vt dixi nulliter examinatorum, vt de tali obseruantia, attestatur Verall. in vna Beneuentana terrarum, decis. 64. prope finem lib. 3. in manuscript.
8 Rursus in hoc examinis testium articulo vti quotidiano non videtur prætereundum, quod testes senes, & valetudinarij possunt quandocunque, etiam tempore feriato examinari, & ratio est, quia periculum est in mora, vt post, alios per Ias. in lege prima, §. 1. numero quinto, ff. de ferijs, vbi enim periculum est in mora receditur à regulis ordinarijs. Decius in capit. dilecta ad fin. versiculo, & hoc verum de conf. vtil. vel inutil. & quia ea quæ celeritatem desiderant appellationem non admittunt, Specul. de appellat. §. in quibus, versic. 8. Et licet de testibus eorum inductione, ac iuramento, atque examine, tam in Ro: Cu: quam extra eam faciendo doctissime, & satis diffuse scripserit Vestrius in eius praxi in c. 2. & c. vlt. lib. 6. & in annotation. Grauatij ibidem de his hactenus. Hoc vnum tantum non videtur prætereundum, quod si ex aliqua iusta causa Notarius causæ transmittitur ad testes extra locum iudicij, & ad partes existentes examinandum, tunc præuia articulorum admissione præmittenda erit citatio

ad

ad videndum destinari notarium pro certa die assignanda pro dictis testibus examinandis, illiq; eorum iuramenta,& examen committi,& recipi in partib.singulis dieb.& horis, & dandum interrogatoria,si quæ &c.alias viden.mandari examinari sine.Demum receptis prius per notarium iuramentis testium idem Notarius procedit ad illorum examen,quibus materia causæ Iudex cognoscit,& eam pro iustitiam decidit.

Et licet in proximo præcedenti c. aliqua de iuramento testium meminimus,tamen pro maiori iuuenum intellectu,hæc quoq;visa sunt, quod scilicet testes debent prius iurare ante eorum testimonium,vt supra diximus secundum Bald.in l.ius iurandi, & alios citatos per Rip.in l.admonendi,ff.de iure iuran. sub nu.195.& annotation. Grauatij ad Vestrium in titulo de testib. & illorum induct. sub nu.36.vbi quod testes antequam testimonium perhibeant iurare teneantur,alias irrita erit illorum depositio,vt in d.l.ius iurandi per Rip.cum alijs ibi citatis,tamen cum hæc quæstio satis sit à dd. controuersa dicentib.vt satis sufficiat, quod incontinenti, & vnico contextu in acta examinis iuretur,in quibus tunc non videtur dari prius, nec posterius, vt per eundem Rip. in d. l. admonendi eod. titul.dicto nu.195.in vers.pro decisione,sed cum hæc questio sit de apicibus iuris vlterius non progrediar,sed tantum in hac A.C.praxi attestandum esse censui, quod tale iuramentum procedere consueuit,saltim per diem ante illorum examen, vt iam diximus in d. prox.præced.cap.

DE PROCESSV IN CAVSIS ORDINARI S à 200. ducat. supra. Cap. XV.

1 *In quo differant causa ordinaria à ducentis supra à causis à 200, infra.*
2 *Seruantur termini in causis à 200.supra, vt in beneficialibus.*
3 *Beneficiales causæ summariæ dicuntur.*
4 *In beneficialibus causis non est opus litis contestatione.*
5 *Termini substantiales in causis ordinarijs à 200.supra,seruandi.*
6 *Hi termini ad vnius instantiam seruati,inseruiunt etiam alteri.*
7 *Idem euenit in citatione ad sententiam.*
8 *Cedula sententiæ est per Iudicem Notario reipsa consignanda.*
9 *Durante termini seruatione ad sententiam procedi non potest.*
Aliqua de inualiditate sententiæ ferenda ad fauorem citati contra citantem.

10 *Sententia licet nulla sit, si tamen est æqua, non infirmatur.*
11 *An male captus sit liberandus, vel potius confirmandus.*
12 *Reus condemnatus, si habet iustam causam litigandi, non condemnatur in expensis, & plura alia de expen.*
13 *Iudex non condemnans in expensis reum, an censeatur absoluisse.*

1 CVm inter causas à ducentis supra, vsque ad quamcunque summam, & à ducentis infra, de quibus modo tractauimus, nil aliud intersit, quam seruatio terminorum substantialium, quos infra descripsi, quæ quidem seruatio terminorum in illis necessaria est, in his autem minime, breuibus me expediam;& verba facultatũ Aud. Cam. referam, quibus cauetur, quod in his termini substantiales, vt in beneficialibus seruẽtur.
2 Et quia beneficiales causæ summariæ dicuntur, & breuiores esse debent, quam profanæ, Rot. decis. 25. num. 3. de appellat. in antiq. &
3 in eis litis contestatione non est opus, vt late in præsenti lib. cap.
4 7. scripsimus merito solum infra descripti termini substantiales ser
5 uantur. Ad dicendum contra commissionem, si commissaria sit causa, & libellandum ad primam diem, ad articulandum ad octauam diem, dicendum contra articulos, producendum omnia; & dicendum contra producta ad secundam diem, necnon declarandum, & iurandum de calumnia ad primam diem. De reliquis terminis, de quibus in formulario. Ad respondendum scilicet libello, & litem contestandum, verba non facio.

(Quorum quidem terminorum seruatio in causa ciuili, est vsq; adeo necessaria, vt sententia dicatur nulla, si illi non fuerint seruati, Rot. in vna Rom. artis Ferrariæ corã Robusterio 6. Iunij 1474. & in diuers. decis. 105. & in vna Anconitan. terrarum 4. Nouembris 1578. allegat Aegyd. decis. 2 & 160. Cassador. decis. 2. de Iudic. & 5. de rescript. nu. 7. Vant. de nullit. ex defectu process. num. 89.) Nec possunt in totum omitti, etiam quod Iudici fuerit data facultas procedendi, absq; aliqua dilatione obseruationis terminorum, Rot. decis. 2. de rescript. in nouis, & 15. eodem tit. in antiq. Peregr. dec. 24. Ant. Aug. decis. 230. lib. 3. quos sequuti fuerunt DD. de Rota, in vna Rom. Vineæ, 30. Octobris 1595. coram R.P.D. Mil-
6 lino. Et aduerte, quod præscripti termini ad instantiam vnius
7 ex collitigantibus seruati, alteri parti inseruiunt. Et pari modo terminus seruatus in citatione ad sententiam facta ad vnius partis instantiam, alteri seruit, & sub illa Iudex contra citantem pronunciare potest, ea enim communis est. Et in hunc casum

No-

Notarius ita terminum in citationis calce extendit. Comparuit N principalis citra, &c.& petijt vt supra; ex tunc D. conclusit, & pronunciat, prout in cedula, quam facto legit, & mihi Notario de-
8 eit tenoris &c. Quam cedulam subscriptam Iudex Notario reipsa tradere tenetur, alias nulla esset sententia, iuxta tenorem Bullæ Pij Quarti super reformatione tribunalium Vrbis. Et hic actus consignationis cedulæ non scribitur tunc per Notarium, sed ad diem seruati termini trahitur. Et in hoc articulo ferendæ sententię ad fauorem citati contra citantem tanquam satis quotidiano, hæc quoque pauca visa sunt referenda, præsertim cum à toto, tantisque viris, doctissimis, qui de praxi causas agendi scripserunt, nullum de his sermonem fecerint, vt puta præsupposita pro verissima iuris cõclusione, quod si Iudex fert sententiam, nec aliter appareat, quod lata sit parte petente, ea nulla est ipso iure, secundum Bart. & alios in l. vnica, C. vt quæ desf. aduoc. Angel. & Imol. in d. l. de vnoquoq; in princ. ff. de reiudic. quos citat Ias. in l. properandum. §. & si quidem, nu. 5. & seq. C. de Iudicijs, tamen illorum dispositio limitatur quando sententia fertur, & in processu apparet de petitione actoris, in cuius fauorem lata est sententia, quæ petitio in qualibet parte Iudicij semper durat, & citatus semper comparuit in causa, vsque ad illius conclusionem, licet tempore prolatæ sententiæ non appareat, quod citatus fuerit præsens, nihilominus habetur pro præsente, vt per Castren. in l. 1. in §. item cum ex edicto in fin. ff. quando sententia sine appellatione rescinduntur, quæ partis præsentia æquipollet citationi, & satis dicitur petitum, tam ex parte actoris, quam ex parte rei, quando Iudex ad sententiam procedit, Alex. in l. dubitandum in rubr. num. 12. C. quæ desf. aduo. Et quod citatus si non comparuerit, non propterea habetur pro absente, testatur Ias. in d. l. properandum, num. 6. versic. 4. limita, eod. tit. vbi limitat nisi altera pars comparens, & illius contumaciam expresse accuset, vt ibi propterea ne notarij errent, & secum Iudicem, & partes errare faciant admonendos fore censui, quod in facti contingentia in extensione termini, pro seruato habiti ad sententiam, & regestrorum, siue extractum scriptores in illorum confectione abstineant apponere illa verba solita, scilicet in contumaciam citati non comparentis, illiusque contumacia accusata, quoniam eorum incuria sententia vitio nullitatis subiacebit, & partes in perpetuis litigijs, & expensis defatigarentur, & quod communis practica fuerit, & sit quod Iudices passim cum termino præscripto, habito ad sententiam in citatione exequuta, & reproducta contra citatum ad instantiam citan-

tis sub eodem termino,& citatione ferunt sententiam conrra ipsum citantem;fundatur primo,quia reproducta ipsa citatione est effecta de actis,c.quoniam contra, extra de prob.glos.in c. prudentiam de offic.deleg.Soc.in reg.73.de reg.iuris,& consequenter citatio communis eff[illegible]itur, vsque adeo, quod vtriq; parti inseruit,,pront sunt communia omnia alia acta,Castr. in l. si quis ex argentarijs nu. 3. ff.de eden.Dec.in l.2.nu.16.C.de edendo:ratio quia citatus ad eundem actum,& terminum videtur citatus à iure absque alia citatione,vt in specie per Mar.Soc.de citation.articul.27.q.6.principali, versic.item dicit Glos. sequitur, & comprobat Nicell. de Concord glos.concord.52.nu.338.vers.Quæro mihi,Tomo 1. Redeundo igitur ad relatum proprositum obseruationis terminorum à quo aliqualiter transgressi sumus, dicendum puto, quod in terminorum substantialium seruatione plures procuratores, & notarios decipi: nam durante termino ad articulandum citant partem ad sententiam,idque à iure dissonum esse videtur,quia durante dilatione officium Iudicis quiescit,vt in d.l.siue pars. Verum, ex quo vigore facultatum reiterantur sub vnica citatione, & à die introductionis causæ,vsque ad diem latæ sententiæ intercesserunt tot audientiæ,vt potuerint seruari,licet nulliter, & inculcate seruati fuerint,per reiterationem sanantur huiusmodi defectus, vt in vna Auximan. Doctis coram Seraphino,quinta Maij 1581.& de d.l.siue pars.non fuit habita ratio. Amplius existimo, quod si pendente dilatione eiusmodi ad aliorum seruationem t[illegible]inorum procederetur, haberent locum facultates reiterandi,[illegible]andi nullitates.habes quando terminorum substantialium seruatio per assertum procuratorem facta est, dummodo in ipsius retinerationis actu verus sit procurator, Cassador. decis. 8. in fin. de rescript.Achill. decis. 1. de term. Cæterum suprascripti termini in prima seruanrur instantia, qui autem i[illegible] succedaneis seruentur instantijs, hic à me non ponuntur:cur[illegible]use illos in formulario terminorum videre liceat. Rursus in hoc articulo seruationis terminorum substantialium, non est silentio relinquendum, quod termini supradicti non possunt in totum emitti, etiam quod Iudici fuerit data facultas procedendi, absque aliqua dilatione obseruationis terminorum, Rota decis. 2. de rescript. in nouis, & 15. eod. titulo in antiq. Peregrin. decis. 24. Anton. August. decis. 230. libro tertio in Epit. de Iudic. §. 4. quos sequuti fuerunt moderni de Rota in vna Roman. Vineæ, 30. Octobris 1595. coram Illustrissimo D. Cardinali Milino tunc Rotæ Auditore. Vbi autem diceretur de nulli-
10 tate sententiæ, licet illa appareat nullla, tamen si sit æqua, non

debet

debet infirmari, vt per Alexan consil. 73. n. 10. volum. 6. Put. de sent. & re iudicata, decis. 15. Et quod dicitur de sententia, idem erit dicendum quoad indebitam carcerationem, vt puta si captura fuerit nulla: si tamen constat de debito, non debet captus relaxari, sed retineri: quod attestatur Neguf. in tract. de pign. in secundo membro. 3. par. nu. 23. in fin. immo sustinetur, etiam si talis nullitas ex defectu citationis procederet. Quod dicit esse notandũ, quia in practica frequenter potest contingere, & forsan non inuenies ita plene examinatum. Intellige tamen, nisi sententia, de cuius nullitate apparet, fuerit spoliatiua, & exequuta, vt per Rot. coram Chisanen. decis. 172. & nouissimè in vna Roman. fideicommissi dd. de Alexijs, de mense Iunii anni 1590. coram R.P.D. Penia. Vbi habetur, quod spoliatus vigore sententiæ iniustæ ex eisdem actis solet restitui; vt etiam solet restitui spoliatus à Iudice nulliter, vel iniustè procedente, Innocen. in cap. ex insinuatione. Verb. rest. de procurator. Abb. in cap conquærente, num. 8. de restitut. spoliator. Felyn. in cap. dilectus, colum. 1. de rescrip. Aym. consil. 18. n. 8. & consil. 140. nu. 2. Menoch. de recup. rem. 8. 9. & 10. quos sequuti fuerunt DD. de Rota, vt in dicta Romana fideicommissi de Alexiis. (*Vlterius ad hæc, quæ dicta sunt de nullitate capturæ, addo decisionem factam in causa Rom. Salis coram R. P. D. Cantuccio in impressis lib. 2. 123. in qua fuit resolutum, quod stante nullitate mandati ex defectu citationis, quod Faustinus sit relaxandus, quia nulliter, vel iniuste captus, est ante omnia relaxandus. Nam Iudex dicitur vim inferre, eumq; propria libertate spoliare, & propterea debet ante omnia restitui; & stante nullitate, vel iniustitia prædictæ capturæ, nõ potest pro alio etiam vero confirmari, vel recommendari ex doct. Bar. q. 6. incip. Lapus fuit captus, & in sol. cir. med. vers. si vero talis violentia, & captura nulla nõ iustificatur ex superueniẽti probatione, ex allegatis in d. decis. et quod nulliter carceratus in pristinum restituendus, testatur* Porti *in consl. 44. in 4. ampliatione, vbi etiã attestatur, quod idẽ procedit in nulliter excõicato. Afflic. decis. 395. n 5. omnino vidẽdus, qui loquitur in vtroque casu. Bene verũ est, vt dicit Paul. de Castr in cons 113. in fi lib. 1. qui alios allegat. Quod si captura, & carceratio esset nulla, etiã ex defectu citationis, cum vere constaret de debito, vel per confessionem carcerati, vel alio modo, tunc debet sustineri, nec esset locus illius relaxationi, vt ibi. Quod quidẽ a leuit. indẽ contrarietatẽ vtriusque iuris intelligendum esse arbitror, et in factis cõtingentia in hoc tribunali A.C. vidi, & audiui practicari, et scilicet non iustificetur captura ex nouis probationibus factis post relaxationem mandati, secus si ante, vel*

vel tempore relaxationis, & carcerationis vere constaret de debito, & defectus tantum esset in illo actu citationis, & in hoc casu puto quod procedat d.decis. vt per Negus. superius allegati, et ad tradita per Bursa.cons.74.nu.167.) Et quod sententia nulla, si tamen æqua sit, non sit infirmanda, sed confirmanda, vbi de iustitia illius cõstet, Rota decis.7.de re iudic. in antiq. quæ tamen conclusio non ita procedit parte opponente, vt pluries fuit resolutum in Rota, & signanter in vna Patauina decimarũ, 4. Iulii 1576. coram R.P.D. de Grassis, & in vna Vercel. spolii 5. Maii 1586. coram Illustriss. D. Cardinali Platto, tunc Rotæ Auditore, & in vna Perusina nullitatis exequutionis 26. Martii 1593. coram R.P.D. Penia, & in vna Esina rest. dotis, die Lunæ 13. Martii 1600. coram R.P.D. Litta, vbi prædictæ decisiones allegantur. Nec silentio pertransiuero, quod licet condemnatus, tam in præscripto, quam aliis quibuscunque iudiciis, iustam à principio litigandi causam habuerit, & consequenter in expensis condemnari nõ debuerit, vt per Lanfran. in c. quoniam. in verb. expensæ, nu.5. de prob. Guid. Pap. q.436.nu.65. Rebuff. in const. gall. in tract. de expen. num.3. lib.3. Alexan. consil. 37. in fin. lib. 2. & consil. 115. col. fin. circa med. lib. 4. causæ autem probabiles enumerantur per Bald. in authen. generaliter. 3. & 4. colum. C. de Episc. & cleric. si post visionem iurium partis producentis reus adhuc persistit in lite, & voluerit vlterius procedere, condemnandus est in expensis, etiam pro eo tempore, quo fuit in bona fide, vt per Bart.
12 in l. edita. C. de edend. num. 31. versic. sed in vtroque modo. Sequitur Roman. in sing. 369. incipien. Alia fero. Amplius refero, quod licet Iudex diffinitiue pronuncians, & in expensis non condemnans censeatur partem absoluisse, vt in l. terminata, C. de fruct. & lit. expen. Afflict. decis. 242. num. 2. contrarium tamen alias tenuit Rota ex infra dicendis. Nam si Iudex primæ instantiæ omiserit condemnationem expensarum, non propterea victum absoluit: quia omissa in prima, videntur omissa ex causa obliuionis, Put. decis. 246. lib. 2. per totum, vsque adeo, quod si postea Iudex causæ appellationis confirmando primam sententiam dicat victum in expensis in causa factis condemnamus, nec dicat coram nobis legitime factis, intelligitur de expensis, tam primæ, quam secundæ instantiæ, ita vt supradictum fuit in vna Cæsaraugustana liquidationis, coram R.P.D. Pighino, 6. Martij 1548. Ad decis. vero Put. puto responderi posse, quod non ita procederet, quando victus habuisset iustam causam litem prosequendi: quia tunc excusaretur ab expensis, vt per Cagnol. in reg. qui in alterius num. 25. de regulis iuris; qui attestatur de communi, Ias. in leg. properandum. §. fin

sin autem, num. 3. C. de iudicijs. Intellige tamen, vt per Ias. ibi num. 8. Et in hoc quotidiano articulo, hæc pauca visa sunt addenda, quod si expensæ veniunt iure actionis, & Iudex in sententia omittat illarum condemnationem, nihilominus post latam sententiam peti possunt iure actionis, secus autem si officio Iudicis, Iason in §. actionum num. 52. in tit. de actionibus. Vsque adeo, quod illa taxatio expensarum est condemnatio expensarum condemnationis, Bald. in l. 3. num. 6. vers. modo quæro. C. de fruct. & li. expen.

DE MONITORIIS PER EDICTVM, & illorum exequutione. Cap. XVI.

1 *Auditor Cameræ eius ordinaria auctoritate concedit Monitoria per edictum, & quando.*

2 *Et pro exequutione litterarum Apostolicarum, & aliorum, quæ hic singulariter referuntur.*

3 *Et in his, in quibus est iudex specialiter deputatus.*

4 *Dantur hæc monitoria, constito summarie, & extraiudicialiter de non tuto accessu.*

5 *Quomodo hæc monitoria exequantur.*

6 *Terminus ad comparendum ab vltima exequutione computatus.*

7 *Terminus huiusmodi debet esse competens, alias citatum nõ arctat.*

8 *Tempore vacationum generalium monitoria ista in curia per edictum intimantur.*

9 *Citatio nulla, seu inualida nullum producit effectum, nec citatum in mora constituit.*

10 *Citatio nulla conualidatur per comparitionem citati.*

11 *Citatio nimis generalis contra filios, & hæredes, non nominando illos proprijs nominibus, est inualida.*
Et quando talis citatio valida sit.

12 *Lis quando dicatur.*

13 *Copia citationis debet offerri per citantem citato, alias nulla est citatio.*
Et quando sufficiat, quod offeratur, & quare.

14 *Modus procedendi contra vagabundum pro debito contracto.*
Et quis dicatur vagabundus.

1 Monitoria per edictum publicum non conceduntur, nisi in casu, quo principalis citandus latitat; vel quando nõ permittitur, vt citatio ad ipsum perueniat; vel quando non

potest

potest accedi ad locum citandi, per Rot.decis.752.eodem tit.in antiquis. Et licet de iure concedi nequeant, nisi vigore specialis rescripti, quod passim tanquam optima, & æqua prouisio concedi solet, & debet, vt in Clement. 1.de iud.tamen A.C.consueuit illa concedere ordinaria sua auctoritate, & passim concedit in causis, quæ in curia cognoscendæ sunt; item in exequutionem litterarum Apo
2 stolicarum sub plumbo, vel in forma breuis expeditarum, ac exequutorialium Rotæ, ac etiam ratione mutui, vel alterius debiti contracti in curia, ac etiam pecuniarum in eadem curia expositarum, nec non salarij, seu mercedis procuratorum deseruitæ in curia, etiã contra laicos, & non subditos Ecclesiasticæ iurisdictioni, Ioan.Paul. decis.19.Put.decis.4.de offic.ordin.& alia Io.Paul.decis.92.in cau-
3 sa Vlixbonen.pecuniaria, de foro competen. & in summa in pluribus alijs, quibus non obstant Concilii Tridentini decreta. Præterea concedit in causis, in quibus à Papa speciali rescripto est deputatus. Hæc monitoria concedi solent in locis alienæ, & aliquando
4 etiam Ecclesiasticæ ditioni mediate subiectis. Dantur constito summarie, & extraiudicialiter de non tuto accessu. Formulas illorum, vti notas, & in instrumentorum, ac expeditionum formulario extẽsas hic apponere neglexi. Hoc dumtaxat de illorum exequutione dicam, cum ibi non exprimatur certa forma. Exequuntur, & in-
5 timantur per affixionem ad valuas duarum Ecclesiarum Cathedralium magis propinquarum iurisdictioni, sub qua monendus degit. Exempli causa, si in Hispaniarum Regnis tutus non patet accessus, ad aliquod breue, seu litteras intimandum, monitorium intimatur, & affigit valuis Ecclesiarum Ianuen.& Sauonen. tanquam ciuitatibus propinquioribus Regnis illis, quæ extra illarum iurisdictionem sunt, & tutioribus pro hac intimatione facienda. Et affigitur in portis prædictis originale monitorium, & publice legitur, & (*Ipsummet originale.*) ibi aliquandiu dimittitur, & subinde amouetur, dimissa illius vice copia cum originali concordante; de quibus omnibus præcisam Notarius fidem facit, vt per Cassad. decis. 1. de dolo, & contumacia, Put. decis. 3. eodem titulo. Est enim facienda in locis vicinioribus, vt per eundem Cassad. decis. 5. eodem titulo, & quod affixio, & publicatio sufficiat, licet de lectione nihil dicatur, idem Cassad. d. decis.4.eodem tit. Io. Paul. decis. 17. Legitur quoque, affigitur, & publicatur in curia in duobus locis, videlicet in litterarum contradictarum, & ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum, vel Audientię causarum Palatij Apostolici, & de his citationibus quæ fiunt per edictum, videlate per Bart. in tract. super constitution. ad reprimen. in §.

per

per edictum in addition.& magis latè per Marant. in 6.par.de ord. iudic.nu.82.de citat.primo membro iudicij, vbi referuntur plures casus in quibus fit citatio per edictum. Terminus autem, qui in monitorio, seu citatione reo ad comparendum assignantur, incipit à die vltimæ intimationis currere. Et ideo prouidi procuratores, antequam monitorium in partibus exequendum mittant, in curia intimari faciant, ne cogantur tantum temporis spatium post intimationem de partibus expectare. Terminus autem, qui ad com-
7 parendum præfigitur, debet esse competens considerata loci distantia, seu longinquitate, alias nulla esset citatio. Cresc.dec.71.& monitum ad comparendum non arctaret, etiam post breuem illum terminum: quia citatio à principio fuit temeraria, Cassad.decis.5.codē tit. in tantum, quod processus factus per contradictas, seu edictum publicum pendente debito termino veniendi ad curiam, est nullos, Rot.dec.74.de probat.in antiq.*(vt per Nicol. Ant. Grauatium in annot.ad Vestrium, lib.4.c.2.n.5.in verb.citatio.Rol.conf.39.lib.1. nu. 27.)* Tempore Sedis vacantis, & vacationum generalium, quæ
8 quotannis indicuntur à Kal.mēsis Iulij, vsque ad Kal. Octobris, cessat audientia litterarū contradictarū, & monitoria hæc per edictū, non à Notario contradictarum, sed à Cursoribus per edictum publicum in valuis Cancell. Apostolicæ, & in acie Campi Floræ publicātur, vt per eundem Cassad.dec.28.in reg. Si autē contra citatos per simile edictū censuras obtinere vis, seruatis processibus ad illarum fulminationē instabis. Aduerte tamen, quod licet ex præmissis cita-
9 tio nulla dicatur, in tantum quod nullum producit effectum, nec citatum in mora, seu contumaciam constituit, vt per Affl.dec.366. in tamen conualidatur per comparitionem citati, præsertim in casu, quo citatio fiat ad effectum inducendi scientiā, vt per Fel.in c.illud in 4.col.de præscrip. Alex.conf.123.nu.10.vol... *(Burs.in conf.74. post nu.71.in 1.par.Neuiz.conf.70.per totū, qui plures ratione, decisionesq; ad præsentem casum ponit, ad quem pro eorum intellectus recurre.)* Antequam egrediar ab hac materia citationū, & ad grauiora procedam, non omittam referre, quod retroactis diebus præ manib. habui monitoriū extra curiam ab. A. C. relaxatum contra filios, & hęredes d.q.N.absq; nominum expressione, de cuius validitate interrogatus respondi, quod cōtra similia monitoria, seu citationes meminerā vidisse Rotales decisiones, quibus damnantur si-
11 miles citationes ratione incertitudinis, quia citatio, ad hoc vt afficiat, debet esse certa, vt per Roman.conf. 360.nu.3. Tamen DD. de Rota: alias in vna Rom. pecuniaria coram Achille tenuerunt valere citationem, per quam citantur filij, & hæredes N. absque alia-

no-

12 nominum expressione. Quia licet ea sit incerta, tamen de facili potest certificari,& expressum dicitur,quod sequitur ex verbis expressis, Paris.cons.67.num.107.volum.1.Abb.cons.44. nu.3. lib.1. Bald.in l.ad probationem. C.de probat. Intellige tamen, si personaliter exequuta fuerit: secus tamen, si ea fuerit per edictum exequuta, Put.decis.1.de dolo, & contum.& decis.6.de iud.Nec silere volui materiam harum citationum, tanquam in Vrbis tribunalibus quotidianam. Quod si citatio, de qua supra meminimus,fuerit per edictum exequuta vigore commissionis, cum clausula,constito de uon tuto accessu, licet non tutus accessus plene probatus non fuerit,& decretum Iudicis fuerit minus iustificatum,tamen vigore talis citationis decretæ, & exequutæ dicitur lis pendere, & respectu actoris dicitur esse lis introducta; ita vt si contra talem citationem attentauerit, poterit per viam attentati reuocari.Nã hoc casu per commissionem impetratam, & citationem exequutam dicitur lis pendere,Clem.2.vt lite penden. Rot.decis.246. in antiq. Caputaq. in vna Taurinen. Præpositura 17. Aprilis del 54. Verum, quia pluries dubitatum fuit de inualiditate exequutionis, quæ fit citato absque dimissione copiæ, in hoc erit distinguendum. Aut sumus in prima, aut alia citatione,seu litteris exequutorialibus, quæ intimantur. Primo casu ad hoc,vt valeat citatio, debet per citantem offerri copia citato, etiam si non petatur: & si illam
13 voluerit, debet dari sumptibus citantis. Secundo vero casu non est necessaria in illorum intimatione oblatio dictæ copiæ: & si petatur, debet dari non sumptibus mandantis citati, sed illius, cui intimatur. Et ratio, quia prima citatio denotat causam, & continet negocium, super quo actor litigare intendit; ideo vt reus sit certus de lite; debet ei offerri,& dari copia sumptibus citantis, vt supra dictum est. Quæ ratio non militat in exequutorialibus, & alijs succedaneis citationibus,cum iam citatus sit certus de lite, vt
14 per Clem.ad causam. de elect. Et hic cum plura dixerimus de modo procedendi ad instantiam creditori contra debitorem absentem ratione contractus, seu quasi, ac de citationibus, & intimationibus contra eum exequendis, remanet in hoc referendus modus procedendi contra vagabundum debitorem pro debito in Vrbe contracto,qui nullibi reperitur,nec certam domum, seu domicilium,neque aliqua bona mobilia habet. In quo videtur dicendum: aut talis debitor citandus,erit notus cursoribus,aut non.Primo casu, præmittendæ sunt debitæ diligentiæ de eum reperiendo per Vrbem,& loca publica ad effectum ipsum citandi,seu monendi,prout in citatione,seu monitorio,primo per vnum,& deinde per duos cur

sores:

sores: quibus diligētijs præmissis, decernitur processus per affixionem ad valuas Curiæ, & in acie campi Floræ, quæ citatio, seu monitio perinde arctat, ac si personaliter facta foret. vt per Alex. in l. plerique. col. 2. ff. de in ius voc. Secundo vero casu Iudex mandat eum citari per proclama, seu edictum publicum, aut per adientiam publicam litterarum contradictarū, iuxta temporum qualitatem, vt per Bald. in l. accusatoribus, col. fi. in prin. C. de accus. cum simil. & in l. perfectius. C. de annali exceptione sub nu. 4. Marant. in part. 6. de ordine iudiciorum num. 83. de citatione primo membro iudicij, & per Clarum in eius praxi. crim. in §. fi. quæst. 31. vers. sed quid si reus. Si vero debitor prædictus bona in Vrbe mobilia, vel immobilia habeat, tunc procedendum erit seruata forma, quam superius posuimus in cap. 52. 1. lib. Ille autem dicitur vagabundus, qui certam habitationem non habet, & qui per mundum vagatur, vt per Bart. in l. dies caution. §. præter num. 1. & 4. ff. de damn. infect. Amplius ad hunc prox. relatum articulum citatorij edicti redeundo, a quo aliqualiter transgressi fuimus vltra præmissa erit etiam præmittendum, quod licet in hoc praxis libello, plura alia de modo intimandi, & exequendi has monitoriales litteras referre poterimus, tamen cum hæc materia satis abunde, ac doctissime scripta fuerit per Vestrium in 4 lib. de exequutione citationis ad partes decretæ per edictum in cap. 2. nu. 4. cum seq. & in toto vltimo cap. octaui libri de exequutione rei iudicatæ, ac expensarum taxatione, & fructuum liquidatione. Ideo in facti contingentia pro eorum intellectu ibi recurre, & ne arroganter videar alienos mihi vendicare labores circa præmissa iam dicta sufficiant.

DE IVDICIO EXHIBITIONIS.

Cap. XVIII.

1 *Contra quem intentatur hoc iudicium.*
2 *Quod monitorium in hoc iudicio fit.*
3 *Elapso triduo monitorij, quæ citatio fiat.*
4 *Negato monitorio debet verificari rem, cuius exhibitio petitur, penes reum conuentum extare.*
5 *Facta hac verificatione, quæ citatio fit.*
6 *Hoc iudicium summarium est.*
7 *In hoc iudicio termini substantiales non seruantur.*
8 *Ab hoc decreto non appellatur, & quare.*

9 Qui-

9 *Quilibet administrator tenetur librum exhibere.*
10 *Administrator etiam irrequisitus tenetur librum exhibere.*
11 *Ab administratore, qui librum rationis non exhibet, non dicitur reddita ratio.*
12 *Contra administratorem non exhibentem librum rationis, tanquam dolosum datur iuramentum in litem.*
13 *Citatio ad videndum taxari, & ad sententiam.*
14 *Effectus sententia.*
15 *Forma sententia in hoc iudicio ferenda.*
16 *Actor non tenetur exhibere iura, & instrumenta si illa non habet. Et quando requiratur probatio amissionis.*
17 *Actor non potest sumere arma de domo rei.*
18 *Et quomodo id procedat.*
19 *Vnusquisque tenetur edere iura penes se existentia.*

1 Exhibitionis iudicium, quod in tribunali remota etiam appellatione datur, siue contra tertium, penes quem reperitur depositata aliqua cedula obligationis, instrumentum, aliaue scriptura, seu etiam aliqua bona, aut
2 iocalia, introducitur, & contra illum fit monitorium, vt infra triduum exhibeat in actis Notarij.
3 Lapso hoc triduo, citatur reus, ad exhibendum in actis Notarij scripturas iuxta formam monitorij, alias videndum contra eum decerni, & relaxari mandatum exequutiuum, Si reus se aliquid
4 habere negauerit, incumbit agenti probare ad suam verificandam petitionem, seu intentionem, saltem de tempore facti monitorij, aut introducti iudicij, reum habuisse, seu habere rem, seu scripturam, cuius exhibitio petitur (*Rota in vna Roman. computorum, co-*
5 *ram Orano, die 7. Februarij 1596.*) Non desunt enim cauillosi aliqui qui in partis, & iudicij fraudem statim facto monitorio, aut citatione rem petitam penes aliquem dimittunt, & sic non habere asserunt. Nec sequuta verificatione, citatur iterum reus, seu
6 monitus, ad exhibendum, alias videndum contra ipsum decerni, & relaxari mandatum. Quod Iudex visis testibus relaxat, nisi ad primam diem cum intimatione. Et quoniam iudicium hoc est summarium, & datur ista actio ad exhibendum, ad effectum recognoscendi, vel se iuuandi aliqua scriptura ad præparationem alte-
7 rius principalis iudicij, nulli in eo seruantur termini substantiales,
8 nec aliqua processus solemnitas requiritur. A decreto antedicto non appellatur, secundum modernum Contardum ad l. vnicam, C. si de momen. possess. limit. 14. initit. ad exhibendum num. 20.

sed

sed statim exequutio committitur: quia iudicium hoc exhibitionis semper tendit, vel ad alterius principalis iudicij præparationem, vt dixi, vel certe ad probationes proponendas. Et ita vidi pluries in contradictorio iudicio practicari, & decidi. Accidit etiam quod nonnunquam hoc exhibitionis iudicium principaliter intentatur contra reum conuentum pro exhibitione rei petitæ, vel pro exhibitione librorum rationis administrationis alienarum rerum per alterum gestæ, & tunc modo infra dicendo procedendū erit. Nam quilibet administrator tenetur exhibere librum rationis administrationis per eum gestæ.l.rationes. C.de administratione tut. Paris.cons.96.lib.1.num.1.& 2.late Rol.à Vall.cons.49. lib.1. num.2.
10 etiam irrequisitus, attestatur Socin.cons.62. col.4. in princ. vol.4. Plot.in eius tract.de in lit.iuran.§.5.num.26.Et tenetur talis administrator libros, in quibus data, & accepta continentur, conficere, & omnes actus suæ administrationis ostendere, & parti exhibere,
11 ac instrumenta, res, & bona, et reliqua restituere, alioquin non dicitur reddita ratio, sed dicitur esse in dolo, vt per eundem Rol. d.
12 cons.49 Socin.cons.24.Visis, col.12.ver.& ideo cum, volum.1. & si actor suum interesse aliunde probare nequiuerit contra eum tanquam præsumptiue dolosum pro interesse partis passæ dandum est illi iuramentum in litem.Bart.cons.150.Ias.cons.219.col.1. vol.2. Plot.ibi nu.6. ver.& tenetur ipse, eod.tit.& in terminis tradit Bald. cons.151.col.2.ver.verbi gratia.lib.3.Ias.in § pœnales.num.98.de actionibus, præuia iudicis taxatione, quæ ante dictum iuramentum est facienda, ad decis.Afflict.360.in fi.Ang. cons.277.n.6. Soc.cons. 190.n.6.ad fi.ver.& sic debet, & cons.223.nu.3. ante fi.ver.2. pars, lib.2.Dec.cons.178.nu.2.ver.& casu quo.Et an deferatur procuratori, vide Bart.in l.qui bona fide, §.si aliena, ff.de damn.infect.In cuius interesse taxatione, cum hanc practicam non ita facile alibi tactam inuenies, ob id, non ab re citation. & sententiæ formulas hic conscriben.fore censui, vt puta, Debitis præcedentibus monitorio super redditione administrationis, & reliquorum restitutione, etiā interpellation. super librorum exhibitione, & redditione dictæ administrationis, debitisque seruatis terminis substantialibus de more, & stylo Curiæ seruari solitis, illisque reiteratis, dicta admini-
13 stratione per reum conuentum gesta verificata, demum præmittitur contra eum citatio, ad videndum taxari summam, vsque ad quam infrascriptus d. instans in litem iurare possit, & illa taxata, videndum per infrascriptum d. instantem iurare, & iuxta taxationem, & iuramentum concludi, & pronunciari, & sententiam ferri ad p. d. instante D. A. principali, vel D. Fabritio Ruffetto eius

P pro-

procuratore. Relatione facta comparuit idem N. principalis citra,&c.& petijt vt supra. Et tunc d.Iudex taxauit summam, vsque
14 ad quam d A.iurare possit in litem ad scuta 500.pro qua summa idem d.A.etiam tactis, &c. iurauit in forma, & pro eadem summa petijt,& obtinuit ab eodem Iudice in huiusmodi causa concludi, & pronunciari, sententiamque desuper ferri, & promulgari, prout in cedula,quam facto dedit,& mihi Notario consignauit,tenoris, &c. super quibus,&c.præsentibus socijs testibus, &c. Tenor cedulæ sen-
15 tentiæ,vt supra promulgatæ hæc est.Christi nomine inuocato, &c. dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus D. B. teneri ad soluendum, & exbursandum dicto D. A. dicta scut. 500. iuxta taxationem per nos factam, et iuramentum per ipsum A. præstitum,et pro præmissis omnibus,et singulis mandatum exequutiuum contra eundem B.decernendum fore,et esse,prout decernimus,oppositiones, &c. victumque, &c. Redeundo igitur ad superius petitam scripturarum exhibitionem, à qua aliqualiter digressi fuimus dicendum erit actorem teneri ad exhibendum instrumen-
16 ta,et iura pœnes eum existentia,vt per Gomes.lib.2.dec.25. quod procedit si illa in promptu habeat alias non,et proceditur ad vlteriora in causa. Nec videtur dicendum,quod requiritur aliqua verificatio casus fortuiti, vel amissionis; sed statur eius iuramento etiam, quod altera pars dicat, partem aduersam penes se habere, vt per Mohedanum decis. 40. num. 2. Secus si instrumentum, seu iura,quorum exhibitio petitur, alias originaliter producta,& ipsa originalia restituta fuerint dimissa in iudicio, seu actis copia: tunc enim requiritur probatio amissionis propter præsumptam notitiã, & ex quo productio originalis est de actis,et ex ipso originali quæsitum est ius parti, et consequenter eius reproductio peti potest nõ
17 obstante iuramento. dicta decis. num. 3. Et licet regulariter actor non possit sumere arma de domo rei,vt in cap.1. de probatio. l. nimis graue.C.de testi.l qui accusare,et l.fin. et ibi communiter doct. C. de eden. id tamen aliter procedit ad fundandam, non autem coadiuuandam suam intentionem: imo Rota de æquitate canonica seruat. quod vnusquisque teneatur edere iura penes se existen-
18 tia,vt attestatur Gomes.vbi supra, et quod Iudex ex officio potest compellere partes ad exhibendum iura,siue sint propria, vel communia,vel facientia ad causam,vt decis.5.de probat.in nou. & alia Bracharen.Coram Romano 5.Decembris 1552.

DE

DE IUDICIO CUM PROCURATORE inchoando. Cap. XIX.

1 *Iudicium cum procuratore generaliter constituto potest incboari.*
2 *Tali procuratori dantur dilationes ad principalem consulendum si eas petierit.*
3 *Censura non dantur contra debitorem in iudicio cum procuratore incboato.*
4 *Procuratori specialiter constituto denegantur induciæ.*
5 *Aut dominus, aut procurator potest citari, & quare.*
6 *Dominus tenetur procuratorem sufficienter instruere in omnibus, quæ possunt in causa occurrere.*

1 SI procurator generaliter ad omnes lites, & causas actiuas, & passiuas, & motas, & mouendas constitutus sit, & personaliter in curia apprehendatur, iudicium cum eo inchoari, prosequi & terminari potest, vt per Capic.
2 dec. 2. & 7. Cui procuratori ante litis contestationem dilationes petenti ad consulendum principalem iuxta loci distantiam denegari non possunt, vt per Cassad. decis. 1. de dilationibus. Ex quibus infertur, quod iudicium cum eo inchoari, prosequi, & terminari possit ex prædictis, quibus additur decis. Rotę 27. de procurat. in nou. Maria. Soci. de citat. art. 1. num. 1. ver. aut dominus non reperitur Achil. de Grass. decis. 146. nu. 2. de dolo, & contumacia. Secus tamen dicendũ erit in his, quæ sunt magni præiudicij, vt puta priuationis, vel censurarum: in his enim requiritur citatio principalis, ei personaliter facienda, vt in vna Nullius spolij coram bon. mem. Aldobrandino 15. Februarij 1557. ad not. per Staphil. in tract. de litteris gratiæ, & iustitiæ in ver. nam si quis subrogatus. Limita tamen dilationem prædictam non esse concedendam procuratori specialiter constituto super illa re, de qua agitur, quia text. in c. cum dilectus de procur. & doct. loquuntur, quando procurator, cum quo iudicium intentatur, esset cõstitutus generaliter ad omnes, & singulas lites motas, & mouendas, vt supra dixi, iuxta terminos d. c. cũ dilectus eod. tit. Et licet de iure dici possit, quod dominus non sit citandus, quando constituit procuratorem, qui comparuit, & assumpsit in se litem; cum dominus per constitutionem procuratoris factam apud acta causæ declarauerit animum suum, quod per procuratorem volebat esse in iudicio, ideo debebat citari procurator, & non dominus, cum dominus non compellatur per seipsum in iudicio esse, vt per Ab-

batem in dicto capitulo cum dilectus, de procuratoribus in quarto ad tex. ibi allegatum in l. 1. ff. eod. & Bart. in l. 1. & in l. quamuis. C. de sent. & interloc. omn. iud. tamen contrarium de stylo Curiæ seruatur, eo quod aut dominus, aut procurator arbitrio citantis citatur. Dominus enim tenetur comparere per se, aut procuratorem legitimum, vt in d. l. 1. ff. eod. in d. c. cum dilectus, eodem tit. Quem procuratorem tenetur dominus in omnibus, quæ possunt in causa occurrere sufficienter instruere, alias domino est imputandum: & eadem ratione probabiliter eidem procuratori denegatur induciæ illas petenti, vt supra dixi, cum à principio ipse dominus fuerit citatus, vt per eundem Abb. d. c. cum dilectus, n. 5. eod. tit. vide tamen in hoc distinctionem Rotæ, vt per Puteum in decis. 43. lib. 1.

DE IVDICIO DIFFAMATIONIS. Cap. XX.

1 *Quinam termini diffamanti in hoc iudicio præfiguntur.*
2 *Diffamatore nihil probante, quæ sententia contra eum fertur.*
3 *Terminis substantialibus in hoc iudicio non est opus.*
4 *Pœna qua mulctatur diffamator.*
5 *Sententia transit in iudicatum, nisi infra decendium ab ea appelletur, & exequutioni demandatur.*
6 *Qualis dicatur sententia ab obseruatione iudicij.*
7 *Quomodo feratur sententia contra actorem non comparentem.*

IN diffamationis iudicio, quod datur vigore l. diffamari. C. de ingen. & manu. exequutio contra diffamatorem monitorio, de quo infra in postremo libro, ac in actis reproducto, & lapso termino citationis in ea expresso, obtineatur ab actore decreto processus per contradictas, siue edictum publicum iuxta temporis
1 qualitatem. His sequutis, iudex ad partis comparentis instantiam diffamanti primũ, & secundum terminũ peremptorium præfigit ad docendũ de suo iure, ac producendũ, & probandum quicquid vult, & potest contra actorẽ. His terminis elapsis iu-
2 dex, præuia citatione ad sententiã, pronunciat A. à quibuscunq; impetitionibus, diffamationibus, iactationibus, & impedimẽtis per B. eidem A. de et super re, &c. præstitis, illatis, ac inferri cõminatis, absoluendum fore, et esse, prout absoluimus, & illi super eis perpetuũ
3 silentium imponimus, victumq. &c. Et licet in hoc iudicio ferè omnes procuratores terminos substantiales seruari solitos seruent, tamen

tamen si contra huiusmodi diffamatores non comparentes,& iudicium effugientes absque aliqua terminorum substantialium seruatione procederetur,putarẽ processum hunc substineri posse ex pluribus. Primo, ratione contumaciæ, per quam iudicis Maiestas sperni videtur; & consequenter contumax, si fuerit personaliter citatus,potest prædicta impositionis silentij pœna mulctari.Quæ sententia fertur contra iactantem se velle molestare,iuxt.Afflict.deci-
4 sione 264.post numerum primum. Secundo, quia ratione diffamationis tam respectu personæ, quam bonorum A. posset aduersus B. actionem iniuriarum habere. Et ex his,& alijs,quæ adduci possent causis,iudex ex officio sine terminorum substantialium seruatione, & prout in criminalibus causis procedere posset. Idem prorsus puto seruandum ad instantiam rei conuenti,contra actorem, qui monitorium ab A.C.obtinuit, exequi fecit, & postea reproducere neglexit,vel pœnituit.Tunc enim debitis seruatis terminis,seu pręuia termini præfixione,vt supra dictum est,eoque elapso,nec per actorem aliquid releuans probato,seu nihil deducto,ipse monitus absolutoriam sententiam sub ea,quam modo posuimus, forma obtinebit.Et fertur sententia hæc, licet pro actoris parte, vt supra innuimus,nihil penitus deductum,neque lis contestata fit: quia sententia ipsa nedum præsens,verum etiam futurum iudicium concernit. Et propter duplicatã,seu reiteratam actoris contumaciam litis contestationem non exigit.Et est diffinitiua.quæ facit iudicatum:& consequenter ab ea appellatur,In tantum,quod,si infra decendium non
5 appellatur,transit in iudicatum,ad no. Felyn.in c.quod ad cõsultationem,n.25.in vers.2.conclusio,& consequenter mandanda est exe
6 qutioni,Curt.Iun.gloss.22.n.30.Nec verum est,vt nonnulli existimant,sententiam hanc vti absolutoriam,à iudicij obseruatione ferendam esse;& sic interloquutoriam dici,quoniã sententia ab obseruatione iudicij ea est,quæ fertur ratione nullius,aut alias inepti,siue inordinati processus,text.& ibi glos.& Abb.in c. cum dilecti. de empt.& vend.no.in l.2.C.de rescind.vend.Alex.consil.79.nu.3.lib. 2.Idem,quando fuit præsentatus libellus ineptus ex carentia actionis,iux.l.si pupill.§.videamus,ff.de neg. gest. vel ex defectu solemnitatis substantialis, vel alio modo. Specu. in titulo de offic.omn. iud. §. defertur. collat. 5. vers. In sententia, & alijs compluribus casibus relatis per Bartol. Bald. & communiter moder. in l. properandum,§. & si quidem, C.de iud, Idem Bald. in authen. sed & si quis, C. de secun. nupt. Paul. de Castr. in l. 15. Is qui. ff. de acqui. hæred. (*vbi signanter per Ias.in d.l.properandum, §. & si quidem habes quomodo ad instantiã rei contra actionẽ non comparentẽ fit*

procedendum, pro obtinenda ſententia abſolutoria ab obſeruatione iudicij, & quomodo, et quando ſententia diffinitiua faciat iudicatũ, ita vt obſtet actori exceptio rei iudicatæ, & ibi in facti contingentia recurrere etiam ad compilatorem formularum, var. com. pag.
7 *mihi 11. col. 2. hoc etiam addito, quod ſicut reus citatus non comparens, per contradictas ſiue edictum publicum citari poſſet, ita etiam actor, iuxta authen. qui ſemel. C. quomodo, & quãdo iudex. Maran. in 6. par. de ordine iudiciorum, ſub nu. 87. de citatione primo membro iudicij.*) Et redeundo ad materiam noſtram, à qua aliqualiter fuimus digreſſi dico: tutius eſſe, ad tollendum omnem fraudem cauſam dubitandi (ſi valor cauſæ ſummam 200. duc. auri Cameræ excedat) ſeruatis terminis ſubſtantialibus de ſtylo curiæ ſeruari ſolitis, præuiaque illorum reiteratione, ſententiam hanc tanquam diffinitiuam obtinere.

DE PROCESSV INTER, ET CONTRA mercatores faciendo. Cap. XXI.

1 *Impugnatio ſtyli Notariorum A. C.*
2 *Si proceditur contra mercatorem vigore cedulæ depoſiti, ſeu litterarum cambij, appellatio non admittitur.*
3 *Secus in alijs cedulis.*
Effectus clauſulæ, ſine præiudicio legitimæ exequutionis.
4 *De ſtylo tribunalis inter, & contra mercatores nulli ſeruantur termini ſubſtantiales.*
5 *Quid importent clauſulæ, ſummarie, &c. manu regia.*
6 *Articuli ſeruiunt loco libelli.*

IN proceſſu inter, & contra mercatores faciendo cum illius modus in notorijs A.C. facultatibus ſatis apparenter ſit traditus, nihil eſt quod laborem. Hæc pauca ſolum referam circa admiſſionem appellation. de qua in facultatibus prædictis nulla mentio. Contra nõnullorum Notariorum opinionem, qui neſcio ſub quo prętextu, ſtylum tribunalis eſſe retulerũt, quod ſi in tribunali aliqua contra mercatorum cedula exhibetur, & illius vigore ad decretum relaxationis mandati procedatur, ſi ex mercatoris parte ab hoc decreto appellatur, appellatione hac minime obſtante, A. C. ad illius exequutionem procedere poteſt.
1 Verum cum relatus ſtylus aliquibus probabilibus rationibus non videa-

2 videatur munitus, constanter dicere audeo illum non verificari, nisi in credulis depositorum, & litteris cambiorum, quæ de earum natura inter, & contra mercatores vbique locorum paratam habent exequutionem, iuxta Dominos de Rota in vna Anconitana atten-
3 tatorum, coram R.P.D. Seraphino, duodecima Februarij 1582. In alijs vero cedulis, etiam quod super re mercantili agatur passim datur, & admittitur appellatio: qua pendente manus Iudicis ligatæ sunt, vt alias superius scripsimus, & probauimus. Licet Signatura in re non dubia soleat rescribere cum clausula, sine præiudicio legitimæ exequutionis: quæ tantum deuolutiuum, non autem suspensiuum effectum operetur, vt per Specul. in tit. de act. seu petit. §. super petitionibus. vers. sed quid si ante. Et licet A. C. in his vigore suarum ordinariarum facultatum manu regia, & sola facti veritate inspecta procedat, non propterea appellatio suspensiua, & deuolutiua, sed tantum iudicij solemnitas tollitur. vt puta, monitorium terminorum substantialium seruatio, & similia, vt infra di-
4 cemus. Et si aliqui dixerint in hisce causis quatuor saltem terminos, prout in summariis, seruari debere videlicet, ad articulandum, dicendum contra articulos, producendum omnia, & dicendum
5 contra producta. Tamen, quicquid ab eis dicatur, in causis summariis. in quibus Iudex procedit cum clausula (summarie, simpliciter, & de plano, ac manu regia, & sola facti veritate inspecta) releuatur ab omni forma iudiciorum à iure ciuili inducta: & dumtaxat astringitur ad seruandum formam inductam à iure naturali. Et satis est quod interueniant ea, quæ ordinem, & solemnitatem iudiciorum respiciunt, vt post alios per Felyn. in cap. olim, col. penult. de accus. vsque adeo quod iudicium potest inchoari ab articulis, & illis probatis ferri sententia. Rota decisione 33. in nouis. Decius consilio 449. num. 21. lib. 4.

6 Et quod articuli seruiunt loco libelli fuit dictum in Rota in vna Romana census, coram R. P. D. Quiroga, die 29. Octobris 1556. inter D. Franciscum de Branca, & D. Nicolaum Vrsinum, in qua Franciscus tanquam Rector illius Cappellæ obtinuerat monitorium contra Nicolaum de dimittendo, & relaxando domum spectantem ad eius Cappellam iure dominii, vel quasi cum solita clausula, si quis, &c. & negato monitorio Franciscus dederat articulos super solo, & proprietate domus, & spolio census sibi debiti, & examinati fuerunt testes. Tandem tento termino ad sententiam idem Franciscum renunciauerat processui, & fuit scripta sententia ad fauorem ipsius Francisci pro reintegratione dicti census, & quod D. Nicolaus teneatur ad illius solutionem, quæ sententia di-

cebatur nulla, quia cōtra tenorem monitorij, & petitionem, & fuit conclusum pro validitate sententiæ, quia monitorium cum clausula, si quis, resoluitur in vim simplicis citationis, & articuli seruiunt loco libelli.

DE SEQVESTRIS, ET ARRESTIS, illorumque reuocatione. Cap. XXIII.

Sequestra

Sequestra licet regulariter sint de iure prohibita, l. 1. C. de prohib. seq. tñ per Abb. in c. dilectus, de sequest. possess. & fruct. per totum, ponuntur plures casus, in quibus aliquos tanquã quotidianos hic enumerare placuit. Vt puta aduersus personam suspectam dicta sequestratio licet fieri potest. Suspecta autem persona dicitur, quæ non possidet immobilia, vel pauca. Item ob malos mores, vel quia male administrauit. Item si timetur de dilapidatione bonorum. Sed aduerte quod ista coniunctim non requirũtur, sed quandoque sufficit alterũ de duobus secundũ subiectam materiam. Tunc, ne iudicium reddatur frustratorium, iudex mouetur ad
1 sequestrum concedendũ, vt per eundem Abb. d. c. dilectus. n. 16. eod. tit. Put. decis. 3. de sequestr. quod tamen tunc mediante cautionis præstatione tollitur, vt ibi, n. 19. eod. tit. Paul. de Castr. in l. si fideiuss. §. si satisdatum. n. 3. ff. qui satisd. cogan. Paris. cons. 41. nu. 44. & 49. lib. 1. Verum cum sequestra antiquitus, præmissis non attẽtis, cõtra omne iuris debitum passim à quibuscunque Rom. Curiæ iudicibus ordinarijs cõtra quoscunque relaxarentur, ob id Sanctæ mem. Pius Papa V. in eius reformatione tribunaliũ vers. Idem in sequestri. relaxationem eorundem sequestrorũ prohibuit, nisi aliqua ratione timendum sit de suspicione, vel dilapidatione bonorum, vt supra dictum fuit. In causis autẽ præmissis nedum iudex ordinarius, verum etiam delegatus, tam in prosanis, quam beneficialibus causis concedit, vt per eundẽ Abb. d. c. n. 20. 21. & 22. eod. tit. Felyn. in c. olim, in secunda columna, vers. Considera bene, de rescript. Interdum au-
2 tem A. C. tam in exequutiuis, quam in summarijs causis post primã sententiã concedit sequestrũ tam in curia, quam extra, iuxta clem. 1. de sequestr. possess. Et tunc licet tale sequestrũ reuocari nõ possit, nisi cum solutione, Bar. in l. consentaneum, C. quo. & quan. Iud. Ias. in l. si fideiuss. §. satisdatum, n. 17. ff. qui satisd. cogan. tamen de stylo Curiæ vsu receptum est, quod remedio satisdationis in forma depositi reuocatur. Galles. ad form. Cam. in summ. quæstionum post processum inciden. q. 5. sub n. 36. interdũ vero datur sequestrum in casibus primo loco relatis, non sufficienter verificato, & tunc citatur
3 pars, quæ illud obtinuit, (ad videndum sibi præfigi terminum ad verificandum prætensum sequestrum. Et sic præuia termini præfixione, eoque elapso, citatur denuo pars) ad videndum reuocari sequestrum, attento quod in termino sibi præfixo illud non verificauit. Et Iudex illud reuocat, nisi ad primam diem cum intimatio-

ne, vt

ne, vt in pract.Pap.in forma sequestr.in gloss.audeant,in fi.& idem seruabitur, si reus fideiussorem dederit, propter quod sequestrum relaxatur: quia inconueniens esset vt fideiussor semper staret obligatus,argum.l.pen.C.de fideiuss. & in l.si eo tempore. C. de remiss. pi.cum simil. Remedium enim cautionis introductum fuit, ad succurrendum ei, contra quem relaxatur sequestrum, non autem, vt succurratur ei,pro quo fit sequestrum.Is enim monitorium fieri curabit, & de iure suo docebit, & successiue sententiam obtinebit, vt declarat Curt.in tract.sequestr.2.q. princip.quæst.13.& 14. nu.55. & 15. Et præmissa possunt adaptari ad arresta, quæ fiunt in curia contra constitutos in carceribus. Et etiam quod mandata suspitionis fugæ,singula singulis congruè referendo. Et licet remedium cautionis,quod superius diximus intelligi videatur de nuda cautione, scilicet cum promissione cauentis sub hypotheca bonorum suo-
4 rum,ac vinculo iuramenti,vt per Bart.& Angel.in l.prætoriæ, & l. vltima.ff.de præt.stip.& in l.1.ff.qui satisd.cog. tamen in tribunalibus Auditoris Cameræ, quam alijs Almæ Vrbis vsu receptum est, decretum iudicis reuocationis sequestri, & aliorum prædictorum, data cautione de stando iuri,& iudicatum soluendo, seu in forma depositi,& cum similibus capitulis, passim intelligi cum præstatione idonei fideiussoris,cautiones enim prætoriæ debent esse sufficientes,vt tradit Abb.in c.qua fronte,in fi.de appell. Alex.in l. stipulationem,in fi.ff.de verborum obligatione, & licet videatur posse affirmari,quem non arctari ad præstandum fideiussorem, si principalis diues sit,cum fideiussor non sit dandus,vbi ostenditur,quod principalis sit idoneus vt per Afflict.decisio.171.post nu.3. Negusan.in tract.de pignor.primo membro quintæ partis,nu.2.tamen quoties quis vult aliquid ab alio consequi, non sufficit nuda cautio iuratoria,vt per Innoc. in l. 1. calumn. fin.versic. tertio limit.ff.qui satid.
5 cog.Notarios vero moneo,cum cautiones,quæ de mandato iudicis recipiuntur,eorum periculo recipi,vt in vna Romana releuationis indemnitatis,coram Seraphino,die septima Maij 1582. Ratio quia Notarius recipiens fideiussorem minus idoneum, tenetur reficere parti damna,& interesse.l.1.§.sciendum.ff. de magistr.conuen.Paris de Put.in tract.de syndic.p.3.in princ.Boer.decisio.314.num.5.excusso tamen prius ipso fideiussore.Salycet.in l. 1. C.de magist. conuen. Quod intellige procedere, quando Notarius recipit fideiussorem,qui soluendo non erat; secus tamen si fideiussor tempore illius receptionis communiter habebatur pro idoneo, & possidebat immobilia longæ maioris valoris,quam esset summa,pro qua fideiussit, quia tunc idoneus censendus erat, vt in alia simili pro d.Anto-
nio

nio Guidotto contra Ill. d. Leonem Strotium coram Illustrissimo Cardinali Platto, tunc Rotæ Auditore, die 19. Februarij 1591.
6 Notarij igitur fideiussores nedum facultatibus, sed etiam exigendi facilitate idoneos recipiant, ne partibus, & successiue sibi ipsis damno
7 no sint. Fideiussor autem licet diues sit, si nequit conueniri, nequaquam dicitur idoneus, vt per Marian. Soc. in l. sciendum. ff qui satisf. cogan. in auth. de exhib. reis. §. suscepto, sed debet esse idoneus facultatibus, & facilitate conueniendi, vt per Paul. de Castr. ff. qui satisd. cogan. lib. 11. num. 1. intellige tamen, quando creditor propter difficultatem illum conueniendi creditum suum consequi nō posset, vt per Afflict. decis. 88. in fi. qui loquitur in terminis, in quibus fideiussor non est habilis ad conueniendum; quæ ratio difficultatis, videtur in curia propter præsentiam Principis cessare vbi quilibet quantumcunque vir potens sit, facile conuenitur. Fideiussor autem qui abundat diuitijs, & est facilis in conueniendo, contra se recipere recusantem iniuriarum actionē habet, vt per Mar. de Mantua in sing. 538. Dubitari interdum contigit in tribunali A. C. an contra fideiussores in forma depositi obligatos ad exequutionem, reiectis quibuscunque nullitatibus tam ex capite notoriæ iniustitiæ, quam ex quocunque alio capite resultantibus, siue illæ à fideiussore, siue à principali debitore opponātur, procedendū sit? Et licet prima fronte videatur esse affirmatiue respondendum, cum nullam exceptionem depositario competere posse videatur, tamen passim contra-
8 rium semper, dum substitutū in eodem tribunali gessi, seruari vidi. Si enim constat Iudici de nullitate sequestri, pro quo cautio præstatur, seu relaxationis mādati, vel alias de notoria iniustitia, quæ nullitati æquiparatur, vt in c. inter cæteras, de re iud. Paris. 98. nu. 23. vol. 4. Afflict. decis. 28. nu. 6. Iudex ipse ad partis opponentis instantiam ad reuocationem procedit, & fideiussionem in forma depositi tanquam dicto sequestro, seu mandato indebito, & exequutioni illius nulliter factæ accessoriam cassari mandat. Infecta enim priuatiua, inficitur etiam deriuatiua, l. cūm quid probi. & l. accessorium
9 de reg. iur. Aduertat tamen Notarius, ne vigore huiusmodi decreti
10 statim casset instrumentū obligationis, quia ab hoc decreto appellatio ad vtrunque effectū admittitur, & ea, seu termino ad appellandum pendente nihil est innouandū, vt in l. siue pars, C. de dilationib.
11 Sed elapso decendio ad appellandū, seruatisq; quattuor solitis terminis ad docendum de appellatione, illiusq; legitima prosequutione, & demum præcedente alia citatione ad videndum mandari cassari, &c. ac decreto Iudicis desuper interposito, instrumentum casset. Fit aliquando monitorium cum arresto contra debitorem in curia

curia repertum pro debito, cuius solutio in partibus est destinata: quia debitor vbi reperitur, ibi potest citari, vt in vna Vlixbonen.
12 Pecuniaria, corã Io.Paul.Thol.dec.92.in fi. Nec reuocatur hoc casu arrestum, nisi remedio idoneæ cautionis de stando iuri, & iudicatum soluendo, ac constituto procuratore reperibili, & acceptante lite q; contestata; præsertim qñ reus alienæ subiacet iurisdictioni, nec stabilia bona in terris Ecclesiæ possidet: quo casu, si debitũ in Vrbe contractum nõ esset, oriri posset dubiũ, an forum declinare valeret. Secus quando possidet bona stabilia in terris Ecclesiæ vltra valorẽ causæ, de qua agitur, quia tunc, hoc verificato summarie, & extraiudicaliter, constituto procuratore, & lite contestata, arrestum reuocatur, & quando quis soluendo non tenetur dare fideiussionẽ etiam si ex lege, vel statuto cautio fideiussoria requiratur. Rom.consl.67. vers.3. hoc ipsum, num.4. Ias.post alios in l.1. num.16.ff.qui satisd. cog.Afflict.decis.109.n.1.& maxime si constat, quod arrestatus possideat bona stabilia in terris Ecclesiæ, l.sciendum in princ.ff. qui satisd.cog.& vbi nam sit præstanda fideiussio hac habetur per Afflict. in decis.137.per totam. Notandum est amplius, quod si solutio in partibus est destinata, sufficit, quod præstetur cautio de stando iuri, & iudicatum soluendo in loco solutionis, secundum Bart. & Alex.in l.si fideiussor, §. necessaria, ff.qui satisd. cog. quæ loquitur in casu, quo reus conuentus non potest satisdare in loco iudicij, tunc enim remittitur in loco destinatæ solutionis pro dicta fideiussione, quia magis subuenitur ei, qui ex necessitate facit, quam ei ex voluntate, vt in l.quod si minor, §.restitutio, ff.de mino. Idem dico de mãdatis suspicionis fugæ, quando summa in partibus debetur. Hæc etiã ad arrestorum propositam materiam faciunt. Et licet ex dispositione bullæ fel. rec. Pij PP.V. super reformatione tribunalis A.C.vers.In causis vero.ad contumaciales pœnas procedi prohibeatur, tamen si acciderit vt non semel in tribunali A.C.accidit, aliquem arresta-
13 tum non petita licentia, nec arresto reuocato à curia recedere, reformatione antedicta non obstante ad censuras, & pœnas in arresto contentas contra illum procederetur; ea vt arbitror, ratione, quod per arrestatũ contrauenientem maiestas Iudicis spernitur, cuius contemptus magis inspicitur, quam læsio iuris, & partis, Arch. c.cordi, in fi.de appell.in 6. Et propterea nedum ad partis instantiã, verum etiam ex officio, & ad instar causarum criminalium procedi potest, vt per Abb.in c.de quo vult deo, nu.7.& 10. de iud. Quia arrestatus sine licentia recedens, tanquam inobediens, dicitur infedelis, & excommunicatione dignus, & dicta, ac alijs pœnis Iudicis officio, vt dictũ est, mulctari debet: ad quas quidem pœnas sic proceḋi-

cedi-

ceditur. Docto prius summarie,& extraiudicialiter de arrestati re-
cessu,decretoque processu per contradictas, siue edictum publicum
iuxta temporum qualitatem, ac præmissa demum citatione (ad
videndum se declarari incidisse pœnas in arresto contentas, & pro
illis decerni,& relaxari mandatum exequutiuum.) Iudex facit de-
cretum, & declarat arrestatum incidisse pœnas arresti illas arbi-
tratu suo moderando, & pro illis mandatum exequutiuum decer-
nit, & relaxat nisi ad primam diem cum intimatione. Et successi-
ue quatenus exequutio realis, aut personalis fieri nequeat, in sub-
sidium ad censuras, & relaxationem litterarum declaratoriarũ, &
brachij secularis procedit. A quibus non absoluitur arrestatus,nisi
ad Vrbem redeat,& corã A.C. compareat, & quæ supra retulimus
faciat (*Addo,quod datur etiam sequestrũ contra detentores bonorũ
hæreditariorum,ad effectũ reperiẽdi hæredes,& datur processus con*
14 *tra eosdem bonorum possessores, ignorans enim quis sit hæres potest
agere contra bonorum possessores,vt per Bar. in l.controuersia, n.7.
ff.de transact.ibi & Ias.n.7.eod.tit. Et ad hoc diligenter nota,quod
in positionibus,seu præparatorijs, quæ fiunt ante litis contestationẽ
ad instantiam creditoris, pars nedum debet interrogari an sit hæres*
15 *pro quota,& quanta parte, sed etiam an possideat aliqua bona hæ-
reditaria,quia eo ipso,quod quis possidet,licet ipse non sit hæres,cre-
ditor hæreditatis habet intentionem fundatam, vt ibi, & tunc fit
etiam citatio generalis per proclama ad instantiam creditoris ne-
dum contra quoscunque prætendentes se esse hæredes, sed etiam
contra eos, qui solum se possessores prætendunt,vt ibi num.8. & ad
actus opportunos iuxta naturam causæ procedere potest, tutius ta-
men arbitror deuenire ad deputationem curatoris bonorum,seu hæ-
reditatis iacentis,& cum eo iudicium incohare,& prosequi,vt dixi
iuxta naturam causæ,quæ actitari debebit prout superius memini-*
16 *mus in c.52.lib.1. Nec etiam deferunt,qui constanter affirmarunt,
quod creditor vigore obligationis cameralis exequutiue agit cõtra
tertium possessorem non ita obligatum,& male, quia contra eũ vi-
gore dictæ obligationis cameralis exequutio fieri non potest. Ruin.
cons.87.n 1.& seq.lib.4.Bero.cons.47.lib.1. Nec facit nouella Gal
lesij,quia illa nunquã fuit vsu recepta,sed antiqua semper obseruata,vt habetur in decisionibus superius scriptis,in quibus etiã reperies, quod agẽs via ordinaria cẽsetur renunciasse via exequutiuæ.
quod aũt superius diximus obligat. Camerale nõ esse exequendã cõ-
tra simili modo obligatũ,intelligendũ est,quando obligatio est vul-*
17 *nerata per sententiã,à qua eũ licuerit actori appellare,licere debet
etiã reo à cont.sent.reuocat.primæ sent.vulnerationie dictæ obliga-
tionis,*

tionis, reg. non debet actori, & c. de reg. iur. lib. 6. cum simil. & tenuit Rota in vna Romana census coram Cantuccio die 22. Iunij 1580. Verum tamen est, quod si ante prædicta obligationis vulnerationem mandatum fuerit relaxatum, Signatura aliquando rescripsit, & vt audio rescribere consueuit, quod facta obligatione per actorem de restituendo in euentum succumbentiæ, ad vlteriorem exequutionem procedatur.

MANDATA SVSPICIONIS FVGAE quomodo, & quando concedantur. Cap. XXIII.

1 *Creditori, vt aliquibus placet. cum solo iuramento concedi debet mandatum suspicionis fugæ contra suum debitorem.*
2 *Quid hodie seruetur in tribunali A.C. quoad illius concessionem, & liberationem carceratorum.*
3 *Si superuenerit noua causa etiam lite pendente mandatum prædictum conceditur.*
4 *Quænam dicantur nouæ causæ superuenientes.*
5 *Debitor in diem, quando capi possit tanquam suspectus.*
6 *Hæres quoque creditoris hoc iure vtitur.*
7 *Notarij, qui mandata hæc expedienda ad iudicem afferunt, quæ in in eis exprimere debent.*
8 *Cautio fideiussoria an expiret lata prima sententia, vel duret etiam in alijs instantijs.*
9 *Cauens de stando iuri coram iudice incompetente potest declinare forum, & aliqua alia de processu faciendo contra fideiussorem de iudicatum soluendo.*
10 *Fideiussor de repræsentando reum, qui reperitur carceratus pro alia causa, quid facere debeat pro sui liberatione.*
11 *Fideiussor de repræsentando reum toties, quoties, liberatur per binam repræsentationem.*
12 *Actor de consuetudine non tenetur satisdare de iudicio sisti.*

1 QVia mandata suspicionis fugæ sunt quotidiana, & consequenter plenius, quam supra diximus pertractanda, vt in l. legaui, ff. de lib. leg. ideo non ab re plura alia circa hæc referri censui. Licet igitur non desint, qui arbitrantur mandata ista, quæ pro assecuratione iudicij à creditore petũtur cum solo iuramento ipsius creditoris asserentis habere suum debitorem suspectum, concedi posse, vt per Socinum l. si ab arbitrio n. 9 ff. qui satisdare cogantur, columu. fi. n. 18. Alex. cons. 19. nu. 3. vol. 3.

tamen

tamen de inueterato stylo tribunalis duo necessario requiruntur. Quorum primum est, quod constet de credito saltem per testes, qui sufficiunt, vt summarie, & extraiudicialiter examinentur, ne debitor instruatur ad fugam. Alterum vero est, iuramentum creditoris, qui iureiurando asserit se debitorem suum de fuga suspectum habere, modo tamen post capturam legitime verificetur. Parif. conf. 101. lib. 3. nu. 8. Alexand. consil. 19. n. 1. & 2. vol. 3. Quibus præmissis conceditur mandatum contra debitorem, non liberandum donec destando iuri cum creditore super solutione summæ petitæ, & iudicatum soluendo idoneè cauerit, ad Afflict. decis. 120. nu. 4. Licet ex cōstitutione Sanctæ mem. Pij V. mandetur carcerum visitatoribus, quod tales sic capti, relaxentur sub cautione de se repræsentando sub pœna debiti, prout latius in dicta constitutione habetur. Ad quam capturam deuenitur etiam die Dominica, & qualibet alia die festiua, vt per Castrens. in l. dies festos, in fine. C. de fer.

3 Ad quam etiam capturam lite pendente, si noua superuenerit causa, deueniri potest, vt in l. si creditores, ff. de priuileg. credit. & in l. ait prætor. §. si debitorem. ff. quæ in fraud. credit. Decius

4 consilio 25. columna prima, in fine, versiculo tertio. Superuenientia autem nouæ causæ dicitur quando interim debitor fuerit factus suspectus, & non soluendo: tunc litis pendentia, & illius contestatio non debet creditori damnum afferre, l. non solet. ff. de reg. iur. Quomodo autem, & quando dicatur debitor conditionem suam deteriorasse, ita vt ipse præsumatur suspectus de fuga ex his intellige; Vt puta si dimisit apothecam, quam tenebat, & exercebat, Paris. conf. 99. nu. 18. lib 3 item quando alienauit capitale apothecæ, seu illius exercitij, vt ibi n. 19. item quando applicauit se ludis prohibitis, ibi n. 21. item quādo capit pecunias sub vsuris, datis pignoribus, n. 21. Item quando non possidet tanta bona mobilia, per quæ

5 cesset suspicio, num. 23. & 36. Vlterius dico, quod etiam debitor in diem, tanquam suspectus potest capi, vt caueat de soluendo, vel adimplendo in obligatione deductum adueniente die, vt per Petr. Porc. in tit. qui, aut quorum bona legitime arrestantur, c. 4. ratio, quia quando aliquid est in obligatione deductum, quod de sui natura transit ad hæredes: tunc committitur stipulatio quoad obligationem, & actionem, vt in l. cedere diem. ff. de verbor. signif. & per citatos in dec. Afflict. 279. num. 2. & ibi vide distinctionem, quæ fit quando dies est appositus ab homine, & quando est appositus à le-

6 ge per totum Hæres quoque creditoris hoc iure vtitur, quia suspectum debitorem capi facere potest, quamuis intra tempus conficiendi inuentarium, quia nominato creditore censetur nominatus

eius

eius hæres, Bal. ad l. 1. C. quo. leg. Bar. ad l. postulante, ff. ad Trebell.
7 Soc. cons. 14. li. 2. et quod debitor suspectus de fuga possit capi etiã in diebus feriatis in honorẽ Dei, dicit Bal. in l. dies festos. nu. 1. C. de ferijs. Notarij enim, et illorum substituti, qui similia mandata ad Iudicem expedienda afferunt, seu mittunt, qualitatem personarũ describere debent; vt puta, si talis sit procurator, mercator, vel aduocatus. Debet dico qualitatẽ illam Notarius, seu substitutus in mandato exprimere, vt postea Iudex pro qualitate personæ facilius deliberare, & iudicare possit, l. 2. ff. de re iud. et insimul exprimere qualitatem rei, ac quantitatẽ crediti, seu summę, pro qua agitur: quoniã pro paruo debito inhonestũ est, quem carcerari, vt not. Bal. in auth. sed iam necesse. C. de dona. ante nupt. De fideiussoribus de stando iu
8 ri, et iudicatum soluendo, et etiam de repræsentando, de quibus supra meminimus, et ad hoc, vt valide obtineatur vide requisita tradita in decis. Perus. 41. Menoch. de Arbit. Iud. cas. 87. n. 21. centur. 1. Rol. à Vall. cons. 65. n. 18. vol. 3. nõ inutile erit tanquam de re quotidiana, aliqua referre. Fideiussor de stando iuri, et iudicatum soluendo, licet post latam primam sententiam contra principalẽ debitorem condemnatũ, à qua pro illius parte fuerit appellatum, videatur per talem appellationem interpositam, et Commissionem causæ liberatus, ad text. in l. cũ apud Mart. in rubr. de fideiussor. n. 108. & per Boer. decis. 315. qui attestatur de communi. Salyc. cons. 201. nu. 9. Paris. cons. 71. nu. 3. et 4. et ea est ratio, quia exequutio fit ex sententia confirmata, ad quam fideiussor non se obligauit, vt dicit Bart. in d. l. cum apud, num. 4. et semper militat ratio, quod imputandum sit ei, qui non petijt sibi cautionem reuocari in 2. instantia: Tamen DD. de Rota in vna Lucerina locationis 7 Februarij 1560. coram Caputaquen. lib. 2. decis. 64. in manuscript. Et demceps in vna Rom. computorum Prosperi Cribelli die 6. Nouemb. 1596. Coram R. P. D. Penia tenuerunt contrarium, scilicet cautionem nõ expirasse, sed quod duret etiam in alijs instantijs ex rationibus, de quibus in eisdem decis. Tutius tamen erit ad tollendum omnem causam dubitandi, vt Notarius recipiens talem fideiussionem, de consensu tamen fideiussoris, et quatenus ita cauere cõtentus fuerit, annotet in actis eundem fideiussorem in obligare, quod stabit iuri corã quocunque iudice, et in quacunque instãtia, et iudicatũ soluet alias velle teneri de suo proprio vti principalis principaliter, et in
9 solidũ. Cauens autem de stando iuri corã iudice incõpetenti, potest declinare forũ: quia non videtur renunciasse priuilegio fori. Bar. in l. vir bonus. ff. iudica. solui. Affliẻt. dec. 133. n. 4. Notandũ etiam videtur, quod sententia lata contra principalẽ potest exequutioni deman-

mandari contra fideiussorem de stando iuri absque nouo processu quia sufficit, quod citetur principalis debitor secundum Bald. in l. duobus, §.igitur si quis,ff.de iure iuran.*Port.in conclus.43. lib.1. limitat.10.fol.mihi 318.prope finem*. Secus contractus,quia tunc opus est nouo processu, iuxta decis.Guid.Pap.quæst.26. num. 1. & alias quæst.215.num.9.*Sententia vero lata contra fideiussorem, etiamsi millies transierit in rem iudicatam,in nihilo tamen præiudicat principali, vt in l.& post rem,num.3.ff.de transact.* Neque videtur omittendum in hoc fideiussorio articulo, quod licet regulariter fideiussor conueniri non possit,prius quam principalis debitor, ac illius bona discutiantur iuxta text. de quo per Bart. in l.1, C.de conueniendis Fisci debitoribus, lib.1. Secus tamen dicit Bal. in l.fin.§. fin.sub num.2.vers.sed nunquid de vsu rei iudic. vbi quod fideiussor iudicatum solui, non habet beneficium excussionis cum exequutio leuato velo fiat ratio, quia exceptio excussionis est exceptio ordinis quæ debet opponi ante sententiam vbi cadit obiectus. sed hic sumus post sententiam, quia videtur condemnatus fideiussor, vna cum principali cuius dictum videtur sine difficultate procedere stante obligatione camerali,& iuramento vbi renunciatur omnibus legibus, & legum auxilijs, & consequenter beneficio excussionis,& hoc vsque adeo est verum,quod exequutio, contra talem fideiussorem, potest etiam fieri absque nouo processu, ipso aliter non citato teste Asinio in eius praxi iudiciorum in cap. 2, Ampliationis primæ,limit.22.sub num.10.allegat glos. in l. fin. §. fin. in versiculo persoluere, C. de vsu. rei iudic. cum alijs ibi citatis. Et licet præmissa iuris esse videantur, tamen in practica non nisi vt supra dixi obseruatur, vt puta, quod præuia iudicati intimatione modo præmisso fideiussori facienda, constitoque de condemnatione debitoris, ac mandati relaxatione ad illius exequutionem proceditur nulla alia facta excussione principalis debitoris. De cautione autem de repræsentando, & eius exequutione interrogatus, respondi quod si quis fideiusserit de repræsentando debitorem, seu reum sub certa pœna, & deinde reus ipse per Iudicem capiatur, & postea aufugeret, dubium erat, an fideiussor ipse esset liberatus. Et licet videatur dicendum, quod non: quia Industria Iudicis captus est, non autem fideiussoris, quæ propterea ei obesse non debet, nec officium suum quodammodo esse damnosum, l.sed si quis ex signatoribus. ff. quemadmodum test. ap. l. si seruus communis.§.quod vero, ff. de fur. tamen contrarium est potius tenendum, sub hac distinctione, quod vel pro eadem causa capitur, & sic ex quo semel satisfactum est, cau-

tio extincta remanet, nec refert, à quo sit satisfactum, l. fin. ff. de condit. & sic obligatio fideiussoris est extincta. Vel pro alia causa
10 captus est, & hoc casu non liberatur fideiussor, nisi protestaretur de habendo ipsum pro præsentato, & nolle vlterius se esse obligatum, vt per Ang. in l. nullus, C. de exhib. reis. Et propterea inoleuit
11 stylus curiæ, quod Iudices Romanæ Curiæ mandant cautionem dari de repræsentando reos toties quoties: tunc enim non inducitur liberatio fideiussoris, nisi per binam repræsentationem, vt in l. si finita. in princ. ff. de damn. infect.
12 *Superest vt videamus an actor satisfacere cogatur. Et licet in hoc, varij varie loquuti fuerint, præsertim in actore forensi. tamen quicquid sit de iure, affirmandum hic esse arbitror, quod de consuetudine actor non tenetur satisdare de iudicio sisti, quia in eo non præsumitur calumnia, iuxta authoritatem, Bart. in auth. generaliter. C. de Episc. & Cleric. vbi ipse attestatur, quod in facti contingentia ipse non potuit obtinere, Abb. in cap. cum alijs, num. 2. vt lite non contestata.* Roman. in cons. 62. prope fin. vbi quod istæ satisdationes hodie non exiguntur, & ex consuetudine sublatæ sunt allegat glos. ord. instit. de satisd. §. sed hodie, versiculo *satisdationem*, & satisdare de iudicio sisti, quis nam teneatur. Vide Alex. in cons. 160. num. 3. 4. & 5. lib. 5. & quis teneatur de iudicatum soluendo ibi, & quod quælibet iudiciaria satisdatio debet peti ante litem contestatam, & non post, text. in l. Pomponius, §. ratihabitionis, num. 7. de procurator. & l. Iulianus, ff. qui satisdar. cog. num. 2. in Rubr.

DE CAVSIS AD A. C. PER VIAM appellationis deuolutis, & illarum processu. Cap. XXIIII.

1 *A. C. est Iudex quarumcunque appellationum in terris S. R. E. mediate, & immediate, subiectis interpositarum.*
2 *Modus procedendi in causis appellationum.*
3 *Quos terminos sufficiat seruare in causis grauaminis.*
4 *Qui termini seruantur in causa principali appellationis.*
5 *Sanantur hi termini reiterationem.*
6 *Citatio ad sententiam.*
7 *Iudex appellationis non potest canonizare nouum ius.*
8 *Iudex appellationis pronunciat tantum male, vel bene appellatum.*
9 *Secus si superueniat commissio.*

10 *Ter-*

10 Terminis extra curiam, non ita exactè seruantur, prout in curia.
11 Iustificato grauamine in iudicio interloquutorio, deuoluitur tota causa ad iudicem appellationis.
12 Qui vult ad expeditionem causæ procedere, integrum de partibus processum producere debet.
13 Quando causa appellationis non dicitur legitimę deuoluta ad Romanam Curiam.
14 Deserta causa appellationis, cui sit commitenda exequutio rei iudicatæ.
15 Termini seruandi pro exequutione rei iudicatæ.
16 Appellatio vnius prodest alteri habenti causã communẽ cũ altero. Et quæ dicatur causa diuersa.
De prorogatione fatalium, & plura alia de appellat. & illius prosequutione.
Et quando Iudex ordinarius efficiatur Iudex delegatus.
17 Iurisdictio delegata derogat ordinariæ iurisdictioni.

AVditor Cameræ proprie est Iudex competens, & ordinarius omnium appellationum, & reclamationum in terris S.R.E. tum mediate, cum immediate subiectis interpositarum. Et quoad processus in his appellationum causis firmandos, dico quod reproducta pro parte appellantis citatione vigore suæ appellationis obtenta, quam vti fere omnib. notissimam omisi, contra appellatũ legitime exequuta citatur appellatus, vel eius procurator, si comparuerit alter eorũ, per Cursorẽ; seu obtento decreto processus per contradictas, ad dicendũ contra litteras citatoriales, & inhibitoriales, ac instrumentum illarum exequutionis in partib, factæ, iuraq; producta, & repetita, videndum iurare testes super illorũ recognitione; quatenus opus sit, necnon iustificandũ, & impugnandum ad primam diem. Qui termini legitime seruati, appellationis instrumento A.C. vti iudici ad quem, in tempore exhibito, in iudicio grauaminis, ad euitandã causæ desertionẽ satis sunt. Si vero appellans, vel appellatus ad causæ expeditionem procedere vult, exhibet processum de partib. & terminos substantiales seruat, vt in priori instantia, siue causa sit beneficialis, siue prophana. Asserunt tamen aliqui hos terminos nõ esse seruandos, vt in prima instantia, sed excepto termino (ad articulandum, qui seruatur ad octauam diem) reliquos omnes ad primam diem seruari. Quomodocunq; fit, termini ipsi alterutro ex suprascriptis modis seruati sanantur postea, dum in citatione ad sententiam citatur pars, ad videndnm reiterari omnes, & singulos terminos substantiales male

forsan, nulliter, & inculcate seruatos, in vim facultatū A. C. deferri iuramentum in supplementum plenæ probationis, quatenus opus sit, absolui infrascriptum instantem ad effectum, &c necnon concludendū, concludiq; videndū & audiendū sententiā diffinitiuam. Et iu-
7 dex postremo per diffinitiuam sententiam pronunciat solummodo bene, vel male appellatum &c. Quia iudex appellationis nonū ius
8 neutri partiū canonizare potest, sed tantum vt supra declarare: cū per deuolutionē causæ habeat duntaxat iurisdictionē circa ea, quæ in prima instancia vertuntur, Bal. in l. per hanc, 6 col. C. de temp. &
9 repar. Appell. nisi forte causa appellationis vigore commissionis Iudici cum toto negocio principali cōmissa fuerit, vt per Put. deci. 7. de appel. & dec. 7. de iudice. Vide tamen ad hoc text. in l. si mater, ff. de inoff. test. in contrarium allegatum per Affl. dec. 53. num. 2. (*Vide etiam ad hoc Bart. in cons. 220. lib. 1. nu. 2. vbi dicitur, quod Iudex ad quem succedit in locum Iudicis à quo, & illa facit quæ fe-*
10 *cisset ipse si ab illo appellatum non fuisset,*) Prætermittendum tamen non erit in hac materia, terminos extra curiam non ita exacte seruari, vt in curia, & sententiam extra curiam latam, non dici nullam, eo quod non constat terminos substantiales fuisse seruatos; sed procedi iuxta stylum illarum partium, vbi sententia fertur, Rot. dec. 4. de appellat. in nou. Rom. cons. 367. nu. 11. Caputaq. in causa Toletan. pensionis, decis. 122. 23. Maij 1560. Cassad. decis. 8. de rescript. & quod in ordinarijs attendantur, & obseruentur statuta, stylus, consuetudo, & modus procedendi illius loci, vbi iudicium agitatur, dicit Bart. & omnes in l. cunctos populo. C. de summ. Trinit. & fid. cathol. vbi Ias. in 1. lect. col. 4. nu. 2. Guid. Pap. decis. 23. Vlterius dico, quod licet regulariter appellationes ab A. C. præ-
11 sertim à sententijs latis extra curiam, non recipiantur, nisi quatenus à diffinitiua, tamen si vigore commissionis appellationis, vel ex alia rationabili causa illius vigore citatio ad partes concederetur, apparente tamen decreto interloquutorio, & iustificato grauamine, crederem causam totaliter legitime deuolutam esse: cum hæc sit natura appellationis, etiam ab interloquutoria, quod, iustificato grauamine, causa principalis deuoluitur ad Iudicem, ad quem; vsque adeo, quod omnia innouata reuocantur, iuxta cap. non solum, de appellat. lib. 6. Corn. consil. 58. num. 3. lib. 2. Et licet appellans de grauamine docere, & processum de partibus producere teneatur; tamen si causa appellationis ex supra, & infra, dicendis est legitime deuoluta, appellatus expeditionem causæ in principali negocio desiderans, processum integrum de partibus ex dispositione Concilij Tridentini Sess. tertia, cap. tertio de reformat. &

Sess.

Seff.25.c.20.producere obligatur, vt per Crauet.conf.173. nu.95. idem de appellante causæ expeditionem petente dicimus, (*Cuius quidem Concilij dispositio habet etiam locum in propbanis, vt corã Illustris.D. Platto tunc Rota Auditore fuit annullata sententia A.C.ob non transportationem actorum, & in vna Rom.de Herculanis quinta Iunij 1589. & alias coram Robusterio in vna Maioricen.Canonicatus, 18.Februarij 1591.*) terminos autem seruãdos in hac interloquutoria sententia habes per Vestrium in c.6. lib.5. de obseruatione terminorum in articulo grauaminis. Quando au-
13 tem appellationis causa non dicatur ad Romanam Curiam, quæ vnicuiq; proprium est forum, legitime deuoluta, vt puta defectu mandati procuratoris appellantis, de quo omnino constare debet, Alex.conf.101.nu.8. vol.5.cum concord.seu defectu citationis non legitime in partibus exequutæ, vt in formulario aduocatorum, & procuratorum Romanæ Curiæ, de deuolutione causarum ad Romanam Curiam, tit.1.& sequ. Quando autem causa appellationis
14 deserta, & an exequutio rei iudicatæ coram Iudice, à quo, vel ad quem petenda sit, videtur distinguendum. Aut causa appellationis non reperitur alteri commissa, & tunc exequutio spectat ad iudicẽ à quo, & coram quo causa deserta est, lib.2. & ibi glos.in verb.exequution.C.de temp.appell.Franc.in tract.de stipulatio.petit.in secundo dubio, primo vol. Si vero reperitur alteri Iudici commissa, debet fieri exequutio per Iudicem ad quem, glos.in cap. pastoralis. §.præterea.in verbo, discussa. de offic. & pot.iud.Mohed.decis.36.
15 seruatis prius quatuor terminis, ad docendum de appellatione, illiusque legitima prosequutione, de quibus in proximo sequenti cap. dicetur. Qui termini necessario de stylo curiæ seruantur: quia posset pars citata docere de legitimo impedimento, quare intra annum, vel aliud tempus à iure statutum non prosequuta fuerit causa appellationis, vel aliter de debitis requisitis diligentijs, & sic quod daretur secundus annus; alias si non docuerit, iudex exequi debebit. Et quod pars eo modo super dicta exequutione citanda sit, tenet Bartol. in l.1. in fin.ff.nil.inno.app. pend. Alexand. in l. præses, colum. fin. ff. de re iudic. Et ad præmissa proceditur, etiam quod super dicta desertione non fuerit pronunciatum, vt per Guid. Pap.decis.213.num.5. Addendum
16 etiam est in hac appellationis materia, quod appellatio vnius prodest alteri habenti causam cum altero communem, & annexam: sic in prorogatione fatalium, Put. decis. 486. lib. 2. per totam. Annexæ autem nequaquam dicuntur, si sint plures, & diuersæ causæ, ac diuersitatem habentes, l. scire debemus. ff. de verb. oblig.

Cæterum quæ ſit appellatio, quomodo interponatur, quare reuerentiales, quare teſtimoniales, & quare refutatorij Apoſtoli dicantur, quando detur terminus iuris, quæ ſit differentia inter terminũ iuris ſimpliciter datum, & cum illa dictione, & interim quandocunque, quando habeat appellans annum ad committendum, & biennium ad proſequendum cauſam, quid intra annum appellans facere teneatur, vt biennium ad proſequendum habeat, de prorogatione primo ad annum, & poſtea ad ſex menſes commiſſione præcedente, & quando prorogationis terminus incipiat currere, vide Veſtr. in eius pract. Cum ille de his omnibus ex profeſſo, & copioſe tractauerit, ſuper illis laborare nolui. Hoc vnum addo, quod coram A.C. in hiſce appellationum cauſis, quæ committuntur vigore commiſſionis ſeruantur termini ſubſtantiales nulla paruæ ſummæ habita ratione: nec ſtylus reperitur in contrarium. Iudex enim appellationis, non dicitur proprie Iudex ordinarius, ſed potius delegatus, Guid. Pap. quæſt. 632. num. 22. Secus tamen dicendum erit in cauſis deuolutis vigore appellationis à ſentẽtijs latis extra Rom. Cur. in quibus à 200. infra nulli ex forma ſuarum facultatum ſeruantur termini ſubſtantiales, quoniam tanquam Iudex ordinarius habetur, non autem Iudex delegatus, quotieſcunq; autem iuriſdictioni ordinarij aliquid additur, vel diminuitur, tunc Iudex ordinarius efficitur delegatus. Iaſ. in l. ius autem, num. 2. & ſequen. de iuſtit. & iur. Abb. in cap. licet num. 3. verſ. ad hoc adduco, de offic. ordin. & ibi Felyn. in princip. Riminald. Iun. in conſil. 32. num. 72.

17 Si tamen Iudex habeat duplicem facultatem, ordinariam ſcilicet, & delegatam, termini ſeruandi ſunt tanquam in cauſa commiſſaria: quia in his ſemper attenditur auctoritas delegata, quæ eſt maior, vt etiam atteſtatur Bucca in ſua antiqua praxi dicti tribunalis A. C. Iuriſdictio enim delegata derogat ordinariæ iuriſdictioni, cap. ſtuduiſti. de offic. leg. & cap. ſanè, de offic. delegat. Vide tamen ad hoc deciſionem factam in cauſa Auximana dotis, coram R.P.D. Seraphino, quinta Maij 1581. quam ſuperius citaui in cap. 12. præſentis lib. ad quam me remitto. *& Marant. de ordin. iudic. par. 4. diſtinct. 5. nu. 36.* Et quod Papa mortuo non expirat iuriſdictio iudicis delegati poſt citationem, atteſtatur Marant. de ordin. iudic. in quarta par. num. 56. Vide in diſtinct. Bart. in tract. de iuriſdictione num. 17. vbi quod per citationem perpetuata eſt iuriſdictio, & in iudice ordinario remanet iuriſdictio ſibi conceſſa, vt ibi num. 18.

DE EXEQVVTIONE REI IVDICATAE. Cap. XXV.

1 *Terminus ad appellandũ est decendiũ,& quando incipiat currere.*
2 *Fatalia vnde dicantur, & quare.*
3 *A.C.pronunciat vti Iudex ordinarius,& qui seruantur termini.*
4 *Si A.C. pronunciat tãquã Iudex delegatus, non est opus cõmissione.*
5 *Commissionis huiusmodi formula.*
6 *Termini post commissionem seruandi.*
7 *Iudex delegatus non procedit in curia ad exequutionem rei iudicatæ,nisi præuia commissione exequutoriali.*
Secus procedit in A.C.& quare.
8 *Sufficit commissionem præsentatam esse in banco Cursorum infra decendium,& quare.*
9 *Secus in prosequutione causæ appellationis.*
10 *Si aliquis actus fit vltra cõmissionẽ in primo anno,datur secũdus.*
11 *Commissio debet infra modicum tempus redimi à banco Cursorum, & quale tempus dicatur modicum.*
12 *Tempus vacantiarum non habetur in consideratione, quod præsentationem commissionis.*
13 *Fatalia interim non currunt.*
14 *Possessio,quæ essequuta fuit,deserta appellatione nõ dicitur attẽtata.*
15 *Possessio capta post desertionem, nullis seruatis terminis pro exequutione rei iudicatæ,nulla est.*
16 *Quædam alia de attentatis.*
17 *Appellatio non recipitur ab exequutione.*
18 *A pronuncia de exequendo datur appellatio.*
19 *Ab hoc decreto quomodo Signatura rescribat.*
20 *Pronuncia super desertione causæ necessaria non est.*
21 *Condemnatus per tres sententias non auditur, nisi remedio restitutionis in integrum.*
22 *Quomodo concedatur huiusmodi restitutio.*
23 *Sententia, & res iudicata non exequitur siue processu.*
24 *Rota non exequitur sententias latas extra Rotam,nisi gustato negocio principali circa iustitiam,vel iniustitiam sententiæ.*
25 *Pars renunciare videtur rei iudicatæ, si permittat testes recipi post rem iudicatam.*
26 *Protestatio est repetenda in quolibet actu pro conseruatione iuris protestantis in iudicialibus,secus in extraiudicialibus.*
27 *Appellatus volens ad vlteriora procedere potest per contradictas appellantem citare.*

28 *Secus quando causa desertionis principaliter committitur.*
29 *Debitor simpliciter obligatus habet quadrimestre ad soluendū. & Debitor quamprimū soluere obligatus, bimestre habet ad soluendū.*
30 *Debitore condemnato per sententiam, & rem iudicatam exequutio contra eum statim committitur.*
31 *Et quod mulier honesta non carceratur, & quæ dicatur mulier honesta.*

1 LApso termino decem dierum, qui datur ad appellandum, iuxta dec. 30. de appell. in nou. Fel. in c. quoad consultationem. nu. 25. vers. 2. cōclusio, de re iud. & qui à die sententiæ, seu illati grauaminis currit, vt in cap. . . de appel. in Clem. & ibi no. Vestr. in lib. 2. c. 10. nu. 2. & parte non appellante, seu intra tempus à iure statutum non cōmittente causam appellationis, vel alias prosequi negligente, post lapsum fatalium, quę dicuntur à fato, idest morte, sicut enim mors hominem, sic fatalium lapsus appellationem extinguit.

(Hic addo, quod si sentētia feratur, prout sæpe fieri solet, sub cōditione, vt puta nisi ad primā diē cum intimatione, vel alia simili, dictum tempus decendij currit à die sententiæ, quia ex hoc sentētia non pendet, sed illius effectus, & exequutio. Bar. in l. 1. §. biduum. ff. quando appellandum sit, nu. 3. Quoniam Iudex ferens sententiam statim incipit grauare, vt tenuit Rota in vna Romana domus de Monte Iordano coram Brauio decis. diuer. 675. 1. par. nu. 3. Et licet tempus ad appellandum currat de momento ad momentum, vt not. idem Bar. in d. l. 1. §. dies nu. 1. eod. tit. tamen de vsu, & consuetudine tribunalis A. C semper meo tempore obseruatum fuit, & obseruatur, quod decendium ad appellandum currat à die sententiæ, quia dictio à, vel ab est exclusiua, & separatiua illius diei, qua sententia datur, vt optime declarat Gomes. in reg. de infirmis resignan. q. 37. per totam. Dec. in c. super. num. 35. 36. & 37. de appellatio. Quando autem terminus assignatur ab hac, vel ab illa hora, tunc fit computatio de momento ad momentum, & in hoc vide plura, quæ scribit Bal. in l. eos. §. fin autem, nu. 5 & seq. C. de appellationib.) Si autem
3 ad rei iudicatæ exequutionem procedere vis ita distingue; vel A. C. pronunciauit vt Iudex ordinarius, vel vt delegatus: vtroq; casu quatuor terminis per totidem citationes gradatim, & successiue seruatis, videlicet, ad docendum de prætensa appellatione illiusq; legitima prosequutione primo pro prima, secundo pro secunda, tertio pro tertia, & quarto pro quarta, ac superabundanti dilatione, rursus citatur pars, ad videndum taxari, & moderari expensas in cau-

causa factas, illasque taxatas, & moderatas soluendum, alias videndum, tam pro illis, quam contentis in sententia relaxari mandatum exequutiuum in sententia decretum. Et sic præuia expensarum taxatione, & liquidatione iudicis; si tamen ab excessiua illarum liquidatione, vt in cap. 23. 1. libr. scripsimus appellatum non fuerit; re-
3 laxatur mandatum pro summa, seu re, in qua reus fuit condemnatus, & pro expensis. Nonnulli autem nimis curiosi, vt exequutio-
4 nem rei iudicatæ obtineant, adeunt Signaturam Iustitiæ, & commissionem exequutorialem obtinent, per quam Aud. Cam. committatur, vt præfixo aduersario aliquo breui, & peremptorio termino, loco quatuor terminorum de stylo Curiæ seruari solitorum, ad docendum de prætensa appellatione, illiusque legitima prosequutione, quo elapso, & nihil, quod releuet docto, omnes expensas in causa factas taxet, & moderetur, & tam pro illis, quam alijs omnibus in sententia contentis mandatum exequutiuum decernat, relaxet, & exequatur &c. Qua commissione præsentata, partem citari curat, ad dicendum contra commissionem in actis præsentatam, & viden-
5 dum prefigi terminum iuxta illius formam. In cuius præfixione Iudex interloquitur ad secundum cum intimatione. Hæc intimatione exequuta, & termino prædicto elapso citatur pars
6 eo modo, quem in processu primi casus posuimus. Et licet in præmissis videatur dici posse, quod Iudex delegatur de iure communi possit exequi suam sententiam, quæ transiuit in iudicatum, absque alia commissione, vt in c. quærenti. de offic. deleg. Bart. in l. à Diuo Pio 1. respon. nu. 2. ff. de re iud. tamen in curia non solet exequi, nisi obtenta speciali commissione, propter præsentiam Principis, Cassad. decis. 13. nu. 4. de rescript. & decis. 3. in fin. de dol. & contum. Secus tamen procedit A. C. in vim eius ordinariarum facultatum quascunq; causas commissarias &c. cognoscendi: in quibus habetur tanquam Iudex ordinarius. Præsertim quia commissio causæ non alterat iurisdictionē ordinariam A.C. Felyn. in cap. cum ex officijs, num. 19. de præscript. in c. licet, in princ. de offic. ord. quem sequuti fuerunt DD. de Rota, vt in d. Auximan. dotis, in proximo præceden. cap. citat. in fin. Nec silentio præter-
7 mittam, quod si commissio appellationis expedita sit, licet non fuerit præsentata intra teminum à Iudice à quo ad appellationem inchoandam concessum, si probetur ante eundem terminum lapsū in banco Cursorum fuisse, dicendum erit causam sufficienter commissa, vt per Crescen. decis. 25. Ioan. Paul. decis. 34. Cassad. decis. 4. de appellation. licet infra modicum tempus redimi, & præsentari debeat, Aug. lib. 3. decis. 16. 26. & 362. Put. decis. sexta

de

de appell. Commissio enim iam est impetrata, & terminus a iudice non est datus ad prosequutionem finiendā, sed solummodo inchoandam. Fallit hoc in prosequutione appellationis intra annum, etenim tempus hoc non solum ad inchoandam, verum etiam ad finiendam appellationis prosequutionem datur: & idcirco impetratio commissionis in fine anni facta nihil prodest; & anno reuoluto causa deserta remanet. Secus si intra annum commissio, non solum impetretur, sed præsentetur, & aliquis præterea actus fiat: quia tunc secundum concederetur fatale, vt latius explicatur per Vestrium lib. 6. sui tractatus. Quibus addo pro clariori intelligentia eorum, quæ dicuntur de modicitate temporis redimendi commissionem à banco Cursorum ad desertionem causæ euitandam, quod alias fuit habita pro deserta appellatio Francisci Zelæ, ex quo stetit per 27.

8

9

10 dies, antequam redimeret Commissionem à Cursoribus; non obstante quod infra decem dies præsentata fuisset, & apposita manus Cursorum à tergo, vt in causa Giennen. Scholastriæ inter dictum Franciscum, & Ioannem Solanum, 18. Februarij 1546. coram R. P. D. Peregrino. Vide tamen ad hoc aliam decisionem in causa Vlixbonen. Parochialis 19. Nouembris 1551. coram Reomano: in qua habetur, quod saltem infra mensem debet redimi, & Iudici præsentari. Et propterea cum in hoc articulo diuersas viderim decisiones diuersimode loquentes, ex illarum auctoritatibus quicquam in hoc praxis libello constanter affirmare non audeo. Sed tantum de obseruantia attestator circa præmissa, prout infra retuli in cap. 31. de appellationibus, remittendo me ad DD. tam antiquos, quam modernos, qui super stylo signaturæ late scripserunt. Tem-

11 pus autem vacantiarum non habetur in consideratione respectu præsentationis commissionis appellationis: quoniam si commissio diu fuisset in banco, & constaret de nimia negligentia in præsentando, dictum tempus vacantiarum non excusaret à desertione, vt per Crescen. decis. 20. de appellat. Put. decis. 6. eodem tit. licet re-

12 spectu fatalium habeatur ratio, quod eo tempore ea non currant, vt in vna Tiburtina Castri Artularum, coram Caputaquen. de anno 1554. & in alia Pampilonen. decimarum coram Chisanen. & quod dictum tempus de medio tollatur, vt ibi. Circa autem hanc desertionis materiam non ab re censui referendum, quod si

13 quis appellatione deserta possessionem rei de qua agitur ingrederetur, non aliter ea diceretur attentata, iuxta decis. 1. de appellat. in nou. & alia Bisuntin. canonicatus coram Maceraten. quin-

14 ta Martij 1543. Dictum tamen fuit, quod erat nulliter factum, Franch. in c. non solum. §. illa vero, de appell. lib. 6. Cald. consil. 29.

29. Imol. & Aretin. in l. qui à latronibus. §. 1. de Testam. Put. decis.
2. de appell. Hæc, & quamplura alia in hac quotidiana materia
præsenti libro scribere proposueram, vt puta, Quomodo purgen-
15 tur attentata, & antequam purgentur, an possit in negocio prin-
cipali procedi, & an prius causa attentatorum sit cognoscenda,
quam causa nullitatis, & an fatalia currant pendente causa atten-
tatorum, & an expensæ attentatorum cum expensis causæ princi-pa-
lis compensentur, & an in iudicio attentatorum seruentur termini
substantiales, & quamplura alia de attentatis. Tamen cum meri-
to arbitrandum sit, quod omnia diffuse scripta fuerint per eximiũ
I.V. doctorem Robertum Lancellottum in Rom. Cur. Aduocatum
in eius egregio de attentis moderno tractato, vlterius in his ela-
borare nolui; tu ad eum recurre. Redeundo igitur ad præscriptam
16 relatam exequutionem rei iudicatæ, dico, quod licet ab illius exe-
quutione appellatio non recipiatur: l. ab exequutione, C. quorum
appellat. non recip. ii. quæst. vt superius diximus, et habetur in c.
17 nouit. de iud. extra, de appellat. Tamen in hoc contrarium dici
posset, si Iudex pronunciaret sententiam fore exequendam, vt
not. glos. in dicta l. ab exequutione. in princip. Alexand. cons. 113.
num. 10. colum. fin. lib. 5. qui asserit de communi. Tamen ex con-
traria opinione doct. vt per Corn. cons. 71. colum. 4. lib. 1. Al-
ciat. l. 3. §. si quis ita. ff. de verborum obligat. qui attestatur de
communi, Felyn. in cap. quoad consultationem, colum. 3. de re
18 iudic. cum concordan. Signatura non, nisi parito iudicato, vel si-
ne præiudicio legitimæ exequutionis, vt alias diximus, rescri-
bere consueuit. Hoc tamen non ita simpliciter intelligerem, sed
cum distinctione, de qua per Capic. in dec. 1. num. 23. scilicet quod
præmissa procederent quando à prima sententia non admittere-
tur appellatio, & tunc neque ab ista secunda, quia non potest ap-
pellari à prima, nec minus potest appellari à secunda, secus tamen
si prima sententia appellabilis, sit vt ibi. Et propterea A. C.
bene procedit, realiter illam exequendo per relaxationem man-
dati, (& in subsidium per decretum excommunicationis, & sub-
inde litterarum declaratorialium, præuijs diligentijs per exequu-
tores faciendis,) absque eo quod pronunciet causam esse deser-
tam iuxta stylum Capitolinum; cum talis pronuncia necessaria
non sit, ad decis. Guid. Pap. quæst. 113. num. 5.

Et licet a pronuncia de exequendo appellatio non recipiatur, vt superius probauimus, attamen illa recipi debet quando Iudex exequutor excedit modum, aut grauat aliquo modo circa rem, vel non admissionem exceptionũ releuantium, Bart. Bal. Paul. de Castr. & alij

alij in d.l.ab exequutore. Abb.Fel.& alij in c.quo ad consultationẽ de re iud.Ias.Rip.& alij in l.2.eod.tit. Et id potissimũ procedit, vbi exequutor verè excessit, aut alias grauauit, talisq; excessus, seu grauamen, non solum est probabile, sed etiam verum Inn.in c.in nostra n.5.& 6.de procur.Gem.in c.quamuis, n.4.in princ.de elect. lib.6. quia propter præsumptionem, quã appellans habet cõtra se, Aegyd. in c.constitutus.el primo, n.31.in fin.tenetur in simili appellatione nominatim exprimere causam grauaminis aliter quã per relationẽ ad acta.Fel.in d.c.quo ad consultationẽ, n.20.de re iud. Capic.dec. 1.nu.20.& propterea non solet in his signatura rescribere transferendo exequutionem Iudici ad quem, nisi gustato de grauamine, vt diximus in cap.27.lib.1.) Condemnatus autem per tres sententias non auditur, nisi per viam restitutionis in integrum, etiam sub prætextu iurium, seu instrumentorum nouiter repertorum; licet fuerint post sententias reperta, præcipue contra actorem ad impediendam exequutionem, ad l.Imperatores.ff.de re iud.Fel.in c.suborta, col. 7.nu.10.vers.propter instrumenta.eod.tit.& ad tradita per scriben
21 tes in l.sub prætextu.C.de transact. Quæ restitutio non conceditur per signaturam, nisi cum clausula, prout de iure parito iudicato, & sine præiudicio legitimæ exequutionis, vt per Staphil.de lit.grat. &
22 iust. Sententia autem, quæ transiuit in rem iudicatam, non exequitur sine processu, Mohed.dec.319.Put.dec.9.de spons.nisi essemus
23 in antiquis, Aug.lib.3.dec.164.& alias 146. Nec solet Rota exequi sententias latas extra Rotam, nisi gustato negocio principali circa iustitiam, vel iniustitiam sententiæ, vt in vna Rom.reddit.cõputorum, & administrationis tutelæ, inter Dominũ Vincentium de Aspra, & Archangelum Patritium Aduocatum consistorialem, corã
24 Caputaq. (*Imo etiam A.C.non solet exequi similes sententias sine commissione, & processu.*) Notandum est amplius, quod si pars, aduersus quam rei iudicatæ exequutio petitur, vellet post rem iudicatam testes examinare, postulans eiusmodi exequutionem debet opponere de re iudicata, & protestari, quod illa stãte, aduersarius nullo modo audiatur, nisi parito iudicato; & hanc similem protestatio-
25 nem in quolibet actu repetere, vel saltem primæ protestationi addere, quod in quolibet actu faciendo hęc protestatio semper censeatur repetita, ita quod per quẽcunq; actum, etiam positiuũ, non intendit illi renunciare, prout in his iudicialibus requiritur, alias non tenet, sed videretur renunciare, vt per Doct.& Alex.in l.non solum. §.morte.ff.de nou.oper.nunc.quam tenet pro communi. ita etiam tenet Inn.in c.cum ante, de elect.annot.Mohed.14. In extraiudicia-
26 libus vero pro conseruatione iuris protestantis, sufficit vnica protestatio,

testatio, Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi praetori. ff. de nouis operibus nunciat. vsque adeo, quod si Iudex dicta protestatione spreta, aliter faceret, debet appellare, quia patientia partis permittentis testes examinari post rem iudicatam nocet rei iudicatae, vt supra dixi, & illi renunciare videtur, vt per doct. in cap. quoniam contra; de prob. & in cap. inter monasterium, de re iudic. Iason in l. patre functo. ff. de his, qui sunt sui nu. 22. Vnde testibus examinatis, si pars altera signaturam adit, obtinet restitui aduersus rem iudicatam, constito prius de bono iure, Reliqua de fatalium prorogatione vide apud Vestrium lib. 6. Verum si Aud. Cam. committeretur causa appellationis à diffinitiua interposita, & exaduerso exciperetur de re iudicatę, & desertione causae appellationis, ille de hac cognoscere posset, & deinde ad illius exequutionem procedere absq; noua commissione. (*Vide ad hoc Bart. in Authent. in §. si quis contra, de sanctis Episcop. nu. 2.*) Quia commissa causa principali, & accessoria commissa censetur. Et cum negocium principale fuerit ad Romanam Curiam deuolutum illud in ea semper remanet cum omnibus suis sequelis, & dependentibus, quae ibidem tractanda, & terminanda erunt in tantum quod contra appellantem per audientiam contradictarum procedi potest, vt per Rot. decis. 424. de appellat. num. 1. in nou. & alias decis. 152. ibi citat. Secus vero, vbi solum-
28 modo causa desertionis principaliter committitur; tunc enim non proceditur per contradictas, sed appellans ad negocium exequutionis est legitime citandus: quia citatus forsan desertionem excusabit probando legitima impedimenta, vt in d. decis. superius citat. num. 2. in fine. Ad propositum relatae exequtionis aduertendum
29 dum est, quod licet debitor ad solutionem debiti, absq; assignatione alicuius termini obligatus, videatur tempus legale habere, (quod Castr. quadrimestre esse innuit,) vt in l. tempora, C. de temporibus, & reparation. num. 5. & cum illa dictione. quamprimum, bimestre tantum habet, vt per Put. decis. 266. lib. 1. num. 6. tamen quando debitor est condemnatus per sententiam, & rem iudicatam, illa tunc statim contra debitorem comdemnatum exequutioni demantur, vt per eundem Paul. de Castr. in d. l. tempora, eodem titulo. Et quia hoc quotidie accidit in Curia, multum proderit monuisse.

31 Amplius in hoc exequutionis rei iudicatae articulo, non videtur ommitten. quod si mandatum obtinebitur contra honestam mulierem exequutio personalis, ex iuris dispositione prohibetur, vt per Hippol. de Marsil. in sing. 248. conditio mulierum, vbi excipit aliquos casus, in quibus mulier licite valeat carce-

rari,

rari, quæ autem dicatur mulier honesta vltra ibi relata habes per Lancellot.in secunda part.cap.12. de attent.appell. pend. ampliat. 15. nu 17.vbi quod de illius honestate remittitur arbitrio iudicis.

DE ALIQVIBVS PERTINENTIBVS AD processum Causarum criminalium. Cap. XXVI.

1 *Contra quas personas, & super qua re A.C. criminaliter procedat.*
2 *Quomodo procedat.*
3 *Non procedit conrta Cardinales, nec Episcopos, absque Pontificis mandato.*
4 *Citat quoscunque vbiuis degentes pro delictis in Bulla Cœna Domini.*
5 *Dat monitorium ad personaliter comparendum, si probatio est in promptu.*
6 *Cum probationes non sint in promptu, quid facere solent.*
7 *Quid agat delegatus Iudex vigore litterarum A.C. pro capiendis inditijs.*
8 *Factis probationib. A.C. monitorium personale decernit.*
9 *Quomodo post monitorium exequutum procedatur.*
10 *Citatur procurator fiscalis in omnibus actibus, & iurium copia ad eum mittitur.*
11 *Quæ merces substituto Fiscali examini interuenienti olim soluebatur.*
12 *Sententia quæ ad rei fauorem fertur.*
13 *Instigator apertus potest in expensis condemnari.*
14 *Fiscus in expensis non condemnatur,*
15 *Contra citatum non comparentem, quo pacto proceditur.*
16 *Criminales causæ litis contestationem non exigunt,*
17 *Quæ citationes contra reum monitum non comparentem fiunt.*

1 Auditor Cameræ contra quascunque personas quantumuis priuilegiatas pro quibuscunque, & quantumcunque enormibus criminibus, & delictis, tam in Vrbe quam extra eam tanquam Iudex competens, nullo habito aliorum Iudicium, & tribunalium Vrbis, inter quos in locum habet præuentio, respectu, audit, cognoscit, & decidit, & procedit ad procuratoris Fiscalis denunciationem, vel partis querelam, vel ex officio, via inquisitionis, iuxta naturam

turam causæ, seu delicti, de quo quæritur, ac iuris dispositionẽ. Ex-
3 cipiuntur ex personis prædictis, Cardinales, & Episcopi, contra
quos ob dignitatis reuerentiam de ordine fel. record. Pij Papæ
4 Quinti, ac etiam ex tenore facultatum A.C. non procedit, nisi præ-
uia commissione manu Papæ signata. Præterea pro quibuscunq;
delictis, & casibus in Bulla die Cœnæ Domini quotannis legi con-
sueta comprehensis citat, & vocat ad Vrbem à quibuscunq; mundi
partibus omnes delinquentes Laicos, & Ecclesiasticos, ac (facto ta
men prius verbo cum sanctissimo) etiam Episcopos. Si probatio-
5 nes fuerint promptæ, dat monitorium ad partes de comparendo
in Curia coram eo, personaliter, & non per Procuratorem, seu
excusatorem aliquem intra competentem terminum iuxta loci di-
stantiam: cuius monitorij exemplar habes infra in postremo li-
6 bro. Si probationes non sunt promptæ, habito aliquo delicti fu
mo, litteras pro habendis inditijs decernit. In quibus delegat ali-
quem in partibus iudicem in Ecclesiastica dignitate constitutum,
ad recipiendas probationes necessarias super delicto, de quo quis
7 imputatur. Harum formulam eodem in libro inuenies. Littera-
rum huiusmodi vigore, Iudex delegatus testium depositiones secre-
te recipit, & scripturas extrahit, & perfecto processu informatiuo,
illum occlusum, & obsignatum ad A. C. mittit. qui probationibus
8 visis, monitorium sub grauissimis pœnis, atque censuris ad perso-
9 naliter comparendum relaxat. Quo exequuto tenetur reus per
seipsum comparere, & se examini subijcere. Quem Iudex, si ex il-
lius depositione culpabilem, se satis inditiatum inueniet, ad secre-
tos carceres duci mandat: &, ibi pluries repetito examine, con-
cessis deinde inditiorum copijs cum debitis ad suas defensiones
faciendas dilationibus, ad causæ expeditionem iuxta exitum pro-
bationum deuenit, condemnando, vel absoluendo. Si reus inqui-
situs, & processatus nihil fatetur in suis depositionibus, & testes
pro informatione Curiæ examinati repetendi veniunt, recepta
ab illo cautione de se repræsentando singulis quibusque diebus
coram Iudice, seu Notario sub pœna confessatorum criminum,
10 de quibus imputatur, vel alias arbitrio Iudicis solet à carceri-
bus relaxari. Cum autem ad causæ expeditionem erit deuenien-
dum Procurator Fiscalis citabitur ad omnes actus requisitos, &
ad eum copia omnium iurium producendorum mittetur. Et si
11 reus testes aliquos examinare voluerit, Substitutus Fiscalis exa-
mini interueniet, cui pro mercede cuiuslibet testis scutum vnum
solui consueuerat, hodie tamen nihil soluitur. His testibus exa-
12 minatis, ac iuribus suis productis, & demum citato Fisco ad sen-

tentiam,

tentiam, eo, quem in ciuilibus causis retulimus modo, reus absolutoriam sententiam obtinebit. In qua Iudex pronunciabit ipsum non repertum culpabilem, neque de iure punibilem, & ab omnibus imputationibus absoluendum, ac Curiæ, Fisco, & instigatori, si quis erit super illis perpetuum silentium imponendum. Si aderit aper-
13 tus instigator, poterit condemnari in expensis, & contra ipsum iniuriarum actione, & insimul ad damna, & interesse agi. Si vero
14 non adest, Fiscus non condemnatur. Si reus personaliter citatus
15 non comparet, contra eum ad contumaciales pœnas, nullis alijs factis exactis probationibus, nec aliter lite contestata, imo ad Ecclesiasticas censuras (nulla facta diligentia de realiter, aut perso-
16 naliter exequendo) proceditur, vt per Clarum in §.fi pract.crim. quæst.45.vers. & in primis, & licet dicatur, quod in criminalibus debet procedi ad instar, causarum ciuilium iuxta text.in l.absentem.ff.de pœnis. Vidi tamen obseruari, & practicari, quod in causis criminalibus non requiritur aliqua diligentia, vt in ciuilibus, neque litis contestatio, vt supra probatum est. Sed tantum reproducto monitorio in partibus legitime exequuto, lapsoque termino sibi ad comparendum assignato, citatur reus per contradictas,
17 siue edictum publicum, ad dicendum contra litteras monitoriales, & citatorias ad partes decretas, exequutas, & reproductas iuraque producta, & repetita, videndumq; iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon docendum se dictis litteris paruisse primo pro prima dilatione, & subinde præmissis alijs tribus citationibus, secundo scilicet pro secunda, tertio pro tertia, & quarto pro quarta, & superabundanti. Post hęc subsequitur citatio, ad concludendum, concludiq; videndum, & audiendum sententiam declaratoriam. Quibus omnibus citationibus, & dilationibus præmissis, Iudex demum in termino citationis ad sententiam, contra reum vt supra monitum, & non comparentem, ac contumacem profert sententiam declaratoria. Si tamen reus post latam sententiam comparet, admittitur refectis expensis contumacialib. iuxta tex.in l.sancimus.C.de Iudic. Dec.cons.34.nu.6.lib.1. Et tunc A.C refectis expensis reum contumacialiter excommunicatum, & declaratum absoluere, & ex integro audire solet. Quæ quidem expensæ semper reficiuntur siue ciuiliter, siue criminaliter agitur vsque adeo, quod iusta ignorantia, vel iusta causa litigandi nunquam excusat ab eis, Alex.in l.properandum, §. sin autem, num.8.C.de iudicijs.

ALI-

ALIQVA DE NVLLITATIBVS. Cap. XXVII.

1 *Mandatum procura quandocunque producitur parte non opponente.*
2 *Pupilli restituuntur aduersus negligentiam procuratoris non exhibentis mandatum.*
3 *Repetitio protestationis requiritur in quolibet actu in iudicialibus, secus in extraiudicialibus.*
4 *Procurator quando præsumitur habere mandatum.*
5 *Iudex, parte instante debet prius pronunciare super nullitate.*

ET licet plura in hoc praxis libello circa articulum nullitatis referri potuerint, tamen quia plures doctissimi viri in hoc ex professo scripserunt nihil aliud huic addo nisi tantum tyrones, & iuuenes iuris consultos admoneo, quod in quolibet processu ab eis agitando mandatum procuræ apud acta notorij causæ quam primum exhibere, producere curent, ne processus per eos formandus, & sententia ferenda vitio nullitatis subijciant, cum talis nullitas tanquam vna ex tri-
1 bus insanabilis sit, & licet mandatum procuræ quandocunque produci possit Rot.decis.19.de procur.in antiq.Put.dec.333. num. 7. lib. 2. hoc tamen intelligendum, parte non opponente, & nisi forsan versaremur in causa pupillorum, quo casu ad validan. sen-
2 tentiam eis datur restitutio in integrum aduersus negligentiam procuratoris non exhibentis mandatum, vt fuit resolutum in vna Romana expensarum culturę 29. Aprilis 1591. coram Illustris. D. Cardinali Pamphilio tunc Rotæ Aud. Ideo procurator actoris diligens sit in productione mandati procuræ, procurator vero rei conuenti pariter diligens sit in illius oppositione, quam in quolibet actu repetat, præsertim in actu prolationis sententiæ, alias per processum Iudicis factum ad vlteriora illi oppositioni renuncia-
3 tum esse censetur. Io. de Anan. in cons. 93. col. 2. & ita etiam audiui resolutum fuisse in vna Siracusana, coram Illustris. D. Cardin Platto tunc Rot. Aud. de anno 1596. quod in iudicialibus requiratur in quolibet actu, alias videtur renunciare iuri suo, habetur per Mohed. decis. 2. de iudicij, in extraiudicialibus vero sufficit vna tantum protestatio per doctrin. Alexandri, quam DD. de Rota tenuerunt pro communi in l. non solum morte, ff. de oper. nou. nunc. cum alijs

ibi citatis. Nec rationi dissonum videtur dicere, quod procurator
4 præsumitur habere mandatum quando penes ipsum reperiuntur in ra facientia ad causam quæ produxit, cum præsumantur sibi tradita per principalem. Roman.cons.446.in fi.Bart.in l.3.§.causæ.nu.2.ff.de Carbo.et Cassad.dec.3.nu.5.de proc.Specul.in tit.de satisd.§.viso,sub nu.4.Rota in vna Salaman.portion.die 10. Ianuarij de anno 1547.coram R.P.D.Accorambon. Rursus admonendos esse censui,quod si ab eis fuerint ex præmisso, vel alio quocunq; capite commissa causa appellationis, et nullitatis sententiæ in primis, et ante omnia instare debent apud iudicem, quod super ea pronuncietur.Marches.in c.1.par.2.sub nu.82.de commiss.sanat.nullit.allegat Verall.decis.26.lib.1.Chisanen.decis.172.Put.decis.72.lib.3. si vero iudex viderit eam nullitatis viderit eam nullitatis vitio non subiacere ad euitandum litis circuitus poterit ad vlteriora procedere, tacite repellendo propositam nullitatis exceptionem, vt per eumdem Marchesan.ibi.

DE TRANSPORTATIONE processus. Cap. XXVIII.

1 *Aliqua de transportatione processus.*

IAm dixi de processu transportatione, & nunc repeto, quod inter alias infinitas decisiones habitas super integra processus transportatione habes etiam inferius scriptam, cui poterit et applicari doctrin.Ias.in l.is apud quem. C.de eden.sub num.14.vbi habetur quod sententia iudicis tanquã lata non visis actis nulla est, allegat Bartol.tenentem, quod sententia lata non visis actis sit ipso iure nulla, tanquam lata sine causæ cognitione, vt ibi in fine dicti nu.14.ad hæc tamen aduerte circa nullitatem,defectu transportationis processus, quod opponenti de non integra transportatione ipsi incumbit onus probandi huiusmodi defectum, vt fuit dictum in vna Cesenaten.de Cacciaguerris 15. Ianuarij 1599.coram R.P.D.Litta, vbi attestatur id pluries fuisse resolutum in Rota.

R.P.D.

R.P.D. BLANCHETTO

VALENTINA PAROCHIALIS.

Die 13. Ianuarij 1580.

EPITOME.

NOn transportato processu primæ instantiæ denegatur audientia in secunda.

SVMMARIVM.

1 *Agens non potest audiri non transportato processu primæ instantiæ.*
2 *Clausulæ, quam, & quas intellectus.*
3 *Quid dicendum si agens asserat eo nolle vti.*

1 DVbitaui in causa Valentina Parochialis de Cãpanari an possit Rector audiri non transportato processu primæ instantiæ, quo tamen ipse dicebat nolle vti 13. Ianuarij 1580. fuit resolutum non posse audiri, obstat enim sibi. Concil. Trid. sess. 24. cap. 20. cui de facili fraus fieri posset si quis succubuerit in prima instantia sub spe alterius iudicij vellet procedere, prout in prima in dependentibus ab eodem negotio, & ad causam iam commissam, quæ sine dicto processu expediri non potest.
2 Non obstat clausula, quam, & quas. quia post Conc. Trid. Signatura, & Rota intelligunt, vt non operetur nisi trãsportato processu in causis appellationis, vel dependen. ab eisdem. Non obstat, quod
3 ipso nolit vti, & velit prosequi aliud iudicium, quia non potest statui an idem sit iudicium, vel diuersum nisi viso dicto processu, vel deat signaturam, quæ mandet, vt procedatur, prout in prima.

DE APPELLATIONE A SENTENTIA conditionali. Cap. XXIX.

1 *Appellatio à sententia, licet conditionali infra decem dies interponenda est.*

1 *Mandatum decreti cum intimatione si de ea non apparet nulliter est relaxata.*

3 *Plura alia de appellatione ab interloquutoria. Et quae dicatur interloquutoria.*

ET licet plura remisserimus in hoc appellationis articulo tanquam in omnibus Vrbis tribunalibus quotidiano tamen, non inutile praemittendum erit, quod licet sententia conditionalis sit, tamen appellatio interponenda est infra decem dies à die latae sententiae. Lancellot.in secunda parte cap.duodecimo, de attent. appell. pen.limit. 30. num. 119. ratio, quia licet sententia lata sit sub conditione,tamen ēt stati m incipit partem grauare, & statim etiam incipit currere tempus ad appellationem interponen.Ias.in l.cui legitur, num. 15. de leg. 1. bene verum est, quod talis sententia conditione prolata tunc habet effectum, cum est conditio adimpleta. Roman.cons.51. ver. certum 1
2 est, sub num. 6. secus tamen dicendum erit in sententia excommunicationis sub conditione prolata, à qua sufficit appellare infra decem dies incoandos à die adimpletae conditionis,vt per eundem Lancellott.d.cap.12. secundae part. limitat.22.23.num.40.eod.tit. vsque adeo, quod effectus, seu actus factus cum intimatione si de ea non apparet dicitur nulliter factus, vt per eundem Lancellott. cap.7.2.par.in titulo de attent.relat.pend.in fin.Put. decis. 74. lib. 1.Tanis. decis.108. citata in vna Fulginaten. nullitatis exequutio. coram R.P.D.Gypsio, die 30.Martij 1601. vbi fuit dictum, quod cum mandatum fuerit decretum cum intimatione, & de ea non constet ex actis merito illud, exequutio, & subhastatio, ac omnia inde sequuta sunt nulla, vt ibi, &c.

Et antequam huic praesenti libello extremam manum apponam in hac materia appellationis non siluero,quod appellans ab interloquutoria cuusam grauaminis specificare tenetur, nec potest ex non specificatis appellationem iustificare, vt in cap. Cordi de appel.in 6.& melius in Clem.appellante eod tit.sed in appellatione à diffinitiua non est necesse causam exprimere quinimo expressa vna causa potest appellans ea dimissa aliam prosequi,& ratio diuersitatis est, quia ante diffinitiuam cum iudex non sit functus officio suo sit sibi iniuria per recessum ab eo, & ideo debet causa appellationis exprimi,sed quando appellatur à diffinitiua non sit iudici iniuria cum sit functus officio suo. Abb.in cap.significantibus, in fin.de nou.op.nunc.is enim appellationis articulus optime examinatur per Roman. in cons. 501. vbi inter alia dicitur quod in simili appellatione ab interloquutoria pro illius validitate decem

decem necessario requiruntur, quæ singulatim ibi in princ. numerantur, quorum altero deficiente appellatio non valet, ad quem
3 pro quorum intellectu in facti contingentia recurre, sententia autem interloquutoria illa dicitur, quæ non diffinit negocium principale, & aliam sententiam post se expectat. Menoc. de retinen. poss. remed. vlt. num. 16 & de adipis. rem. 4. q. 98. Bar. ad hoc singulariter facit in l. quod iussit. ff. de re iud. vbi quando debeat appellari, & an transeat in rem iudicatam, & an iudex possit eam reuocare.

DE TESTIBVS NVLLITER EXAMINATIS. Cap. XXX.

1 *Commissio sanatoria nullitatis examinis testium quando procedat.*
2 *Notario asserenti testes iuratos non creditur.*
3 *Distinctio quæ sit circa iuramenta testium.*
4 *Quando dicatur causa summaria.*

QVoad nullitatem examinis testium, & illorum sanationẽ non inutile videtur referẽdam decisionem Rotæ in vna Fabriana montanorum, coram R.P. Rubeo die 27. Nouembris 1560. in qua fuerunt examinati testes per Notarium causæ cum interrogatorijs, & iuramento, sed non constabat de citatione ad videndum iurare testes, vbi dato dubio fuit resolutum, quod viderentur interrogatoria, quæ si concernerent factum circa merita causæ, & conditionem testium, tunc locum ha-
1 beret commissio sanatoria nullitatis examinis, sed si interrogatoria non fuissent formata etiam circa conditionem testium examinatorum, tunc non sufficeret, & examen sit nullum non constito de dicta citatione, quæ fit, vt pars possit opponere contra personas illorum, vt ibi latius videre est, nec dissonum rationi in hoc quotidiano articulo addere, quod iuramenta testium non simpliciter à notario recipiuntur super articulis productis dicere veritatem, sed addiciatur etiam super tota causa, quoniam si ita simpliciter receptum fuerit iuramentum, si aliquid testes extra articulos deponerent dubium esset de validitate illorum depositión. et negatiuè affirmat Bald. in cons. 106. lib. 1. Alex. Sciati in eius praxi, num. 106. cap. 16. vide tamen ad hoc Vestr. in eius praxi, in cap. 11. sub nu. 9. et 10. in tit. de testib. et eorum inductione, et iuramento, huic etiam pertinet dicere, quod cum in actis notarij causæ non appareat de actu iuramenti aliter quam per relationem notarij asserentis testes iuratos in S. Vrbis Rotæ Auditorio in vna Neapolitana

2 bonorum 2.Iulij 1555.coram Fontutio, fuit inclinatum pro nullitate examinis, quia notario non creditur attestanti in principio examinis, quod testis fuit iuratus nisi iurauerit tactis scripturis, vt per Lanfranc.ibi citatum in cap.quoniàm contra vers. testium depositiones, de probation.Paul.de Castr.in l.fin.sub num.6. C.de testam.& de iuramento, quod datur testibus de veritate dicenda vide distinctionem.Bart.in l.momentaneæ C.qui leg.per.in rubr. vbi benissime distinguit aut testis iurauerit simpliciter dicere verita-
3 tem super his, quæ in articulis continentur, & tunc cõcernunt possessorium illud, quod testis dicit de proprietate non valet, quia deponit non iuratus, aut iurauerit dicere veritatem super articulis, & tota causa, & tunc valet eius dictum, vt ibi in fin.& ibi etiam habes plura in materia quotidiana de impertinentia articulorum dum agitur iudicio possessorio, & quare dicatur possessio momentanea, quia possessio est apta durare momento penes vincentem, & ibi, quod licet causa dicatur summaria non propterea intelligas si-
4 ne libello, & litis contestatione, cum libellus; & litis contestatio requirantur, sed dicitur summaria, quia in ea non requiruntur probationes ita clare, & an valide hoc iudicium possit intentari contra minorem, vel pro minori contra maiorem, pro quorum intellectu ibi recurre, vbi breuiter, & plene omnia distinguuntur.

DE EXEQVVTIONE SENTENTIARVM in Romana Curia latarum. Cap. XXXI.

1 *Aliqua de terminis seruandis coram iudicibus remissorialibus.*
2 *Auditor Cameræ est iudex competens, & exequutor sententiarum in Romana Curia latarum.*
3 *Auditor Cameræ decernit monitorium contra quoscunque vigore Eugenianæ, & litterarum Apostolicarum.*
4 *Quando Rota exequitur sententiam non gustata illius iustitia, vel iniustitia.*

PRæterea licet in hoc articulo exequutionis sententiarum in Romana Curia latarum non videatur dubitandum de eiusdem A.C.iurisdictione, sed tamen non inutile animaduertendum visum est ad processum desuper faciendum, in quo antiquitus passim seruabantur termini, prout in causis ordinarijs, quoad quæ iam dixi tutius esse eos seruari, prout in causis commissarijs scilicet diebus Lunæ, Mer.& Ven.nisi

forsan

forsan iudicibus delegatis, quorum sententiæ exequuntur, data fuerit facultas procedendi singulis diebus,& horis,præterquam in honorem Dei feriatis, ratio, quia Auditor Cameræ est vniuersalis exequutor,non priuatiue quoad alios, sed accumulatiue cum alijs iudicibus, & consequenter habet circa præmissam exequutionem seruare processum ad instar aliorum iudicum, qui sententias tulerunt, ob id igitur ad tollendum omnem causam dubitandi tutius esse censeri in processu faciendo, quod termini seruentur, prout seruari solent in causis commissarijs, ita vt supra referente R.P.D.Simonetta,tunc Rotæ Auditore A.C.ad relationem Bucchę sui notarij,& nuncij ad hoc particulariter missi, de quibus ipse attestatur in eius A.C.praxi,in titulo, quomodo procedatur ad exequutionem sententiarum, &c.in cap.30.ver. cum itaque, prope fin. & eadem ratio videtur militare in processibus litterarum remissorialium, compulsorialium, & similium faciendis à iudicibus de partibus subdelegatis ab alijs iudicibus delegatis, tamen cum audiuerim stylum hunc non ita passim obseruari, nihil circa hoc constanter affirmandũ censui, sed ad stylum RR.PP.DD. de Rota, tam quoad præmissa, quam quoad omnia alia in hoc præsenti meo libello relāta in omnibus, & per omnia me remitto, quo vero ad modum procedendi ab Auditore Camerę ad instar aliorum iudiciũ delegatorum ille modus procedendi, vt supra dictum est, est inuocatus ex facultatibus Auditoris Cameræ proceden.ad illarum exequutionem singulis diebus, & horis,præter quam in honorem Dei feriatis,vt in eis videre est.

2 Insuper iam dixi,quod A.C.est iudex competens, & exequutor sententiarũ in Rom.Cur.latarũ, idem quoq; dicendum erit de exequutione litterarum Apost.ex his, quæ habentur in suis ordinaris facultatibus,vt de his attestatur Rot.in decis.Peregr.146.incipien. In causa Cæsaraug. lib.2. ex qua colligitur, quod in beneficialibus dicitur habere facultatem decernendi monitoria pro illarum exequutione cum solita clausula,& si senserit,&c.quod tunc videtur in-

3 dubitatum vsq; adeo,quod si A.C decernit monitorium contra molestantes vigore Eugenianæ, vel alias vigore litterarum Apost: validum esse videtur dictum monitorium,vt habetur in d.decis.Peregr. de qua in d.causa Cæsaraugustana, lib.2.vbi dicitur, quod ex attestatione Putei id quotidie in curia practicatur.

4 Et licet superius diximus, quod Rota non consueuit exequi sententias latas extra Rotam nisi gustata illarum iustitia, tñ dicendũ est in casu præsenti, in quo habes decis. eiusdem Rotæ factam in vna S. Agathæ beneficiorum coram Rubeo, 25. Iun. 1557. in

qua erat lata sententia, quæ transierat in iudicatum, & lapso quadriennio erat obtenta restitutio in integrum, prout de iure, & producta fuerunt nonnulla instrumenta, in quibus aliqualiter constabat de bono iure petentis restitutionem, & de iniustitia sententiæ, & dato dubio, an sententia, quæ transiuit in iudicatum esset exequenda, & licet Domini inclinarent esse detectam iniustitiam ex iuribus productis, tñ quia erat lapsum tempus quadriennij ad petendam restitutionem in integrum, propter quod illa iura reddebãtur inefficacia, & illis videbatur renunciatum, ideo Rota resoluit sententiã fore exequendam, & istam esse causam, in qua Rota exequitur sententiam iniustam, etiam quod constet de bono iure partis, & ibi dicitur fuisse resolutum coram Tanis. in vna Cæsaraugustana.

DE RESPONSIONE POSITIONVM. Cap. XXXII.

1 *Respondere recusans propter aliquod impedimentum mittitur notarius ad eius domum suis sumptibus.*
2 *Copia articulorum danda est petenti.*
3 *Articuli dandi sunt in actis notarij.*
4 *Quare copia articulorum danda est parti.*
5 *Copia interrogatoriorum non datur, & quare.*
6 *Iudex resecat interrogatoria impertinentia.*

Plura præmisimus de responsione positionum, nec etiam siluero, quod respondere debens si recusat comparere in
1 iudicio ad respondendum, vel propter nobilitatem, vel sexum, vel impedimentum infirmitatis, tunc mittitur notarius ex pensis ipsius respondere debentis, vt in decisio. Cappell. Tholos. 273. & aliàs 100. decis. Perusina 14. part. 2. vbi etiam Alexand. Stiat. in prax. cap. 14. per totum. Nec minus in hoc quotidiano articulo siluero in praxi Vrbis tribunalium præsertim A. C. quod
2 conuento ad respondendum copia articulorum petenti non sit deneganda cum termino competenti ad deliberandum, & vt possit se instruere cum suo Aduocato quid habeat respondere, vt per Castren. in l. cum & iudices, in ver. ex quo sequitur, num. 4. C. de iureiuran. propter calumn. & ibi vide distinctiones, quæ ibi fiunt, quoad contrariam obseruantiam aliorum tribunalium, & locorum.
3 Amplius licet de iure videatur dici posse non esse necesse articulos apud acta causæ tradi, sed satis sufficiat testes inducere super contentis in petitione, tamen de consuetudine causarum Romanæ Curiæ inoleuit stylus, quod is, qui producit testes, dat articu-

los,seu positiones,quos probare intendit Abb.in cap. per tuas, sub nu.1.2.col.vers.& prædicta dare intelligas de testibus,& in vers.sed quæro an copia articulorũ,& interrogatoriorum debet edi.partib. & dicit copia articulorum esse edendam,vt postea partes ita de facili non audiantur si dicerent,quod super illis articulis testes deponere non debuerint, sed nihilominus,si non petatur, & copia non traditur valet receptio testium, interrogatoriorum vero copia
5 non est danda parti aduersæ,ad hoc,vt pars non instruat, & subornet testes eos cuisando de interrogatorijs fiendis, & sic non possit capi in sermone,& si de illorum impertinentia dubitatur Index prę uia illorum inspectione eius arbitrio resecat.

Quomodo autem, & qualiter sit positionib. respondendum dixi supra in c.13. Vide etiam in hoc ration. & distinction. traditas per Bald.in l.cum Iudices,§.quod si actor,sub num.2. C. de iudicijs, ad quem in facti contingentia recurre.

ALIQVA ALIA DE CLAVSVLA constituti. Cap. XXXIII.

1 *An lapsu temporis constitutum habeatur pro derelicto.*

NOn videtur prætendendũ in hoc vtili,& quotidiano processu dictæ clausulæ constituti, de quo superius meminimus,quod alias in vna Vrbeuetana permutationis, fuit dubitatum in Rota an possessio per constitutũ translata lapsu temporis habenda esset pro derelicta,pro cuius dubij resolutione in præsenti libello adduco decisionem inferius scriptam, ad quam in facti contingentia recurre.

R. P. D. CHIROGA

VRBEVETANA PERMVTATIONIS.

30. Ianuarij 1599.

EPITOME.

POssessio per constitutum translata lapsu temporis non habenda est pro derelicta. 1

FVit dubitatum, an possessio per constitutum translata lapsu tẽporis habẽda esset pro derelicta, ita quod in fauorem Nicolai, vel hæredum suorum non deberet operari suos effectus, & conclusum

sum fuit constitutum non habitum pro derelicto, nec ratione constituentis, nec constitutarij, nam quoad constituentem non potest currere præscriptio cum sit in mala fide, licet longum tempus effluxerit, cum possederit nomine alieno, glos. & Bart. in l. male igitur, C. de præscriptione 30. annorum, ita Aret. in l. si de eo, num. 6. in fin. & nu. 7. ff. de acq. poss. & ita in practica Papien. in forma respon. libel. ver. exceptionem, nu. 4. Tiraq. de constit. in 3. part. in 12. limit. nu. 4. minus etiam, quoad constitutarium, quia vera non est illa opinio, quod hic in hoc casu amittitur possessio ex sola obliuione, vt ait Aret. d. l. si de eo, num. 2. & quia etiam, quod illa opinio procedat non est in casu de quo agitur. Vt prætendatur obliuio quoad constitutarium, cum decesserit post factam permutationem intra quadriennium, & suum dum esset lapsum decennium, & quoad hæredes constitutarij non potest cadi obliuio, quia potuerũt ipsi ignorare permutationem, vnde retinet pristinum statum. Paul. Castren. in l. neque, C. de vsufruct. & fuit dictum quod non obstabat cons. Anchar. 33. & Belenzi. cons. 150. vol. 2. Quia Belenz. loquitur in 3. possessori, vel vbi non constabat tempore constituti constituentem possidere. Ias. in l. 3. §. ex continuo, col. 13. ff. de acquir. possess. non loquitur in constitutario, sed quoad tertium possessorem, &c.

PLVRA ALIA DE APPELLATIONIBVS Cap. XXXIV.

Licet in hoc articulo appellationis tanquam satis quotidiano fuerim satis longe, lateque difusus in pluribus huius libelli partibus, præsertim in ex. c. 25. de exequutione rei iudicatæ, tamen omnia ibi sparsa in vnum cum cap. reducendo hic repetere, & alia non inutilia addere visum est, pro intelligendis aliquibus floribus magis in practica quotidianis præsertim ad introductionem iuuenum, quod scilicet annus, qui datur appellanti ad causam appellationis committendum, licet incipiat currere à die secundi termini iuris, tamen appellans intra annum aliquam diligentiam facere tenetur, vt per Lancellot. de attentatis, part. 2. cap. 12. in præfat. sub num. 32. & quod sola commissionis præsentatio non sufficiat, ibid. nu. 53. & quod ad euitandum desertionem, sufficiat sola citatio cum inhibitione parti præsentata, & reproducta, attestatur Acchil. de Gras. in decis. 237. per tot. de appel. & etiam quamplura alia videntur necessario hinc referenda, si non professis saltim tyronibus pro futura, vt puta, quod quando iudex respondendo appellanti de apostolis in prima respon-

responsione dat terminum iuris,& interim qui est mẽsis, qui datur ad causam committen.quandocunque intra mensem appellans pro Apostolis redire poterit, & dicen. simpliciter absque illa dictione, & interim appellans accurate in fine mensis pro eis redire debet. In secunda vero responsione dando illi redeunti pro Apostolis alium terminum iuris annum,scilicet ad committendum,& ex causæ biennium ad prosequen. vt supra meminimus, & reuerentiales decendium ad committen.testimoniales vero in forma,aut refutatorios annum. Et quod post commissionem causæ appellationis præmissa citatione ad dicendum contra commissionem,& illius vigore inhibitione Iudice, ad quem obtenta superflua sit reditio pro Apostolis,& qui Apostoli dicũtur ab A'po,quod est supra, & Stoli idest missio quasi dimissio,quam facit vnus iudex ad alium superiorem, & quod post datos reuerentiales sufficiat, quod venerit ad bancum cursorum infra decem dies, vel quod fuerit præsentata V.Regenti Cancellariæ,quodq; post dictam præsentatam,& diligentiam factam de expedienda commissione de euitandum causæ desertionem fides præsentationis infra dictos decem dies procuranda,obtinendaq; sit, & quod ex attestatione R.P.D. Marchesani eadem præsentata est tantæ efficaciæ,vt faciat, quod rescriptum appellationis tempus non curret, sed ad mensem prorogatum sit. Quodque commissio à Cursorum banco infra mensem redimenda, & iudici præsentanda sit,& quod prorogatio fatalium sex mensium incipiat in fine biennij, quodque tempus fatalium currere incipiat à die interpositæ appellationis,& quod ea non currant tempore Sedis Vacantis,neq; pendente termino remissoriæ, & quod pendente termino iuris dato appellanti in causa non appellabili Iudex potest procedere ad vlteriora citra periculum attentatorum, & quod per primam termini iuris responsionem iudex in causa non appellabili non abdicat à se iurisdictionem procedendi ad vlteriora secus tamen dicendum erit per binam illius responsionem, seu alias admissionem, vel delationem appellationis: ratio, quia ex primo termino iuris datur dilatio ad Apostolos recipiendum, ex secunda vero alterius termini iuris, vel reuerentialium responsionem assignetur à Iudice parti appellanti,seu pro Apostolis redeunti terminus,ad causam appellationis interpositæ committen.Vnde pendente termino appellanti assignato officium Iudicis conquiescit.l. fine parc.C.de dilationibus,& hæc proxime relata procedere videntur tam in diffinitiua,quam interloquutoria sententia,quia militat eadem ratio, vbi enim eadem ratio militat, eadem quoq; militat iuris dispositio vulgata l.illud, ff.ad l.Aquiliam.

Et

Et quod appellatus non possit inhære appellationi in parti, & partib. per appellantem interpositæ.

Et licet mei instituti non sit, sed potius signaturæ, tamen quia non reperij alibi tacta, & materia sit satis quotidiana. Ideo non ab re hæc pauca ex communi vsu, & stylo curiæ visa sunt addenda. Cumque plura alia in hoc appellationis articulo scribi potuerint, vt puta quod appellatio regulariter iuterponenda sit coram iudice a quo, & quare, & quando sufficiat eam interponi coram honestis personis, & quæ dicantur honestæ personæ, & quando post lapsa fatalia, scilicet lapsum biennium, qualiter iudex, ad quem desinat esse iudex, & remittat illius exequutionem iudici, à quo, & quod prorogatio fatalium facta in primo anno incipiet à fine biennij, tamen cum per doctissimos viros, qui de vtriusque signaturæ stylo scripserunt, & prælertim per dictum Reuerendiss. P.D. Marchigian. vtriusq. signaturæ Referendarium satis diffuse dicta fuerint, in his vlterius non elaborabo, sed cum circa prǣmissa varij legum interpretes in aliquibus ex præmissis varie loquuti fuerint ad eos in omnibus, & per omnia me remitto, & tu quoque pro maiori, & clariori prǣmissorum intellectu ad eos recurre. Hoc tantum de stylo, & obseruantia notariorum A.C. addo, quod iudex præuia partis appellantis citatione illi respondendum, de Apostolis dat reuerentiales, refutatorios, & similia, licet non videatur inconueniens hanc responsionem pro illius certitudine præmittendam fore cum intimatioue, tamen cum stylus prædictus huic conuenientiǣ contrarietur, nihil aliud dico, nisi quod huiusmodi iudicis responsiones passim fiunt, & fieri consueuerunt simpliciter absque aliqua alia intimatione. Hæc quoque tanquam necessaria visa sunt addenda, quod tam in appellationib. interponendis, quam sententiæ à notario recipiendis, semper obseruari vidi, & audiui, quod licet decendium ad appellandum, seu sententiandum currat de momento ad momētum, vt per Lancel. de attent. appell pend. in 2. par. cap. 12. tamen in tribunali A.C. non fiunt ita minutim computationes horǣ momenti, sed indifferenter appellatio, & sententia recipiuntur à notario etiā post lapsum momenti, & in summa, quod dies termini nō computatur in termino, & ita de antiqua practica attestari censeo, quæ magis attendi, & obseruari debet, cum ea pro lege habeatur, & ab ea censeo non esse recedendum, ad c. ex litteris, de const. idem Lanc. de attentatis in c. 20. iu præfat. sub num. 113. Nam horarum ennmeratio neutri partium onerosa est, & propterea dies termini non computatur in termino, iuxta text. in l. 1. ff. si quis cautionib.

DE

DE MODO PROCEDENDI IN caufis repetitionis dotis. Cap. XXXV.

1 Modus repetendi dotem, diſsoluto matrimonio.
2 Poſſeſſio bonorum mariti quomodo apprehendatur ſi fuerit vacans.
3 Et quando poſſeſſio fuerit plena quomodo potenda ſit, etiam quoad donationem propter nuptias, & qualiter.
4 Dominium bonorum dotalium poſt mortem viri reuertitur ad vxorem, ſecus illius poſſeſſio.
5 Mulier ob vergētiā viri ad inopiā poteſt aſſecurari in illius bonis.
6 Proceſſus qui fit contra maritum vigore obligationis Cameralis.
7 Fructus dotis deſeruiunt pro oneribus matrimonij.
8 Aſſecuratio dotis petitur etiam in pecunijs, & quomodo.
9 Superfluum fructuum dotis viro reddatur. Et quid ſi dos fuerit ſatis parua.
10 Proceſſus ordinarius faciendus contra maritum pro reſtitutione dotis.
11 Sententia quomodo ſit formanda in hoc iudicio.
12 Proceſſus faciendus contra poſſeſſorem bonorum mariti.
13 Sententia qua fertur contra poſſeſſorem bonorum mariti.
14 Pronunciatio iudicis non eſt neceſsaria ſuper diſcuſſione bonorum mariti.
15 Modus articulandi, & probandi inopiam mariti.
16 Enumeratio priuilegiorum dotis.
17 Superuenientibus viro diuitijs dotis adminiſtratio remittitur in manibus ipſius viri.

1 LIcet antiquitus plures eſſent modi repetendi dotē, quibus ſublatis, duo tm̄ remanſerunt ſcilicet per mortem viri, & per illius vergentiam ad inopiam. Primo caſu videtur dicendum mulierem pro ſua dote licite poſſidere poſſe bona mariti, & illorum poſſeſſionem apprehēdere, illamq; retinere donec de ea integre ſatisfiat l. cum nemo. C. de acq. poſſ. DD. in l. 3. §. ſi rem, in fi. ff. de acq. poſſ. Bart. in l. ſi filio, la 1. ff. ſol. matr. Bal. in
2 l. cum tibi. C. qui pot. in pign. habeantur, hoc tñ intellige ſi poſſeſſio vacat, vt quia hæres nondum eam apprehendit, ſecus quando ipſe hæres, vel alius eam non apprehendiſſet. Bal. in l. 1. C. de ſeru. pign. dat. ma. Soc. in conſ. 13. ncol. 3. pen. in l. dotis actione C. ſol. matr. il-
3 lamq; vocatis vocandis, ac ſeruatis ſeruādis petere tam pro ſua dote, quam pro donatione propter nuptias. Put. dec. 463. ſub nu. 4. in prin. lib. 2. Rol. à Vall. in conſ. 9 n. 13. vol. 1. Iaſ. in l. in ſuis, ſub nu. 3. de liber. & poſth. Aflict. quoad vſumfr. in dec. 37. ſub n. 6. in princ. &

licet

licet post mortem mariti dici possit, quod dominium rei dotalis ad vxorem reuertatur.l.in rebus.C.de iur.dot.secus tamen est in possessione.l.tum hæredes, in princ.ff.de acquir.poss. nam multa præmittuntur fieri ante aditam hæreditatem,vel apprehensam possessionem,quæ postea non permittuntur,vt per Doct. in l.non dubium C. de leg. In secundo vero casu præsupposita pro verissima iuris conclusione,quod mulier propter vergentiam viri ad inopiā possit super illius bonis assicurari.Ad l.si constante,solut.matrim.& l.vbi adhuc,C.de iure dot.quo ad modum procedendi sic videtur dicendum,& distinguendum,aut mulier agit contra maritum vig. oblig. cam.pro restitutione, seu assecuratione dotis tanquam sibi obligatum in omnem casum,& euentum,in quibus de iure,vel forma statuti locus esset repetitioni, seu assecurationi dotis constante, vel dissoluto matrimonio,& tunc eo citato exhibitoq; iudici, ac producto dotali instrumento,obligatione camerali vallato, datisq; articulis, inductisq; & examinatis testibus super mutatione status in deterius, ac de vergentia illius ad inopiam,ac seruato processu de more, & stylo curiæ in similibus obligationibus in forma cameræ seruari solito. demum mandatum relaxabitur contra bona mariti retinendo pro assecurationes suæ dotis, & donationis propter nuptias, prout superius retulimus, vt de illorum fructibus ipsa vna
7 cum familia alimentetur,qui deseruiant oneribus matrimonij, & idem dicendum erit de pecunijs ipsi uiro debitis, in quibus man-
8 datum concederetur ad effectū deponendi penes Monte Pietatis, seu fidum,& idoneum mercatorem,ut cum dictis pecunijs emantur bona stabilia,seu loca montium non uacabilium, & ex illorum fructibus mulier una cum eius familia congrue alimentetur, ut supra retulimus.Rol.à Vall.in cons.9 sub nu.12,uol.1.Afflict. decis.221. per tot.alleg.c.per uestras de donat.cū alijs doct.ibi citatis, & ibi in fine dicit,quod ista decisio est menti tenenda,quia est noua,& nō reperitur alibi tacta,& quod est noua extensio ad d. c. per vestras. Alex.in d.l.si constante,eod.tit. sub nu.38. & quod uxor si ex dote sibi restituta habeat tot fructus, qui super sint peractis omnibus
9 oneribus superfluum reddatur uiro, quia realiter omnes fructus dotis quantūcunq; eximij cedunt in lucrum mariti l.dotis fructus, ff.de iure dotium,l.2. C.de Epis.& cler.si uero dos sit ita parua,quæ nō sufficiat ad subministranda alimenta,tunc maritus existentibus alijs bonis aliunde ipsius uiri restituta exigua dote de proprijs supplere,& onera matrimonij substinere debet ratio, quia si dotem non habuisset,teneretur tamen ad sustinendum onera matrimonij, ut in pract.Papien.in forma libelli,qā uxor agit ad dotem uers.uxo

ris

10 ris sub nu. 29. Aut uero restitutio dotis in casu præmisso non expresse legitur in text. ipsius dotis contractus, sed tantum ea uenit restituenda ex legis dispositione, & tunc non defuerũt quamplures doctissimi uiri,qui tenuerunt,quod non exequutiue,sed præuio monitorio faciendo contra uirum si præsens,& principaliter reperiatur,si autem fuerit absens contra curatorem bonis absentis legitime deputandum de reddendo pecunias res,& bona ei pro dote tradita,usque ad quantitatem suæ dotis bonorum paraphrenalium, & aliorum iurium dotalium,eoq; legitime exequuto,& in actis notarij causæ reproducto ordinarie proceden.esse secundum iuris regulas d.l.si constante & l.ubi adhuc,C.de iur.dot.debitis seruatis ter-
11 minis de more,& stylo curię seruari solitis diffinitiue pronũcietur, & sententia formatur iuxta modum superius relatum. Idem etiam
12 erit dicendum si agatur contra tertium bonorum possessorem uiri, scilicet præuio monitorio faciendo super relaxatione bonorum mulieri pro sua dote hypothecatorum retinendo per eã ad effectum, ut de illorum fructibus ipsa una cum eius filijs, ut supra dictum est congrue alimententur, pro cuius uerificatione datis articulis ad probandum inopiam mariti cõtingentem post contractum matrimoniũ,& eo constante,illisq; concludenter probatis, ac debitis seruatis terminis,ut supra scripsimus,demum datur sententia, & man
13 datum de immittendo mulierem in possessionem bonorum retinen.per mulierem ad effectum,ut de illorum fructibus alimentetur una cum eius filijs,ut supra dictum est in monitorio.Contrarium tamen dicit Gramm.in decis.103.sub nu.13.& 14. ubi quod si agitur ad dotem ex uera illius stipulatione,licet non probetur expressa stipulatio, tamen actor reportat uictoriam, quia tacita stipulatio à lege inducta fauore dotis meretur exequutionem contra maritum,sicut stipulatio expressa in instrumento ex ibi deductis.Huic conclusioni obstare videtur decisio Rotæ facta in vna Britonorien. pecuniaria, seu Imolen.dotis die 22.Nouemb. 1596.corã R.P.D. Litta,in qua resolutum fuit instrumentũ dotis, cum non fuerit vallatum obligatione camerali,neque guarentigia,licet sit confirmatum, tamen viam exequutiuam non habet, & quod statutum dans viam exequutiuam est contra ius commune ex ibi adductis, tamen cum articulus repetitionis dotis sit satis quotidianus, & in omnibus vrbis tribunalibus frequẽtatus hæc pauca de statuto vrbis circa præmissam dotis repetitionem loquen.quod cum in facti contingentia fuerit dubitatum an ordinatorium tantum, vel decisorium sit,& præposita in hoc commissione in signatura Sanctiss.demum fel.recor.Clemens Papa Octauus censuit statutum prædictum fore

deciforium,prout in fide R.P.D.Proponentis,quam non inutile hic imprimendum fore cenfui.

Fidem facio ego Notarius publicus infrafcriptus qualiter die 9. Iunij 1599.coram R.P.D.Orphino Iudice Commiffario pro Domina Martia Benincalza,contra D.Octauiam Benincalzam,Iacobum Pirardum,& eius filios,& filias in officio, &c. D.Floridus Colutius Procurator facto produxit quandam fidem commiffionis propofitæ coram Sanctiffimo ad inftantiam dictæ Martiæ, fub die 8. huius fubfcriptam,vt apparet per R.P.D.Fabritium Verofpum, fub die hodierna,ac eius figillo fignatã tenoris infrafcripti,videlicet. Propofui ego Fabritius Verofpus Sanctiffimi D. N. vtriufq; fignaturæ Referendarius, die martis octaua præfentis menfis Iunij 1599.coram Sanctitate fua commiffionem ad inftantiam D.Martiæ Benincalzæ contra D.Octauiam eius fororem,in qua narrabatur, quod ipfa Martia oratrix egit coram Auditore Cameræ pro recuperatione fuæ dotis contra D.Octauiam,quæ poſdet domũ, in qua eius dos fuit fpecialiter hypothecata via exequutiua vigore ftatuti Vrbis.lib.1.c.85.& obtinuit mandatum à R.P.D.Ala deputato ab Auditore Cameræ,à quo decreto pars aduerfa appellauit, & caufa cõmiffa fuit R.P.D.Orphino. Verum, quia dubitabatur an potuerit procedi exequutiue, ex quo dictum ftatutum videbatur Ordinatorium,& fic non feruandum extra curiam Capitolij. Ideo ad tollendum omne dubium inftabatur pro fanatione talis nullitatis, ac fi ftatutum effet deciforium, & Sanctiffimus D. N. cenfuit nihil effe refcribendum ex quo ftatutum prædictum eft deciforium,& in fidẽ, &c.Datum die 9.Iunij 1596. F. Verofpus locus † figilli,& alias latius prout in actis mei,&c.ad quæ,&c.In quorum fidem,&c.hac die 24.Septemb.1602.Angelus Carofius Archiuii Romanæ Curiæ fcriptor.Cui articulo repetitionis dotis tanquam fatis quotidiano addo, quod licet in facti contingentia ab aliquibus dotis uiris non femel fuerit dubitatum an requiratur, fcilicet, quod præcedat pronunciatio Iudicis qualiter excuffio fuerit legitima facta, vt per Bart.& Alex.in l.prætor §.hoc interdicto.ff.de nou. oper. nunciat.
14 tamen refolutum fuiffe vidi,& etiam audiui contrarium, fcilicet, talem Iudicis pronunciam fuper dicta difcuffione non fore neceffariam, fed fufficit, quod ea fiat ex diffinitiua fententia, vt fupra ferenda.Roland.à Vall.d.conf.9.fub nu.37.dicto vol. 1. quod dicit effe notandum in practica,cum fæpius occurrat in facto:& fub nu.
15 38.ibi circa fin.Modum articulandi, & probandi vergentiam viri ad inopiam,tam contra maritum, quam extraneum docet Bart. in l.fi conftante,ff.foluto matrimonio, ad quem, & etiam ad practicã

Papien.

Papien.in forma libelli,quando vxor agit ad dotem , versic. vxoris sub nu.10.& 11.& in facti contingentia recurre,& in ead.pract.Pa-
16 pien.ibi in princ.enumerantur singula priuilegia dotis ad quam
17 etiam pro illorũ scitu recurrere poteris,Deinceps superuenientib. viro diuitijs dotis administratio debet remitti in manib.viri.Cagn. in.l.in Ambiguis, §. non est nouum nu.5.ff.de reg. iur. Alimenta autem,& fructus dotis,quomodo viduis debeantur,& quomodo taxentur , & à quo tempore viduæ debeantur , & modum procedendi pro illis consequendis,habes plenè per Lucam Petum in eius praxi capitulina in titulo de exequutione instrumentorum dotalium in cap.5.lib. 3. & quomodo maritis,qui onera matrimonij substinent ibi in cap.8.lib.4.de causis alimentorum , ad quem in facti contingentia recurre .

DE EXCVSATIONE A TVTELA, ET illius processu. Cap. XXXVI.

1 *Tutor onus tutelæ suscipere tenentur .*
2 *Tutor qualiter excusetur à tutela .*
3 *Propositio causarum excusation.à tutela .*
4 *Mitorium super excusatione à tutela .*
5 *Verificatio monitorij,& formula sententiæ .*
6 *Falsa causa non excusat ab onere tutelæ .*
7 *Appellatio admittitur in hoc iudicio .*
8 *Terminus qui assignatur ad porrig.& proban.causam excusation.*

1 QVoniam sæpe contingit tutorẽ impediri gerere pupillorum negocia, & tanquã munus publicum quis inuitus onus illius suscipere tenetur,vt per glos.argum.l.nullus la prima, C.de decurionib.li. 10.& sequitur Borgninus in suo tract.de tutela,& cura,nu. 201. adeo vt ab ea non nisi legitimis impedimentis quis excusari valet.Quib.tamen præcedentib.& infradicendis seruatis.Tutor arctari non debet ad huius tutelę susceptionem.
2 Ideo visum est circa illius excusationẽ,& processum desuper faciendum aliqua hic necessaria referre,& primo pro illarum intellectu habes illarum speciem fere per totum titulum de excusatione tutorum, vt per inst.& Ang.Aret.& modernos,eodem titulo de excusat. tut. vbi quis volens se excusare a dicto munere tutelæ debet comparere coram Iudice nominationis , & eas in genere propone-

3 re,quibus sic propositis, & Iudici narratis petere apud eundem Iudicem, vt ex debito sui officij ad consulendum pupillorum indemnitati prouideat eis de aliquo idoneo curatore, qui huic liti assistat ad hoc,vt securius iudicium agere valeat,& tunc iudex debitis pręcedentibus citationibus contra eosdem pupillos, seu minores facien.vt supra scripsimus in c.54.lib.1.tunc deueniat ad illius depu-
4 tationem,modo quo supra meminimus,et deinde præmittatur monitorium contra eundem curatorem, quatenus debeat comparere coram Iudice,& petere,quod suis principalibus in locum ipsius instantis nominatim in tutorem, tanquam idoneũ prouideatur, quia attentis impedimentis in actis, et processu causæ deducendis idem instans, non vult, neque intendit tutelam dictorum pupillorum suscipere,et omnino excusari,et penitus ab ea liberari,excusationẽq; ipsius,ac causas eius excusation.ac impedimenta quęcunque proponi vidisse,vel causam,si quam haberet rationabilẽ,quare ad præmissa deueniri non debeat allegasse,aliasque, et alia fieri vidisse in his necessaria,et opportuna, non solum præmissa, sed etiam omni
5 alio meliori modo,&c. et si senserit se, &c. Hoc autem monitorio præmisso,legitimeq; contra curatorem exequuto, et apud acta notarij causę iudicialiter reportato subinde datis articulis,& deductis ibi impedimentis, & legitimis causis, quibus veniat excusandus à dicta tutela,illisq; sufficienter verificatis, et debitis seruatis terminis de more,et stylo curiæ seruari solitis, et consuetis, illisq; reiteratis demum præuia citatione ad sententiam,Iudex diffinitiue pronunciando declarat excusationes,et impedimenta per instantem proposita fuisse, & esse legitima ad se eximendum, et liberandum à susceptione tutelæ,ei ex testamento q.D.N.de latæ, et propterea cum ab eadem tutela,& illius onere sibi,tam ex testamento, quam legis dispositione iniuncto liberandum fore, et esse, prout præsenti sua sententia liberat, et ita pronunciet &c. Iam remissiue diximus de causis, et legitimis impedimentis, quibus tutor à tutela iure sit excusandus,non inutile quoque erit referre, quod si tutor ex falsis allegationibus talem excusationem obtinuerit, vtique dicendum erit ab ipsius tutelæ onere non fore liberatum,l.1.C.si tut. vel cur.
6 fal.alleg. & hoc ideo ne quis ex sua improbitate commodum conse
7 quatur,et licet tutor in hoc contrariam sententiam reportan.licite appellare possit,l.cum vno,§.tutor,ff.de appell. ita etiã pro parte pupilli appellari ab eo poterit, vt seruetur æqualitas. Nec prætereundum,quod si ex falsa causa tutor in hoc obtinuerit sententia erit ipso iure nulla, vsque adeo quod pupillus non indiget aliqua restitutione secundum Bart.in l.suæ aggresso,ff.de tut.& cur.datab

ijs,

ijs,et per eundē in l.qui testam.§.item quæro,ff.de excus.tut.& cur. sub n.1.Vbi quod si proponuntur duæ causæ excusatiue à tutela, vna iusta,et altera iniusta,si feratur sententia super iniusta,non tenet,in quibus addo, quod proponenti dictam excusationem constituitur tempus à l.50. dierum à die habitæ notitiæ computan.ad compar.
8 proponendum, et ad finem producendum quatuor mensium à die nomination.computan.et pro maiori præmissorum intellectu in facti contingentia recurrere ad Azo.in 5.lib.C.de excus.tut.& temp. earum in rubr.Bart.& Ang.instit.eod.tit.sed de his hactenus.

DE SVSPECTIS TVTORIBVS, ET illorum processu. Cap. XXXVII.

1 *Propositio contra tutores suspectos.*
2 *Monitorium contra tutores suspectos.*
3 *Processus qui formatur contra tutores super illorum remotione à tutela.*
4 *Effectus sententiæ contra dictos tutores.*

VErum quia non semel euenit, quod tutores in gerendis rebus pupilli,tam in omittendo, quam in committendo male,& dolose versantur in maximum pupillorum damnum,& præiudicium,& propterea vti suspecti veniunt à tutela,illiusq; administratione amouendi, ad consulendū igitur eorundem pupillorū idemnitati referendum esse censui modū agendi
1 contra eosdem tutores pro illorum amotione. Vt puta si pupilli puberes fuerint, ipsimet compareant coram iudice, & porrigant accusationem contra eosdem tutores,tanquam eis suspectos exprimendo,& narrando causas suspition.Si vero fuerint impubres compareant eorum agnati coniuncti, vel affines, seu quilibet alius pro eis, qui pietatis causa petant, vt eis prouideatur de aliquo idoneo curatore, qui litem agat contra eosdem tutores eis suspectos, & præuia illius deputatione, vt in prox. cap. retulimus ad illius, & prædictorum pupillorum instantiam obtineatur monitorium de desisten. ab vlteriori administratione dictæ tutelæ, siue ex testa-
2 mento, siue à iudice delatæ, & de hactenus administratis rationem reddere. cum reliquorum restitutione, vna cum omnibus damnis, & interesse per eosdem pupillos culpa, & facto ipsorum passis, & patiendis, etiam præuio ipsorum iuramento taxan.& liquidan. à iudice cum inhibitione in forma solita, quod in ea vlterius se non ingerant, cum ipsi tanquam suspecti de iure remonen-

di ſint à dicta tutela, & eis adminiſtratio ſit interdicenda ex cauſis in proceſſu cauſæ,& cauſarum huiuſmodi deducen. Quo monitorio legitime exequuto,& apud acta notarij cauſæ reportato, deinde dentur articuli,in quib.articulantnr, & deducuntur cauſæ ſuſpition.
3 illisq;probatis,debitiſq;ſeruatis teminis, vt ſupra in proximo præcedenti c. diximus fertur ſententia à Iudice, in qua pronunciatur eoſdem tutores tanqoam ſuſpectos remouendos fore,& eſſe à dicta tutela,& illius adminiſtratione, & ipſos in ſolidum condemnandos fore ad dand.& reddend.computum illius adminiſtrationis cum reliquorum reſtitutione, vna cum intereſſe paſſo in defectum prædictum taxan. præuia iudicis taxatione ſeruata in hoc forma tradita in cap. 14. de iudicio exhibitionis.

DE OFFICIO TVTORIS: Cap. XXXVIII.

ET cum plura dixerimus de requiſitis pro validitate tutelæ à iudice decernen. non inutile etiam viſa ſunt referda plura incumben tia officio tutoris.

Et primo breuiter dicen.tutoris officium pręcipuum eſſe illud, vt pupillum indefenſum non relinquat cum omni, qua decuit prouidentia circa rem pupillarem, ipſe tanquam dominus reputetur.

Secundo,vt qnemadmodum eius patrimonium prudenter collocat, ita & ſimiliter pupillare.

Tertio,quia tutor non reb. duntaxat, ſed etiam moribus pupilli proponatur, atque perſonæ igitur in primis præceptoribus, ſeruis, libertiſq; pro facultatib. patrimonij pro dignitate natalium conſtituerit.

Quarto, poſtquam ordinati ſunt,inuentarium rerum omnium, ac inſtrumebtorum facere curabunt.

Quinto,quod recte agat in rebus pupill.tanquam diligens pater familias.

Sexto,quod tutelam adminiſtret omnibus dolo, & culpa, etiam læui ceſſantibus.

Septimo, quod fructus rerum pupilli tempore perituros ſubito, & incontinenti ęſtiment, & quod communiter vendantur eo in loco vbi ſunt vendant.

Octauo,pupillares debitores, omni qua decet diligentia exigat, quoniam ſi ob eius negligentiam in exigendo commiſſam illi effecti fuerint non ſoluendo ipſe tutor tenebitur de neglectis.

Nono,

Nono cum personis idoneis, & soluendo existentibus actus pupillares agat.

Decimo, vt pupillarem pecuniam ad honestam partem lucri ponat.

Vndecimo, quod ipse pupillo debet soluat, & quod ei per pupillum debetur verisimiliter soluat.

Duodecimo, vt calumniosas actiones nomine pupilli non instituat, & ab iniusta sententia contra pupillum lata necessario appellet.

Decimotertio, vt conditionis complementum lucratiuo pupilli contractui adiectæ faciat.

Decimoquarto, vt cum expedit actui pupillari auctoritatem præstet.

Decimoquinto, cum ei deferatur hæreditas illam agnoscat, vel repudiet, prout illi expedire videbitur.

Decimosexto, vt non negligentibus desidiosis, aliaue iniquis negocijs pupillo non expedientibus administranda committat, quoniam tunc tutelæ iudicio astringitur hæc de tutoris officio dicta sufficiant.

DE IVRAMENTO LITIS DECISIUO, & illius processu. Cap. XXXIX.

1 *Iuramentum litis decisiuum quomodo, & quando intelligitur fieri, & iurari.*

2 *Appellatio non dimittitur a sententia decreta per iuramentum litis decisionum.*

1 Relatio iuramenti super partito litis decisiuo intelligitur fieri, vt in continenti iuretur, vel alteri deferatur, & propterea nimirum si in hoc A.C. Tribunali pars non admittitur ad petitionem copiæ partiti, neque præmittitur citatio ad reluendum illius copiam, iurandumque, vel referendum super eo, alias vdendum per d. mandari referri, prout in alijs Vrbis Tribunalibus fieri consueuit in tantum, quod nisi in continenti iuretur talis deferens re integra poterit ex aliqua iusta causa eam reuocare; secus autem si pars, cui defertur iuramentum præcedente illius ceptatione petierit à Iudice aliquam breuem dilationem ad se deliberandum quid habeat iurare, & alias, vt magis explicite habes per Castr. in l. non erit ratum in §. si neque per totum. ff. de iur. ad quem pro huius articuli clariori intellectu in facti contingentia re-

currere poteris, cui non inutile visum est addere, quod simili iuramento præstito præcedente illius legitima delatione standum esse videtur adeo quod à sententia Iudicis per tale iuramentum decreta appellatio non admittitur l. generaliter in §. iuramento. C. de reb.cred.& iureiuran.quoniam per iuramentum litis decisiuum habetur, ac si plene probationes precessissent d.l.non erit ratū, §.dato, & in l. sed & si poss. ff. de iureiur reliqua, de huiusmodi iurisiurandi articulo habes per Lucam Petum in eius praxi Capitulina in c.2.de generali forma procedendi in summarijs lib.4.nu.7.& seq.

DE IVRIVM ADMISSIONE, ET POSITIONE illorum ad partes. Cap. XL.

1 *Iudex quid faciat circa iurium admissionem post terminum tentum ad sententiam.*

2 *Per admissionem iurium circumducitur decretum, & conclusio causæ.*

3 *Damnatio styli admittendi iura post conclusionem causæ, seu habitum terminum ad sententiam.*

1 ALiqua diximus de articulorū adissione hæc etiam pauca videntur dicenda de iurium admissione, nempe, quod si iura producens nimium se arctauerit ad illa producendum, vt puta post terminum pro seruato habitum ad sen 2
tentiam, idq; non nisi calumniose, & ad retardandam expeditionem causæ fieri videatur, tunc iudex nihil pronunciat super illorum admissione, sed tantum terminum pro seruato habet, & subinde illis in Camera visis, si ea releuantia videantur admittit, si, & in quantum, & tale decretum iurium admissionis reuocat saltim ta- 1
cite decretum, seu conclusionem in causa facta. Alex. consil. 84.
2 num.9. & seq. lib.4. Dec. in cap. quoniam contra, num.115. de prob. & ibi Fel.num.18.& ita vt supra dictum est obseruatum fuit, absque eo, quod fiat particulare decretum, seu pronuncia, quod po-
3 nantur ad partes, vt aliqui dicunt, nec minus videtur approbandus modernus stylus admittendi iura post conclusionem in causa, seu terminum pro seruato habitum ad sententiam cum clausula præseruatiua, vt puta citra præiudicium termini pro seruato habiti, quia post conclusum in causa iudex functus est officio suo, & consequenter elusoria esset talis iurium admissio.

DE CITATIONIBVS PREMITTEN. ILLARVMQVE exequutione, ac Iurium admissione. Cap. XLI.

1 *Quamplura de citationibus personaliter faciendis, tam in curia, quam extra eam, & iurium admissione.*

IAm diximus de citationibus personaliter exequendis in causis commissarijs, idem quoq; dicẽdum erit in citationib. substantialib. faciendis, seu exequendis in causis ordinarijs excedentibus summam sc. 200. prout antiquitus obseruabatur, sed præsenti tempore stylus antiquus videtur ab Aula recessus, quoniam à pluribus annis citra modernus stylus antiquo contrariatur cũ A.C. in quibuscunq; causis, cuiuscunq; summę seu valore coram eo auctoritate ordinaria vertentibus cõtẽtatur de citationib. exequutis domi di m. copia, dempta tamen citatione ad viden. reiterari terminos substãtiales, & ad sententiam, quæ si domi fuerint exequutæ eas non admittit, sed eas personaliter fieri mandat, cuius opinio non videtur ratione dissona, nec iuris disponi contraria cum citatio, quæ fit post litẽ contestatam sufficit quod fiat ad domum, Rom. conf. 454. vers. ea. n. sub nu. 4. & quando quis ab initio causæ fuit personaliter citatus, possit postea citari ad domum ẽt ad sententiam attestatur Burs. in conf. 74. nu. 90. Rota dec. 48. in nou. de citationib. & ibi citat Grauat. ad Vestrium lib. 5. c. 13. n. 12. & n. 98. allegat Bar. l. 4. §. prætor ait de dam. infec. cum aliis ibi citat. vtcunq; sit, licet ex præmissis prædicta videantur de iure sufficere ad validitatem processus, & citatinnis, ad sententiam tamẽ in euentum non personalis apprehensionis citandi de more, et stylo curiæ præmittitur diligẽtia, primo per vnum, et deinde per duos cursores de perquirendo personam citandam, quibus dilegentiis præmissis, et per cursores apud acta causa relatis Iudex per eius particulare decretum decernit processum per affixionem ad valuas curiæ, et domus suæ solitæ habitationis, et in illius defectu in acie Campi Floræ, quibus modo pręmisso exequutis deuenitur per Iudicem ad sententiam prout natura causæ suadet, et quod stetur relationi cursoris, qui dicit non inuenisse personaliter testatur, Bal. in l. properandũ in §. et siquidem, n. 13. C. de Iudic. Rursus cũ aliqua de exequutionis citatione dixerimus non ab re censui aliqua alia referre, seu repetere de citationibus faciendis pro iurium admissione, quoniam sæpissime contingit, quod rei conuenti, vt plurimum pro retardanda expeditione causa, seu alias eorũ, vel procuratorũ suorum in curia, aut negligentia nimium se arctant ad producẽdum iura in quo art. dico, quod similes citat. ad dicendũ contra

iura producta, videndumque iurare testes super illorum recognitione non semper fiunt coram A. C. ad dicendum contra iura admitti, & committi &c. prout fieri solent in Tribunali Rotæ, sed vt plurimum fieri solent simpliciter ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndumq; iurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit, vt supra dictum est, & tunc illis iudicialiter relatis præuia illorum productione parte in indiuiduo non opponente, habentur pro admissis, cum tacite videantur à Iudice recipi, & dicuntur de actis; parte vero opponente, & protestante, quod non admittantur, tunc Iudex non obstante protestatione, solet illa admittere cum solita clausula, si & in quantum, seu mandat poni ad partes eius arbitrio. Idem quoq; dicen. erit si in citatione legerentur dicti termini admitti, & committi, &c. sed si nulla interuenerit pronunciato Iudicis super illorum admissione parte in indiuiduo opponente, tunc affirman. esse censeo dicta iura non fore admissa, cum ex aliqua iuxta causa potuerit Iudex moueri ad illa non admittendum, sed potius saltim tacite reijcien. per processum ad vlteriora, & ita in facti contingentia de præmissorum obseruantia interrogatus, ita vt supra dictum est attestatus fui. Et licet superius aliqua dixerimus de modo exequendi citationes in curia non inutile erit etiam referendum de citationibus exequendis extra curiam in quibus aliquando Iudex mandat aliquem personaliter citari, & si personaliter non inuenitur ad domum suæ solitæ habitationis, & nuncius refert se citasse domi, quia personaliter non inuenit statur suæ relationi vt no. extra de appell. c. cum parati. Sed quid si nuncius se fecisse sub hac forma, & dixisse omnia quæ habuit in mandatis: nec declarat vtrum eum citauerit personaliter, vel ad domum respondetur potius præsumen. erit citatum fuisse domi, quam personaliter, quia citatus personaliter non comparendo esset in vero dolo, sed citatus ad domum est in culpa, vnde potius debet præsumi culpa quam dolus, quia debemus præsumere in benigniorem part. vt per eund. Bal. in d. l. personaliter, d. §. & si quidem, sub num. 13.

DE OBSERVATIONE TERMINI AD dicen. contra commissionem. Cap. XLII.

IN hoc articulo citationis præmittendæ ad dicen. contra commissionem videtur esse aduertendum, quod si ante seruationem terminorum substantialium non præcesserit citatio ad dicendum contra commissionem, si tamen causa commissaria fie

ex tali defectu sententia vitio nullitatis subiacebit defectu iurisdictionis quoniam cessante tali citatione ad dicen. contra commissionem ea non dat iurisdictionem, nec DD. de Rota sufficere visum fuit, quod in terminis substantialibus, licet adsit terminus ad dicen. contra commissionem, tamen quia seruatio terminorum substantialium præsupponit iurisdictionem firmatam, & est quid diuersum à citatione ad dicen. contra commissionem non videtur sufficere ex deductis in decisione Rotæ in vna Braccharen. monasterij de Granfeis die 27. Nouemb. 1600. coram R. P. D. Sacrato, tamen iterum proposita causa huiusmodi placuit Rotæ fuisse ab ead. recedendum ex deductis in decis. inferius scripta.

R. P. D. SACRATO

Braccharen. de Granfeis.

Mercurij 19. Nouemb. 1602.

EPITOME.

Citatio ad dicen. contra commissionem, facta in terminis substantialibus sufficit ad firmandam iurisdictionem.

SVMMARIVM.

1 *Citatio ad dicendum contra commissionem est necessaria ad firmandam iurisdictionem.*
2 *Quæ sola sufficit in terminis substantialibus.*
3 *Sufficit quod lex habeat intentum suum per æquipollens.*

1 Domini non dubitarunt, quod ad firmandam iurisdictionem esset necessaria citatio ad dicendum contra commissionem iuxta dec. Cassad. 7. de Appell. Cæs. de Grass. dec. 3. nu. 7. de rest. spol. cum alijs alleg. Difficultas versabatur in eo an sufficeret citatio ad dicen. contra commissionem, quæ fuit facta in terminis substantialib. Et in hoc recedendo ab alia decisione placuit affirmatiue respondere fundamentum resolutionis, quia post huiusmodi citationem potest pars citata compa-

rere,& deducere omne illud, quod potuisset deducere ab initio si fuisset citata. Vnde cũ non habeat de quo conquæratur sufficit, q̃ lex habeat intentum suum per æquipollens, vt in simili ex decis.
3 Cassad. 2. Iud. Et hoc fuit in specie decisum in causa Rom. censuum; 27. Feb. 1586. coram R. P. D. Alexand.

Et licet ista citatio facta ad dicen. contra commissionem in terminis substantialib. non possit conualidari retrogesta tanquam ea, quæ fuerunt facta coram Iudice, qui propter defectum citationis carebat exercitio iurisdictionis, Cassad. dec. de app. cum alijs allegatis. Non tamen exinde sequitur, quod sententia dicatur nulla, sed fortasse erit iniusta tanquam non iustificata ex actis, quæ tamen iniustitia non potest considerari in hoc casu, quia sententia de eius validitate agitur est fundata in dispositione iuris, per quam omnes ecclesiæ præsumuntur liberæ, Innoc. in c. Ven. nu 9. de excep. & alias fuit sæpe decisum, & propterea non eget actis ad sui iustificationem.

Ideo &c.

2 Et quoniam in hoc praxis libello aliqua de citationib. præsertim in curia faciendis præmiserimus, pluraq; etiam alia de prima citatione, quæ initium, & fundamentum est ordinis iudiciarij præmittere debuerimus tamen cum hæc materia citationum per infinitos scribentes in suis tractantibus satis abunde sit ventilata. Ideo ne arroganter videar alienos mihi vendicare labores, hæc tantum pauca iuuenibus, & huius praxis ignaris propositura attingam, vt puta, quod licet regulariter quilibet reus in initio cuiusque iudicij legitime sit citandus, vt habetur per dd. in tit. de in ius vocan. tamen non inutile præmittendum erit, quod si citandus stat clausus in domo sua, nec patiatur videri ad hoc ne citari valeat tunc præmissis solitis diligentijs, vt moris est, primo per vnum, & deinde per duos cursores legitime faciendis de inueniendo N. ad effectum personaliter illum citandi, seu monendi, illisq; apud acta notarij causæ sufficienter relatis Iudex tunc edictum citatorium per illius affixionem ad valuas curię, seu in acie Campi Florę, ac domus eius solitę habitationis dimissa illius copia contra eum decernit, & perinde habetur, ac si personaliter foret, & sic modo pręmisso, seruatis alijs terminis de more, & stylo curię seruari solitis, ac verificandis Iudex ad expeditionem causę procedit, Alex. in l. plerique, col. 11. de in ius vocan. citat. per Marant. in 6. parte de citation. primo membro Iudicijs, sub nu. 82. & 86.

DE

DE DIVISIONE BONORVM HAEREditatis paternæ. Cap. XLIII.

1 *Maior natu tenetur facere partes.*
Secus si minor diu administrauit.
2 *Citationes quæ fiunt pro diuisione facienda.*
3 *Pronunciatio Iudicis super diuisione facta à peritis.*

MOnitorium super diuisione bonorum paternæ hæreditatis, habes infra in li.4. quo monitorio legitime exequuto, eoq; apud acta notarij causæ reportato subinde deuenitur ex decreto Iudicis ad electionem peritorum, qui demum prævia illorum relatione partes faciunt seruata forma statuti Vrbis, c.101. li. 1. quod statutum cum conformetur cum dispositione vtriusq. iuris, vbiq; obseruari posse videtur poterint; quoq; fratres ipsi de per se sine strepitu, & figura iudicij ad diuisionem deuenire, quo casu maior facit portiones, & minor eligit, vel sortem mittere ipsorum arbitratu. Et licet communiter Doct. in titulo de communi diuidundo attestantur quod maior, vt supra dixi portiones facere teneatur,
1 & minor eligere tamen si recte memini: dico in hoc alias vidisse doctr. Ias. in l. 1. de hære. inst. quod his non dicitur maior respectu temporis, sed maior respectu administrationis, non autem, qui primo natus est Fel. in Rub. de maior. & obed. in fin. vers. & istis, adde col. 1. vt puta, quia diu administrauit, vt ibi, & magis late de diuisionib. faciendis inter socios plures consortes, & plures cohæredes habes per Ias. in §. quædam sub nu. 58. 59. & 68. & de actionibus. Si autem diuisio fuerit facienda de aliqua communi tenuta seu casali,
2 tunc præmissa solita citatione ad videndum deputari agrimensores, aut vnus, seu plures de consensu, partium eliguntur, vel d. Iudex ex officio deputat subinde citatis partibus pro certis dies, & hora ad accedendum ad tenutam, seu casale, & interessendum mensurationi, & appositioni terminorum, alias videndum dictam mensurationem fieri sine eius interuentu. Quibus factis mittuntur pro dictis certis die, & hora intimatis, & ibi accedunt agrimensores qui ponunt eorum iudicio fines, seu terminos, & demum prævia illorum relatione iureiurando apud acta notarij causa relata, deinde debitis terminis substantialib. de maiori, & stylo curiæ seruari solitis seruatis, præuiaq; illorum reiteratione, ac subinde præmissa solita citatione ad sententiam. Demum Iudex pronunciat si in posterum fines, seu terminos fore, & esse mansuros, nec exinde amouendos, ad tradita per Abb. & Fel. in c. indicante de præscriptionibus.

DE

DE EXPEN. LITIVM, ET ILLORVM processu. Cap. XLIV.

1 *Distinctio qua fit respectu condemnationis expen.*
2 *Citatio ad viden taxari expensas.*
3 *Modus procedendi ad illarum taxationem.*
4 *Appellatio qua fit ab illarum excessiua taxatione.*
5 *Vsque ad quam summam appellatio admittatur.*
6 *Expensa qua fiunt pro reassumendis instrumentis quando debētur.*
7 *Reus quando non teneatur ad expensarum refectionem.*

Iam de forte à condemnato debita in exequutionem iudicati, aliqua in prox. præced. c. retulimus, aliqua alia etiã de expensis litium hic duximus referenda, nã licet in præsenti praxis libello fuerit scriptũ, quod expensæ debentur per rerum condemnatum nulla præcedente illius condemnatione, etiam illis omissis in sententia, quia videntur omissæ obliuionis causa, vsq; adeo quod facta simplici condemnatione expensarum censetur etiã facto condemnatio de expensis factis in partib. vt tenuit Rota in vna Zamoren. spolij coram R.P. D. Cæs. de Graff. de anno 1575. de restit. spol. nu. 9. tamen in his sic censeo distinguendum, aut dictæ ac-
1 cessiones debentur officio Iudicis, aut iure actionis, si iure actionis, & Iudex omittat in sententia condemnare, nihilominus etiam post latam sententiam possunt peti, secus vero si officio Iudicis, ita in terminis dicit Ias. in §. actionum sub nu. 52. de actionib. ad quem in facti contingentia recurre, tam quo ad expensas quæ debentur ex stipulatu, quam ex statuto disponente, quod victus victori condem-
2 netur in expensis vt ibi. Pro quarum expensarum taxatione præmittitur citatio contra reum ad vidend. per d. taxari, & moderari expensas, illasq; taxatas, & moderatas soluend. alias videndum pro illis decerni, & relaxari mandatũ exequutiuum, qua citatione exequuta, & d. Iudici iudicialiter relata in ea Iudex consueuit appone-
3 re manum scrib. Taxamus, & subinde exhibita cedula, seu lista expensarum not. qui præuia illarum inspectione illas absq; mercede, salario procuratoris, & aduocati ad certam summã ibi expressam iquidat, & illam Iudici defert, qui Iudex non consueuit expensas talare ad minorem summam per Not. liquidatam, sed ab inde supra
4 dxus arbitro taxat. Si autem iudex in hac taxatione debitum modum excesserit, licet non possit appellare à condemnatione ex-

pen-

pensarum poterit tamen ab illarum excessiua taxatione licite appellare, Innoc. in c. fin. extra de his, quæ vi, metusue causa, Bal. in l. terminato, num. 11. ff. de fruct. & litium expensis, & hoc videtur locum habere in quolibet excessu, & articulo licet exequutiuo eo expresso iuxta tradita per eundem Bald. in d. l. terminato, eodem titulo, & sequitur Lanfranc. in repet. cap. quoniam contra, vers. expensæ, num. 11. extra de prob. Fel. in c. quoad consultationem, nu. 18. 19. & 20. de re iudic. & ita, vt supra dictum est in omnibus ferè Vrbis tribunalibus obseruatum, nec prætereundum, quod si talis taxatio Iudicis excesserit summam scut. viginti monetæ, appellatione interposita ab illius excessiuitate, vel penden. termino ad appelland. nihil iudex innouabit, sed eo casu appellatus pro illarum consequutione vtatur remedio ei tradito à doct. qui de stylo vtriusque signaturæ ex professo scripserunt, ad quos in facti contingentia recurre. Amplius antequam ad hac quotidiana materia recedam, videtur etiam referendum de expensis, quæ quotidie fiunt in reas-
6 sumendis publicis instrumentis, & in hoc dicendum erit, quod si ante moram debitoris illa reassumpta fuerint, debitor ad illarum refectionem non tenetur, Bald. in l. non ignorat, C. de fruct. & expen. lit. Secus autem si ea fuerint reassumpta post eiusdem debitoris moram, siue precesserit citatio ad declaran. an velit stare simplici copiæ, siue non vtroq; enim casu post moram debitor tenetur, cum dicta citatio potius prœmittitur ex benignitate, quam necessitate, vt per eundem Bald. in l. eos, §. super vers. vnde colligunt; secus tamen dicendum erit in reo succedente in ius debitoris; quia tunc necessaria erit supradicta citatio, & protestatio de reluendo instrumentum in publicam formam cum plene certiorando de omnibus qualitatib. ita vt ignorantiam aliquam prętendere, seu alias allegare valeat alias talis reus in mora non constitueretur, & consequenter illarum refectionem licite euitabit, vt post alios plenissime Tiraq. de retracta. lignager. §. 36. in glo. secunda nu. 32. Cæterum, si quis hanc expensarum materiam plenius attingere voluerit, recurrat ad Canonistas in cap. finem litibus, de dolo, & contumacia, Doct. in l. properandum, §. fin autem Alterutra, C. de Iud. Franch. in capitulo sępe contingit ad fin. extra de appellat.

DE

DE MODO PROCEDENDI SVPER expulsione exquilini, seu coloni. Cap. XLV.

1 *Modus procedendi pro euacuatione domus, seu prædij.*
2 *A sententia de exfractando appellatio admittitur, & quare.*

DE hoc euacuationis processu hæc tantum
pauca tanquam necessaria visa sunt refe-
renda, vt puta, quod præmisso monitorio
de euacuando contra inquilinum, seu co-
lonum legitime exequuto, cuius formam
inferius habes in quarto libro, & eo iudi-
cialiter apud acta Notarij causæ, vt moris
1 est per cursorem relato præmittitur cita-
tio ad dicendum contra iura producta, &
repetita, seu ad dicendum contra articulos pro illius verificatio-
ne, absque aliqua alia terminorum substantialium obseruatione
præmittitur, deinde citatio ad sententiam, & loco sententiæ, viden-
dum decerni, & relaxari mandatum de euacuando, & etiam exe-
quutiuum pro pensionibus decursis, & non solutis, quod mandatum
iudex decernit nisi infra decem dies cum intimatione, vel alias ar-
bitrio suo, quibus elapsis statim expeditur mandatum de euacuan-
do, & etiam, exequutiuum, quia causa euacuationis celeritatem
desiderat, & propterea videtur dicendum, quod appellari non li-
2 ceat per Gram. in decisione 59. numero 15. tamen contrarium at-
testatur Ant. Nicell. in tractatu de concordia glosarum. in §. vt
ergo, num. 31. licet Inquilinus, seu Colonus nudam tantum habeat
detentionem, & ratio quia appellari licet, quia in eo nullum pe-
titorium habetur, sicut habetur in possessorio per quod illatum
grauamen possit reparari, vt ibi, & hanc opinionem ex his, &
alijs adductis rationibus nunc seruat signatura. An autem consti-
tutio Aegydiana locum habeat in hoc articulo euacuationis pro
illius resolutione recurrere ad decisionem Rotæ factam in causa
Romana domus, coram Illustrissimo Domino Cardinali Pamphi-
lio tunc eiusdem Rotæ Auditore, die quarta Iulij 1603. Et licet
verisimiliter credendum sit, quod iste articulus satis fuerit ex pro-
fesso examinatus per doctissimos viros, qui de locato, & condu-
cto, & etiam de vtraque signatura scripserunt, tamen cum in om-
nibus Vrbis tribunalibus quotidianus sit, non igitur inutile visum
est

eſt mihi præmiſſa addere. Nec minus foret inutile referendum, quod ſi monitorium de euacuando præmittatur contra Inquilinum, ſeu Colonum habentem in re conducta generalem, ſiue ſpecialem hypothecam ad inſtantiam alicuius ſingularis ſucceſſoris, ſiue neceſſarius, ſiue voluntarius ſit, & qualis dicatur voluntarius, & qualis ſingularis ſucceſſor neceſſarius, ad hoc vt teneatur ſtare colono. cum hæc quæſtio potius ſit de apicibus iuris, quam de reſpicientibus modum procedendi vlterius non progrediar.

FINIS SECVNDI LIBRI.

SAL-

11 *Debet omnino fructuum valor verificari, & quare.*
Et quomodo sit verificandus.
12 *Aliquā in cedula sententiæ euitanda, ne causam ordinariā reddāt.*
13 *Exemplum sententiæ, qua pro solutione pensionis virtute litterarum fertur.*
14 *Si solutio pensionis non est destinata in curia, & A.C. non est iudex in litteris specialiter deputatus, an ad illarum exequutionem procedat.*
Et quomodo tunc sententia declaratoria formetur.

IN materia exactionis pensionis plures, & diuersi occurrūt processus, quos sigillatim pro faciliori intellectu referendos putaui. Processus vigore litterarum Apostolicarū ad instantiam pensionarij, qui non est in possessione exigendi, contra illummet, qui pensionis assignationi consensit, antiquitus modo hoc formabatur. Exhibitis in actis litteris Apostolicis cum consensu à tergo per titulariū præstito, hæ tantū contra absentem, non personaliter in principio causæ monitum, sed tantum per contradictas, seu edictum publicum citatum citationes fiebant ad dicē‑dum contra iura producta, & repetita videndū iurare testes super il‑lorum recognitione, quatenus opus sit, necnon ad se paruisse litteris Apostolicis reseruationis pensionis, de qua in actis primo pro prima dilatione, (& deinde aliæ citationes, secūdo pro secunda, &c. superabundanti dilatione.) Quos terminos tam de stylo Curiæ, quam ex iuris dispositione necessario seruandos fore censeo: cum pro trina iudicis monitione inseruiant, sine qua excōicatio non fertur, vt in c. reprehensibilis, de appell. & in c. Sacro approbante, de sent. excom. Et demum (ad concludendū, concludiq; videndū, & audiendum sententiam declaratoriā) In qua per iudicem declarabatur, reum conuentum censuras, & pœnas in litteris Apostolicis contentas, ob illarum non paritionem, & terminorum pensionis decursorum, & non solutorum nō solutionem incidisse. Post latam huiusmodi sententiam declaratoriam, illius instrumentum cōcedebatur, cuius vigore ceduloni per Vrbem affigebantur; illud autem in partibus debitori intimandum, & in Parochiali Ecclesia, sub qua degebat, publicandum mittebatur. Qua quidem declaratoria per cursores in acie Campi Floræ publicata, & decem diebus post illam publicationem expectatis, publicationeq; ipsa reproducta, ad aggrauatoriam deueniebatur, & illius cedulono publicato, & alijs decem diebus subinde expectatis, interdictum relaxabatur. Et hæc indifferenter obseruabantur, tam vbi agebatur de pensionibus in Curia, quam alias vbiuis gentium soluendi. Verum quia ex‑

 perien-

9 do,&c.agenti ad pensionē,incumbit onus necessario, etiam titula-
rio non opponente verificandi fructus annis singulis duplum reser-
uatæ pensionis,detractis etiam omnib. pro Ecclesiæ seruitio neces-
sarijs,excedere.Quando autem litteræ primam conditionē, (vt as-
seris,&c.)habent; Si à tutulario opponatur de valore fructuū onus
probandi valorem in litteris expressum pariter ad agentē spectat,
vt per Cassad.dec.7. nu.6. de iur.patr.cuius verificatio omnino est
10 necessaria,cum pars sit gratiæ,vt per eundē Cassad.dec.10.n.4.su-
per.reg.Quomodo autem valor fructunm beneficij probetur,docet
Gomes.super reg.cancell.de valor.expri.q.fin.Vide tamen limitat.
de quib.per Achil.de Gras.in decis. 24.de probatio.Et licet multo-
ties viderim A. C. & illius pro tempore Locumtenentes valore hu-
iusmodi non verificato,ad litterarum exequutionem processisse,ta-
men Rota contrarium tenuit,& resoluit, quod si agitur ad solutio-
nem pensionis etiā iudicio exequutiuo tenetur actor omnia in lit-
teris narrata parte opponente verificare.Parte vero non opponen-
te,ea solum verificare debet, quorum falsitas gratiam vitiam, vel
quorum expressio facilius Papam ad concedendum mouet.Decisum
11 præterea est in Sacro Rotæ auditorio de mense Aprilis 1572. In
vna Salam pensionis pro D.Alphonso de Ghilera, contra D. Fran-
ciscum de Gullar,corā Lancellotto,quod valor fructuum ad partis
assertionē,vt superius in prima clausula habetur, expressorū debet
omnino verificari de tempore reseruationis, nec sufficit de tempo-
re pręsenti,ueq;de antiquiori.Oldrad.cons.58.Fel.in c.ad aures,col.
pen.ver.limta secundo,de rescript. Sarnen. in reg. de valore, q. fin.
cum quod concurrit iuris præsumptio,quod ea,quæ sunt mutabilia
cursu temporis non præsumuntur in eodem statu esse,l. spadonem,
& ibi gl.& Doct. §.qui absolutus,de excus.tut.Et quod de valore de
præterito nō infertur ad valorem de præsenti,est tex.in l.pretia re-
rū.ff.ad l.falc.sicut etiam dicimus, quod in contrahenda habilitate
impetranti,inspiciendum est tempus vacationis,c.ei cui.de pręb.in
Fel.in c.eam te,in pen.col.in ver.fallit primo,de rescr. facit text. in
l.cum ita.ff.de cond.& demonstr.l.interuenit.ff.de leg. præstan. & l.
nō oportet,de leg.secundo.Et similib.terminis dicendum erit; quod
clericatus debet verificari de tempore reseruationis pensionis
*(Aldobr.in vna Marsilian.iurispatronatus,seu beneficiorum, die
10 .Iunij 1577.vbi habes,quæ plene debeant verificari,& quando
sufficiant leuiores probationes adstipulatur. Aegid.decis 683. de
concess.præb.quam sequuta fuit Rot. in vna Cremon. pen. die 27.
Nouemb.corā Robust.diuer.)* Porro antequā ad sententiā decla-
ratoriā deueniatur, caueat Procurat. in sententiæ cedula ponere. l.

ne Iudex in sententia reum conuentum ad pensionis solutionē teneri declaret: quia eo casu Iudex non, vt exequutor, sed mixtim, & ordinarie procederet. Et sic ab hac sententia appellatio reciperetur, causa deuolueretur, & exequutio suspenderetur. Preterea caueat ne reum in censuras, & pœnas in litteris Apostolicis, & monitorialibus contentas incurrisse declaret. In monitorio enim aliæ pœnæ pecuniariæ, & tēporales præter expressas in Apostolicis litteris continentur. Vnde Iudex esset mixtus, & appellationem suspensiuam, & deuolutiuam titulario negare non posset. Et bo. me. Vincentius Fuscherius olim A.C. Locumtenens, differentia super hac orta, & partibus bene informantibus, appellationem cum deuolutiuam, tum suspensiuam ob rationem supra relatam concessit. Ad differentias igitur, & dubia euitandum, hæc quæ sequitur forma cō
13 sulto tradita, & vsu recepta fuit; per hanc nostram declaratoriam sententiam, quam de iuris peritorū consilio pro tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes ferimus in his scriptis in causa, & causis vertentibus coram Nobis inter d. A. Clericum N. principalem agentem ex vna, & D. B. modernum rectorem, & possessorem beneficij N. reū conuentū, super annua pensione ducatorū Centum auri Cameræ dicto D. A. super fructibus, &c. dicti beneficij auctoritate Apostolica reseruata, illiusq; terminorū decursorū non solutione rebusq; alijs in actis causæ, & causarum huiusmodi latius deductis, partibus ex altera, Dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus eundem B. modernum rectorem, & possessorē dicti beneficij, sententias, censuras, & pœnas in litteris Apostolicis reseruationis prædictæ pensionis, de quibus in actis, cōtentas, ob illarū non paritionem, ac eiusdem pensionis illiusq; terminorum decursorum non solutionem damnabiliter incurrisse, ac in eis incidisse, ipsumq; vt talem excommunicatum, & declaratū, ob omnibus Christifidelibus arctius euitandum, litterasq; declaratorias in forma solita, & consueta, ac instrumentum desuper opportunū concedendum & relaxāda fore, & esse, prout hac nostra declaratoria sentētia declaramus, decernimus, & concedimus, & relaxamus, ac eundem d. B. in expensis corā Nobis legitime factis condemnamus, quarū
14 taxationem nobis in posterū reseruamus omni meliori modo, &c. Et licet hæc omnia in hoc capite expressa intelligātur procedere, qñ pensionis solutio in Romana Curia est destinata, & A.C. in litteris exequutor specialiter deputatus: (Nā si pensio Romæ non debetur, & A.C. non est in litteris specialiter deputatus, videtur dicendū ꝙ nequeat ad causæ cognitionē, & expeditionē procedere, negante id Pio V. in tribunalis eiusdem A.C. reformatione, vers. litteras Aposto-

Apostolicas,& sequen.(Tamen quia ex modernis facultatibus post dictam Pij Quinti reformationem Auditori Cameræ concessis, datur facultas litteras Apostolicas, in quibus alij sunt deputati iudices, accumulatiue cum illis exequendi, vt in eisdem facultatibus, ver. necnon quascunq; litteras,&c. Ideo Auditor Cameræ passim ad illarum exequutionem procedit. Tutius tamen esset ad tollendum omnem causam dubitandi, adire signaturam iustitiæ, & ab ea commissionem ante, vel post monitorium impetrare, in qua detur facultas eidem Auditore Cameræ procedendi, & decidendi, cum speciali dictæ reformationis derogatione saltem implicite facienda, quæ passim ab expertis Referendarijs concedi solet. Et in casum huiusmodi formatur declaratoria sententia, in qua iudex decernit, & concedit declaratorias litteras, publicandas post quindecim dies computandos à die quo instrumentum declaratoriæ desuper conficiendum, eidem B. intimatum fuerit, nisi infra quindecim dierum prædictorum terminum soluerit, &c.

DE MODO PROCEDENDI vigore litterarum consequutionem pensionis contra successorem in beneficio. Cap. II.

1 *Idem monitorium præmittitur contra beneficiatum, & illius successorem.*
2 *Quæ debent probari in hoc iudicio.*
3 *Non sufficit litteras in monitorio inserere.*
4 *Ad hoc vt insertio sufficiat, est necessaria commissio.*
5 *Aliquando monitoria cum litterarum insertione absque commissione conceduntur.*
6 *Insertis regulariter non creditur, nisi originaliter exhibeantur.*
7 *Consuetudo concedendi monitoria cum insertione litterarum absq; commissione quomodo soluatur.*
8 *Commissionis huiusmodi formula.*
9 *Signatura iustitiæ commissiones derogatorias reformationis Pij V. concedere solet, & quando.*
10 *Non cōcedit declaratoria, nisi legitime intimatis litteris, & quare.*
11 *Auditoris Cameræ litteris non intimatis A.C. non procedit immediate ad declaratoriam, sed ad diffinitiuam sententiam, nisi superuenerit commissio.*
13 *Idem processus seruatur in exequutione litterarum reseruationis fructuum.*

SI procedendum fuerit ad instantiam pensionarij, qui nō sit in aliqua possessione exigendi, aut illam probare non possit, cōtra successorem in beneficio, monitorium infra libro quarto descriptū, cuius mentionem ante feci, præmittes, & omnia plene verificabis. Hæc scilicet, clericatum, fructuum valorem, reum conuentum esse possessorem beneficij, super cuius fructibus est constituta pensio, & successorē in eo ex persona illius, qui consensit & quod ille primus, qui consensit possederit beneficium. Præterea eidem successori originales litteræ reseruationis pensionis intimari debent, vt infra dicemus. Nec sufficit illas in monitorio inserere, & insertas intimare: quia debēt originaliter aut illarū sumptū ex registro bullarū, aut ex Cam. Apost. legitime

5 intimari. Si autem volueris insertionem valere. Commissionē, quæ absque difficultate conceditur à signatura iustitię obtinebis In qua committitur A.C. vt litteras in monitorio insertas, ne originale earum ob viarum discrimen deperdatur, intimari faciat, & intimationem in hunc modum factam, ac si litteræ ipsæ originales intimarentur, valere decernat. Cuius commissionis vigore monitorium cum litterarum insertione decernitur, & tunc illius intimatio litterarum originalium intimationi æquiparantur.

6 Verum si Notarius parti hoc petenti satisfaciendo, monitoriū cum litterarum insertione, commissione non impetrata concesserit, (licet insertis regulariter non credatur, nisi originaliter exhibeantur, vt per Rota decisio. 193. in antiquis, quia exemplum ab exemplo nullam fidem facit, vt expresse dicit text. in l. 2. de fide instrumen. Alex consil. 138. num. 4. lib. 1. Doct. in auth. si quis in aliquo. C. de eden. Decius consil. 36. & 488. num. 3.) tamen si iudex, & Notarius originales litteras vidisse fatentur, parte non op-

7

8 ponente exemplo inserto fides adhibetur. Put. decisio. 246. lib. 3. num. 3. & alias decisio. 4. de fide instrumentorum. Parte vero opponente, vt monitorium salues, originales litteras statim exhibe. Idem dico de litteris reseruationis fructuum loco pensionis, & etiam in forma breuis de capiendo possessionem, quod breue, & illius exequutio sub hac difficultate non comprehenduntur, cum ex ipso breui causa committatur, & iudici iurisdictio tribuatur, & in his, quæ iurisdictionem tribuunt, sufficit litteras originales iudici exhibere, vt ipse de sua iurisdictione certior reddatur, de qua partem certificare non tenetur, nisi per copiam insertam in monitorio, seu citatione decernenda, vt per Panorm. in cap. præterea, nu. 4. de dilat. Bart. in l. 2. ff. si quis in ius. Felin. in cap. cum in iure, columna. 2. ver. fortius, de offic. deleg. Guid. Pap. quæstio. 44. num. 2.

imo Roland. à Valle consil. 39. num. 23. & 25. lib. 1. dicit quod citatio delegati non arctat, nisi inserto tenore delegationis. Vt tutius tamen agas pro obtinenda exequutione dictarum litterarum reseruationis pensionis, & similium, Commissionem, cuius modo meminimus, impetrabis; illius hoc est exempla. Beatissime Pater. Cum deuoto S. V. Oratori A. Clerico N. annua pensio centum ducatorum auri Cameræ, supra Parochialis Ecclesiæ N. Toleta. Dic. quam q. N. dũ viueret, obtinebat, fructibus, &c. de ipsius N. illius rectoris consensu Apostolica auctoritate reseruata, cõstituta, & assignata fuerit in Rom. cur. persoluenda, ut in litteris apostolicis debite sub plumbo expeditis plenius continetur, quas hic S. V. pro expressis, & insertis habere placeat. Et cum Orator in Rom. Cur. resideat, litterasque dictæ reseruationis pensionis expediri, illasque coram A. C. præsentari fecerit; dictusque N. à non nullis mensibus citra decesserit, & cupiat orator ipse pro suæ consequutione pensionis tam moderno dictæ Parochialis rectori, quam alijs illius pro tempore existentibus rectoribus, & possessoribus, & alijs quibus de iure intimari debent easdem literas Apostolicas intimari facere: & timeat ne illæ, si intimandæ originaliter ad partes transmittantur, ob viarum discrimina deperdantur. Supplicat ideo S. V. orator prædictus, quatenus dignetur eidem A. C. qui Apostolicarum litterarum generalis est exequutor, & coram quo litteræ antedictæ; vt profertur productę extiterunt, vel eius in ciuilibus Locumtenenti committere, & mandare, vt litteras prædictas, earum tenore in monitorio decernendo inserto, omnibus, & singulis supradictis, ac alijs in exequutione dicti monitorij ad partes decernẽdi nominandis, & cognominandis intimet, & intimari mandet, quæ intimatio perinde valeat, ac si originales ipse litteræ intimarentur monitoriumque desuper sub sententijs, censuris, & pœnis in dictis litteris reseruationis pensionis huiusmodi contentis, ac alijs arbitrio suo, etiam in similibus monitorijs iuxta suæ Curiæ stylum apponi solitis tam contra modernum dictæ Parochialis rectorem, & possessorem, quam alios in eadem Parochiali pro tempore existentes rectores, & possessores, omnesque alios, & singulos sua communiter, vel diuisim interesse putantes, ac in decreto, seu exequutione monitorij præsentium vigore ad partes decernendi exprimendos, & nominandos, tam pro omnibus, & singulis terminis, solutionibus pensionis huiusmodi debitis, & decursis, quam in futurum decurrendis, & debendis toties quoties, opus fuerit, decernat, & concedat. Et in euentum non parition. seruatis quatuor terminis in similibus seruari solitis inobedientes, & rebel

les, sententias censuras,& pœnas prædictas incurrisse,& in eis incidisse declaret, aggrauet, reaggrauet,& brachium seculare inuocet, omniaque alia, & singula in his necessaria, & opportuna faciat, & exequatur. Cum potestate prædictos omnesque alios in suprascriptis generalibus clausulis comprehensos, in Rom.C.& extra eam, etiam per edictum publicum, constito summarie,& extraiudicialiter de non tuto accessu, citandi,& monendi. Sibique ac præfatis, & quibuscunque DD. Iudicibus, sub sententiis, censuris,& pœnis, etiam pecuniarijs arbitrio suo imponendis, moderandis,& applicandis, etiam per simile edictum inhibendi, Et in euentum non paritionis, rebelles,& inobedientes, sententias, censuras,& pœnas prædictas incurrisse,& in eis incidisse declarandi, aggrauandi, reaggrauandi, interdicendi, auxilium brachij secularis inuocandi, ceteraq; in præmissis necessaria,& opportuna faciendi, dicendi, gerendi, & exercendi, Præmissis ac constitutionibus,& ordinationibus Apostolicis, stylo Curiæ, ceterisque in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Statum, ac merita causæ,& causarum huiusmodi, nomina,& cognomina colitigantium, aliorumque hic forsan de necessitate exprimendorum tenores,& compendia pro plene,& sufficienter expressis habentes. Non obstat in hoc iudicio re-

10 formatio tribunalis A.C. à Pio V. emanata, in qua disponitur, quod A.C. litteras Apostolicas, quibus certus Iudex deputatus sit, non exequatur,& ab his litteras pensionum (quarum solutio est destinata in Curia) excipiat. Nam etiam in his, in quibus solutio in loco beneficii est destinata, A.C. vigore suarum facultatum, vt in prox. præcedenti cap. retuli, procedit,& nihilominus Signatura Iustitiæ passim cum dictæ reformatonis derogatione concedit, vt iam dixi. Nota tamen, quod ad hoc, vt ad declaratoriam

11 statim,& immediate (debitis tamen seruatis terminis) procedi possit, opus est litteras Apostolicas originales, vel alias modo præmisso titulario esse legitime, intimatas, vt per Gigan. de pens. in quæst. 84. num. 2. quia tunc, reo non comparente, nec satisfacere curante, ob illius moram,& contumaciam, contra ipsam præuia Iudicis monitione, rite conceduntur censuræ. Alioquin titularius censurarum vinculo, ob grauitatem,& præiuditium illarum animam ligantium, iniuste innodantur: cum requiratur litterarum certa,& indubitata notitia, seu scientia, sine qua excommunicatio non infligitur vt per Grauett. consil. 103. num. 8. etiam si sciret litterarum expeditionem, ad tradita per Gig. eodem titulo, q. 77. num. 20. cum concordan. Intimatio tamen litterarum non est necessaria in eo, qui principaliter consensit reseruationi pensionis

vt

12 vt ibidem num. 20. Cassad. ibi citat dec. 11. de pens.& decis. 12. de- refert. Gomes. in suo compendio vers. Signatura, nu. 89. Verum si ad exequutionem litterarum reo non intimatarũ, sed in iudicio tantũ exhibitarũ agitur non proceditur immediate ad censuras; sed fertur dumtaxat sententia monitorij reintegratoria. Si tamẽ illud negatum fuerit, vt supra posuimus in c. 10. lib. 2. nu. 26. cum decreto mandati, & iuris subsidium, excommunicationis. Et deinde præuia commissione, quæ passim ob litterarum Apostolicarum reuerentiam à Signatura conceditur: per quam committatur A. C. vt ad exequutionem sententiæ procedat, seruatis terminis in negocio exequutiuo pro excommunicatione, post mandatum exequutiuum relaxatum obtinẽda seruari consuetis, ad relaxationẽ declaratoriæ
13 deuenitur. Omnia hæc, quæ supra diximus in processu litterarum reseruationis fructuũ loco pensionis pari modo, & ordine seruãtur.

DE FORMA PROCESSVS AD effectum consequendi pensionem vigore possessionis exigendam. Cap. III.

1 *Existens in quasi possessione exigendi pensionem, etiam non expeditis litteris agere potest.*
2 *Et tam contra consentientem, quam contra successorem.*
3 *Quod monitorium in hoc iudicio praecedat.*
4 *Hoc monitorium personaliter successori intimatur.*
5 *Etiam non negato monitorio, supplicatio originalis, siue illius sumptum per agentem est exhibendum.*
6 *Quæ sint probanda in hoc iudicio.*
7 *In iudicio manutentionis huiusmodi principaliter intentato, & in quo est diffinitiue pronunciandum, seruantur quatuor termini substantiales, & qui.*
8 *Secus in manutentione incidenter intentata.*
9 *Sententiæ, quæ in hoc iudicio fertur, formula.*
10 *Post hãc sentẽtiã, mãdatũ inecõtinẽti absq; alia citatione relaxatur*
11 *Si pensionarius de clericatu docere nequit, spolio agere poterit.*
12 *Successor pensionem soluere nolens, pensionarium spoliare dicitur.*
13 *Quare non sit necessaria in iudicio spolij probatio clericatus.*
14 *Secus in iudicio petitorio.*
15 *Exemplar sententiæ in hoc iudicio spolij.*
16 *Quando monitorium est factum pro terminis decursis, & de currendis, in vim illius absq. nouo monitorio pro terminis post sententiam decursis procedi potest.*
17 *Secus si monitorium est tantummodo pro terminis decursis.*

Pro

18 *Pro consequutione terminorum post sententiam decursorum, vigore primi monitorij procedere volens, docto summarie, & extraiudicialiter de titularij absentia, & procuratoris obitu, qui priorem causam defendit, processum per contradictas obtinet.*

19 *Quid agere debet pensionarius, qui de aliquo nouo procuratore notitiam habet.*

20 *Quid si mandatum in actis non appareat acceptatum, & aliqua alia de procuratore mandatum producente.*

21 *Quando sententia est lata pro terminis decursis, quinam intelligantur.*

22 *In pensione motu proprio reseruata non est opus verificatione, & quare.*

23 *Citatio absq; monitorio contra titularium personaliter in curia apprehensum sufficit, quando pensio est assignata motu proprio.*

24 *Pensionarius agit contra nouum possessorem pro pensionibus antea decursis, & quando, & quomodo aget.*

25 *Quædam alia de quasi possessione exigendi pensionem, & eius beneficio.*

1 SI quis est in quasi possessione pensionem exigendi, & litteras non habet expeditas, potest supplicationis virtute ad pensionis exactionem, & contra principalem, qui il-
2 lius reseruationi consensit, & contra successorem in be-
3 neficio procedere, præuio monitorio ad partes, quod inferius in po-
4 stremo libro videre licebit. Hoc personaliter debet successori intimari, eoq; intimato, & in actis reproducto, licet monitus illud non
5 negauerit, & litem aliter non contestatus fuerit, tenetur tamen actor supplicationem reseruationis pensionis originalem, vel illius sumptum, pro palatij more, ex registro in actis notarij exhibere, vt per Achil. decis. 3. in verb. commissio. De clericatu autem docere non tenetur secundum Innoc. in c. transmissam, nu. 1. in fi. de electio. Vt fuit resolutum in proxime relata causa Salamantina pensionis, coram R.P.D. Lancellotto 18. Aprilis 1572. Quę supplicatio
6 si non exhiberetur A. C. ei denegaret manutentionem, quia ante omnia constare debet de existentia actus, videlicet de illius reseruatione, Acchil. de Grassis dec. 4. de rescriptis. Obligatur præterea ad probandum reum conuentum beneficium pensione grauatum possidere, seque in possessione pensionem exigendi per pensionem ab ipso reo conuento, aut alijs eius antecessoribus perceptarum exactionem esse. Guido Pap dec. 629. Put. dec. 152. lib. 3. quæ possessio probatur per testes, aut publicas scripturas, quæ æquiparantur, vt in l. in exercendis, C. de fid. instrum. aut propriam partis

con-

confessionem, quæ fortior est, Afflict. decis. 372. nu. 6. Dubitatum ali-
7 quando fuit, an in hoc manutentionis iudicio terminorum substantialium obseruatio requiratur? Et validis rationibus obseruatum est, quod si manutentionis iudicium fuerit principaliter intentatū, & in eo diffinitiue pronunciatur, horum quatuor substantialium ter-
8 minorum obseruatio necessaria sit (ad articulandum, dicendum cōtra articulos, producendum omnia, & dicendum contra producta) vt supra posui, in cap. vij. de remedio recuperandæ, lib. 2. Si vero incidenter, dum scilicet de causa principali agitur, quis interim manu teneri petat, cum hoc summarijssimum sit iudicium, nulla in eo terminorum substantialium obseruatio requiritur. Exemplar sententiæ, quæ in iudicio quasi in possessionis exigendi fertur. Christi
9 nomine inuocato, per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam de iuris peritorum consilio pro tribunali sedentes, & solum Deū præ oculis habentes ferimus in his scriptis in causa, & causis vertentibus coram nobis inter d. N. principalem agentem ex vna, & B. rectorem Parochialis Ecclesiæ N. super annua pensione ducatorum Centum auri de Camera eidem A. super dictæ Parochialis Ecclesiæ fructibus, &c. auctoritate Apostolica reseruata, rebusq; alijs, &c. reum conuentum partibus ex altera. Dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus dictum A. in sua possessione, vel quasi exigendi pensionem annuam prædictam, contra eundem B. modernum dictæ Parochialis Ecclesiæ rectorem, possessorem manutenendum fore, & esse, prout manutenemus, ac manuteneri mandamus: pro terminis eiusdem pensionis decursis, & non solutis mandatum exequutiuum contra ipsum decernendum, & relaxandum fore, & esse, prout mandatum ipso de manutenendo, & exequutiuum respectiue decernimus, & relaxamus. Molestationes vero recusationes, & impedimenta quæcunq; per dictum B. eidem A. super præmissis præstitas, & factas, ac præstita, & facta fuisse, & esse illicitas, indebitas, & iniustas, illicitaq; indebita, & iniusta, illasq; & illa eidem d. B. facere minime licuisse, neque de iure licere, illique perpetuum silentium in, & super præmissis imponendum fore, & esse, prout imponimus, ipsumq; B. in expensis coram nobis legitime factis condemnandum fore, & esse, prout condemnamus: quarum taxationem Nobis in posterum reseruamus, omni meliori modo, &c. Qua quidem sententia lata subscripta, & publicata, Notarius absq; alia citatione, aut Iudicis decreto mandatum de manutenendo, & exequutiuum expedit, & parti tradit: cuius formulam habes infra libro quarto. Si pensionarius nequit de suo Clericatu in promptu docere, vbi illius probatio requiratur, videtur magis expedire

con-

contra titularium possessorem, remedium canonis reintegrandę intentare; idq; contra successorem in beneficio, qui pensionem sibi soluere consueuit, prædictis tamen extremis verificatis conceditur
12 quia talis possessor pensionem soluere recusans pensionatium spoliare dicitur. vt per Inn. in c. suborta, de Iud. Gig. de pens. q. 46. nu. 1. & consequenter dicendum erit, ei dictum remedium reintegrandæ competere. Abb. in c. peruenit, de cens. col. 1. in fi. Et spolij iudicium
13 probationem Clericatus, neq; aliarum habilitatum necessario nō exigit, cum pensionarius ad suam pristinam possessionem restitui debet, vt petit. Put. dec. 8. de prob. Quando autem agitur contra successorem in beneficio, qui nunquam soluit pensionem, non remedio reintegrandæ, quia ipse non spoliauit, sed potius reinendæ agendum erit. Guid. Pap. d. dec. 629. incip. Super quæstione cuius casus.
14 In iudicio autem petitorio de clericatu, alijsque requisitis, vt superius dixi, docebit, & sententia super spolio formabitur. (A. reinte-
15 grandum fore, & esse ad suam pristinam possessionem exigendi, &c. & mandatum de reintegrando, & etiam exequutiuum pro solutione terminorum decursorum, & non solutorum decernen. fore, & esse, &c. & deinde præmissis seruatis, & ad relaxationem, & expeditionem mandati proceditur. In hac materia, quæ quotidie accidit in practica, non videtur silentio omittendum, quod vbi clericatus probatio est necessaria, debet ea percutere tempus reseruationis pensionis, ad not. per Felyn. in c. cum adeo, ver. de destinato, & ver. seq. de rescript. Gig. eod. tract. q. 22. communis autem reputatio nō sufficit, nisi ea percutiat tempus reseruationis. Sicut etiam dicimus, quod habilitas pro obtinendo beneficio debet considerari iuxta tēpus illius prouisionis, vt in c. ex litteris de transact. vsq; adeo, quod si non verificetur, esset in eisdem litteris expressa falsa causa, quæ rescriptum vitiat, vt in c. significante, de rescript. Et ponit in terminis idem Gig. 26. Nec sufficit pro illius verificatione confessio partis: quia ea non præiudicat nisi in his, quæ dependent à voluntate partium l. confessionibus, ff. de interrog. act. Aym. cons. 93. sub nu. 1. vbi loquitur in proprijs terminis de eo, qui fatebatur aliquem esse clericum, cum non esset; & concludit, quod talis confessio non nocet: quia quod aliquis sit clericus, vel legitime ordinatus, non dependet à voluntate confitentis. Et in similibus terminis declarat Rom. cons. 260. num. 4. vbi ponit exemplum in eo, qui produxerat quandam regulam, confitendo eam esse extrauagantem, cum non esset. Vbi autem ageretur possessorio, sufficit dicta confessio, seu probatio partis, cū sufficiat leuior probatio, Aym. cons. 93. lib. 4. Quasi enim possessio, de qua supra meminimus, releuat pensionariū ab-

onere verificandi narratiuam litterarum. (*Secus in iudicio plenario, vt tenuit Rota in vna Pranestina Compromissi die 8. Febr. coram Seraphino in prima par. diu. decis. sub nu. 2.*) Et titularius tenetur ad solutionem pensionis absq; alia verificatione; & donec ipse petat canonizationem suæ gratiæ, talis possessio suffragatur, vt fuit resolutum in Rota in vna Firmana pensionis coram R. P. D. Blanchetto 26. Ianuarij 1582. Et quoad probationē Clericatus, & aliarum habilitatū sufficiant leuiores probationes, qñ non versamur in illegitimis, vide Tholom. dec. 25. Fab. Accoramb. 21. Put. 7. de probat. Peregr. 27 lib. 1. Redeundo igitur ad modum procedēdi, à quo aliqualiter digressi fuimus, dicēdum erit. Si post monitorium, quod
16 pro terminis decursis, & in futurum decurrendis factum fuit, semel legitime exequutum, & reproductum, ac in contradictorio iudicio latam sententiam, pro terminis post sententiæ eiusmodi prolationē decursis denuo procedere vis, absq; nouo monitorio, quo nō est opus, vel alia verificatione contra eundem monitum ad docendum
17 se paruisse 1. 2. 3. 4. iuxta naturam causæ agas. Id tamen nō euenit, quando monitorium solum pro terminis decursis est factum: requiritur enim tunc nouum monitorium, quia tunc, lata sententia, peti-
18 tio finitur. Aduerte tamen, quod si pro terminis post latam sententiam decursis in vim primi monitorij pro tempore decursis, & decurrendis facti agis, & monitus non est in curia, neque procurator illius, qui in priori iudicio cōparuit, vel procurator decessit, debet summarie, & extraiudicialiter de principalis absentia, & procuratoris obitu docere; hisq; peractis processum per contradictas, seu edictum publicū pro qualitate temporum obtinebis, ad decis. Ve-
19 rall. 239. lib. 1. & ad docendum, &c. vt supra dixi, procedes. Si vero non te fugit, alium prædicti moniti procuratorem in curia esse, licet in officio Notarij, in quo causa pendet de eius mandato non appareat; ne calumniosam sententiam obtinere videaris, tutius egeris, si illum ad docendum de illius legitimo mādato, si quod habet, alias videndum per cōtradictas processum decerni, citaueris.
20 Sed si de mandato procuratoris in actis apparet, illud tamen ab eo non est acceptatum, vt securius agas, mone illum ad acceptandum, vel refutandum infra triduum, eoq; elapso, iterum cita eundē ad acceptandum, vel refutandum mandatum iuxta formam monitorij, alias videndum processum per contradictas decerni: quem Iudex in procuratoris contumaciam decernit. Et hæc forma de stylo tribunalis A. C. ex benignitate seruatur. Dicendum tamen erit, quod si processus per contradictas fuisset decretus, non aliter docto de absentia principalis, & procuratoris, & lata fuerit senten-

sententia per contradictas, non propterea sententia erit nulla : sed ad illius validitatem sufficit, quod ex post facto probetur de illorũ absentia, Crescen.dec.18.Io.Paul.dec.125.Caputaq.in causa Aquinaten. Archipresbiteratus 10. Iunij 1560. Et eadem ratione dicendum erit, quod si fuisset decretus processus per contradictas, hac omissa citatione, non propterea de eius nullitate dici posset: quia hæc monitio, quæ fit procuratoribus, vt declarent an velint acceptare, vt supra dixi, ex vrbanitate potius, quam necessitate fit. Ratio, quia non sufficit, quod quis sit procurator, sed requiritur, quod constet, quod acceptauerit, ad hoc, vt debeat citari. Rot.dec.19.de procur.in antiq.Cassad.dec.6.nu.4.vt lit.pend. Et vbi dicitur, non dari processum per contradictas existente procuratore, in causa, iux.dec.Aegid.155.intelligitur de procuratore acceptante, & man datum sufficiens habente, Rot.d.dec 19.& Cassad.ead. dec.6. Cum igitur procurator non comparuerit, nec mandatum acceptauerit, imputandum erit constituenti, qui debebat eligere procuratores magis idoneos, Aegid.dec.681. Imo plus dico si fuisset constitutus procurator per multos dies, ac menses ante motum iuditium contra principalem à principio causæ legitime citatum, nec id poste a citanti intimasset, quod processus per contradictas erit validus. Sicut etiam valet contra eum, qui fuit citatus ad constituendum procuratorem intra certum terminum, & post terminum ei assignatũ in actis constituit, & id non intimauit actori : ea ratione, quia non debuit actor perquirere apud acta, an esset constitutus procurator, sed aduersarius hoc illi intimari tenebatur, vt in vna Cartaginen. pecuniaria coram Peregrino dec.254.lib.2. His addo, quod mandatum procuræ non sufficit producere ad effectum substituendi tantum ad hoc, vt ipse procurator producens nequeat citari, sed debet illud producere per compulsum, & ad effectum substituendi tãtum, alias si citationes præmitterentur contra eum validus esset processus ita, vt sup. fuit tentum in Rota coram R.P.D. Iunio 19. Febr. 1557. in vna Parmen. Canonic.

21 Oritur aliquando dubium in hac materia pensionis, qui nam termini comprehendantur in sententia declaratoria per iudicem lata. Nam post factum, & intimatum monitorium pro terminis decursis, & decurrendis dum fit processus, & verificanda verificantur, alij pensionis termini maturantur, & cum tandem promulgata declaratoria pro omnibus, & singulis terminis decursis, & non solutis, omnes terminos vsque ad diem promulgationis sententiæ decursos illa comprehendere videatur, imo etiã decurrendos ; cum debitor morosus in annuis præstationibus tam pro decursis, quam decurrendis vnica petitione, & sententia condemna-

demnari possit, vt per Bar. in l. non quemadmodum, ff. de iud. tamẽ in tribunali pluries resolutum fuit, quod termini pensionis in sententia contenti decursi, & non soluti, illi tantum sint & esse censeantur comprehensi, qui eatenus decursi fuerunt tempore inchoati processus, videlicet citationum factarum post monitorium ad docendum se paruisse. Per quas citationes agentis intentio declaratur, & illa pro certa petitione habetur, quæ sententiam certam facit cum actor ad euidentiã facti teneatur certam summam, & causam exprimere, Abb. in cap. significantibus de libel. obl. per tot. Ali-
22 quando Papa motu proprio pensiones reseruat, & hoc casu nulla est opus iustificatione. Nam in his præsumitur Papã omnia sciuisse vt supra diximus in primo c. præsentis libri. Intantum quod quando pensio assignatur motu proprio ex aliqua causa, quæ non esset vera, vt puta in causa meritoria. vel paupertatis, motus proprius facit gratiã valere non obstante subreptione, tex. in c. si motu proprio de præb. in 6. Et vbi dicitur, quod gratiæ subreptio potest opponi ẽt aduersus gratiam habentem clausulã, quod de subreptione gratiæ dici non possit limitatur, nisi sit motu proprio concessa. Put. dec. 213. lib. 2. in impræssis. Aduersus. n. gratiam, quæ fit motu proprio, in qua Papa ex certa scientia declarauit N. suum familiarem vere, & non ficte, sublata &c. non sunt admittendi articuli ad probãdum contrarium: quia esset velle probare contra attestationem Papæ de facto proprio, gloss. & doct. in cle. 1. de prob. & esset redarguere Papam de mendacio. Fel. in c. cum à nobis, col. 2. de testib. Et quia ẽt sumus in beneficialibus, in quibus Papa ad libitum disponere potest, c. 2. de præb. in 6. Sarnen. super reg. de non toll. iur. quæst.
23 q. 1. col. 3. vers. vbi tamen constaret, idem Fel. d. c. cũ à nobis, eod. tit. Et vt ad institutam procedendi rationem reuertar, si debitorem in curia personaliter apprehendis, cita eum ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit, & docendũ se paruisse litteris Apost. primo pro prima dilatione. Quæ Apostolicæ litteræ si in actu reproductionis citationis exhibentur, sufficit hæc citatio, non secus ac si personaliter litteræ ipsæ originaliter intimarentur, ita, vt supra obseruari vidi per bo. me. Vincentium Fuscherium in causa Tarentina pensionis, pro Illustriss. D. M. Antonio Cardinale Columna Archiepiscopum Tarentinum. Secus autem si titularius, quia tunc præmittendum esset monitorium, vt superius innuimus. Amplius præmittendum est in hac quotidiana q. quod quamuis retroactis tempo-
24 ribus audiuerim quod pensionarius possit agere contra nouũ possessorem beneficij pro pensionibus antea decursis, quando tamen nouus

nouus possessor possit regressum habere contra hæredes percipietis.Put.dec.189.lib.2.nu.4.cum pẽsio onus sit reale, & obliget possessorem,c.si quis laicus 16.q.1.Gig.de pens.q.39. nu.5. imo est in potestate pensionarij,vel agere contra nouum possessorem,vel contra hæredes titularij defuncti,vt per eundem Gig.d.q.39.nu.11.tñ postmodum audiui Rotam sententiam mutasse,& tenuisse, quod cõtra modernum possessorem non agatur pro terminis decursis ex pensione,nisi factis prius diligentijs contra hæredes, vt in vna Hispalen.pensionis corã R.P.D.Blanchetto,die 16.Decembris 1577. Et quod dictum fuit de pensionario,idem dicendum erit de hærede pensionarij,qui succedit in pensionibus decursis,& non solutis mortuo ipso pensionario,vt per Alex.cons.82.Perspectis his, nu.16.in fi.vol.2. Gig.de pens.q.52. Si autem pensionarius voluerit agere pro decursis iam pensionibus, & non solutis contra hæredes beneficiati tunc non exequutiue,sed ordinarie procedendum erit, vt per Modernum Marchesan.in 1.par.c.14,sub nu.4. de commiss.appell. Pensio autem est soluenda in principio anni, vbi solutionis terminus,vel termini in illius reseruatione nõ sunt designati,vt per Abb. in c.peruenit,de arb.in fin.ibi q; si promitto soluere aliquid annuatim,teneor in principio anni soluere : secus si promitto soluere in quolibet anno,quia in fine anni fiet solutio. Vnde dãtur ibi versus :

Annua si debes,tunc inspicias caput anni,idest fiet solutio.
Anno si debes in fine teneberis anni.

Et an à tempore constitutæ pensionis, vel post recollectionem fructuum, vide decisionem factam in causa Placentin. pension. coram Seraphino 4.Iulij 1567.

Cæterum ista quasi possessio exigendæ possessionis æquiparatur interdicto retinendæ,quod est remedium breue, & summarijssimũ possessorium,vt per Paul.de Castr.in cons.3.col.2.in 2.vol. Couar. *pract.q.c.17.Menoc.in tract.de retin.c.vlt.n.7.cũ seq. & non admittit exceptionem defectus proprietatis,quando non petitur aliud quam manutentio durante lite.Aegid.in c.pastoralis, n.3 .cum seq. Neuiz.cons.81.n.16. & tenuit Rota in vna Bonon. iurisdictionis coram bon.mem.Oradino de anno 1596. Quod autem quasi possessio per vnicam solutionem acquiratur tenuit Rota in vna Lucan. pensionis,Ven.4.Iunij 1574.coram Lancellotto,vt in dec.196. nu. 2.dec.diu.& Roman.in cons.371.in fin.attestatur ita procedere de iure Canonico,vt ibi. Et quod de iuribus incorporalibus ex vnica solutione quæratur quasi possessio, tenuit Rota in vna Gerunden. pensionis coram Seraph. die 18. decemb. 1579. Vlterius dico quod est in facultate pensionarij,cui denegetur solutio, vel habere se pro*

spo-

ſpoliato, & tunc intentare remedium recuperandæ, vel ſe non habere pro ſpoliato, & tunc intentare hoc remedium retinendæ, vt per Bald. in l. 2. nu. 44 C. de ſeruitu. cum alijs ibi citat. & quando titulus requiritur, vel non dixi ſuperius lib. 2. cap. 6.

DE MODO PROCEDENDI AD aſſequutionem penſionis reſeruatæ, clauſula, vigore litterarum, &c. Cap. IV.

1 *Penſio non exigitur litteris non expeditis.*
2 *Cancellaria Apoſtolica organum eſt Papæ.*
3 *Clauſula annullatiua formam inducit, quæ omitti non poteſt.*
4 *Penſio eſt nulla niſi litteris infra duo menſes expeditis iuxta formam decreti.*
5 *Litteræ non dicuntur expeditæ niſi poſtquam ſunt ſublatæ.*

SOlebant olim penſiones aſſignari, & exigi vigore ſupplicationis ſolummodo, abſque litterarum expeditione, etiam à ſucceſſoribus in beneficio vigore quaſi poſſeſſionis exigendi, vt ſupra late poſuimus. Succeſſiue vero Reuerendiſſimus D. tunc Datarius, vt Cancellariæ Apoſtolicæ, officialiumue memor, ne illi ſuis debitis defraudarentur iurib. in ſupplicatione reſeruationis penſionis clauſulam hanc ponere conſueuit. (Vigore litterarum deſuper expeditarum, &c.) Qua non obſtante titularij reſeruationi penſionis conſenſum probent, & illam iuxta ſupplicationis formam etiam litteris non expeditis, neq; intimatis, quas pro expeditis, & ſibi legitime intimatis habere volunt, ſoluere promittunt, & hoc ſe obligant. Cum autem in contentioſo iudicio inter eũ, qui penſioni conſenſit, & penſionarium ad penſionis conſequutionẽ agentem, reus conuentus exceptionis non expeditionis litterarum, actoremque illas omnino; antequam ei competat actio, expedire teneri, & aſſertam ſuã oligationem, cum à ſupplicatione diſcordet, ſecundum ipſam corrigendam eſſe aliquando oppoſuerit, & exaduerſo agens replicauerit, quod litterarum expeditio non eſt neceſſaria, quando agitur tantum ad ſolutionem penſionis contra eum, qui conſenſit, & ſe obligauit ſoluere etiam litteris non expeditis; quas pro expeditis, & ſibi legitime intimatis habere voluit: cum litteræ non ſint de ſubſtantia penſionis, ſed tantum ad illius probationem requirantur, cui probationi, & litterarum expeditioni pars poteſt renunciare, & conuenire, quod penſio litteris non expeditis ſoluatur, & dum dictum fuit, quod quando obligatio diſcordat à ſup-

plicatione corrigenda est secundum ipsam supplicationē, hoc procedere videtur in his, quæ gratiæ substantiam respiciunt. Et his, & alijs rationib. per Aduocatum pensionarij deductis, vidi in tribunali fuisse resolutum: dandam esse exequutionem Cameralis obligationis etiam litteris non expeditis. Ad hoc igitur, vt litteræ omnino expedirentur, per Datarium in similibus supplicationib. adiunctum fuit (Vigore litterarū desuper expediendarū, & non antea, alias pēsio sit nulla. Redeundo autem ad materiā primo narratæ quæstionis dico, quod cum reus conuentus ab huiusmodi exequutione vigore appellationis ad Signaturā iustitiæ recursū habuisset, & commissio causæ appellationis bis in eadem Signatura proposita fuisset, demum resolutum est, quod licet processus ex pensionarij parte factus substineri potuerit, exaduerso deductis minime obsistētibus tamen non defuerunt Prælati, puta Reuerendissimus D. Farratinus, & alij DD. Abbreuiatores, qui nomine Cancellariæ, quæ organum
2 est Papæ, vt per Cassad d. c. 7. super reg. in titulo de vnion. qui retulerunt clausulam hanc oppositā de monte Sanctissimi, qui tunc erat Gregorius XIII. qui voluit, quod omnino ante exequutionē litteræ expedirentur. Et ideo fuit decisū, A.C. nisi litteris expeditis, procedere non posse, idq. ex vi d. clausulæ, quæ imponit necessitatem pensionario expediendi litteras, antequā agere possit, ad reg. de non iudican. iuxta formā suppl.ic. Quæ inducta est fauore publico, ne officiales detrimentū patiantur, vt in d. reg. q. 1. Secus euenit quando pensionarius vi possessionis exigendi procedit: vt in præcedenti capite diximus. *Vt autē hanc pensionis quæstionem plenius cognoscas, placuit hanc quæ sequitur decisionem annectere. R.P. D. Mellino, Veronen pen Mercurij 1. Iulij 1592. In litteris reseruationis pensionis ad fauorem Ascanij erat appositum decretū, quod si ante expeditionem litterarum pensio exigeretur, esset ipso iure nulla. Ascanius exegit pensionem, & postea expediuit litteras, dubitaui an pensio esset nulla & fuit resolutū esse nullā Ratio decisionis fuit, quia in decreto erat apposita clausula annullatiua quæ inducit formam.*
3 *Bald in l. 1. ff. de liber. & posthum. Soc. Iun. cons 71. nu. 3. lib. 1. ideo cum forma non fuerit seruata pensio est nulla. l. 1. §. si quis ita. ff. de de verb. oblig l. cum hi §. si prætor. ff. de transactio. Cassador. dec. 10. de rescript. Et in similib terminis stāte statuto, quod prouisus teneatur litteras expedire infra duos menses, alias prouisio esset nullius roboris, & momenti. fuit alias resolutum prouisionem esse nullam,*
4 *litteris non expeditis infra duos menses, decis. 142. inter collectas à Card. Chiroga Nō obstat quod litteræ fuerunt cœptæ expediri, quia quando est inducta forma, nihil dicitur actum, si aliquid deficit c.*

1. de

n.de Baptism. Bald. in l.2. num. 64. C. de seruit. & aq. Sarnen. in de 5 idiom. q. 8 & littere non dicuntur expedita, nisi postquã sunt plumbate, glossator in regula 53. Sarnen. in reg. de non iud. q. 1. Non obstat quod decretũ concernit vtilitatem officialium Cancellariæ, & ideo sufficit, quod Ascanius postea expediuerit Socin. cons. 41. vol. 3. Cassad. decis. 35. & 36 super reg. Quia Socin & Cassad. loquuntur in terminis reg. de non vtendo, disponit, nisi litteris expeditis, quæ vt inquit Soc. in cons. 43. sub nu 2. vol. 2. non annullat gratiam, sed disponit, quod non suffragetur ante expeditionẽ litterarũ, sed in hoc casu decretũ inducit formã præcisã, & annullat ipso iure, quia est appositũ illud verbũ, eo ipso. Tiraq. in l si vnquã à se reuertatur, n. 4. C. de reuoc. donat ideo dispositio subsequens post pẽsionẽ extinctã nõ potest suffragari. Nõ obstat expeditio litterarũ in forma rationi congruit, quia non tribuit ius de nouo. Rebuff in titulo de gratia in forma rationi congruit. nũ. 19. Reseruarũt tamen dd. quod particulariter videatur, an sit locus excusationi ob legitima impedimenta.

DE DECLARATIONE PAPAE super exequutione litterarum pensionis.

Cap. V.

IN litteris pensionis exequendis, quæ hactenus diximus in tribunali Auditoris Cameræ hactenus obseruata fuere. Successiue vero audiui fel. rec. Gregorium Papam XIII. oretenus A.C. suo tempore existẽti commisisse, vt in exequutione litterarum pensionis, etiam si adesset titularij consensus, etiam cum obligatione Camerali in vinculo iuramenti vallata, pro pensionis solutione facta, ad exequtionem litterarum huiusmodi non procederet, nisi prius litteris, aut supplicatione reseruationis pensionis, & narratis in eis sufficienter verificatis. Quod pensionarijs nimis durum videbatur, tum propter maiorem, quam habebãt, difficultatem eorum pensiones consequendi, tum etiam multi censebant verificationem gratiæ non esse necessariam, quando agitur contra eum, qui consensit pensionis reseruationi, & in forma Cameræ Apostolicæ illam soluere se obligauit, cum partes sola supplicatione expedita, quoad eos verificationi eiusm odi renunciare, & absque simoniæ labe conuenire possint, quod pensio libere, & sine aliqua exceptione soluatur. His tamen non obstantibus idem Papa voluit, vt si non respectu consentientis, saltem respectu Papæ concedentis, hæc verificatio fiat, antequem ad petitam exequutionem deueniatur, ad hoc, vt gratia nullo modo sit, neque

dici possit subreptitia: obligatio enim de soluendo pensionem semper ad supplicationis tenorem refertur, vt per R. P. D. Sarmient. in tract. Select. interpret. c. 11. num. 2. & fuit resolutum in vna Asculan. pension. coram R. P. D. Pamphilio 7. Februarij 1586. & semper qualificatè sumenda est, quatenus scilicet preces veritate nitantur. Aym. cons. 104. n. 3. li. 1. cum simil. Nam si gratia subreptitia esset, consensus, & obligatio inde sequuti tanquam ad gratiam ipsam accessorij, pari modo nulli forent, & consequenter non exequendi. In summa Papa voluit Cameralem obligationem pensionario in nihilo, quoad hoc, sed tantum ad effectum prohibendi suspensiuam, nō autem deuolutiuam appellationē titulario suffragari.

DE TRANSLATIONE PENSIONIS. Cap. VI.

1 *Ad validitatem translationis pensionis, quæ requirantur.*
2 *Parum est legere, nisi legens intelligat.*
3 *Quæ requirantur ab auctore dicta.*
4 *Translatarius si possidet non tenetur iustificare habilitates suas, neque transferentis.*

LIcet translatio pensionis ita appelletur, tamen nō est proprie translatio, sed illius cassatio, & noua pensionis ad fauorē alterius reseruatio. Vnde omnia, quæ fuerunt dicta de materia pensionis, possunt congrue adaptari huic articulo trāslationis pensionis. Subnectendum hoc vnum videtur, quod cū exequutor deuenit ad hunc actum transla-
1 tionis pensionis, nedum requiritur præsentatio litterarum; sed etiam ad hoc vt ipse exequutor instruatur de qualitatib. suæ iurisdictionis, debet ab eodē exequutore legi tenor litterarum, & in ipso actu tam exequutor, quam notarius debent legere, & diligenter inspicere totum tenorem facultatis transferēdi, litterarumq; desuper confectarum, iuxta tradita per Specul. in titulo rescript. per totum, quia idem exequutor debet esse plene instructus de eius facultate, vsque adeo, quod non sufficeret, si sciret aliunde se esse delegatum, seu informatum, vt per Roman. qui attestatur de communi in l. absenti, num. 5. ff. de donat. & consil. 352. incipen. Quoad primum, colum. 2. versicul. 2. quoad tertium, &

idem

idem tenuit Rota in dec.6.de off. deleg. in nou. & præmissæ procedunt etiam quando idem exequutor legisset litteras superficialiter, & illas non intellexisset, parum enim est legere, nisi ipse met legens
2 intelligat.l.1.ff.de his, quæ in test.delen.cum adductis per Rebuff.de collat.§.1.super vers.legere, & relatæ qualitates videntur omnino
3 necessariæ, ne aperiatur via fraudib.ad quas euitandas iura volunt, quod exequutor aperiat litteras clausulas, & diligenter inspiciat, idq; diligenter faciat, quia oportet dicere in instrumento, aut patētib. litteris desuper conficiendis, eundem exequutorem vidisse litteras Apostolicas integras, & incorruptas, vt per eundem Rebuff. in d.rub.nu.2. Nec prætereundum videtur quod translatarius existens in quasi possessione exigendi non videtur verificare litteras
4 expeditas, & translationem, habilitates vero non tractantur in iudicio possessorio, quia sunt altioris iudaginis. Mohed.dec.9.de caus. pos.& propr.& quod possessorio agens sufficit tantum docere de sua possessione licet non doceat de titulo. Natt. in consil. 409. num. 8. Innoc.in cap.in litteris, de restit.spol.

DE PROCESSV EXEQVVTIONIS litterarum in forma Breuis. Cap. VII.

1 *Quid post præsentationē Breuis pro obtinendo ad illius exequutionem monitorio agendum sit.*
2 *Breuia Apostolica in duplici forma conceduntur.*
3 *Clausula monitorii vigore Breuis (si se fore grauatum senserit) euitanda est, quia causam ordinariam reddit.*
4 *Prima citatio contra intrusum post exequutum, & reproductum monitorium.*
5 *Quomodo verificetur clausula (constito) de qua in Breui.*
6 *In negotio exequutionis Breuis, vt plurimum, trina testium examinatio requiritur.*
7 *Quatuor termini substantiales in hoc iudicio necessarii.*
8 *Iurium recognitio omnino sententiam debet præcedere.*
9 *Citatio ad sententiam.*
10 *Si monitorium nomine Cameræ est decretum, omnes termini nomine Commissarii Cameræ, & prouisi pro suo interesse, seruantur.*
11 *Commissarius aliquem, qui in causa compareat, substituere solet.*
12 *Monitorium vigore Breuis personaliter debet intimari.*
13 *Secus, si post monitorium procurator specialiter ad illam causam per monitum constitutus sit. Generalis constitutio non sufficit.*

14 *Procurator in actu exequutionis constitutus non nisi ex benignitate citatur.*
15 *In verificatione clausulæ constito, semiplenæ probationes admittuntur.*
16 *In Breui ad fauorem litterarum prouisionis concesso, satis est clausulam (constito) verificare.*
17 *Et quare hoc solummodo sufficiat.*
18 *Sententia declaratoria contra intrusum.*
19 *Alia contra capitulum, & canonicos.*
20 *Citatio pro obtinenda aggrauatoria post sententiam latam.*
21 *Lata sententia, sequestrum absq; partis citatione conceditur.*
22 *Datur etiam sequestrum aliud parte citata, & quomodo.*
23 *Traditur etiam subdelegationis instrumentum, pro fructib. liquidandis, & quo pacto.*
24 *Quomodo detur absolutio ab his censuris.*
25 *Intrusus in petitorio non auditur, nisi satisfecerit de his, in quib. fuit in possessorio condemnatus.*
26 *In his Signatura non rescribit, nisi cum clausula (Parito Breui, & iudicato.)*
27 *Hæc excommunicatio etiam pro incerta summa fructuum non liquidatorum publicatur, & quando.*
28 *Licet canonici sint singulariter moniti, & nominati, nõ propterea cõtra eos tãquam singulares excõmunicatio cõceditur, & quare. Et quãdo cõtra eos tanquã singulares excõmunicatio cõcedatur.*
29 *Capitulum quando liberetur per intrusi nominationem.*
30 *Ab aliis censuris, aliquib. exceptis, A. C. absoluit ad cautelam, ad effectum agendi.*
31 *A censuris latis in curia non datur absolutio, nisi causa cognita.*
32 *An declaratoria rite feratur non præcedente sententia.*
33 *In essequutiuis regulariter dilationes ad partes non conceduntur.*
34 *Hoc seruatur in reo volente exequutionem Breuis impedire, secus in agente.*
35 *Tutius est in his causis commissionem impetrare, & quare.*
36 *Commissione superueniente A.C. remissoriam in hoc casu etiam reo concedere potest.*
Et aliqua alia de remissoriis.
37 *Iudex remissoriæ est tantum merus exequutor, & articulos admittere nequit.*
38 *Articuli dandi sunt in Curia, & ibi admitti, & illos dans debet ab illis de partibus esse instructus.*
39 *Quædam alia de remissoriis.*

Quæ

40 *Quæ dilationes ad probãdum, & quæ ad reprobandum cõcedũtur.*
41 *Pendente termino remißoria, officium Iudicis quoad expeditionem causæ, conquiescit.*
42 *Exequutio litterarum remißorialium, & compulsorialium consueuit committi personæ in dignitate Ecclesiastica constituta, licet hoc necessarium non videatur.*
Iudex remißorialis non potest alium iudicem subdelegare.
43 *A C. Compulsoriales litteras in principio litis absque partis citatione decernit, & parte citata in quacunque parte iudicij.*
44 *Differentia inter compulsoriales generales, & speciales.*
45 *Remißoria non datur pro instrumentis producendis, secus pro signis, & sigillis recognoscendis.*
46 *Si instrumenta à iudice remißoriæ reciperetur, probarent.*
47 *Terminus, qui præfigitur in remißoria, intelligitur tam quoad receptionem iuramentorum, quam examen testium.*
48 *Non sufficit testes producere infra tempus præfixum, nisi etiam in termino examinentur.*
Secus ex æquitate, & quando.
Quando deneganda sit remißoria.
49 *Termini, qui seruantur pro parte rei conuenti, sunt diuersi à terminis ab actore seruandis.*
50 *Differentia inter iudicem, & exequutorem.*
51 *Referuntur aliqua de simpliciter intruso, ac intruso lite pendente.*
42 *Oris aperitio quando necessaria sit contra decretum irritans.*
53 *Quomodo sit pronunciandum contra tenorem Breuis.*

1 IN processu exequutionis Breuis Apostolici, in primis præsentatur Auditori Cameræ ipsummet Breue clausum, & sigillatum, quod ab eo aperitur, eoque aperto pro verificatione clausulæ (Constito) in Breui appositæ, ac aliorum de necessitate verificandorum testes inducuntur, & de mandato Iudicis per Notarium examinantur, citatis tamen prius omnibus interesse habentibus per contradictas, siue edictum publicum iuxta temporis qualitatem. Quorum depositionib. Iudici exhibitis, si iudici ipsi requisita in Breui, saltem ad effectum decernendi monitorium, sufficienter verificari videbitur, monitorium decernit iuxta formas, quas inferius postremo libro posuimus.

Aduerte autem Breuia huiusmodi in duplici forma expediri, Vna dicitur ad fauorem litterarum Apostolicarum sub plumbo per prouisum Apostolicum iam expeditarum: & tunc mandatum de immittendo prouisum Apostolicum in possessionem vna cum monitorio contra intrusum in beneficio traditur. Altera vero forma ad ca-

piendum poſſeſſionem nomine Cam. Apoſt. & conſignandum eandem commiſſario,ſeu eius procuratori per ipſum retinendam, donec pars,cui gratia eſt facta,litteras ſub plumbo expediuerit. Quorum quidem Breuium formulas infra libro vltimò habebis.

Animaduerte tamen,quod in monitoriorum huiuſmodi expeditione ſemper apponitur clauſula(Alioquin,&c.)quia licet in Breui dicatur, Contradictores quoſcunq; per cenſuras Eccleſiaſticas appellatione poſtpoſita compeſcen.intelligendum eſt de his,qui contradicere velint ſine cauſa,& facto.Si vero contradicerent de iure, & iuſtã allegarent cauſam,vt puta aliam collationẽ priorem;A. C. tanquam exequutor compeſcere illos non poſſet,niſi prout iuſtitia ſuadet,iuxta tex.in c.licet Epiſcopus,de præb.lib.6.gl.in d.c.pro il-
3 lorum,eod.tit.in decret.Aduerte etiam,quod in monitorium huiuſmodi expeditione aliqui Notarij clauſulam(ſi ſe fore grauatos ſenſerint) apponente conſueuerunt : quia per illa verba conceditur parti aduerſæ,quod non exequutiue,ſed ordinarie procedatur: reo enim comparente alia monitoria ad ſimplicem citationẽ reſoluuntur,vt per Rip.qui late ſcribit in l.de pupillo,§.meminiſſe,nu.20.& ſequen.de nou.oper.nunciat.Secus ſi apponatur clauſula(Alioquin. &c.)quam in monitorijs huiuſmodi infra,lib.4. deſcriptis expreſſimus,& quam in negotio prædicto exequutiuo magis conuenientẽ cenſui: quia ea fiunt præcedente cauſæ cognitione,& mandatur aliquid fiere ſub pæna excommunicationis,cum clauſula,quod in euentum non paritionis,ex nunc prout ex tunc procedetur ad cenſuras, moniti cõtumacia,vel abſentia non obſtante:nec apponi conſueuit clauſula(ſi ſenſerit ſe grauatum)vt ſupra dixi,proceditur ad declaratoriã ſine aliqua alia reintegratione,vt per dec.Pereg.260.lib.2. incip.in cauſa Egitan.Parochialis, licet Signatura hodie aliter ſen. ſerit ſcilicet monitoria hæc contra intruſos non niſi cum clauſula illa(ſi ſenſerit ſe grauatum) decernenda , & concedenda fore . Hæc monitoria contra quoſcunquæ intruſos cum adhibitione cauſæ cognitionis, vt dictum eſt præcedente generali citatione per contradictas,ſiue edictum publicum contra quoſcunq; intereſſe purantes decernuntur:quę citatio cum contradictores ſint incerti,valide fieri poteſt,iux.l.ſi eo tẽpore,C.de remiſſ.pign.& l.1.ad fin.ff.de vent.
4 inſpi.Monitorij exequutione in partibus facta , & in actis Notarij reproducta, ſi intruſus, vel alius monitus , ſeu eius procurator in termino comparuerit,& per curſorem , vt moris eſt , perſonaliter, ſin autem per contradictas , ſeu edictum publicum præcedente debita decreti iudicis annotatione , citatur (ad dicendum contra litteras Apoſtolicas in forma Breuis expeditas , ac monitoriales

pro illarum exequutione decretas, exequutas, & reproductas, iuraque producta, & repetita, videndumq; iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit.) His peractis pro Breuis verifica-
5 tione articuli, siue materiæ exhibentur, & parte ad dicendum contra articulos, siue materias in forma, quam supra in primo libro videbis, citata: præuia iuramentorum testium receptione, testes ipsi debito tempore examinantur, & reperiuntur.

6 Nota tamē, quod in huiusmodi negocio Breuis exequutionis, vt plurimum trina testium examinatio requiritur. Prima, quando testes monitorium decernendi causa examinantur, vt supra in principio huius capitis diximus. Et tunc citantur per contradictas, siue edictum publicum omnes interesse putantes (ad videndum summarie examinari testes pro verificatione contentorum in Breui) Secunda, quando Capitulum est monitum, siue intrusus, & comparere vel parere negligit; & tunc post reproductum monitorium exequutum, & partem (ad dicendum contra) citatam, vt paulò supra dicebamus, citatur reus ad videndum examinari, &c. & repetūtur testes illi, qui se primo ante monitorij decretum examinarāt, vel alij de nouo inducuntur. Tertia, qn̄ ante sententiæ declaratoriæ prolationem, post factam vltimo dictam repitionem, siue examen testium in rei contumaciam, comparet deinde certus contradictor, & testes citato ipso contradictore repeti postulat: quia interrogatoria dare vult: & tunc iudex ex benignitate potius, quam iuris dispositione, sumptibus tñ petentis (quia in termino ei assignato comparere debebat) illos denuo, quatenus illorum copia haberi possit, repeti mandat, iuxta decis. Peregrin. 281. In vna Romana Dominorum de Picchis, lib. 2. Post hæc seruatis quatuor terminis in huiusmodi exequutiuo negotio de stylo Curiæ seruari solitis; qui in vtroq; ex antedictis casibus semper seruatur. (Ad docendum scilicet se paruisse litteris Apostolicis in forma Breuis expeditis, vna cum monitorialibus in illarum exequutionem decretis, & in actis iudicialiter reproductis, primo, pro prima; deinde secundo pro secunda; successiue tertio pro tertia; & demum quarto pro quarta, & superabundanti dilatione) vno videlicet post alium legitime seruatis, præuiaque iurium recognitione, quæ omnino ante sententiam præcedere debent, ad hoc vt ea debite exequantur, vt in l. instrumentum C. de
8 prob. Moder. de concl. 1294. nu. 4. Citatur pars ad videndum deferri iuramentum in supplemētum plenę probationis, quatenus opus sit absolui infrascriptum instantem ad effectum &c. nec non conclu-
9 dendum, concludiq; videndum, & audiendum sententiam declaratoriam ad primam diem, vel per totam, si personaliter fiat; In-

Instante

ſtante Ill.D.Iulio Moterentio S.D.N.Papæ, & Reu.Cameræ Apoſtolicæ generali Cōmiſſario,& N.prouiſo pro ſuo intereſſe.Si procedes nomine Cameræ adhibebis Cōmiſſarium, vt ſupra ſin minus ad Inſtantiam D.N.prouiſi Apoſtolici vti principalis,vel eius procuratores dumtaxat at mox deſignabis Notarium hoc pacto dict. Octauianus Bettus eſt Notarius. Et ſic qn̄ monitorium decretū eſt nomine Cameræ, quo nomine quando Breue ante litteras ſub plūdo expeditur,ſemper decernitur, requiritur neceſſario quod termini omnes ſeruentur ſub nomine d.Commiſſarij, & N. prouiſi pro
11 ſuo intereſſe.Et quoniam Commiſſarius eſt alijs præpeditus negotijs,ad inſtantiam prouiſi eum audeuntis,& rogantis, eundemmet prouiſum,vel alium procuratorem ſubſtituit,qui ipſius Commiſſarij vice in terminorum ſeruatione comparet: ſecus nulliter procederetur. Verum ſi ob incuriam,vel obliuionem partis,ſeu ſubſtitutorum hæc facta non fuerit modo non ſit lata ſententia, ne ab initio terminos omnes ſeruare iterum ſit neceſſe, Cōmiſſarius ſubſtitutionem huiuſmodi cum ratificatione hactenus geſtorū facit per quam ratificationem acta facta cōualidantur:ratificatio enim tollit allegationem nullitatis,vt probatur per l.fi.C.ad Maced. & l.li-
12 cet C.de iudicis. Antequam ſententiam exemplum deſcribam,Notario,qui eſt oculus Iudicis,conſulo, vt animaduertat ſi monitoriū fuerit perſonaliter exequutum,alias enim exequutio non eſſet valida, nec ſufficit ad declarationem incurſus cenſurarum Rot.deciſ. vnica de fer.in nou.Caſſad.dec.2.de penſ.& fuit etiam reſolutum in vna nullius ſpolij coram bo.mem. Aldobrandino 15. Febr. 1557. Gom.ſuper reg.dec.249.nam in his, quæ magni ſunt præiudicij,vt puta priuationis,& excōicationis,certa non autem præſumpta ſciētia requiritur,ad ſuperius citatum in c.11.præſentis lib.n.11. præſertim,quia ſententia vltra dictas cenſuras continet etiam pœnam priuationis,& alias pœnas in Breui contētas.Ad hoc igitur,vt quis priuetur iure ſuo ſcientia debet eſſe certa,& indubitata, Put.dec.6. de prob.Card.in Clem.1.§.certum,in 5.quæſt.de conceſſ.præbend. in alijs vero non ita præiudicialibus (ſi de alio præiudicio agitur) ſufficit præſumpta ſcientia,vt per Bar.in l.qui Romę,§.duo fratres nu.14.de verb.oblig.Pariſ.conſ.12.nu.18.lib.2. Dec. conſ.327.in fi.& conſ.583.in princ.de com.atteſtatur.Cagn.in l.2.nu.124.C.de reſcin.vend.contraria loquuntur ad effectum excommunicationis,
13 vel pœnæ,vt per Crauett.conſ.193.nu.8.Ea enim,quæ ſuperius dicuntur videlicet non procedi ad cenſuras,niſi cū monitorio perſonaliter exequuto,ex ſupradictis limitātur,niſi forte poſt monitorij exequutionem,domi dimiſſa copia,factā, fuiſſet per monitū procurator

14 rator specialiter ad illam causam constitutus: secus si generatim ad omnes lites antea constitutus fuisset;ita vt supra relatū est, passim in tribunali obseruatum fuisse vidi. Sed si in actu exequutionis, seu intimationis monitorij monitus protestatur contra eū nō procedi,nisi D Roderico Comicino in Ro.Cur.& suo procuratore citato,ex benignitate tantum Iudicis, siue agentis procurator ille nominatus citatur.Non tenetur enim aliter agens eū citare,verū debet ipse moniti procurator cum mandato legitimo in actis Notarij causæ comparere illudq;exhibere,& protestari,quod nihil in causa fiat nisi se in quolibet actu citato,vt supra posuimus in c.3. præsen-
15 tis libri. *Quod tamen intrusus comparens ante sententiā declaratoriā semper audiatur,locū non habet in monitoriis decretis vigore Breuis habentis clausulā,constito summarie,& extraiudicialiter, quæ de sui natura importat,vt iudex extra ordinem præcipiat, & tū cū sit parendū eius litteris Bart.in l.nec quicquā.§.vbi decretū, il secondo,nu.11.ff.de offic.proc. & leg.intrusus enim contumax,excommunicatus,& declaratus non auditur,nisi dimissa possessione, restitutis fructibus,& expensis.Cū iudex vigore Breuis, & causa cognita intrusum condemnauerit,illius exequtio non est amplius,vt tenuit Rota in decisione Palæotti 531.lib.3 nu.2. diuers.* In verificatione autem clausulæ (constito) in tribunali Auditoris Cameræ seruatū fuit,& quotidie passim seruatur,probationē testium de publica voce,& fama deponētium sufficere,quia in his possessoriis iudicijs publica vox,& fama plena probatio est,ad not.in l.1.C.quor. bonor.Pedemon.dec.99.nu.37. Licet Rota, vt pluries audiui, alias censuerit semiplenis hisce probationib.pro verificatione obitus illius,per quem beneficiū vacauit,standū non esse, quia cū hoc præcipuum sit impetrantis fundamentum,plene probandum est,vt per Crescen.dec.205.in fin.impugnan.regulam Cassad.8.de verborum sign.Semiplenæ autem probationi acquiescere deberemus, quando essemus vltra montes, vel in causa difficilis probationis, vel tantum de obitu in genere.Put.dec.171.lib.3.num.4.non autem debitu ipso,tempore,& persona,quæ obijt tractaretur, vt per eundem Puteum dec.266.eodem lib.nu.4. vtroque tamen casu Auditor Cam. in hoc iudicio semper stetit hisce semiplenis probationibus,tanquā in causa summaria,tā quoad solemnitates iudicij, quā quoad probationes,vt tenet,Bar.in l.3.§.causæ in fin.ff.de Carb.edic. Vbi dicitur,quod ista est causa summaria, quia dantur breuiores dilationes,vt per eundem Bart.in l.si quis à liberis.§.si quis ex his. ff. de lib.agnosc.Abb.in c.dudum. il.2.nu.28.de elect.Rot.dec.25.nu.5. de appell.in antiq.In his igitur causis summarijs leuiores probationes

habentur

habentur pro plenis probationib. Ex prædictis rationib. Locatenentes, qui pro tempore fuerunt A.C. arbitrati fuerunt, has semiplenas probationes pro sufficientib. probationib. reputari, & licet, vt dictum est, in hoc iudicio exequutionis Breuis, cum illud comparetur interdicto adipiscendæ, semiplena probatio sufficiat, Bart. in l. Iudices, nu. 3. C. de Iudicijs. Rol. conf. 50. nu. 10. lib. 2. attamen si ista semiplena probatio resultaret ex dicto vnius tantum testis non esset attendenda, Roland. dict. conf 5. nu. 16. Secundum autem extremum nedum A.C. verum etiam Rota censuit sufficienter probari per leuiores probationes; Anton. Aug. dec. 243. lib. 3. & quod Rota non soleat exigere multum ex actas probationes, sed contentatur solum de semiplena probatione, in vna Regien. Parochialis, coram Chisanen. in diuer. 162. ratio ibi affertur, quia non agitur principaliter de veritate contentorum in Breui ad gratiam canonizãdam, sed incidenter ad effectum remou. intrusum ne cum peccato percipiat fructus quo casu sufficit semiplena probatio. Agid. decis. 99. Paris. conf. 13. nu. 22. lib. 1. & quod substentatio litis sufficiat cum alio adminiculo, vt in vna Crem. Parochialis Sancti de Regazolis, contra d. Petrum Bassanum coram Capitaq. Non te fugiat insuper,
16 quod quando datur Breue ad fauorem literarum prouisionis, cum clausula (si, & postquam litteræ Apostolica exhibitæ fuerint) quamuis non defuerint, qui in Bræuis eiusmodi exequutione litterarum prouisionis narratiuam de necessitate verificandã fore asseruerint; puta fructuum valorem, & impetrantis habilitates, tamen de stylo tribunalis A.C. à Rota comprobato sufficit, clausulam, constito, in Breui expressam verificare, & litteras Apostolicas producere, & sic de facto exhibere prouisionem factam fuisse, vt inferius probabimus, quia in hoc iudicio non agitur vigore litterarum, in quibus
17 præmissa narrãtur, sed Breuis in quo de prędictis nullũ prorsus verbum, sed solum prouisio iam facta, & litteræ expeditæ narrãtur, quæ narratiua in hoc, vt dixi, sufficit si de facto verificetur. Breue enim verificatum circa clausulam, constito, exequutioni demandandum est absq vlteriori verificatione. In ista autem verificatione Iudex dicitur mixtus, in alijs vero merus est exequutor cum mera exequutio cõmittatur sine aliqua parte Iudicis, vt in terminis per Anch. conf. 297. nu. 7. ver. solũ enim Papæ, nu. 8. ver. & sic meram sibi exequutionem, sequitur pro solemni Fel. in c. fin. nu. 13. ver. item amplia, de præsump. & in c. si constiterit in 5. de accusat. Aliorum vero in breui narratorum, vt dictum est, verificatio nõ requiritur, sed solum eius quod est positum in forma mandati, sub dicta clausula, constito, vt per eundem Anch. eod. cons. Fely. in d. cap. fi. num. 25.

Palæot.

Palzot.decis.487.incip.prætendebatur, & alias fuisse resolutum, 18 testatur moder. Perusin. in tract. de attent. par. c. 4. in præfat. num. 47. His positis, sententiæ declaratoriæ formulam subijcio Per hanc nostram declaratoriam sententiam, quam de iuris peritorum consilio pro tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes ferimus in his scriptis in causa, & causis vertentibus coram nobis inter Ill. D Iulium Monterentium Cameræ Apostolicæ generalem Commissarium, & A. prouisum Apostolicum pro suo interesse illi adhærentem agentes ex vna, & B. intrusum in beneficio N. de quo eidem d. A. auctoritate Apostolica prouisum, seu prouideri concessum fuit, super dimissione, & relaxatione possessionis, & fructuum dicti beneficij, rebusq; alijs reum conuentum partibus ex altera, Dicimus pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus prædictum B. Excommunicationis, aliasq; Ecclesiasticas sententias censuras, & pęnas in litteris Apostolicis in forma Breuis sibi intimatis contētas, ob illarum non paritionē, ac eiusdem beneficij non dimissionē, fructuumq; perceptorum, & qui percipi potuerūt, ac in futurum vsq; in diem realis dimissionis prædictæ decurrendorū nō restitutionē, dānabiliter incidisse, & incurrisse: ipsumq; sic excōicatum, & declaratum publice denunciandum, & ab omnibus Christifidelibus arctius euitādum, litterasq; declaratorias desuper opportunas decernendas, & concedendas fore, & esse, prout declaramus, euitari mandamus, ac decernimus, & concedimus, ipsumq; in expensis coram nobis legitime factis condemnamus, quarū taxationem, & fructuum liquidationem nobis, vel cui de iure in posterum reseruamus. omni meliori modo, & c. Hæc contra particularē intrusum sententia fertur. Sed si contra Capitulū, Vniuersitatē, aut Collegiū, vel his similia pronunciandum est causa publicum aliquod scandalum euitandi, non fulminantur statim censuræ, sed fertur sententia modo supra designato his mutatis, prædictos BB. canonicos, Capitulū, Vniuersitatem, vel Collegium, nisi infra quindecim dies à d e intimationis præsentis nostræ sententiæ, seu instrumenti eis facien. cōputandos realiter, & cum effectu sententiæ ipsi paruerint, ex nunc, prout ex tunc suspensionis à diuinis interdicti, ingressus Ecclesiæ, aliasq; Ecclesiasticas censuras, & pœnas in eisdem litteris contētas ob illarum non paritionem, possessionis, & fructuum non traditionē & consignationem dānabiliter incidisse, & incurrisse. Verum quia in Breuibus eiusmodi, præter Ecclesiasticas censuras, inest pœna priuationis beneficiorum, vt supra dictum est, ea stante, quandoq; beneficia rei conuenti certo modo impetrantur, sed male etenim hæc sententia non bene priuat; quia sic condemnatus, si postea absol-

absoluatur per absolutionem in pristinum restituitur,& consequenter priuatio nulla redditur. Idcirco Iudicem minime errasse arbitror, si in hac sententia priuationis huiusmodi pęnam omitteret, præsertim dum contra Capitulum,& canonicos agitur, vt dictum est;cum rationi consentaneum esse non videatur, canonicos pro re ad Capitulum in communi pertinente eorum proprijs beneficijs, vti singulares,& proprias personas priuari. Sicut dicimus de sentẽtia lata contra Vniuersitatem,& homines tanquã occupatores castri; quæ non exequitur contra possessores rerum particulariũ,Fab. dec.44.Gom.in dec.309.de dol.& contu. debitum enim vniuersitatis non dicitur debitum singulorum, de per se singulariter conside-
20 ratum,vt in l.sicut,§.si quid vniuersitati, ff. quod cuiusq; vni.nom. Afflict.dec.400.num.2.Si vero reus conuentus per decem dies post publicationem cedulonis declaratoriæ nõ paret, cedulono eiusmodi publicato,& in actis Notarij causæ reportato citatur,ad videndum se aggrauari,& reaggrauari, vna cum inuocatione auxilij brachij secularis. In cuius citationis termino relaxatur brachium seculare,nisi ad primam diem cum intimatione. Formam illius vide in-
21 fra in postremo libro. Lata sententia, sequestrum etiam extra curiam,iuxta cle.1.de sequest.poss.absq;aliqua partis citatione cõceditur.Hoc ẽt in eodem libro inuenies. Conceditur quoq; interdum aliud sequestrum parte citata,in quo certi sequestratores deputan
22 tur,& citatur reus,ad videndum decerni,& concedi sequestrum super fructibus beneficiorũ N.& concordandum de sequestratore,seu sequestratoribus,alias vidẽdum per D.elegi,& deputari ex officio. Et tunc concedit iudex sequestrũ, in quo de partium consensu, vel ex officio aliquem sequestratorem deputat: per quẽ mandat beneficij percipi fructus,& sub sequestro retineri,consignandos ad omne mandatum Domini. De qua fructuum sequestratione post sententiam, vide Paris.cons.44. vol.1. per tot.& similiter quando sequestratio fructuũ, seu possessionis sit facienda per modũ prouisionis,vide eundẽ Paris.cons.41.n.3.li.1.Conceditur insuper post de-
23 claratoriam sententiam instrumentũ subdelegationis alicuius in partibus,qui fructus beneficij ab intruso perceptos liquidet: cuius exẽplar in vltimo libro descripsi. Pro quo obtinendo citatur pars ad videndũ subdelegari Iudices in partibus pro liquidandis fructibus beneficijs concordandum de illis, Notario,ac loco,ac loci loco,alias videndũ per dominum eligi,& deputari ex officio,& constituendũ procuratorem,qui dictæ liquidationi intersit,alias videndum decerni processum per affixionem ad valuas Ecclesiæ loci de-
24 putandi, &c. Et ab his censuris nullo modo absolutio datur, nisi

dimissa

25 dimissa benificij possessione, refectis expensis, & fructibus restitutis in quibus intrusus fuit cōdemnatus, vel facta obligatione de illos soluendo facta liquidatione. Quibus non peractis reus nō absoluitur, imo nec in petitorio auditur, prius quam doceat se paruisse in
26 possessorio, c. fi. de ord. cogn. Quod procedit ēt in hoc iudicio adipiscendę, in quo reconuentio in petitorio non admittitur, non terminato possessorio, vt per Menoc. in 4. rem. adipisc. num. 648. Et quod non admittatur dicta recōuentio, nisi prius refectis expensis, & restitutis fructibus indebite perceptis, vt supra dictum est, vide text. in c. conquerente, & c. grauis, de rest. spol. Abb. in c. fi. sub nu. 4. de ordin. cognit. Socin. cons. 12. nu. 5. lib. 1. tex. in l. acceptam, vbi Ang. num. 2. & 3. C. de vsur. & nisi præstita iuratoria cautione de parendo Sanctæ matris Ecclesiæ, & iudicis mandatis. Abb. in c. Apostolicæ, n. 10. de except. Et hinc est, quod Signatura non solet in his rescribere, nisi cum clausula, parito Breui, & iudicato, quæ idē importare videtur, præsertim cum condemnatus sit excommunicatus, & consequenter agere non potest, c. intelleximus, vbi Decius nu. 6. de iudicijs, quod intellige, nisi de nullitate censurarum constaret, Put. dec. 41. lib. 1. nu. 2. Rota in vna Segobien. operariæ 27. Iunij 1597. corā Illustrissimo D. Cardinali Pāphilio, tunc Rotæ Auditore, quia tunc causa cognita, & bene examinata datur absolutio, vt per Caputaq. in causa Corduben. censurarum 24. Maij 1553. & alia corā Seraphino, die 12 Decembris 1579. Datur quoq; hæc excommuni
27 catio pro incerta quantitate, & fructibus adhuc non liquidatis, vt per Ach. I. decis. 1. de sent. excom. decis. 183. in nou. Tamen publicari nequit parte comparente, & offerente se paratum soluere facta illorum liquidatione, vt superius scripsimus lib. 1. c. 27. Si vero pro incerta quantitate fructuum, præuia illorum liquidatione, pro dictis censuris habendis instabis, debitis seruatis processibus tibi denegandæ non erunt, nisi forsan ex parte rei ab excessiua, & nimia illorum taxatione fuerit appellatum: quo casu hæ censuræ suspenduntur. l. siue pars. C. de dilat.

28 Et quoniam negotium censurarum multum habet ponderis, ne Notarij decipiantur à quibusdam curialibus, qui vti nimis auidi suas expeditiones celerius consequendi illas maiori, quam possunt celeritate à Iudice, & Notario extorquere curant, animaduertant ipsi Notarij, quod si contra Capitulum, & Canonicos tanquā contumaces, & inhobedientes ad censuras procedi contingat, licet plures ipsorum tanquam singulares Canonici nominati sint, si de re ad Capitulum pertinente tractatur, non propterea contra ipsos vti singulares, (illos proprijs nominando nominibus)

cen-

censuræ conceduntur ex supradictis,& ex decisio. Rot.315. de sent. excom.in antiq.quod intellige de his,quæ consistunt in iure; secus videtur dicendum de his quæ in facto consistunt,quia tunc cũ quolibet parere teneatur, ob non paritionem poterunt ipsi sic moniti tanquam singulariter singuli excommunicari,vt per Innoc. in cap. eam te.nu 9.& post eum Felyn.nu.13.de rescr. Gemin.in c. Roma. §.in vniuersitatẽ,nu 3.de sent.excom.in 6.pro intelligentia autem eorum,quæ in iure,& quæ in facto consistere dicantur ad eos recurre,à quibus omnia latissime explicantur.Et insuper animaduertant Notarij,quod quando sunt moniti Canonici,& Capitulum,contra quos passim hæc monitoria diriguntur ,cum, vt plurimum ad eos traditio possessionis pertineat,quatenus debeant immisisse A.pro uisum Apostolicum in possessionem beneficij,cum clausula, amoto quolibet detentore , Capitulum per intrusi nominationem non liberatur;cum apposita sit in Breui clausula absq; vitio spolij, & attentatorum,vt per Put.decis.17.lib.1. Ab alijs vero censuris extra
30 Curiam latis,non tamen ab ordinarijs ex causa residentiæ, visitationum,morum,correctionum,vel alia causa à Sacrosancto Tridentino Concilio prohibita, A. C. introducta coram eo appellationis causa,passim ad effectum agendi absoluere consueuit , Aug. lib.3. decis.131.præsertim si de nullitate dicatur,Put.dec.3.hoc tit.Am-
31 plius si appellatione pendente fuerit in partibus appellatum ; seu pendenti termino ad appellandum pignora reo conuento ablatæ fuerint data per appellantem idonea cautione de stando iuri,et iudicatum soluendo A.C.per particulare decretũ illa restitui mãdat. et mandatum de restituendo in forma solita concedit , et si appellans fuerit excõicatus;eum ad effectum agendi absoluit,iuxta dispositionem c.venerabilem,de exceptionibus , & redeundo ad articulum dictarum censurarum dicendum erit , quod reo à censuris in curia latis non nisi cum plena causæ cognitione , absolutio datur , vt supra ostensum fuit. Porro hæc declaratoria sententia ex quadã potius inueterata consuetudine,& stylo tribunalis,quam debita iuris dispositione sub superius expressa forma ferri videtur.Quia,antequam ad declaratoriam incursus censurarum deueniatur requiritur primo,quod censuræ sint fulminatæ, aut in Breui,aut litteris monitorialibus,vt per Peregrin.in vna Abricen. seu Aloricen.nullitatis pensionis bo.me.Ill.Card.Carpen.dec 258 Vbi autem apponitur pęna excommunicationis, non sunt ipso facto excommunicati,sed veniunt excommunicandi : est enim illa pœna,quædam comminatio , nisi aliud ex coniecturis appareat , dicit Abb. in cap. ex rescripto,nu.11.de locato, & conducto. Cum ergo in Breui non

sint

sint censuræ fulminatæ, sed dumtaxat comminatæ, opus est, quod antequam quis declaretur, contra eum excommunicationis sententia præcedat, videlicet verbum, excommunicamus, &c. Et postmodum ad declaratoriam procedatur. Et quod excommunicationis, vel suspensionis sententia non sit ferenda, nisi canonica monitione vt supra præmissa, & nisi pro contumacia, siue inobedientia, aut non paritione, attestatur Abb. in c. reprehensibilis. n. 1. & 3. de appell. Declaratoria autem non est proprie excommunicatio, sed solummodo excommunicationis, aut alterius censuræ incursæ denunciatio, & publicatio. Et si quis diceret, quod in eodem tribunali à multis annis citra, ita fuerit obseruatum responderi posset, quod hoc fuit ante Concilium, & bene; quia ante Concilij publicationem monitoria, citationes, & similia expediebantur cum clausula, sub pęna excommunicationis, quam e xnunc, prout ex tunc contra inobedientes ferimus in his scriptis. Quæ clausula post Concilium Tridentinum sublata fuit: & sic, propter illa verba, excommunicatio præcessisse videbatur, & consequenter ad declaratoriã sub præscripta forma bene poterat procedi. Verum prædicta ex abundanti dicta sint, cum minime sint immutanda, quę antiquam habuerunt consuetudinem argum. l. minime. ff. de legi. et præsertim in Tribunali prædicto in quo longus, et diuturnus vsus causarum, tam in ordinando, quam decidendo pro lege habetur, faciunt ea, quæ
33 solent allegari de efficacia styli, per doct. in cap. fin. de consuetud. et in cap. ex litteris, de constit. et cap. 11. de præbend. in 6. Et licet legibus, non autem exemplis iudicandum sit, vt in l. nemo. C. de senten. cum simil. Bursat. consil. 56. num. 5. Tamen quando apparent exempla plurium, & publicarum personarum; tunc exemplis est iudicandum, ad not. in cap. quoniam, de iure iuran. Exempla enim reddunt rem clariorem, l. prætor, §. videamus. de coll. bon. Super hoc articulo exequutionis Breuis est aduertendum, quod licet regulariter in exequutiuis non dentur dilationes ad partes, vt per Aug. lib. 3. decis. 577. tamen id vidi
34 seruari, et locum habere, quoad reum volentem exequutionem Breuis impedire: non autem quoad actorem, cur passim remisso-
35 ria conceditur. Tutius tamen arbitror commissionem impetrare, quæ passim à Signatura conceditur cum clausula, arbitrio Iudicis; quia cum A. C. sit Iudex delegatus, et exequutor Breuis, ordinaria iurisdictio cessare videtur, vt in c. studuisti, de offic. leg. et cap. sanè, de offic. deleg. et ob id absq; commissione eiusmodi dubium oriri possit, an remissoria concedenda sit. Crederem tamen,
36 remissoriam etiam reo, qui illam incontinenti peteret, dandam fo

re,quia in iudicijs æqualitas ſemper eſt ſeruanda, vt habetur in c. 1.de re iud.in 6.& in ſign.Hyp.de Marſ.168.alios citan. vbi etiam ad relatum propoſitum habetur quod ſtante ſtatuto, quod reus nõ poſſit opponere aliquam exceptionem, vel defenſionem contra inſtrum.vel eius exequutionem ſi actor, qui petit exequutionẽ inſtrumenti liquidi habuerit aliquam dilationẽ ad probandum, & liquidandum,tunc durante tali dilatione, poterit ſimiliter reus reprobare,& allegare contra ipſam liquidationem & illam cõcernentia, non obſtante dicto ſtatuto.Et quia etiam licet A.C.ſit, vt dixi, Iudex exequutor, tamen litteras remiſſoriales decernendo videtur
37 aſſumere prout cũ effectu aſſumit partes iudicis, vt infra dicemus. Addo vlterius,quod Iudex remiſſoriæ eſt merus exequutor nec poteſt articulos admittere. Quare non auditur ad exequutionem Breuis agens,dum ad probandam beneficij valorem, aut aliquid aliud ſibi incumbens,informatione de partibus pro articulis formandis indigere,& idcirco in partibus articulos dare velle dicit; cum illi in Curia dandi ſint,vt Iudex cognoſcat,an ſint admittendi, vel ne,
38 non autem in partibus à Iudice remiſſoriæ;cum id ad ipſum pertinere non videatur,Fel.in c.cauſam,n.3.de Teſti Io.Paul.Thol.dec. 2.Pereg.dec.255.in fi.lib.2.Et propterea illos dãs debet à perſonis de partibus optime eſſe inſtructus ante illorũ dationem. Secus procedit in inſtrumento ſubdelegationis pro fructibus liquidandis, vt per Ant.Aug.in epit.de remiſſor.nu.14.(Hæc quoq; de Remiſſorijs viſa ſunt addere.) Vbi ſumus in eadem prouincia,infra tamen duas dietas, eſt in facultate Iudicis, vt vel inuitos faciat coram ſe teſtes exhiberi,per l.ſi quando. C.de fid. inſtrum. vel vt committat examen in loco ipſorum reſidentiæ. Tunc enim propter aliquam ſuſpicionem,vel magnitudinem cauſæ, poteſt Iudex arbitrio ſuo illos coram ſe euocare ſumptibus producentis,vt per Abb.in c.cum cauſam. de Teſtib.& atteſtatio.nu.22.& in c.ſtatutum.prope fin.l.6.de reſcript.Bar.& Bal.in quoniam.de Teſtĩ. Vbi autẽ teſtes ſunt extra prouinciam,non debent arctari ad veniendum perſonaliter ad Curiam,ſed Iudex cauſæ per eius litteras remiſſoriales mandat Iudici teſtium,vt eos examinet,& eorum atteſtationes clauſas mittat, reſcribendo quanta ſit eis fides adhibenda,Abb.in cap.conſtitutus. nu.5.de fideiuſſoribus præſertim quando ſumus,vt dixi, in longinquis partib.in d.c.cum cauſam,de Teſt. & in l.ſi quis ex litigatoribus.ff.quemadmo.teſta.aperi.Inno.in c.quoniam contra. de prob. Præmiſſa autem proxime relata non ita procedunt in cauſis criminalib.in quibus examen teſtium committi non debet,etiam ſi eſſemus in longinquis partibus; ſed ſunt iſti teſtes euocandi ad Curiam,

riam,

giam,& examinandi in præsentia Iudicis, vt in auth. apud eloquentissimum C.de fid.instrum.vbi Cyn.& Abb.d.cap. cum causam nu. 22.& Authen.de Testi.§.& quoniam,& de hoc vide glos.in clemen. vnica de off. deleg. & extra de iud.c.at si Clerici. Intellige tamen, quo ad testes Iudici,& illius iurisdictioni subiectos,qui ad veniendũ cogi possunt; secus quo ad alios testes,qui cogi non possunt ad veniendum ad Romanam Curiam; tunc enim siue testes examinandi sunt pro ad excusationẽ delicti,siue pro actore ad veritatem eruendam,vtroque casu seruantur ea, quæ superius dicta sunt in causa ciuili,vt per Gemes.dec.226. & Clarum in eius practica crim. in §. fin. l. 5. quæst.26. per tot.Aduertat tamen Notarius deputatus ad scribendum,quod dum iuramenta,& examen testium recipit,ea recipiat præcedente mandato Iudicis exequutoris, quia tunc vbicunq; reperiantur,& scribantur,siue in absentia Iudicis, inter acta iudicii reputantur,& valent: quia reputantur tanquam facta corã ipso Iudice,ex quo ipsius mandato facta sunt,Paul.de Castr.in l.vinum,nu.3 ff.si cert.pet.Abb.in c.quoniam contra, de prob.nu.29. in fin.Et si secus fieret, licet Notarius attestatur sibi iniuctum fuis-
39 se à Iudice,cum factum de præterito attestatur,ei nõ creditur,Afflict.decis.317.nu.3.Consueuit A.C.dilationem ad probandũ duorum mensium, vel alias habita distantiæ loci ratione concedere; quod tempus regulariter à die consignationis portitori factæ currere incipit,vt in vna Caputaq.Pensionis,coram Oradino 20. Decembris 1560.& alteri parti, aduersus quam remissoriæ litteræ conceduntur aliam semper breuiorẽ dilationem impartiri,puta vnius mensis ad reprobandum,si reprobare voluerit personas ex aduerso inductorum testium,eorumq; depositiones, ac ad probandum ei competentes exceptiones,& amplius dilationes ad probantis, vel reprobantis instantiam arbitrio suo prorogare, & seu nouam dilationem concedere præmissa partis citatione ad viden. prorogare, seu nouum terminum concedi,quia cum stylus A.C.sit,ad probandum prorogationes concedere, ne probationes pereant; pari ratione dicendum erit,si tamen causa fuerit ordinaria, reprobationis terminum prorogari posse: cum stylus in contrariũ non appareat, qui hoc impediat. Et licet testium reprobatio sit à iure permissa, vt in c.præsentium de testibus,tamen in iudicio exequutiuo, siue summario non videtur necessaria concessio dilationis reprobatoriæ,Afflict.decis.351.nu.4.& 6. & de his dilationibus, quæ conceduntur ad probandum, & reprobandum,Vide Innoc.in c.licet dilectus,de Test. & attestationib. Et attende,quod quamuis, pendente remissoriæ termino,Iudicis officium conquiescat,vt in d.l. siue

pars, superius allegata; tamen si pars interim compulsoriales generales petit, potest Iudex ipse illas concedere, Put. decis. 3. de dilat. Ratio, quia actus iste non ad expeditionem causæ, sed ad iudicij prosequutionem tantum tendit: & proxime dicta in causæ expeditione, non autem in illius prosequutione locum habent. Idem di-
40 co in testibus, qui pendente remissoriæ termino possunt in Curia examinari, Aug. lib. 3. decis. 403. Remissoria autem in prima, & secunda instantia in beneficialibus non datur, nisi constet de fumo, ac facta obligatione per petentem de stando vnicæ sententiæ, vt per Vestr. in lib. 6. de remiss. ad partes, & illius processu, nu. 2. vers. vsu quoque receptum. Vbi etiam habes, quomodo, & quo ad quos testes in causis criminalibus concedenda sit, eod. tit. in annot. Crauet. num. 16. & 17. In prophanis autem datur, quando est releuans, licet non constet de fumo, Caputaq. dec. 68. lib. 3. & in vna Cæsaraugustana decimarum coram Oradino, 29. Ianuarij 1557. (de his reimissorij conceden. in causis criminalibus habes late per Iac. Philipp. Por. in 4. conclus. eo. tit. lib. 4.) Litterarum autem remissoria-
41 lium, & compulsorialium exequutio licet cuicunque Iudici Sedi Apostolicæ subdita committi possit, tamen regulariter personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ committi solet: quia talis persona Ecclesiastica potest compelli ad acceptandum c. pastoralis, & ibi, Abb. in pen. not. & in c. quod sedes, de offic. ord. nam non subdito inuito non potest causa delegari, sed volenti tantum, Bar. in l. & si prætor, ff. de off. eius, cui mand. est iurisd. Abb. in c. pastoralis, in 4 not. Delegatus autem à principe potest causam subdelegare vnicuiq; etiam suo superiori, & non subdito etiam inuito, vt per eundẽ in d. c. pastoralis in pen. not. & c. sane quia, de offic. deleg. Verum debet subdelegare personis in dignitate Ecclesiastica constitutis, quibus Papa solet delegare, vt per c. statutum, de rescr. lib. 6. alias subdelegatio non valet, vt per eundem Abb. in d. c. in fi. illius princ. de offic. deleg. Alex. cons. 77. col. 2. volum. 2. nisi tamen tantum nudum ministerium committeret, Clemen. 1. vbi glos. sing. de offic. deleg. Rot. decis. 392. in antiq. de rescript. Et quod examinatio testium in partibus commissa non possit alteri Iudici subdelegari, quia censetur electa industria personæ dicit Paul. Castrens. in l. Iudices, num. quinto, C. de fide instrumentor. Compulsoriales litteræ ab Auditore Cameræ in litis principio, parte non citata, Rot. decis. 42. de probat. in antiq. & etiam pendente lite in qua-
43 cunque iudicij parte, citata tamen parte, conceduntur. Hæc autem est inter compulsoriales generales, & speciales litte-
44 ras indifferentia. Hæc enim nunquam nisi parte citata, &

cum

cum termini præfixione relaxantur: quo pendente, Iudicis officium conquiescit, & ad causæ expeditionem procedi non potest, vt supra probaui; & deinde dantur prorogationes, vt in remissorijs, vt in vna Toletana de Gallebagna coram Vestrano, 18. Nouembris 1552. Illæ vero generales processum non retardant, & decernuntur etiam feriarum tempore, quamuis causa commissaria sit, Put. dec. 361. in fin. lib. 1. Redeundo igitur ad dictarum litterarum
45 remissorialium materiam. Dicendum erit, quod licet remissoria pro instrumentis producendi in causa ad Rom. Curiam deuoluta non detur, vt per Rot. dec. 218. de fid. instr. in nouis, datur tamen pro signis, sigillis, & Notarijs recognoscendis: & ratio, quæ ibi adducitur, est, quia illa sunt probanda per testes qnos secum adducere non poterat, nec tenebatur. Si tamen à Iudice remissoriali
46 non reciperentur, vtiq; fidem faceret, vt per Paris. conf. 15. lib. 4. nu 6. tutius tamen esset, ad tollendum causam dubitandi, impetrare commissionem, in qua committatur, quod decernatur remissoria tam super articulis, & receptione testium, quam etiam receptione instrumentorum, & iurium quorumcunq; quæ ad Romanam Curiã nequeunt transportari, & quæ vtraque pars duxerit producenda: eo enim casu ne dum ea, verum etiam quascunq; responsiones, & confessiones partes super articulis Iudex remissoria recipere valet; & ea omnia ab eo recipienda sunt, quibus causa instrui potest, vt per Rot. decis. 14. in vlt. de Testibus nu. 3. & seq & alias dec. 589. in antiq de probat. & testibus, & decis. 73. de Testibus, & remiss. in nou. In quo remissoriæ articulo non videtur silendum quod licet terminus vnius, vel duorum mensium, qui in ea præfigitur intelligatur præfixus, tam quo ad receptionem iuramentorum testium, quam illorum examen quia non sufficit, testes producere, nisi infra illud tempus examinentur, vt per citatos in eadem decis. 14. nu. 1. & seq. Tamen cum interdum accidit, quod propter multiplicitatem articulorum, & interrogatoriorum, vel difficultatẽ conducendi testes
49 ex pertibus longinquis, propter quæ euenit, quod productio, & receptio infra tempus impleri non potuit, ideo Rota de æquitate tenuit sufficere testes productos, & iuratus fuisse in tempore, licet examinatio postea facta fuerit, vt ibi in fin. Expleto autem examine, citabitur pars aduersa, siue illius procurator, ad videndum mandari collationari cum proprijs originalibus copiam eorundem testium, & ea, quæ collationanda sunt, & collationi huiusmodi interessendum, si voluerit, alias videndum eam fieri sine eius interuentu. Qua citatione facta, & in actis relata, præcedente Iudicis decreto, collatio fiet. Et demum præmissa alia citatione, ad

videndum super omnibus decretum,& auctoritatem Iudicis interponi,& mandari omnia in rotulo remissoriæ introcludi,sigillo Iudicis obsignari,& obsignatum ad Rom.Cur.& suum Iudicem, qui remisit,transmitti. Et idem dicendum,& faciendũ erit de dictis litteris cõpulsorijs,mutandis mutatis,ita, vt supra tradit Vestr.in lib. 6.sui tract. nu.10. In hoc autem articulo remissoriæ aduertendum esse censeo, quod si pars petens remissoriam potuit testes examinari facere hic in Curia,seu loco iudicij,& neglexit,& sic testes recesserunt,non potest petere remissoriam ad locum vbi sunt,vt per Paul. de Castr.in §.tutor.in fin.citatum per Afflict.dec.137.sub nu.4.vbi dicit,hoc esse menti tenendum.Hæc de remissorijs, & compulsorijs dicta sufficiant. Ad propositum exequutionis Breuis negotium redeamus.Si post Breuis exequutionem ex Commissarij parte petitã contingat prouisum Apostolicum litteras Apostolicas suæ prouisionis in forma gratiosa sub plumbo expedire,illis exhibitis,& præuia rei citatione,ad dicendum contra &c. & videndum decerni mãdatum de immittendo prouisum in possessione beneficij, de cuius possessione agitur,Iudex mandatum concedit modo, quem in vltimo libro descripsimus. Hæc addo. Supra relati quatuor termini,
49 quos in hoc exequutionis Breuis iudicio seruari dixi, non seruantur ex parte rei conuenti absolutoriam petentis, verum seruantur ad libellandum,articulãdum, & reliqui termini beneficialibus causis seruari soliti. Consolo tamen reo, vt in commissionem impetret,& illius vigore aduersario terminum aliquem breuem, & peremptorium substantialiũ loco,ad docendũ de suis iuribus,ac alias ad probandum quicquid vult,& potest præfigi,petat. Quo effluxo, & nihil,quod releuet,docto,Auditor Cameræ ad expeditionem causæ procedat, & sentẽtiam absolutoriam ab impetitis per agentem
50 in præsenti iudicio in rei fauorem ferat.Præmissis etiam addo differentiam inter exequutorem,& Iudicem.Quæ est,quod exequutor est ille, qui principaliter datur ad exequendum, & secundario ad coercendum. Iudex vero principaliter datur ad iudicandum inter contendentes,secundario ad exequendum,Abb.in c.fin.col.4.vers. sed tu attende,de præsumpt.& in c.pastoralis.§.quia vero,nu.3. de offic.deleg.Confirmatur præmissa ex illa clausula, quæ in Breui apponitur,videlicet contradictores,&c.quæ extenditur ad coertionẽ, non autem ad iurisdictionem,vt est gl in d.c.fin.quæ tamen intelligenda est,vt talis Iudex possit coercere illos, qui de facto, non autem,qui de iure se opponũt,vt supra retulimus.Hinc est, quod possessor beneficij,quem regulariter intrusum appellamus, non tenetur dimittere possessionem ad simplex mandatum exequutoris:

quia

quia in hoc potest resistere de iure, Staphil.in eius tract. de litteris gratiæ,& iustitiæ. Possessor autem nolens dimittere possessionem sine causæ cognitione,non dicitur indebite contradicere, cap.fin. de præben.& in c.super litteris, in fin. de rescript. Rebuff. in forma bonæ prouisionis,in verbo contradictores.Quis autem dicatur in-
51 trusus,habetur in decisione Rotæ 414. in antiquis, quod habens beneficium ab eo,qui titulum dare non potest,ille dicitur intrusus. Et reliqua de intrusione, vide Gig.in Epithoma de intruso,per totam Intrusus autem, lite pendente, nedum non potest impedire exequutionem sententiæ latæ contra primum rectorem,seu possessorem beneficij,sed etiam exequutio datur contra talem intrusum, Crescen.217.& dec.238.in fin.Achill.decis.2. De tertio. Caputaq. decis.287.lib.1.in manuscript.Couar pract. quæst. cap.15. num.7. *Amplius antequam ab hoc exequutionis breuis articulo recedam, & illi finem imponam hac pauca infrascripta refero; quod scilicet ea quæ superius diximus de sententia absolutoria pro reo obtinenda contra actorem, Iudex non ita de facili ad illius absolutionem deueniet, sed cum grano salis causa mature discussa, & omnibus rei circumstantijs consideratis, & demum non nisi præuio rescripto Sanctissimi, quoniam verificata clausula, constito de subreptione breuis dici non potest, cum paria sint narrata esse vera, vel de illorum falsitate, seu subreptione, & obreptione, dici non posse, vt tenuit Rota, coram R.P.D.Pamphilio, in vna Pampilonen. Archidiaconatus 19.Martij 1593. cui etiam absolutioni videtur obstare doctr.Ias. in l.qui condemnare, sub nu.4.ff.de re iudic.vbi habetur quod si Papa mandat alicui, vt aliquem excommunicet, non potest tamen absoluere, quamuis excõicatio, & absolutio in eadem conditione censentur, quia huic tanquam exequutori fit commissio ad certum articulum, allegat glos. in cap.cum inferior de maior. & obed & lõgius in hoc exequutionis articulo præsertim de exceptionibus admittendis, & non admittendis, cumque id mei instituti non sit, de his hactenus.*

DE EADEM EXEQVVTIONE BREVIS. Cap. VIII.

1 *Oris aperitio necessaria contra decretum irritans.*
2 *Secus non verificata clausula constito.*
3 *Quomodo sit pronunciandum contra breue.*
4 *Processus factus ad instan. prouisi Apostolici validus est, & quare.*

Vltra relata in prox.præced. cap. non videntur superflue
1 referenda, quod verificata clausula constito, de qua in breui, quia tunc illi se opponenti laudabilis est oris apertio contra decretum irritans,& clausulam sublatam &c.obtinenda à Sanctissimo D. N. in eius signatura, istæ enim duę clausulæ sic vnitæ claudent os iudici cognoscendi de defectu intentionis Papæ concedentis,& propterea necessaria est commissio. siue supplicatio,vt supra obtinenda, quæ aperiat os iudici super dicto defectu cognoscendi,& iudicandi, ut habetur in decisione Rotæ in vna Corduben.Portionis in infrascripta decisione citata, tamen non ita videtur dicendum in exequutione breuis,quod expediri solet constito de vacatione beneficij in mense reseruato,vel alio modo inducente reseruationem propter quam similia breuia conceę-
2 duntur, quia tunc clausula constito non verificata non videtur locum esse illius exequutioni,& consequenter Iudex ad rei conuenti instantiam puto,quod valide pronunciet non esse locum illius exe-
3 quutioni,& propterea cum à molestijs sibi illatis absoluendum fore,& esse, & huic artic. poterit applicari dec. Rotæ facta in causa Vicen.Beneficij inferius scripta,vsque adeo, quod si gratia non iustificetur decretum irritans tanquam accessorium non operatur aliquem effectu,& possessorem non priuat, vt tenuit Rota in vna Cusen.Cappellaniæ, die ven.26. Octob.1601. coram R.P.D. Rodien.& in alia Vicen.Beneficij tenoris infrascripti.

4 Silentio etiam non est inuoluendum in hac breuis exequutione, quod cum alias incontingentia facti in vna Gerunden. beneficij inter alia fuerit dubitatum in Rota de nullitate sententiæ A. C. latæ pro exequutione breuis impetrati nomine Cameræ,& Prouisi Apostolici sub prætextu, quod Commissarius Cameræ nunquam fuerit in causa citatus,vt coram R.P D.Litta, die Ven. 19. Aprilis 1602.in qua inter alia fuit per DD.resolutum nihil esse cum nomine Commissarij fuerit dumtaxat interpositum ad commodum prouisi Apostolici, qui fuit Franciscus Maza,de cuius principali interesse agebatur. Vnde satis est,quod ipse semper fuerit citatus glos. in l.de vnoquoque,vbi passim hoc not.dd. de re iudic. Idem etiam fuit resolutum in alia Aegitamen.beneficiorum,coram fel.rec.Clemente Octauo tunc Rotæ Auditore, 19.Ianuarij 1575.

R. P. D. PAMPHILIO

Vicen. Beneficij Sancti Martini,

Lunæ 25. Februarij 1600.

EPITOME.

Eiectus à possessione beneficij vigore sententiæ latæ in exequut. breuis non iustificati restituendus est, quia intelligitur clausula quod defunctus decesserit in possess. sede Episcopali vacante, ex qua inducitur reseruatio propter quam huiusmodi breuia concedi solent.

SVMMARIVM.

1 *Restituendus est eiectus à possessione beneficij vigore sententiæ in exequutione breuis non iustificati.*
2 *Et quare.*
3 *Non constito de reseruatione beneficij nullitter proceditur ad exequut. breuis, in quo intelligitur clausula constito &c.*
4 *Et datur actio spolij.*
5 *Etiam si in breue sit apposita clausula absque vitio spolii.*
6 *Clausula absque vitio spolii propter verba, stante reseruatione, & quia est antecessoria recipit conditionem principalis dispositionis quatenus breue sit verificatum.*
7 *Assignatio beneficii, seu institutio Sede Episcopali vacante, spectat ad Cap.*

1 Euit conclusum restituendum esse Benedictum ad possessionem beneficij, à qua fuit eiectus vigore sententiæ latę
2 in exequutionem Breuis non iustificati, intelligitur enim clausula constito, quod defunctus decesserit in possessione Sede Episcopali vacante, ita vt exinde inducatur reseruatio propter quam huiusmodi breuia concedi solent, & cum in hac causa
3 resolutum fuerit hoc beneficium non esse reseruatum nulliter fuit processum ad exequutionem, & consequenter datur actio spolij, vt
4 fuit decisum in causa Salamantina Canonic. de anno 1572. coram

Oradino,

Oradino,& in alia Corduben. Portionis de anno 1575. coram Ru-
5 beo,vbi quod hoc procedat etiam si adsit clausula absq;vitio spolij,
6 quæ propter verba,stante reseruatione huiusmodi,& etiam quia est antecessoria recipit condition. principalis dispositionis quatenus breue sit verificatum.Put.dec.1.lib.1. Et de clausula sublata,posita in breui adest decisio Illustrissimi Blanchetti in Vrgellen. Canonicatus de anno 1592. Nec visum fuit dominis obstare in contrarium exaduerso deducta,quia non concludunt liberam collationem Episcopi,quæ necessaria est ad effectum,vt beneficium comprehendatur sub regula reseruatoria beneficiorum vacantium sede Episcopali vacanti,quæ capit ea tantum beneficia quæ sunt libere collationis Episcopi, & excipit alia quorum dispositio est Episcopo communis cum alio, vel alijs, aut etiam ad alterius præsentationem,vel electionem pertinent, prout est illud de quo agitur, vt latius habetur in decisione in hac causa facta. Quæ dicuntur de defectu tituli colorati,non placuerunt DD. stante prouisione Benedicti Sede Episcopali vacante obtenta ab Archidiacono Vicen. ad præsentationem capituli,quod presentando Benedictum coram Archidiacono.

7 Videtur in necessarium antecedens constituisse illum Vicarium ad faciendum assignationem dicti beneficij, seu institutionem, quæ sede Episcopali vacante spectat ad capitulum,cap. 1 de instit.in 6. Abb.in c.auctoritate extra eodem tit.

Quæ deducuntur contra fidem iurium productorum à Benedicto erunt particulariter videnda.

DE EAD. EXEQVVTIONE BREVIS Apostolici. Cap. IX.

Resolutio signaturæ,quod opponente se exequutioni Breuis remissoria non conceditur.

ET quoniam hæc materia exequutionis Breuis est nobilissimæ importantiæ,& satis quotidiana,ideo plenius pertractanda,& hæc quoque vltra iam dicta non inutile addere visum est, nec superflue aliqua alia referenda circa remissoriam concedendam Reo contra actorem agentem ad illius exequutionem,quod cum nuper, seu alias contigisset in facto in vna Hispanen. Canonicatus discuti coram A. C. an concedenda sit remissoria,& demum per R.P.D. Beninum tunc eiusdem A. C.in ciuilibus locumtenen. partibus plene informantibus in voce, & in scriptis

scriptis cum Procuratoribus,& Aduocatis, decretum fuit remissoriam fore concedendam cum clausula sine retardatione vlterioris processus exequutionis breuis, à quo decreto pro parte actoris agentis ad dictam Breuis exequutionem appellatum extitit. Vnde proposita commissione in Signatura iustitiæ, partibus plene informantib. fuit in ea resolutum remissoriam non fore concedendam; & insimul ab eodem Signatura ordinatum eid. R.P.D. Locumtenenti quatenus eundem actorem appellantem ab illius decreto reponeret ex deductis in informationibus Aduocat. quas vna cum alijs exaduerso datis,& decisionibus hinc inde deductis pro clariori intelligentia hic imprimendis curaui.

R. P. Videtur reijcienda commissio appellationis à decreto remissoriæ. Quia est interloquutorium, quod propterea tam ex Concilio sess. 24. c. 20. quam ex regula Cancellariæ 36. non recipit appellationem.

Non obstat afferta iniustitia Decreti Remissoriæ, eo quod in iudicio summarijssimo immissionis non est admittendus Reus, vt possessor ad probandum suam exceptionem. Quia respondeo, quod in ista materia sic distinguitur. Aut actor in iudicio exequutiuo immissionis probauit incumbentia, & reus fundata intentione per actorem petit dilationem ad proban. suam exceptionem, & reijcitur petitio rei,& ita procedunt, quæ in contrarium allegantur. Aut vero possessor in iudicio possessionis vult probare suã exceptionem antequam actor fundet suam intentionem, & sic possit examinari testes intra tempus iudicij exequutiui,& ista probatio non est reijcienda, sed est admittenda. Bart. in l. is à quo, num. 3. ff. vt in possess. legat. esse lic. Neuiz. cons. 56. num. 3. & iste est propriè casus noster. Quia pars aduersa ex habentis deductis non potuit iustificare conditionem Breuis circa familiaritatem Alphonsi. Vltra nec potius super exequutione obtinere sententiam. Ideo caute fecit hæc pars in petenda remissoria,& in præparanda sua exceptione, & D. A. C. etiam prudẽter iuxta Teoricam Bart eam decreuit sine præiudicio, & retardatione processus exequutiui. Quia si prius terminetur processus, quam nostra remissoria adueniat non admittit probationem, alias autem si prius terminetur processus, quam nostra remissoria aduenerit de ea habebit rationem. Quia tunc vere exceptio, & probatio deducitur incontinenti, & exceptio quæ oritur ex ventre, & in continenti affertur nunquam reijcitur glos. in l. si de vi, in fine, versic. Item quæro, & ibi Bart. num. 3. Castren. num. 3. circa fin.& seq. ff. de Iudic. Bart. in l. vltima in secunda opposit. & ibi

Dec.

Dec. num. 43. Zuccard. num. 321. C. de edict. Diu. Adr. tollen.

Non obstat, quod in beneficialibus non detur remissoria possessori, nisi in vltima instantia, quia hic non versamur in causa beneficiali cum non agatur de titulo, sed de nuda possessione, Verall. decis. 99. prima par. Nec probationes in isto iudicio faciendæ, poterunt aliquod præiudicium generare in ipsa causa, vbi de petitorio, & titulo beneficij erit agendum. Veral. decis. 82. incipien. in vna Occesen. in manuscript. Put. decis. 171. erat commissa lib. 1.

Ex quibus &c.

Gabriel Falconius Aduoc.

R. P. D. SERAPHINO

Portunen. de Columna.

Luna 9. Aprilis 1576.

DOmini pro maiori parte tenuerunt remissoriam dari posse, sed sine retardatione, cum in materia ista possessoria non soleat dari cum retardatione, ex eo quod in huiusmod remedijs possessoriis non solent admitti exceptiones altiorem indaginem requirentes, nec illæ, quæ incōtinenti possūnt probari per ea, quæ deducūtur à Dominis aduocatis Illustrissimi D. Iulij.

Nec obstat quod regula sit, quod in prophanis passim datur remissoria sine fumo, & cum retardatione, quia procedit in iudicijs ordinarijs, & licet aliquando detur in possessoris recuperan. & alijs exequutiuis, tamen procedit vbi exceptio proban. respicit possessorium ipsum, non autem petitorium, sed in casu isto exceptio proposita contrauentionis non detrahit possessorio, nisi per viam petitorijs, quod est suspensum; ideo non debet admitti exceptio percutiens petitorium, & quæ venit proban. in longinquis partibus cum in Saluiano non detur mixtura petitorii, & ita procedunt in contrarium allegata, an semper in omnibus possessoriis daretur remissoria super articulis concernentibus petitorium, quod semper absorbet possessorium.

R. P. D.

R. P. D. DECANO

Oscen. Canonicatus.

Lunæ 9. Martii 1592.

FAel. Rec.Greg. XIIII. prouidit de hoc Canonicatu D. Ludouico Virtu prætextu quod esset reseruatus vigore regulæ octauæ per eum æditæ in qua reseruat suæ dispositioni omnia,& singula beneficia reseruari solita,quæ à die obitus fæl.recor. Sixti V. prædecessoris sui,vsq;ad diem assumptionis suæ sanctitatis vacauerunt, & adhuc vacant,deq;illis per quoscunque ordinis collationes,vsque ad diem prædictæ assumptionis dispositum non fuerit vigore dictæ gratiæ obtinuit expediri litteras in forma breuis de capienda possessione nomine Cameræ directas A.C. cum clausula, vt constito quod Ioannes possessor de mense Octobris obijsset,& per ordinarium Collatorem vsque ad diem assumptionis suæ de eo mense dispositum fuisset corporalem possessionem apprehenderet.

Huius Breuis vigore processum fuit coram A.C.qui tulit sententiam declaratoriam contra Martinum de Santolana prouisum à Capitulo Oscen.quod prętendit ex quadam concordia antiqua habere ius conferendi Canonicatus dictæ Ecclesiæ pro tempore vacantes.Ab hac sententia fuit appellatum, vt me adiuncto d. C. A. videretur an esset locus exequutioni Breuis, & quatenus illi locus esset,vt ego procederem in causa appellationis. Ideo emanauit dubium,an sit locus exequutioni in casu de quo agitur per huius resolutionem discussum fuit.An exceptio Martini dicentis de hoc canonicatu fuisse prouisum ante reseruationem Cregorij legitima sit, & probata,exhibuit autem prouisionem d.Canonicatus sibi factam à Capitulo sub die sexta Nouembris 1590. quæ præcedit reseruationem per mensem, & instrumentum possessionis captæ tertia Decembris eiusdem, nec non ad docendum de iure Capituli produxit quoddam transumptum statuti Ecclesiæ edicti. anno 1445. In quo cauetur vt collationes,& prouisiones Canonicatuum,& præbendarum spectent ad Capitulum produxit etiam nonnullas collationes

per

per Capitulum factas,& dedit articulos ad probandum effectuationem,& obseruantiam,quæ tamen iura, & testes non fuerunt admissi per A. C. sed processum ad sententiam declaratoriam, de cuius exequutione agitur.

Domini tenuerunt non esse locum exequutioni Breuis, sed esse in causa appellationis cum in actis constet de prouisione Capituli, quæ præcedit reseruationem,quæ licet per se, si nihil aliud doceretur non impediret exequutiouem litterarum Apostolicarum, vt per Sarn.in allegat.quæst.37.de triennal.tamen cum doceatur de iure capituli contrarium esse standum.

Non obstat quoad dicitur non probari concludenter istam conuentionem,seu statutum ex quo non est in forma probanti,quia in hoc A. C. grauauit Martinum ex quo non admisit eum ad probandum suam exceptionem,quæ omnino admittenda erat,cum orietur ex ventre ipsius Breuis.Bartol.in l.prima,§. & parui,versic.5.quod si aut clausulam Cassad.dec.10.de reseru.nu.2.Fab.dec.36.lib.1.Sarnen.in Compend.sig.nu.84.Maxime cum hoc Instrumentum fuisset formiter productum, & verificabatur ex forma, & extractione, & & productione de eo facta in alia causa Oscen.iurisdictionis in Rota, & in omnem euentum debebat concedere dilationem ad illud formiter extrahendum.

Neque obstat, qood cum dicta concordia non fuerit confirmata expirauit morte illius Episcopi cum quo fuit inita, qnia præfata concordia fuit facta nomine dignitatis successorum, ideo potuit à successoribus obseruar,prout de obseruantia hoc casu datur maximum argumentum, quod in hac eadem vacatione vacarent simul ex eiusdem persona dignitas,& Canonicatus Episcopus prouidit de dignitate,Capitulum vere de Canonicatu,& dati fuerunt etiam articuli ad probaudum obseruantiam, quia erant admittendi, cum ex ea tribuatur fides scripturæ, quæ alias non est in forma probanti, vt per Bald. consil. 400. libro quarto Aymon. consil. 101. num. 4.

R. P. D.

R. P. D. PENIA

Salamantina, & Adulen. Beneficij.

Die Mercurij 9. Iunij. 1599.

ROta censuit Don Ferdinandum Mexia de Mendozza non fuisse familiarem bo: mem: Cardinalis de Mendozza ad effectum, vt beneficia per eius obitum vacantia remanserint reseruata, nam cum ad istum effectum requirantur mensa, & dens Sarnen. in reg. de impetran. benefic. vacan. per obitum familiaris Cardinalis, quæst. 13. & ex qualitate personæ receptione, & intentione seruien. colligatur quis sit vel non sit familiaris in casu proprio, hæc omnia excludebant familiaritatem.

Primum, qualitas personæ Ferdinandi, qui cum esset Nepos Cardinalis ex sorore ex nobilissima progenie, licet cum Cardinali conuersaretur, non tamen morabatur in eius palatio tanquam familiaris seruiens, vel tanquam Nepos, & sanguine Cardinali coniunctus. Neque Ferdinandus prætendebat D. Cardinali inseruiere tanquam familiaris Sarnen. d. q. 13. Franc. in d. fin. de verb. signific. nu. 14. lib. 6.

Receptio etiam excludebat familiaritatem, quia Ferdinandus non fuerat receptus in Palatio Cardinalis, vt seruiret, sed vt studeret, & propterea deputatus illi fuerat Magister, qui eum in litteris humanioribus instrueret, sicut quotidie actu instruebat. Vnde cum intentio Cardinalis recipientis non fuisset, vt Ferdinandus deputaretur ad aliquod honestum seruitium Cardinali impendendum, cessabat familiaritas eum ille dicatur familiaris in hac mateteria qui deputatur ad aliquod honestum seruitium impendendum, Franc. in dicto capitulo final. num. 14. de verborum significatione lib. 6. Mandosius in regul. de impetran. per obitum fam. Card. quæst. 10. num. 3.

Denique intentio recipientis, & recepti familiaritatem penitus excludebant, nam notum erat Cardinalem non recepisse Ferdinandum, vt sibi inseruiret; sed vt litteris operam daret, & studia virtutum amplecteretur, & hanc Cardinalis intentionem probabat tractatus, reputatio, quia neque Cardinalis tractabat Ferdinandum

tan-

tanquam familiarem, neque Ferdinandus communiter reputabatur tanquam familiaris, vt testes asserebant, quod sufficit ad excludendam familiaritatem Simonet. tract. de reseruat. q. 24. Bellamer. decis. 612.

Respectu Ferdinandi recepti satis probatum erat, eum non accessisse ad Palatium Cardinalis tanquam familiaris, sed tanquam nepotem.

Neque prædictis obstabant deducta per informantes pro Ioanne Gaetano. Quod Ferdinandus esset Commensalis Cardinalis, & viueret illius expensis, & quædam eiusdem Cardinalis impetrata exequeretur, & coram eodem Cardinali staret capite aperto, & similia. Quia respondetur primo, quod cessante animo vtriusque recipientis. & recepti ista omnia non operantur familitatem. Sarnen. dicta quæst. 13.

Secundo, Respondebatur Ferdinandum ista omnia præstitisse non tanquam familiarem, sed tanquam Nepotem, atq; ex his respondebatur ad dicta testium pro contraria parte examinatorum quemquam non admodum vigerent.

HISPALEN.

ARCHIDIACONATVS

& Canonicatus.

R. P. Vel est signanda commissio, vel est ordinandum, vt D. Don Franciscus reponatur à decreto remissionis. Quia in exequutiuis non datur reo remissoria etiam si petatur ad probandum exceptionem, quæ de natura iudicij exequutiui admittitur, quia intelligitur si talis exceptio admissibilis incontinenti probetur, & ideo stylus Curiæ emanauit, quod decernatur mandatum, nisi infra tres probetur dicta exceptio admissibilis. Quia stylus Guriæ arbitratur id esse incontinenti, Galles. in sua obligat. Camer. ad 4. par. q. 1. nu. 17. & 18. cum seq. Ratio vero remissoriæ non est probare infra tres, nec in continenti, ideo bene sequitur, quod in exequutiuis non detur remissoria.

Et idem est in iudicio adipiscendæ, in quo reus non admittitur ad probandum exceptionem admissibilem, nisi in continenti probetur glos. viden. in l. secunda in verb. quamuis.

C. de

de edict.diu. Adrian.tollen.& ibi Doct.omnes,& singulariter Iacob de Sancto Georgio,num. 6. & 7. qui dicit esse in continenti,quando probaretur infra tempus, intra quod causa expediretur si talis exceptio non fuisset opposita.Dec.viden.in l.fin.C. de edict. diu. Adr. tollen.sub nu.43.vers.non omitto.Menoch.de adipis.remed.4. num. 730. & seq.

Et ita in terminis, quod in possessorio adipiscendæ non detur remissoria cum retardatione. Quia non admittuntur exceptiones altiorem indaginem requirentes, fuit resolutum coram Illustrissimo Cardinali Seraphino in Persuen.de Columna 9. Aprilis 1575. cuius copia datur in summ. num. 1.

Nec obstat,quod eadem decisio dicat,quod aliquando fuit data remissoria in possessorio recuperand. quando exceptio probanda respicit possessionem, quia procedit quando nulla probatio est facta ex parte actoris; si vero ex parte actoris aliqua probatio etiam semiplena est facta denegatur remissoria reo etiam in possessorio recuperandæ, quia non est permittendum reo petere remissoriam in istis materijs, postquam actor saltem semiplene in curia probauit.Cassad.decis.2.de dilat. num. 2.

D. vero Don Franciscus non solum semiplene, sed etiam plene reseruationem probauit.

Et est clarum, quia etiam si exceptio respiciat ipsum possessorium non admittitur reus ad illam probandam, nisi offeratur probatio in continenti.Rota dec.11.de restit.spoliat.in antiq. Put.dec. 197.lib.3.qui nu.4.dicit, quod omnis exceptio respiciens possessorium admittitur, & num. 6. & 7. dicit id esse verum si in continenti probetur,& non alias, & non est quidem probare in continenti petere remissoriam, quia id requirit altiorem indaginem, vt dicitur in d.dec.Portuen.

Decisio igitur Portuen. intelligitur in possessorio recup. in quod proceditur ordinarie per tres sententias de iure Canonico, & nihilominus non datur remissoria si actor saltem semiplene probauit in possessorio, aut adipiscendæ, quod est remedium exequutiuum nunquam datur,præsertim postquam actor probauit. Quia non admittitur reus ad probandum,nisi velit in continenti probare etiam si exceptio possessorium respiciat,ad Rotam,& Put.vbi supra, & ad gloss in d. l. 2. C.de diu. Adrian. tollen. cum alijs supra allegatis.

Non obstat, quod soleat dari remissoria cum clausula,sine retardatione, quia procedit quando iudex iudicij exequutiui est quoq; competens iudicij ordinarij, quia tunc datur sine retardatione probationis fiendæ vigore remissoriæ, quæ possit seruire iudicio

ordinario. Neq; refert si dicatur, quod poterit esse, quod A.C. supersedeat in expeditione causæ donec remissoria exequatur, & ad Curiam transmittatur. Quia iam vt supra dixi non posse dari talem remissoriam cum tali intentione differendi expeditionem, quia reus non admittitur ad probandum, nisi in continenti probet ad prælegata.

Maxime ex quo ex datione dictæ remissoriæ resultaret aliud maximum inconueniens, videlicet quod pars aduersa haberet remissoriam in benefacialib. nam postquam non potest dari in iudicio exequutiuo necessario illius effectus erit conferendus in tempus quando causa futura est beneficialis, in quibus beneficialibus non datur remissoria, neq; in petitorio, neq; in possessorio, nisi cum promissione de stando vnicæ sententiæ, & posito beneficio sub sequestro. Hercul. Senerol. de remiss. c. 17. sub nu. 1.

Addo, quod aduersarius non est legitimus contradictor, ideo non auditur appellando, vel excipiendo, sed sufficit, quod non amoueatur ab intrusione ipso non citato, vt producat titulum si vult haberi pro legitimo contradictore, vt fuit resolutum in signatura Iustitiæ, coram R.P.D. meo Carreto, qui decisionem de ordine signaræ extendit, & in Rota coram Illustrissimo Cardinali Seraphino in Pientina beneficij 13. Aprilis 1578. cuius copia datur in summario num. 3. ideo tanto minus est danda remissoria.

Quare, &c.

Gynesius Proÿda Aduocatus.

ILL.mo SERAPHINO

PIENTINA BENEFICII.

Veneris 13. Aprilis 1576.

FVit resolutum, neque Fuluium, neque Nicolaum impedire posse quo minus procedatur exequutiue ad immissionem, non quidem Fuluius, quia per resignationem amisit ius, & possessionem itaque non est legitimus contradictor in hoc iudicio, neque etiam Nicolaus, quia eo citato fuit processum ad sententiam, à qua regulariter non datur appellatio, & non impedit exequutionem articuli immissionis. Neque obstat, quod

quod post sententiam fuit à Nicolao productus titulus Apostolicus, quia ad effectum impediendi exequutionem non releuat productio tituli post sententiam, vt per Bart. in l. final. num. 19. per totum C. de edict. diu. Adr. toll. nisi per huiusmodi titulum appareret de bono iure edentis, quod non applicatur casui isto, in quo potius detegitur contrarium, cum sit posterior tituli R.P.D. Martij, vltra multa alia, quæ in facto deducuntur, ex quibus detegitur non jus Nicolai illud, quod tradunt Doct. & præcipue Felyn. in c. fin. de præsumpt. Domini intellexerunt procedere, vbi contradictor, qui possidet, & exhibet titulum ante sententiam, non autem post sententiam, maxime in casu isto, in quo non reperitur causa appellationis, imo videtur per resignationem denegata, cum mandet procedi ad vlteriora legitimam exequutionem, & postquam signatura, seu Princeps causa cognita, ita rescribit, non possumus à forma rescripti recedere, vt in simili decisum fuit, die duodecima præsentis mensis in vna Lucana Canonicatus coram R.P.D. meo Bubalo, &c.

Hispalen. Archidiaconatus:

R. de Pater. Non constat de titulo aduersariorum in actis Ideo non potest dici, quod sint legitimi contadictores, & licet citati non ideo per citationem fuerint effecti legitimi contradictores, quia fuerunt citati tanquam intrusi, ex quo nemo potest remoueri ab intrusione non procedente prius citatione, cap. licet Episcopus, de præbend. in 6. Ideo cum non constet de titulo, non sunt admittendi ad probandum nedum extra curiam per viam remissoriæ, ver. neq. in curia, vt dixi.

Nec est verum in facto, quod Cardinalis habeat indultum beneficiorum familiarium Cardinalium. Et qnod ista exceptio non reseruationis sit admissibilis in isto iudicio non applicatur, quia in primis debebant aduersarij ostendere titulum, idest probare se esse legitimos contradictores, vt admitterentur ad probandum exceptionem admissibilem: secundo debet exceptio admissibilis probari in continenti, ideo cum remissoria ad partes non sit probare in continenti non erat danda.

Non obstat doctrina Bartol. in l. si is à quo, num. 3. ff. vt in poss. legatur, per quam dicitur exaduerso, quod potest dari remissoria antequam familiaritas probetur, quia Bart. id non dicit, sed dumtaxat dicit quod antequam actor probet potest admitti in exequutiuis reus ad probandum infra tantum temporis, infra quod verisimile sit, quod actor probare poterit suam intentionem.

Ex tribus igitur doctrina Bart. non solum applicatur, verum etiam facit contra partem aduersam.

Primo, quia nos dicimus nostrum principalem iam probauisse suam intentionem, & petimus expeditionem causæ,& citauimus ad sententiam,quam non curauimus habere, quia R. P. D. Locumtenens decreuit remissoriam cum clausula, sine retardatione, & sufficit nobis dixisse,quod probauimus, vt ordinarius non admittatur, quia si non probauimus poterit iudex dare absolutionem aduersariis, & sic sine remissoria habebunt eorum intentum, sed quia probauimus aduersarij petunt remissoriam, qua non egerunt si non probauissemus.

Secundo,quia quis dixit parti aduersæ,non egemus tantum tempus ad probandum,quantum est necessarium pro exequenda remissoria in partibus,hoc enim est absurdum, & si egeremus probationibus illas hic in curia possemus infra quatuor dies facere.

Tertio,quod sufficit non solum probauisse, sed etiam semiplene, vt reo non detur remissora,vt dixi in informatione.

Non obstat, quod remissoria sequuta coram A. C. faceret fidem in Rota, quia id procederet si fuisset exequuta antequam pronunciasset,sed si prius pronunciat remanet sine iurisdictione,ideo non facit fidem, nam decisiones exaduerso allegatæ loquuntur de probationibus factis coram exequutore dum lis penderet coram eo, quæ coram eo non pendente non poterit examinari amplius.

Et quia vt cunque sit remissoria non debet, dari, tum quia non datur in exequutiuis;tum quia non datur in beneficialibus,nisi posito beneficio sub sequestro, & alijs adimpletis, de quibus in informatione.

Non est verum,quod causa super possessione beneficij sit prophana,quia est beneficialis ad effectum,vt tanquam talis sit summaria, sicut cæteræ beneficiales,addit.ad Vest.in prax.lib.5.cap.1.de caus. sum.sub num.3. & ita seruatur, quod nec in possessorio, neque in petitorio datur remissoria in beneficialibus, nec Verall. exaduerso allegatus applicatur,quia non loquitur ad iustum effectum vltra, quod in exequutiuis non datur,vt dixi remissoria.

Quare, &c.

Gynesius Proÿda Aduocatus.

SI-

R. P. D. RVEDA PROPONENTE.

Hispalensis Archidiaconatus, Canonicatus, & Beneficiorum.

PRO

Ill. D. Cameræ Apostolicæ Commissario, & D. Franc. de Arugna pro eius interesse.

Contra

DD. Hieronymum Leyua, & litis Consortes.

IVRIS CVM COPIA DECISIONVM.

Resolutio Signaturæ A. C. Reponat.

DE EADEM EXEQVVTIONE BREVIS. Cap. X.

Modus formandi instrumentum declaratorie contra Capitulum, seu Vniuersitatem, vel Collegium, & aliqua alia de fructuum liquidatione.

1 HAEC exequutionis Breuis Apostolici materia est satis grauis, & propterea erit aduertendum, quod si contra Capitulum, Vniuersitatem, aut Collegium sententia declaratoria fertur, debet ferri cum modificatione apponendo semper, nisi infra 15. dies à die intimationis præsentis nostræ sententiæ declaratoriæ, seu instrumenti eis facien. computan. realiter, & cum effectu ipsi sententiæ paruerint ex nunc, prout ex tunc suspensionis à diuinis, interdicti ingressus Ecclesiæ, aliasque Ecclesiast. sententias, censuras & pęnas in eisdem litteris contentas ob illarum non paritionem, & fructuum non traditionem damnabiliter incidisse, & incurrisse, quo ve-

ro ad intrusum habes formam, de qua in 4. lib. quódque in hoc casu non sufficiat, verbalis dimissio habetur in decisione inferius scripta.

R. P. D. LITTA

PAMPHILONEN. DE IANZI.

14. *Decembris* 1598.

EPITOME.

NE detur declaratoria non sufficit verbalis, sed requiritur realis, & effectualis dimissio possessionis.

SVMMARIVM.

1 *Declaratoria potest dari nisi infra certum tempus paruerit.*
2 *Frustra condemneretur nisi sequeretur compulsio paritionis rei iudicatæ.*
3 *Dimissio verbalis non sufficit; sed facto desisti debet.*
4 *Factum magis, quam verba expectantur.*
5 *Pro fructibus non liquidatis non datur declaratoria.*
6 *Pro expensis quando possit dari non obstante appellatione.*

1 DOm ini censuerunt posse dari declaratoriam contra Antonium, nisi infra certum tempus paruerit, quoad realem, & effectualem dimissionem possessionis beneficij de quo agitur ea moti ratione, quia frustra quis condemnaretur nisi ex
2 post facto omnis iuris remedio compelleretur
3 cum effectu parere iudicato.

Nec sufficit in hoc casu verbalis dimissio, quam fecit Antonius stante, quod in partib. non desistit facto, & per interpositas personas, vt ex litteris missiuis constat probare impedimentum ne dictæ sententiæ Rotales exequutionis demandarentur, quo fit, vt hoc in casu magis factum expectari deberi, quam
4 verba,

verba,quæ malitiose,& ad elidendum Rotæ iudicium proferuntur, ad tex.in l.1.& per totum titulum.C.plus valere,quod agitur.

5 Quod ad fructus, in quibus idem Antonius fuit condemnatus. Domini tenuerunt non posse dari declaratoriam, ex quo non sunt adhuc liquidati,vt fuit tentum in vna Salamantina professionis,26. Iunij proxime præteriti anni,coram R.P.D.meo Decano.

6 Quo vero ad expensas, in quibus Antonius ipse, & vniuersitas simul condemnati fuere censuerunt DD. posse dari declaratoriam contra vntrunque non obstan.quod fuerit appellatum ab excessiua taxatione dictarum expensarum. Tum, quia clare constat ex actis taxationem in aliquo non esse excessiuam. Tum etiam,quia infra annum non fuit citata pars aduersa ad dicendum contra commissionem causæ appellationis quo fit, vt tanquam deserta appellanti suffragari non potest. Castel.dub.37. tract. in prax.lib. 7. cap. vlt. num.9.& 10.

AMplius huic articulo liquidationis fructuum videtur etiam dandum qualiter in vna coram R.P.D.Chiroga die 18.Decembris 1556. pro capitulo de Duebla contra Clerum, fuit dictum, quod post rem iudicatam erat commissa causa liquidationis fructuum, & erant datæ exequutoriales tam pro exequutione sententiarum quam pro fructib.liquidatis,& à sentent,a liquidationis fructuum erat appellatum, & dubitatum, an vigore comissionis ex eo,quia non fuisset legitime interposita appellatio essent decernendæ exequutoriales, & fuit resolutum, quod appellatio erat legitime interposita, quia causa commissa super liquidatione fructuum est effecta noua causa; vnde sententia est diffinitiua à qua datur appellatio ex late deductum in eadem decisionem, & alia Imolen. Castri coram Chisanen. 10. Maij inter Comitem Imolen. & DD. de Campegijs in qua erat lata sententia restitutoria possessionis Castri in fauorem DD. de Campegijs cum condemnatione fructuum, & expensarum,& petebatur,quod vigore Egidianæ ea exequaretur in qua fuit dubitatum an esset locus Egidianæ, & fuit resolutum illi locum esse etiam in Castro per decisionem Putei primam, secundam,& tertiam,de Aegid.& fuit dictum non obstare condemnationem fructuum,quia quoad illos appellatio datur, quæ non impeditur Egidiana, & similiter non obstat, quod in illo iudicio videatur etiam apposita exceptio dominij, & sic causa videatur mixta propter productionem tituli ex quo in Castris de necessitate est probandus titulus ideo causa non est mixta ex ibi deductis.

Quomodo autem sit facienda probatio super illorum liquidatione habetur per Puteum decisione 9.lib.1.in princip.vbi hanc li-

quidationem dicitur poſſe fieri per teſtes deponentes, quod fructus poſſunt valere tantum ſingulis annis, fertili cum ſterili computo, & deductis oneribus, & impenſis aſſignando bonam rationem vt ibi, ſed de his hactenus, & licet hic aliqualiter tranſgredi videamur, tamen vt cunque ſit attenta grauitate rei, de qua infra dicetur, hæc quoque pauca de excommunicatione, & abſolutione & tanquam de materia ſatis quotidiana viſa ſunt referenda, vt puta, quod Iudex, a quo poteſt appellantem à ſe iniuſte excommunicatum abſoluere. Lancellot. in 2. parte, cap. 12. de de attent. appell. pend. limitatio. 16. ſub num. 6. alleg. Dd. in cap. qua fronte, ſecundum vnum intellectum, præſertim Franc. ibi ſub nu. 9. & melius ſub nu. 27. de appell. & idem Lancellot. limit. 23. num. 5. eodem titulo, vbi quod ſicut excommunicatio etiam iniuſte lata, tamen ligat, ita etiam talis abſolutio licet ſit iniuſta, tamen debet ſoluere cum abſolutio, & excommunicatio paribus paſſibus ambulent, vſque adeo, quod affictio cedulonum contra eum, qui fuerit excommunicatus fieri non poteſt, vt in cap. 12. limitatione 21. nu. 42. eodem titulo.

DE TERMINO REMISSOAIAE. Cap. XI.

Aliqua de termino remiſſoria.

NON videtur prætereundum, quod licet regulariter terminus remiſſoriæ currat a die conſignationis portiori, vt ſupra meminimus, tamen in hoc A. C. tribunali à plurib. annis citra non ita ſit, prout antiquitus fieri conſueuit, ſed cum hac diſtinctione, videlicet aut conceditur reo illam petenti, vt plurimum ad differẽdã cauſæ expeditionẽ, & tunc quia videtur calumnioſe peti terminus, qui præfigitur incipit currere à decreti remiſſoriæ, aut vero actori cõceditur, & tunc, quia cum ex longiori dilatione, nihil deperiat reo præfigitur terminus à die præſentationis Iudici faciendæ remiſſoriali, quod non videtur rationi conſonum, cum actor quoque debet venire cũ ſacco parato, & etiam quia in iudicijs ſemper ęqualitas ſeruetur, & præſertim circa media iudicij actori ſicut reo fauetur propterea ab antiqua practica cenſeo non eſſe recedendum, quando autem conſtaret Iudici dilationem à reo petitam fore ca-

lum-

lumniosam, quia tunc ea pendente præuia illius reuocatione valide ad expeditionem causæ procedet, vt per Gabriel. concl. 2. lib. 2. sub num. 23. de dilationibus.

DE EXEQVVTIONE LITTERARVM Apostolicarum in forma gratiosa expeditarum, & fulminatione processuum super illis. Cap. XII.

1 *Processus in exequutione litterarum Apostolicarum in forma gratiosa antiquitus seruari solitus.*
2 *Processus fulminati in hoc negotio non conceduntur in ampla forma, vt superius, & concessi non exequuntur.*
3 *Monitorium in hoc iudicio necessarium.*
4 *Quare modus expediendi breue pro exequutione litterarum Apostolicarum adinuentus.*
5 *Quo pacto Auditor Cameræ ad exequutionem litterarum huiusmodi procedit.*
6 *Exceptiones rei in hoc iudicio nisi ex litterarum ventre oriantur, non admittuntur.*
7 *Si reus aliquid prætendit petitorio agit.*
8 *Committat reus petitorium in Rota dum causa possessorij pendet.*
9 *In beneficialibus quocunque iudicio agitur titulus requiritur, & quando.*

1 IN exequutione litterarum Apostolicarũ in forma gratiosa expeditarum solebant antiquitus pro possessionis assequutione processum fulminatum ab Auditore Cameræ, vti quarumcumque Apostolicarum litterarũ exequutore, licet in illis non esset Iudex nominatus, vel per officium Archiuij Ro. Curiæ obtinere. Qui processu erat nimium rigorosus, & Iudices in eo eligebantur sub exequutores in partibus arbitrio prouisi, qui licet in eisdem litteris fuerit apposita clausula (vocatis vocandis,) (quo casu Iudex pro illarum exequutione deputatus tenetur obseruare formã iudicialem, vt per Abb. in c. exhibita, nu. 6. de iudicijs. Imo etiam exequutor datus cum ista clausula, non est merus exequutor, sed mixtus, & consequenter tenetur assumere partes iudicis, vt in cap. exhibita & ibi Abb. num. 6. Felyn. num. 4. de iud.) tamen censuras

ſuras ſtatim fulminabant,& ad alios actus valde præiudiciales procedebant,non vocatis, neque auditis intereſſe habentibus, nec illorum iuribus conſideratis.

2 Quamobrem proceſſus denegati fulminati iſti ita fuere, nec ita paſſim conceduntur,& ſi fuerint alicui intruſo intimati, non datur illis exequutio,vt prius ſolebat.Cõſueuerat enim antiquitus abſq; aliqua perſonali citatione, ſed tantum per contradictas ſeruato proceſſu, ad exequutionem illarum procedi, & præcedentibus terminis ad docendum ſe paruiſſe 1.pro 1. 2.pro 2. 3.pro 3. & 4.pro

3 4.declaratoria concedebatur,vt in c.1.in princ.præſentis libri retulimus,qui omnes ſupradicti termini ſingulatim, vnus ſucceſſiue poſt alterum neceſſario ſeruandi ſunt, vt tenuit Rota in vna Carthaginen.Penſionis, in qua ego fui procurator coram S.D.N.PP. tunc Rotæ Auditore, die 4. Februarij 1584. Modo autem in exequutionem litterarum prædictarum monitorium Aud.Cam.requiritur ad hoc, vt reus citatus certum habeat Iudicem, & Notarium coram quo comparere, & iura ſua deducere poſſit. Verum quia

4 ad exequutionem ſimilium litterarum Auditorem Cameræ,tanquã ordinarium Iudicem,& potius ſua ordinaria, quam delegata procedere olim videbatur,& ſuper appellatione concedenda dubitabatur,& aliquoties conceſſa fuit, cautiores facti negotiatores expeditionem Breuis in litterarum fauorem procurarunt, quo A.C. iniungitur, vt conſtito de litteris expeditis, prouiſum in poſſeſſio-

5 nem immittat. Et ſtante hoc Breui A.C.eſt Iudex exequutor delegatus, & nihil aliud habet agere,quam à Papa in Breui commiſſa exequi: Monitorium ſcilicet ad partes viſis litteris, & verificata clauſula(conſtito) concedere, & ſubinde aduerſus intruſum procedere modo, de quo in proximo præcedenti cap. loquuti fuimus.

6 Nec ſolet reus in ſuis proponendis exceptionibus audiri, niſi illæ ex litteratum ventre forſitan oriantur, Caſſad.dec.10. de reſcript.

7 Gomeſ.in regul.75.Quæ exceptio impedit illarum exequutionem, & etiam clauſulam ſine retardatione,Gomeſ.in comp.vtriuſq;ſign. confirmat Caſſad.vbi ſupra. Et ſi aliud aliquid reus prætendit, in petitorio agat, litterarum exequutione non retardata, aut benefi-

8 cij poſſeſſione dimiſſa. Prudentes rei procuratores, qui vident iudicium hoc exequutiuum retardare non poſſe, cauſam ſuper petitorio in Rota committi, & ad illius expeditionem pari paſſu deuenire curent,vt cum ſententia in poſſeſſorio lata fuerit, in petitorio pariter feratur; & ſic actor breui ſententia ſua in poſſeſſorio lata gaudet: quia ſimul ac ſententia in petitoria fertur ſequeſtrum ſuper fructibus beneficij conceditur.

Notan-

9 Notandum est amplius, quod in huiusmodi causis beneficialibus & spiritualibus titulus saltem coloratus concurrente alio possessore cum titulo est probandus, siue hoc iudicio possessorio adipiscendæ, siue retinendæ, aut recuperandæ, Aegid. decis.17. Rota 21. de restitut. spoliat. in nou. Guid. Pap. quæst. 85. Dec. in l. fin. colum. 5. de edict. diui Adr. toll. Aym. cons. 258. num. 9. versic. 1. quoties lib. 2. late Menoch. in 15. remed. recuper. possess. num. 458. & ratio, quia tales beneficiati non dicuntur domini bonorum spiritualium, seu Ecclesiasticorum, sed in his habentur loco administratorum, qui prius omnibus obligantur ostendere mandatum, l. si quis inficiatus ff. de depos. In tantum, quod sine titulo præsumitur intrusio cap. 1. de reg. lib. 6.

Amplius dicendum videtur, quod istud iudicium exequutionis litterarum Apostolicarum in forma gratiosa expeditarum, in quibus Auditor Cameræ est exequutor deputatus, potest exemplificari interdicto immittendæ, vbi quod exhibitis litteris, illisq; summarie, & extraiudicialiter verificatis si possessio beneficij vacua fuerit datum mandatum de imittendo prouisum Apostolicum in illius possessionem præmissa citatione per proclama contra quoscunque interesse putan.

Si vero possessio plena erit, tunc fiet monitorium contra intrusum de demittendo possessionem prouiso Apostolico, cuius formam habes inferius in 4. lib.

DE EXEQVVTIONE exequutorialium Rotæ, & aliarum sententiarum. Cap. XIII.

1 *Exequebantur antiquitus exequutoriales Rotæ, nullo præcedente monitorio.*

2 *Contrarium hodie seruatur.*

3 *Sententias extra Curiam latas Auditor Cameræ non exequitur, nisi vigore commissionis.*

4 *Secus si debitor reperitur in curia, & quomodo tunc procedatur.*

EXE-

1 EXequutoriales Rotæ legitime intimatæ solebant antiquitus exequi more litterarum Apostolicarum nullo præcedente monitorio, sed tantum per contradictas, seu publicum edictum, seruatis quatuor terminis ad docendum se paruisse litteris exequutorialibus 1.2.3.& 4. Attamen, quia in Signatura
2 fuit super hoc pluries disputatum, & exequutionem eiusmodi non, nisi præuio monitorio, concedendum esse assertum: cum reus certum non habeat iudicem, coram quo ad exequutionem impediendam comparere deberet (quod tamen intellige, quatenus potestas exequendi non fuerit Auditori Rotæ specialiter commissa, quo casu idem Auditor non potest se in illarum exequutione intromittere, vt in vna Guesual. coram Guidobono 12. Iunij 1553.) Auditor Cameræ à multis annis citra se ab huiusmodi exequutione abstinuit, nec eam concedere voluit nisi præuio legitime exequuto monitorio.

3 Præterea dictum fuit, Auditorem Cameræ non exequutorem sententiarum extra Rom. Curiam latarum, quas alias sua ordinaria auctoritate exequi solebat, & ideo nisi fuerit ei vigore commissionis iurisdictio attributa, ad hanc exequutionem non procedere.

4 Si autem debitor, contra quem est procedendum, in curia reperiatur, exibetur illa sententia, seu mandatum de partibus ad docendum de credito, ad effectum assecurationem iudicij petendi, vel alias ad effectum iurium, non autem exequendi, nisi vt supra dixi, seu alias, nisi Iudex de partibus, à quo simile mandatum emanauit per suas litteras hortatorias imploret officium ipsius Auditoris, quia tunc Auditor ad illius exequutionem procedere consueuit, vt magis late, & distincte inferius explicabimus. Iudex enim de partibus, licet nullam habeat iurisdictionem in Ro. Cur. tamen potest requirere alterius iurisdictionis Iudicem, vt eius sententiam exequatur, vt per Hyp. de Marf. in sing. 138. in verbo Iudex vnius territorij. Idque sine difficultate procedit ad litteras, & preces Iudicis proferentis sententiam. Paul. de Castr. in l. cum quędam, ff. de iurisd. omn. iud. nu. 5. alias no. Bar. in l. cum vnius, §. non. ff. de bon. aut. iud. poss. Castr. cons. 39. num. 3. vol. 2. & si nolit exequi primus Iudex quid facere teneatur, dicit Ias. in l. cum quidem. ff. de iurisdictione omnium iud. nu. 19. & 20. vide tamen limitationem de qua per eundem Marf. eodem singul. d. nu. prope finem. vers. tene menti. Secus sine litteris hortatorijs, vt in l. properandum. §. sin autem. C. de iudic. Et idem dicendum erit de citatione facienda contra subditum existentem extra suum territorium. Solet enim tunc mitti nuncius citantis, vt impetret veniam à Iudice illius

lius loci cum litteris citantis, vel solet scribere litteras hortatorias ad illum iudicem, vt illum citet, seu citari mandet, per Marant.de ord.iudic.in tit.citat.1.memb.6. par. nu.40. & seq. In quo articulo videtur pro clariori intellectu distinguendum, aut petitur exequutio litterarum remissorialium, compulsorialium, vel similium, & tunc Auditor Cameræ sine difficultate ad illorum preces illam concedere solet. Aut vero petitur exequutio mandatorum, exequutorialium, citationum, intimationum, interpellationum, & similium ad effectum cum illis euocandi ad eos suos subditos, & alios in Romana Curia existentes, & tunc licet de iure ex supradictis ad illarum exequutionem procedi possit, tamen quia principales Iudices, à quibus dictæ litteræ emanarunt in illorum partibus similes expeditiones Rom.Cur.præsentari non permittitur, & pro illis exequendis ad eos tutus non patet accessus, pari ratione dicendum erit, quod alteri non sit concedendum, quod nobis denegatur, iuxta l.si quis iniquum.ff.quod quisque iuris. His tantum adde, quod iudex requisitus in causis ciuilibus, non debet cognoscere de iuribus sententiæ iudicis requirentis. Ias.d.l. properandum, §.fin. autem, eodem titulo, ad pract. Papien. in form. exequut. sentent. num.13.

DE MODO PROCEDENDI AD exequutionem litterarum compulsorialium, seu requisitorialium. Cap. XIV.

1 *Citatio pro exequutione compulsorialium.*
2 *Quid agendum si iura sint penes tertium?*
3 *Alia citatio ad videndum claudi processum.*
4 *Modus procedendi ad exequutionem remissorialium.*
5 *Citatio ad videndum mandari aperiri necessaria est.*

1 PRocurator ad exequutionem litterarũ cõpulsorialium, seu requisitorialium à iudice de partibus Auditori Cameræ pro iuribus, & scripturis Romæ extrahendis directarũ, procedi instans, illas Auditori exhibet, & citationem ab eo decerni obtinet contra aduersarium (ad dicendum contra litteras requisitorias à Regia Curia Granaten. emanatas, & in actis Notarij exhibitas, viden-

dendumque iurare teſtes ſuper illarũ recognitione, quatenus opus ſit,necnon mandari procedi ad dictarum litterarum exequutionẽ, & pro earum exequutione mandari extrahi,collationari,& auſcultari iura,inſtrumẽta,partitas,litteras,ſcripturas, & alia quæcunq; iura,& munimenta in eiſdem requiſitorijs litteris ſpecificata,vel in citationis termino ſpecificanda apud acta Notarij,videndumq; iurare,& examinari mandari teſtes ſuper illorum recognitione,& illorum examen Notario committi,dictæq; extractioni,collationi,& auſcultationi intereſſendum quatenus intereſſe velit,pro die. & hora per d.aſſignandis, alias videndũ mandari fieri per Notariũ ſine eius interuentu.)In cuius citationis termino Iudex mandat fieri d. extractionem,ac auſcultationem,& recognitionẽ die,& hora certis in officio Notarij,cũ intimatione. Sed ſi iura penes aliquẽ merca-
2 torẽ Notariũ,& aliam tertiam perſonam reperiantur,pręmittitur cõtra eos citatio,ſeu monitoriũ iuxta perſonarũ qualitates(ad exhibendũ ſub mandati exequutiui pœna,& in ſubſidium excõicationis,libros,ſcripturas,partitas,litteras,inſtrumenta, & munimenta in actis Notarij ſpecificata,apud eos exiſtẽtia.) Qui tertius ſic monitus,ſeu citatus,cõpulſus metu mandati exequutiui, libros,inſtrumẽta,& ſcripturas exhibet, illiſq; exhibitis fit alia citatio modo ſupra in capitis principio expreſſo;& inductis, examinatiſq; teſtibus ſuper ſcripturarũ recognitione, notarius ad ſcripturarũ ipſarũ extractionem,auſcultationemq; deuenit,deque his omnibus in publicatione,& ſubſcriptione proceſſus teſtimonium dicit. His paractis
3 fit alia citatio(ad videndũ mandari claudi,& obſignari proceſſum, & ad partes Hiſpaniarũ Iudicibus cauſæ tranſmitti.)Si vero ad lit-
4 terarum remiſſorialiũ procedere vis exequutionem, aduerſariũ cita(ad dicendum contra litteras remiſſoriales,&c.ac videndum cõmitti iuramenta,& examẽ teſtium not.infraſcripto,ad hoc deputato ad primam diem,& poſtquam commiſſum fuerit,videndũ dictos teſtes iurare in eorum,vel notarij domibus, aut vbi reperti fuerint per totam illam,& ſex,vel decem ſequentes dies,& poſtquam iurauerint,ad dandum interrogatoria,ſi quæ dare voluerit, alias videndum teſtes ipſos mandari examinari ſine,ad eandem primam diẽ.) Et deinde præcedentibus iuramentis teſtiũ, quæ de ſtylo curiæ ſaltem per diem ante illorum examen præcedere debet. Notarius illos examinat ſeruata litterarũ remiſſorialium forma.Examinatiſq; teſtibus, ac in ſcriptis redactis, lapſoq; termino reprobatorio in eiſdẽ litteris aſſignato citatur pars (ad videndũ claudi,& obſignari proceſſum,& ad partes Iudicis cauſæ mitti, ac portitori ob eam rẽ deputãdo conſignari.)His factis,clauditur proceſſus,obſignatur,&
porti-

portitori, qui illũ ad partes iudicis deferat, traditur, vt superius late posuimus in 6.c.præsent. lib. De compulsorialium, & remissorialium exequutione tractans his breuibus me expedire volui: cum de his Vestr. in cap. 8. 9. & 10. lib. 5. & magis late dixerit in cap. 1. sub num. 12. cum sequen. lib. 6. vbi docet modum citandi pro eis, ac litteris remissorialibus obtinendis, ac etiam modum agendi, & procedendi ad illarum exequutionem, ad quem pro illorum scitu recurre. His tantum addo, quod si Notarium causæ pro recipiendis, & examinandis testibus ad partes transmitti contingat, tunc præcedente solita citatione ad dicendum contra articulos in forma solita, ac debito præcedente Iudicis decreto super illorum admissione, ac Notarij destinatione, successiue citatur pars, seu illi intimatur qualiter Notarius causæ, die Mercurij, quæ erit vigesima præsentis mensis, vel alia certa die accedet ad Ciuitatem N. & illius diœcesim, seu Castrum N. pro examinandis testibus iuxta formam iudicis decreti, & propterea citatur idem ad videndum examinari dictos testes, quorum iuramenta, & examen Notario iam commissa fuerunt, & quatenus opus sit illa denuo committi ad primam diem, & postquam commissum fuerit, videndum dictos testes iurare in eorum, vel Notarij domibus, aut alias vbi in partibus reperti fuerint per totam illam; & decem sequen. dies, & postquam iurauerint ad dandum interrogatoria si quæ dare voluerit, alias videndum testes ipsos per Notarium transmittendum mandari examinari fine, ad eandem primam diem. Quibus peractis not. accedit ad partes, & ibi receptis iuramentis testium coram se adducendorum, quæ vt supra dictum est, examen præcedant, demum Not. deuenit ad illorum examen. Quorum depositiones secum reportat, & Iudici defert, ex quibus merita causæ cognoscere & eandem pro iusti decedere valeat, & quod necessaria sit citatio
5 ad videndum mandari aperiri, attestatur Specul. in §. quid sit officium eius, vers. vtile censemus secundæ par. antiq. impressionis, de remissionibus.

DE EXTRACTIONE IVRIVM & instrumentorum parte non citata.
Cap. XV.

1 *Iuribus extractis parte non citata fides non adhibetur.*
2 *Secus si non opponitur.*
3 *Iura non recognita parte non opponente probant.*

Ali-

4 *Aliqua alia de admiſſione iurium, & articulorum poſt ſententiam.*

1 NEc videtur prætermittendus modus traditus in proximo præcedenti capitulo de extractione iurium loquen. Quoniam iura, & inſtrumenta exemplata præſertim à perſonis priuatis parte non citata, & non ſeruatis ſeruandis eis fides adhibenda non eſt. Socin. Dec. & Purp. in authen. ſi quis in aliquo, C. de eden. Alex. in conſ. 119. volum. 1. & conſ. 20. vol. 6. Puc. deciſ. 152. lib. 3. num. 2. intellige tamen, quoad plenam fidem adhibendam, ſed ad faciendam præſumptionem. Doct. ſuperius allegati prędicta exempla admittunt concurrentibus alijs adminiculis, vt per Bart. in auth. ſi quis in aliquo eodem titul. Rip. in l. admonendi, num. 151. ff. de iure iuran.

2 Secus ſi indiuiduo non opponitur nec dictum generalia contra; quia tunc talis defectus opponi non poteſt, vt in vna Caſalen. Parochialis Sancti Victoris die 10. Maij 1541. Coram Mareſcotto.

3 Hæc quoq; pauca dicenda ſunt de iuribus non recognitis an eis ſit fides adhibenda parte non opponente, & in hoc articulo viſum eſt non ſuperflue adducere deciſionem factam alias de menſe Maij 1556. Coram Chiroga in vna Salamantina Cappellaniæ, in qua fuit reſolutum ſententiam fuiſſe validam, licet iura producta non fuiſſent recognita, quoniam parte non opponente non eſt neceſſaria recognitio. Aegid. deciſ. 140. & quod ſemper poſſunt recognoſci, in qua etiam fuit dictum non obſtare, quod copia citationis non fuerit data parti, quia ex quo ipſe comparuit in cauſa, & conſtat de ſcientia citationis, ideo proceſſus ſuſtinetur ex ibi adductis.

4 Et licet in hoc meo præſenti libello plura fuerint ſparſa, & relata circa iurium admiſſionem poſt latas ſententias, ſiue interloquutorias, ſiue diffinitiuas, tamen antequam illi finem imponam non inutile hęc addenda fore cenſui. Quod licet iuris eſſe videatur, vt poſt concluſionem in cauſa iura produci non poſſint, cap. cum dilectus, de fide inſtrum. vſq; adeo, quod ſi de facto admittũtur videtur tunc Iudex reuocare concluſionem. Abb. in cap. quoniam, contra de probation. num. 17. cuius diſpoſitio procedit, vt ibi in ſententia interloquutoria, ſecus in diffinitiua, tamen quicquid ſit, ſeu eſſe de iure videatur de conſuetudine contrarium ſeruatur, quod ſcilicet etiam poſt diffinitiuam modo tamen non fuerit diffinitiue pronunciatum cum cedula à Iudice ſubſcripta. Idem iudex, vel de facto, vel ex ęquitate, aut ex gratia tam iura, quam articulos non obſtante lapſu termino ad articulandum, & producendum omnia etiam poſt concluſionem cauſæ illa, & illos eius arbitrio admittit fretus,

vt

vt censeo auctoritate suarum facultatum summarie procedendi. Aegid. conc. 447. Articuli de probatio. Aduertatur tamen, quod Iudex non debet secundum ea iudicare, nisi in eisdem actis notarij sint admissa, & producta, & admissa parte citata ad dicendum contra, quia tunc dicuntur esse de actis. Gomes. de reg. Canc. in quęst. 4. littera C.

DE MODO PROCEDENDI IN CAVSIS discussionis bonorum. Cap. XVI.

1 *Requisita circa modum procedendi in causis discussionis bonorum.*
2 *Graduatio creditorum quomodo fiat.*
3 *Prior in tempore potior in iure.*
4 *Quomodo praestetur cautio à creditoribus in exactione eorum crediti.*
5 *Quando obligatio cassata reuiuiscit.*
6 *Inter creditores chyrographarios nõ attenditur prioritas temporis.*
7 *Creditor agens ad subhastationem, & deliberationem pignorum regulariter non tenetur de euictione.*

1 VErum cum plura dixerimus de modo procedendi in causis exequutiuis ordinarijs, & extraordinarijs etiam pluisquam à me susceptum opus requirat, ideo non inutile visum est pauca hac referre, si non professis saltem tironibus profutura, circa modum procedendi in causis discussionis bonorum decocti praesertim mercatoris, qui statum suum in deterius mutauit. Vnde si aliquis particularis, seu mercator decoctus fuerit, statim comparēt illius creditores coram A. C. tanquam iudice competente, & praeuio Iudicis decreto fit descriptio, seu inuentarium omnium suorum bonorum, librorum, & scripturarum domi, & alibi existentium deponen. penes aliquem fide, & facultatibus idoneum depositarium consignantur ad omne mandatum domini, & cui dominus mandabit. Quo facto dicta, vel alia die conueniunt insimul omnes creditores dicti decocti, et cum decreto Iudicis, vel sine faciunt deputatos, cum plenissima facultate procedendi ad venditionem, et distractionem dictorum bonorum per viam curiae, aut alias ex decreto Iudicis, ac quaecunque credita, res, & bona à quibusuis illius debitoribus, & bonorum detentoribus exigendi, recuperandi, sequestrandi, & de eis soluentes quietandi, & iura, ac actiones in fauorem soluentium cedendi, & trāsferendi cum clausulis opportunis eunden. confirmando, vel alium eorum arbitratu faciendo depositarium, cum praedicta,

& alia ampliori, & amplissimi facultate constituen. etiam vnum, vel plures procuratores ad lites, vel melius pro maiori, & celeriori expeditione, ac vtilitate eorundem creditorum à iudice, coram quo compareant obtineant deputationem curatorum, seu curatoris idonei bonis iacentibus, seu absentis sub forma, quam in fine lib. 4. scripsimus. In quibus causis, vt plurimum post hæc supradicta inchoatur iudicium vigore commissionis ex qua ad instantiam creditorum deco?ti committitur causa discussionis bonorum illius ac prioritatis, & potioritatis vniuscuiusque eorum crediti cum præfixioni termini etiam peremptorij facienda singulis creditoribus, ad docendum de eorum credito. Qua commissione in actis Notarij præsentata præuia termini præfixione, quo elapso, seruatis subinde terminis substantialibus de more, & stylo curiæ seruari solitis, demum præmissa citatione ad videndum illos reiterari, & ad sententiã in forma solita faciendam, demum Iudex ad eam seruatis seruandis deuenit, in qua declarat vnumquemque creditorem in ea quantitate, & qualitate cuiusque eius crediti, quod in sentẽtia nominatim exprimitur, & singulariter singulos graduando, & locum assignan.
2 quoniam prior in tempore potior est in iure. Bart. in l. 1. nu. 2. C. de
3 priui. dot. & subinde singulis creditoribus iuxta illorum priorita-
4 tem eis satisfieri mãdat, data tamen per singulos idonea cautione in forma depositi de restituendo prioribus, & potioribus creditoribus ad omne mandatum domini, iuxta formam facultatũ eiusdẽ A.C. de quo in cap. 27. per modum prouisionis, & ad consulendum indemnitati aliorum creditorum absentium, & in hoc iudicio non
5 vocatorũ. Nec te fugiat, quod licet creditor fuerit solutus de eius credito, facta ab eo quietantia, & cassata sua obligatione, tamen in euentum restitutionis pecuniarum exactarum reuiuiscit creditoris obligatio quia res non dicitur soluta, quando non durat soluta, vt per Ias. in l. si damus, §. de euictione. ff. de leg. 1. num. 5. Afflict. decis. 16. sub num. 3. circa medium. Bal. in l. electio. §. absente. ff. de noxa.
6 sub nu. 2. Deinde satisfiunt deposita, & postmodum creditores chyrographarij, & librarij, in quibus non attenditur prioritas temporis, sed inter eos ad solidos, & liberam fit solutio Bartol. in l. in operis, sub num. 3. ff. de locato, & conducto, data nihilominus per eos simili cautione de restituendo, vt dictum est, & de contribuendo cum alijs creditoribus æqualia iura habentibus, vt per eundem Bart. in l. procuratoris, § plane. ff. de tributoria actione, vbi quod creditores habentes personales actiones vocantur in tributum, realis vero integrum suum creditum consequuntur, & creditores accipientes caueant vt supra se reddituros alijs creditoribus emergen-

7 gentibus,vt ibi. Quibus addo,quod licet creditor, qui pro suo iure obtinet subhastatiorem, & deliberationem pignorum regulariter non tenetur de euictione, vt tenuit Rota in vna Rom. contrauentionis in decis.diuers.281.in 2.par.nu.33. coram Robusterio, vide tamen limitationes, de quibus in dicta decisione in facti contingentia recurre.

DE CLAVSVLIS MONITORIORVM. Cap. XVII.

1 *Clausulæ apponendæ per Notarium in fine monitorij, & illorum vtilitas; quæ ex eis habetur.*

ANtequam huic tertio libello extremam manum opponam non inutile dicendum arbitror, quod in fine cuiuscunq; matrimonij, siue in curia, siue extra eam decernendi laudabile,& vtile erit ante clausulam, & si senserit se, &c. addere attento, quod fuit pro parte dicti instantis comparitum, & allegatum prædictam domum ab eo tam ex deductis, quam alijs suis loco, & tempore deducendis iusto.& legitimo titulo possideri,& in, & super ea, illiusque possessione,ac fructuum perceptione à d.B.nec alia quauis persona licite molestari non potuisse,neq; posse ipsumq; B.condemnandum fore,& esse ad desistendum ab omnibus molestijs iactationibus, & impedimentis quibuscumq; tam iudicialiter, quam extraiudicialiter ei præstitis, & in, & super illis nullum ius eidem B. aduersus instantem competijsse,neq; cõpetere,ac ius,& iustitiam ei ministrari debere officium iudicis desuper implorando, prout implorat, non solum modo,& forma præmissis, sed etiam omni alio meliori modo,&c.& si senserit se, &c. compareat,&c.alioquin,&c. Ad hæc etiã nota,quod ex dictis quotidianis clausulis,vt puta ius,& iustitiã ministrari,ac præmisso,& omni alio meliori modo, &c. vt supra scriptis poterit actor probationes suas facere, illasq; ac iura sua quæcunq; deducere super petitorio,& possessorio, aut petitorio tantũ, aut possessorio tantũ coniunctim,vel diuisim, copulatiue,vel alternatiue,& vtrunq; iudicium complecti, & demum petere per iudicem pronunciari in petitorio, seu possessorio, prout natura causæ suadet;& illi magis conueniat præuia tamẽ suspensione petitorij si opus fuerit, vt supra meminimus de interdictis possessorijs, quod

attestatur Iason.in tit.de actionibus in §.omnium, sub nu.149. dicens hoc esse perpetuo notandum etiam quoad illam clausulam, omni alio meliori modo,&c.quæ est valde vtilis ad sustinendum libellum cum monitorium illius loco inseruiat, & interpretandũ eo modo quo fauorabilius poterit iuuari intentio actoris vt ibi sub nu.151.& quid operatur dicta clausula tam deductis, quam deducendis 5.decis.Genuen 91.nu.5.Ang. in cons.25. Ias.in l petens ex stipulatione, num.6. in ver.item. C.de pactis, & propterea non te fugiat has similes clausulas repetere, tam in præscripta, quam alijs monitorium formulis in Romana Curia, & extra eam decer nen.iuxta subiectam materiam singula singulis congrue referendo & debite adaptan.

R.P.D. LVDOVISIO

FVLGINATEN. NVLLITATIS EXEQVVTIONIS.

30. *Martij* 1601.

EPITOME.

Contra tertios non potest procedi via exequutiua.

SVMMARIVM.

1 *Contra tertios non potest procedi via exequutiua.*
2 *Et præsertim facta per aduersarium protestatione ne exequutio fieret in bonis per ipsum possessis.*
3 *Volentibus facere exequutionem incumbit onus probandi de iure sui debitoris bonorum, super quibus exequutio fieri debet.*

1 FVit conclusum sententiam A C.esse confirman. iuste enim reuocauit exequutionem factam contra Petesios, contra quos vti tertios non potuit procedi via exequutiua. Aret. cons.36.in fin. Alex.in l. à diuo Pio, §. si super rebus sub num.28.vers. & pro hoc bene facit, ff. de re iudic. Galles. ad form.oblig at, Cam.in 2. part. quæst. 2. num.3. & fuit dictum

in

2 in vna Rom. Comput. 18. Martij 1594. coram R.P.D. Mellino, præsertim, quia protestati fuerant ne exequutio fieret in bonis per ipsum possessis secũdum cautelam, de qua per Ang. in d. § si super rebus, num. 1. eod. tit. vbi etiam Castren. num. 2. propter quam protestationem tanto magis reddebatur nulla exequutio postea facta, Bald. in l. ob meritorum, num. 5. vers. quæro nunquid pendente protestatione, C. ne vxor pro marito. Alex. in d. § si super rebus, nu. 9. vers. addatis, quod Bal. & Ias. nu. 9. ad fin. Non obstat decretum de exequen. &c. nisi ipsi de Petesijs docuissent de eorum titulo.

Quia fuit notorie iniustum, ex quo enim ipsi possidebant, onus incumbebat volentibus facere exequutionem, docere de iure sui debitoris super dictis bonis. Bart. Bal. & alij in d. l. ob meritorum. Bart. in d. § si super rebus, num. 4. Angel. ad fi. Paul. de Castr. num. 8. Alex. num. 9. Ias. nu. 9. Paul. de Castr. cons. 143. sub nu. 3. vers. si quæritur, lib. 1.

R. P. D. LITTA

IMOLEN. SEV FAVENTINA

BONORVM.

Die 25. Iunij 1593.

EPITOME.

Subhastatio habita side de pretio nulla est.

SVMMARIVM.

1 *Subhastatio nulla est habita fide de pretio.*
2 *Consuetudo non præsumitur, & ab allegante debet probari.*
3 *Consuetudo iuri contraria debet concludẽter probari, & in specie.*
4 *Quãdo mandatum est relaxatũ cum intimatione de ea debet constare,*

 alias

alias exequutio, & subhastatio, & omnia inde sequuta sunt nulla.

DVbitaui an exequutio, & subhastatio substineri possent in casu ad effectum, de quo agitur.

1 Et Domini resoluerunt subhastationem fuisse nullam. Primo, quia fuit facta habita fide de pretio contra text. in l. á diuo pio. §. sed quid si emptor, vbi oportet res captas pignori, & distractas præsenti pecunia distrahi. ff. de re iudicata, vbi Alex. hoc notat sub nu. 5. Angel. num. 2. & Ias. nu. 5. & fuit alias decisum in illa Tyburtina Castri Sambuci 27. Ianuarij 1578. çoram Sanctissimo D. N. Papa, tunc Rotæ Auditore.

2 Nec obstare dixerunt Domini assertam consuetudinem allegatam exaduerso, quia illa vti in facto consistens non præsumitur, sed ab allegante probari debet. l. præscriptione, vbi glos. C. si contra ius, vel vtilit. publ Bar. in l. de quibus, in fin. ff. de leg. cum alijs per Aym. cons. 234. num. 2. vers. similiter ex consuetudine. Imo cum
3 agatur de consuetudine iuri contraria debet concludenter probari, & in specie, vt alias fuit dictum in illa Ciuitatis Castelli bonorum 27. Iunij 1578. coram bon. mem. Lauretano.

2 Secundo, quia mandatum fuit decretum cum intimatione: vnde cum de ea non constet ex actis, merito, & exequutio, & subhastatio, & omnia inde sequuta sunt nulla, Put. decision. 174. lib. 1. Tanis decis. 108.

R. P. D. MILLINO

ROMANA COMPVTORVM.

Veneris 18. *Martij* 1594.

EPITOME.

EXequutio non potest fieri contra bona tertij possessoris, quando fuit actum actione personali.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Non potest relaxari mandatum exequutiuum contra bona possessa per tertium possessorem quando actum fuit actione personali.*
2 *Sententia non praeiudicat ei, qui ius suum in iudicio non deduxit, & non potest contra eum fieri exequutio.*

1 DIxit resolutum mandatum exequutiuum non esse relaxandum contra bona possessa per Pomponium, quia fuit actũ actione personali. Ideo exequutio fieri non potest contra tertium possessorium. Ruin. cons. 87. num. 1. & seq. lib. 4. Bero. cons. 47. num. 6 lib. 1.

Non obstat quod Pomponius fuit citatus, ideo sententia lata
2 contra Franciscum ei praeiudicat. Quia hoc procederet si ius ipsius fuisset deductum in iudicio, sed cum non fuerit deductum in iudicio non potest contra eum fieri exequutio. Alex. in l. saepe, num. 6. ff. de re iud. Gozad. cons. 103. num. 12.

3 Non obstat, quod fuit actum in vim obligationis Cameralis, quia non potest agi obligatione Camerali contra tertium possessorem, non obstat formula nouella Gallesij, quia illa non obseruatur, sed antiqua.

R. P. D. LITTA

ROMANA PECVNIARIA.

28. *Iunij* 1593.

EPITOME.

PRo mutuo exequutiue procedi non potest etiam in vim obligationis Cameralis quando ante fuit intentatum iudicium cedulae instrumenti cum monitorio.

SVMMARIVM.

1 *Quando actor ab initio pro mutuo intentauit iudicium cum monitorio non potest variare, nec procedere via exequutiua.*

2 *Lite ordinaria pendente super contrauentione alicuius instrumenti non probibetur actor vigore eiusdem instrumenti exequutiui agere ad illius obseruantiam.*

3 *Agendo ad obseruantiam videtur renunciatum contrauentioni intentatæ.*

4 *Actor habens viam ordinariam, alteram extraordinariam exequutiuam, intentando ordinariam censetur renunciare extraordinariæ.*

DVbitaui an D. Euangelista potuerit pro scut. 500. mutuatis exequutione conueniri in vim obligationis Cameralis, in casu, & ad effectum de quo agitur.

1 Et Domini tenuerunt, quod non ex quo D. Franciscus Cencius mediante monitorio occasione cedulæ mutui eorum instrumenti solidationis haben. &c. obligationem Cameralem in Curia Capitolij pro dicta summa aduersus D. Euangelistam mouerat iudicium de anno 1581. Inde, & post non potuit conuolare ad viam exequutiuam, cum per talem electionẽ sibi præiudicauerit ad Gallesf. ad form. Cam. 3. part. quæst. 2. notat. glos. in l. proinde, la seconda, ff. ad l. Aquil. Bal. in l. diffamari 2. col. C de ingen. & manumiss. Aret. in §. omnium, nu. 13. inst. de act. Marant. de ord. iud. 6. par. nu. 24. & alias fuit decisum in vna Rom. donationis 4. Maij 1598. coram bo: mem: Alex. Iunio, & in vna Rom. pecuniaria 9. Octobris 1562. corã Caputaq. vt refert Modernus de attent. in 2. p. cap. 41. tit. de attent. lite pend. declarat. 1. limit. vlt. Quia licet dixerit articulum esse dubium, & Rota in alia Rom. obseruationis concordiæ 23. Maij 1561. coram bo: me: Oradino tenuerint contrarium, tamẽ
2 re vera dicta decisio non repugnat cum tantum in ea dicatur, quod lite ordinaria penden. &c. super contrauentione alicuius instrumenti non prohibetur actor vigore eiusdem instrumenti exequutiui agere ad illius obseruantiam ex quo agendo ad obseruantiam contra-
3 uentioni intentatæ videtur renunciasse, & ita non loquitur in terminis quæstionis propositæ. Cætera autem, quæ pro D. Cencio adducebantur per informantes pro Domino Euangelista optime tolli censuerunt Domini. Lancellot. de attent. lit. pend. limit. 70. & vltra fol. 162. Gabriel. de act. conclus. 4. num. 9.

4 Quod actor habens duas vias agen. &c. vnam ordinariam, & aliam extraordinariam exequutiuam intentando ordinariam censeatur renunciare extraordinariæ, tenet etiam Grammat. caus. ciuil. cons. 95. nu. 28. post Rom. cons. 153. ex quo enim eligeret ibi in addit. Mandos. ver. summarie, in littera P.

R.P.D.

R. P. D. IVSTO

ROMANA SPOLII.

Lunæ 21. Februarij 1600.

EPITOME.

Decretum factum vltra debitum est nullum.

SVMMARIVM.

1 *Decretum vltra debitum, & consequenter ex falsa causa factum est nullum.*
2 *Etiam si sit interpositum pro vera, & partim pro falsa causa.*
3 *Decretum est indiuiduum.*
4 *Exequutio facta in vim decreti nulli, nulla, est.*
5 *Subhastatio, & deliberatio quoque nulla est.*
6 *Iudex nulliter procedens dicitur agere vt priuatus, non vt Iudex.*
7 *Iudex non rite, & recte procedens spoliat, & intrat spolium.*
8 *Iudicis auctoritas non eximit ab incursu pœnæ ciuilis.*
9 *Decretum annullatur etiam si excedit in minimo.*
10 *Ratio assignatur.*

DEcretum exequutionis A. C. in fauorem D. Tiberij Ceuli contra D. Maluicinum fuit nullum
1 tanquam factum vltra debitum, & consequenter ex falsa causa secundum Doct. Bart. in l. fulcimus, §. prætor, ff. quib. ex caus. in poss. eat. cum
2 allegat. per Ruin. consil. 160. nu. 26. vol. 2. quod procedit etiam si sit interpositum, partim pro vera, & partim pro falsa causa. Quia est indiui-
3 duum. Bart. Castren. & alijs in l si non sortem, §. si centum, ff. de condit. indebit. & hanc sententiam passim sequuta est Rota, vt dicitur in decisione bo: me: Bubali Salamantina pensionis 9. Maij 1583. in qua aliæ decisiones allegantur, & vltimo loco resolutum fuit coram bo: me: Orano in causa Assisien. subhastationis 15. Nouembris 1596.

Ex

4 Ex quibus patet in consequentiam nullam esse exequutionem, ac deinde subhastationem; & deliberationem, tanquam venien. à radice infecta, quoniam omnia processerunt de facto, & non de iure cum
5 iudex nulliter procedens dicatur agere vt priuatus, & non vt iudex.
6 Card. in Clem. 1. in §. fin. de celebr. miss. cum additis per Aym cons. 352. nu. 3. vers. & in isto casu, ex his concluserunt Domini intrare
7 spolium ad effectum, vt Maluicinus restituatur ad pristinam possessionem, quia Iudex non rite, & recte procedens spoliat. cap. conquerente, de rest. spol. Oldrad. cons. 223. & influit in quemcunque accipientem possessionem protextu decreti nulli, quia Iudicis auctori-
8 tas non eximit ab incursu pœnæ ciuilis. Bart. cons 91. num. 4. lib. 1. Anchar. cons. 133. & consil. 270. nu. 5. Soc. cons. 158. num. 19. lib. 2. Fel. in cap. cum causa, nu 3. de off. deleg & est materia text. in l. meminerit, & ibi Doct. C. vnde vi, & idcirco, vel Tiberius teneretur ad restitutionem si in deliberatione interposita esset persona Rubertina, quæ eadem reputatur. l. libertus. ff. si quid in fraud. patron. vel restituere tenetur ille Rubertus tertius possessor. Fulgos. cons. 136. num. 1. & 172. & 190. in fine.

Non obstat, quod excessus videatur esse in parua summa, cum enim prætenderentur scuta 1232. fuit obtentum decretum cum inde sequutis pro scutis 2236. Quoniam omissis pro nunc quæ deducuntur per Maluicinum, contra prætensum creditum, respondetur
9 decretum annullari, etiam si eccedatur in minimo in allegatione decis. Assisien.
10 Et ratio est, quia, non solum consideratur excessus, sed damnum, quod prouenit debitor ex nulla, & iniusta deliberatione, & adiudicatione.

Et in hoc casu tanto magis moti fuerunt Domini, quia fuerunt etiam capta mobilia, & residuum pretij deliberationis vltra prætensam quantitatem, dictus Tiberius propria auctoritate recepit de manu cursoris præsupponens aliam crediti causam, ex quo patet semper de facto processisse, & non de iure.

Quicquid autem sequutum fuit ex decreto nulliter interposito etiam facto Maluicini est nullum tanquam factum vltra debitum, metu decreti. Alexander in l. à diuo Pio. §. in venditione, num. 5. & ibi Iason num. 12. ff. de re iudic. & ita fuit decisum.

R. P. D.

R. P. D. CORDVBA

BENEVENTANA PECVNIARIA.

Veneris 25. Iunij 1599.

EPITOME.

INstrumentum non est exequendum quando per sententiam Iudicis fuit declaratum nullum.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum per Iudicis sententiam nullum declaratum non debet exequi.*
2 *Appellare licet ab hac sententia reo, & actori.*
3 *Causa semel effecta appellabilis, semper remanet appellabilis.*
4 *Non debet exequutioni demandari instrumentum per sententiam vulneratum licet causa sit commissa cum facultatibus A.C.*
5 *Non vulneratur instrumentum constito euidenter de iniustitia.*
6 *Ad hoc vt dicatur transactum super errore calculi requiritur ante transactionem fuisse motam quaestionem super dicto errore.*

1 ROta censuit instrumentum non esse exequendum, quia cum Iudex declarauerit nullum fuit per sententiam vulneratum. A qua cum liceat actori appellare, reo etiam à
2 contraria reuocatoria prioris permissa est appellatio A.C. inde causa semel effecta appellabilis, semper remanet appel-
3 labilis, vt fuit resolutum coram bo: me: Cantuccio 27. Iunij 1580. in vna Romana Census.

4 Nec oberat, quod esset commissa cum facultatibus A. C. quia ex deductis satis liquebat ipsum quoque non valere exquutioni demãdare instrumentum per sententiam vulneratum.

5 Minus obstat, quod cum sententia sit euidenter iniusta detecta iniustitia proceden. &c. sit exequutiue, quia tunc nõ vulneratur instrumentũ ex decisionibus allegatis, nam dixerunt Domini de tali iniustitia non constare, quatentus enim ad illam ostenden. opponebatur non potuisse dari de errore calculi, super quo fuerat transactum, & renunciatum ex l. prima, C. de error. calculi cum ibi notat.

Vltra,

Vltra, quod exaduerso prætendebatur dictas rationes non fuisse legitime redditas cum exhibitione librorum exactis partitis, sed in confuso contra Villantium transmiss.&c. Huius difficultatis resolu-
6 tio pendebat ab eo, An ante transactionem fuerit mota quæstio super d.errore, & illa postmodum subsequuta, prout requirebatur ad effectum, vt diceretur transactum super errore calculi, secundum gl.in d. l. 1. & pluries alleg. in Rom. Bibliotheca 4. Martij 1598. coram R.P.D. Decano, de quo cum non appareat non potest dici sententia notorie iniusta, vt instrumentum non censeatur vulneratum per dictam sententiam, prout fuerat alias tentum coram me in illa Elboren.&c. pensionis 9.Iunij 1595.& ita conclusum, &c.

ILL.mo PAMPHILIO
CIVITATIS CASTELLI
BONORVM.

Mercurij 8. Nouembris 1589.

EPITOME.

Mandatum de manutenendo concedendum est ei, de cuius possessione constat tempore litis motæ, vel paulo ante.

SVMMARIVM.

1 *Datur mandatum de manutenendo ei, de cuius possessione constat tempore litis motæ, vel paulo ante.*
2 *In omnem euentum est attendenda posterior possessio.*
3 *In interdicto ne quis lite pendente in sua possessione turbetur tanquam iudicio summarissimo requiritur sola detentio, & status tempore litis motæ.*
4 *Prædo est manutenendus donec discutiatur de iuribus suis.*

Dixe

1 DIxerunt Domini dandum esse mandatum de manutenendo Heremitas, quia constat de eorum possessione tempore litis motæ, vel paulo ante. §. retinendæ, instit. de interdict. cũ ibi not. Bar. in l. 1. §. fin. ff. vti possidetis. Adest enim instrumentum publicum possessionis captę. l. prædia, vbi Bart. ff. de acq. poss. cum recognitione colonorum, ac actuali fructuum perceptione. Afflict. decis. 325.

Non obstat anterior possessio DD. de Vitellis, quia præter id, quod non fuerunt expulsi coloni, neque adest aliqua recognitio, prout requiritur Bald. cons. 330. nu. 6 lib. 1. Alex. l. qui vniuersas. §. quod per colonum, de acquir. poss. Put. decis. 460. num. 5. lib. 2. cum alijs allegatis, quia fuit responsum quod ipsi habuerunt se pro spoliatis, vt deducitur per informantes pro Heremitis, & in omnem
2 euentum est attendenda posterior possessio actualis monasterij, quia cum vertemur in iudicio summarijssimo interdicto, ne quis
3 lite pendente in sua possessione turbetur respicitur sola detentio, & status tempore litis motæ. Castr. lib 2. cons. 3 nu. 2. Couar. pract. quæst. c. 17. nu. 5. etiam quod alias possessio esset spoliatiua. Castr.
4 in l. Aquilius regulus, nu. 5. de donat. quia donec discutiatur de iuribus suis etiam prædo est manutenendus. Palæott. decis. 120. & late deductum fuit 16. Decembris 1588. in causa Romana palatij, coram Penia.

DE TVTELA TESTAMENTARIA. Cap. XVIII.

1 *Forma tutelæ testamentariæ.*
2 *Requisita quæ ante administrationem tutelæ accedunt.*
3 *Tutor testamentarius non tenetur satisdare.*
4 *Tutor quando est liberatus à testatore quomodo est dicendus in illius tutela.*
5 *Aditio hæreditatis paternæ quomodo sit scribenda.*
6 *Tutor non debet adire hæreditatem sine pupillo.*

1 COnstitutus coram Magnifico Domino N. Iudice, &c. A. qui eidem domino iudici exposuit nuper B. vita occubuisse condito suo testamento manu N. Notarij publici scripto in quo M. & N. eius filijs ipsum A. tutorem reliquit: propterea ipse A. petijt ab eodem Iudice tutelam ipsam sibi

decerni

decerni eodem igitur iudice tutelam ipsam decernente, et confirmante idem A. promisit mihi notario stipulanti, et recipienti vice, & nomine dictorum pupillorum, & corporaliter iurauit factis, &c. ad Sancta Dei Euangelia vtilia ipsis pupillis facere, & inutilia prætermittere, ipsorumq; res, et bona, ac personas ad cōmodum, et vtilitatem ipsorum bona fide custodire, et saluare inuentarium de rebus eorum conficere, et administrationis suæ rationem tempore debito reddere cū integra reliquorum restitutione, etc. Hæc omnia
2 prædicta requisita probatur in l. qui tutor repertorium, ff. de administratione tut. Guid. Pap. in quæst. 330. sub n. 2. et 3. et seq. scilicet, quod antequam tutor accedat ad administrationem tutelæ omnia prędicta requisita faciat, excepto, quod cū tutor testamentarius sit nō tenetur satisdare, quia illius fides approbata est a testatore, vt in §. hoc nō est perpetuū inst. de satisd. tut. et cur. et ibi Ang. Aret. n. 1.

Hoc amplius nota, quod si testator liberauit, et absoluit tutorē à reddenda ratione, tunc non faciat eum iurare de reddenda ratione, sed potest illa verba inuentarium de rebus eorum facere ratio-
4 nem vero administrationis reddere, cum ab ea fuerit absolutus a testatore non aliter quā de iure debuerit teneatur, et quod testamētarius tutor non teneatur præstare fideiussorē vltra prædicta habetur per Specul. in §. si tutor in 3. p. lib. 1. in tit. de Tutore Cautus ēt debet esse notarius, quod in aditione hæreditatis facienda per pupillum, siue illius tutorem, siue simpliciter, siue aliter adeatur, ne scri-
5 bat M. et N. scientes hæreditatem patris eis delata hæreditas dicitur quam quis adeundo cōsequi valeat l. delatam, ff. de verb. signif. et filius fam. non potest adeundo acquirere patris hæreditatē cum dominus censeatur etiam viuo patre, et administratio sola transire videtur in filium, sed scribat notarius, quod M. et N. et filij B. scientes patrem defunctum, et ipsos suos hæredes esse, hæreditati paternæ se imiscuerunt. Ias. in l. qui putat. ff. de acq. hæred. sub nu. 20. licet Bal in l. potuit quęst. 7. C. de iur. delib. dicit hoc esse ridiculum, quoniam verba impropria accipienda sunt, vt actus valeat. Ad tollendum igitur omnem dubietatem remedium est, quod post verbum adiuit, seu adiuerunt adijciatur, et se immiscuit, seu immiscuerunt, nam propter hoc verbum, substinebitur, vt patet ex dictis per
6 Alex. in cons. 126. Viso processu, lib. 7. Superest ēt dicere, quod solus tutor non debet adire hęreditatem sine interuentu pupilli, cum vtriusq; voluntas, et consensus requiratur, vt per eundem Ias. in l. pro hærede, sub nu. 10. ff de acq. hæred. An autem iudex possit dare tutorem ēt rebus extra suam prouinciā existentibus, vide Bar. in l. propter. §. qui se. n. 2. ff. de exc. tut. et in l. 1. n. 9. ff. de tut et cur. dan.

Alia

Alia forma legitimæ tutelæ.

MAgnificus D. Iudex donnam A. matrem B pupilli filiiq. T. in ipsius præsentia constitutam eiusdem B. tutelam petentem, & effectantem, cum eadem tutela sibi secundum iuris ordinem deferatur, & ipsa sit in ea cæteris præferenda, eidem B. pupillo tutricem constituit, & deputauit, illiusq. personæ, & bonorum administrationem decreuit dicendo eidem, & ter replicando esto tutrix d. B. vtilia pro eo facito, & inutilia prætermitto, & ita eadem donna A. facere promit, ipsiusq. res, & bona ad commodum, & vtilitatem ipsius pupilli bona fide custodire, & saluare, inuentarium de rebus ipsius fideliter conficere, & administrationis suæ rationem tempore debito cum integra reliquorum restitutione reddere, & pro eo quod sic faciet ibidem præsens N. qui sciens, &c. sponte, &c. pro d. donna A. accessit, & promisit vti principalis, principaliter, & in solidum accessit, quem præsentem eadem donna A. promisit releuare indemnem, ita quod, &c. alias, &c. Pro quibus omnibus, &c. reñuncians dicta donna A. ben. sen. cons. velle, & secundis nuptijs, & omni alij legum auxilio, de quibus iuribus, & ll. auxiliis præfata D. A. fuit per eundem D. iudicem ad plenum certificatæ, super quibus præmissis præfatus D. iudex suam, & dictæ suæ curiæ, auctoritatem interposuit, suppletis, &c. super quibus &c. Actum, &c.

DE TVTELA, QVAE DATVR AD instantiam matris. Cap. XIX.

1 *Alia forma tutelæ, quæ datur ad instantiam matris secundo nubentis.*

2 *Mulier, quæ transiuit ad secunda vota an per mortem secundi viri recuperet tutelam.*

COram, &c Iudice, &c. personaliter constituit se d. A. & instanter B. & C. filijs suis habitis ex q. I. suo viro, dari P. protestando se velle nubere, et tutelam deserere, qui magnificus D iudex, etc. inquisitione premissa, dicto P. promittente, et iurante mihi notario nomine dictorum pupillorum stipulanti vtilia agere, et inutilia prætermittere, et pupillaria bona saluare, atq. defensionem legitimam facere, et sine mora suscipere dictam tutelam,

iam decreuit, ac ipsum tutorem constituit. Reliqua extendere vt supra, excepta dicta renunciatione mulieris.

2 Quid si mulier per transitum ad secunda vota amiserit tutelam, & mortuo secundo viro velit eam recuperare, quæritur an possit, & videtur quod sic, re integra, scilicet si pueri tutorem non habeant, secus si tutorem habent, quia iura semel perdita iterari non debent, vt per Specul. in §. nunc dicendum de anomalis tutoribus in 3. par. libri primi de tutore, seu anomalis tutoribus.

DE ANOMALIS TVTORIBVS. Cap. XX.

1 *Aliqua referuntur de anomalis tutoribus.*
2 *Mater, & Auia non coguntur tutelam suscipere.*
3 *Nec admittuntur ad tutelam nisi præuia confirmatione Iudicis.*
4 *Promissio tutoris de suscipiendo defensionem pupilli necessaria videtur.*

1 CVM aliqua diximus de tutoribus testamentarijs legitimis, & datiuis, nunc aliqua dicenda erunt de anomalis tutoribus, pro quorum intellectum dico, quod tutela anomala, seu extraordinaria est, scilicet matris aut auiæ dicitur autem anomala, quia non est testamentaria neq; legitima, neq; datiua, testamentaria non est, quia lex prohibet feminam dari tutricem in testamento, vt ff. de testam. tut. iure nostro, cum ipsa cognata nō autem agnata dicatur, cum sit per femineum sexū coniuncta; ergo non est legitima, vt ff. vnde cognati l. prima, in tantū, quod si est data non habet ius constituendi actorū nec videtur posse administrare: si enim dari posset, cogeretur inuita
2 tutelā suscipere, sed ei permittitur si vult, vt C. quando mulier tut. off. fun. aut matri, aut auiæ, in tantum, quod mater, vel auia, vt dixi, dari non potest à marito tutrix in testamento filio, vel nepoti, cum
3 sit vtile officium, vt ff. de tut. l. tutela, & propterea requiritur, quod sit confirmata, seu decreta à iudice, vt in l. fi. C. de cur. fur. & in l. fi. C. de confirm. tut.

Illud quoque non est prætereundum in hac tutelæ materia, quod tutius est apponere, prout apposui, quod tutor promittat defensionem pupilli, seu pupillorum sine mora suscipere, vt tenet Bart. in l. legitimus circa finem princ. ff. de leg. tuto. vbi dicit, quod per hoc vidit iam multas tutelas cessari eo, quia in instrumento non erant apposita illa verba obligatoria susceptionis dictæ defensionis, tamen

men

men Bal.in d.l.legitimos,in §.omnem tenet, quod non sit necessarium,quod formaliter apponantur dicta verba, sed sufficiunt æquipollentia, per quæ in effectu promittitur specialis defensio pupilli, sed quod sufficiant illa verba obligatoria de vtilia faciendo, vt per Ias.in l.prætor ait,ff.de oper.no.nunciat.sub nu. 9. quia iura magis considerant effectum, quam formam verborum. tamen ex dictis Ias.patet,quod decisio Bart.est communiter approbata, vt ibi in fin. ex rationib. ibi relatis,scilicet quod talis promissio explicite est de forma. ex quo nota, quod vbicunque sex aliquo actu pro forma requirit aliquod expressum verbis, quod non sufficit illud adimplere verbis generalibus,quamuis videantur æquipollentia, vt ibi sub nu. 10.in princ.quod volui hic dixisse ad rememorandum notarijs, quod ad tollendum causam dubitandi,clausulam,seu promissionem hanc non omittant.

DE CONSTITVTIONE ACTORIS.

1 *Forma constitutionis actoris,*
2 *Tutor non potest constituere actorem ante contestationem litis.*

Secus aut minor cum præsentia tutoris, & decreto Iudicis. Cap. XXI.

1 Coram,&c Tutor P.cuius negocia impeditur agere, quia abest, debet,vel infirmus sit,sponte,&c.fecit, & constituit B.actorem, & defensorem ad gerendum,& administrandum negocia dicti P. pupilli in iudicio,& extra,& specialiter in causa quam dictus pupillus habet cum N. vt eius periculo administret,recipiat,& exerceat actus omnes,& quicquid per eum factum fuerit firmum,& ratum perpetuo fore promittit,ad quæ omnia Iudex interposuit decretum,suamq;interposuit auctoritatem. Et licet
2 tutor,seu curator non possit in causis pupilli,vel adulti procuratorem,seu actorem ad lites constituere ante litis contestationem, vt per Specul.in §.contra actorem,in 3 par.lib.1.sub num. 4. de actio. constit. tamen bene possunt ipsi minores cum tutoris auctoritate hoc facere,vt ibi.Si autem tutor infirmitate,vel alia iusta causa impeditus tutelam administrare nequit; vt fortunarum suarum periculum euitet, Iudicis decreto actorem constituat,iuxta text. in l. si actor, C. de app.

DE INVENTARIO CONFICIENDO à tutoribus. Cap. XXII.

1 *Tutores inuentarium conficere tenentur.*
2 *Forma inuentarij.*
3 *Requisita in confectione inuentarij.*
4 *Consuetudo attenditur in confectione inuentarij.*

1 TVtores siue testamentarij, siue datiui sint, antequam legitime administrare valeant, inuentarium rerum, & bonorum hæreditatis conficere tenentur, vt per Bart. in l. tutor, qui repertorium, ff. de administrat. tut. cuius forma talis est.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen, &c.

2 TVtor constitutus, & decreto Iudicis confirmatus Seio pupillo, & hæred. q. B. vt patet instrumento eiusdem tutelæ manu mei notarij scripto, cum ob doli culpam euitandam, omnisque fraudis suscipionem tollendam, & ne bona pupillorum, vel minorum lapsu temporis depereant, tutores de bonis ipsorum inuentarium conficere teneantur secundum legitimas sanctiones. Ideo in Dei nomine, presens inuentarium, mox postquam fuit constitutus, & confirmatus, de rebus creditis, & debitis, atque nominibus debitorum hæreditatis dicti q. B. & ipsius pupilli sub anno, &c. die, &c. præmisso venerabilis sanctæ Crucis signaculo fecit. In primis dixit, & asseruit, se in hæreditate prædicta inuenisse duo scrinia, tot vegetes, tot mensuras bladi, & tot vini, secundo immobiles, puta domos, & possessiones, terras, per loca quæ designentur: tertio, & vltimo credita, & debita dicens, & protestans idem tutor, quod quæcunque alia de cætero, de bonis dicti q. B. seu ipsius pupilli ad sui notitiam peruenerint, omnia illa manifestabit, & huic inuentario per meam, vel alienam manum faciet fideliter inscribi; Formam alterius inuentarij rerum, & bonorum hæreditatis, quæ aditur cum beneficio l. & inuentarij, habes in meo libello praxis iudicialis A. C. ad quam recurre, & melius ad Specul. in 2. par. lib. 2. §. dicto, sub num. 21. de edition. instrum. & magis plene habes per Bald. de qua in infrascripta forma, cuius requisita singulatim, pro maiori illorum intellectu hic enumero.
3 Primo scilicet, quod inuentarium inchoetur infra triginta dies, à die scientiæ hæredis hæreditatem fuisse delatam: secundo, quod perficiatur infra sexaginta dies, quando res sunt in eodem loco: tertio,

tertio, quod describantur res mobiles, & immobiles, & perfecto inuentario hæres faciat protestationem, quod hæres in inuentario faciet describere reliqua bona, prout in supradicto inuentario dicitur: quarto, quod inuentarium scribatur manu publici notarij; quinto, quod creditores hæreditarij citentur ad videndum fieri inuentarium pro certis die, loco, & tempore: sexto, quod hæres se subscribat, & quod omnia legaliter fecit sine dolo: septimo, quod in principio ponatur signum Crucis: octauo requiritur præsentia
4 testium: nono, quod testes cognoscant hæredem (licet hæc omnia de iure requirantur) tamen de consuetudine non seruantur tot solemnitates, alias vix posset fieri inuentarium, cum tot, & tantis iuris requisitis. Ideo sufficit inuentarium fieri secundum consuetudinem loci notariorum, in quo fit inuentarium, vt tradit Ias. in l. sumus iam, C. de iure deliber. per totam, quoniam si de consuetudine regionis sit, quod non fiat inuentarium, cum tot iuris requisitis, non videtur in culpa consuetudinem seruans. Specul. lib. 2. in §. dicto sub num. 8. de instrum. editio.

DE ADITIONE HAEREDITATIS. Cap. XXIII.

1 *Forma aditionis hæreditatis cum beneficio l. & inuentarij, vna cum inuentario, de qua in tractatu Bal. de Perusio.*
2 *Vtilitas, quæ habetur ex confectione inuentarij.*

1 Constitutus Lucius Caij ciuis Perusinus coram sapienti D. Ioanne Baptista Iudice communis Perusij super his, legitimis actibus constituto per d. Episcopum pro tribunali sedente in tali loco, in qua ciuitate, & territorio sunt facultates, & bona, & maior pars hæreditatis d. Caij, dixit, & exposuit, dictum Caium decessisse condito testamento scripto manu Alexandri notarij, in quo testamento sibi hæredem vniuersalem instituit prædictum Lucium; Vnde cum cognoscat, ad eum dicti Caij hæreditatem ex testamento insolidum deuolutam, dubitans, an dicta hæreditas sit soluendo, nec ne, nolens prædictam Caij hæreditatem inconsulte, sed legis consilio ipsam hæreditatem quærere, ne creditoribus, & legatarijs vltra vires hæreditarias teneatur, cum beneficio legis, & inuentarij ipsam hæreditatem acceptauit, & ipsi hæreditati se immiscuit, & ad hoc, vt inuentarij beneficium a iure concessum, & illæsum, & integrum reseruetur, petijt vocari, & citari omnes, & singulos creditores, & legatarios, & omnes

quorum intereſt, vel intereſſe etiam poteſt, quod ſi eſt aliquis, vel aliqui, qui credant ſua intereſſe, quod certo termino arbitrio dicti domini Iudicis moderando debeant coram dicto Iudice in dicto loco comparere, ad videndum dicti inuentarij inchoationem, & eius perfectionem, & confectionem, ad opponendum, & contradicendum, quicquid volunt, & poſſunt, quare dictum inuentarium fieri non debeat, vel non poſſit, etiam peremptorie: alias à dicto termino in antea præcedenti ad inchoationem, & perfectionem dicti inuentarij, eorum, & cuiuſque ipſorum abſentia, & contumacia non obſtante, & ſpecialiter, & nominatim petijt citari A.B. & C. & D. creditores, quatenus in dicto termino, & peremptorie compareant legitime ad omnia, & ſingula ſupradicta: alias procedetur vt ſupra. Qui d. Iudex, viſo dicto teſtamento, & dicta aditione hæreditatis, & audita petitione dicti hæredis, commiſit tali nuncio præſenti, & intelligenti, quatenus in dicto termino, & peremptorie ex ſui parte, & mandato citet dictos A. & B. legatarios, & dictos C. & D. creditores, & quemlibet eorum ſpecialiter, & nominatim perſonaliter, ſi eos perſonaliter inuenerint, alioquin ad domum eorum, & cuiuslibet eorum ſolitæ habitationis, & generaliter omnes qui ſe opponere voluerint, & ſua putauerint intereſſe, quatenus in dicto loco, die tali debeant per ſe, vel ſuos procuratores, & legitime, & peremptorie comparere, alias procedetur ad inchoationem, & confectionem dicti inuentarij eorum, & cuiuslibet eorum contumacia non obſtante, & ſchedulam portet, et dimittat, et dicto d. Iudici referat more ſolito. Die tali, etc. dictus nuncius iens, et rediens retulit ſe viuo mandato dicti d. Iudicis citaſſe prædictos ſuperius nominatos, videlicet A. et B. perſonaliter, C. et D. eorum domui ſolitæ habitationis, et in conuicinia dicti Caij teſtatoris, et in alijs locis publicis dictæ ciuitatis Peruſij, et generaliter omnia alia feciſſe, et dixiſſe, quæ habuit in mandatis, et hæc ad petitionem dicti Lucij præſentis, & petentis. Die tali, etc. in termino ſupradicto dictus Lucius comparuit, coram dicto D. Iudice, vt ſupra pro tribunali ſedente, præſentibus honorabilibus viris B. Steph. et A. m. ciuibus dictæ ciuitatis notis, et honeſtis, et immobilia poſſidentibus, et omni exceptione maioribus adhibitis, vocatis, et rogatis loco creditorum, et legatariorum abſentium, et DD. Franc. et Iac. omnibus teſtibus adhibitis, vocatis, atque rogatis per dictum hæredem, et ſcripti inuentarij ſint teſtes, et petijt primo interrogari per d. D. Iudicem dictos teſtes ſuo iuramento; ſi poſſideant idoneam ſubſtantiam in dicta Ciuitate Peruſina, & ſi cognouerant

uerant dictum Caium testatorem,& si cognoscunt præfatum hæredem,& si sunt locupletes,fide digni,bonæ conditionis,& famæ. Qui D.Iudex,dicta petitione audita,interrogauit dictos testes,prius eis delato,& præstito iuramento super præmissis,qui testes, & quilibet eorum de seipso, & de alijs contestib. asseruerunt agnouisse dictum testatorem,& cognoscere dictum heredem, & se possidere immobilia,& esse bonæ conditionis,& famæ, & habuisse notitiam de facultate testatoris. Postquam immediate dictus D.Iudex interloquendo pronunciauit dictos testes fore idoneos ad videndum inchoationem,prosequutionem, & perfectionem dicti inuentarij,& hoc ad petitionem dicti hæredis presentis, & petentis, & non comparentium contumaciam primitus, & ante omnia legitime accusantis. Postquam immediate dictus hæres volens ad inchoationem dicti inuentarij procedere, & pro principio, & præambulo dicti inuentarij fecit propria manu venerabile signum sanctæ Crucis:Item dixit esse, & inuenisse in dicta hæreditate res infrascriptas. In primis vnam domum confinatam, et item vnam cultricem de serico, et alia reliqua,etc. et hoc præsentibus,et videntibus,ac intelligentib. dictis testibus adhibitis, et rogatis,D Iudex mandauit dictis testibus, quod debeat interesse,vsque ad consumationem dicti inuentarij. Postquam incontinenti P. legatarius coram præfato D. Iudice comparuit, et protestatus fuit, quod suum legatum ponatur in inuentario. Item comparuit N. creditor, et protestatus fuit, quod suum creditum ponatur in inuentario,et hoc præsente dicto hærede, et dicente, et protestante dicto legatario,et creditori, quod ostendant iura sua, et quod est paratus ponere in inuentario, quatenus de iure poni debeant, alias non. Principiato itaque inuentario (elapso primo mense) duo menses sunt ad perficiendum: Modus ergo illius perfectionis est iste. Existens dictus Lucius hæres coram dicto domino Iudice pro tribunali sedente, vt supra, volens dicto domino Iudice pro tribunali sedente, vt supra, volens dictum inuentarium prosequi, et finire, petijt vocari, et citari creditores, et legatarios dicti Caij, et generale proclama fieri, quod si est aliquis, vt supra, Die tali, etc. in dicto termino comparuit dictus Lucius, & citatorum non comparentium contumaciam accusauit. Postquam immediate infrascripta bona tanquam hæreditaria hæreditatis dicti Caij dictus hæres inseruit. Talem vineam, item vnum infortiatum, et reliqua, etc. Protestans, quod si qua per errorem posuit non ponenda, ex nunc eleuat de dicto inuentario, et si qua per errorem omisit ponere, cum ad notitiam eius peruenerint, ponet, et hoc præsente dicto D. Iudice, et dictam

protestationem admittente in quantum de iure teneatur,& debeat, postquam incontinenti dictus Lucius se subscribat,si scit litteras, si autem nesciat,dicat se nescire.Subscriptio hæredis hæc est.Ego Lucius hæres ex testamento Caij patris mei, cum beneficio l.inuentarij prędictum inuentarium incepi,& perfeci bona fide,& sine fraude, teste mihi existente venerabilissimo signo Sanctæ Crucis,quod proposui super scriptis,& subcriptis testibus,& a me adhibitis,& rogatis secundum formam iuris,si hæres nescit scribere,alius subscribat pro eo in prima, vel in tertia persona modo prædicto. Subscriptio testium hæc est. Ego Mar.Testis vocatus,adibitus, & rogatus à dicto Lucio hærede, & à dicto D. Iudice, vt supra sedente,in locum maxime creditorum, & legatariorum absentinm subscribo me, & iuramento præstito corpaliter ad Sancta Dei Euanglia, & per dictum ven.signum crucis iuro, dictum inuentarium secundum conscientiam meam esse inceptum,& perfectum à dictohęrede me pręsente bona fide, & sine fraude, & me omnia vidisse,à principio vsq; ad finem,& non esse conscium alicuius malignitatis (ita iuuet me Deus)& hæc ad sancta Dei Euangelia, & assero me cognouisse dictum testatorem,& dictum hæredem,et me immobilia possidere, et eadem forma cæteri se subscribant,et si omittuntur illa verba in locum, etc. non est vis, quia præsumuntur coram Iudice omnia solemniter acta.Quibus omnibns,et singulis sic peractis,dictus D. Iudex(vt supra) pro tribunali sedens suam,et dictę suæ curiæ auctoritatem,et decretum interposuit.Et si vis quod nihil obijci possit citentur de nouo citandi ad veniendum,et opponendum, quare non debeat pronunciari inuentarium legitime confectum,et quare non debeat super eo interponi decretum. Quo facto Iudex pronunciet inuentarium legitime confectum. Argum. l. tutor à patruo, ff. de confir. tuto. Sequittur videre de subcriptione notarij hoc modo. Ego N. notarius,etc. et nota, quod vbi sunt duo notarij, non videtur necessarius aliquis testis pro rescripto,§.si vero absunt, in auct. de hæred & falcid.sed tres testes loco creditorum,et legatariorum absentium semper sunt necessarijs.

2 Vtilitates autem,quæ habentur ex aditione hæreditatis, et confectione inuentarij,singulatim enumerantur per Ias.in l. fin. §. et si præfatam, C. de iure deliber. ad quem pro illarum intellectu recurrere poteris.

DE

DE REPVDIATIONE hæreditatis.

Forma repudiationis hæreditatis.

ARnoldus filius q. B.coram ſpectabili viro D.N. Iudice conſtitutus, qui hæreditatem dicti q. B. ſui patris ſibi ex paterno teſtamento delatam, vel ad ſe ab inteſtato ſpectantem ſibi verſimiliter credit eſſe damnoſam, ne à creditoribus ipſius hæreditatis pulſetur in aliquo, ſeu grauetur,omnimodo ſe ab eadem hæreditate abſtinuit, & eam, ac omne ex ea,commodum, & incommodum penitus recuſauit.Si vero extraneus hæres, eam repudiat,ſic dices.

Arnoldus filius P.hæreditatem B. ſibi ex teſtamento ipſius B.delatam veriſimiliter exiſtimat ſibi fore damnoſam,Idcirco conſtitutus coram Magnifico Domino Iudice,&c. ipſam hæreditatem omnino repudiat,ac omne ex ea commodum,& incommodum penitus recuſauit,& recuſat.

Nota quod abſtinere,& immiſcere eſt proprie ſuorum hęredũm. Repudiare autem,& adire eſt extaneorum,vt inſtit.de hæred. qualita.& diffe.§.in extraneis,C.de iure deliber.ſuper rubrica.

DE CVRATORE DATO in teſtamento.

Forma confirmationis curæ datæ in teſtamento.

IN Dei nomine,Amen,&c.Coram,&c.Hieronymus, &c.qui expoſuit eidẽ D.Iudici (vt ſupra) pro tribunali ſedente,qualiter diebus proxime elapſis vita occubuit q. Stephanus, &c· ſuo condito tęſtamento, in quo ſibi hæredem inſtituit Danielem eius filium legitimum, & naturalem in pubertate conſtitutum,cui reliquit curatorem ipſum Hieronymum, prout continetur in teſtamento mauu publici notarij rogato,ad affectum validitatis ſibi commiſſæ curæ,& omnium per eum gerendorum, petijt ab eodem D. Iudice,vt ſupra pro tribunali ſedente dictam eius cu-

ram sibi confirmari, & quatenus opus sit eam de nouo decerni, offerens se paratum dictam curam, & defensionem personæ, & iurium ipsius Danielis suscipere, aliasq. & alia facere, ad quæ de iure tenetur. Qui magnificus D. Iudex, vt supra pro tribunali sedens, habita plena informatione de tenore testamenti dicti q. Stephani, in quo idem Hieronymus fuit curator deputatus dicto Danieli, ipsum quidem Hieronymum in curatorem confirmauit, et quatenus opus sit dictam curam personæ, et administrationem bonorum dicti Danielis decreuit, dicendo eidem Hieronymo, & ter replican. esto curator, & alias prout in supradicta forma tutelæ datiuæ, quam reassumere poteris; et sequere de verbo ad verbum, prout in ea mutandis mutatis.

DE CVRATORE DANDO VENTRI. Cap. XXIV.

1 *Forma curæ datæ ventri vxoris.*
2 *Mater an sit admittenda ad curam filij.*

1 SI vero datur curator ventri vxoris, & bonis, seruetur formæ tutelæ, quæ datur ab intestato, præuia expositione facienda coram Iudice, vbi mulier narret virum suum decessisse ab intestato ipsa relicta prægnante, prout ex apparentia corporis videre est, et vt informari potest ipse Iudex ab obstetrice, et alijs mulieribus ibidem præsentibus, & prædicta vera fuisse, & esse affirmantibus, et ne bona relicta per dictum suum virum, damnum patiantur defectu legitimi administratoris, & etiam pro conseruatione iurium ipsius vxoris, ne ex negligentia sibi in aliquo præiudicetur, petit ventri suo decerni curatorem.

Qui Magnificus D. Iudex intellectis, & auditis superius expositis per ipsam d. mulierem constitio sibi exposita per eam vera fuisse, & esse, tam per apparentiam corporis ipsius, quam per informationes ibidem receptas à tali obstetrice, necnon a B. & F. affinibus ipsius mulieris ibidem præsentibus, et suo iuramento per eas præstito in manibus ipsius d. Iudicis, dictum curatorem, scilicet N. ibidem præsentem, et onus huiusmodi in se sua sponte suscipientem, eidem ventri, et bonis prædictis deputauit, reliqua extende prout in alia tutela, quæ superius habetur ab intestato: Sed nunquid Mater debeat ad curam filij vocari, cum ad il-
2 lius curam vocetur. et videtur; quod non; quia officium virile est,

est, vt C. quando mu. tut. off. fu. potest, l. 1. vnde cum sola tutela his mulieribus concedatur, non debemus ei concedere curam arg. extra de transl. inter corpor. extra de deci. sed dic contra, vt per Specul. in §. cum autem, col. 2. eod. tit. vers. sed nunquid.

DE CVRATORE DANDO bonis filij fam.

Forma curæ quæ datur bonis filij fam.

IN Dei nomine Amen, &c Coram, &c. filius Francisci dixit, & exposuit eidem Domino iudici, vt supra pro tribunali sedenti, quod licet ipse Iacobus plura, & diuersa bona habeat ad ipsum diuersimode spectantia quorum administratio de iure spectat, & pertinet eidē Francisco suo patri, tamen ipse Franciscus ea negligit, nec conseruare permittit, neq; ea studiose (vt bonum decet patrem fam.) gubernare intendit, in maximū ipsius Iacobi, & bonorum prædictorum detrimentum; Quapropter instanter petijt, & requisiuit ab ipso domino iudice, vt supra pro tribunali sedente, quatenus velit, & debeat dictis bonis dare curatorem, scilicet Christophorum patruum ipsius Iacobi germanum fratrem dicti Francisci, ne bona ipsa tendant in sinistrum. Qui d. Iudex vt supra pro tribunali sedens, attendens requisitionem huiusmodi fore iustā, & rationi consonam, vocato prius ad se dicto Francisco, qui præuia iudicis interrogatione respondēdo, dixit, & penitus recusauit coram ipso, et omnibus alijs ibidem astantibus dicta res, et bona prædicti Iacobi: ad illius, et bonorum suorum indemnitati cōsulendum, et ei de opportuno remedio prouidendum, eundem Christophorum ibidem præsentem, et onus huiusmodi sponte sua suscipientem, in curatorem dictis bonis dedit, constituit, et deputauit, ac administrationem dictorum bonorū ei decreuit. Qui Christophorus sic vt supra deputatus promisit eidem domino Iudici, et ipsi Iacobo præsenti, etc. dicta bona cum ea qua decet conuenientia gubernare, et administrare, illaq; et illorum iura, ac ipsum Iacobum indefensa, et indefensum non derelinquere, illorumq; inuentarium fideliter, et sine dolo conficere, aliasque, et alia facere, ad quæ de iure tenetur, et pro eo, quod sic faciet ibidem præsens extendantur reliqua prout in supradictis, et alijs formis, mutandis mutatis.

Et cum plura diximus de tutoribus, et curatoribus supradictis,

dictis, aliqua alia etiam visum est referre de deputationibus curatorum,& actorum ad lites agitandas, quæ licet in mea iudiciali praxi, sub cap.52.lib.1.satis diffuse explicata fuerint, tamen non inutile, pro minori partium dispendio, & labore hic repetere censui.

DE DEPVTATIONE CVRATORVM, & actorum ad lites. Cap. XXV.

1 *Ciatio pro obtinenda exequutione in bonis debitoris, qui in curia obijt, nullis relictis hæredibus, qui citari possint.*
2 *Decretum in huius citationis.*
3 *Post primam citationem, fit alia similis citatio per duos cursores.*
4 *Post hanc secundam citationem, fit citatio per affixionem, iuxta formam decreti.*
5 *Intermino citationis quarto pro quarta dilatione, curator hæreditati iacenti deputatur.*
6 *Deputato curatore, contra eum, æque ac contra principalem processus firmatur.*
7 *Si est institutus certus hæres in testamento defuncti, qui absit ab Vrbe, proceditur modo antedicto; Sed curator illi hæredi certo, non autem hæreditati iacenti deputatur.*
8 *Quomodo procedendum erit contra hæredem minorem.*
9 *Si hæres est infans, non poterit citari, & quare?*
10 *Qui citari debent, quando hæres infans est, & quomodo?*
11 *Infanti proximior aliquis in actorem eligitur, & plura requisita circa hanc deputationem.*
12 *In omnibus prædictis casibus mandatum contra bona defuncti decernitur.*
13 *Si curator non est generaliter deputatus ad omnes causas, alij creditores processum contra eum formare nequeunt.*
14 *Deputatur aliquando curator furioso, & quomodo? & quæ necessario verificanda sunt.*
15 *Deputatio curatoris bonis mercatoris decocti.*

1 SI quis habet debitorem, qui hic in Romana Curia decedat, nullis relictis hæredibus, qui citari possint, ad effectum habendi exequutionem contra bona, ita proceditur. Citentur hæredes, sint, velint q.D.N. ad comparendum legitime, & acceptaudnm, vel refutandum hæreditatem prædicti q.N. alias videndum deputari curatorem illius hæreditati iacenti

centi primo pro prima dilatione ad p. d. Citatio hæc datur cursori,qui facta diligentia de reperiendo hæredes domi, in qua dictus q.N.mortuus fuit in vicinia, & alijs locis publicis, & de hoc relatione facta, iudex committit hanc diligentiam per duos cursores
2 faciendam; quo facto fit alia similis citatio, & traditur eidem cur-
3 sori,qui vna cum alio cusore diligẽtiam facit; & subinde ambo referunt fecisse diligentiam,& non inuenisse,vt supra: sequuta hac diligentia per duos cursores, iudex decernit processum per affixionẽ ad valuas Curiæ,& domicilij defuncti, si illud habebat; sin autem per affixionem ad valuas Curiæ, & aciei Campi Floræ. Post hæc fit alia citatio in hunc modum. Citentur per affixionem ad valuas curiæ,& aciei Campi Floræ, seu domi solitæ habitationis q. N. hæredes,si qui sint, &c.sequere ad vnguem,vt in citatione superius posita. In cuius citationis termino Iudex mandat citari ad idem pro secunda dilatione, & fiunt aliæ tres citationes simili modo pro secunda, pro tertia,& pro quarta,& superabundanti dilatione interpellate vna die pro alia,& præuio Iudicis decreto. In termino vltimæ citationis,quæ fit pro quarta, & superabundanti dilatione comparet creditor,& curatorem hæreditati iacenti deputandum, ac fi-
5 deiussorem pro eo conducit, quem curatorem Iudex deputat sub
6 forma de qua supra. His præmissis citatur curator ad omnes actus
7 requisitos,ac si esset principalis. Verum si debitor in Curia Romana moritur condito testamento, & in eo relicto certo hærede qui ab Vrbe absit, præcedentibus diligentijs modo præmisso faciendis, curator, seu defensor hæreditati,& bonis defuncti, non autem hæreditati iacenti deputatur,cum certus adsit hæres,contra quem iudicium (vt natura causæ suadet)formatur pro satisfaciendis creditoribus hęreditarijs,quibus creditoribus hæreditarijs prius,& dein de honoratis in testamento de bonis hæreditarijs satisfiet, vt per Socin.Iunior in l. 1. in titulo de legatis primo, num. 327. Decius cons.109.curator etiam datur bonis ad instantiam illius, qui sperat succedere ab intestato,& qui id postulat, recte postulat, quia
8 sua interest bona conseruari. Agel. cons.108. col. 1. Alexand. consil. 4. num. quarto, lib. secundo. sed si mortui debitoris hæres minor sit, & curatore indigeat, citatur ipsemet hæres, quamuis minor sit, modo tamen maior sit septennio, ad comparendum legitime, & alias videndum sibi deputari curatorem, seu actorem ad lites, primo pro prima dilatione. Et seruatis modo antedicto quatuor terminis, actorem ad lites, vel curatorem Iudex deputat; cum quo fit legitimus processus, vt supra diximus. At
9 si hæres infans est minor septennio, non potest ad causam citari,

cum

cum non habeat velle neque nolle ; sed citatur tutor testamentarius, si est, sin autem mater tanquam necessaria, & legitima tutrix, & administratrix sui filij, seu agnati, & cognati, sin minus citantur ij, in quorum est potestate, ad comparendum in iudicio coram D. & minorem defendendum, ac petendum ei curatorem, seu actorem ad lites deputari, alias videndum illum per dominum ex officio deputari. Afflict. decis. 262. num. 2. & seq & præcedentibus supra narratis dilationibus per iudicem actor ad lites, siue curator ali-
10 quis proximior, aut aliquo modo attinens deputatur, ne infans indefensus remaneat, vt habetur in superius allegata decis. per totum, vbi habetur, quod processus factus cum curatore aliter, quam supradicto modo deputato, est nullus, quia iudex daret curatorem infanti, qui non potest petere curatorem sibi dari; quia illa ætas quicquid videt ignorat: curator autem ad lites non datur nisi pe-
11 tenti, Alex. cons. 22. in fin Bald. in cap. 1. de milit. Vassal. qui con-
12 tu est, fit ergo processus modo præmisso, & mandatum contra
13 bona defuncti tantum conceditur. si superuenerint alij creditores, & citent curatores, vt supra deputatos, processus non est validus, nisi deputatio se extendat ad omnes alias minoris causas. Deputatur nonnunquam curator furioso, seu mente capto ad illius pro-
14 ximiorum instantiam, examinatis testibus summarie, & extraiudicialiter, super eo, quod N. est mente captus, hisq; examinatis, Iudex personæ, & bonis prædicti N. curatorem in gradu proximiorem, cum solita cautione de vtilia faciendo, & inutilia prætermittendo, ex officio deputat, nec requiritur super hoc plenaria cognitio, seu inquisitio, sed sufficit, quod aliqualiter constet de furore, vel adhibere medicos, qui hoc cognoscant, vt in l. obseruare, ff. de curat. fu & pro. citata per Alex. cons. 86. vers. verum est, quod causæ cognitio num. 5. & ratio, quia talis deputatio curatoris non causat præiudicium ei, cui deputatur. Item deputatur curator prodigo (vt habetur per Specul. in lib. 1. par. 3. in tit. de curatore, cui prodigo Iudex ex officio potest etiam interdicere administrationẽ sine alicuius citatione, vt per Marant. de ord. iud. in 6 par. de citatione 1. memb. iudicij sub nu. 31. Deputatur etiam curator bonis defuncti, seu decocti, instantib. creditorib. quorũ requisita satis diffuse explicaui in c. 54. li. 1. eo. ti. cuius instr. deputationis curat. bonis decocti formã, tanquã non semel occurrentis, hic conscribere
15 volui. Et hæc est. In nomine Domini Amen. &c. Anno, &c. Comparuerunt coram R. P. D. Matthæo Burratto iu. vtr. doct. vtriusq; signaturæ Sanctiss. D. N. Papæ Referendario Illustriss. & Reuerend. D. Auditoris Cameræ in ciuilibus Locumtenen. meq. Notario, &c.

mag.

mag. DD.N. & N. deputati à creditoribus D. N. olim mercatoris in Vrbe,& pro omni eorum priuatio,& particulari interesse, & dictis nominibus respectiue stante notoria decoctione, & fallimento dicti N.petierunt ad instantiam,& commodum, ac vtilitatem dictorum creditorum. & vt celerius eis de eorum respectiue creditis satisfiat aliquem in curatorem bonis iacentibus dicti N.deputari, qui curator ad eorundem creditorum vtilitatem, & vt celerius eorum credita consequi possint,& valeant, omnes, & singulas actiones mouere,pertractare,agere, defendere, prosequi, & expedire in iudicio, & extra possint, & valeant, & confisi præfati dd. N. & N. nominibus quibus supra de fide d.A.petierunt eundem A.in curatorem bonis dicti N. vt supra deputari omni meliori modo, &c. Qui Reuerendissimus D.Locumtenens attendens requisitionem huiusmodi fore iustam, & rationi consonam dictum D.A. ibidem præsentem, & onus huiusmodi in se sponte suscipientem in curatorem bonis præfatis,ad effectum omnes, & singulas actiones cõtra quoscunq; mouendi,& quascunq; motas actiue, & passiue pertractandi, agendi, defendendi,& prosequendi in iudicio,et extra, necnon pecunias,et credita quæcumq; exigendi,& recuperandi, ad effectum, vt beneficio dictorum creditorum deponantur penes aliquem cam psorem,fide,et facultatibus idoneum, per supradictos DD. deputatos deputandum,et de exigendis,et recuperandis quoscunque,quietandi,ac iura, et actiones si opus fuerit cedendi, cum clausulis solitis ad lites, et cum omnibus facultatibus, et auctoritatibus talibus curatoribus dari solitis,et consuetis, et de iure requisitis, et in similibus necessarijs, et opportunis deputauit; Dicendo eidem curator esto,et vtilia pro dictis creditoribus,et bonis facito, et inutilia prætermittito,et quod ita faciet præfati DD.N.et N. proprijs, et priuatis nominibus,ac vti principales principaliter,et insolidum scientes se,etc.sponte,etc.pro dicto A.fideiusserunt,et promiserunt. quos DD. N. & N. sic promittentes, præsentes, etc. dictus D. A. à fideiussione, & promissione huiusmodi indemnes penitus, et sine damno releuare promisit, ita quod, etc. alias, etc. de quibus, etc. Pro quibus præmissis, etc. Super quibus omnibus idem R. P. D. Locumtenens, vt supra pro tribunali sedens ad petitionem, et instantiam dictorum Dominorum Deputatorum auctoritatem suam qua fungitur, et dictæ suæ curiæ decretum interposuit, supplendo omnes, et singulos tam iuris, quam facti defectus, si qui forsan in præmissis interuenerint, omni meliori modo, etc. super quibus, etc. Actum, etc. præsentibus testibus, etc.

Deinde

Deinde, et incontinenti coram eod. R.P.D. Locumtenente, in loco, vbi supra, pro tribunali sedente, meq; Notario, etc. comparuit idem D.A. curator, vt supra deputatus, cum præsentia, decreto, et auctoritate dicti R.P.D. Locumtenentis constituit eius, et dictorum bonorum dicti N. vel illius creditorum, et deputatorum prædictorum actorem Dominum B. in Romana curia causarum procuratorem, præsentem, & onus huiusmodi in se sponte suscipientem, ad omnes, & singulas dictorum bonorum, seu illorum creditorum dicti N. lites, & causas, ciuiles, & criminales, prophanas, meras, & mistas, motas, & mouendas, actiue, & passiue contra quascunq; personas &c. in quocunq; foro, siue iudicio, atque instantia, & coram quibuscunq; DD Iudicibus comparendum, agendum, &c. cum clausula ad lites, & generaliter &c. Promittens &c. releuans &c. super quibus omnibus idem d. A. curator petijt à præfato R.P.D. Locumtenente authoritatem suam, & dictæ eius curiæ decretum interponi. Qui R.P.D. Locumtenens, vt sup. pro tribunali sedens causa cognita, suam et dictæ suæ curiæ decretum interposuit, suppletis, etc. Actum Romæ etc. præsentibus etc.

Nec pręscriptas formulas prętereundas, sed hic omnino tanquã nedum in R.P.D.A.C. verum etiam omnibus alijs vrbis, et aliorum locorum ciuitatum tribunalibus, necessarias, conscribendas fore censui: quoniam eueniente casu decoctionis alicuius mercatoris, qui timore carcerum statim fugam arripuit relictis quampluribus bonis, iuribus, et actionibus, in quibus succedunt illius creditores, qui ad effectum eorum credita consequendi, et eorum actiones contra quoscunque in iudicio, et extra experiendi pro validitate processus desuper faciendi, curant ad præscriptam deputationem deuenire, cuius formam tanquam huic rei conuenientem superius scripsi.

ALIA DE DEPVTATIONE ACTORIS. Cap. XXVI.

1 *Actor ad lites constituitur periculo actoris.*
2 *Actor ad lites non constituitur nisi post litem contestatam.*
3 *Et quando valida sit illius constitutio.*
4 *Forma instrumenti constitutionis actoris.*

AD hæc nota, quod sæpissime constituitur actor à tutore, seu curatore ad lites, eorum periculo, vt inst. de cur. §. fin. C. de procur. et constituuntur tantum post lit. cont. non ante fine de-

creto

creto iudicis, vt d.C.de proc. si ergo tutor fuerit monitus, vel didactus ad hoc, vt valida sit constitutio actoris præceden. negatione,
3 vel litis contestatione per ipsummet facienda. Subinde illius constitutione valide facere poterit instrumentum, ergo actoria facta à tutore, seu tutrice sic conficitur D.A.mater, & tutrix B.filij q.T.coram d.Iudice pro Tribunali seden. ac in mei notarij personaliter constituta, quia propter debilitatem sexus, & personę, & quia etiã nimis est à foro iudiciali remota, et ob alia legitima impedimenta personaliter intendere, & assistere non valet causis, quas ipsa nomine dicti pupilli habet, vel habere intendit specialiter cum d.N.& generaliter contra quamcunq; aliã personam quauis de causa, et occasione, tam in agendo, quam in defendendo. Idcirco confisa de idoneitate, et integritate d.P.ibidem præsentis ipsũ fecit, constituit, et deputauit actorem in dictis litibus peragendis, pertractandis, & prosequendis coram quocunque iudice, et in quacunq; instantia comparend. omniaq; alia faciend. gerend. et exequend. in præmissis et circa ea necessaria, et opportuna, et prout ipsamet tutrix facere posset si præsens, et personaliter interesset, cui actui legitimo idem Iudex, vt supra pro tribunali sedens suam auctoritatem interposuit et decretum, super quibus etc. Actum etc. testibus etc.

PLVRA ALIA REQVISITA IN DEputatione curatoris dandi in bonis iacentibus ad instantiam creditorum. Cap. XXVII.

SI autem curator datur hæreditati iacenti, seu vacãti vltra iam dicta visum est etiam pro validitate processus, et ad hoc vt legitime perueniri possit ad dationem dicti curatoris plura videntur requiri. Primum quod detur ad instantiam creditorum, et quod in hoc concurrat maior pars ipsorũ, Specul.de curatore, §.cum autem vers opponitur, secundum quod nominatim citentur hi, quorum est prima causa successionis, et quod non sufficiat generalis citatio Bart.in l. si diu, ff. quibus ex cau.in poss.ea. Alex. in cons. 107. 5. vol. tertium, quod præmittatur citatio ad deliberandum, an velit acceptare hæreditatem, et si hæres extraneus sit non statuatur tempus ad deliberandum minus 100. dierum, dicit idem Bart.in d.l.si diu, et in l.si quis constituatur, §. 1. et si est de-

de-

descendentibus annus. quartum,quod curator facere debet inuentarium, Specul.eo tit.de curatore d. §. cum aut. m , vers. in certis casibus. Quintum,quod curator satisdet, de quibus requisitis Vide Angel.in cons. 193.incipien. pro decis. 3. col. et Aret. in cons. 109. 1.col.sed prędicta requisita potius procedere videntur ex subtilitatibus, et apicibus iuris quem ex consuetudine , quæ præmissis contrariatur ex paucis infradicendis.Nam quo ad primum requisitum de maiori parte creditorum satis sufficit apparere de maiori parte eorum,qui in processu agunt. Quoad secundum , quod debeant citari nominatim procedit quando hæredes sunt certi,sed si incerti fuerint sufficit quod ad eos pręmittatur generalis citatio per proclama. Quoad tertium de certo tempore superius dicto statuendo dicitur,quod Iudex potest illud diminuere, prorogare arbitrio suo. Quoad quartum de inuentario id verum fieri debere , sed in illius confectione attenditur consuetudo loci , vbi inuentarium fit, vt alias dixi , et probaui. Quo vero ad quintum requisitum circa satisdationem ea non videtur superflua,sed omnino necessaria, tam ex iuris,quam consuetudinis dispositione, et Iudex nunquam interponit decretum super curatoris deputatione nisi cum dicta satisdatione quæ parum refert, quod tunc vel postea præstetur , modo tamen præstetur,antequam cum eo iudicium agatur et ita vt supra dictum est circunscriptis tot iuris requisitis de consuetudine , et obseruantia eiusdem A.C.tribuanlis attestor.

DE MODO PROCEDENDI PRO RE-stitutione rei venditæ ex remedio l. 2. de rescin. vendi. Cap. XXVIII.

1 *Requisita obtinendi in hoc remedio rescissionis venditionis.*
2 *Modus in eo procedendi & ferendi sententiam.*
3 *Quod dispositio d l. procedit etiam quo ad bona subhastata.*
4 *Et etiam quo ad bona mobilia, & quomodo de eis fiat petitio.*

CVm iste processus rescissionis ex d. remedio l. 2. satis sit quotidianus,et in omnib.vrbis , et orbis tribunalis frequentatissimus . Ideo omissis infinitis illius quæstionib. relatis à doctis. viris , qui ex professo in his scripserunt , hæc tantum pauca quoad modum procedendi visa sunt breuiter referenda. Quod scilicet tale remedium intentans tria in monitorio quod seruit loco libelli, necessario exprimere debet ; primum quod res de cuius restitutione agi-

tur

tur tam tempore illius celebrati contractus venditionis quam etiam ante, & post, res erat maioris pretij, & æstimationis. Secundum quod venditor offerat se pretium restituturum. Tertium quod venditor fuit deceptus, aut errore ductus ad vendendum rem viliori prætio, & propterea tanquam læsum vltra dimidiam iusti pretij eandem venditionem ex dicto l. remedio rescindendi fore, & esse, vt hæc omnia narrantur in monitorio, cuius formam habes inferius in 4. libro.

2 Quo monitorio contra partem aduersam legitime exequuto, & in actis per cursorem iudicialiter relato exhibitoque, & producto dictæ venditionis instrumento ad effectum illum impugnandi, & rescindendi contentis in monitorio articulatis, illisque sufficienter probatis, repetitoque statuto vrbis de læsione, quatenus ei in casu de quo agitur locus sit, de quo in cap. 154. libro primo, debitisque terminis de more, & stylo Curiæ seruari solitis seruatis, illisque reiteratis. Demum fertur sententia, in qua iudex pronunciat venditionem rescindendam fore, & esse, & emptorem condemnat ad restituendum rem emptam venditori recepto ab eo pretio oblato, vel parte petente poterit condemnare emptorem ad supplendum iustum pretium declarandum præuia æstimatione peritorum, cuius
3 l. 2. dispositio, probata dicta læsione, procedit etiam quoad vendita, seu deliberata per viam curiæ præuia illorum subhastatione, vt in quæst. huius remedij lib. 2. tradit Cagnol. qui attestatur de communi tam Cano. quam Legistarum, sub num. 160. Et etiam procedit,
4 quoad bona mobilia si extant, sin autem ad restituendum iustum illorum pretium modo præmisso æstimando, vt ibi. Et licet in hoc l. 2. remedio plura alia hic referre potuerimus, tamen cum illius quæstio satis sit diffuse scripta a tot, & tantis viris doctissimis, qui in hoc ex professo scripserunt, de his hactenus. Huic prædicto remedio poterit applicari remedium l. si quis maior, C. de transact. & modo præmisso formare monitorium, addendo tantum in fine oblationem instantiæ de restituendo acceptum; iuxta terminos d. l. si quis maior, mutatis mutandis, singula singulis congrue referendo, ac debite adaptando.

Notandum est etiam quod hoc l. secundæ, de rescind. vend. remedium habet etiam locum in diuisionis contractu cum sit bonæ fidei contractus, et propterea siue ex sortis infœlicitate, siue dolo alterius partis læsio fuerit intolerabilis, et valde læsiua, debet in melius reformari, & in hoc officium iudicis implorari, tam ex prædicto remedio l. 2. quam ex remedio l. 3. C. communia

vtriusque iudicij,obtinendo monitorium contra partem lędentem vt debeat diuisionem bonorum in melius reformasse, & ad debitum, & iustum modum reduxisse, vel suppleuisse id, quod immoderate, seu dolose, ac indebite factum fuit, ad hoc vt partes illorum magis melius adæquentur, & vnusquisque ipsorum suam debitam portionem (prout iuris est) debite consequatur, & in præmissis, & circa ea, ius, iustitiam ministrari vidisse, præmisso, & omni alio meliori modo, &c. cum clausula, & si senserit se, &c. compareat, &c. alioquin, &c.

Finis Tertij Libri.

SALLVSTII TIBERII A CORNETO, DE MODIS PROCEDENDI IN CAVSIS, QVAE CORAM AVDITORE CAM. AGVNTVR.

LIBER QVARTVS.

Citatio pro exequutione Cameralis obligationis extra Curiam.

PEtrus Paulus Crescentius Prothonotarius Apost. vtriusq; Sign. S.D.N. Papæ Referendarius, ac eiusdem Sanctissimi, eiusq; Camerarij, necnon causarum curiæ Cameræ Apostolicæ generalis Auditor Romanæq; Curiæ Iudex ordinarius; sententiarũ quoq; & censurarum in eadem Romana Curia latarum, ac litterarum Apostolicarum quarumcunq; vniuersalis, & merus exequutor ab eodem Sanctissimo specialiter deputatus. Vniuersis, & singulis dd. Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Custodibus, Thesaurarijs, Sacristis, Canonicis, Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, eorum loca tenentibus, Plebanis, Viceplebanis, Cappellanis, Curatis, & non Curatis, cæterisq; presbyteris, Clericis, Notarijs, & Tabellionibus publicis quibuscunq; per ciuitatem, & diœcesim N. ac alias vbilibet constitutis, illique, vel illis, ad quem, vel ad quos præsentes nostræ litteræ peruenerint, salutem in Domino, & nostris huius-

 modi,

modi, imo verius Apoſtolicis firmiter obedire mandatis. Pro parte d.N.creditoris d. M.in ſcutis centum auri in auro occaſione totidem ſibi gratis mutuatorum, vt in inſtrumento per N.publicum Notarium recepto, & in actis infraſcripti noſtri Notarij exhibito habetur principalis inſtanter requiſiti. Vobis omnibus, & ſingulis ſupra nominatis, & veſtrum cuilibet in ſolidum harum ſerie committimus, ac ſub 500. ducatorum auri Cameræ; locis piis arbitrio noſtro applicandorum,et pro illis mandati exequutiui, & in iuris ſubſidium excommunicationis, aliiſq; Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris,et pœnis præcipimus,et mandamus; quatenus ſtatim viſis, et receptis præſentibus, et ſimul,ac earum vigore fueritis, vel aliquis veſtrum fuerit requiſitus ex parte noſtra, imo verius Apoſtolica auctoritate, eundē exaduerſo principalem in eius propria perſona,ſi eum commode habere poteritis, ſecus domi ſuæ habitationis præſentium copia dimiſſa citetis, vt nos etiam ipſum citamus: quatenus ſexta die, poſt præſentis citationis exequutionem ſi iuridica fuerit, alioquin primâ die iuridica, poſt eam immediate ſequenti compareat in iudicio legitime coram nobis,ſeu Reuerendo Patre Domino noſtro in ciuilibus Locumtenente,per ſe,vel pro curatorem ſuum idoneum ad dicendum, & excipiendum quicquid verbo,vel in ſcriptis voluerit, contra inſtrumenta,et iura nomine prędicti N.creditoris,coram nobis producta,et repetita;videndum ſuper illorum recognitione, quatenus opus ſit, teſtes induci, et iurare,obligationemque in forma Camerę, in illis appoſitam iuxta Curię noſtrę ſtylum extendi mandari; necnon ſoluendum dicta ſcuta centum, per eum debita iuxta ſuæ obligationis formam, aliaſq; et alia faciendum, et adimplendum, ad quæ ex forma dictę eius obligationis tenetur. Alioquin lapſo prędicto termino nos contra eum citatum, iuſtitiæ medio, ad omnes actus, et terminos opportunos, ac totalem, et finalem inſtrumenti Cameralis obligationis exequutionem, vſque ad integrum debiti ſatisfactionem, etiam per audientiam litterarum contradictarum; et alias, vt in ſimilibus obligationibus in forma Camerę de more, et ſtylo Curię noſtrę fieri,et procedi conſueuit; procedemus,ipſius citati abſentia, ſeu contumacia in aliquo non obſtante. In quorum omnium fidem pręſentes à Notario noſtro infraſcripto ſubſcriptas, et Camerę Apoſtolicę ſigillo munitas conceſſimus. Datum Romę in ędibus noſtris Anno à Natiuitate Domini 1607.Indictione ſexta,die vero decima Ianuarii, Pontificatus Sanctiſſimi D.Noſtri D.Pauli diuina prouidentia Papę Quinti, Anno ſecundo.

Moni-

PEtrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Perlatum est ad nos B. indebite A. super prædio sito, &c. quod ipse post omnem hominum memoriam iusto titulo possidet, molestare velle iactasse. Nos igitur A. nomine de iuris opportuno remedio requisiti. Vobis omnibus, &c. committimus, &c. quatenus statim, &c. sub quingentorum, &c. moneatis prędictum B exaduerso principalem, vt nos etiam his litteris monemus, & requirimus; quatenus infra sex dies, quarum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione Canonica assignamus, sub quingentorum, &c. pœnis, debeat à quibuscunque iactationib. molestationib. vexationibus, & impeditis, ipsi A. super dicto prædio quauis de causa, non tamen iudicialiter præstitis, ac illatis, ac inferri comminatis re ipsa, & cum effectu destitisse, ipsumq; A. prædio huiusmodi, fructuumq. & prouentuum illius perceptione libere, ac pacifice vti, frui, & gaudere permisisse. Alioquin prædictum sic monitum, si in præmissis se fore grauatū senserit, citetis peremptorie, prout nos citamus, quatenus sexta die post præsentium exequutionem, si erit iuridica, secus prima die iuridica post eam sequenti compareat Romæ in iudicio legitime coram nobis, seu R.P.D. in ciuilib. Locumtenente nostro per se, vel procuratorem legitimum ad videndum in causa huiusmodi ad omnes & singulos actus, & terminos necessarios, vsq; ad diffinitiuam sententiam inclusiue, etiam lite non contestata procedi aliasq; & alia fieri super his necessaria. Certificantes citatum, quod siue comparuerit, siue non, nos nihilominus ad hęc, & alia, quæ iustitia suadebit eius absentia, seu contumacia minime obsistente procedemus. Committimus vobis præterea sub eisdem pænis, quod quibuscunq; iudicib. Ecclesiasticis, secularib. ordinarijs, & et extraordinarijs ac commissarijs quibuscunq; & presertim d. B. inhibeatis, vt nos etiā inhibemus, ne sub eisdē sententijs, censuris, & pœnis prædictum A. super interdicto prędio, illiusq; possessione, & fructuū perceptione, seu alias quouis quæsito colore, seu prætextu directe, vel indirecte, tacite, vel expresse molestare, aut in iudicium alibi quā coram nobis trahere præsumant. Et quod secus factum fuerit reuocabimus, & in pristinum statū reducemus. In quorum, &c. datum, &c.

Aliud pro solutione pensionum.

PEtrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Ex parte A. cui alias annua pensio scutorum centum super Parochialis Ecclesiæ N. diœce-

sis N fructibus, redditibus, et prouentibus Apostolica auctoritate reseruata extitit, in Romana Curia persoluenda, vt in litteris Apostolicis, sub plumbo, vt moris est, expeditis sub datum, etc. nobis exhibitis latius continetur, principalis requisiti; vobis, etc. committimus, etc. moneatis, etc. Reuerendum D D. modernum dictæ Ecclesiæ rectorem, omnesq; alios pro tempore extituros, exaduer so principales, quatenus infra sex, etc. sub quingentorum, etc. alijsq; Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis etiam in prędictis Apostolicis litteris expressis, debeant de omnibus, et singulis dictæ annuæ pensionis terminis decursis, et non solutis, ac in futurum decurrendis in loco, ac terminis, modoq; et forma in dictis litteris expressis prænominato A. siue eius procuratori legitimo integre, et cum effectu persoluisse. Alioquin, etc. Certificante, etc.

Aliud super manutentione in possessione exigendi.

PEtrus Paulus, etc. vniuersis etc. nomine A. cui annua pensio ducatorum centum super fructibus, redditibus, et prouentibus simplicis, perpetui beneficij Ecclesiastici &c. in Romana Curia persoluenda, vt in supplicatione nobis exibenda, licet litteris nondum expeditis, reseruata Apostolica auctoritate extitit, & in cuius pensionis exigendi possessione existit, principalis requisiti, &c. moneatis, &c. B. modernum dicti beneficij possessorem, exaduerso principalem; quatenus infra sex, &c. sub quingentorū &c. debeat eundem instantem in possessione, seu quasi prædictam pensionem exigendi, in qua asserit se existere manutenuisse, ac illi de eiusdem pensionis terminis quibuscunque decursis, & in posterum decurrendis in loco, & terminis, ac modo, & forma in præfata supplicatione expressis integre, & cum effectu satisfecisse. Alioquin citetis, &c. compareat, &c. ad videndum decerni mandatum de manutenendo, & exequutiuum respectiue, ac in causa etiam lite non contestata, ad omnes effectus, & terminos, &c. certificantes, &c.

Aliud de reddendo administrationem.

PEtrus Paulus, &c. vniuersis, &c. requirente nos. Illustri D. A. Domino, & patrono Castri N. vobis committimus, &c. moneatis, &c. B. olim dicti A. agentem, seu administratorem dicti Castri, eiusque introituum, prouentuum, & emolumentorum, exaduerso principalem, quatenus infra sex, &c. sub quingentorum, &c. debeat prædicto instanti rationem, computum, & debitum calculum

culum totius administrationis suæ ex illa die, qua administrare cœpit, reddidisse, omniaq; bona instrumenta, scripturas, libros, et cõputa quæcumq; penes eum existentia, ad dictum A. administrationemq; prædictam, vtcumq; pertinentia restituisse, et consignasse, necnon omne id, et totum, in quo causa dictæ administrationis est debitor, persoluisse, ac debitam satisfactionem impendisse. Alioquin, etc.

Aliud Vigore Eugenianæ Bullæ.

PEtrus Paulus, etc. vniuersis, etc. graues Deo, et Apostolicæ Sedi irrogantur iniuriæ, cum eiusdem Sedis officiales, aut quæuis aliæ personæ pro suis causis, aut aliorum negotijs in dicta Curia moram trahentes, seu ad ipsam confluentes, vel recedentes ab eadem in partibus per locorum ordinarios, eorumq; officiales, et commissarios, et alios quoscunq; cuiuscunque dignitatis status, gradus, ordinis, conditionis, seu auctoritatis existant, à quorum iurisdictionibus sunt exempti quacunque ratione, occasione, vel causa beneficijs eorum Ecclesiasticis, ac fructibus, redditibus, prouentibus, et distributionibus ex eisdem prouenientibus, bonisq; et rebus alijs priuantur, et spoliantur, necnon litibus, et processibus inuoluuntur, vexantur, impediuntur, molestantur, aut quauis occasione in beneficijs, aut bonis huiusmodi perturbantur, iniuriantur, et inquietantur, ad quas quidem temerarias, et illicitas vexationes, iniurias perturbationes, molestationes, et inquietationes propulsandum dudum fe. re. Eugenius Papa IIII. ex certis, iustis, legitimis, et rationabilibus causis motus, etiam nonnullorum prædecessorum suorum S.R.E. summorum Pontificum vestigijs inhærendo, quasdam suas litteras Apostolicas ad futuram rei memoriam edidit, atq; concessit huiusmodi sub tenore, videlicet. Eugenius Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Diuina in eminenti Sedis Apostolicæ speculo disponente clementia constituti ad ea libenter intendimus, per quæ officiales prędictæ Sedis obsequijs eius ad quam veluti fidelium omnium matrē pro animarum salute quærenda, et iustitia consequenda de diuersis mundi partibus cõfluit multitudo, tutius, et quietius se prõptiores valeant exhibere. Hinc est quod nos ex certis rationabilibus causis moti, et nonnullis prædecessorum vestigijs inhærẽtes districtius inhibemus locorum ordinariis, necnon commissariis ac delegatis eorum cæterisq; vniuersis, et singulis quacunq; auctoritate, et facultate præfulgeant, cuiuscunq; dignitatis gradus, vel præeminentiæ fuerint, ne contra officiales prędictos quocunq; nomine nũcupentur

in nostris, & dictæ sedis obsequijs nunc, & pro tempore existentes necnon quoscunq;alios pro suis,vel aliorũ causis,& negocijs prosequentes ad sedẽ prædictam venientes, et in ea(durante negociorũ, et causarum huiusmodi prosequutione) moram trahentes, et recedentes ab eadẽ procedere,aut in eos excõmunicationis, suspensionis, vel interdicti, aut priuationis officiorum, & beneficiorum, seu quamuis aliã sententiam promulgare præsumãt.Nos enim omnes, & singulos processus,& sententias contra tenorẽ,et mentem nostræ inhibitionis huiusmodi latas, et habitas, et iñ posterum haben. & promulg.& quæcũq;inde sequuta declaramus nulla.irrita,& inania nulliusq; existere,vel extitisse roboris,vel momenti, necnon quicquid in contrarium a quoquam quauis actoritate scienter,vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, vel in posterum contingerit attentari etiã decernimus irritum,& inane. Et nihilominus in omnes, & singulos ordinarios, ac officiales, commissarios,delegatos eorum,qui se dignitatib. aut beneficijs Ecclesiasticis quibuscunque officialiũ,& negotia huiusmodi apud dictam sedem prosequentium prædictorum,eos illis forsan priuando,aut priuatos decernẽdo,vel declarando, seu cuiuscunq; priuationis prætextu illa personis alijs conferendo, seu de illis in eas quomodolibet intromittendo tam in dantes quam in recipientes excommunicationis,suspensionis;& interdicti latas sentẽtias promulgamus, quas volumus eos ipso facto incurrere.A qua quidem excommunicationis sententia absolui nequeant, nisi à nobis, vel per nos deputando preterquam in mortis articulo constituti. Præmissa autem à die affixionis præsentium ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe,ex certa scientia quoscunq;ligare volumus,& arctare. Non obstantib.quibusuis generalib. et prouincialibus, & synodalibus concilijs editis constitutionibus, ordinationibus Apostolicis, & decretis, ac priuilegijs.per quæ effectus præsentium impediri posset quomodolibet, vel differri etiàm si de illis eorumque totis tenoribus habenda esset in præsentibus mentio specialis, & quæ præsentibus haberi volumus pro sufficienter expressis,cæterisque contrarijs quibuscunq; Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, declarationis constitutionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire.Si quis autem hoc attentare prçsumpserit,indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ,Millesimo Quadrigentesimo trigesimo secundo, octauo Idus Martij, Pontificatus Nostri Anno Secundo.Subsequenter nomine A. familiaris Illustrissimi, et Reueren-

ren-

rendiſſimi D. Cardinalis N. curialis Romanam Curiam ſeqnentis, vineam ſitam, &c. ab hinc decennium, & vltra; vt ex eius verbis nobis ſignificatum eſt legitime poſſidentis; & cui B. aduerſus iuris debitum B. ſuper ea moleſtium inferre ſe iactat, principalis requiſiti. Vobis committimus, etc. moneatis, etc. præfatum B. omneſq; alios moleſtatores, in exequutione præſentium nominando, exaduerſo principales, quatenus infra ſex, &c. ſub quingentorum, &c. alijſque pœnis, &c. in præinſertis Apoſtolicis litteris contentis, & expreſſis, debeant ab omnibus moleſtationib. impedimentis, & iactationibns per eos dicto A. vel eius colonis, ſuper dicta vinea, illiuſq; poſſeſſione, ac fructuum perceptione illatis vtcunque, & præſtitis cum effectu deſtitiſſe, ipſumq; A. vinea huiuſmodi, ac eius poſſeſſione, fructuumque perceptione vti, frui, & gaudere permiſiſſe, dictiſq; Apoſtolicis literis, & præſentibus noſtris per omnia paruiſſe, etc. præterea inhibeatis, etc. alioquin, etc.

Aliud pro exequutione litterarum collationis beneficij.

PEtrus Paulus, etc. vniuerſis, etc. præſentatæ nobis hodie fuerunt ad inſtantiam A. perpetui beneficiati ad altare Sancti N. in Eccleſia N. prouiſi Apoſtolici principalis litteræ Apoſtolicæ collationis dicti beneficij; ſub plumbo debite expeditæ huiuſmodi ſub tenore videlicet, Gregorius, etc. inſerantur litteræ. Poſt quarum præſentationem pro earum exequutione legitima requiſiti. Vobis committimus, etc. moneatis, etc. omnes, et ſingulos, ad quem vel ad quos traditio dicti beneficij poſſeſſionis, ac fructuum conſignatio ſpectat, in exequutione pręſentium nominandos, quatenus infra ſex, etc. ſub quingentorum, etc. debeant prædictum prouiſum, ſiue illius procuratorem legitimum in realem, actualem, et corporalem dicti beneficij, ac iurium, pertinentiarum, et annexorum ſuorum quorumcunq; poſſeſſionem induxiſſe, inductumq; adquerſus quoſcunq; moleſtatores manutenuiſſe, et defendiſſe, et de omnib. fructib. illius, redditibus, prouentibus, iuribus obuentionibus, et emolumentis eidem, ſiue eius legitimo procuratori decurſis, et in futurum decurrendis integre, et cum effectu reſponderi feciſſe, et mandaſſe, iuxta pręinſertarum litterarum Apoſtolicarum tenorem, et formam, ac ad totalem illarum exequutionem proceſſiſſe. Alioquin, etc. Præterea inhibeatis, etc. ne audeant prędictum A. vel eius procuratorem in adipiſcenda poſſeſſione prędicta, fructuūq. perceptione perturbare, aut alias impedire litterarum præfatarum legitimam exequutionem; et quod ſecus fiet, etc.

Aliud

Aliud monitorium pro obseruatione decreti Sacri Concilij Tridentini.

PEtrus Paulus,&c. vniuersis,&c. Noueritis nuper fuisse comparitum coram nobis pro parte D. N. & exhibitum Decretum Sacræ Congregationis Ill.& RR. DD. Cardinalium Sacri Concilij Trid. interpretum per Illustriss. & Reuerendiss. D. Alphonsum Cardinalem Vicecomitem, eiusdem Sacræ Congregationis nomine subscriptum, & eius solito sigillo impresso munitum tenoris sequentis, videlicet. Congregatio Concilij censuit,&c. Quodquidem præinsertum decretum,vt ad eorum notitiam ad quos spectat facilius deducatur,& per eos liberius obseruetur. Nos pro parte dicti N. de opportuno fuimus iuris remedio requisiti. Quare discretioni vestræ, &c. requisiti, præinsertum decretũ RR.DD. Capitulo, & Canonicis Ecclesiæ N. omnibusq; alijs, & singulis in exequutione præsentium nominandis,& cognominandis, intimetis, insinuetis, & notificetis, ac ad eorum notitiam deducatis, prout nos intimamus, insinuamus, & notificamus, ac etiam deduci volumus,& mandamus per præsentes. Et successiue moneatis eosdem RR.DD. Capitulum,& Canonicos dictæ Ecclesiæ N. omnesq; alios, et singulos in exequutione præsentiũ nominandos, ac cognominandos quatenus infra sex, etc Sub 100. ducatorum auri de Camera, locis pijs arbitrio nostro applicandorum, et pro illis mandati exequutiui, et in iuris subsidium excommunicationis, et respectiue suspensionis a diuinis, etc. alijsque, etc. pœnis debeant, et eorum quilibet debeat, prout ad eos,& eorum singulos spectant, et pertinet, dictum præinsertum decretum in omnibus, et per omnia iuxta illius formam, et tenorem obseruauisse, et quod omnino obseruetur in singulis eorũ Ecclesijs, et vbi,& qñ, ac quoties opus fuerit, illiusque effectu etiam dictus instans gaudeat, et gaudere possit, libere, et omni cessante contradictione, et impedimento permisisse, et sic à quibusuis molestationibus, perturbationibus, inquietationibus, et impedimentis per eos, et eorum quemlibet contra illius formam, et dispositionem dicto D. instanti quomodolibet illatis, factis, et præstitis, ac inferendis, et præstandis, et inferri, et præstari comminatis cessasse; et abstinuisse, et tam dicto præinserto decreto, quam præsentib. etc. paruisse, deq; etc. ei insuper inhibeatis. prout nos inhibemus per præsentes dictis RR. DD. Capitulo, et Canonicis Ecclesiæ N. et quarumcunq. Ecclesiarum Canonicis, et Capitulis, omnibusque alijs, et singulis in exequutione præsentium nominandis, cuiusuis dignitatis, status, gradus, conditionis, præeminentiæ, et auctoritatis, et quibusuis etiam dd. Iudici-

bus,

bus,etc.in exequutione præsentium nominandis,ne exequutis præsentib.sub eisdem censuris,et pœnis audeant, per se, vel alium, seu alios,directe,vel indirecte,publice,vel occulte,sub quouis prætenso prætextu,colore,et ingenio exequutioni,effectui dicti præinserti decreti opponere,nec ipsum instantem contra illius formam,et dispositionem quandocunque,et quomodolibet molestare,perturbare, inquietare,vel impedire; nec ipsum instantem desuper alibi quam coram nobis in iudicium trahere, nec aliquid aliud in præiudicium instantis,et præinserti decreti,et præsentium contemptum innouare,seu attentare,Alioquin,etc.In quorum,etc. Datum, etc.

Aliud Vi Saluiani interdicti.

PEtrus Paulus, etc. Vniuersis, etc.ex parte A. in cuius fauorem per B.annum censuum scutorum octo super domo sita,etc.impositum,et pretium scutorum 100.venditum fuisse accepimus,principalis requisiti,Vobis committimus,etc.moneatis N.d.domus detentorem,et possessorem,quatenus infra sex,etc.sub quingentorum, etc.debeat ab occupatione,et detentione d domus, iuriumq; eius, membrorum,et pertinétiarum re ipsa destitisse,eiusq; possessionem dimisisse. vacuamq; prædicto A. tradidisse,et relaxasse,per eundem A.retinendam,et vsufructuandam,donec ei de omnib et singulis dicti annui census terminis decursis,et debitis, ac in futurum suis loco, et tempore decurrendis integre fuerit satisfactum. Fuit enim pro parte supradicti A.comparitum coram nobis,et allegatum se velle in præmissis vti vtili remedio Saluiani interdicti, et alio quocunque, sibi magis de iure proficuo, et competenti omni meliori modo,etc.Alioquin,etc.

Aliud super spolio.

PEtrus Paulus,etc.vniuersis,etc. denunciatum nobis est B de facto A. prædio sito, etc. per eum legitime possesso spoliasse. Quare pro eius parte vobis committimus,etc. moneatis, etc. prædictum B. spoliatorem, ac illicitum,et indebitum detentorem, ex aduerso principalem; quatenus,etc.debeat à spolio per eum commisso, detentioneque, et occupatione dicti prædij cessasse, illiusque ac membrorum, et pertinentiarum suorum quorumcunque realem, et actualem possessionem dicto A. dimisisse, et relaxasse. ipsumq; in pristinam eius possessionem redintegrasse, ac de omnibus, et singulis dicti prædij fructibus à die spolij perceptis, et qui perci-

percipi potuerunt,ac in posterum vsq;in diem dimissionis possessionis effectualis, si extabunt, sin autem,ad rationem quanti plurimi cum effectu,& integre satisfecisse. Alioquin,&c.

Aliud ad personaliter comparendum.

PEtrus Paulus,&c. vniuersis, &c. significauit nobis graui cum querela,non sine animi nostri molestia Ill. D. Prosper Farinacius I. V. D.S. D.N. Papæ, & Cam. Apostolicæ procurator fiscalis A.in animæ suæ præiudicium,ac Sedis Apostolicę contemptum certarum litterarum monitorialium per nos ad istantiam N. emanatarum exequutionem impedire non erubuisse censuras,& pœnas, in bulla die cænæ Domini quotannis legi solita temere incurrendo. Quare pro ipsius d. procuratoris fiscalis parte de opportuno iuris remedio requisiti,constito nobis prius per iura quædam in actis exhibita, ac depositionem nonnullorum testium de mandato nostro examinatorum præmissa à veritate non discrepare vobis committimus,&c.moneatis dictum A. &c. quatenus infra decem dies, &c. Mille ducatorum auri Cameræ, & pro illis mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, priuationisq; quorumcunq; beneficiorum, & officiorum, quæ obtinet triremium,ac perpetuæ notæ,infamiæ,alijsq;censuris,& pœnis arbitrio nostro augendis, & moderandis debeat in Romana Curia coram nobis, seu Magn. D. nostro in criminalib. Locumtenente per se ipsum, & non per procuratorem,seu excusatorem aliquem comparuisse,& præsentasse, et se à prædictis criminib. exculpasse. Alioquin, etc.

Aliud pro libertatis donata conseruatione.

PEtrus Paulus,etc. vniuersis,etc. Stetit hodie coram nobis A. et exposuit,quod cum sub aspero seruitutis iugo iamdiu permanserit, nouissime vero ad officium Illustrissimi Senatus Almæ Vrbis illiusque Conseruatores in Romano Capitolio confugerit libertatemque acclamauerit,& ab eis ex diurno, & incōcusso hactenus instituto,per plures Romanos Pontifices, & demum per fœl. record. Pium Quintum confirmato, & approbato libertate donatus, ac liber homo effectus fuerit,prout in litteris patentibus illi ab eisdem Illustrissimis Conseruatoribus concessis,ac sigillo dicti Senatus munitis,per nos visis,& perlectis latius apparet. Et idcirco in vim dictæ libertatis sibi donatæ possit quouis gentium libere pergere, ac omnia facere, quę sui iuris homines facere consuere. Nihilominus

minus ad omne tollendū impedimentum, quod sibi indebite fortasse præstari posset, nobis supplicauit, quatenus suæ indemnitati consulere quantū in nobis est dignaremur. Nos igitur huic supplicationi nō dissonæ annuentes vobis cōmittimus, &c. moneatis, a ratione &c. omnes, & singulos, quib. præsentes nostræ pręsentabuntur, cuiuscumq; nominis, cognominis, et patriæ fuerint, & quacunq; perfulgeant dignitate, auctoritate, & potestate, quatenus, etc. sub Mille ducatorum, etc. debeant ab omnib. molestationib. & impedimentis; eidem A super dicta libertate, vt præfertur, sibi donata quomodocumq; & qualitercunq; præstitis, ac in præstandis omnino destitisse, præfatumq. A. libertate sibi concessa pacifice, & quiete frui, & vti, & quocunq; voluerit pergere, res, & bona sua libere. et absq; aliquo seruitutis obstaculo administrare, emere, vendere, donare, contrahere, in iudicio, & extra stare, testamentum condere, et ea alia omnia facere, & exequi, quæ quilibet ingenius liber, & sui iuris facere potest permisisse, ac in libertate eiusmodi manutenuisse, atque manuteneri curasse. Præterea inhibeatis, etc. ne A. super dicta libertate, rerum, bonorumq; administratione, aliisq. pręmissis molestare, perturbare, seu impedire, aut aliquid contra præsentes nostras innouare, vel attentare quouis sub prætextu, &c. Alioquin, &c.

Aliud pro exequutione litterarum reuocationis priuilegiorum, quod fructus primi anni cedant Capitulo.

PEtrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Exhibitæ hodie nobis fuerunt ex parte A. cui nuper per obitum quondam N. de beneficio, &c. Apostolica auctoritate prouisum extitit. litteræ Apostolicæ fel. recor. Pij Papę Quinti reuocationis priuilegiorum, & statutorum, quod fructus beneficiorum primi anni, aut alterius temporis cedant capitulo, vel alii loco, hoc sub tenorę. Pius, etc. inserantur litteræ. Post quarum pręsentationem requisiti de iuris opportuno remedio nomine pręditi A. qui nobis exposuit assertos prænominati quondam N hæredes, et creditores, ipsum super integra, et libera fructuum dicti beneficii perceptione contra litterarum præinsertarum formam impedire, et molestare velle sese iactasse. Vobis committimus, etc. moneatis, etc. prædictos assertos hæredes, et creditores. omnesq, alios, etc. quatenus sex, etc. sub mille, etc. debeant ab omnibus molestationibus, et impedimentis eidem exponenti, illiusque agētibus et procuratoribus super integra, et libera fructuum, et redditum omnium dicti beneficii cuiusuis statuti, aut consuetudinis prætextu, vel alio quouis quæsito colore illatis, vel inferri minatis,

natis,ac ab inferendis in posterũ omnino destitisse, illosq;libere per cipere,& leuare permisisse,prædictisq; Apostolicis litteris, & nostris huiusmodi paruisse. Præterea inhibeatis,&c. Alioquin, &c.

Aliud vigore breuis de capiendo possessionem nomine Cameræ:

PEtrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Nuper nobis ex parte Illustr. D.N. Sanctissimi D.N. Papæ,& Reuerendæ Cameræ Apostolicę Commissarij Generalis, ac Reuerendi d. A. prouisi Apostolici pro suo interesse litteræ Apostolicæ S.D.N. Clementis Papæ Octaui in forma Breuis, sub annulo Piscatoris expeditæ præsentatæ fuerunt hoc tenore. A tergo. Dilectis filijs, &c. Intus autem Clemens, &c. Post quarum receptionem, nomine dicti d.Comissarij,& d.A. principalis de efficacis defensionis præsidio, & iuris opportuno remedio requisiti. Constito prius nobis per testes fide dignos, nostro de mandato examinatos, omnia in præinsertis litteris contenta veritate niti. Vobis comittimus,&c. quatenus statim,&c. sub mille, &c. prædictum Archidiaconum N. collegam nostrum in realẽ,& actualem, & corporalem beneficij in prædictis litteris nominati, ac illi forsan annexorum,iuriumq; membrorum, & pertinẽtiarum suorum quorumcunq; possessionem inducatis,& intimatis;per eum, prelibati Sanctissimi,ac Cameræ Apostolicæ nomine capiendam,& retinẽdam,& subinde prædicto A. si,& postquam Apostolicas litteras prouisionis eiusdem beneficij, sub plumbo legitime præsentauerit expeditas, consignandam, inductumq; manuteneatis, & defendatis, ac quoscunq; illius detentores,& in eo intrusos, seu intrudendos, non tamen auctoritate Apostol. prouisos realiter, & cum effectu expellatis,& reijciatis, vt nos etiam harum serie amouemus, ipsiq. Arch. de omnibus,& singulis, fructib. redditib.&c. d. beneficij, & annexorum, vt supra consignandis,& tradendis integre per quos opus fuerit, responderi curasse, & mandasse, & ab aliquo super possessionis eiusmodi adeptione, & fructuũ perceptione minime molestari permisisse, iuxta earundem Apostolicarum litterarum formam, & dispositionem. Præterea, ipsarum exequutione non retardata, & quatenus opus sit, moneatis, &c. omnes, & quoscunque in dicto beneficio intrusos, & forsan intrudendos, & quoscumque molestantes, & molestiam inferre velle iactantes, ac ad quos fructuum eiusdem beneficio solutio,& traditio spectat, omnesq; alios,&c. quatenus infra sex,&c. sub eisdem pœnis,&c. debeant ab huiusmodi intrusione,& occupatione, ac molestationib. & impedimentis, eidem Archidiacono, collegæ nostro præmissorum causa, vtcumq; illatis,

ac

ac inferri minatis omnino cessasse,& de omnib.fructib.&c. per eos, & eorum quemlibet ex dicto beneficio, & illi annexis quomodolibet perceptis,& qui percipi potuerunt, ac in futurum vsq; in diem effectualis possessionis,dicti beneficij dimissionis,dicto Archidiacono ad effectũ antedictum integre,& nulla mora interposita respondisse,si extant,sin autẽ de illorum vero pretio, & valore ad rationẽ quantiplurimi satisfecisse,præinsertisq; Apostolicis,& præsentib.nostris litteris per omnia paruisse,& de paritione nos infra terminum infra dicendum legitime certiores fecisse. Alioquin præfatos sic monitos,& requisitos,si mandatis nostris huiusmodi, & monitionibus in omnibus obtemperare distulerint,contradictoresque omnes, rebelles,& molestatores;in exequutione præsentium nominandos, citetis,&c.quatenus quadragesima die,&c.compareant, &c.ad vidẽdum se excommunicationis,aliasq; sententias, censuras, & pænas prædictas incidisse,& incurisse declarari,ac alias ad omnes,& singulos actus,& terminos necessarios gradatim vsq; ad sententiam, ac sententiarum, pœnarum, & censurarum prædictarum aggrauationem,& reaggrauationem, brachijque secularis inuocationem procedi,citatorum contumacia, seu absentia in aliquo non obstante. Absolutionem,vero à præmissis nobis,vel superiori nostro tantummodo reseruamus.In quorum,&c.

Ad hanc clausulam,Alioquin,aduerte,quod ex rationibus in tertio libro relatis de exequutione breuis hæc monitoria nedum sub præscripta forma contra intrusum concedi consueuerunt, imo plus concedebantur mandatum de immittendo in possessionem prouisum Apostolicum cum monitorio contra intrusum,qui quandocunque comparuisse non audiebatur nisi dimissa possessione, & refectis expensis contumacialibus,quatenus fuisset condemnatus,ea vt puto ratione, quia tunc similia breuia passim concedebantur cum clausula, constito summarie, & extraiudicialiter, etc. & sic modo præmisso,clausula,constito, verificata, vt superius dixi,procedebatur,sed quia à multis annis citra ea amplius non conceduntur cum dicta clausula,constito summarie,& extraiudicialiter. Ideo intrusus munitus quandocunque comparuerit ex integro, auditur, in tantum quod monitorium, quod fit iuxta præsentem iustitiam resoluitur in vim simplicis citationis, et propterea mutando propositum crederem non errasse si dicerem,quod de cetero in eisdem monitorijs apponatur clausula, si forẽ se grauatum senserit, etc. saluo tamen, &c.

Aliud vigore Breuis in litterarum fauorem expediri.

PEtrus Paulus,&c.Reuerendissimo D.D. Episcopo N. eiusq; in spiritualib.& temporalib.Vicario generali,omnibusq;& singulis,ad quos traditio possessionis infrascripti beneficij, & fructuum cõsignatio pertinet:vniuersis quoq; &c.litteræ Apostolicæ Sanctiss. D.N.D.Clemẽtis Papæ VIII.in forma Breuis sub annulo Piscatoris expeditæ ex parte eximij Il.Doctoris Christophori Castelletti Clerici Rom.nuper nobis præsentatæ fuerũt huiusmodi sub tenore, videlicet. A.tergo.Dilectis filijs,&c.Intus vero Clemẽs,&c. Post quarũ præsentationẽ de opportuno iuris remedio,ac efficacis defensionis pręsidio verbis prænominati d.Christophori prouisi Apostolici requisitis,exhibitis nobis litteris Apostolicis sub plumbo,vt moris est,expeditis,in præinserti breuis fauorẽ,ac cõstito nobis per testes fide dignos,de mãdato nostro examinatos,cõtẽta in dicto breui vera esse. Vobis cõmittimus,&c.quatenus sub mille ducatorũ,&c.pręlatũ Christophorũ principalẽ,vel eius procuratorẽ legitimũ,in realẽ,& beneficij,in pręinsertis litteris nominati,ac illi forsan annexorum,&c.possessionem iudicatis,immittatis, immissumque manuteneatis,& defendatis,ac quoscunque illius detentores,& in eos intrusos, seu intrudendos, non tamen Apostolica auctoritate prouisos, expellatis,etc.sequere,vt in præcedenti forum, mutatis mutandis.

Instrumentum remissoriæ.

PEtrus Paulus,&c. Magnifico D. Potestati terræ N. salutem in Domino.Cum A.in causa inter eum ex vna parte,& B. ex altera,super domo sita in Ciuitate N.coram nobis vertente, & in qua ad nonnullos actus,citra tamen conclusionem,est processum,testes aliquos isthic degentes pro fundamenti intentionis suæ verificatione super articulis, pro eius parte nobis exhibitis, examinari facere, ac certa iura extrahere intendat; ad illius instantiam prædictum B. ad dicendum contra supradictos articulos, & excipiendum quicquid voluerit,videndumq; illos ad probandum isthic admitti, remissoriamq.desuper concedi,necnon iudicem,coram, quo, & locum in quo,& loci locum,ac terminum infra quem negotium remissionis huiusmodi expediri debeat,ad certum terminum citari mandauimus. Quo adueniente, in contumaciam prædicti B. citati, et non comparentis,ad vlteriorem ipsius A.instantiam articulos præfatos ad isthic probandum admisimus,teque Potestatem N.iu Iudicem, coram quo, et terram N.pro loco,in quo,& palatio tuæ residentiæ in locum loci,ad præmissa expedienda deputauimus,instrumen-

mentumq;remissionis concessimus,vt deputamus,& cōcedimus harum serie. Quocirca tibi committimus,&c.quatenus,&c.omnes,& singulos testes,litteras,scripturas,instrumenta,& alia quæcunq;probationum genera,quę ex parte dicti A.coram te produci cōtigerit super positionib.& articulis respectiue, quos tibi sub sigillo nostro in huius remissorię titulo inclusos transmittimus infra duos menses post harum tibi faciendam pręsentationem,in dicta terra N.in prædicto palatio fideliter recipias, ac testes ipsos iuxta interrogatoria,sibi nomine B.exhibenda,secus iuxta discretionem tuam diligēter examines,aut per Notarium publicum, & fidelē,& hæc à te deputandum examinari cures.Si vero B.testes reprobare voluerit,testes super reprobatione huiusmodi coram te inducendos infra aliū mensem post dictos duos,modo simili,ac vbi supra,iuxta interrogatoria,si quæ A.exhibuerit, alioquin secundum prudentiam tuam, examines aut examinari mandes.Testiumq; vtriusq;partis depositiones,& dicta,clausula,et sigillo tuo munita, vna cum instrumentis, iurib. et alijs scripturis quibscunq; in publicam formam redactis, ad nos transmittas. Testes se examini subijcere, ac scripturas exhibere nolentes per censuras, et pœnas Ecclesiasticas, et pecuniarias,appellatione postposita compellendo.In quorum fidē, etc.

Rotulus Remissoriæ.

ROtulus remissoriæ in causa coram Illustriss. Reuerendiss. D. Petro Paulo Crescentio,etc.siue eius R. P.D.Locumtenente, inter A.agentem ex,vna,et B.super,etc.rebusq;alijs, etc. partib. ex altera pendente,citato præfato B.ad instantiam A.decretæ. In quo articuli pro parte dicti A. exhibiti inferius inserti sunt, videlicet. Positiones, etc.

Instrumentum prorogationis termini remissoriæ.

PEtrus Paulus, &c. Magnifico Domino Potestati terræ N. salutem in Domino. Non te fugit,nos dudum instrumentum remissoriæ pro examinandis isthic nonnullis testibus, in causa coram nobis inter A. agentem ex vna,& B.ex altera parte, super domo,etc.rebusq;alijs,etc.pendente super articulis tibi per nos transmissis ad instantiam prædicti A. concessisse,et te in Iudicem coram quo ac, terram N.in locum, in quo, et palatio tuæ residentiæ in loci locum cum termino duorum mensium ad negotium remissionis huiusmodi exequendum deputasse. Hodie vero, cum ob festorum Pascatis Resurrectionis Domini superuenientiam, ac alia

legitima impedimenta (vt verbis prędicti A. ad nos est allatum) ad examinis, & remissoriæ expeditionem deueniri nequiuerit ad vlteriorem A. instantiam citato B. & contumace reputato ex causis antedictis, ac alijs animum nostrum mouentibus, terminum prædictum à nobis alias concessum, ad alium mensem à die harum nostrarum litterarum præsentationis computandum prorogauimus, seu quatenus lapsus sit, denuo concessimus, & prorogauimus, siue iterum harum serie concedimus. In quorum fidem, &c.

Aliud responsionis ad articulos, de partibus transmissos.

PEtrus Paulus, &c. Nouerint vniuersis præteritis hisce diebus, litteras Magnifici D. Potestatis terræ N. hortatorias, & requisitorias sub datum, &c. vna cum quibusdam articulis inclusis ex parte A. nobis exhibitas fuisse. Quas ad prædicti A. instantiam aperuimus, & in illarum exequutionem B. dicti A. aduersarium, in eis nominatum, ad respondendum articulis prædictis per verbum, credit, vel non credit, mouimus. Qui monitus medio iuramento singulariter singulis respondit, vt in articulorum huiusmodi margine, quos vna cum præscriptis hortatorijs litteris tibi remittimus, continetur. In quorum fidem, &c.

Aliud admissionis per Procuratorem.

PEtrus Paulus, &c. Innotescat vniuersis, nos alias instante D.N. Fisci S.D.N. Papæ, & Cameræ Apostolicæ procuratore fiscali A. ob litterarum Apostolicarum contrauentionem ad personaliter coram nobis comparendum monuisse. Nuper autem B. prædicti A. procuratorem ante nos comparuisse, & monitorium à nobis decretum nullitatis vitio subiacere, cum nulla sit contrauentio, ex plurib. deductis capitib. allegasse, & ob id prædictum monitorium reuocari, vel saltem A. ad suas faciendum defensiones per procuratorem admitti postulasse. Quodq; nos præfatum procuratorem fiscalem pluries, & præsertim ad terminum infrascriptum ad videndum A. per procuratorem admitti citari mandauimus. Quo adueniente in procuratoris fiscalis contumaciam non comparentis, nec releuans quid opponentis dictum A. per procuratorem ad suas faciendum defensiones, et pro eius procuratorem dictum B. admittendũ, et audiendum duximus, vt harum serie admittimus. In quorum fidẽ, etc.

Aliud Prorogationis termini ad comparendum.

PEtrus Paulus, etc. Non prætereat vniuersis, quod nos instante Magnifico D.S.D.N. Papæ, et Cameræ Apostolicæ Fisci procuratore

ratore generali A.ob crimen ab eo in partibus commiſſum ad perſonaliter coram nobis omnino intra quindecim dierum ſpatium comparuiſſe. Subſequenter autem comparuit coram nobis B.dicti A.procurator,& allegauit ipſum A.eſſe procuratorem generalem Reuerendiſſimi Archiepiſcopi N. nunc in carceribus Caſtri Sancti Angeli conſtituti, et in negotijs Eccleſię N. præſertim in cultum diuinum concernentibus valde impeditum,ac ſeptuagenarium,et infirmum,et ideo niſi ſine maxima difficultate,ob loci diſtantiam, et magno cum periculo ad Vrbem,ſe conferre poſſe;poſtulans propterea terminum,ſuo principali ad comparendum conceſſum prorogari. Nos itaque ex cauſis prænarratis,ac alijs animum noſtrum mouentibus terminum prædictum ad alios quindecim dies prorogauimus, et quatenus lapſus ſit alium iterum conceſſimus, vt harum ſerie prorogamus,et concedimus.In quorum fidelem,etc.

Aliud ſententiæ diffinitiuæ.

PEtrus Paulus, &c. Nouerint vniuerſi, quod alias introducta coram nobis via ordinaria lite,et cauſa inter A. ex vna parte et B. ex altera in prima inſtantia ſuper certæ pecuniarum ſummæ reſtitutione, rebuſque alijs, etc. In cauſa ipſa ad omnes,et ſingulos actus, et terminos neceſſarios rite, et legitime proceſſo exhibitis iurib.examinatis teſtib.citatis citandis,verificatis verificandis, ac alijs ſeruatis de iure ſeruandis.Tandem citato B.ad concludendum, et audiendum ſententiam diffinitiuam Reuerendus Pater d. N. noſter in ciuilibus Locumtenens,cognitis per eum, ac mature diſcuſſis cauſæ meritis ſuam in ſcriptis tulit,,et promulgauit diffinitiuam ſententiam huiuſmodi ſub tenore.Chriſti nomine inuocato, etc. lecta lata,et in ſcriptis promulgata fuit præinſerta diffinitiua ſententia.Anno,etc.In quorum fidem,etc.Datum,etc.

Aliud ſententiæ declaratoriæ.

PEtrus Paulus,etc.vniuerſis,&c.Alias pro parte Reuerendę Cameræ Apoſtolicæ,illiuſque Illuſt.D.Commiſſarij, ac d. A. prouiſi Apoſtolici principalis pro ſuo intereſſe,præſentatis nobis Apoſtolicis litteris mandati de capiendo poſſeſſionem beneficij N. dictæ Cameræ nomine,in forma breuis, ſub annulo Piſcatoris expeditis, et in illarum exequutionem monitorialibus litteris ad partes decretis, et contra B. in dicto beneficio intruſum legitime exequutis, et in actis reproductis, et pro earundem Apoſtolicarum

litterarum verificatione exhibitis, ad istantiam eiusdem Commissarij, ac A. pro suo interesse in causa comparentis positionibus, & articulis, illisque, citato N. dicti B. procuratore, ad hunc, & ad omnes alios actus in hac causa factos admissis, ac testibus fide dignis super eis examinatis, ac alijs seruatis seruandis, & verificatis verificandis. Tandem quia dictus B. dictis monitorialibus, ac Apostolicis litteris parere neglexit, & negligit, contra eum, citato iterum dicto N. procuratore suo declaratoriam sententiam Reuerendus Pater Dominus N. noster in ciuilibus. Locumtenens, visis videndis, & consideratis considerandis, ad fauorem dictæ Cameræ in scriptis tulit, & promulgauit, cuius hic est tenor. De iuris peritorium consilio, &c. Quam sententiam, & omnia in ea contenta vobis intimamus, & notificamus. Vobisque committimus, &c. sub mille ducatorum, etc. quatenus, &c. eundem A. sic excommunicatum, declaratum in vestris Ecclesijs, Monasterijs, & Cappellis, alijsue locis publicis publice nuncietis, ac ab alijs nunciari, & ab omnibus Christifidelibus arctius euitari faciatis, & mandetis, donec aliud à nobis, vel superiore nostro desuper habueritis in mandatis. Lecta, lata, &c. In quorum fidem, &c. Datum, &c. Hæc præscripta declaratoriç instrumenti formula retroactis temporib. concessa fuit, & etiam concederetur ob non paritionem breuis habentis solidam clausulam. Scilicet contradictores, &c. per censuras Ecclesiasticas appellatione postposita compescen. Verum quia clausula hæc à nonnullis tẽporibus citra ita adeo immutata fuit, vt contra eosdẽ contrauentores ad dictas cẽsuras non ita, vt antea deuenitur, propterea non ab re censui nouas, & declaratoriæ instrumenti, & ipsius sententiæ declaratoriæ formulas huic addere, & conscripsi, prout infra videre poteris.

Aliud sententiæ declaratoriæ.

PEtrus Paulus, &c. Noueritis, quod lite, & causa coram nobis inter R. Cameram Apostolicam, & Ill. illius D. Commissarium ac d. A. prouisum Apostolicum, illi pro suo interesse adhærentem ex vna, & D. B. intrusum reum conuentum de, & super traditione consignatione, & dimissione possessionis beneficij N. per obitum q. N. de mense N. & extra Romanam Curiam defuncti vacan. & de quo dicto D. A. auctoritate Apostolica prouisum fuit, necnon paritione litterarum Apostolicarum in forma breuis, vt moris est expeditarum, ac nostrarum monitorialium in earum exequutionem per nos ad partes decretarum, & dicto D. B. in partibus legitimæ

gitime intimatarum, et in actis iudicialiter reproductarum, rebusque alijs in actis causæ, et causarum huiusmodi latius deductis, et illorum occasione partibus ex altera introducta, reproducto dicto monitorio vna cum illius intimatione in partib. dicto D.B. facta, et pro illius verificatione dati pro eorundem Commissarij, et dicti d. A. principalium parte nonnullis positionibus, & articulis, et super illis examinatis testib fide dignis, seruatisq; omnib. terminis de stylo curiæ seruari solitis. Tandem R.P.D. Mathæus Burattus vtriusq; Signaturæ Referendarius, ac noster in ciuilib. Locumtenens ad vlteriorem dd. Commissarij, et A. principalium instantiam, dicto d. B. exaduerso principali per Cursorem, adhuc prout, et ad alium quemlibet præcedentem actum citato, visis videndis, et consideratis considerandis ad fauorem dictorum DD. Comissarij, et D. A. contra dictum B. suam in scriptis promulgauit sententiam huiusmodi sub tenore, videlicet. Christi nomine inuocato, per hanc nostram sententiam, quam pro tribunali sedentes, et solum Deum præ oculis habentes de iurisperitoriũ consilio ferimus in his scriptis in causa et causis coram nobis inter Illust. D. Cameræ Apostolicæ Commissarium, et D. A. illi pro suo interesse adhærentem ex vna, et D. B. intrusum reum conuentum de et super traditione, consignatione, dimissione, et relaxatione possessionis dicti beneficij N. necnon paritione litterarum Apostolicarum in forma breuis, vt moris est, expeditarum, ac litterarum monitorialium in earum exequutionem per nos ad partes decretatum, et in partibus dicto d.B. legitime intimatarum, et in actis iudicialiter reproductarum, rebusq; alijs in actis causæ, et causarum huiusmodi latius deductis, et illorum occasione in prima verten. istan. partib. ex altera diximus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, et declaramus dictum D. B. intrusum à possessione dicti beneficij, et illi annexorum quorũcunq; amouen. eijciendum, et expellendum, ipsumq; Ill. D. Commissarium in possessionem dicti beneficij, et illi annexorum quorumcunq; immittendum, et inducendum, eidemque de fructib. prædictis respondendum fore, et esse, iuxta formam dicti breuis, prout nos dictũ B. amouemus, eijcimus, et expellimus, et respectiue Reuerendam Camerã Apostolicam immittimus, inducimus, ac illam sibi tradimus, et consignamus, induciq; immitti, tradi, et consignari, ac de fructibus, reddit. prouent. iuribus obuentionibus, et emolumentis vniuersis ad dictum beneficium pertinentibus eidem à die obitus q.N. respondere mandamus, mandatumque de immittendo, et aliud desuper necessarium, et opportunum, decernendum, et relaxandum fore, et esse, prout relaxamus, ac relaxari, et concedi mandamus. Item pari

ri nostra sententia dicimus, pronunciamus, decernimus, declaramus præfatum D.B.intrusum ex nunc, prout ex tunc excommunicationis,aliasque Ecclesiasticas sententias,censuras,& penas in dictis litteris Apostolicis,& monitorialibus sibi etiam intimatis, & in actis iudicialiter reproductis contentas ob illarum non paritionem,dictique beneficij,illi annexorum, iuriumque, & pertinentiarum quorumcunq; possessionis non traditionem, consignationem, relaxationem,& admissionem,ac illius fructuum,etc. non restitutionem damnabiliter incidisse,& incurrisse publice denunciandum,literasq;declaratorias desuper opportunas concedendas,& relaxandas fore,& esse,prout denunciari, relaxari, et concedi mandamus, eundemq;d.B.intrusum in omnibus, et singulis fructibus, redditib. et prouentib.per eum à die obitus dicti q.N.perceptis,et vsq;in diē liberæ traditionis,et relaxationis possessionis dicti beneficij in exequutione liquidan. ac in omnibus et singulis expensis in huiusmodi causa pro parte dictorum Commissarij,et D.A.coram nobis legitime factis condemnatus,quorum fructuum liquidationem,et expensarum taxationem nobis, vel cui de iure in posterum reseruamus. Et ita dicimus et pronunciamus non solum præmisso,sed omni alio meliori modo,etc.Ita pronunciaui Ego Thomas Lapius Locumtenens, et Commissarium. Quam quidem præinsertam sententiam omniaq;et singula in ea contenta Vobis omnib. et singulis supradictis intimamus,et insinuamus,et notificamus,ac ad vestram, et cuiuslibet,vestrum notitiam deducimus, et deduci volumus per præsentes,ne præmissis ignorantiam aliquam prętendatis. Vosque omnes supradictos tenore præsentium monemus,et requirimus: vobis vero alijs supradictis iustitiæ ministris,tenore pręsentium committimus, quatenus statim visis, et receptis præsentibus,et postquam præsentium vigore fueritis pro parte dictorum Commissarii, et D. A.principalium requisiti, seu aliquis vestrum fuerit requisitus, ipsum Illustr.D.Commissarium, et seu ab eo ad id specialiter deputatum in realem,actualem,et corporalem possessionem dicti beneficii N.et illi annexorum quorumcunq; expulsis ex inde dicto B.intruso, et quibusuis aliis dicti beneficii detentoribus,& intrusis immittatis, et inducatis, immissumq; et inductum in ea manuteneatis, et conseruetis,ac de fructibus,redditib.et prouentib. iuribusq; obuentionibus,et emolumentis quibuscunque dicti beneficii, et illi annexorum iuxta formam supradictæ sententiæ respondeatis,immittique. et induci,et immissum, ac inductum in ea manuteneri,et conseruari,ac de fructib.responderi faciatis, et mandetis, prout nos quantum possumus immittimus,et inducimus,ac inductum,et immissum manu-

manutenemus,et conferuamus immittiq;induci,manuteneri, ac de fructibus refponderi mandamus per præfentes. Et nihilominus dictum D.B. intrufum fic excommunicatum, & declaratum in veftris Ecclefijs, &c.reliqua fequere,& in alio proxime fcripto inftrumento declaratoriæ.

Aliud fubdelegationis Iudicis pro fructibus liquidandis.

PEtrus Paulus, &c. Reuerendo D. Priori Ecclefiæ N. Iudicis per nos ad infrafcriptum negotium exequendum fubdelegato falutem, & in commiffis diligentiam debitam. Non te fugiat,quod alias declaratoriam fententiam,ad inftantiam A.Apoftolica auctoritate de beneficio N. prouifi, contra B.in dicto beneficio intrusũ, ob non dimiffionem poffeffionis illius, ac fructuum à die obitus quondam N.illius vltimi poffefforis decurforum,& in futurum vfq; in diem realis dimiffionis decurrendorum non reftitutionem, & litterarum Apoftolicarum mandati de capiendo eiufdem beneficij poffeffionem, fub annulo Pifcatoris expeditarum nobis exhibitarum, ac monitorialium per nos in illarum exequutione conceffarum,& aduerfario intimatarum,& in actis reproductarum non paritionem, feruatis de iure feruandis, ac verificatis verificandis in fcriptis tulimus,& promulgauimus,vt in noftris inde confectis litteris latius habetur. Poft cuius fententiæ prolationem pro illius omnimoda exequutione à præfato A. requifiti,ad eius inftantiam N.dicti B.procuratorem,ad videndum per nos Iudicem aliquem in partibus pro fructuum antedictorum, ac expenfarum ifthic factarum liquidatione fubdelegari,ac locum, & locum loci eligi, inftrumentumque fubdelegationis defuper opportunum per nos concedi,citari fecimus. Cuius citationis termino adueniente, in dicti N. procuratoris non comparentis contumaciam te Priorem N. in Iudicem liquidandum,& liquidari curandum fructus, & expenfas prædictas, fubdelegationes, & in locum,ciuitatem N. & in locum loci Ecclefiam N.in quibus hæc liquidatio fieri debet, elegimus. Quocirca tibi committimus fub mille ducatorum,&c quatenus,&c.omnes,& fingulos fructus,&c. & emolumenta quæcunque dicti beneficij,à die obitus prædicti quondam N.decurfos,& in futurum vfq; in diem actualis dimiffionis poffeffionis dicti beneficij decurrendos,ac expenfas ex parte dicti A. in hifce partibus factas, citato ad hæc omnia dicto B fi in prædicta Ciuitate interfuerit, alioquin affixis copijs citationum ad valuas prænominatæ Ecclefiæ, in locum loci electæ,in loco,& loci loco, vt præfertur,deputatis,liquides,& liqui

dationem debitam facias,& desuper omnes,& singulos testes coram te nomine A inducendos recipias,& iuxta interrogatoria, tibi pro parte B.exhibenda, secus iuxta descretionem tuam, præuio iuramento examines,vel per Notariũ publicum examinari cures.Ipsorumq;depositiones,& dicta in scriptis fideliter redacta, iuraq; scripturas, libros ,& alia quæcunq; munimenta pro liquidatione eiusmodi necessaria capias,& extrahas,seu extrahi facias,processumq; super hac liquidatione faciendum in publicam,& authenticam formam occlusum, & obsignatum ad nos transmittas.Testes examini subijcere, ac scripturas exhibere negligentes per pecuniarias pœnas, & denique per censuras Ecclesiasticas cogendo.In quibus omnib. exequendis vices, & voces nostras tibi committimus per præsentes. In quorum fidem, &c.

Aliud reintrusionis in pristinas censuras.

PEtrus Paulus, etc.vniuersis etc.Excommunicationis, aliasque Ecclesiasticas censuras,sententias,& pœnas in litteris Apostolicis mandati de capiendo possessionem Reuerẽdæ Cameræ Apostolicæ nomine beneficij N.in forma breuis sub annulo Piscatoris expeditis,ac monitorialib.per nos in illarum exequutionem decretis contentas,ob earum non paritionem B. in dicto beneficio intrusum ad instantiam prædictæ Cameræ Apostolicæ,& A.prouisi Apostolici pro suo interesse incidisse,& incurrisse declarauimus Post hæc vero eundem B.habita ab eo promissione de litteris antedictis intra certum breuem terminum obediendo,ab illis, cum reincidentia ad beneplacitum nostrum absoluimus.Et quia ipse B. nedum in tempore promisso,verum etiam post multos dies postea id adimplere neglexit,eum ad hoc citatum, & à nobis contumacem reputatum ad vlteriorem d. Cameræ, & præfati A. instantiam in pristinam excommunicatione,& censuras reintrusimus;vt harum serie reintrudimus.Quocirca vobis cõmittimus,&c.quatenus eundem B. sic reintrusum in pristinam excommunicationem, et censuras in vestris Ecclesijs,etc.sequere, vt in instrumento sententiæ declaratoriæ.

Aliud appellationis.

PEtrus Paulus, &c.Nouerint coram nobis vniuersi;quod hodie comparuit coram nobis A. et à quodam prætenso decreto mandati de manutenendo in possessione domus sitæ,etc. illiusque relaxatione, nuper ad instantiam cuiusdam B. per nos, ipso minime,

me, vel saltem non legitime, vt dixit, citato, facto, & emanato, alijsque grauaminibus sibi, vt prætendit, illatis in cedula appellationis expressis ad Sanctissimum D. N. Clementem Papam VIII. eiusq; ad Sanctam Sedem Apostolicam facto realiter, & in scriptis prouocauit, & appellauit, Apostolosque sibi dari petijt, aliasque & alia fecit, & dixit, vt in appellationis cedula, quam exibuit, tenoris sequentis, videlicet, &c. Quam accepimus, & legimus, & prædicto A. appellanti, Apostolos testimoniales concessimus, vt concedimus harum serie. Quæ omnia, &c. In quorum fidem, &c.

Aliud repositionis.

PEtrus Paulus, etc. Nouerint vniuersi, quod nos alias ad instantiam A. in causa, coram nobis inter eum, et B. super domo sita, etc. vertente, litteras remissoriales ad partes pro testibus examinandis concessimus, et in illis potestatem terræ N. in Iudicem pro negocio remissionis exequendo deputauimus. Hodie autem stetit ante nos dictus B. et Potestatem prædictum pro suspecto allegauit, et ideo pro deputatione eiusmodi in scriptis appellauit, vt in cedula, quam nobis exhibuit, cuius huic est tenor. Quamuis, etc. Qua quidem appellatione per nos si, et inquantũ de iure admitti debeat admissa, eundem B. in eum in quo erat ante supradictam, à nobis factam Potestatis N. deputationem statum, et locum animo melius super hoc deliberandi reposuimus, et redintegramus, vt harum serie reponimus, et redintegramus. Quę omnia, etc. In quorum fidẽ, etc.

Aliud remissionis causæ.

PEtrus Paulus, etc. Nouerint vniuersi, quod nos hodie causam, coram nobis nuper via ordinaria super vinea sita, etc. ad instantiam à. contra B. cõtraductam, qui summam quadraginta ducatorum, vt à B. accepimus, non excedit citato dicto A. ad ipsius requisitionem, ac non comparente, et à nobis contumace reputato ad partes remissimus, vt harum serie remittimus. Quæ omnia, etc.

Aliud reuocationis sequestri.

PEtrus Paulus, etc. Nouerint vniuersi, quod nos hodie sequestrum ad instantiam A. super fructibus beneficii N. quod B. possidet pro ducatis quinquaginta per eundem B. ipsi A. causa terminorum decursorum pensionis annuæ ducatorum vigintiquinque

que ſimilium ſuper prædictis fructibus Apoſtolica auctoritate reſeruatæ, præuio mandato exequutiuo per nos relaxato, alias conceſſum de conſenſu ipſius A. in actis præſtito reuocauimus,& relaxauimus,vt harum ſerie reuocamus,& relaxamus. Quæ omnia, &c. In quorum fidem, &c.

Aliud reuocationis exequutionis.

PEtrus Paulus,&c Atteſtamur vniuerſis, quod nos alias mandatum exequutiuum vt inſtrumenti per N. Notarium publicum celebrati, nobis exhibitis pro ſcutis N. ad inſtantiam A. contra B.relaxauimus. Nuper vero ſtetit ante nos B. & aduerſario de ſumma ab eo petita ſatisfeciſſe aſſeruit, & ad id verificandum aduerſarij manu ſubſcriptas partis debiti receptiones, & pro alia parte teſtes eiuſdem aduerſarij confeſſiones ſcientes produxit, petens propterea mandatum aſſertum reuocari, inſtrumentum prædictum caſſari, & aduerſarium in expenſis condemnari mandari.

Nos igitur, viſis dictis receptionibus, ac teſtibus formiter, & aduerſario citato,ſuper articulis in actis exhibitis examinatis, & ſolutione plene probata; citato iterum ad infradicenda dicto B. & contumace reputato, ipſum in expenſis condemnauimus,mandatum prædictum reuocauimus, & inſtrumentum caſſari mandauimus,vt harum ſerie condemnamus, reuocamus, & caſſari mandamus. Quæ omnia, &c.

Aliud examinis teſtium.

PEtrus Paulus, &c. Notum facimus vniuerſis, quod nuper A. principalis ad perpetuam rei memoriam hos articulos exhibuit. Poſitiones, &c. Quos deinde ad vlteriorem prædicti A. inſtantiam, citatis per audientiam publicam litterarum contradictarum quibuſcunque ſua quomodocunque intereſſe putantibus ad probandum admiſimus,& ſuper illis per Notarium noſtrum infraſcriptum teſtes quoſdam, ab eodem A.inductos, præuio iuramento de veritate omnino dicenda per eos præſtito, examinari mandauimus. Qui examinati medio iuramento depoſuerunt, & dixerunt,vt ſequitur. Die, &c. Examinatus, &c. Quibus quidem depoſitionibus, & dictis per nos publicatis tandem inſtante eodem A. præſens inſtrumentum decreuimus, & fieri mandauimus. In quorum fidem, &c.

Aliud

Aliud atteſtationis vitæ.

PEtrus Paulus, &c. Nouerint vniuerſi, quod nos requiſiti ad inſtantiam A. qui ſe hodie nobis ſanum, & incolumen, deambulantemque, & alios actus veram ſanitatem indicantes facientem oſtendit de ipſius A. ſuperuenientia eiuſmodi teſtimonium publice dicemus, & eundem A. inhumanum agere, ac ſanum eſſe, & incolumen atteſtamur, & fidem indubiam harum ſerie facimus. In quorum fidem, &c.

Aliud ſimile per teſtes.

PEtrus Paulus, &c. Nouerint vniuerſi, quod hodie teſtes quoſdam fide dignos ad inſtantiam A. ſuper eius ſuperuiuentia, & vita per noſtrum Notarium examinauimus. Ex quorum depoſitionibus eundem A. in rerum natura viuum, ſanum, & incolumen eſſe, ac in Romana Curia reſidere conſtituit, & veritati teſtimonium perhibendo de his fidem facimus, & atteſtamur. In quorum fidem, &c.

Aliud intimationis litis.

PEtrus Paulus, &c. Vniuerſis, &c. Vendidit alias A. domum ſitam, &c. cum omnibus membris, &c. B. pro pretio, &c. & promiſit rem venditam eſſe liberam, & immunem omni penſione, & onere, & bene, ac legitime venditam, & non alteri obligatam, nec effectam, & vt talem defendere, & facere conſentire omnem, perſonalem ſuper ea ius habere prætendentem, & ſuſcipere in ſe omnem litem, ſi quæ inferretur, & alias vt in inſtrumento per N. recepto, & in actis noſtri Notarij infraſcripti exhibito apparet. Poſtea vero pro parte N. principalis fuit commiſſio per vnum ex Sanctiſſimi D.N. Papæ præſentata; cuius tenor hic eſt Beatiſſime Pater, &c. Poſt cuius præſentationem, pro illius verificatione nonnulla iura, & monimenta contra eundem B. exhibita, & ad quoſdam actus proceſſum extitit, & ſic illi ſuper dicta domo moleſtationes, & inquietationes præſtite fuere. Quare pro eiuſdem B. parte de iuris opportuno remedio requiſiti vobis committimus, &c. quatenus, &c. præinſertam commiſſionem, necnon moleſtias eidem B per dictum N. illatas ac omnia, & ſingula præmiſſa, & infradicenda eidem A. venditori intimetis, et notificetis, ac ad eius notitiam deducatis, ne de his ignorantiam prætendere, aut allegare poſſit: Ipſumque A. exaduerſo principalem citetis, et requiratis, quatenus debeat ipſi B. domum prædictam liberam, et alteri non obligatam manutenuiſſe, ac ſupradictum N. eum ſuper eadem domo moleſtantem conſentire feciſſe, litemque ab eodem N. moram

in ſe

in se suscepisse suis procuratorib.et impensis,illumq.à prædictis, et alijs quibuscunq;molestijs liberasse,ac expensas,damna,et interesse, in huiusmodi iudicio factas,et passa,et facienda,ac patienda soluisse,illaq.liquidari vidisse,aliaq.omnia adimpleuisse,ad quæ ex forma dicti instrumenti venditionis tenetur,alias contra eum,ad ipsius instrumenti,et obligationis Cameralis illi adiectæ exequutionem, vt magis eidem instanti expedire videbitur,et rationis ordo suadebit, procedi vidisse. In quorum fidem, etc.

Aliud extensionis obligationis Cameralis.

PEtrus Paulus, etc. Nouerint vniuersi, quod nos ad instantiam A. citato ad infradicenda omnia per edictum publicum B. ab Vrbe absente,obligationem in forma Cameræ in chyrographo nobis pro parte dicti A. exhibito, et per testes fidedignos recognito appositam,iuxta stylũ nostræ Curiæ, et clausulas in forma Cameræ Apostolicæ poni consuetas extendi, ac publicum instrumentum chyrographi huiusmodi per Notarium nostrum infrascriptum confici mandauimus. Cuius chyrographi hic est tenor.Per la presente, etc.Pro quibus omnibus obseruandis, etc. Extende obligationem Cameralem in forma,cum iuramento,si in apoca aderit,sin minus, absq;iuramento extendas,vt per Io.Andr.et Abb.in c.pen. iur. iur. citatum per Hyp.de Mars.in sing.123.incip.In iure clarum est,in fi. Quibus omnib.tanquam rite,et legitime peractis nostram,et nostri officij auctoritatem ordinariam, et iudiciariam pariter, et decretum interposuimus,vt interponimus per præsentes. In quorum fidem, etc.

Aliud mandatum exequutiuum.

PEtrus Paulus, etc. Reuerendo Patri D. Gubernatori Ciuitatis N.eiusq.D.Locumtenenti, ac alijs quibusuis iudicib.et officialib. barisellis quoq;exequutorib.et Iustitiæ ministris quibuscunque Salutem,etc.Moram fecit B.in solutione scutorum centum,ad quẽ tenebatur A.in instrumento Camerali obligatione munito in actis infrascripti Notarij nostri recepto:et ideo contra eum per audientiam publicam litterarum contradictarum citatum, et contumacem habitum, ad prædicti A. instantiam mandatum hoc exequutiuum vi dictæ obligationis relaxauimus.Quo circa vobis omnibus committimus, etc. quatenus præfatum B. ad integre prædicto A. persoluendum dicta scuta centum, vna cum iulijs, N. pro expensis huius mandati per carcerationem eius personæ, ac bonorum illius subhastationẽ,et deliberationem,compellatis,etc.In quorũ fidẽ,etc.

Aliud

Aliud loco censurarum in obligatione susceptarum,

PEtrus Paulus,etc.Reuerendo Patri,etc.Distulit B.satisfacere A. de scutis centum monetæ,ad quorum solutionem se instrumento,per N.Notarium publicum recepto,et in actis nostri infranominati notarij exhibito,Camerali obligatione vallato obligauerat,et censuras omnes Ecclesiasticas,si tẽpore conuento in solutione defecisset.Ob eamq;rem mandatum hoc exequutiuum dictarum censurarũ,ab eo in obligatione susceptarum loco, contra illum citatum per audientiam litterarum contradictarum,et contumacẽ reputatum relaxauimus.Quo circa,etc.sequere,vt in præcedenti forma.

Duplicatum mandati exequutiui, tempore prædecessoris Auditoris relaxati.

PEtrus Paulus etc.Magnifico D.Potestati terræ N. etc. Relaxauerat Illustrissimus, et Reuerendissimus D. Marcellus Lantes noster in officio prædecessor, nunc in amplissimum Cardinalium Collegium adscitus, mandatum exequutiuum cuius hic est tenor, Marcellus, etc.Nouissime vero à supranominato A.principali creditore requisiti, duplicatum hoc per nostrum Notarium subscriptum,et sigillo Cameræ Apostolicæ munitum concessimus. Datum Romæ, etc.

Aliud simile.

PEtrus Paulus,etc.Illust.D.Commissario castri N. etc.Concesserat sub die,etc.Illustrissimus,et Reuerendissimus D. Marcellus Lantes S.R.E.Cardinalis, dum officium nostrum gerebat, mandatum exequutiuum D. A. aduersus d.B. citatum tunc, et contumacem pro scutis Centum, in quorum solutione tempore præstituto moram fecerat.Nuperrime autem dicto D.A.instanti, et postulanti duplicatum hoc prænarrati mandati in prædictum B. iterum citatum, et contumacem habitum relaxauimus. Quocirca etc. sequere,vt in forma mandati exequutiui:Ad hæc duplicata,nota,quod siue à primo,siue nouo Auditore mandatum obtentum expeditumq; fuerit, cuius duplicatum creditor habere desiderat, si annus lapsus fuerit debitorem pro eo obtinendo citare curabit, quod intellige si mandatum prompte non habeat,secus si illud prę manibus haberet,quod siue à primo,siue à secundo nouo Auditore obtentum fuerit illius exequutione licite procurare poterit, quia licet mutata sit persona primi Auditoris non ex hoc mutatur officium.

Man-

Mandatum exequutiuum contra bona hæreditaria.

ILLVSTRISSIMO, et Reuerendissimo D.Cardinali N.Prouinciæ Marchiæ Anconitanæ Apostolico Legato,ac Magnifico D.Potestati terræ N. etc. Petrus Paulus, etc.salutem,etc.Interposuit quõdam B.moram solutioni scutorum centum auri, ad quam in humanis agens,instrumento,Cameralem,obligationem in se habenti,per Notarium, etc.recepto A. se obligauerat, Et idcirco, citatis N. et N.eiusdem quondam B.hæredibus per audientiam litterarum contradictarum,et cõtumacib.reputatis,mandatum hoc exequutiuum, in illius hæreditarijs bonis exequendum dicto A. instanti concessimus,& relaxauimus.Quo circa vos Illustriss. Cardinalẽ in Domino hortamur, vobis vero omnib. alijs supradictis committimus, &c. quatenus mandatum præsens in,& super bonis mobilib.& immobilib.iurib.actionib.& debitorum nominib.quibuscunq;ad prædictum B.seu illius hæreditatem,vel hæredes prænominatos,vtcunque spectantibus,exequamini,ac debitę demandetis exequutioni:facientes per illorum subhastationem,deliberationem,venditionem,ac alium quemuis canonicum modum vobis magis bene visum eidem A.vel eius legitimo procuratori de dictis scutis Centum,ac expensis præsentis mandati integre satisfieri, &c. In quorum fidem, &c.

Mandatum exequutiuum cum excommunicatione in subsidium.

SERENISSIMO Principi, & D.D. Francisco Medices Magno Etruriæ Duci, ac Magnifico D. Gubernatori Ciuitatis N. eiusque Locumtenenti, Iudicibus, &c. necnon Reuerendissimo dictæ Ciuitatis Episcopo, eiusque generali in spiritualibus Vicario, vniuersis quoque DD.Abbatibus,&c.Petrus Paulus,&c.salutem, &c.neglexit B.soluere scuta Centum auri in auro A.ad quæ erat in forma Cameræ Apostolicæ per instrumentum receptorum, &c. obligatus,& ob id contra eum legitime citatum,& contumacem mandatum hoc exequutiuum relaxauimus, necnon in iuris subsidium, & si,& quatenus mandati exequutiui huiusmodi realis, vel personalis contra illum facile fieri non poterit excommunicationis sententiam in illum promulgauimus, & subsequentes eum illam incidisse, & incurrisse declarauimus. Quo circa vos Serenissimum, &c. vobis vero omnibus temporalem iurisdictionem exercentibus, committimus,quatenus dictum B.carceribus mancipetis,eiusque bona omnia capiatis,subhastetis, & deliberetis,ac per hos, & alios quos-

quoscunque canonicos modos vobis magis bene visos ad soluendum integre dicto A. vel eius legitimo procuratori dicta scuta Centum, vna cum expensis præsentis mandati cogatis, & cogi curetis. Vobis vero Reuerendissimo D. Episcopo, seu Vicario, omnibusque alijs Ecclesiastica iurisdictione fungentibus committimus, &c. quatenus in iuris subsidium, ac si, & quando mandatum exequutiuum huiusmodi realiter, & personaliter, vt supra expressum est, exequi facile nequierit, & non alias eundem B. vt supra excommunicatum, & declaratum in vestris Ecclesijs, Monasteriis, & cappellis publice nuncietis, & nunciari faciatis, ac ab omnibus Christifidelibus arctius euitari curetis, nec cessetis, donec aliud à nobis, vel Superiore nostro desuper habueritis in mandatis. In quorum fidem, &c.

Cedulonus, in pede annotandus:

D. B. exaduerso principalis hic auctoritate Apostolica in iuris subsidium, ac in euentum, in quem mandati exequutiui, vt supra relaxati realis, personalisvè exequutio facile fieri non poterit, & non alias, denunciatur excommunicatus, & declaratus ob non solutionem scutorum centum, ad quę instanti infrascripto, vt in actis tenetur. Instante D. A. Principale.

Excommunicatio in subsidium diuisa à mandato post mandati relaxationem.

PEtrus Paulus, &c. Mandatum exequutiuũ præteritis hisce diebus ad instantiam A. principalis creditoris contra B. debitorem pro scutis Centum vi obligationis in forma Cameræ, sub qua illos soluere in Vrbe tenebatur, relaxauimus. Verum quia facta per exequutores Curiæ nostræ diligentiam de illud personaliter, vel saltem realiter contra eundem B. exequendo, exequi in Romana Curia minime potuit, debitorem ipsum citatum, contumacem, ob non solutionem prædictæ summæ excommunicandum, ac excommunicatum publice declarandum in iuris subsidium duximus, vt harum serie excommunicamus, & declaramus. Quocirca &c. sequere, vt in instrumento sententię declaratoriæ.

Cum cedulone huiusmodi.

D. B. exaduerso principali hic in iuris subsidium Apostolica auctoritate excommunicatus; & declaratus denunciatur, ob non solutionem scutorum Centum, ad quorum solutione in forma Cameræ tenetur. vt in actis. Instante A. principali.

Aggrauatoria cum brachio seculari.

POTENTISSIMO, & Catholico Principi, & D. D. Philippo ab Austria Hispaniarum, &c. Regi, etc. eiusque Proregibus, etc.

Præ-

Prætoribus,Poteſtatibus,Iudicibus,etc.necnon Reuerendiſſimo D. Epiſcopo N.eiuſq. Vicario in ſpiritualibus generali,vniuerſis quoque DD. Abbatibus, etc. Petrus Paulus, etc.ſalutem,etc. Alias pro parte Reuerendæ Cameræ Apoſtolicæ,illiuſque Illuſt D. Commiſſarij,ac D.A.prouiſi Apoſtolici pro ſuo intereſſe præſentatis, etc. ſequere ad vnguem, et ad verbum,vt in inſtrumento ſententiæ declaratoriæ, ſupra poſito vſque ad ſententiæ inſertionem incluſiue. Et quoniam idem B.ſic excommunicatus,et declaratus rebellis,et inobediens excommunicationis ſententiam per decem dies poſt illius publicationem, et denunciationem in locis publicis, per vnum ex Sanctiſſimi Domini Noſtri Papæ Curſoribus publice factam,animo ſubſtinuit indurato, ad vlteriorem præfati Illuſtr. D. Commiſſarij et A. inſtantiam, citato iterum dicto B.et contumace, ac parere negligente,ſententiam excommunicationis antedictam aggrauauimus,vt harum ſerie reaggrauamus. Quocirca vobis omnibus Eccleſiaſticis perſonis committimus, etc. quatenus eundem B. ſic excommunicatum,declaratum,aggrauatum, et reaggrauatum in veſtris Eccleſijs, Monaſterijs,et cappellis, etiam infra Miſſarum ſolemnia publice nuncietis,ac ab alijs nunciari, et ab omnibus Chriſtifidelibus arctius euitari faciatis,donec aliud à nobis habueritis in mandatis. Et quia enſe non proficiente Eccleſiaſtico, temporalis gladius non immerito ſuffragatur, vt quos Dei timor à malo non reuocat,ſaltem coerceat ſeueritas diſciplinæ, brachium ſeculare inuocantes,vos Sereniſſimum,etc.vobis vero omnibus, et ſingulis alijs, quibus poſſumus, committimus,etc. quatenus eundem B. per eius perſonæ captionem, et carcerationem, bonorumque ſuorum quorumcunque temporalium, et Eccleſiaſticorum ſubhaſtationem, et deliberationem, ac alium quemcunque modum,qui opportunior vobis videbitur ad dimittendum, et relaxandum cum effectu dicti beneficij N. liberam,et vacuam, ac pacificam poſſeſſionem, illiuſque fructus,à die obitus prænominati quondam N.decurſos, et in poſterum vſq. in diem actualis poſſeſſionis prædictæ dimiſſionis,ac ſcuta N. pro expenſis in hac cauſa legitime factis eidem Illuſt.D.Commiſſario,vel ſubſtituto ad hoc ab eo deputando integre perſoluendum,etc.In quorum fidem,etc.

Mandatum de aſſociando.

PEtrus Paulus, &c. Magnifico Domino Ciuitatis N. Gubernatori, eiuſque Locumtenenti,Auditoribus, Iudicibus, Bariſellis,etc.ſequuta alias deuolutione ob lineam finitã N.et N.ac A.

eorum

eorum filij,& B.nepotis domus sitæ, &c.sub proprietate directi dominij Archihospitalis Sancti Spiritus in Saxia Vrbis,Reuerẽdus Pater D.N. modernus dicti Archihospitalis Præceptor,huiusmodi deuolutione declarata, supradictã domum in emphyteusim, seu locationẽ ad tertiam generationem A. sub certo canone,& respõsione, ac alijs pactis,et conditionib. vt in instrumento desuper celebrato dedit, et inter alia potestatem dictæ domus possessionẽ propria auctoritate,absq;alicuius Iudicis licentia, capiendi eidem emphyteotico cõcessit,et quoniã eisdem emphyteotici interest,vi dictæ clausulæ,et potestatis sibi concessæ ad possessionem dictæ domus associari,nos pro illius parte requisiti mandatum hoc de associãdo auctoritate nostra ordinaria, qua fungimur in hac parte decreuimus, et concessimus.Quo circa vobis committimus,&c.quatenus,etc.prædictum A.dictæ potestatis,& facultatis vigore ad locũ dictę domus, vt supra locatæ,& concessæ, associetis, associariq; faciatis, ad effectum vt ille vobis associantibus quietius, et liberius possessionem dictæ domus introeat, capiat, et apprehendat propria sua auctoritate,vt illum ad effectum præfatum sic per vos associari volumus, et mandamus præsentium per tenorem.In quorum fidem,etc.

Aliud De consignando fructus sequestratos:

PEtrus Paulus, &c. RR. DD. Archidiacono, & Priori Ecclesiæ N.sequestratarijs,alias à nobis electis salutem, &c. Vos non fugere credimus,nos præteritis hisce diebus, præuio mandato exequutiuo ob non solutiouem scutorum centum monetę per B.Rectorem Parochialis Ecclesiæ N. causa gratuiti mutui D.A. debitorem per nos seruatis seruandis relaxati, sequestrum super omnibus dictæ Parochialis Ecclesiæ,ac aliorum quorumcunque dicti B. bonorum temporalium, et spiritualium fructibus concessisse et vos in sequestratarios elegisse.Hodie autem à præfato A. requisiti, citato ad hoc, et vocato prædicto B. per audientiam litterarum contradictarum,et contumace,mandatum hoc de consignando sibi dictos fructus sic sequestratos in sui crediti solutum concessimus,et relaxauimus.Quo circa vobis committimus,&c. quatenus, etc. debeatis fructus sequestratos eidem A.siue eius procuratori legitimo in solutum, et vsq; ad integram satisfactionem dictorum scutorum centum,ac scutorum N. pro expensis prænominati mandati exequutiui,sequestri præsentis mandati de consignando, et contradictarum realiter,et cum effectu consignasse,& tradidisse,ac consignari fecisse.In quorum,etc.

Dd Aliud

Aliud de transportando.

PEtrus Paulus,&c. Reuerēdissimo D.Marchiæ Anchonitanæ Gubernatori,eiusq;Locatenentib. & Auditorib. & præsertim Magnifico D.N.Iudici commissario in hac parte specialiter deputato, ac quibuscunq:Barisellis,&c. introducta alias coram nobis lite, & causa inter Magnificum D.Sanctiss.D.N Procuratorem fiscalem generalem ex vna parte,et quēdam A.ex altera,super certis criminibus,de quibus in actis nostris infrascripti notarij te D.N.inter alia pro examinandis nonnullis testibus super dictis delictis,tanquam in commissarium deputauimus, & pro veritate habenda testes ipsos carcerandi, et torquendi facultatem concessimus. Cuius commissionis,subdelegationis virtute quosdam B.et C.carcerari fecisti, et adhuc detines. Et cum nostra intersit ob certas causas, de quibus in prędictis actis apparet,dictos B.& C.cum prenominato A.in Curia nostra carcerato confrontare, & examinare, ac in illius faciem adducere. Vobis committimus &c. quatenus statim,&c. debeatis, & vestrum quisq; debeat, omni mora,& exceptione postposita,eosdem B.& C.in cacerib. per vos detentos exequutorib. ad effectum eos ad Almam Vrbem sub tuta,et fida custodia sumptibus eiusdem A. transportandi consignasse, causa illos postea custodibus carcerum Turris Nonę tradendi,& ad carceres secretos adducendi.Non permittentes ipsos cum aliquo aliqui. In quorum fidem, &c.

Aliud de manutenendo.

PEtrus Paulus,&c.Magnifico D Ciuitatis Vrbeuetanę Gubernatori, &c. Barisellis quoque, &c. introducta alias coram nobis lite, & causa per viam appellationis à sententia in partibus lata pro parte D.A. contra D B.super donatione eiusdem vineæ,sitæ,&c. illiusq; validitate, & inualiditate,& in possessionem, manutentione, rebusq; alijs,&c.iura,& munimenta quædam,ad causam hanc facientia nomine dicti B. nobis exhibita fuere. Post quorum exhibitionem præuijs citationibus, & actibus omnib.de stylo,& iure necessarijs;demum prædictum A. ad videndum B. in possessionem vineæ,vt supra,donatæ manuteneri,& mandatum desuper opportunum decerni ad certum terminum citari fecimus. Quo adueniente ad vlteriorem instantiam prædicti B. in contumaciam dicti A.citati, & nihil releuans opponentis,eundem B.principalem in possessione dictæ vineæ manuteneri mandauimus, & mandatum de manutenendo decreuimus. Post cuius mandati decretum Sanctissimus D.N. Paulus Papa Quintus commissionem nobis per vnum

ex

ex suis cursorib.presentari fecit,cuius hic est tenor. Beatissime Pater,&c.Post cuius commissionis præsentationem,citato A.Ad dicendum contra illam,ac videndum iuxta illius,ac Aegidianæ constitutionis formam,mandatum de manutenendo,vt præfertur decretum relaxari,& non comparente,ac cõtumace,repetitaq; ex parte dicti B. Aegidiana constitutione prædicta de momentanea possessione mandatum antedictum relaxauimus, vt harum serie relaxamus. Quocirca vobis omnibus,& committimus, &c. quatenus,&c.eundem B.in possessione quieta,libera,& pacifica dictæ vineę,iuriumq; & membrorum suorum quorumcunq;aduersus dictum A.principalem,omnesq;alios molestatores,& contradictores manuteneatis,& defendatis,& conseruetis,ac manuteneri faciatis,vt nos manutenemus,& manuteneri volumus, & mandamus per præsentes. In quorum fidem, &c.

Aliud De reponendo in possessionem domus.

PEtrus Paulus, &c.Magnifico D.Gubernatori,&c.Barisellis,&c. via ordinaria alias coram nobis lite introducta inter A.ex vna, & B.super possessione domus sitę.&c.rebusq;alijs,etc.ex altera parte,et litteris monitorialib.per nos decretis,illisq;in partib.exequutis,et reproductis,et,successiue decreto, vt moris est per audiẽtiam litterarum contradictarum processu, et in causa huiusmodi ad examen testium pro parte dicti A. inductorum ac nonnullos alios requisitos processo. Demum citato per eandem audientiam dicto B. visisq; videndis, et consideratis considerandis, nostram in scriptis tulimus, et promulgauimus diffinitiuam sententiam tenoris subsequentis.Christi nomine,etc.A.qua quidem sententia, cum Aegidianæ constitutioni locus sit,et consequenter appellare nõ liceat,subinde pro parte dicti A.dicta constitutione Aegidiana repetita,et citato ad hoc prædicto B.et contumace,mandatum de reponendo, et restituendo eundem A. in possessionem dictæ domus, in præinserta sententia decretum relaxauimus, vt harum serie relaxamus. Quocirca vobis committimus,etc.quatenus statim,etc.eumdem A.siue illius legitimum procuratorem in realem,et corporalẽ, et actualẽ domus præfatæ possessionẽ restituatis,reponatis,et inducatis, restitutumq;& repositum manuteneatis,defendatis, et tue animi,amoto ab eadem,et expulso dicto B.prout nos harum serie reponimus, redintegramus,ac restitutum manuteneri mãdamus.In quorũ, etc.

Nota,quod si in sententia non fuerit tantummodo decretum mãdatum,sed etiam relaxatũ,non erit necessaria citatio ad videndũ re

laxari mandatum, sed tantum repetita constitutione mandatū expeditur. Si autem pars aduersa intra decennium appellauerit, & terminum iuris pro Apostolorū respōsione habuerit; tutius erit ante mādāti exequutionem illā citari ad videndū sibi respōderi de Apostolicis, quod Iudex det illi refutatorios, et postea mādatum exequi.

Aliud post tres sententias latas.

PEtrus Paulus, etc. R.P.D. Gubernatori Ciuitatis N. etc. Barisellis, etc. vertente alias lite, et causa in partib. primo in prima instantia coram Reuerendissimi D. Episcopi N. in spiritualib. & tēporalib. Vicario generali inter A. agentem ex vna, & B. reum conuētum super solutione certi residui dotis rebusq; alijs, &c. parte ex altera, idem R. D. Vicarius N. Iudex in causa huiusmodi rite, & recte procedens, visis videndis, et consideratis considerandis suam in scriptis tulit, et promulgauit diffinitiuam sentētiam tenoris sequentis. Christi nomine, etc. A. qua pro parte prædicti B. exaduerso principalis appellato, et appellationis causa R. D. N. Archidiacono, et Vicario Reuerendissimi D. Episcopi N. commissa, et delegata idem R. d. Vicarius Iudex pariter in causa legitime procedens aliam diffinitiuam sententiam præinsertæ primæ confirmationem tulit in hanc formā Christi nomine, etc. A. qua ex parte eiusdem B. appellato, et causa appellationis eiusmodi coram nobis legitime introducta, citationeq; ad partes decreta, debite exequuta, et reproducta, exhibito processu de partib. ac alijs de iure seruandis seruatis. Tandem visis videndis rite procedentes, citato ad hoc d. B. nostrā in scriptis confirmatoriam tullimus diffinitiuam sententiā hoc sub tenore. Christi nomine, etc. Qua tertia confirmatoria sententia, si lata; quoniam tertio prouocare non licet, Sanctissimus Dominus Noster Paulus Papa Quintus Commissionem subinsertam præsentari fecit. Beatissime Pater, etc. Post cuius prȩsentationem, quoniam inutile esset sētentias ferre, nisi debitæ exequutioni demandarentur: ad vlteriorē dicti A instantiam citato præfato B. ad dicendum contra præinsertam commissionem, ac videndum taxari, et moderari expensas in hac causa factas, et tam pro illis, quam omnib in præinsertis sententijs contentis mandatum exequutiuum iuxta prædictæ commissionis vim, et formam decerni, et relaxari, ipsoque non comparente, et contumace reputato, omnes, et singulas expensas in huiusmodi causa pro parte dicti B. legitime factas, ad scuta N. præuia illarum designatione taxauimus, et moderati fuimus, et tam pro illis, & alijs in partibus factis, et in eisdem partibus liquidandis, quam omnibus in præinsertis sententijs contentis mandatum exe-

quutiuum decreuimus, & relaxauimus, prout harum ferie relaxamus. Quo circa, &c. sequere, vt in mandato exequutiuo.

Aliud de immittendo in possessionem remedio l. final. C. de edict. diu. Adrian. tollendo.

PEtrus Paulus, etc. R.D Ciuitatis N. Gubernatori, &c. Barisellis, &c. Exhibitum nuper bonis fuit publicum instrumentum testamenti, alias per quondam P. conditi, in quo suos sibi vniuersales hæredes instituit A. eius filium tunc natum, & posthumos masculos ex ipso testatore, & F. eius vxore nascituros, quib. sine filij masculis legitimis, & naturalib. decedētib. substituit in omnib. eius bonis absq; vlla diminutione, & succedere voluit G. eius fratrem germanum, illiusque hæredes, & successores. Obijt post dictum conditum testamentum P. superstite dicto A. nullis filijs relictis, superstite prænominato G. in testamento vocato. Qui postmodum decessit, & relictis post se N. & N. eius filijs, & hæredib. ac dicti P. substitutis, & fideicōmissarijs hæredibus. Nouissime autem comparuit coram nobis M. dictorum N. & N. procurator & exposuit, quod dictus quondam P. tempore sui obitus habebat, & possidebat plura bona stabilia, & inter alia in dicta Ciuitate N. vnam domum sitam, &c. ac prædium situm, &c. Et quod filij dicti G. sunt hæredes substituti, & fidecommissarii dicti quondam P. & factus est locus fidecommisso, & substitutioni in eorum personam: & ideo tam in vim remedii l. fin. C. de edicto diui Adri. toll. quam alterius cuiuscunq. illis de iure magis proficui in dictorum bonorum possessionem imponendi, & immittendi veniunt. Datisq; articulis, & super illis testib. examinatis, & præmissis quantum nobis sufficere visum fuit verificatis. Demum citatis ad instantiam eorumdem N. & N. per audientiam litterarum contradictarum sua in prædictis bonis quomodolibet interesse putantibus, ad videndum ipsos instantes in possessionem bonorum præfatorum immitti, & quodcunq; mandatum desuper opportunum decerni, et relaxari, illiusq; non comparentib. & contumacib. per nos reputatis, mandatum prædictum decreuimus, & relaxauimus; prout harum serie relaxamus. Quocirca, & c. Vobis committimus, &c. quatenus, &c. eosdem N. & N. siue eorum procuratorem legimum, in corporalem, realem, & actualem dictæ domus, & prædij ac pertinentiarum, & membrorum suorum quorumcumque possessionem inducatis, et immittatis, inductosq; manuteneatis, & conseruetis aduersus quoscunque, nunc, et forsan pro tempore insurgentes molestatores, ipsiusque de omnibus, et singulis fructibus, redditibus, & prouentibus bonorum huiusmodi integre responderi fa-

ri faciatis, nec permittatis eos à quoquam super præmissis molestari. prout nos immitti, manuteneri, conseruari, & sibi de fructibus responderi mandamus per præsentes. In quorum fidem, &c.

Sequestrum.

PEtrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Requisiti ex parte A. ad cuius instantiam alias seruatis seruandis pro scutis centum debitis in vim obligationis, in actis receptæ mandatum exequutiuum contra B. concessimus; Vobis omnib. &c. sequestretis, ac sub firmo, & arcto sequestro ponatis penes N. omnesq; alios. & singulos dicti B. debitores, per exhibitorem præsentium nominandos omnes, & singulas pecuniarum summas, ac bonorũ, et rerum quantitates & qualitates cuiusuis generis, & speciei fuerit, & in quauis re consliterint, penes ipsos existentes, & in futurum extituras, & quæ ad dictum B. spectant, vel spectabunt. Præterea inhibeatis, &c. eiusdem sequestratarij, & eorum cuilibet, ne visis præsentib. sub quingentorũ ducatorum, &c. mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, malæq; & de eorum proprio iterandæ solutionis pœnis, audeant dictas pecunias, res, & bona sequestrata dicto B. vel alteri cuiuis personæ pro eo in totum, vel in partem soluere, tradere, aut cõsignare, nisi prius dicto instanti de suo credito antedicto integre vna cum scutis N. pro expensis, satisfacto, ac alias absq; expressa nostra licentia, & mandato. Et si quis forsan in præmissis se grauatum senserit, compareat in Romana Curia coram nobis, causam sui grauaminis allegaturus, ac per nos iustitiæ complementum recepturus. Si autem sequestrum fiat super fructibus beneficij addatur clausula hæc, videlicet. Præmisso autem, quod per huiusmodi sequestri appositionẽ cultus diuinus suis debitis non defraudetur officijs sed quod ex illius fructib. debita, & consueta sopportẽtur onera eidem pro illius manutentione incumbentia. In quorum fidem, &c.

Inhibitio in vim litis pendentiæ.

PEtrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Introducta coram nobis lite, & causa pro parte A. via appellationis per eum interpositæ, ab asserta sententia contra eum in fauorem B. per Gubernatorem N. lata super certa pecuniarum summa, rebusque alij, &c. & decreta à nobis citatione, cum inhibitione ad partes, ac exequuta, & actis reproducta, & in causa ad nonnullos actus, citra tamen conclusionem illius, processo. Quibus sic stantibus, licet in partibus nihil innouari debuisset,

debuisset, tamen accepimus Gubernatorem præfatum ad assertam exequutionem procedere cõtra præfatum A. Et quamuis possemus ad declarationem incursus censurarum, & pœnarum in prænominatis nostris citatorijs litteris fulminatarum, cõtra eum etiam criminaliter procedere, nihilominus, secum hac vice mitius agentes, vobis committimus, &c. quatenus statim, &c. inhibeatis, &c. eidem Domino Gubernatori, omnibusq; alijs, &c. ne sub quingentorum, etc. audeant, vel præsumant ad prætensam exequutionem procedere, ac in causa huiusmodi in nostræ iurisdictionis, ac sedis Apostolicæ contemptum, & iurium dicti A. præiudicium, & grauamen quicquam per se, vel alios directe, vel indirecte innouare, seu attentare. Et si secus fiat, iure, medio reuocabimus. In quorum fidem, &c.

Litteræ pro habendis inditijs.

PEtrus Paulus, &c. RR. DD. N. & N. Canonicis Ecclesiæ N. & eorum cuilibet in solidum, salutem, &c. Aggressus est A. vt ex parte Magnifici D. Sanctissimi D. N. Papæ, & Cameræ Apostolicæ procuratoris Fiscalis nobis renunciatum fuisse, ense euaginato in ꝯstico N. Ciuitatis N. de more B. inermem, ad sua negocia euntem, ac vnico vulnere non sine magna sanguinis effusione in capite affecit. Et cum hæc pessimi sint exempli, & non sine condigna pœna prætermittenda, & de his aliquantulum nobis constare cœperit, velimusq; certiorẽ notitiam habere. Et nullibi melius, quam isthic, vbi scelus paratum est, voluntati nostræ huiusmodi satisfacere possumus. Idcirco vobis committimus, &c. quatenus statim &c. de præmissis vos informetis, & diligenter ea perquiratis, & inuestigetis, ac testes quoscunq; vobis pro parte dicti Magnifici D. Procuratoris, fiscalis inducendos super articulis siue interrogatorijs, vobis præsentandis, summa cum fide, & diligentia interrogetis, & examinetis eorumq; depositiones, per fidelem Notarium in scriptis, redactas, vestro sigillo obsignatas, & oclusas, siue eorum authentica exempla ad nos transmittatis. Testes se examini subijcere recusantes, per pecuniarias, & personales pœnas, ac deniq; Ecclesiasticas censuras cogentes. In quorum, etc.

Litteræ loco remissoriæ.

MAgistratui Spoleti salutem. Eligimus te iudicem infradicendi examinis. Quamobrem a te petimus, vt testes quoscunq. d. A. nomine coram te isthic inducendos super introclusis articu-

 lis,

lis; illis prius iuxta interrogatoria, si quæ B.dederit; interrogatis intra vnius mensis spatium, necnon per quindecim dies post illius lapsum testes omnes, si quos B. induxerit summa cum fide; & solertia, medijs illorum prudentibus iuramentis examines, vel à te eligendo Notario examinari cures, illorumq; testationes, tuo sigillo obsignatas, & occlusas ad nos quanto citius mittas. Id si exequutus fueris, prçterquam, quod iustum est feceris, te de nobis meritum esse profitebimur. Vale. Datum Romæ, die, &c.

Intimatio redemptionis census.

PEtrus Paulus, etc. vniuersis etc. Pro parte, & ad instantiam Magnificæ Communitatis Ciuitatis Corneti instanter, & debite requisiti. Discretioni vestræ, &c. committimus, &c. intimetis, & notificetis, & notitiã nob. D. Camilli Cerrini à Corneto deducatis, prout nos tenore præsentium intimamus, & ad notitiam illius deducimus, qualiter dicta Communitas, siue D. Sallustius de Tyberijs illius Procurator, vult, & intendit redimere annum censum scutorum septuaginta quinq; monetæ, de iulijs decem pro singulo scuto, in & super quadam tenuta ipsius Communitatis, & in fauorem ipsius d. Camilli pro pretio scutorum mille similium impositum, & venditum, & alias, prout in instrumento per D. Ludouicum Lelium Notarium, & Cancellarium eiusdem Communitatis rogato, ac in actis nostri Notarij infrascripti in publicam formam producto latius continetur, & dictum pretium vna cum censib. hactenus decursis, & non solutis iuxta conuentiones, & pacta conuenta soluere, & restituere. Idcirco modo, & forma præmissis peremptorie citetis, & interpelletis eundem D. Camillum in eius propria persona, si personaliter eum apprehendere poteritis, alioquin per præsentium copiæ dimissionem ad eiusdem habitationem, &c. prout nos quoq; harum serie citamus & interpellamus eundẽ, quatenus die sexta post citationem vestram huiusmodi per vos vel alterum vestrum eidem factam immediate sequen. si dies ipsa iuridica fuerit, alioquin, &c. compareat Romæ, &c. ad recipiendũ dictum pretium vna cum censibus prædictis decursis, & nõ solutis, et adimplẽdũ omnia pro eius parte adimplenda, instrumentumque retrouenditionis cum clausulis solitis, & consuetis, & alia per eum promissa faciendum, alias videndum fieri requisitionẽ, protestationẽ, & interpellationẽ, & cõtra eos dicendũ, & excipiendum quicquid dicere, & excipere voluerit, videndumque illas per nos admitti, & mandari eũdem D. Camillum afficere, aliaque in præmissis per nos fieri, & exequi in præmissis necessaria, & opportuna, et quæ iustitia suadebit, et ordo dictauerit rationis, vel dicendum, etc. certificantes, etc. In quorum, etc. Datum Romæ, &c.

Cita-

Citatio pro assumptione causæ ad Romanam Curiam ob lapsum biennij deuoluta.

PEtrus Paulus,etc.Pro parte D. Titij N. inter quem ex vna, et Seium N. parte ex altera lis, et causa coram Reuerendissimo Episcopo Vrbeuetano super nonnullis bonis iam ante biennium in prima instantia introducta fuit, quam licet in ipso biennio penitus instructam præfatus D. Episcopus,et si per partes, seu earum hinc inde procuratores sæpe pro illius decisione, et terminatione, præuijs debitis instantiis requisitus hactenus terminare non curauit pro assumptione dictæ causę, si adhuc indecisæ, et per lapsum dicti biennii ad nos vti competentem iudicem, vigore Sacri Concilii Tridentini deuolutæ, et pro illius terminatione requisiti, discretioni vestræ,etc.dictum Seium exaduerso principalem citetis quatenus octaua die post exequutam vestram citationem huiusmodi proxima, si iuridica fuerit. Alioquin prima ex tunc futura die iuridica compareat Romæ in iudicio legitime coram nobis per se, vel procuratorem suum legitimum, ad videndum causam, et causas huiusmodi in statu, et terminis, in quibus coram prædicto D. Episcopo reperitur, per nos quam primum iure medio terminandam assumi, et successiue in causa, et causis huiusmodi ad omnes,et singulos actus, et terminos liti necessarios, et accidentales etiam vsque ad sententiam diffinitiuam inclusiue procedi, et interea coram nobis de iuribus suis allegandum,et alias dicendum, faciendum, et recipiendum, quod iustitia suadebit, ordo dictauerit rationis, cum inhibitione tam parti, quam Iudicibus facienda in forma solita, etc.

Monitorium pro exequutione litterarum Apostolicarum in forma dignum expeditarum.

PEtrus Paulus, etc. vniuersis, etc.Noueritis nuper fuisse comparitum coram nobis pro parte, et ad instantiam Reuerend. Henrici Caroli Clerici Leodien.et expositum quod perpetuo Canonicatu, et præbenda Ecclesię B.Marię oppidi N. eiusdem Leodien. diœc.quos q.Io.N.dictæ Ecclesiæ Canonicus dum vixit obtinebat, et possidebat per obitum eiusdem Io. de mense Octobris 1607. extra Romanam Curiam defuncti vacantibus, de illis sic vacantibus S. D. N. Paulus diuina prouidentia Papa Quintus ipsi Domino Henrico Apostolica auctoritate prouidit, seu prouideri concessit, & mandauit si ad id ipse præuiā diligenti examinatione idoneus

reperitur, prout in litteris Apostolicis eiusdem S. D. N. Papæ sub plumbo desuper expeditis sub datum Romę apud Sanctum Petrum Anno incarnationis Dominicæ Anno, &c. coram nobis exhibitis plenius continetur, pro quarum litterarum Apostolicarum exequutione fuimus pro parte dicti D.Henrici de opportuno remedio requisiti. Quare discretioni vestræ,&c.committimus,&c.& sub infrascriptis pœnis mandamus,quatenus statim visis, & receptis præsentibus,& postquam præsentium vigore fueritis requisiti, seu aliquis vestrum fuerit requisitus, constito tamen prius vobis legitime dictum D.Henricum exponentem ad dictos canonicatum, & præbendam obtinendam idoneum repertum,& dictos canonicatum,& prębendam successiue illi collatos fuisse iuxta formam dictarum litterarum moneatis,&c.RR.DD.Decanum, Capitulum, & Canonicos dictæ Ecclesiæ Beatæ Mariæ N.omnesq.alios, & singulos, ad quos traditio possessionis,responsio, ac solutio fructuum dictorum canonicatus, & præbendæ spectat, & pertinet, necnon quemcumque in dictis canonicatu, & præbenda intrusum,seu intrudendum, & quoscunq; alios liberam,& plenariam exequutionem quoquomodo impedientes,ac dictum exponentem in assequutione, & apprehensione dictæ possessionis, & perceptione dictorum fructuum molestantes,perturbantes,& inquietãtes,ac molestare perturbare,& inquietare velle se iactantes in exequutione præsentium nominandos, & cognominandos,quatenus infra sex, &c. sub 500. ducatorum auri de Camera locis pijs arbitrio nostro applicandis, ac mandati exequutiui, & in iuris subsidium suspensionis à diuinis, & respectiue excõicationis,alijsq; &c.pœnis debeant dictum D.exponentem, siue eius legitimum procuratorem in possessionem corporalem, realem,& actualem dictorum canonicatus, & præbendæ,& iilis annexorum,iuriumq; & pertinentiarum quorumcunq; induxisse, & immisisse, ac inductum,et immissum manutenuisse,et conseruasse, ac de omnibus,et singulis fructibus,redditibus,et prouentibus eorundem canonicatus,et præbendæ à die obitus dicti q.Ioan.decursis,et decurrendis,et penes quoscunq; existentibus, et qui in futurum existent, eidem D. exponenti, siue eius legitimo procuratori, integre respondisse, et per quos opus fuerit responderi fecisse intrusus vero seu intrudendus in dictis canonicatu, et præbenda, et alij quicunque exponentem in præmissis impedientes, et molestantes, seu impedire, et molestare velle se iactantes debeant à quibuscunque molestationibus, perturbationibus, et impedimentis, ac intrusionibus huiusmodi, et per eos,et eorum quemlibet dicto exponenti, siue eius legitimo procuratori in præmissis, et

et præmissorum occasione quomodolibet illatis,factis, et præstitis ac inferendis; et præstandis,et inferri comminatis,cessasse, et sese abstinuisse. Quodque dictæ litteræ Apostolicæ suum plenarium habeant effectum, omnicessante molestia,et impedimento permisisse, et possessionem per eos detentam dictorum Canonicatus, et præbendæ cum omnibus,et singulis fructibus, redditibus, et prouentibus,per eos,et eorum quemlibet ex dictis Canonicatu, et præbenda quomodolibet perceptis,et percipiendis, et qui percipi potuerint,et possint, si extant: sin autem illorum vero pretio,et valore ad valorem quantiplurimi D.exponenti, siue eius legitimo procuratori cum eff.ctu remisisse,relaxasse,et restituisse,et tam dictis litteris Apostolicis, quam præsentibus nostris monitorialibus in omnibus et per omnia paruisse, deque illarum paritione nos infra terminum infrascriptum certificasse. Alioquin, etc. cum termino 60. dierum ad comparendum in forma, etc.

Mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi pensionem, & exequutionem vigore sententiæ.

INclitæ,et Excelsæ Reipublicę Venetiarum Duci, necnon Illustr. et Clarissimis DD.eiusdem Republicæ in toto eius Dominio, Magistratibus,et Gubernatoribus, ac R. P. D. Nuntio Apostolico dictę Ciuitatis Venetiarum, necnon Reuerendissimo D. Episcopo Tarusien. eiusque R.D. in spiritualibus, & temporalibus Vicario generali, vniuersisque,et singulis DD.Abbatibus, etc. dictæ Ciuitatis Tarusien ac aliarum quarumcunque Ciuitatum,Terrarum, Oppidorum, Castrorum,et locorum Gubernatoribus, Locatenentibus,et præfectis, alijsque Iudicibus,Capitaneis, Barisellis, satellitibus, exequutoribus, et subexequutoribus, et alijs iustitiæ ministris Ecclesiasticis, et secularibus per dictum Dominium,et alias vbilibet constitutis.Petrus Paulus,etc.salutem,etc.Nouerint,quod lite, et causa coram nobis inter Reuerend. d. Ferandinum Aleottum actorem ex vna, et Reuerend. d. Annibalis modernum Rectorem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Zannico Tarusinæ diœcesis reum conuentum,de et super possessione, seu quasi exigendi pensionem annuam scutorum vigintiquatuor auri in auro,alias præfato Reuerend.d.Ferandino super fructibus dictæ Ecclesiæ Apostolica auctoritate reseruatam,et solutione terminorum decursorum, et non solutorum,ac decurrendorum dictæ pensionis, rebusque alijs in actis causæ,et causarum huiusmodi latius deductis, et illorum occasione in prima verten. instantia partibus ex altera corã nobis ad instantiam eiusdem Reuerend.d. Ferandini vigore monitorii per nos

ad

ad partes desuper decreti, & contra eundem Reuerend.d. Augustinum legitime exequuti, introducta, partium hinc inde coram nobis legitimis comparentibus procuratoribus, reproductisque coram nobis pro parte dicti Reuerend. d. Ferandini principalis dictis litteris monitorialibus, et earum exequutione contra dictum R. D. Augustinum in partibus facta, et pro earum verificatione productis etiam nonnullis iuribus, et scripturis, ac supplicatione reseruationis pensionis prædictæ, præmissisque solitis terminis, et dilationibus, demum nos, seu R.P.D. Matthæus Burrattus vtriusq; Signaturę Referendarius Apostolicus in ciuilibus Locumtenens noster, ad instatiam Magnifici D. Iacobi Manzolini Bonon. I.V D. in Rom. Cur. necnon dicti D. Ferandini Procuratoris Magnifico Georgio Montagano. I.V.D.R.D. Augustini principalis procuratore ad sententiam, prout etiam ad quemlibet alium præcedentem actum legitime citato, visis videndis, ac seruatis de iure seruandis, ac procuratoribus hinc inde sæpius in voce, in scriptis auditis, nostram, seu suam tulimus, seu tulit sententiam diffinitiuam huiusmodi sub tenore, videlicet. Christi nomine inuocato, etc. quam quidem præinsertam sententiam, omniaque alia, et singula præmissa vobis omnibus, et singulis supradictis intimamus, insinuamus, et notificamus, ac ad vestram, et cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, et deduci volumus, per præsentes. Vosque Serenissimum Ducem, et Senatum, ac Reuerendissimum D. Episcopum Tarusin. præfatos benigne in Domino hortamur, rogamus: vos autem alios prædictos tenore præsentium requirimus, et moneamus, vobisque, etc. committimus, et sub 500. ducatorum auri de Camera locis pijs arbitrio nostro applican. ac mandati exequutiui, et in iuris subsidium excommunicationis, alijsque, etc. pœn. mandamus, quatenus statim visis, et receptis pręsentibus, ac quoties pro parte d.d. Ferand. principalis præsentium vigore fueritis requisiti, seu aliquis vestrum fuerit requisitus ipsum D. Ferand. principalē possessione, seu quasi, in qua existit, dictam pensionem exigendi contra d. R. d. Augustinum modernum, et pro tēpore futuros d. Eccl. possessores, et alios quoscunq; pacifice, et quiete manuteneatis, et defendatis, et conseruetis, ac manuteneri, defendi, et conseruari faciatis, non promittentes eundem Ferandinum in, et super exactione dictæ possessionis per quemcunq; molestari, et impediri, prout nos quantum possumus, manutenemus, defendimus, & conseruamus, ac manuteneri, defendi, cōseruari, nec desuper molestari, aut impediri volumus, et mandamus per præsentes. Et insuper eundem R.D. Augustinum dictæ Ecclesiæ modernum possessorem ex aduerso principalem

lem ad scuta centum quadraginta quatuor similia pro terminis decursis, & non solutis dictæ annuæ pensionis, ac iulios triginta tres pro expensis pręsentis mandati sine præiudicio aliarum expensarum taxandarum prædicto D.Ferandino principali, siue eius legitimo procuratori cum effectu soluendum,& reficiendum per captionem personę ipsius D.Augustini, &c.Absolutionem,&c.in quorum,&c.lata,data,lecta, et publicata fuit præinserta sententia per præfatum R.P.D.Locumtenentem nostrum, &c. Romæ pro tribunali in Palatio nostro iudiciali senten.sub Anno, &c. Pontificatus, &c.Præsentibus d.N & N.dictæ Cur.nostræ Notarijs testibus.

Mandatum de immittendo in possessionem prouisum Apostolicum litteris expeditis.

SEreniſſimo, &c. Necnon Reuerendiſſimo D. Episcopo Corduben.eiusq;in spiritualibus, & temporalibus Vicario, seu officiali, ac Prouisori generali, ac RR.DD.Decano, Capitulo, & Canonicis Eccl.Corduben.ac R.D.Io.N.Canonico oppidi de Valpuestra Burgen. diœc. &c. Iudici exequutori pro capienda possessione infrascriptorum beneficiorum nomine R. Cameræ Apostolicæ à nobis subdelegato,omnibusque alijs,& singulis, ad quos traditio consignatio, & relaxatio possessionis infrascripti beneficij, & responsio illius fructuum spectat,& pertinet,& eorum cuilibet insolidum.Petrus Paulus, &c.salutem,&c.Noueritis, quod alias,exhibitis,& productis coram nobis pro parte, & ad instantiam Reueren. Cameræ Apostolicæ,& Illust.D. Pauli Coperchij illius Commissarij,& R.D.Petri N. Clerici Burgen. diœc. de infrascripto beneficio prouisi Apostolici principalis pro suo interesse litteris Apostolicis in forma breuis nobis, & certis alijs iudicibus in eis nominatis directis per Sanctiss.D.N. Clementem PP. VIII. sub annulo Piscatoris,vt moris est expeditis, & per eundem Sanctissimum D. N. eidem D.Petro concessis super capienda possessione, nomine eiusdem Reuerendæ Cameræ Apostolicæ, præstimonii,seu præstimonia portionis, aut perpetui simplicis beneficij Ecclesiastici in parochiali Ecclesia oppidi,seu loci.N.eiusdem Corduben.diœc.quod seu quam q.Alphonsus Martinen.Clericus Palentin.dum viueret obtinebat,& de quo eidem D. Petro auctoritate Apostolica prouisum, seu prouideri concessum fuit, tradendam postea eidem D.Petro vna cum fructibus illius postquam litteras Apostolicas prouisionis huiusmodi debitæ sub plumbo expediuerit,& expeditas præsentauerit,& alias, prout in eisdem litteris in forma breuis expeditis plenius continetur,quarum quidem litterarum vigore ad Reuerendæ Cameræ Apostolicæ, & dicti D. Petri principalis instantiam dictum

ctum R.D.Ioannem N.Iudicem, et exequutorem earundem litterarum Apostolicarum pro assecutione possessionis dicti beneficij, et perceptione fructuum nomine eiusdem Reuerendæ Cameræ Apostolicæ, iuxta earumdem litterarum Apostolicarum, vt præfertur, in forma breuis expeditarum vim, formam, continentiam, et tenorem subdelegauimus vices nostras si desuper conceden. et successiue prædictus R.D. Io. vigore nostræ subdelegationis in eius personam, vt supra factæ corporalem, realem, et actualem possessionẽ dictæ Reuerendæ Cameræ Apostolicæ nomine adeptus, et assequutus fuerit, et nihilominus decretis per nos litteris monitorialibus extra Ro.Cu. et ad partes, contra, et aduersus quendam Dominicum N. in dicto beneficio intrusum, illarumq; exequutione contra eum debite in partibus facta, et corã nobis iudicialiter reproducta, eisdemq; litteris in forma breuis sufficienter verificatis, Demum R.P. D.Matthæus Burattus I.V.D. Referendarius Apostol. noster in ciuilibus Locumtenens, citato d.N. in Rom.Cu. causarũ, et dicti Dominici exaduerso principalis procuratore, seruatis debitis terminis in negocio declarationis huiusmodi seruari solitis, ac seruatis alijs de iure seruandis suam in scriptis contra eundẽ Dominicum tulit, et promulgauit sententiam declaratoriam, cuius vigore litteræ declaratoriæ contra eundem decretæ, et successiue expeditæ fuerunt. Post quarum litterarum declaratorialium relaxationem fuerunt nobis pro eiusdem D.Petri N. parte exhibitæ et, præsentatæ litteræ Apostolicæ in forma gratiosa debite sub plumbo expeditæ, quas nos cum ea qua decuit reuerentia recepimus huiusmodi sub tenore, videlicet Paulus PP.V. etc. post quarũ quidẽ litterarum præinsertarum præsentationẽ, et receptionem nobis, et per nos, vt præfertur, factas ad d.d.Petri principalis instantiã eundem D.Michaelem exaduerso procuratorem ad dicendũ, et excipiendum quicquid verbo, vel in scriptis contra easdẽ præinsertas litteras Apostolicas dicere, siue excipere voluerit, necnon videndum per nos, et curiã nostram decerni, et concedi mandatum de immittendo ipsum D. Petrum in possessionem dicti beneficij, et illi annexorum quorũcunq; et etiam de consignando ei omnes, et singulos fructus, dicti beneficij, et illi annexorum quorumcunq; et quodcunq; mandatum desuper necessarium, et opportunum in forma solita, et consueta decerni, et concedi; vel dicendum, et causam si quam haberet rationabilem, quare præmissa fieri non debeant allegandum, per vnum Sanctissimi D.N.PP. Cursorem citari fecimus, et mandauimus pro die infrascripta, ac pro certis horis ei assignatis, quibus aduenientibus ad dicti d.Petri requisitionem tanquam iustam, et rationi consonã,

dictum

dictum mandatum de immittendo ipsum in possessionem dicti beneficij, et illi annexorum quorumcunq; in forma solita, et consueta decernend. et ei conceden. duximus, et mandauimus, prout decernimus, et concedimus per præsentes. Quæ omnia, et singula prædicta vobis omnibus, et singulis prædictis, et præsertim eidem d. Dominico intimamus, insinuamus, et notificamus, et ad vestram, et cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, et deduci volumus per præsentes. Vosque Seren.ssimum, etc. reliqua sequere sub forma præscripta, mutatis tamen mutandis, etc. *Habes infra aliud simile cum excommunicatione in euentum non paritionis.*

Deputatio Curatoris bonis iacentibus.

IN Nomine Domini, etc. Anno, etc. Comparuerunt coram Illustrissimo, & Reuerendissimo Domino Matthæo Buratto I. V. D. vtriusq; Signaturę Sanctiss. D. N. Papę Referendario, ac Curię causarum Cameræ Apostolicæ Viceauditore, meque Notario, &c. Magnifici domini N. & N. deputati à creditoribus D. N. olim mercatoris in Vrbe, & pro omni eorum priuato, & particulari interesse, & dictis nominibus respectiue, stante notoria decoctione, & fallimento dicti N. petierunt ad instantiam, & commodum, ac vtilitatem dictorum creditorum, & vt celerius eius de eorum respectiue creditis satisfiat, aliquem in curatorem bonis iacentibus dicti N. deputari. Qui curator ad eorumdem creditorum vtilitatem, & vt celerius eorum credita consequi possint, & valeant, omnes, & singulas actiones mouere, pertractare, agere, defendere, prosequi, & experiri in iudicio, & extra possint, & valeant; & consisi præfati domini N. & N. nominibus, quibus supra fide D. A. pertierunt eundem D. A. in curatorem bonis dicti D. N. vt supra deputati omni meliori modo, &c. Qui Reuerendissimus Viceauditor attendens requisitionem huiusmodi fore iustam, & rationi consonam, dictum D. A. ibidem præsentem, & onus huiusmodi in se sponte suscipientem, in curatorem bonis præfatis, ad effectum omnes, & singulas actiones contra quoscunque mouendi, & per quoscunque motas actiue, & passiue pertractandi, agendi, defendendi, & prosequendi, in iudicio, & extra necnon pecunias, & credita quæcunque exigendi, & recuperandi, ad effectum, vt beneficio dictorum creditorum deponãtur penes aliquem Campsorem, fide & facultatibus idoneum per supradictos DD. deputatos deputandum, & de exigendis, & recuperandis, quoscunq; quietandi, ac iura, & actiones si opus fuerit cedendi, cũ clausulis solitis ad lites, & cũ omnibus facultatibus, & auctoritatibus tali-

bus

bus curatoribus dari solitis,& de iure requisitis, & in similibus negocijs necessarijs, & opportunis deputauit; Dicendo eidem curator esto,& vtilia pro dictis creditoribus, & bonis facito, & inutilia prætermitto,& quod ita faciet,præfati Magnifici DD.N. et N.proprijs,et priuatis nominibus, ac vti principales,principaliter, et in solidum scientes,etc.sponte,etc.pro dicto D.A.fideiusserunt,et promiserunt,quos DD.N.et N.sic promittentes,præsentes, etc. dictus D.A.à promissione,et fideiussione huiusmodi indemnes, penitus, et sine damno releuare promisit,ita quod,etc.alias,etc.de quibus,etc. Pro quibus omnibus præmissis, etc. Super quibus omnibus idem R.P.D.Locumtenens pro tribunali, vt supra sedens,ad petitionem, et instantiam dictorum Dominorum deputatorum auctoritatem suam qua fungitur interposuit,supplendo omnes,et quoscunq; tam iuris,quam facti defectus, si qui forsan in præmissis interuenerint, omni meliori modo,etc.super quibus, etc. Actum, etc. præsentibus testibus,etc.

Deinde, et incontinenti coram eodem Reuerendiss.D. Matthęo Burratto Viceauditore præfato in loco, vbi supra pro tribunali sedente,meq; Notario,etc.Comparens idem D.A.curator, vt supra deputatus,cum præsentia,decreto,et auctoritate dicti Reuerendiss. Viceauditoris constituit eius,et dictorum bonorum dicti N.vel illius creditorum, et deputatorum prædictorum actorem.D.Ioannē Baptistam Sellam in Romana Curia causarum procuratorem,pręsentem,et onus huiusmodi se in sponte suscipientē ad omnes,et singulas dictorum bonorum,seu illorum creditorum dicti N.lites, et causas ciuiles,et criminales,prophanas,meras.et mixtas,motas,et mouēdas,actiue,et passiue contra quascunq; personas, etc.in quocunq; foro,siue iudicio,atq; instantia,et coram quibusuis dd.Iudicibus cōparendum,agendū,etc.cū clausulis ad lites,et generaliter, etc.Promittens,etc.releuans,etc.super quibus omnibus idē d.A.curator præfatus petijt à pręfato d.Viceauditore,vt auctoritatem suā et decretum interponat.Qui Reuerend.Viceauditor,causa cognita suam auctoritatē pariter,et decretū interposuit.Supplens etc.super quib etc.Actum Romæ vbi supra,præsentibus quib.supra testib.etc.

Nec suprascriptas proxime descriptas formas prætereundas, sed hic omnino tanquam nedum in D.Auditoris Cameræ, verum etiā in omnibus alijs Vrbis tribunalibus necessario conscribendas fore censui.; quoniam eueniente casu decoctionis alicuius mercatoris,qui timore carcerum statim fugam arripit,relictis quampluribus bonis iuribus,et actionibus in quibus succedūt illius creditores, qui ad effectum eorum credita consequendi, et eorum actiones

nes contra quoscunque in iudicio, & extra experiendi pro validitate processus desuper faciendi, curant ad præscriptam curatoris deputationem deuenire, cuius formam tanquam huic rei conuenientem superius habes.

Instrumentum deputationis Commissarij extra Curiam.

PEtrus Paulus, &c. Reuerendissimis Dominis quarumcunque Ciuitatum, Oppidorum, seu Castrorum Gubernatoribus, eorumque dd. Auditoribus, Locatenentibus, Potestatibus, Vicarijs, & alijs quibuscunque Iustitiæ ministris, illique vel illis, ad quem, vel ad quos præsentes nostræ peruenerint, & eorum cuilibet insolidum salutem, &c.

Noueritis, nuper fuisse nobis pro parte Magnifici I.V.D.D. Ioannis Iacobi Nerotti S.D.N. Papæ, & Reuerendæ Cameræ Apostolicæ procuratoris fiscalis generalis querelanter expositum, quod quidam A. homicidium in personam B. commisit, & N. N. ipsi A. opem, & auxilium præstiterunt, & astiterunt, ac ipsum ad illud deliberate perpetrandum associarunt, propterea pœnas contra sicarios, & talia patrantes a lege tam diuina, quam humana inflictas incurrendo. Quare cum Reipublicæ intersit, vt delicta impunita non remaneant, fuimus pro eiusdem D. procuratoris fiscalis parte instanter requisiti, quatenus aliquem probum virum in Commissarium ad prædictos inquirendum, & inquisitiones, ac processum informatiuum formandum extra Romanam Curiam deputare dignaremur. Nos igitur Petrus Paulus, &c. attendentes, &c. Commissarium præfatum deputandum duximus, prout per præsentes D. N. I.V.D de cuius probitate integritate, scientia, & experientia plurimum confidimus, nostrum, & Cameræ Apostolicæ Commissarium deputauimus, elegimus, & constituimus cum facultatibus, & auctoritatibus opportunis. Quocirca mandamus eidem N. vt statim visis præsentibus ad dictum Castrum N. ac quo sibi expediens videbitur, personaliter se conferat, & informationem super præmissis capiat, omnesque & singulos testes informatos, & coram eo inducendos, & nominandos super præmissis medijs eorum iuramentis examinet, ac vacillantes, veritatem occultantes, & de mendacio conuictos arbitrio suo torqueat, & testificari recusantes omnibus vijs iuris, & facti remedijs necessarijs, & opportunis cogat, & compellat, cogiq; & compelli mandet, & faciat, & eosdem testes, ac delinquentes, & complices ad personaliter comparendum corã se sub censuris Ecclesiasticis, & pecuniarijs, ac corporis afflictiuis, & alias sibi beneuisis pœnis citet, moneat, & requirat, ac citari, mo-

neri, et requiri mandet, et faciat, et contra contumaces ad declarationem incursus censurarum, et pœnarum per se imponendarum, vt moris est procedat, illosque carcerer, et in posse nostrum sub tuta, et fida custodia, vel doneis cautionibus transmittat, et conduci faciat, et generaliter omnia alia, et singula in præmissis, et circa ea quomodolibet necessaria, et opportuna mandet faciat, et exequatur vsque ad sententiam diffinitiuam exclusiue, etiam si talia forent, quæ commissionem magis specialem, amplam, et expressam exigerent. Dantes sibi in præmissis omnibus, et singulis omnimodam potestatem, auctoritatem, et facultatem plenum, liberum, generale, et generalissimum mandatum cum plena, ampla, generali, et generalissima facultate, vices, et voces nostras sibi in præmissis delegantes. Quocirca vobis Reuerendissimis dd. Gubernatoribus, Locatenentibus, Iudicibus, Commissarijs, Ordinarijs, Vicarijs, Potestatibus, et alijs iustitiæ ministris quibuscunque, ac dicti Castri N. et aliorum locorum Communitatibus, et Missarijs, ac alijs quibuscunque in exequutione præsentium nominandis, per præsentes committimus, et in virtute sanctæ obedientiæ districte, præcipiendo sub mille ducatorum auri de Camera, Cameræ Apostolicæ in euentum contrauentionis applican. mandati exequutiui, et in subsidium excommunicationis, aliisq; arbitrio nostro imponendis, et applicandis pœnis mandamus, quatenus eumdem N. Commissarium nostrum prædictum in talem recipiatis, et admittatis, et sibi in omnibus, et per omnia pareatis, et obediatis, omnemque fauorem, et auxilium per ipsum in præmissis requisitum pro præmissorum exequutione impendatis, et præbeatis, omni prorsus contradictione, & exceptione cessante. Volumus autem, quod vltra expensas victus, & hospitij eidem D. N. Commissario scuta duo auri in auro, Notario vero scutum vnum simile singulis diebus quibus ipsi ab Alma, Vrbe recesserint, vsquequo ad eam reuerfi fuerint, de bonis delinquentium prædictorum, seu quomodolibet indiciatorum omnino persoluatur. In quorum, &c. Datum, &c. Hieronymus Fabrius Notarius M. Burattus Locumtenens.

Transumptum nonnullorum instrumentorum per Auditorem Cameræ.

IN Nomine Domini. Nouerint vniuersi, & singuli hoc præsens publicum transumpti instrumentum inspecturi, lecturi, & Audituri, quod nos Petrus Paulus, &c. ad venerabilis viri Domini N. principalis instantiam omnes, & singulos sua communiter, vel diuisim interesse putantes eorumque procuratores si qui tunc erant in Romana Curia pro eisdem ad videndum, & audiēdum nonnulla vendi-

venditionis certarum terrarum dudum Abbati Monasterij S. Benedicti publicata instrumenta per Notarios publicos in notam recepta, & subscripta transumi, & exemplari, ac in publicam transumpti formam redigi, vel dicēdum, & causam si quam habeant rationabilem quare præmissa minime fieri debeant allegandum per audientiam publicam litterarum contradictarum Sanctiss. D. N. Papæ citari fecimus, & mandauimus ad certum peremptorium terminum competentem, videlicet ad diem, & horam infrascriptos, quibus aduenientibus comparuit coram nobis d. N. principalis citra quorumcumque procuratorum suorum per eum hactenus quomodolibet constitutorum reuocationem, & certas litteras citatorias in dicta audientia nostro de mandato exequutas facto reportauit citatorumque in eadem contentorum non comparentium contumaciam accusauit, & in eorum contumaciam prædicta venditionis Instrumenta sana, & illæsa, ac omni prorsus vitio, & suspitione carentia facto realiter, & in scriptis, exhibuit, atque produxit, quæ transumi, et exemplari, ac in publicam formam redigi mandari, nostramque et dictæ Curiæ auctoritatem pariter, et decretum interponi per nos instanter postulauit, nos tunc Auditor præfatus in contumaciam dictorum citatorum non comparentium dicta instrumenta ad manus nostras recepimus; illaque vidimus, tenuimus, legimus, et diligenter inspeximus, et quia huiusmodi instrumenta sana, integra, et illæsa, ac omni prorsus vitio, et suspitione carentia. Inuenimus idcirco ad d. D. N principalis instantiam per nostrum, et d. Curiæ nostræ Notarium infrascriptum transumi, et exemplari, ac in publicam transumpti formam redigi fecimus, et mandauimus tenoris infrascripti. Volentes et auctoritate dictæ Curiæ decernentes, quod præsenti nostro transumpto de cætero, et in antea tam in Romana Curia, quam extra vbicunque locorum in iudicio, et extra plena, et tanta fides adhibeatur talis, et tanta, ac qualis, et quanta dictis originalibus instrumentis inferius insertis, et cum præsenti transumpto collationatis data fuit, et adhibita, daturq; et adhibetur, seu daretur, et adhiberetur si ipsa originalia instrumenta in medium exhibita, aut ostensa fuissent huiusmodi vero instrumentorum tenores de verbo ad verbum sequuntur, et sunt tales. In Nomine Domini Amen, etc. Quibus omnibus, et singulis tanquam rite, et legitime factis auctoritatem, et decretum dictæ Curiæ, atque nostram duximus interponendum; et interposuimus, prout interponimus præsentium per tenorem, in quorum omnium, etc. præsentibus etc.

Aliud litterarum Apostolicarum.

IN nomine Sanctæ, et Indiuiduæ Trinitatis Patris, et Filij, et Spiritus Sancti. Amen. Nouerint vniuersi, etc. vt supra vsque ad videndum, et audiendum infrascriptas litteras Apostolicas Sanctiss. in Christo Patris, et Domini Nostri, D. Pauli diuina prouidentia Papæ V. eius vera bulla plumbata cum cordulis, sericeis rubei, croceiq; coloris, more Rom. Cur. impenden. bullatas produci recipi, et postquam productæ fuerint ad videndum, et audiendum ipsas transumi, exemplari, publicari, et in publicam formam redigi mandari, auctoritatemq; et decretum dictę Curię per nos interponi, vel dicendum, etc. et in eorum contumaciam supradictas litteras Apostolicas sub tenore infrascripto exhibuit, atque dedit, quas transumi, exemplari, publicari, et in publicam formam redigi, mandari auctoritatemq; et decretum interponi per nos instanter postulauit. Petrus Paulus Auditor præfatus dictos citatos non comparen. reputauimus non immerito (prout erant quo ad actum, et terminum huiusmodi suaden. iustitia) contumaces, etc. supradictas litteras Apostolicas ad manus nostras recepimus vidimus, legimus, tenuimus, palpauimus, et diligenter inspeximus, sanasq; integras, et illæsas, ac omni prorsus vitio, et suspitione carere reperimus, ipsasque vlterius ad præfati D. N. vlteriorem instantiam per infrascriptum nostrum, et curiæ nostræ notarium transumi, exemplari, etc. nostram, et dictæ Curiæ auctoritatem iudiciariã, et ordinariam interposuimus, ac præsentibus interponimus pariter, et decretum. Tenor vero dictarum litterarum Apostolicarum; vnde supra fit mentio, etc. Petrus Paulus, etc. in quorum omnium, et singulorum fidem, et testimonium prçmissorum prçsentes litteras, atque prçsens publicum transumpti instrumentum exinde fieri, etc.

Transumptum in forma vidimus.

IN nomine, etc. Nouerint vniuersi, hoc prçsens publicum transũptũ inspecturi, quod Petrus Paulus, etc. habuimus, vidimus, et diligenter inspeximus Ill. et inclyti Principis, etc. litteras eius sigillo cum cordula, sericea impenden. signatas, et omnimod. suspition. caren.

Quarum quidem litterarum tenor in continentia erat iste. Nos Petrus Paulus, etc. de signa, sigilla, quibus litterę bullatę fuerunt. Quibus quidem litteris diligenter inspectis ad requisitionem honorabilis N. per Notarium publicum infrascriptam, ipsas exemplari mandauimus, et transumi, ac in publicam for-

formam redigi decernen.& volen. vt huic præsenti transumpto publico,siue exemplo plena fides deinceps adhibeatur vbilibet, in locis omnibus,& singulis, quibus fuerit opportunum, ipsum transumptum fidem faciat, & illi stetur,ac si originales litteræ appareant; Quibus omnibus, & singulis auctoritatem nostram ordinariam interposuimus, & decretum, & ad ampliorem euidentiam præmissorum signum nostrorum præsentibus duximus apponendum, &c. Actum, &c.

Transumptum in forma vidimus per notarium factum, &c.

IN nomine,&c.vniuersis, & singulis præsens transumptum, siue instrumentum publicum inspecturis, & lecturis pateat euidenter,& sit notum, quod anno à Natiuitate eiusdem, &c. indict. &c. die,&c.mensis N.Pontificatus,Anno N.in mei Notarij, &c. rogatorum præsentia personaliter constitutus N.habens, & tenens suis manibus,& extendens quasdam litteras venerabilium, & Religiosarum Dominarum Abbatissæ, & Conuentus, &c. earundem veris sigillis ob longo,& rotundo impressuris pergamenis, & prima facie apparebat Abbatiali, & Conuentuali,appendendum modo debito,& consueto sigillatas,munitas,& roboratas, saluas, sanas, & integras non vitiatas,non cancellatas,non abrasas,neque in aliqua sui parte suspectas,sed omni prorsus vitio, & suspitione caren. de prouidendo de,& super quibus dictus dominus N.procurator de irreuocabilis extitit constitutus,de cuius procurationis mandato legitimam fecit fidem per quoddam instrumentum publicum, signo, & subscriptione publici Notarij N.signatum, & subscriptum huiusmodique litteras mihi Notario infrascripto manus tradidit, et præsentauit,ac de verbo ad verbum perlegit,requirens me, vt huiusmodi litterarum vigore vidimus, in forma authentica instrumenti publici coficerem easque transumerem earundem etiam verum copiam,siue transumptum facere, & cum originali collationare, ac collatione facta,transumptum, siue copiam huiusmodi dare, & in publicam formam redigere curatorem. Tenor vero litterarum, vnde supra fit mentio, sequitur, est talis. Hic inserantur litteræ, etc.Quas quidem litteras ego Notarius ad me recipiens ipsis visis, et perlectis vidimus, seu transumptum, atque copiam earundem,cum ipsis litteris originalibus præinsertis per me Notarium supra,et infrascriptum,diligenter auscultatam, in omnibus, et per omnia (iuxta ipsarum litterarum tenorem) concordare reperi,et inueni Idcirco transumptum huiusmodi, siue actum authenticum, in publicam formam redigere curaui, signoque, et subscriptione

mei Notarij subscripti consuetis signaui, vt eisdem, tanquam literaris originalibus in quocunque foro, siue in iudicio, & extra fides adhibeatur, et adhiberi possit plenaria, super quibus, etc. Acta, etc. Præsentibus, etc.

MONITORIVM IN VIM BVLLAE Alexandrinæ ab Auditore Cameræ tanquam Ordinario.

PEtrus Paulus, &c. Sanctissimi D. N. Papæ eiusq; Camerarij, necnon Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ generalis Auditor, atque appellationum, & reclamationum in Terris S. R. E. mediate, vel immediate subiectis interpositarum, Iudex ordinarius, sententiarumq; & censurarum in Romana Curia latarum generalis exequutor. Vniuersis, et singulis, etc. per ciuitates, et diœceses N. et alias, etc. Noueritis, quod nuper coram nobis tanquam exequutore omnium sententiarum in Romana Curia latarum. Pro parte venerabilis viri Domini N. cleric. diœc. principalis: nobis extitit propositum cum quærela, quod licet fœl. record. Alexander, etc. in die Cœnæ Domini, videlicet, die Ioui Sancta, omnes, et singulos qui per se, vel alium, seu alios, quascunq; personas Ecclesiasticas, vel seculares, ad Romanam Curiam pro earum causis, et negotijs recurren. illasq; in ead. prosequen. aut Procuratores, negotiorũ gestores Aduocatos, Solicitatores, vel Nuncios ipsorum, vel etiam Auditores, vel Iudices super dictis causis, vel negocijs deputatos occasione causarum, vel negotiorum huiusmodi, verberarent, mutilarent, seu alias violentias inferrent, aut bonis spoliarent, cuiuscunq; præeminentiæ, dignitatis, status, gradus, ordinis, aut conditionis existerent, etiam si Pontificali, Regali, aut quauis alia præfulgerent dignitate excommunicauerit, et anathematizauerit, prout in litteris Apostolicis desuper confectis, in locis publicis Romanæ Curiæ ad hoc deputatis, affixis, et publicatis plenius continetur. Nihilominus tamẽ nonnulli iniquitatis filij, videlicet quidam N. et N. Canonicis Ecclesiæ Cathedralis N. procuratores causarum Consistorij N. et certi alij complices, et adhærentes nescitur, quo spiritu ducti, nisi maligno, præfatum Dominum N. dum esset intention. ad Romanam Curiam pro præsentatione cuiusdam appellationis, alias in partibus, à quadam interloquutoria, siue diffinitiua sententia, dudum in quadam causa verten. inter dictum Dominum N. conuentum ex vna, et quendam D. N. Mercatorem, et oppidanum de N. partibus ex altera lata, et promulgata legitime interposita veniendi, necnon limina BB. Petri et Pauli Apostolorum, de Vrbe peregre visitanda, à

d. Ecclesia N. (præter ius, et iustitiam) vi, et violentia repulerunt, et ieccerunt in animarum suarum periculum, dictiq; Domini exponen. non modicum præiudicium, iacturam, grauamen, et verecũdiam litterarum quoq; Apostolicarum prænominatarum, vilipendium, et contemptum, ac perniciosum exemplum plurimorum. dictas propterea exequutionis, et anathematis, aliasq; sententias, censuras, et pœnas in eisdem litteris Apostolicis contentas, temere incurrẽdo. Fuimus igitur pro parte dicti Domini N, exponen. debita cũ instan. requisiti, vt sibi super præmissis de aliquo opportuno remedio prouidere dignaremur. Nos igitur Petrus Paulus Auditor, et exequutor præfatus, attenden. requisitionem huiusmodi fore iustam, et consonam rationi; et vt iniuriantium temeritas conpescatur. Discretioni vestræ, et cuilibet vestrum, tenore præsentium committimus; et in virtute sanctæ obedientiæ, et sub excommunicationis pœna districtæ præcipiendo mandan. quatenus statim, visis, et receptis præsentibus; vos, vel quicunq; vestrum super hoc rigore præsentiũ fuerit requisitus per vos, vel alium, seu alios moneatis, et requiratis primo, secundo, tertio, et peremptorie præfatos N. et N. eorumque complices adhærentes in præmissis comprehensos eorum nomina, et cognomina in exequutione præsentium exprimendo, quos nos etiam, et eorum quemlibet, tenore præsentium requirimus, et monemus, eisque et eorum cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ, et sub præfata excõicationis pœna districte præcipiatis; et mandetis, prout nos etiam tenore præsentium præcipimus, et mandamus eisdem, quatenus infra sex dierum spatium à die monitionis vestræ in anteá computandorum quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo, reliquos duos die, eis, et eorum cuilibet pro tertio, et peremptorio termino, ac monitorium canonica assignamus, et per vos ter assignari volumus, et mandamus ipsi N. et N. debeant præfato D. N. exponen. principali, aut eius legitimo procuratore ad hoc sufficienti mandato suffulto, summam, et quantitatem N. ducatorum auri de Camera, ratione iniuriarum sibi illatarum, vt præmittitur realiter, et cum effectu persoluisse, aut interim desuper cum eodem, aut eius procuratore prædicto, amicabiliter conuenisse, et concordasse. Et nihilominus nos, vel successorem nostrum infra 40. dies, dictos sex dies immediate sequen. dictis nostris imo verius Apostolicis monitionibus, et litteris, realiter, et cum effectu, paruisse certificent, alioquin proxim. à die iuridica, qua nos, vel subrogandum, aut Locumtenentem nostrum, ad iura reddendum, et causas audiendum pro tribunali sedere contigerit, compareant, et quilibet eorum compareat in Romana Curia coram nobis, aut Lo-

cumtenentem nostrum personaliter, in propria persona se præfatas excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliasque sententias, et pœnas in præfatis litteris Apostolicis respectiue contentas, à qua, seu quibus, nisi pro Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo constituti, absolui nequeant incurrisse declarari, ipsos quoque pro talibus, et vt tales publicari, ac litteras necessarias, et opportunas desuper decerni visuri, et audituri, vel causas, si quas ijdem N. et N. ac alij prædicti habeat, et quilibet eorum habeat rationabiles quare præmissa fieri nō debeant allegaturi, alioquin lapso dicto monitionis, et citationis termino ad declarationem censurarum, et pœnarum Ecclesiasticarum, et alia grauiora procedemus, prout iuris fuerit præfatorum N. et N. ac aliorum citandorum contumacia, non obstan. Absolutionem vero omnium; et singulorum qui præfatas nostras sententias, aut earum aliquam incurrerint, seu incurrerit quoquomodo nobis, vel superiori nostro tantummodo reseruamus, In cuius rei testimonium, etc.

INterdicta, et generalia, et specialia iuxta præsentem iustitiam non conceduntur nisi facto verbo cum Sanctissimo, aut nisi idem Sanctissimus Dominus Noster vigore specialis rescripti dixerit decernendum, propterea in his formandis vlterius non elaborabo, sed in contingentia facti poteris recurrere ad formulas antiquas inferius scriptas.

Interdictum generale.

PEtrus Paulus, etc. vniuersis, etc. vt in citatione vsque mandatis. Noueritis, quod orta dudum in Romana Curia ex commissione Apostolica coram nobis inter honorabilem virum D. N. actorem ex vna, et quendam N. de, et super certa parochiali Ecclesia N. rebusque alijs in actis causæ huiusmodi latius deductis, et eorum occasione reum, et conuentum partibus ex altera, lite siue causa, ac materia quæstionis. Nos in causa, et causis huiusmodi, rite, & legitimè procedendum, seruatis seruandis quandam diffinitiuam dictæ parochialis adiudicatoriam pro dicto Domino N. et contra præfatum N. aduersarium, cum fructuum, et expensarum condemnatione in scriptis tulimus, et promulgauimus sententiam, prout in litteris, et instrumentis, ac documentis publicis desuper confectis, et expeditis, ac actis causæ huiusmodi latius, et plenius continetur. Quę quidem diffinitiua sententia postquam nulla prouocatione suspensa in rem transiuisset iudicatam; idem Dominus Noster Papa quandam aliam commissionis, siue supplicationis cedulam

Iam nobis per certum suum cursorem præsentari fecit, quam nos eam ea, qua decuit reuerentia, recipimus huiusmodi sub tenore. Beatissime,&c.cuius quidem commissionis vigore,omnib.& singulis expensis in hac causa pro parte dicti Domini N. principalis, & coram nobis legitime factis, in quib. sibi dictus N. aduersarius sententialiter condemnatus,vt prætertur existit ad N.ducatos auri de Camera boni,& iusti ponderis,prouida moderatione præuia, rite taxatis nōnullis litteris exequutorialib.desuper per edictum publicum, in Romana Curia extra, & in partibus in locis circumuicinis exequendum,publicandum,& affigendum pro parte dicti D.N.principalis, nostro sub sigillo,in forma debita, solita,& consueta decretis atque concessis in quib. per quas inter cætera præfatum N. aduersarium in dicta parochiali Ecclesia N.intrusum quatenus eisdem parochialis Ecclesiæ iuriumq; & pertinentiarum omnium eiusdem possessioni cederet,eamq; possessionem dicto D. N. principali, tanquam vero, & indubitato ipsius parochialis Ecclesiæ Rectori, vel Procuratori suo ad hoc ab eo legitime constituto eius nomine vacuam,liberam,& expeditam dimitteret,& relaxaret,sibiq;de fructibus à tempore motæ litis huiusmodi ex dicta parochiali Ecclesia circa præceptis, necnon N. ducatis per nos occasione expensarum litis,& causæ huiusmodi,vt præfertur taxatis,ac quatuor alijs similibus ducatis auri de Camara pro ipsarum litterarum exequutorialium expeditione etiam expositis realiter, & cum effectu satisfaceret,restitueret,ac plenariam,& integram solutionem,& satisfactionem impenderet,aut saltem super præmissis secum amicabiliter cōponeret,& concordaret infra certos per nos sibi desuper assignatos & iamdudum affluxos, peremptorios terminos competens sub excommunicationis,alijsq;sententijs,censuris,& pœnis Ecclesiasticis, quas in eum tunc,si secus faceret,Canonica monitione præcedente in scriptis ferebamus, monuimus,& requisiuimus,ac moneri,& requiri fecimus,& mandauimus,prout in eisdem litteris, siue processibus exequutorialib.à nobis desuper vna cum aggrauationis,reaggrauationis,& intedicti appositione,auxilijq;brachij secularis inuocatione in forma debita examinatis, & in actis causæ huiusmodi plenius,& latius continetur. Quibus quidem litteris, siue processibus exequutorialibus contra præfatum N. intrusum per edictum publicum, tam in Romana Curia, quam extra eam, etiam in partibus, & locis circumuicinis iuxta litterarum earumdem,vim,formam,& tenorem,rite lectis,affixis,exequutis,& publicatis, eisdemque tandem vna cum earum exequutione huiusmodi coram nobis iudicialiter reproductis. Nos tunc Petrus Paulus, &c. in causa, &

nego-

negotio huiusmodi exequutionis cum tempore N. intrusus, sic vt præmittitur mobitus,& requisitus mandatis,monitionibus, inhibitionibus, ac litteris, et processibus nostris antedictis, parere, et obedire,ac nos,et paritione sua,infra terminos prænotatos certificare non curasset,vlterius rite proceden. seruatis seruandis, singulisque dilationibus expectatis,per aliam nostram sententiam, siue ordinationem, quam desuper in scriptis tulimus eundem N. aduersarium intrusum, propterea excommunicationis sententiam aliasque pœnas,sententias,& censuras Ecclesiasticas in ipsis litteris exequutorialibus contentas,vt præfertur, & fulminatis, damnabiliter incurrisse, & incidisse duximus declarandum, & declarauimus, ac vt talem publice denunciandum mandauimus, & fecimus. Ac deinde successiue cum dierum competentium interuallatis, propter ipsius N.aduersarij,multiplicem rebellionem, & contumaciam, & dictam excommunicationis sententiam, & processus nostros huiusmodi aggrauauimus, & reaggrauauimus, prout in actis causæ huiusmodi, & alijs nostris desuper concessis litteris plenius continetur.

Sed, quia dictus N. aduersarius intrusus,& induratus Pharaonis duritiam imitando, admodum aspidum surdarum, aures suas obturantium ne voces audiant incantantium, dictam nostram reaggrauationem post decem dies,post illius publicationem, & denunciationē, in Romana Curia in diuersis locis publicis debite factis, pertinaciter substinuit, & substinet, non curans ad Sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redire.Nos tunc Petrus Paulus.&c.ad præfati D. N.principalis instantiam,præfatum N.aduersarium,omnesq;alios, & singulos,sua communiter,vel diuisim interesse putantes,eorumq; procuratores,si qui tunc erant in Romana Curia pro eisdem ad videndum,& audiendum omnes,& singulas Ciuitates, Terras, Oppida,Castra,Villas,Suburbia,Collegia,Parochias,&c alia quæcunq;loca, in & sub quibus dictum N.aduersarium excommunicatum,aggrauatum,& reaggrauatū declinare,seu deuenire contigerit, interdici,& interdicto Ecclesiastico supponi, litterasque nostras desuper opportunas in forma solita,& consueta decerni, & concedi, vel dicendum,& causam,si quam habuerint rationabilem,cur id fieri non debeat allegandum per audientiam publicam litterarum contradictarum Domini Nostri Papæ prædictam, citari mandauims, et fecimus ad certum peremptorium terminum, videlicet, ad diem, & horam infrascriptos. Quibus occurrentibus comparuit iudicialiter coram nobis prouidus vir. N. etc. documentis, & citatorum prædictorum in quadam ipsius audientiæ cedula citatoria

in

in eadem audientia debite exequuta,& coram nobis facto,realiter, & in scriptis repræsentata, contentorum, non comparentium contumaciam accusauit,eosq;contumaces reputari,& in eorum contumaciam Ciuitates,Terras,Castra, Villas, Oppida, Suburbia Collegia Parochias,& alia loca prædicta interdici,& Ecclesiastico interdicto supponi,litterasq; desuper opportunas in forma debita,& consueta decerni,& concedi per nos instanter postulauit. Nos tunc dictos citatos non comparentes reputauimus non immerito (prout erant iustitia exigente) contumaces, & in eorum contumaciam omnes,& singulas Ciuitates,Terras,Castra,Villa,Oppida,& Suburbia,Collegia,Parochias,& alia quæcunq;loca,ad quæ dictum N.aduersarium excommunicatum,denunciatum,aggrauatum, & reaggrauatum declinare,seu deuenire contingerit interdiximus, ac Ecclesiastico interdicto supposuimus,prout interdicimus,& supposuimus per præsentes,has nostras littaras desuper decernendo,& concedendo opportunas. Quæ omnia, & singula præmissa, præsentes quoque litteras nostras interdictorias,& in eis contenta,vobis omnibus, & singulis supradictis (quibus eædem nostræ littere diriguntur)intimamus,insinuamus,et notificamus, ac ad vestram,& cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, & deduci volumus per præsentes.Vosq;nihilominus,& vestrum quemlibet auctoritate prædicta tenore præsentium requirimus,& monemus primo,secundo,tertio, & peremptorie,ac vobis, & vestrum cuilibet in solidum in virtute sanctæ obedientiæ,& sub excommunicationis pœnam,quam in vos, & vestrum quemlibet si secus feceritis fecimus,& in his scriptis destricte præcipiendo mandantes, quatenus statim visis, & receptis præsentib.vos,vel quicunq;vestrũ,postquam desuper pro parte d.D. N.principalis vigore præsentium fueritis requisiti,seu fuerit requisitus in dictis locis (quandius d. N. aduersarius excommunicatus, denunciatus, aggrauatus, & reaggrauatus ibidem fuerit) cessetis, et ab alijs cessare facietis, apertis ianuis à diuinis. Nec non cessationem eandem,per tres dies continuos,post ipsius N.aduersarij ab inde recessum,obseruetis,et continuetis,et ab alijs obseruari et continuari faciatis,& permittatis,ita et taliter,quod(stante huiusmodi interdicto)nulla Ecclesiastica in,et sub eisdem locis ministrentur Sacramenta,nisi pœnitentia, et baptismus omnibus indifferenter. Eucharistia vero infirmis tantum,et matrimonium sine Ecclesiastica solemnitate contrahatur,inhibiq; et sub eisdem locis decedentibus Ecclesiastica denegetur sepultura,donec aliud à nobis,vel superiori nostro receptis mandatis.Absolutionem vero omnium,et singulorum,qui præfatas nostras sententias,aut earum aliquam incur-

rerit,

rerint,siue incurrerit, nobis, vel superiori nostro tantummodo reseruamus.In quorum omnium,et singulorum fidem,et testimonium præmissorum præsentes litteras, siue præsens publicum instrumentum huiusmodi,litteras interdictorias in se continentes,siue continens exinde fieri, et per notarium publicum, ac huiusmodi causæ coram nobis scribam infrascriptum subscribi, et publicari mandamus,sigilliq;nostri impressione,et d.notarij manus appositione iussimus,et fecimus communiri. Acta sunt hæc Romæ in domo solitæ nostræ residentiæ,sub anno, etc. Præsentibus ibid. discretis viris D. N.et N.testibus ad præmissa vocatis specialiter, atque rogitis, etc.

Interdictum speciale cum illius extensione.

PEtrus Paulus,etc.vniuersis et singulis DD. Abbatib.Prioribus, Præpositis,Decanis.Archidiac. Scholasticis, Cantorib. etc. vt supra in citatione vsque mandetis N.oueritis quod orta dudum in Rom.Cur.ex commissione Apostolica coram nobis inter honorabilem virum D.N.principalem actorem ex vna,et quendam N.exaduerso principalem,& super parochiali Ecclesia S.N.N.diæcesis,rebusq;alijs in actis causæ huiusmodi latius specificatis,et illorum occasione reum,& conuentum partib.ex altera: lite, seu causa,ac materia quęstionis,lataq;deinde per nos pro d.C.N.principali,& contra dictum N.exaduerso principalem intrusum d.parochialis Ecclesiæ adiudicatoria cum fructuum, & expen.condemnatione, diffinitiua sententia litteris exequuutorialib.desuper decretis,& cōcessis, & deinde ipsis contra præfatum N.exaduerso principalem legitime exequutis,& coram nobis iudicialiter reproductis,& consequenter ipso N.exaduerso principali intruso,vigore prędictarum litterarum exequutorialium,vt eis iuxta earum formam continentiam, & tenorem,pareret, & obediret monito, et requisito huiusmodi litteris parere,& obedire minime curan.Et propterea sententias, & censuras,& pœnas Ecclesiasticas in huiusmodi litteris exequutorialibus contentas, & comminatas incidisse, & damnabiliter incurrisse per aliam nostram sententiam(quā desuper in scriptis tulimus, & promulgauimus)declarato, ac insuper propter ipsius multiplicem rebellionem, & contumaciam vna cum inuocatione brachij secularis aggrauato, et reaggrauato, & interdicto, si est extensio interdicti alias appositi,adde,& demū propter ipsius N.exaduerso principalis (Pharaonis duritiam imitatis)pertinaciā Parochiali Eccl. N.in N. N.diæc. vigore specialis cōmissionis desuper nobis pręsentato strictissimo Ecclesiastico interdicto specialiter suppositæ Sātiss.in Christo Pater

sto Pater,& D.N.Dominus Paulus diuina prouidētia Papa V. quā-dam aliam commissionis,siue supplicationis Papę,&c.cedulam,&c. præsentari fecit:quam nos cum ea,qua decuit reuerentia recipimus huiusmodi sub tenore.Beatissime Pater, &c. cuius quidem commissionis vigores,nos in causa,& causis huiusmodi,vlterius procedendo ad prouidi viri N.in Rom.Cur.causarum,&c.ad dicendum, & excipiendum quicquid verbo, vel in scriptis contra præinsertam commissionem dicere,siue excipere volebat,necnon ad videndum,& audiendum parochialem Ecclesiam N.tanquam parochiali Ecclesiæ, sub qua N.exaduerso principalis habitat, & moratur viciniorem, interdici, et Ecclesiastico interdicto specialiter suppoui, litterasq; etc.Quæ omnia,et singula,etc. vt in prima forma,seu alter vestrum fuerit requisitus in d. Parochiali Ecclesia N.cessetis,et ab alijs cessari faciatis apertis ianuis à diuinis. Necnon cessationem eandem tandiu obseruetis,et continuetis, et ab alijs obseruari,et continuari faciatis, et permittatis quousque d.N.exaduerso principalis,litteris exequutorialib. prænarratis, paruerit, et absolutionis beneficium à nobis, vel superiori nostro meruerit obtinere,ita et taliter, quod stante huiusmodi interdicto,etc.

Compulsoria generalis decreta per A.C. tanquam Ordinarium.

PEtrus Paulus,etc. Vniuersis,et singulis,etc. Noueritis,quod nuper coram nobis tanquam Ro.Cur.ordinario, ac Iudice appellationis, et appellationum in terris S. R. E. interpositæ, et interpositarum causa appellationis inter honestos viros D.N. et N.appellantes,actores,et principales ex vna,et N. et N. appellatos reos et exaduerso principales,de et super cert. possession. et petia terræ in N.N.diœces.sita,alijsq;rebus in huiusmodi causa latius exprimendis per quoddam publicum assertæ sententiæ,et appellationis huiusmodi instrumentum nobis realiter, et facto exhibitum, et productum introducto.Et illius vigore citation.legitima,vna cum inhibitione inserta,nostra ordinaria auctoritate extra Ro. Cu. ad partes in forma consueta decreta,et concessa. Consequēter fuit nobis pro parte dictorum N. et N. principalium expositum cum querela, quod nonnulli Domini Prælati, Iudices, et officiales Commissarij, Delegati, Subdelegati, Exequutores, Ordinarij, Extraordinarij, Collegia, Capitula,Conuentus,Clerici,Notarii,et Tabelliones publici,aliæq.personæ Ecclesiasticæ,et seculares, ciuitat.et diæcesis prædictarum,ac alibi constituti penes se habent, detinent in eorum cistis,scrinijs,arcis,custodijs,notis,manualibus,aut prothocollis,siue registris, necnon habentes sciunt, et detinen. nonnulla acta,actitata litteras,scripturas,processus,instrumenta,priuilegia

ſtatuta,regiſtra,ac alia iura,& munimenta,cauſam,& cauſas huiuſmodi tang. & tangentia concern. & concernentia pro iuris ſui cognitione,ſeu defenſione neceſſarias,& neceſſaria,& ſine quib.de huiuſmodi cauſæ meritis ad plenum liquere non poteſt,ſeu conſtare. Quapropter fuimus pro parte d.D.N. principalis debita cũ inſtan. requiſiti. quatenus ſibi ſuper hoc de opportuno iuris remedio prouidere,litteraſq;compulſorias generales,in talib.fieri ſolitas, extra Ro.Cu.& ad partes in forma ſolita,& conſueta decernere,& concedere dignaremur.Nos igitur Petrus Paulus Præfatus:attend.requiſitionẽ huiuſmodi fore iuſtã,& conſonã rationi:quodq;iuſta petenti non eſt denegãdus aſſenſus,boniq;Iudicis ſit cũcta rimari,ne occaſione occultatione iurium,& munimentorũ partiũ hinc inde prędictarũ vel,alterius earũdẽ:veritas facti obũbretur, & iuſtitia valeat deperire.Idcirco auctoritate noſtra ordinaria,& qua fungimur in hac parte, vos omnes, & ſingulos ſupradictos, & veſtrũ quemlibet cõmuniter,vel diuiſim, tenore præſentiũ requirimus et monemus, primo,ſecundo,& tertio,& perẽptorie. Vobiſq;nihilomininus,& veſtrũ cuilibet in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub infraſcriptis pænis diſtricte pręcipientes,mãdamus quatenus infra ſex dierum ſpatium poſt præſentationẽ, ſeu notificationẽ præſentiũ vobis,ſeu alteri veſtrũ factas.& poſtquãm pro parte d.D.N.principalis,vigore pręſentiũ fueritis requiſiti, ſeu alter veſtrum fuerit requiſitus immediate ſeq.quorũ 6.dierum duos pro primo,duos pro ſecundo, & reliquos duos dies vobis vniuerſis,& ſingulis,& veſtrũ cuilibet pro tertio,& peremptorio termino,ac monitione Canonica aſſignamus ita tamen quod in his exequen.vnus veſtrũ alium non expectet, nec vnus pro alio ſe excuſet,præfatos DD.Pręlatos,Officiales,Iudices,Commiſſarios,Collegia,Conuentus,Capitula,Notarios, & Tabelliones publicos,aliaſq;perſonas quaſcunq;Eccleſiaſticas,& ſeculares,atq; loca alia vobis pro parte d.D.N.principalis, vel per præſentium exhibitores nominandos,nominandas, & nominanda perſonaliter accedatis,& quilibet veſtrũ accedat,eoſq;& eorũ quemlibet auctoritate noſtra imo verius Apoſtolica requiratis, & moneatis (quos nos etiam tenore præſentium requirimus,& monemus,eiſque nihilominus,& eorum cuilibet in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub mille ducatorum auri Camera pijs locis arbitrio noſtro applican.& ac mandati exequutiui, & in iuris ſubſidium excommunicationis, & ſuſpenſionis à diuinis, & interdicti Eccleſiaſtici reſpectiue pœnis diſtricte præcipien.mandetis(quibus nos etiam,tenore præſentium præcipimus,& mandamus)quatenus infra 12.dierum ſpatium,poſt requiſitionem,& monitionem,veſtras huiuſmodi eis, ſeu eorum alteri

teri

teri factas, immediate seq. quorum 12.dierum, quatuor pro primo quatuor pro secundo,& reliquos quatuor dies eis,& eorum cuilibet pro tertio,& peremptorio termino,ac monitione canonica assignetis: quos & nos etiam assignamus eisdem omnia,& singula acta, actitata, litteras,scripturas,processus,instrumenta, iuraq; & munimenta quęcunq;causam,& causas huiusmodi tangen.seu tangentia, ac concern.& concernentia penes eos existen.& existentia originaliter,& in eorum formis originalib.vel eorum,seu earum vera trāsumpta, & eorum formis orignalib.aut eorum notis,seu manualib. siue prothocollis huiusmodi in publicam formam redactas, seu redacta,aut alias sub sigillis autenticis sigillatas, vel sigillata, ac sub talib.modo,& forma,quod eisdem in dicta Rom.Cur. & alibi in iudicio,& extra merito valeat, & debeat plenaria fides adhiberi, nil addendo,minuendo,vel mutando,quod facti substātiam imutet, aut variet intellectum præfato D.N.principali, aut eius legitimo procuratori,seu præsentium exhibitori,sine difficultate,& cōtradictione quibuscunq; exihibeant, tradant libere,& assignent,ac extrahi, transumi,& exemplari,eorumq;sigilla, signa, & manus notariorum recognosci faciant,permittant,& procurent nobis,seu alteri forsan loco nostri in huiusmodi causa subrogādo Auditori ad dictam Ro. Cur.deferendas,seu deferenda,satisfacto tamen primitus illi,vel illis,cui,vel quib. satisfactio fuerit impedienda, pro, & de eorum laboribus,& salario competenti.Si vero iura,& munimenta prædicta per quoscunq;detineatur abscondita,& non tradentur,vel alis contra dicti D.N.principalis,vel procuratoris,sui voluntatem quomodolibet detineantur,aut detinentes fuant, & detinentes detentores ipsos ad tradēdum,ac habentes sciant, & detinentes detentores ipsos,ad tradendum,ac exhibendum, scientes ad releuandum huiusmodi iura,& munimenta,auctoritate nostra,imo verius Apostolica per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellatis. Quod si foret præmissa omnia,& singula,prout ad vos,& eos,ac vestrum,& eorum quemlibet,communiter,vel diuisim pertinet,& spectat non adimpleueritis,adimpluerint,seu adimpleuerit:ac mandatis,& monitionib. nostris huiusmodi, imo verius Apostolicis non paruerit,seu paruerit realiter,& cum effectu ad incursum dictarum pœnarum,& censurarum contra eos,& eorum quemlibet, seruata forma Conc.Trid.procedemus, seu Locumtenens noster procedet iustitia mediante.Diem vero,siue dies requisitionis,& monitionis vestrarum huiusmodi,atq;formam,& quanta fides dictis iurib.& munimentis fuerit adhibēda,& quicquid in præmissis feceritis,aut aliquis vestrū duxerit faciendum,nobis per vestras patētes, litteras,seu instrumentum publicum harum seriem,siue designatio-

nem

nem in se continen. seu continens remissis præsentib. quanto citius fideliter intimere curetis. Absolutionem vero omnium, & singulorum, qui præfatas nostras sententias, aut earum aliquam incurrerit quo quomodo nobis, vel superiori nostro tantummodo reseruamus. In quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium præmissorum præsentes litteras, siue præsens publicum instrumentum, huiusmodi nostras litteras compulsorias generales in se continen. siue continens exinde fieri, & per notarium publicum, nostrumque, & huiusmodi causæ coram nobis scribam infrascriptum subscribi, & publicari mandamus. Sigillique, &c. Datum, &c. Romæ apud S. Petrum, &c. Præsentib. ibidem honestis, & discretis viris, &c.

Compulsoriæ speciales.

PEtrus Paulus, &c. Venerabili, & circumspecto viro D. N. R. in Christo Patri & D. D. Episcopi in spiritualibus Vicario, Iudici ad infrascripta specialiter deputato. Salutem in Domino, & præsentibus fidem indubiam adhibere, nostriq. imo verius Apostolicis firmiter obedire mandatis. Noueritis, quod introducta lite, & causa coram nobis inter D. N. actorem ex vna, & D. N. reum conuentum de, & super rebusq; alijs in processu causæ, & causarum huiusmodi latius deductis partibus ex altera, in qua ad nonnullos actus extraiudiciales (extra tamen magistri N. in Rom. Cur. causarum ac nobis, & magnifici D. N. principalis principaliter nominati procuratoris instan. Prouidum virum Magnificum N. in d. No. Cur. similiter causarum, et honorabilium virorum dominorum N. et N. principalium exaduerso) ad videndum, et audiendum nostras compulsorias speciales extra Nom. Cur. et ad partes in forma solita, et consueta decerni, et concedi, et ad conueniendum, et cōcordandum de loco, in quo termino infra quem. Et Iudice coram pro nonnulla iura, et munimenta in vim litterarum compulsoriarum specialium huiusmodi partibus extrahi debeant, et transumi, vel dicendum, et causam, si quam habeant rationabilem, quare præmissa fieri minime deberent, allegandum per vnum ex dicti D. N. Papæ Cursorib. citari fecimus, et mandauimus ad certum peremptorium terminum competen. videlicet ad diem, & horam infrascriptos.

Quibus aduenientibus comparuit in iudicio legitime coram nobis præfatus magister N. procurator, & eo nomine procuratorio, quo supra, & d. N. exaduerso procuratore legitime citato nobis exposuit cum querela, quod nonnulli D. Prælati, &c. vt in compulsoria simplici. Quare sibi, partique suæ, de remedio opportuno prouideri, litterasq. compulsorias speciales extra Ro. Cur. & ad partes in forma solita & cōsueta decerni, & concedi, & vos D. Vicariū N. Iudicē & cōpulsorem, coram quo, & ciuit. N. pro loco, & Eccl. N. pro loco loci,

loci,terminumque competentem infra quem iura, ac munimenta prędicta,in partib.extrahi debeant,et trasumi,ac exemplari, et in publicam formam redigi,sigillaq;et signa,et manus notariorum,iurium, et munimentorum recognosci, testesq; desuper producti debeant,siue possint;præfato magistro N.exaduerso procuratori,partiq;suç,licet absentibus deputari,præfigi,& assignari per nos,debita cum instan.postulauit,etc.Nos igitur Petrus Paulus,quia dictus N. procurator citatus nihil releuanter deduxit attenden. postulationem huiusmodi fore iustam,et consonam rationi,quodq;iusta peten. non est denegandus assensus. Idcirco auctoritate nostra,immo verius Apostolica, et qua fungimur in hac parte huiusmodi litteras compulsorias speciales,extra Rom. Cur. et ad partes, in forma solita, & consueta decernendum, ac vos D. Vicarium N. pro Iudice; et compulsore, coram quo: et Ciuitatem N. ac Curiam Episcopalem dictæ Ciuitatis N. pro locis, in quibus iura huiusmodi, et munimenta in vim dictarum compulsorialium specialium in partibus extrahi debeant, et transumi, deputandum: dictoque magistro N. exaduerso procuratori, licet absenti, et parti suæ; ad comparendum coram vobis: ad videndum, et audiendum huiusmodi iura, et munimenta coram vobis: in dicta ciuitate extrahi, transumi, et exemplari, ac in publicam formam redigi, sigillaque, signa, ac manus notariorum, et notarios eisdem iuribus, et munimentis apposita, et appensa, ac descripta recognosci: testes desuper produci, recipi, et ad iurandum admitti: ac iurare singulis diebus iuridicis, ac solitis, et consuetis audientijs mensium N. et N. prox. et immediate sequen. pro termino peremptorio, infra quem iura, et munimenta produci; et extrahi debeant, et transumi, præfigendum, statuendum, et assignandum duximus, prout decernimus, concedimus deputamus, ordinamus, assignandum duximus, prout decernimus, concedimus, deputamus, ordinamus, statuimus, et assignamus per præsentes. Quocirca vos D. Vicarium in iudicem, et commissarium in huiusmodi exequution. negocio deputatum auctoritate prædicta, tenore præsentium requirimus, et monemus; primo, secundo, et tertio, et peremptorie. Vobisque in virtute sanctæ obedientiæ, et sub infrascriptis sententijs, et pœnis, districte præcipien. mandamus, et quatenus infra sex dierum spatium, post præsentationem, seu notificationem præsentium: d. termino per nos pro extraction. iurium prædictorum assignato, durante, vobis factam: Et postquam pro parte dicti D. N. principalis, fueritis requisitus, immediate sequen. Quorum sex dierum, duos pro

primo,duos pro ſecundo,& reliquos duos dies pro tertio,& peremptorio termino,ac monitione canonica, aſſignamus; præfatos Dominos Prçlatos,Iudices,officiales,collegia,capitula,notarios,& tabelliones publicos,aliaſq;perſonas,tam Eccleſiaſticas, quam ſæculares,atque loca alia,pro parte dicti D.N.principalis,nominandos, & nominanda,moneatis,ac requiratis,primo,ſecundo,tertio,& peremptorie,quos nos etiam,& quemlibet eorum,tenore præſentium requirimus,& monemus,eiſdem nihilominus, & eorum cuilibet in virtute ſanctæ obed.& ſub mille duc. auri Cam. arb. noſtro applic. ac mandati exequutiui, & in iuris ſubſidium excommunicationis, ſuſpenſionis,à diuinis, & interdicti, ingreſſus Eccleſ.reſp.alijſq; Eccleſiaſticis ſententijs,cenſuris,& pœnis diſtricte præcipien.mādan. (quibus nos etiam tenore præſentium præcipimus, & mandamus) quatenus dictis dieb.& horis prçfatorum menſium,infra triennium per vos ad hoc ſtatuendum:omnia,& ſingula acta,actitata,litteras, ſcripturas, proceſſus, priuilegia,inſtrumenta,& alia iura,& munimenta quæcunq;cauſam,& cauſas huiuſmodi,tangentes, & tangen. penes eos, & eorum quemlibet, ſeu quelibet exiſtentes, & exiſten. originaliter,ſeu eorum,vel earum quemlibet,ſeu quolibet, exiſtentes,& exiſte.originaliter,ſeu eorum,vel earum vera tranſumpta, in eorum formis originalib.huiuſmodi,in publicam formam redactas, & redacta,aut alias ſub ſigillis authenticiș,ſigillat & ſigillata,& ſub talib.modo, & forma, quod eiſdem merito in Ro. Cur.& extra, valeat,& debeat fides plenaria adhiberi, nil addendo, minuendo, vel mutan.quod facti ſubſtantiam mutet, ſeu variet intellectum coram vobis in d.ciuitate,& curia veſtra exhibeant.& extrahi,& tranſumi & exemplari,eorumq;ſigna,& ſigilla, per teſtes deſuper producen. recognoſci faciant,& permittant.Eaq;ac exemplata.& tranſumpta huiuſmodi d.D.principali,aut eius legitimo procuratori,ſeu nobis, vel alteri forſan loco noſtri, ſurrogando Auditori ad Ro: Cu: ſatis facto prius illis de eorum ſolita,et competen,mercede tranſmitten. & tranſmittenda ſine difficultate, & contradictione quibuslibet. Si vero huiuſmodi iura, & munimenta per quoſcunq; detineantur abſcondita;detentores ipſos ad traden. et habere ſcientes ad reuelan,iura,& munimenta huiuſmodi: auctoritate noſtra, imo verius Apoſtolica, et per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis, ac teſtes ad perhiben. teſtimonium huiuſmodi veritati, ſuper recognitione ſingulorum, ſigillorum; & manum notariorum dictorum iurium, et munimentorum; eadem auctoritate Apoſt.compellatis, et recipiatis. Quod ſi forte vos D. Iudex,et Vicariæ,compulſor præfatæ, cçteriq; Iudices, Officiales,Clerici, Notarij,

tarij, & tabelliones publici, aliæq; personæ prædictæ, penes quas, iura, & munimenta, priuilegia, et processus, litteræ, scripturæ, & instrumenta huiusmodi existant, moniti, & requisiti, ad exhibendum huiusmodi, modo, & forma præmissis, facto, realiter, & cum effectu non parueritis, seu paruerint: nos in vos, et ipsos & vestrum, & eorum quemlibet, etc. vt supra. Absolutionem vero, &c. In quorum &c. Volumus autem, quod si non ambo, hos exequen. interesse poteritis legitime, vnius excusatione præcedente, alter vestrum, ea nihilominus legitime exequatur, ac libere exequi possit, & valeat.

Aliud monitorium pro repetitione dotis.

PEtrus Paulus, etc. Vniuersis, etc. Noueritis super fuisse nobis expositum pro parte, & ad instantiam Ill. & Nob. d. Martæ vxoris q. Thadei, quod tempore contracti matrimonii, cũ d. q. Tadæo ei tradidit in dotem, & nomine dotis ipsius d. exponẽtis scut. mille monetę in pecunia numerata, ac etiam castrũ, &c. inestimatũ cum omnib. suis iuribu. & iurisdictionib. ac pertinentijs eidẽ castro pertinentib. apparente publico instr manu publici not. rogato, & stipulato cum pacto ibi couento de restituendo dictã dotem eidem mulieri, eiusq; hæredibus, & successorib. vna cum iurib. dotalib. in omnem casum, & euentum illius restitutionis dictumq; Thadeũ iam trib. annis elapsis diem vitæ suæ clausisse extremum per cuius mortem factus est locus restitutioni dotis cum omnib. iuribus dotalib. ac alimentis ei debitis à morte d. D. Thadei, eumq; vltra dictam dotẽ tempore contracti matrimonij habuisse infrascripta bona, videlicet, quæ ipsa Il. D. exponens tunc sibi reseruauit, tanquam bona paraphernalia, quę ad ipsam pleno iure spectãt, & pertinent, licet idem eius vir illa administrauerit, & fructus eorũ perceperit, & in eius proprios vsum, & vtilitatem conuerterit inuita eadem exponente. Cupiatq; eadem mulier dictas pecunias, & castrum, vt supra eidem Thadæo in dotem, & nomine dotis, vt supra tradita, vna cum alijs bonis iure medio nunc recuperare cum amanter, & amicabiliter ab illius fratribus, & hæredibus huc vsq; consequi, & recuperare non valuit. Ideo pro eius parte de opportuno remedio instanter requisiti discretioni vestræ, &c. committimus, &c. moneatis N. & N. fratres germanos, & hæredes d. Thadæi, quatenus infra sex sub 10000. duc. &c. debeant, & quilibet ipsorum, prout ad eos, & eorum quemlibet spectat, & pertinet debeat d. pecunias, castrum, & alia bona per dictum q. eius virum constante matrim. vt supra habita ipsi exponenti, siue eius legitimo procuratori realiter, et cum effectu restituisse persoluisse, & consignasse, vna cum iuribus dotalibus, et alimentis de iure consuetudine, seu statuto, ac alias quomodolibet debit. ac de-

omnibus fructibus p er eundem q.eius maritum constante matrim. ex dictis suis bonis paraphernalibus habitis, et perceptis, vna cum omnibus, et singulis damnis expensis, et interesse passis, et patiendis, vsque ad integralem illorum satisfactionem suis loco, et tempore liquidan. et præsentibus nostris litteris monitorialibus in omnibus, et per omnia paruisse, et de paritione nos infra terminum infrascriptum certifices se. Alioquin, etc.

Aliud pro obseruatione limitum, & terminorum positorum, & de desisten. à molestijs.

PEtrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. salutem etc. Noueritis nuper pro parte, et ad instan. mag. Communitatis, et hominum Terræ Aquæ spartæ Tudertin. die, etc. principaliũ fuisse coram nobis comparitum, et expositũ, quod licet tam ipsa Cõmunitas in vniuersum ab immemorabili tẽpore citra habuerit suum territorium sub suis antiquis, et vetustis finib. et limitibus terminatum, et singuli, ac singulares personæ eiusdem Terrę singulas habeant ibi suas possessiones ad ipsas, et vnumquemq; ipsorum spectan. et pertinen. et consequenter ipsi licite, ac pacifice, et quiete d. eius territorio sub dictis antiquis finib. terminato vti, frui, et gaudere debuerint, ac debeant quibuscunq; molestijs, et impedimentis remotis, tamen sicut eadem expositio subiungebat communitas, seu vniuersitas Castri Porcarię Spolet. dioc. et illius particulares personæ propriæ eorum authoritate, ac temere, et de facto ausi fuerunt, et audent quotidie inuadere dictum eorum territorium illud ingrediendo cum eorum proprijs animalib. depascen. et vsurpan. ac singulorum possessiones intra limites, et confinia d. territorij existentes, damnifican. discursiones illius incisiones arborum, etiam fructiferorum facien. ac quamplura alia diuersa damna illis inferen. antiquos fines egredien. et nõ ob seruan. parteq; dicti eorum territorij, ac etiam proprij fundi singularum, et priuatarum illius personarũ occupan. diuersimode dãnifican. antiquos, et vetustos terminos ibi positos euellen. pœnas, et censuras ab vtroq; iure inflictus damnabiliter incurrendo. Quare tam pro eiusdem cõmunitatis Aquæspartæ, quam illius particularium hominum parte opportune, ac instanter requisiti discretioni vestræ, etc. moneatis d. vniuersitatem castri Porcariæ, illiusque rectores, massarios, sindicum camerarium, ac municipes, et consiliarios, ac particulares personas eiusdem Castri Porcariæ omnesque alios etc. quatenus infra sex etc. sub mille duc. auri Cameræ etc. et in iuris subsidium interdicti Ecclesiastici, et respectiue excommunicat. alijsq; etc. pænis debeant, et quilibet ipsorum, prout ad eos, et quemlibet ipsorũ spectat, et pertinet, debeat ab ingressu dicti eorũ terri-

territorij sub d.finib.et limitib. terminato ac singulorum possessionibus, necnon quibuscunq;molestationibus,iactationibus, vexationibus, vsurpationibus,et impedimentis quibuscunq; cessasse, et sese abstinuisse, ipsos instantes eisdem impedimentis, inuasionibus, et damnificationibus cessantibus penitus,et omnino liberos, et quietos, dimisisse, dictosque antiquos,et vetustos confines limites, et terminos obseruasse, et quatenus remoti,et euulsi fuerint eos in pristinum modum, prout prius erant positi reposuisse, et reponi mandasse,et in omnem euentum reponi vidisse,et quatenus opus sit peritos super illorum repositione,seu appositione per Nos eligi, et deputari vidisse, aliasque, et alia et fieri, vidisse prout iustitia suadebit, et ordo dictauerit rationis, præsentibusque nostris litteris monitorialibus in omnibus,& per omnia paruisse, deque paritione, &c. & insuper inhibeatis eisdem ne visis præsentibus sub eisdem pœnis audeant, siue præsumant, neque aliquis eorum audeat, seu præsumat quouis prætextu, & causa, ac quouis quæsito colore,vel ingenio aliquid aliud de cætero in præiudicium præmissorum & dictorum instan. ac præsentium nostrarum litterarum inhibitorialium,& iurisdictionis nostræ vilipendium,& comtemptum innouare seu attemptare per se, vel alium, seu alios, quod si secus,etc. alioquin, &c.

Nota, quod licet aliqui asserant,quod in his litteris monitorialibus, & inhibitorialibus exequendis tutius esset prius monere priores, & massarios communitatis,siue vniuersitatis quatenus debeant conuocari facere generali consilium,vt moris est ad effectum illud, illusque nomine monendi omnes supradictos iuxta formam, & continentiam dictarum litterarum monitorialium, & inhibitorialium,quarum copia eis tradatur licet petita non fuerit, tamen satis sufficit,quod illorum citatio,seu exequutio fiat contra officiales,& rectores vniuersitatis in loco solito congregatos, vt in vna Tirasonen. decimarum inter Episcopum Tirasonen. & particulares homines Tirasonen.die 16.Februarij 1556. coram Fantucio in manu script. vbi attestatur alias fuisse decisum coram Domino Fabio in vna Nurcina pecuniaria Sed non sustinen.contra particulares nominatos, qui fuerunt citati nomine communitatis, & non vti particulares,quod differt, quia aliud est citare aliquos,vt singulos aliud autem, vt vniuersos,vt ibi.

Monitorium per Edictum.

PEtrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. & præsertim Italicæ Nationis, salutem, &c. Noueritis, Nobis nuper pro parte, &

ad instantiam D. A. principalis expositum extitisse, alias ipsum D. A. exponentem, vti procuratorem B. pro recuperandis, & exigendis diuersis creditis, & alijs affictibus, dictum D. B. à diuersis personis, & signanter à DD. QQ. in, & ad Regnum Neapolis se contulisse & ibi per annos quatuor permansisse, & pro recuperatione huiusmodi facienda diuersas pecuniarum summas de proprio, vt opus extitit, exposuisse, & erogasse, ac propterea tam ex causa, & occasione expositarum, quam mercedis, & salarij sibi occasione præmissa debitorum, remanere creditorem ipsum D. B. in scutis 400. prout suis loco, & tempore, si opus fuerit demonstrabitur; Quæ consequi, & recuperare, ac pro recuperatione huiusmodi de iuribus suis sibi desuper quomodolibet experiri intendens, ad Nos recursum habuit, quatenus sibi super his de opportuno iuris remedio prouidere, ac monitorium ad partes per edictum publicum in infrascriptis locis exequen. & publican. Cum pro illo exequen. contra laicos in Ciuitate, & statu, ac partibus, in quibus dictus D. B. moram trahere, & morari solitus est, & forsan trahit, & moratur, tutus non pateat accessus, desuper necessarium, & opportunum in forma solita, & consueta decernere, & concedere dignaremur. Nos aut Petrus Paulus &c. Auditor, & Iudex prædictus attenden. requisitionem huiusmodi fore iustam, & rationi consonam, quoq; &c. assensus. Constito nobis per testes fide dignos, nostro de mandato examinatos, ad D. B. monendum, pro præsentibus nostris litteris monitorialibus exequendis, & præsentandis in eius propria persona vel domicilio, in prædicta Ciuitate, & statutum non patere accessum, Monitorium huiusmodi in Rom. Curia, & in partib. ac locis circumuicinis legen. affigen. publican. & exequen. fore, & esse duximus, & mandauimus, prout mandamus per præsentes; Quapropter per publicum præsens Edictum in Rom. Cur. in audientia Sanctissimi D. N. Papæ legen. ac in Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, & audientiæ causarum Apostolicarum, nec non extra ipsam Curiam, & in partibus in A. & A. Ciuitatum Ecclesiarum respectiue valuis, seu portis, tanquam in locis magis conuenientibus, & conuicinis, ac alibi vbi tute fieri poterit affigen. & publican. prædictum D. B. tenore præsentium monemus, & requirimus, 1. 2. 3. & peremptorie, eique in virtute sanctæ obedientiæ, & sub 500. ducatorum auri de Camera locis pijs arbitrio nostro applicandorum, & pro illis mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, alijsque &c. pœnis districte præcipiendo mandamus, quatenus statim visis, & receptis præsentibus, & postquam præsentium vigore fueritis pro parte dicti D. A. principalis requisiti, Moneatis, & requiratis 1. 2. 3.

& pe-

& peremptorie,prout Nos monemus , & requirimus per præsentes D. B. Debitorem , quatenus infra duodecim dierum spatium post legitimam affixionem,et publicationem præsentium in locis suprascriptis , vt præmittitur factas , immediate sequen. quorum duodecim dierum quatuor pro primo , quatur pro secundo,et reliquos quatuor dies pro tertio,et peremptorio termino, ac monitione canonica assignamus,et Vos assignetis eidem sub eisdem , quibus supra censuris , et pœnis debeat dicto Domino Instanti , siue eius legitimo procuratori, de dicta summa scutorum 400. eidem tam ratione totius, partim pro recuperatione prædicta facien. vt præfertur exposit.et partim prouisionis,et mercedis sibi debitarum , vna damnis,expensis passis,et patien.in processu causæ,et causarum huiusmodi liquidan.realiter, et cum effectu soluisse , et satisfecisse , ac debitam,solutionem,et satisfactionem fecisse, et impendisse, et de omnibus,et singulis iuribus suis,si quæ super præmissis habet,habereque aut eidem quomodolibet competente prætendat,docuisse, et demonstrasse,et præsentibus etc.paruisse , deque etc. certificasse. Alioquin etc. loca vero audientiæ publicæ litterarum contradictarum,ac valuarum,seu portarum Ecclesiarum prædictarum, tanquã publica, et idonea pro præsentib.nostris litteris exequen. ad instar edictorum publicorum,quæ hodie in albo prætorio scribuntur, duximus eligenda, quæ huiusmodi nostrum Monitorium suo quasi sonoro præconio,& patulo subdito publicabunt. In quib.litteras nostras modo præmisso decreuimus, et decernimus public. et affigen. ne dictus sic monitus ex præmissis,ac præmissorum aliquo ignorantiam aliquam prætendere valeat,et valeatis;cum non sit verisimile apud ipsum,sic monitum remanere incognitum,et occultum.quod tam patenter, et notorie omnibus exitit intimatum , et publicatum . Volentes nihilominus, et auctoritate prædicta decernentes , quod præsentes nostræ litteræ,seu monitorium modo præmisso exequutum,et publicatum eundem monitum totaliter arctet astringat et perinde valeat.ac si personaliter factum,et exequutum foret,seu quomodolibet præsentatum.In quorum fidem etc.Datum etc.

Aliud monitorium ad personaliter comparendum contra laicos fugantes clericum.

PEtrus Paulus, &c. Vniuersis , &c. Noueritis nuper fuisse comparitum coram nobis , & quærelanter expositum , tam

pro parte Illuſt. D. Proſperi Farinacij Santiſſimi Domini Noſtri Papæ, & Reuerendæ Cameræ Apoſtolicæ Procuratoris Fiſcalis, quam etiam R B.presbyteri Sancti Ioannis, l. dic, etc. N. Eccleſiæ parrochialis perpetui rectoris, quod licet ipſe B. à tempore quo peruenit ad diſcretionis annos continue vixerit, prout bonum decet virum religioſorum, ac omni qua decet probitate, & ab exceſſibus quibuſuis ſalua humana fragilitate ſe abſtinendo, ita vt infraſcripta pati, & ſufferre licite demeruerit; hoc tamen non obſtante quidam I. & ſui complices, videlicet A.B.& C.aſſerti conſules eiuſdem Oppidi auſu ſacrilego, & temerario, ac maligni ſpiritus inſtigatione, vt creditur ſeducti, ſeu inſtigati eundem B.tunc ſicut etiam nunc habitum, & tonſuram publice, & honeſte deferentem præsbyterales de nullo crimine confeſſum, ſeu conuictum, immo citra demerita ſua alias diuerſis vicibus præſentis anni coram ſe euocari fecerunt. Et quia prædicti conſules fuerant ob non paritionem litterarum, & mandatorum Apoſtolicorum excommunicati, aggrauati, reaggrauati, & interdicti illis licite parere noluit temere, & de facto à ſe, dictoq; oppido ſub grauibus, & formidabilibus pœnis eum exire iuſſerunt, & præceperunt, ipſumque exponentem à dicta eius Eccleſia, & eius domo, & bonis eiecerunt, & effugarunt, ac ſibi introitum, & exitum ad dictum oppidum palam, & publice interdixerunt, & prohibuerunt, aliaſque iniurias, offenſas, moleſtias, & damna ei intulerunt, ac inferri, & irrogari fecerunt in animarum ſuarum grauia pericula, diuinæque maieſtatis offenſam, ac libertatis Eccleſiaſticæ vilipendium, & contemptum, ac ipſius B. maximum damnum, & præiudicium pœnas, & cenſuras in Bulla Cœna Domini quotannis legi, & publicari ſolita damnabiliter incurren. Quare ad compeſcendos præmiſſos conatus, et vt alijs ſimilia perpetrantibus euidens præbeatur exemplum. Ideo pro eorundem exponentium parte inſtanter requiſiti conſtito nobis prius per depoſitiones nonnullorum teſtium de mandato noſtro examinatorum præmiſſa à veritate non deſcripari. Diſcretioni veſtræ, etc. committimus, ac diſtricte percipien. mandamus, quatenus ſtatim viſis, & receptis præſentibus, &c. moneatis dictos A.B. & C. quatenus infra &c. ſub mille ducatorum auri Cameræ, pijs locis arbitrio noſtro applican. ac mandati exequutiui, & in iuris ſubſidium excommunicationis, priuationis quorumcunque officiorum, quæ nunc obtinent, et in futurum obtinebunt triremium, ac perpetuæ notæ, et infamiæ, alijsque cenſuris, & pœnis arbitrió noſtro augendis, & moderandis debeant in Rom. Cur. coram Nobis, ſeu noſtro in criminalibus Locum-

tenente personaliter per se ipsos, & non per procuratorem, seu excusatorem aliquem comparuisse,& præsentasse, & se à prædictis criminibus,& excessibus exculpasse. Alioquin &c.

Aliud contra debitores decoct. societatis.

PEtrus Paulus &c. Noueritis quod nuper comparuerunt coram nobis Magnifici Domini N.& N.creditorum A. & A. sociorum mercatorum in Rom.Cur.olim cambium, seu bancum numularium tenentium, & nobis sicut hactenus notorium est apud eosdem A.& A.& illorum societatem in Vrbe cantantem sub ipsorum nominibus quam plurimorum curialium Ro.Cur.sequen.aliarumq; diuersarum personarum,quamplures magnæ quantitatis pecuniarum,& summæ erant depositæ,ac in custodiam, & commendam datæ,societatem prædictam viam fidelitatis egressi reprobos se gesserunt,ac domum declinauerunt pecunias prædictas apud eos depositas clandestine sibi approprιarunt, ac suis creditoribus furtiue subtraxerunt propter quod creditores ipsi sic fraudari volentes si non in totum, saltim in aliqua parte eorum indemnitati prouidere per exactionem certarum pecuniarum eidem fallitæ societati debitarum ad effectum illas penes depositarium à dictis creditoribus deputatum deponendi, illasq; creditoribus ipsis iuxta qualitatem, & quantitatem vniuscuiusq; eorum crediti pro rata equis portionibus,vel aliter prout iuris fuerit soluendi, & distribuendi. Ideo pro eorum parte de opportuno remedio instanter requisiti. Discretioni vestræ committimus.&c.quatenus statim visis præsentibus sub 500.ducat.auri Cameræ pijs locis arbitrio nostro applican.ac mandati exequutiui,& in iuris subsidium excommunicationis,alijsq; &c.pœn is moneatis,&c.omnes et quoscunque dictos fallitæ societatis debitores cuiuscunq; dignitatis, et conditionis existant in exequutione præsentium nominan. et cognominan.quatenus infra sex, etc. sub eisdem censuris, et pœnis debeant, et quilibet ipsorum, prout ad eos, et eorum quemlibet spectat, et pertinet, debeat omnem, et quamcunque pecuniarum summam, ac rerum, et quorumuis bonorum quantitates, et qualitates penes eos existen.et per eos, et quemlibet ipsorum, tam coniunctim, quam diuisim eidem fallitæ societati quauis de causa, et occasione debit.in quibus tam per eorum litteras, quam libros, ac alias quomodolibet, et qualitercunque apparuerint debitores eisdem dd. deputatis realiter, et cum effectu persoluisse, et exbursasse, ac respectiue tradidisse, et consignasse, vna cum omnibus, et singulis damnis expensis, et interesse passis, et

pa-

patiendis ob non solutionem, et satisfactionem dictarum pecuniarum, et bonorum suis loco, et tempore liquidan. præsentibusque nostris litteris monitorialibus in omnibus, et per omnia paruisse, deque paritione, etc. cum termino decem dierum ad comparendum, alioquin, etc.

Aliud pro marito contra vxorem de redeundo ad ipsum ab A. C. vel alio quocunque Iudice competen. obtinendo.

PEtrus Paulus, etc. vniuersis, etc. Noueritis nuper fuisse coram nobis comparitum pro parte D.N. et expositum, quod licet cum d. Berta decimum annum complente sponsalia iuxta ritum Sanctæ Matris Ecclesiæ, et Sacrosancti Concilij Tridentini formam contraxerit, & postmodum ipsa Berta secum per duos annos, & amplius cohabitauerint eamq; carnaliter cognouerit nuperrime vero nulla præcedente legitima causa, sed solius voluntatis arbitrio secum habitare, et tum vxoria affectione tractare, vel obsequia ad quæ vxor marito exhibere tenetur recusat. Quare pro eius parte de opportuno remedio requisiti discretioni vestræ, etc. moneatis eadem d. Berta quatenus infra sex, etc. sub 500. ducat. etc. auri Cameræ pijs locis arbitrio nostro applican. ac mandati exequutiui, et in iuris subsidium excommunicationis alijsq; etc. pœnis debeat ad ipsum instantem redire ipsumque vxoris affectione pertractare, ac debitam obedientiam sibi ad inuicem, et vicissim præsentisse, ac debitum reddere coniugale aliasque, et alia facere ad quæ in dispositione Sacrorum Canonum, et Sacri Concilij Tridentini tenetur, et obligata existit, ac præsentibus nostris litteris monitorialibus in omnibus, et per omnia paruisse deque illorum paritione, etc. et præmissa prædictus instans fieri petit præmisso, et alio quocunque iuris remedio instanti proficuo ex tam deductis, quam alijs suis loco, et tempore deducendis, et alias omni meliori modo, etc. Alioquin, etc.

Aliud de dote restituenda matrimonio non sequuto.

PEtrus Paulus, etc. vniuersis, etc. Noueritis nuper fuisse coram nobis comparitum pro parte D. Bertæ, et expositum, quod cum olim inter ipsam opponentem, et N. fuisse de facto contractum matrimonium, et eundem N. recepisse in dotem, et ex causa dotis, contemplatione dicti matrimonij de facto contracti, summam scut. 500. monet. quod quidem matrimonium, quia repertum est non fuisse legitimum, et ideo Ecclesiæ iudicio separatum,

ratum. Quare pro eiusdem d. Bertæ parte de opportuno iuris remedio instanter requisiti. Discretioni vestræ, etc. moneatis eundē D.N. exaduerso principalem quatenus infra sex, etc sub 500. ducat. etc. auri Cameræ, etc. ac mandati exequutiui, et in iuris subsidium excommunicationis alijsque, etc. pœnis debeat dictam summam scutorum 500. ei solutum occasione dotis dicti matrimonij, et parentelæ de facto contractum, vna cum omnibus fructibus, damnisq; expensis, et interesse per eandem Bertam passis, et patiendis, et in processu causæ liquidan. eidem instanti, siue eius legitimo procuratori realiter, et cum effectu restituisse, et persoluisse, ac de eis debitam satisfactionem impendisse, ac præsentibus nostris litteris monitorialibus in omnibus et per omnia paruisse, et de illarum paritione. Nos infra terminum infrascriptum certificasse. Alioquin, etc. In quorum fidem, etc. Datum etc.

Aliud de desisten. à molestijs super solutione pensionis, & illorum reduction.

PEtrus Paulus, etc. Vniuersis, etc. Noueritis nuper fuisse coram nobis comparitum pro parte d. A. et expositum, quod cum alias de parrochiali Ecclesia et per obitum d. N illius vltimi rectoris, et possessoris, vacan. auctoritate Apostolica eidem exponenti prouisum, seu prouideri concessum fuerit, et eodem tempore eadem auctoritate Apostolica annua pensio 50. ducatorum auri Cameræ d. B. reseruata fuerit cum solito decreto, et conditione in litteris prætensæ reseruationis pensionis, modo tamen scilicet remaneant centum pro rectore, fructusque redditus, et prouentus dictæ parrochiali Ecclesiæ sint adeo tenuos, et vix deductis oneribus, et impensis ascendant ad dictam summam scutorum 100. et consequenter pro solutione dictæ annuę pensionis 50. ducat. vt præfertur reseruatę ab eodem B. saltim licite molestari, et inquietari non debuerit, nihilominus præmissis non attentis eundem exponentem in, et super integra solutione dictę pensionis 50. ducator. molestare, et inquietare velle se iactat in graue eiusdem exponentis damnum, et pręiudicium, cupiatque ab huiusmodi indebitis molestationibus, et iactationibus iure medio eximi, et liberari, et seu saltim dictam annuam pensionem 50. ducat. ad minorem summam reduci. Ideo pro eius parte de opportuno remedio requisiti discretioni vestrę, etc. moneatis, etc. dictum B. exaduerso principalem quatenus infra sex, etc. sub 500. ducator. etc. pœnis debeat à quibuscunque iactationibus,

bus molestationibus, vexationibus, & impedimentis ipsi A. præmissorum causa illatis, & inferri comminatis, modo tamen dictæ molestiæ in partibus iudicialiter latæ non fuerint, realiter, & cum effectu destitisse, & cessasse, ipsumq; A. pacificum, & quietum dictis iactationibus, molestationibus, et impedimentis remotis dimisisse; attento quod fuit pro eiusdem exponentis parte coram Nobis cōparitum, & allegatum prædictam pensionem aduersarij fuisse, & esse nullam, & excessiuam, ac nulliter indebite, ac subreptitie, & obreptitie obtentam, & reseruatam, & tam ex præmissis, quam alio quocunque capite in corpore iuris clauso coram Nobis deducen. annulland. & reuocand. seu saltim ad minorem summam reducendam, & propterea interim iure molestari non potuisse, neque posse. Alioquin etc. cum termino decem dierum ad comparendum, etc. Datum etc.

Aliud ad personaliter comparendum contra insordescentem in censuris.

PEtrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Significauit Nobis graui cū querela, & non sine animi nostri molestia Ill. et Excellent. D. Pompeius Molella, I.V.D. Sanctissimi Domini Nostri Papæ, & Reuerendæ Cameræ Apostolicæ procurat. Fiscalis A. à Nobis, et curia nostra ad Magnifici D.N. tanquam illius creditoris instantiam ob non solutionem summæ scutor. 500. auri in auro per eundem A. eidem B. debitorum vigore obligationis Cameralis excommunicatum fuisse, et tanquam talem declaratum, ac publice euitatum, et iā per annum, et vltra de excommunicatione non curasse in maximū animæ suæ præiudicium, ac Sanctæ Sedis Apostolicæ, et illius authoritatis lesionem ac iurisdictionis nostræ vilipendium, et contemptum, et corde, et animo induratum per dictum tempus prædictas censuras sustinuisse, & adhuc sustinere, ita vt contra eum vehemens, ac violentia præsumptio oriatur de crimine hæresis, sintque transgressores taliter coercendi, quod eorum pœna alijs cedat in exemplum; Quare pro eiusdem d. procuratoris Fiscalis parte pro debito sui officij opportune requisiti constito prius nobis de prædictarum censurarum fulminatione, ac de illarum intimatione eidem A. de mandato nostro personaliter facta, et exequuta, et coram nobis iudicialiter reproducta, ac per depositionem nonnullorum testium de mandato nostro examinatorum pręmissa à veritate non discrepari. Discretioni vestræ, etc. moneatis eundem A. quatenus intra, etc. sub mille ducat. auri Cameræ arbitrio nostro applican. et pro illis mandati exequutiui, et in

iuris

iuris subsidium excommunicationis, priuationis omnium, et quorumcunque beneficiorum officiorum, ac bonorum, quæ ipse obtinet, ac inhabilitatis ad illa in futurum obtinēda triennium, ac perpetuæ notæ infamiæ, alijsq; censuris, et pœnis in Sacrorum Canonum dispositionibus expressis, ac alijs arbitrio nostro augen. et moderan. pœnis debeat hic in Rom. Cur. coram nobis, seu nostro in criminalibus Locumtenente personaliter per se ipsum, et non per procuratorem, seu excusatorem aliquem comparuisse, et se præsentasse, ac de huiusmodi hæresis suspitione se sufficienter expurgasse alias videndum eum per Nos, seu nostrum Locumtenentem prædictum, tanquam de fide suspectum condemnari, aliasque, et alia fieri, et exequi mandari in præmissis, et circa ea necessaria, et opportuna, vel causam si quam habeat rationabilem quare præmissa fieri non debeant allegandum. Alioquin lapso dicto citationis termino contra ipsum A. ad incursum dictarum censurarum, et pœnarum, et ad omnes, et singulos alios actus, et terminos necessarios, et opportunos, vsque ad diffinitiuam sententiam inclusiue procedemus, seu dictus Locumtenens noster procedet iustitia mediante eius absentia, seu contumacia minime obsistente. In quorum fidem, etc. Datum Romæ, etc.

Plura alia monitoria in Curia.

Monitorium pro petitione hæreditatis delata ab intestato.

DE mandato, etc. et ad instantiam N. asserentis, quod nuper seu alias q. B. diem vitæ suæ clausit, nullo ab eo condito testamento, nullisque ex eo superstitibus liberis, neque alia persona proximiori in gradu ipsi B. quam sit dictus N. et consequenter hæreditas, et bona dicti q. B. fuerunt, et sunt ab intestato deuoluta ad ipsum, et ad eum iure proximitatis, et tanquam proximiorem pleno iure spectauerunt, et pertinuerunt, et hodie ad ipsum spectant, et pertinent; quam hæreditatem dictus N. adiuit, et adit, ex causa prædicta. Ideo tenore præsentium moneatur T. tanquam detentor, et indebitus possessor dictæ hæreditatis, et bonorum exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum, sub etc. pœnis debeat realem, actualem, et corporalem possessionem dictę hæreditatis, et bonorum illius, iuriumque membrorum, et pertinentiarum, ac illi annexorum, quorumcunque libere, ac realiter, et cum effectu dimisisse, tradidisse, et relaxasse, necnon de omnibus, et singulis fructibus, redditibus,

bus, et prouentibus per ipsum T. ex dicta hæreditate, et donis indebite perceptis, & in futurum percipiendis, vsque in diem dimissionis, et relaxationis dictorum bonorum eidem instanti integraliter satisfecisse, et debitam de illis satisfactionem impendisse, et impendere, attento quod fuit ex parte dicti instantis comparitum, et allegatum, tam ex præmisso, quam alio quocunque capite dictam hæreditatem ad eum legitime spectare, et pertinere, et propterea eam sibi restituendam fore, et esse, vna cum dictis fructibus non solum præmisso. sed etiam omni alio meliori modo, etc. saluo iure, etc. et si senserit se, etc. compareat, etc. alioquin, etc.

Et quatenus dictus T. sit minor compareat coram eodem A. C. siue eius in ciuilibus Locumtenente, ad petendum sibi prouideri de idoneo curatore, qui defensioni ipsius, et dictæ causæ assistat, aliaq; necessaria, et opportuna faciat, et exerceat super causæ huiusmodi prosequutione, alioquin videndum, et audiendum sibi eundem curatorem per Iudicem deputari ad hanc litem, et causam prosequen. et defenden. aliasque, et alia fieri, prout iustum fuerit, et ordo dictauerit ration.

Aliud in actione confessoria, pro seruitutibus.

DE mandato, etc. et ad instantiam d. A. principalis asserentis, quod iam longissimo tempore retroacto ipse habuit, tenuit, et possedit, et hodie habet, tenet, et possidet pro sua, et tanquam suam domum positam in Ciuitate Corneti, cui ab vna parte, etc. et ad ipsum A. pleno iure spectan. et pertinen. cui quidem domui fuit debita, et hodie debetur à domo B. ibi contigua seruitus tigni immittendi, ac stillicidij recipiendi à domo ipsius A. ac in domum, et per domum ipsius B Rursumque idem D. A. exponit, quod iam longissimo tempore tenuit, et possedit, et etiam hodie tenet, et possidet quoddam molendinum in loco, etc. situatum in, et super fundo, et proprio terreno ipsius A. cui coheret, etc. ad quod ipse A. longo tempore elapso duxit quandam rugiam aquæ per quandam petiā prati dicti B. positam super territorio dicti loci, cui cohæret, etc. sciente, et patiente dicto B. et eius prædecessoribus per quam petiā prati debetur, ac debita fuit, et est seruitus Aqueductus ipsi molendino, et ad ipsum molendinum ex causis legitimis. Amplius idē A. asserit, quod ex causis legitimis, et maxime ex concessionibus, et priuilegijs Apostolicis habuit, et habet, ac habere consueuit plenam, et omnimodam iurisdictionem in loco, etc. et in ipsius iurisdictione, ac singularum prædictarum seruitutum possessione,

vel

vel quasi fuit,& stetit ipse A.tam per se,quam per eius prædecessores spatio decem, viginti,triginta,quadraginta,quinquaginta,centum annorum, & pluribus sic, quod in contrarium memoria initij. eius aliqualiter non existit sciente,& patiente dicto B.& eius antecessoribus subinde asserit idem instantis,quod prædictus B. ipsum à certo tempore citra maxime ab anno proxime præterito, ac præsenti,et per totum dictum tempus turbauit, inquietauit, & molestauit,ac turbat, inquietat, & molestat eundem A.in dicta sua quasi possessione iurisdictionis, & seruitutum ac iurium suorum prædictorum indebite,& iniuste, ac de facto non patiendo, nec præmittendo ipsum A.vti,& frui modo debito prædictis seruitutibus,& iuribus ad ipsum pleno iurę spectan.& pertinen.ac solitis, & consuetis.Ideo tenore præsentium moneatur idem B.exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum, sub etc. debeat à prædictis molestationibus, & inquietationibus eidem d. instanti super dicta seruiture Aqueductus seu rugiæ ducendæ ad d.molendinum,necnon seruitute dicti Tigni immittendi, ac stillicidij recipiendi, iurisdictioneque sua in dicto loco superius expressa destitisse, cessasse, & se penitus abstinuisse, ac permisisse, & permittere, quod dictus d. A. vtatur, fruatur, & gaudeat prædictis seruitutibus iuribus, & iurisdictionibus debitis, & consuetis modis præteritis, cum idem instans intendat declarari facere, prout petit seruitutem aqueductus,seu rugiæ ducendæ aquæ ad ipsum molendinum, necnon seruitutem dicti tigni immittendi, & stillicidij recipiendi, iurisdictionemque dicti loci, &c.ad eum spectasse,& pertinuisse, ac spectare, & pertinere, deberique, & debita esse prædicto molendino, ac domui, ac licuisse, et licere dicto A.ex sua domo in domum dicti, licet immittere tigna,et stillicidia quæcunque, & exercere omnimodam iurisdictionem in dicto loco, &c.inter homines ibi habitantes libere,& absque aliqua contradictionem, tam ex præmissis quam alijs suis loco,& tempore deducendis, & non solum præmisso, sed etiam omni alio meliori modo &c. & si senserit se, &c. compareat alioquin &c.

Aliud in actione negatoria.

DE mandato,&c.et ad instantiam D.A.ac Communis, et hominum villæ C. asserens idem A quod iam longissimo tempore, tam per se, quam per eius antecessores tenuit, et possedit pro sua,et tanquam suam domum vnam positam etc. quam domū I.ex quadam eius domo posita etc. infixit, seu imposuit trabem vnam,

vnā seu signum vnum prater, et contra voluntatē scientiam, et patientiam ipsius A. et hodie infixum, et impositum habet, et tenet indebite, et iniuste. Amplius dicit idem A. quod prædictus I. deriuare, seu decurrere fecit aquam per quandam petiam prati dicti A. positum etc. ad quoddam molendinum dicti I. positum, etc. Rursumque idem I. prætenden. habere iurisdictionem in Villa C. et in homines ibi commorantes, et habitantes nititur exercere, et de facto exercuit, et exercere iurisdictionem, tam in ciuilibus, quam in criminalibus causis, tamen rei veritate inspecta ad ipsum I. nulla iurisdictio pertineat, neque pertinet in villa prædicta, sed ad vniuersitatem, et homines eiusdem villæ, etiam quo ad omnimodam iurisdictionem, ac merum, et mistum imperium. Ideo moneatur idem I. quatenus etc. debeat, cessasse à prædictis seruitute domus aqueducto, et prætensa iurisdictione tanquam liberis, et exemptis ab eis cum inhibitione, ne sub eisdem censuris, et pœnis audeat, seu præsumat, quouis prætextu illis vtatur, neq; in eis quoquomodo se ingerat, vel intromittat, saluo iure etc. et si senserit se, etc. compareat, etc. Alioquin etc.

Aliud pro rescissione contractus læsiui.

DE mandato, &c. et ad instan. A. moneatur B. vti indebitus detentor, et possessor domus, quæ fuit ipsius instantis positæ, &c. iuxta, etc. exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximum sub &c. debeat dictam domum, alias per instantem, seu alium eius nomine sibi venditam, illiusque realem, actualem, et corporalem possessionem, vna cum iuribus, et pertinentijs suis quibuscunque realiter, et cum effectu illi restituisse, cum idem instans offerat se paratum pretium ab eo receptum realiter, et cum effectu illi restituere, attento quod pro parte instantis fuit comparitum, et allegatum prædictam domum, tam tempore illius venditionis, et celebrati contractus, ac etiam ante, et post fuisse, et esse maioris pretij, et æstimationis, et instantem tanquam læsum, et deceptum, aut errore ductum minori, et viliori pretio vendidisse, et in venditione illius se deceptum fuisse vltra dimidiam iusti pretij, et propterea tam ex remedio l. 2. de rescind. vendit. quam ex alio quocunque iuris, et statutorum remedio in actis, et processu causæ deducen. venditionem prædictam rescinden. fore, et esse, et ideo si senserit se, etc. compareat, etc. alioquin, etc.

Et quatenus bona vendita mobilia sint, dicatur scilicet illa restituisse si extant, sin autem iustum illorum pretium iuxta æstimationem peritorum instanti debite, ac realiter,& cum effectu suppleuisse, ac persoluisse, & reliqua vt supra singula singulis congrue referendo, ac debite adaptando.

Aliud pro subministratione alimentorum.

DE mandato, &c.ad instantiam d.A. filij magnifici, & nob.N. qui ex debito paternæ pietatis tenetur instantem, tanquam eius filium legitimum, ac naturalem natum ex legitimo matrimonio ex q.Domina B.& ipso d.N.coniugibus alimentare. præsertim quia ipse A.cum omnibus,quibus decuit, honore, reuerentia, ac obedientia, & prout bonum decet filiumfam. erga parentes suos se gesserit,neque aliquod scelus commiserit, ita vt licite reputari valeat indignus patria potestate, nihilominus sicut eadem expositio subiungebat dictus N.eiusdem instantis pater præter omne iuris,ac æquitatis debitum debita alimenta denegare ausus fuit, ac de præsenti denegat in maximum eiusdem instantis damnum,ac præiudicium, & eius vitæ periculum. Ideo tenore præsentium moneatur idem N.exaduerso principalis, quatenus infra triduum prox. sub &c.debeat eidem inst.congrua,ac conuenientia alimenta, tam pro præsentis,quam futuris temporibus iudicis arbitrio taxan.realiter ac cum effectu subministrasse,ac persoluisse, aliaq; fecisse ad quæ ex dispositione vtriusq; iuris facere obligatus existit, & si senserit se, &c.compareat, &c. alioquin, &c.

Aliud pro redditione administrationis tutelæ.

DE mandato, &c.& ad instan.A.principalis moneatur d.N.tutor,ac pro tempore curator,qui fuit prædicti instantis ex testamento paterno deputatus exaduerso principalis,quatenus infra triduum prox.sub,&c.debeat eidem instanti plenam, ac debitam rationem, & calculum tutelæ, ac curæ ipsius instantis, ac ad ministrationis quorumcunque rerum, ac bonorum in eius paterna hæreditate relictorum, & in inuentario illorum per eum confecto descriptorum à die susceptæ tutelæ huc vsque ad eum peruentorum, vna cum omnibus, & singulis fructibus, reddit, ac prouentibus ex eis perceptis realiter,& cum effectu reddidisse; necnon omnia,ac singula bona in d.inuentario descripta, ac instrumenta,scripturas,libros,& computa quæcunque penes eum existentia ad dictum D.A.instantem, vtcunq; pertinentia exhibuisse, ac cum effectu restituisse, ac consignasse, ac omne id, & totum, in quo occasione dictæ administrationis tutelæ, ac curæ est debitor

persoluisse,ac debitam satisfactionem impendisse ac si senserit se, &c.compareat, &c. alioquin,&c.

Aliud pro obseruantia pactorum.

DE mandato,&c.ac ad instantiam D. P.asserentis,quod nuper, seu alias vertentib.varijs,& diuersis discordijs,& controuersijs inter ipsum instantem, & B. & superinde calculatis ac factis inuicem,ac plene discussis rationib.datorum,& receptorum hinc inde tandem interuenientib. ad hoc amicis communib. deuenerunt ad conuentiones pacta,ac transactionem solemni stipulatione iure iurando firmatas suis loco,& tempore apud acta notarij causæ exhib. & produc. Tenore præsentium moneatur idem B. quatenus debeat dictas cõuentiones transactionem,ac pacta, vt supra inter eos fact. realiter,& cum effectu adimpleuisse, et obseruasse,illaq;ad vnguem in omnibus & per omnia debite exequutioni demandasse, aliasque, ac alia fecisse, & adimpleuisse ad quæ ex illorum tenore tenetur, & obligatus existit,vna cum omnib.damnis expensis, & interesse passis,& patiendis culpa,& facto ipsius B.non adimplentis,& ideo si senserit se,&c.compareat,&c.alioquin,&c.

Aliud pro restitutione pecuniariam cum arresto.

DE mandato, &c. et ad instan. A. principalis moneatur D.N. exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum sub etc.debeat eidem instanti de summa scutorum centum monetæ,in quib.ei tenetur pro totidem hic in Romana Curia mutuatis gratis, et amore realiter,ac cum effectu satisfecisse, et interim sub simili pœna arrestetur idem ne à Rom:Cur:recedat donec dicto A.de huiusmodi pecunijs integraliter satis fecerit, aut cum eo concordauerit,vel idoneæ cauerit de stando iuri,et iudicatum soluen.coram eodem A.C.vel alio quocunq; Iudice,et in quacunque instantia, et si senserit, etc.

Aliud in actione iniurarum.

DE mandato, etc. ac ad instantiam D. A. quærelanter exponentes, quod licet ipse A. per triginta annos, et vltrà fuerit Romanæ Curiæ curialis, et mea, coram diuersis Sacri Palatij Apostolici causarum Auditoribus, Prothonotarijs Apostolocis, et eiusdem Ro: Cu: prælatis, et per tempora quam plurima vti publicus notarius, et scriba à tempore, quo ad annos discretionis peruenit citra iacturam loquen. fuerit, et sit bonæ famæ laudabilis vitæ, et honestæ conuersationis, et se à dictis temporibus, ac

per

per ipsa tempora in quantum permittit humana fragilitas ab illicitis,& inhonestis rebus præsertim furto,& subtractione alienarum rerum se abstinuit; nihilominus quidam N. de præsenti anno, ac die etc. mensis, &c. in præsentia plurimorum fidedignorum testium ipsum exponentem publice alta,& intelligibili voce furem appellauit,ac nominauit,et alia iniuriosa,ac contumeliosa verba aduersus eum protulit, ac talem ipsum denotauit in honoris: ac status sui & eius famæ demigrationem,ac maximam iacturam, et detrimentum quas iniurias ad animum suum reuocauit, illasq; æstimauit et æstimat vsque ad summam scut. mille,quę potius ex eius propriis bonis amittere voluisset,quam tales iniurias substinere. Quare tenore præsentium moneatur idem A. exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum sub etc. pœnis debeat eidem A. de dicta summa scut. mille ad tantundem pro dictis iniuriis passis æstimat. realiter,ac cum effectu satifecisse,ac debitam de illis satisfactionem impendisse,ac impendere,et si senserit se, etc. compareat,etc. alioquin, etc.

Si autem iniuria fuerit illata,et verbis,ac factis cum sanguinis effusione, seu membri mutilatione poteris monitorium formare sub simili præscripta formula mutandis mutatis, singula singulis congrue referendo,ac debite adaptando.

Aliud de eximendo à fideiussione.

DE mandato, &c. ac ad instantiam Magnific. D. A. qui vt asseruit iam sunt octo anni effluxi, ad instantiam, ac preces d. B. fideiussit, et intercessit,ac vti principalis principaliter, ac insolidum accessit, et se obligauit instrumento impositionis annui census scut. 40. mon. alias per dictum B. in, et super quodam eius casali posito, etc. impositi, ac venditi ad fauorem d. N. pro pretio scut. 500. similium,tam pro euictione, quam census solutione à qua fideiussione cum indemnem penitus,ac sine damno releuare,et conseruare promisit, ac infra dictum tempus, et tempora præfatus d. A. non semel, vt asseruit à creditore prædicti census pro illius solutione molestatus fuit, intersitque eiusdem d. instantis à dicta eius fideiussione iure medio eximi, ac liberari, vel saltim idoneam conseruatoriam cautionem ab eodem B. pro sui, ac suorum indemnitati obtinere, ideo moneatur idem d. B. extra principalis quatenus infra triduum prox. sub 1000. duc. etc. pœnis debeat ab eadem fideiussione, vt præfertur facta penitus, et omnino,ac realiter, et cum effectu exemisse, ac liberasse, vel saltim conseruatoriam idoneam cautionem de releuando eum indemnem ab eadem fideiussione, vt supra facta,et molestiis illius occasione illatis,ac inferen-

 dis,

dis in futurum cum non intendat idem instans vlterius stare in dicta fideiussione,& tam ex præmissis, quam alio quocunque capite eidem proficue super præmissis opportune prouideri, ac ideo si senserit se,&c.compareat, &c. alioquin &c.

Aliud in actione reali.

DE mandato Illustriss. ac Reuerendiss. D. curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Auditoris, siue eius R. P. D. in ciuilib. Locumtenen.ad instan.D.A.ad quem,vt asseritur pleno iure dominij, vel quasi,ac iusto,& legitimo titulo spectauit, & pertinuit, ac spectat,& pertinet petia terrarum laboratiuarum salmarum, 50.in loco nuncupato *il pian di San Mattheo* Territorij Cornetani iuxta bona ab vno,&c.& alios suos notissimos fines in processu causæ,& causarum huiusmodi latius specifican.quas terras d.B.licet indebite,ac iniuste tenet, & possidet, tenore præsentium moneatur idem B.quatenus infra triduum proximum, sub 500. duc. auri Cameræ pijs locis arbitrio Domini applican.ac mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis,alijsq; &c pœnis debeat dictas terras, ac illarum possessionem, vna cum iuribus, ac pertinentijs suis, quibuscunque eidem d.A.libere dimisisse, ac restituisse, vna cũ omnibus,ac singulis fructibus,redditibus, & prouentibus per eundem B.a die illarum detention.indebite percept.ac percipien.in futurum,vsque in diem illarum dimission.ac relaxation.si extant, sin autem de illorum vero valore,ac pretio,ad rationem quantiplurimi,vna cum omnibus damnis,expensis,ac interesse,passis,& factis, ac patien.& facien.suis loco,ac tempore, in processu præsentis causæ liquidan.ac præmissa pro parte dicti instan. fieri petitur summarie,&c.deducen.in præsenti iudicio omne ius sibi in præmissis competens, ac competiturum vndecunque,quomodocunque,ac qualitercunq; saluo iure minuendi, addendi, mutandi, ac corrigendi, etiam vigore cuiusuis alterius petitionis, quandocunque fiendæ, non se astringen.propterea ad proban. nisi solum ea omnia, ac singula,quæ sibi sufficiant ad victoriam suæ causæ, omni meliori modo,&c.& si senserit se,&c.compareat,&c.alioquin,&c.

Aliud in actione hypothecaria in bonis debitoris.

DE mandato, &c. & ad instan.d.R.creditoris d.N.in summa scut.500.per eundem N.eidem instan. debitorum vigore publici instrum.manu publici not.rogati,ac stipulati, tenore præsentium moneatur,idem d.N.exaduerso princip.quatenus infra triduũ prox.sub mille duc.&c. debeat domum ipsius N.posita,&c.quam d. N.tam tẽpore factæ d.obligat.quã ante,ac post tenuit,& possedit,& nunc

nunc tenet & possidet pro sua, & tanquam suam, illiusque realem, actualem,& corporalem possessionem, iuriumq; & pertinentiarum illius quorumcunq;dicto instanti dimisisse,& relaxasse, attēto quod fuit ex parte d. instan. dictam domum fuisse sibi iure pignoris obligatam, & hypothecatam, & causa supradicta,& eam propterea,illiusq;possessionem licite sibi concedi debuerit, vna cum pensionib. decursis, & decurrendis, & prædicta fieri non solum præmisso, sed omni alio meliori modo,& c.& si senserit, &c. compareat, &c.alioquin, &c.

Aliud pro traditione domus donatæ.

DE mandato, &c.et ad instan.D.A.tenore præsentium moneatur d.B.exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum,&c.debeat domum positam,&c.illiusq;possessionem,ac iuriū, membrorum,& pertinentiarum suarum quorumcūnq;alias per eundem B.eidem instanti vigore donationis pure, mere, & solemniter ac irreuocabiliter factæ concessæ apparente, vt dicitur publico instrumento donationis,manu pulici notarij rogato,& stipulato suis loco,& tempore exhiben.& producen.realiter, & cum effectu liberam, & expeditam tradidisse, & consignasse,vna cum omnib.ac singulis fructib. ex eadem domo à die factæ donationis, indebite perceptis, & qui percipi potuerunt ac percipiendis, vsq; in diem illius dimissionis,& relaxationis in processu causæ,& causarum huiusmodi,suis loco,& tempore liquid.&c.& si senserit se,&c.compareat &c. alioquin &c.

Aliud pro restitutione rei locatæ,ac ficti solutione.

DE mandato, etc. ad instan. D. A. asserentis, quod cum iam sunt decem anni elapsi inuestiuerit d. B. de domo vna posita, &c. pro annuo canone, seu responsione, ac fictu scut. decem monetæ soluen. annuatim in festo Natiuitatis D. N. Iesu Christi, prout constare dicitur in instrumento illius inuestituræ manu publici notarij rogato, ac stipulato, quam domum prædictus B. à d. tempore citra tenuit, & possedit, & spatio duorum annorum debitum canonē soluerit,& ab inde citra in illius solutione defecerit,ac vlterius ipsam domum propria auctoritate irrequisito d. instanti tanquam directo domino,& proprietario,d.C.alienauerit contra d. instrumenti illius inuestituræ formam, ac tenorem. Ideo tenore præsentium moneantur, tam dictus B. quam etiam idem C. indebitus possessor domus prædictæ, quatenus infra triduum prox. sub etc.dictam domū,quæ ex causis prædictis fuit deuoluta, ac vtile dominium cum proprietate recōsolidata liberam,ac expeditam eidem instanti dimisisse, relaxasse,& restituisse,ac ab illius vlteriori

detentatione cessasse, & se abstinuisse, nec non de omnibus,& singulis fructibus, redditibus, prouentibus, ac pen. ex ea indebite perceptis, & qui percipi potuerunt, & in futurum ab illius occupation. vsque in diem illius dimission. percipien. & in processu causæ, & causarum huiusmodi liquidan. integraliter satisfecisse, & debitam solutionem, & satisfactionem impendisse, & impendere, & si senserint se, &c. compareant, &c. alioquin, &c.

Aliud pro restitutione feudi.

DE mandato, &c. & ad instan. A. exponentis, quod de anno 1590. ipse inuestiuit d. B. in feudum, ac nomine recti, & nobilis feudi in Castro N. cum omnibus iuribus, & pertinentijs, ac iurisdictionibus dicto Castro pertinentibus, prout constat publico instrumento inuestituræ manu publici notarij rogato, ac stipulato, qui quidem B. dum ageret in humanis vitæ eiusd. A. instantis multipliciter insidiatus est contra debitum fidelitatis iuramentum, & amplius diem suum clausit extremum, nullis relictis, nec superstitibus ex eo liberis masculis, legitimis, & naturalibus, quibus de causis, & qualibet earum prædictum Castrum fuit, & est merito instanti apertum, & deuolutum, & propterea C. hæres priuari B. priuatus est successione dicti feudi. Ideo tenore præsentium moneatur idem C. aduerso principalis quatenus infra triduum proximum, sua trium millium ducat. &c. pœnis debeat d. Castrum, vt prærfertur deuolutum, illiusq; realem, actualem, & corporalem possessionem, vna cum omnibus, & singulis suis iuribus, & iurisdictionibus, & pertinentijs vniuersis ad illud spectan. & pertinen. liberum, & expeditum eidem d. instan. dimisisse, & relaxasse, necnon de omnibus, & singulis illius fructibus redditibus, & prouentibus, ac emolumentis quibuscunque ex eo indebite perceptis, & qui percipi potuerunt, & in futurum vsq; ad illius dimissionem, & relaxationem percipien. & in processu causæ liquidan. integraliter satisfecisse, et de illis debitam satisfactionem impendisse, et si senserit se, etc. compareat, etc. alioquin, etc.

Aliud pro hæreditate, vel re singulari diuidenda.

DE mandato, etc. ad instantiam d. A. asserentis, quod q. D. B eorum genitor à pluribus mensibus citra decessit superstitibus sibi etiam hæredibus vniuersalibus eius fratribus, eiusq; filijs, qui post mortem eorum patris adita per eos hæreditate communiter, et pro indiuiso tenuerunt, et possiderunt, et hodie tenent, et possident totam, et vniuersam hæreditatem prædictam, insuper dicit idem A. quod B. in suo vltimo testamento legauit, et reliquit prædictis

ctis fratribus pro æqualibus portionibus domum vnam positam, etc.quam domum ijdem fratres pluribus annis post mortem dicti B.communiter,ex pro indiuiso tenuerunt,et possiderunt, et hodie tenent,et possident, verum quia iure cautum est, quod omnis com munio parit discordiam, et negligi solet, quod communiter possidetur. Ideo tenore præsentium moneatur idem B. quatenus infra triduum proximum sub etc.debeat realiter, et cum effectu diuisionem simul cum dicto A.facere rerum,et bonorum primæ hæreditatis, et domus præd. necnon omnium, et singulorum fructuum per eundem B.habitum,et perceptum si extant, sin autem de illorum vero pretio, et valore ad rationem quamplurimi, et in futurum percipiendis,et pro parte,et partib. pertinentibus ad eund. instan. ex dictis domo,et bonis hæreditarijs simul cum damnis,expensis,et interesse passis,et factis,ac fiendis,et patiendis per ipsum d. instan. etc.et præd.idem instans fieri petit præmisso, et omni alio meliori modo, etc.deducen.etc.in præsenti iudicio, etc.non astringen.etc. se, etc. et si senserit se,etc.compareat,etc.alioquin, etc.

Aliud pro hæreditate delata ex testamento.

DE mandato, etc.et ad instantiam d. A. hæredis ex testamento q. d.B. prout de illius testamento apparere dicitur, rogato manu publici notarij suis loco, et tempore, in actis, et processu causæ exhibendo, et producendo tenore præsentium moneatur D.N.detentor, et indebitus possessor rerum,et bonorum hæreditatis dicti q. B. exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum sub etc.pœnis,debeat realem, actualem, et corporalem possessionem,quorumuis bonorum hæred.d.q.B.quæ dictus B.tempore suæ mortis possidebat,et quæ nunc detinet, et indebite possidet d.N.realiter, et cum effectu vacuam, liberam,et expeditam eidem instanti dimisisse, et relaxasse, et ab illorum intrusione cessasse,et abstinuisse,necnon de omnibus,et singulis fructibus, redd. et prouen. ex dicta hæreditate, et bonis indebite percept. et in futurum, vsque in diem illorum relaxation.percipien. damnisq; expen. et interesse passis, et patien. suis loco, et tempore liquidan. integraliter satisfecisse, et de illis eid. instan. satisfactionem debitam impendisse, attento quod fuit ex parte dicti instan. comparitum, et allegatum ipsum, tam ex remedio l. fin. de edict. Diu. Adr. tollen. quam ex aliquo alio remedio ei proficuo immitten. fore, et esse in possessionem hæreditatis, et bonorum prædictorum, ipsumque immissum manutenendum, et conseruandum dictum N. tanquam illicitum detentorum à dictis bonis,et illorum possessio-

ne eijcien. expellen. fore, et esse, et si senserit se, etc. compareat, etc. Alioquin etc.

Aliud pro hæreditate ab intestato delata vigore interdicti quorum bonorum.

DE mandato, etc. et ad instantiam A. hæredis ab intestato q. D. B. principalis tenore præsentium moneatur d. N. exaduerso principalis detentor bonorum hereditatis d. B. quatenus infra triduum proximum, sub etc. pœnis; debeat realem, actualem, et corporalem omnium, ac quorumcunq; rerum, et bonorum d. q. B. in eius hæreditate relictorum, et quæ tempore sui obitus d. B. tenebat, et possidebat in processu causæ, et causarum huiusmodi singulatim exprimen. liberam, et expeditam eidem d. instanti relaxasse, tradidisse, ac dimisisse, vna cum omnibus, et singulis fructibus, ex dictis bonis, et hæreditate indebite perceptis, ac in futurum percipien. et in processu causæ liquidan. et ab vlteriori illorum intrusione, ac detentatione destitisse, cessasse, et se abstinuisse, attento quod fuit pro eiusdem d. instan. comparitum, et allegatum dictum q. B. nuper ab hac vita decessisse ab intestato, nullis relictis liberis, ac cum eidem q. B. tanquam proximiorem successisse, ac succedere, et in vim interdicti quorum bonorum, et alio quocunq; iuris remedio eum immitten. fore, ac esse in possessionem bonorum hæreditatis prædictæ, ipsumq; N. tanquam illicitum, et indebitum detentorum ab illorum possessione amouen. et eijcien. fore, ac esse, et ideo si senserit se, etc. comparcat, etc. alioquin, etc.

Aliud pro rei vindicatione.

DE mandato, etc. ac ad instantiam D. A. principalis tenore præsentium moneatur D. B. exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximum, sub, etc. pœnis, debeat domum positam, etc. quam prædictus B. à pluribus mensib. citra nullo precedente. etc. legitimo titulo, ac iniuste, et indebite detinet, et possidet, illiusque realem, actualem, et corporalem possessionem, iuriumq; et pertinentiarum illius quorumcunque, instanti libere dimisisse, relaxasse, et restituisse, vna cum omnibus, et singulis fructibus ex ea indebite perceptis, et in futurum, vsque in diem illius dimission. percipien. suis loco, et tempore in processu causę, et causarum huiusmodi liquidan. attento quod fuit comparitum, et allegatum pro parte d. D. instan. etc. dictam domum ad eum pleno iure dominij, vel quasi, spectare, et pertinere, et ab eodem N. tanquam indebito detentore, et possessore, eam tanquã propriam vin-

vindicare, illamq; ac illius possessionem, vna cum fructib. rehabere, tam ex remedio iuris vindicatione, quam alio quocunq; remedio iuris sibi magis proficuo, ac aliàs omni meliori modo, &c. & si senserit se, &c. compareat, &c. Alioquin &c.

Aliud in actione noui operis.

DE mandato, etc. et ad instantiam A. principalis asserẽtis, quod cum N. anno præsenti, & mense Aprilis proxime præteriti cœpisset, seu inchoasset fieri, seu fabricari facere super quodam ipsius A. sedimine posito, &c. quendam parietem murij causa ædificandi vnam domum, eidem A. sentiens se ex tali ędificio, ac opere, & constructione grauari ipsi N. nouum opus solemniter nunciauit, modulosq; seu mensuram, tunc extructi operis assumpsit, seu assumi fecit, prout de his omnib. asseritur constare per publica documenta suis loco, & tempore exhibenda, & producenda apud acta notarij causæ huiusmodi, quà quidem nunciatione, tunc per ipsum N. spreta in contemptum officij præsidis, prædictus N. in ipso opere, & ædificio processit, seu procedi curauit, & fecit vsq; fere ad dicti operis consummationem in maximum ipsius instantis præiudicium, ideò tenore præsentium moneatur idem exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximum, &c. debeat demoliri facere suis proprijs sumptib. & expensum totum, & vniuersum opus, & murum prędictum per dictum N. ac illius ordine, & mandato constructum, & ædificatum post denunciationem, & à tempore dictæ denunciationis citra, deq; omnib damnis, expensis, & interesse per instantem præmissorum occasione, passis, & patiendis, & in processu causæ, ac causarum huiusmodi suis loco, & tempore liquid. integraliter satisfecisse, & debitã solutionem impendisse, ac impendere, & præmissa fieri petit idem A. instans, non solum præmisso, sed etiam omni alio meliori modo, saluo iure &c. & si senserit se, &c. compareat, &c. alioquin &c.

Aliud pro consequenda hæreditate ex fideicommisso.

DE mandato, &c. ac ad instantiam D. A. asserentis, quod alias q. P. eius Patruus, suum postremum condidit testamentum, in quo ipsum A. F. & B. omnes fratres æquis portionibus hæredes instituit, & eosdem inuicem substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, eá conditione apposita, quod si quis eorum quandocunque decesserit sine liberis ex suo corpore, & legit. matrim. procreatis, quia tunc ille, vel illi, qui ex eis superuenirent,

ipsi sic decedenti succederent, prout strictius in dicto testamento contineri dicitur asserentis etiam quod supradictus B. eius frater, iam trib. annis elapsis decessit adita per ipsum hæreditate prædicta, nullis ex eo superstitib. liberis, & per eund. B. condito testamento, in quo Z. sibi hæredem instituit, qui Z. ipsam hæreditatem q. B. adiuit, et apprehendit, & apprehensam, occupatam obtinuit, & indebite, ac iniuste detinet asserentis, amplius dictus A. quod per mortem B. vt prædicitur sine liberis defuncti eius hæreditas, & bona, virtute dicti fideicommissi, & substitutionis prædictæ peruenerunt, et deuoluta sunt ad ipsos A. et F. nunc superstites æqualib. portionib. Ideo tenore præsentium moneatur dictus Z. ex aduerso principalis, quatenus infra triduum proximum, sub etc. debeas eid. d. A. realem, actualem, & corporalem possessionem, quorumcunq; bonorum hæreditatis dicti q. B. tempore ipse obijt per eum relictum, et possessorum pro dimidia parte ad eum pertinenti ex dicta hæreditate realiter, & cum effectu dimisisse, ac relaxasse, vna cum omnib. ac singulis fructib. à die illorum detentation. vsq; in diem illorum relaxation. indebite perceptis, ac percipiendis in processu causæ liquidan. ac se ab illorum vlteriori intrusione cessasse, ac abstinuisse cum vigore dicti testamenti, ac fideicommissi, & substitution. prædictus A. C. tam ex remedio l. fin. de Edict. Diu. Adr. tollen. ac alio quocunque iuris remedio, in possessionem bonorum dictæ hæreditatis q. B. fide committend. immittendus venit, ac prædictus Z. ab illis, ac illorum possessione eijciendus, et appellandus præmisso, ac omni alio meliori modo deduc. etc. saluo iure, &c. ac si senserit se, &c. compareat, &c. alioquin, etc.

Aliud simile pro fideicommissarijs.

DE mandato, &c. ac ad instantiam N. & N. pro quorum parte fuit ei d. A. C. exhibitum instrumentum testamenti alias per q. P. conditi, in quo suos sibi particulares hæredes instituit A. eius filium, tunc natum, ac posthumos masculos ex ipso testatore, & F. eius vxore nascituros, quibus sine filijs masculis, legitimis, ac naturalib. decedentib. substituit in omnib. eius bonis, absq; vlla diminutione, & succedere voluit G. eius fratrem germanum, illiusq; hæredes, ac successores obijt post dictum q. testamentum P. superstito dicto A. nullis relictis filijs superstite prænominato G. in testamento vocato, qui post modû decessit relictis d. N. ac N. eius filijs, & hæredibus, ac d. P. substitutis, & fideicommissarijs hæredib. tenore præsentium moneatur D. B. detentor, ac indebitus possessor vnius do-

domus sitæ,&c.ac prædij siti, etc. ac aliorum bonorum in processu causæ specifican.quæ dictus q.P.tempore sui obitus habebat,et possidebat exaduerso principalis;quatenus infra triduum proximum, sub etc.pœnis debeat realem,actualem,& corporalem possessionem dictorum bonorum eisdem instan. tanquam filijs d. G. hæredibus, substitutis,& fideicommissarijs d.q.P.realiter, ac cum effectu dimisisse,& relaxasse,vna cum omnib.ac singulis fructib.per eum hactenus indebite perceptis, et in futurum percipien. vsq.in diem illorum relaxation.attento, quod factus est locus fideicommissario, & substitutioni in personam dictorum instan. et ideo tam in vim remedij l. fin.de edicto diu. Adr. tollen. quam alterius cuiuscunq.remedij illis de iure magis proficui in dictorum bonorum possessionem imponendi, ac immittendi veniunt,et ideo,etc.senserit se, etc compareat, etc.alioquin, &c.

Aliud pro diuisione bonorum.

DE mandato, &c.Et ad instantiam A. filij, ac hæredis pro medietate q.D.B.asserentis habere, ac possidere pro indiuiso plura bona,tam mobilia . quam immobilia, relicta in communi hæreditate paterna cum N. eius germano fratre,filio ac cohærede q.B. & cum non placeat eidem instanti, nec expediat amplius in communione persistere,cum vt plurimum , communio discordiam pariat,& quę communiter possidentur,communiter negliguntur.Ideõ tenore præsentium,moneatur idem N.exaduerso principalis,quatenus infra triduum proximum,sub etc. pœnis debeat ad diuisionem eorundem communium bonorum cum instante deuenisse, ac pro dicta diuisione facienda peritum idoneum pro eiusdem aduersarij parte nominasse,ac elegisse, & alterum pro eiusdem instantis parte nominari, ac deputari vidisse, qui debitas paries,seu portiones eorundem bonorum faciant,ac vnicuiq;ipsorum suam assignet,seu per eundem A.C.assignari , seu adiudicari mandari vidisse pro precio arbitrando,aliasq;et alia fieri vidisse in præmissis à iure requisita, ac necessaria,& opportuna,ac ius,& iustitiam ministrari præmisso, ac omni meliori modo,& si senserit se,&c.compareat etc.alioquin, etc. Et quatenus diuisio fundorum fiat addatur . Nec in terminos, & confinia poni vidisse , & mandasse , & si positi fuerint termini , et auulsi illos suis sub debitis finibus reposuisse,& reponi vidisse,aliasque,& alia fecisse,& fieri vidisse vt supra .

Citatio cum inhibitione vigore appellationis extra curiam.

PEtrus Paulus, &c. Romanæque Curiæ Iudex ordinarius. Vniuersis, ac singulis dd. Abbatib. &c. salutem &c. Noueritis quod nuper in quãdam causa verten. coram Magnifico d. Pręside N. inter d. Appellantem ex vna, & D. B. appellatum de, & super in subinserta sententia contentis, rebusq; alijs in actis, & processu causæ, & causarum huiusmodi latius deductis, & illorum occasione, partib. ex altera, idem d. Præses suam in scriptis ad fauorem dicti B. tulit, & promulgauit sententiam diffinitiuam, vt in illus fide, seu instrumento coram nobis exhibito tenoris infrascripti; videlicet. Christi nomine inuocato, &c. à qua quidem prætensa sententia, & alijs quibuscunq; grauaminib eidem d. A. per eundem d. Pręsidem illatis ad Sanctissimum D. N. Paulum diuina prouidentia Papam V. prouocatum, & appellatum fuit, & sic causa appellationis huiusmodi coram nobis tanquam Rom. Cur. ac appellationum, & reclamationum in terris Sanctæ Rom. Eccl. mediate, ac immediate subiect. interpositarum, Iudice ordinario legitime introducta, subsequenter cum appellans ipse appellationem suam huiusmodi prosequi velit, ac intẽdat, fuimus pro eiusdem D. N. appellantis parte debita cum instantia requisiti: quatenus sibi citationem legitimam, vna cum inhibitione extra Rom. Cur. ac ad partes, contra, & aduersus dictum B. exaduerso principalem, ac dictum D. Pręsidem si sua putauerit interesse, omnesq; alios, & singulos sua cõmuniter, vel diuisim interesse putantes in exequutione citationis nominandos in forma solita, et consueta decernere, & concedere dignaremur. Nos igitur Auditor pręfatus attendentes requisitionem huiusmodi fore iustam. Discretioni vestrę, & cuiuslibet vestrum committimus, ac districte pręcipiendo mandamus, quatenus statim visis, & receptis præsentibus, &c. sub etc. dictũ B. exaduerso principalem, ac D. Pręsidem si sua putauerit interesse, et sententiam huiusmodi defendere voluerit, omnesq; alios, ac singulos sua communiter vel diuisim interesse putantes in eorum proprijs personis, si eorum præsentias commode habere poteritis, alioquin in hospitijs habitationum suarum si ad ea vobis tutus pateat accessus, & in parochiali, seu parochialibus sub qua, vel quib. degunt, & morantur, alijsq; Ecclesijs, & locis publicis, & consuetis, ac vbi, quando, & quoties opus fuerit infra missarum, & aliarum horarum, & diuinorum officiorum solemnia, dum ibidem fidelis populus ad diuina audiendum conuenerit publice, alta, et intelligibili voce ex parte nostra peremptorie citare, curetis, quos

nos

nos etiam tenore præsentium citamus, quatenus sexta die post citationem vestram huiusmodi modo pręmisso factam immediate seq. si dies ipsa sexta iuridica fuerit alioquin proxima die iuridica ex tunc immediate seq. compareant in iudicio legitime coram nobis, seu nostro in ciuilib. Locumtenente cum omnibus, & singulis actis actitatis scripturis, iurib. instrumentis, processibus, ac munimentis qubuscunq; causam, & causas huiusmodi tangentib. ac eam, seu eas quomodolibet concern. vtriq; parti in hac causa de iustitia responsuri, ac in ea ad omnes, ac singulos actus iudiciales gradatim, ac successiue etiam vsq; ad diffinitiuam sententiam inclusiue debitis, ac consuetis terminis, & dilationib. vt moris est processuri ac procedi visuri, aliasque dicturi, facturi, & recepturi, quod iustitia suadebit, ac ordo dictauerit rationis. Certificantes nihilominus eosdem citatos, quod siue in dicto termino, vt pręmissum est comparere curauerint, siue non. Nos nihilominus, vel Locumtenens noster prædictus ad partis comparentis, & causam huiusmodi prosequi curantis instantiam ad pręmissa omnia, & singula, ac alias, prout iustum fuerit procedemus, seu procedet, dictorũ citatorũ absentia, seu cõtumacia non obstante, & insuper attendentes, quod lite, & causa huiusmodi sic, vt pręmittitur, corã nobis indecisis pend. nihil sit in partib. per quemcunq; attentandũ, seu innouandũ. Idcirco eidem D. Præsidi; cęterisq; alijs dd. officialibus, Iudicib. commissarijs delegatis, subdelegatis, exequutorib. ordinarijs, seu extraordinariis quacunq; auctoritate fungentib. quibuscunq; nominib. censeantur, et quacunq; præfulgeãt dignitate, præsertim eidem B. exaduerso principali, omnibusq; aliis, ac singulis quorum interest, intererit, seu interesse poterit, quomodolibet in futurum eisdem auctoritate, et tenore inhibemus, ne ipsi, vel alter ipsorum in vilipendium litispendentiæ, et iurisdictionis nostræ, Immo verius Apostolicæ Sedis contemptum, dictique d. N. principalis præiudicium, ac grauamen quicquam, per se, vel alium, seu alios publice, occulte, directe, vel indirecte, quouis quæsito colore attentare, seu innouare præsumant, aut aliquis eorum præsumat. Quod si secus factum fuerit id totum reuocare, et in pristinum statum reducere curabimus iustitia mediante. Abolutionem vero, etc. In quorum, etc. Datum, etc.

Mandatum de immittendo in possessionem cum declaratoria vigore sententiæ.

POtentissimo etc. Marcellus etc. Noueritis quod alias decretis, et concessis per eos, seu præcessorem nostrũ extra Ro. Cu. et ad par-

partes litteris monitorialibus in vim litterarum Apoſtolicarum in forma breuis ſub annulo Piſcatoris legitime expeditarum ad inſt. R. d. A. Clerici Pamphilonen. contra quoſcunq; intruſos,ac intrudendos detentatores,& occupatores in vno ex duob.perpetuis ſimplicib.beneficijs Eccleſiaſticis de la Marſa nuncupat.in parochiali Eccleſia Sancti Ioannis Oppidi Ciuitatis nuncupat. de Stella eiuſdem Pamphilonen.dioc.&c.per obitum q.Petri de Suphia de menſe Aprilis 1589.extra Rom. Cur.defuncti vacan. de & ſuper dimiſſione,ac traditione poſſeſſionis dicti beneficij,ac fructuum redditauum, prouentuum,iurium,obuentionum,et emolumentorum eiuſdem reſtitutione,et ſolutione, ac paritione dictarum litterarum Apoſtolicarum,et monitorialium, ad fauorem eiuſdem A. deſuper conceſſarum, et expeditarum rebuſque alijs, etc. dictiſque monitorialibus litteris in partibus d. B. aſſerto clerico eiuſdem dioc. in eodem beneficio intruſo legitime intimatis, et coram Nobis iudicialiter reproductis ſucceſſiue pro parte eiuſdem d.A.productis,nonnullis iuribus, examinatiſque, nonnullis teſtibus pro iuſtificatione contentorum in dictis litteris Apoſtolicis, et monitorialibus. Tandem R. P.D.Matthęus Burattus noſter in ciuilibus Locumtenẽs viſis prius videndis verificatis verificandis, ſeruatiſque ſeruandis cauſa cognita citato d.Didaco N.dicti d. B. exaduerſo principalis procuratore per vnum ex Sanctiſſimi D. N. Papæ Curſoribus ad dicti d. A. inſtantiam ſua ad eius fauorem contra eundem B.tulit, et promulgauit ſententiam huiuſmodi, ſub tenore videlicet. De Iuriſperitorum conſilio. quæ omnia, etc. quocirca vos Potentiſſimum, etc. vobis vero omnibus,et ſingulis ſupradictis committimus, etc.quatenus ſtatim etc.dictum d. A.ſiue eius legitimum procuratorem in, et ad realem, actualem, et corporalem poſſeſſionem dicti beneficij per obitum dicti q.Petri vacan.ac illi annexorum,iuriumque membrorum,et pertinentiarum omnium ſuorum inducatis,et immittatis, ac inductum, et immiſſum manuteneatis, et defendatis amoto exinde eiecto,et penitus expulſo dicti B.eidemque d.A. ſiue eius legitimo procuratori de omnib.et ſingulis dicti beneficij fructib. redditibus, et prouentibus,ac iuribus obuentionibus, et emolumentis vniuerſis à die obitus dicti q.Petri decurſis,et debitis,ac in futurum vſque in diem realis, et effectualis dimiſſionis poſſeſſionis dicti beneficij decurrendis,et debendis reſponderi faciatis, prout Nos tenore præſentium eundem A. in dictam poſſeſſionem induci,immitti, ac imponi,et manuteneri defendi, et de dictis fructibus, etc. integre reſponderi mandamus. Et inſuper vobis DD. Abbatib. Prioribus, et alijs ſupradictis, ad quos ſpectat tenore præſentium com-

mit-

mittimus,etc.quatenus statim,etc. eundem B. exaduerso principalem si infra quindecim dies à die intimationis eidem etiam per affixionem ad valuas parochialis Ecclesiæ, sub qua degit,et moratur faciendæ præsentium nostrarum litterarum possessionem realem, actualem,et corporalem dicti beneficij iurium,et illi annexorum quorumcunque dicto A. seu eius procuratori realiter, et cum effectu restituerit,et persoluerit, eisdemque Apostolicis,et monitorialibus litteris in omnibus, et per omnia paruerit excommunicationis,omnesque alias Ecclesiasticas sententias,censuras,et pœnas in eisdem litteris Apostolicis, ac nostris litteris monitorialibus pro illarum exequutione per Nos decretis contentas ob illarum non paritionem,et possessionem dicti beneficij, et illi annexorum non dimissionem, ac traditionem, fructuumque redditruum, et prouentuum, iurium, obuentionum, et emolumentorum non restitutionem,et solutionem damnabiliter incidisse, et incurrisse declaretis, eundemque B.exaduerso principalem sic excommunicatum, et declaratum in vestris Ecclesijs, etc. publico nũcietis,ac ab omnibus Christifidelibus arctius euitari mandetis, et faciatis prout nos tenore præsentium publice nunciari, et euitari mandamus, in præmissis taliter vos habentes,etc. In quorum fidem, etc. Datum, etc. n.

Cedulonus.

D. B. Clericus Pampilonen. dioc. intrusus in simplici beneficio de la Marsa nuncupato in parochiali Ecclesia Sancti Ioannis Oppidi Ciuitatis nuncupat. de Stella Pampilonen. dioc. per obitum q. Petri de Susia defuncti vacan. hic authoritate Apostolica denũnciatur excommunicationis, aliasque Ecclesiasticas sententias, censuras, et pœnas in litteris Apostolicis, et monitorialibus pro illarum exequutione decretis contentas ab illarum non paritionem possessionisque dicti beneficii non dimissionem, et relaxationem, fructuumque redditruum, et prouentuum, ac emolumentorum non restitutionem, et solutionem damnabiliter incidisse, et incurrisse declaratus, nisi infra quindecim dies à die intimationis præsentis instrumenti sententiæ, ac litterarum declaratorialium contra eum relaxat. quæ intimatio per affixionem ad valuas parochialis Ecclesiæ sub qua moratur fieri possit possessionem realem, actualem, ac corporalem dicti beneficii dimiserit, ac de fructibus, et aliis prædictis satisfecerit, ac litteris Apostolicis, et monitorialibus desuper emanatis paruerit, ac

alias

alias prout in ſupradicto inſtrumento declaratoriæ, inſtante R. D. A. Clerico Pampilonen. principali.

Exequutoriales contra intruſum, in beneficio vigore commiſſionis exequutoriales.

POtentiſſimo, & Catholico Principi D.D. Philippo ab Auſtria, diuina fauente clementia Hiſpaniarum Regi, eiuſque Proregibus, Archiducibus, Principibus, Marchionibus, Comitibus, Domicellis, Baronibus, & Mareſcallis, ac quarumcunque Prouinciarum, Ciuitatum, Terrarum, Oppidorum, Caſtrorum, Villarum, aliorumque dominiorum veſtrorum, locorum Gubernatoribus, Iudicibus, Locatenentibus, Vicarijs, ac Commiſſarijs ordinarijs, & extraordinarijs; Necnon Reuerendiſſimo in Chriſto Patri, ac D. D. Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſco N. eiuſque in ſpirituali, & temporali Vicario Generali. Vniuerſis quoque, ac ſingulis DD. Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Decanis, Archidiaconis, Scholaſticis, Archipresbyteris, Primicerijs, Cantoribus, Cuſtodibus, Theſaurarijs, Succentoribus, Sachriſtis tam Cathedralium, quam Collegiatarum Canonicis, Parocchialiumque Eccleſiarum, Rectoribus, ſeu Locatenentibus eorundem Plebanis, Viceplebanis, Cappellanis, Curatis, & non Curatis, ac Monaſteriorum ordinum quorumcunque Generalibus, Prouincialibus, Miniſtris, Prioribus, Vicarijs, Guardianis, Cuſtodibus, necnon Commendatoribus, Bailiuis, cæteriſque Presbyteris, Clericis, Notarijs, ac Tabellionibus publicis, ac fructuum, reddituum, & prouentuum Cameræ Apoſtolicæ debitorum Collectoribus, & Subcollectoribus nunc, ac pro tempore exiſtentibus quibuſcunque per dictorum locorum, Prouincias, Ciuitates, ac Diœceſes vbilibet inſtitutis, ac etiam venerabilibus, & circumſpectis viribus Decanis, Capitulo, ac Canonicis Eccleſiæ N. ac illi, vel illis, ad quem, vel ad quos Canonicatus, & præben. eiuſdem Eccleſiæ N. quos q. N. inibi dum vixit, obtinebat, ac poſſidebat collatio, prouiſio, præſentatio, electio, ſeu quæuis alia diſpoſitio, ac fructuum, reddituum, ac prouentum quorumcunque ad dictos Canonicatum, ac præbendam ſpectan. ac pertinen. ſolutio communiter, vel diuiſim pertinet, Vniuerſis quoque, ac ſingulis Arrendatoribus redditnarijs, Colonis, Agricolis, Decimatorijs, Cenſuarijs, Penſionarijs, Receptoribus, debitoribus, detentoribus, ac poſſeſſoribus fructuum, reddituum, ac prouentuum, iuriumque obuentionum, ac emolumentorum huiuſmodi, & præſertim d.

N. exad-

N. exaduerso principali in dictis Canonicatu, et prębenda intruso, cęterisque forsan intrusis, ac in posterum intrudendis, omnibusque alijs, et singulis quorum interest intererit, aut interesse poterit, quomodolibet in futurum quibuscunque nominibus censeantur, aut quacunque pręfulgent dignitate Petrus Paulus, etc. ac vnicus Exequutor ad infrascripta auctoritate Apostolica specialiter deputatus, Salutem in Domino, ac nostri huiusmodi immo verius Apostolicis firmiter obedire mandatis, Noueritis quod nuper Sanctissimus Dominus Noster Dominus Paulus Diuina prouidentia Papa Quintus quandam commissionis, siue supplicationis papiri cedulam nobis per vnum ex suis Cursoribus præsentari fecit quam nos cum ea qua decuit reuerentia recepimus huiusmodi tenoris, videlicet, Beatissime Pater, &c. cuius quidem commissionis vigore causa huiusmodi in, & super dictis Canonicatu, & præbenda, illorumque possessione, ac illorum fructuum indebita perceptione, litterarumque Apostolicarum desuper expeditarum, ac nobis præsentatarum exequutione contra eundem N. in dictis Canonicatu, & præbenda intrusum legitime introducta, ac in ea ad varios, & diuersos actus iudiciales inter dictas partes, demum R.P.D. Aloysius Guiccardinus Iur. Vtr. Doct. Vtriusque Signaturæ Referendarius noster in ciuilibus Locumtenens partibus in voce, ac in scriptis plene informantibus cum eorum Procuratoribus, & Aduocatis, debitisque seruatis terminis de more, & stylo curiæ nostræ seruari solitis, & consuetis, seruatis seruandis, ac verificatis verificandis causa cognita, ac mature discussa suam in scriptis in huiusmodi causa tulit, ac promulgauit sententiam in hunc, qui sequitur modum. Christi nomine inuocato. Quæ quidem sententia taliter erit subscripta, ita pronunciaui. Ego Aloysius Guicciardinus Locumtenens, & Commissarius. quia quidem sententia nulla prouocatione, seu appellatione suspensa in rem transiuit iudicatam deinde vero. Idem Sanctissimus Dominus noster Papa ad dicti domini N. principalis instantiam aliam commissionem, siue supplicationis cedulam per vnum alium ex suis Cursoribus nobis præsentari fecit sub inserto tenore. Beatissime Pater, &c. in cuius fine taliter erat signata. De mandato, &c. Post cuius quidem vltimæ commissionis siue supplicationis cedulæ præsentationem, ac receptionem nobis; & per nos, vt præmittitur factas, Nos ad venerabilis viri domini N. principalis in præinsertis commissionibus, ac sententia principaliter nominati instantiam præfatum N. exaduerso principalem intrusum

ad dicendum, ac excipiendum quicquid verbo, vel in scriptis contra proxime præinsertam commissionem nobis vltimo præsentatam dicere, siue excipere voluerit, necnon ad videndum, & audiendum omnes, ac singulas expensas pro parte dicti Domini N. principalis in prosequutione litis, ac causæ huiusmodi quomodolibet factas, & in quibus idem N. exaduerso principalis sententialiter condemnatus existit taxari, ac moderari sententiamque præinsertam, & expensarum taxationem huiusmodi exequi, & exequutioni debite demandari, litterasque siue processus exequutoriales in forma solita, & consueta decerni, & concedi vel dicendum, & causam si quam habent rationabilem, quare præmissa fieri non debeant allegandum per vnum ex dictis Cursoribus citari mandauimus, & fecimus ad certum peremptorium terminum competentem, videlicet ad diem, & horam infrascriptos quibus audientibus comparuit in iudicio legitime coram dicto in ciuilibus Locumtenenti prouidus vir N. in Romana Curia causarum, & præfati domini N. principalis procurator, prout de suo procurationis mandato apud acta causæ huiusmodi nobis legitima constat documentis, & eo nomine procuratorio præmissa citatione contra eundem N. exaduerso principalem, siue eius procuratorem in actis relata, & reportata non comparentem, neque aliquid releuanter deducentem, omnes, ac singulas expensas ad summam scutorum sexaginta auri in auro præfatus dominus noster in ciuilibus Locumtenens taxauit, ac moderatus fuit sententiam præinsertam, & expensarum taxationem prædictas exequendus, & debite exequutioni demandandas, litterasque siue processus exequutoriales desuper opportunos in forma solita, ac consueta iuxta vltimo præinsertæ commissionis tenorem decernendas, & concedendas duxit, & decreuit, prout nos sub modificatione infrascripta decernimus, & concedimus per præsentes.

Quæ, omnia, ac singula præmissa, & in eis contenta, Vobis omnibus, & singulis supradictis, quibus præsentes nostræ litteræ diriguntur intimamus, insinuamus, et notificamus, et ad vestram, et cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, ac deduci volumus per præsentes. Volque præsertim viros Ecclesiasticos, et vestrum quælibet auctoritate prædicta requirimus, ac monemus primo, secundo, et tertio, ac vobis, et vestrum cuilibet in virtutæ Sanctæ obedientiæ, ac sub infrascriptis pœnis districte præcipiendo mandamus, quatenus infra sex dierum spatium post præsentationem, seu notificationem præsentium, ac requisitionem

nem vobis pro parte dicti N. principalis desuper factam immediate sequent. quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo, et reliquos duos dies pro tertio, et peremptorio termino ac monitione canonica assignamus eundem dominum N. principalem, vel procuratorem suum in, et ad actualem, realem, et corporalem possessionem dictorum canonicatus, et præbendæ, iuriumque, et pertinentiarum prædictarum ponatis, et inducatis, ac poni, et induci faciatis inductumque manuteneatis, defendatis, et conseruetis amoto exinde dicto N. intruso exaduerso principali, ac intrusis, et intrudendis prædictis, quos nos etiam, et eorum quælibet in quantum possumus amouemus, et per præsentes denunciamus amotos, ipsumque dominum N. principalem, vel dictum procuratorem suum ad præbendam huiusmodi in dicta Ecclesia. in canonicum recipiatis, ac in fratrem, stallumque sibi in Choro, et locum in Capitulo ipsius Ecclesiæ cum plenitudine iuris canonici assignetis, et vt moris est admittatis, ac admitti faciatis, sibique de ipsorum Canonicatus, et præbendæ fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, et obuentionibus vniuersis plenarie, et integre respondeatis, et faciatis quantum in vobis erit ab alijs responderi, et nihilominus vos reddituarij coloni laboratores, fictabiles, decimatores, et alij prędicti de omnibus, et singulis fructibus, redditibus, et prouentibus huiusmodi per vos, vel alterum vestrum occasione laborerij fictorum, et decimationis, aut alias qualitercunque occasione dictorum Canonicatus, et prębendę dicto N. principali, vel procuratori suo, et nulli alij respondeatis, et persoluatis, ac plenariam, et integram solutionem, ac satisfactionem impendatis. Monemus insuper modo, et forma pręmissis, ac sub eisdem infrascriptis pœnis te N. intrusum prędictum, quatenus infra triginta dierum spatium post præsentationem, et requisitionem tibi vigore pręsentium pro parte dicti Domini N. principalis desuper fact. immediate sequent. quorum triginta dierum decem pro primo, decem pro secundo, et reliquos decem dies tibi pro tertio, et peremptorio termino, ac monitione canonica assignamus eidem dominum N. principali, vel procuratori suo ad hoc sufficiens mandatum habenti de fructibus per te ex canonicatu, et præbenda à tempore intrusionis illius citra perceptis, alioquin eorum vero valore, ac de summa scutorum sexaginta prędictis ratione expensarum

per dict. Dom. N. principalem in lite, & causa huiusmodi factarum, in quibus vt præfertur condemnatus existis, vna cum alijs scutis sex auri pro expeditione præsentis nostri processus condignam solutionem, ac satisfactionem realiter, & cum effectu impendas, aut interim cum eo super præmissis amicabiliter concordes. Inhibentes propterea modo, ac forma præmissis omnibus, & singulis supradictis, ac generaliter quibuscunque alijs cuiuscunque status, gradus, ordinis, vel conditionis existant ne præfato Domino N. principali, vel procuratori suo quominus possessionem Canonicatus, & præbendæ cum omnibus iuribus, ac pertinentijs supradictis pacifice assequatur sibique de illorum fructibus, redditibus, ac prouentibus, iuribus, & obuentionique vniuersis plenarie, & integre respondeatur, ac de dictis præceptis fructibus, & summa scutorum sexaginta condigna satisfactio, ac solutio impendatur, omniaque alia, & singula supra, ac infrascripta suum debitum consequantur effectum impedimentum aliquod præstetis, seu præstent, ac impedientes ipsum dominum N. Principalem, vel procuratorem suum in aliquo super præmissis, præbeatis, vel præbeant auxilium, consilium, vel fauorem publice, vel occulte, directe, vel indirecte, quouis quæsito colore, vel ingenio. Quod si forte præmissa omnia, ac singula non adimpleueritis, mandatisque, monitionibus, & inhibitionibus nostris huiusmodi, immo verius Apostolicis non parueritis, seu paruerint cum effectu nos in vos, & ipsos omnes, ac singulos supradictos, qui culpabiles fueritis, siue fuerint in præmissis, ac in contradictores quoslibet, & rebelles, dictisque Canonicis monitionibus præmissis excommunicationis, ac suspensionis à diuinis respectiue sententias ferrimus in his scriptis, vobis vero Reuerendissimo Domino Episcopo N. prædicto dumtaxat excepto, qui ob reuerentiam vestræ Pontificalis dignitatis deferimus in hac parte. Et si forte dictus N. exaduerso principalis, ac forsan alij intrusi, ac intrudendi, cæterique contradictores, et rebelles prædicti mandatis, monitionibus, & requisitionibus nostris, immo verius Apostolicis infra dictos terminos superius expressos parere, & obedire neglexerint, aut recusauerint, sententias, et censuras prædictas in eos, vt præmittitur latas damnabiliter incurrendo ex tunc prædictis subdelegatis nostris sub dicta excommunicationis pœna committimus, et mandamus, quatenus singulis diebus dominicis, et festiuis in suis Ecclesijs, Monasterijs, et

Cap-

Cappellis infra missarum, ac aliarum horarum diuinarum solemnia, ac alias, vbi, quando, & quoties expediuerit, ac pro parte dict. d. N. principalis desuper requisiti fuerint, seu alter eorum fuerit requisitus præfatum N. exaduerso principalem, ac intrusos, & intrudendos, cæterosque contradictores, ac rebelles sic excommunicatos publice denuncient, ac ab alijs quantum in ei fuerit denunciari faciant, donec, & quousque à nobis, vel superiori nostro super hoc habuerint in mandatis. Si vero N. exaduerso principalis, ac intrusi, & intrudendi, contradictoresque, & rebelles prædicti dictam excommunicationis sententiam per decem dies, illius denunciationem immediate sequen. pertinaciter substinuerint. Nos ex tunc, quia crescen. contumacia, ac inobedientia, crescere debet & pœna, ne facilitas pœnæ audaciam tribuat delinquen. processus nostros huiusmodi aggrauamus dictis subdelegatis nostris, modo, et forma præmissis percipientes quatenus singulis diebus dominicis, et festiuis in suis Ecclesijs, Monasterijs, et Cappellis infra missarum, ac aliarum præscriptarum horarum solemnia dictam excommunicationis denunciationem reiterando, ac innouando eundem N. ac intrusos, et intrudendos contradictores, et rebelles, sic vt præmittitur excommunicatos denunciatos nominatim campanis pulsatis, candelis accensis, et demum extinctis, ac in terram proiectis, cruce erecta, et religione induta aquam benedictam aspergendo, ad fugandum dæmones, qui eos detinent, sic ligatos, laqueis suis catenatos orando quod Dominus noster Iesus Christus, ipsos ad catholicam fidem, et Sanctæ Matris Ecclesiæ gremium reducere dignetur, ne eos in talibus peruersitate, et duritia dies eorum finire permittat, cum decantatione responsorij, reluctabunt cœli iniquitatem Iudæ, etc. et Psalmi, Deus laudem eius ne tacueris, etc. cum ante media vita in morte sumus totaliter, et his finitis ad ianuas Ecclesiarum, vna cum clericis, et parochianis accedant, et ad terrorem, vt eo citius ad obedientiam redeant tres lapides rursus domus habitationum suarum proijciant in signum maledictionis æternæ, et etiam post missam, ac in vesperis, alijsque horis canonicis solemniter publicent, et denuncient, ac ab aliis quantum in eis fuerit publicari, et deuunciari, ac ab omnibus Christifidelibus arctius euitari faciant donec aliud à nobis, vel superiori nostro receperint in mandatis. Verum si præfati denunciati aggrauationem huiusmodi per alios decem dies illius publication. et dictos decem dies immediate sequent. animis, (quod absit) substi-

nuerint induratis nos ex tunc, quia peruersorum audacia præsumptiua, vt vnica pœna non contenti fortioribus arceantur pœnis, qui suis superioribus obedientiam semper impenderunt processus nostros huiusmodi reaggrauamus supradictis subdelegatis nostris, vt supra mandantes quatenus dicta auctoritate Apostolica, omnes, et singulos Christifideles vtriusque sexus homines præsertim famlares, et seruitores denunciatorum, et aggrauatorum huiusmodi modo, et forma præmissis moneant, et requirant primo, secundo, tertio, & peremptorio, vt etiam nos requirimus, et monemus eosdem ipsisque, et eorum cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ, et sub excommunicationis pœna quatenus infra sex dies à die monitionis huiusmodi ipsis factæ immediate sequen. quos dies ipsis. et eorum cuilibet pro omni dilatione, terminoque peremptorio, ac monitione canonica assignet, prout nos assignamus eisdem à participatione, communione, familiaritate, et seruitio ipsorum denunciatorum, aggrauatorum penitus, et omnino desistant, nec cum eis, vel eorum aliquo seruiendo, loquendo, nec conuersando (præterquam in casibus, & personis, à iure permissis,) participare præsumant, seu aliquis eorum præsumat, et si contrafecerint, Nos in eos, et eorum quemlibet cum dd. denunciatis, ac aggrauatis rebelliter participan. et contrafacien. ex nunc, prout ex tunc dicta sex dierum canonica monitione præmissa excommunicationis sententiam ferimus in scriptis dictisque subdelegatis nostris distincte præcipien. mandantes quatenus singulis diebus dominicis, & festiuis in suis Ecclesijs infra missarum, & aliarum horarum solemnia, ac vbi quando & quoties expediuerit pręfatos Christifideles familiares, & seruitores, qui cum dictis denunciatis, & aggrauatis rebelliter participauerint excommunicatos tamdiu publice denuncient, ac ab alijs quantus in eis fuerit publicari, denunciari, & ab omnibus Christifidelibus arctius euitari faciant, donec, & quousque absolutionis beneficium desuper meruerint obtinere. Demum vero si præfati, denunciati, aggrauati, & reaggrauati huiusmodi per alios decem dies ipsius publicatonis, & dictos triginta dies immediate sequen. subsinuerint ac processibus mandatis monitionibus, & inhibitionibus nostris iuhusmodi, immo verius Apostolicis non paruerint cum effectu, nos ex tunc, quia mucrone non proficiente Ecclesiastico temporalis saltem gladius non immerito suffragatur auxilium brachij sæcularis duximus inuocandum, vt quos Dei timor à malo non reuocat temporalis saltim coerceat securitas disciplinæ, hinc est, quod vos Potentissimum, & Catholicum Principem Hispa-

Hiſpaniarum Regem antedictum dicti gladij principalem vibratorem in Domino exhortamur, voſque Dominos Duces, Comites, Marchiones, Barones, eorumque Locatenentes, Iudices, officiales, & alios ſupradictos iuriſdictionem temporalem, & ordinariam per vos, vel alium, ſeu alios exercen. quibus præſens noſter proceſſus dirigitur dicta auctoritate tenore præſentium requirimus, & monemus primo, ſecundo, tertio, & peremptorie, vobis, & veſtrum cuilibet in virtute Sanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna diſtricte præcipien. mandamus, quatenus infra ſex dierum ſpatio, poſt ſupradictos terminos ſucceſſiue præexpreſſos, necnon notificationem, & publicationem præſentium vobis, ſeu alteri veſtrum in veſtris territorijs iuriſdictionibus, & diſtrictibus, ac requiſitiones pro parte dicti d. N. principalis deſuper factas immediante ſequen. quorum ſex dierum, duos pro primo, duos pro ſecundo, & reliquos duos dies vobis, & veſtrum cuilibet pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica aſſignamus: Vos omnes, & ſinguli Domini temporales antedicti (quorum omnium ſuper hoc auxilium brachij ſæcularis in inuocamus) quoties, & quando pro parte dicti d. N. principalis vigore præſentium ſuper hoc fueritis requiſiti in iuris ſubſidium contra prædictos denunciatos, aggrauatos, & reaggrauatos dicta auctoritate Apoſtolica per captionem, inuaſionem, incarcerationem, & detentionem perſonarum corporum rerum, & bonorum eorundem inſurgatis, ac alios inſurgen. faciatis, necnon perſonas corpora res, ac bona eorum, & cuilibet ipſorum inuadatis, incarceretis, ac infirma, & tuta cuſtodia teneatis, & arreſtetis per vos vel alium, ſeu alios ac quilibet veſtrum, qui ſuper hoc requiſitus fuerit, inuadat, incarceret, cuſtodiat, detineat, & arreſtet, vt libere, ac licite ſuper quibus omnibus, & ſingulis vobis, & veſtrum cuilibet licentiam, ac plenariam poteſtatem concedimus per præſentes dictos denunciatos, aggrauatos, & reaggrauatos, ita, & taliter aſtringatis, & compellatis potenter, etiam manu forti, abſque tamen graui læſione corporum eorundem, vſque ad integram ſatisfactionem, & paritionem omnium, & ſingulorum promiſſorum, ac donec, & quouſque N. detentor, ac intueri, & intrudendi poſſeſſionem dictorum Canonicatus, & præbendæ cum iuribus, & pertinentijs ſuis prædicto d. N. principali, vel procuratori pro eo vacuam, liberam, & expeditam dimiſerit, ac de prædictis perceptis fructibus, & expenſis taxatis realiter, & cum effectu ſatisfecerit nec non ipſe N. cæterique contradictores, ac rebelles prædicti ab occupatione, de-

tentione, intrusione, rebellione, contradictione, & impedimentis, ac consilio, auxilio, & fauore prædictis penitus, & omnino destiterint, & ad Sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redierint, ac beneficium absolutionis à supradictis censuris à nobis, vel superiori nostro meruerint obtinere. Quod si forte, Vos Serenissime, & Catholice Rex exequutor iustitiæ præsentis nostri processus, & mandatorum nostrorum, immo verius Apostolicorum transgressor, contradictor, vel neglector fueritis, quod tamen, Vestræ Catholicæ Maiestatis, vel Regalis celsitudinis, vel Ducalis Serenitatis perfulgide iam dudum per totum orbem diuulgata obedientia suspicari non finit, proculdubio iusti Iudicis officium ostenderetis, & præmium, alias pro exequutione iustitiæ vobis à Deo paratum, nihilominus ammitteretis licet vos huiusmodi nostris sententiis, & censuris ligari nolumus ob reuerentiam vestræ Realis Maiestatis, vel Regalis celsitudinis, vel Ducalis Serenitatis non immerito deferen. intuitu tamen iustitiæ, & ob Sanctæ Sedis Apostolicæ, & Sanctissimi D. N. Papæ reuentiam eandem vestram Regalem Maiestatem, ac regalem Celsitudinem, vel Ducalem Serenitatem ad prædictam exequutionem efficaciter adimplendum, & generaliter dicti subdelegati nostri, omnia, & singula nobis in hac parte commissa plenarie exequantur iuxta traditam nobis formam præinserto commissionis, ita quod ipsi subdelegati nostri, vel quicunque alij nihil in præiudicium dicti d. N. principalis valeat attentare, neque in processibus per nos habitis, & sententijs per nos latis absoluendo, vel suspendendo aliquid immutare. In cæteris autem quæ eidem N. principali nocere possent super præmissis in aliquo, seu obesse ipsis, & quibuscunque alijs potestatem omnimodam denegamus, & si contingat nos super præmissis in aliquo procedere, de quo nobis potestatem plenariam reseruamus, non intendimus propterea commissionem nostram huiusmodi in aliquo reuocare, nisi de reuocatione ipsa in litteris nostris specialem, & expressam fecerimus mentionem. Præsentes quoque litteras, siue hunc nostrum processu exequutorialem volumus d. N. principalem, vel procuratorem suum remanere, & non per vos, aut aliquem vestrum contra ipsorum voluntate detineri. Contrarium vero facientes prædictis nostris censuris prædicta canonica monitione præmissa, ipso facto volumus subiacere, mandamus tamen copiam fieri de præmissis eam petentibus, sumptimus tamen, & expensis eorum petentium. Absolutionem vero. In quorum fidem &c. Datum Romæ, &c.

Monito-

Monitorium in curia pro præstatione alimentorum.

DE mandato, &c. & ad instantiam d.A filij legitimi, & naturalis Magnifici domini B. asserentis cum omnibus, quibus decuit honore, & reuerentia, ac filiali affectione erga dictum eius patrem gessisse, nec aliquod ingratitudinis vitium in eum commisisse, ita vt tanquam filio ingrato alimenta ex vtroque iure debita licite denegari potuerint, neque possint, nihilominus dictus eius pater nullis præcedentibus legitimis causis contra omne iuris, & æquitatis debitum ab eius præsentia, & patria potestate, ac paterna domo de facto expulsit, ac debita alimenta ei denegauit, ac denegat in maximum eiusdem dict. instantis damnum, ac propriæ vitæ periculum. Quare moneatur prædictus dominus B. quatenus infra triduum proximum, sub mille ducat. &c. pænis debeat eidem instanti dicta alimenta, tam pro præterito, quam etiam futuris temporibus debita, ac deben. arbitrio iudicis, & ex eius officio taxan. ac moderan. realiter, cum effectu subministrasse, ac persoluisse, & debitam solutionem de eis impendisse, & impendere, & si senserit se, &c.

Et licet in hoc articulo alimentorum plura scribere potuerimus iuxta dispositionem capit. cum haberet, de eo, qui dux. in ma. tamen hæc duo tantum circa modum procedendi breuiter referam alterum scilicet, quod omisso præscripto monitorio, sed per viam simplicis citationis, ac summarie, & exequutiue sine eo, seu libelli porrectione nullis terminis substantialibus seruatis valide procedi potest, & in hoc attestando credo non errare fretus authoritate Gui. de Suza.in lib.de alimentis, C. de transactionibus. Secus tamen dicendum arbitror si lis ageretur de alimentis præteritis, vt ibi ad quem in facti contingentia recurres. Alterum vero quod filius ob paternam reuerentiam ante inchoationem Iudicij petat, & obtineat à Iudice veniam litem agendi contra parentes eius, quæ & parte non citata concedi debet, vt satis diffuse habetur per Roland. à Valle in consil. 18. num. primo, secundo, & tertio, volum. 2.

Aliud

Aliud vigore remedij l. Aquiliæ.

DE mandato,&c.ac ad instantiam D.A.quærelanter asserentis, quod B.nescitur, qua de causa motus propria auctoritate,& de facto ausus fuit ingredi possessionem ipsius A. positam &c. & ex ea dolose incisit, seu incidere fecit, plures arbores etiam fructiferos valoris scut. 100. & vltra in maximum eiusdem d. A. instantis damnum, & præiudicium,& dictæ eius possessionis detrimentum. Quare pro illius indemnitate moneatur prædictus B. exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum, sub &c. pœnis debeat dictum damnum,vt supra factum, & in processu causæ liquid. realiter, & cum effectu emendasse, & pro illius emendatione dictā summam scut. 200.pro damno passo realiter, & cum effectu eidem instan.persoluisse, & exbursasse ad quorum solutionem faciendam dicitur ipsum licite cogi, & compelli debere, tam ex remedio l. Aquiliæ,quam ex quocunque alio iuris remedio in processu causæ deducendo, & si senserit se, &c.compareat &c.alioquin &c.

Aliud discussionis bonorum.

DE mandato,&c.ac ad instantiam Magnif.D.A.creditoris B.in notabili summa pecuniarum in processu causæ, ac causarum huiusmodi suis loco,et tempore deducen. & specifican. asserentis ad eius notitiam deuenisse eundem B. statum suum in deterius mutauisse,et se ab Vrbe absentasse,timeatque interim illius bona ab alijs illius assertis creditoribus dissipari,et dilapidari,illaque in fraudē, et præiudicium ipsius instan. priora, et potiora iura in eis haben. alienari. Ideo tenore præsentium moneantur dd. N. et N. omnesq; alij asserti creditores, seu detentores bonorum dicti B.in exequutione præsentium nominandi, et cognominandi quatenus infra triduum proximum, sub etc. pœnis debeant, et quilibet ipsorum debeat desistere à quibuscunque molestationibus, et iactationibus illatis, ac præstitis,et in futurum inferendis, et præstandis in, et super bonis dicti B.ab eis, et quolibet ipsorum quouis asserto titulo quæsita fuerint illa realiter,et cum effectu restituisse,et ab vlteriori illorum occupatione,et detentione cessasse,et sese abstinuisse,attento quod fuit coram eodem A. C. comparitum, et allegatum eidem instanti in, et super dictis bonis priora,et potiora iura competijsse, et competere, et cæteris alijs creditoribus dicti B. in eis præferen. et anteponen.fore, et esse, et donec de iuribus creditorum illorum prioritate, ac potioritate discutiatur,interim illa distrahi,nec alie

nari

nari a quoquam iure non potuisse, neque posse, & quatenus alienata fuerint, tam ex remedio reuocation. alienation. fact. in fraudem creditorum, quam ex alio quocunque iuris remedio talem alienationem reuocandam, & rescinden. fore, ac esse, & interim debeant de illorum, & cuiusque eorum credito, & iuribus infradictum termi num coram eodem A.C docuisse cum inhibitione, ne sub eisdem pęnis audeant præmissorum causa alibi, quam coram eodem A.C. instantem molestare, neque in iudicium trahere, quod si secus, &c. & si senserint se, &c. compareant, &c. alioquin, &c.

Formula obligationis Cameralis, quæ nunc est in vsu.

PRo quibus omnibus, ac singulis præmissis firmiter tenendis, & inuiolabiliter obseruandis idem A. debitor se ipsum, suosque hæredes, ac successores quoscunque, ac bona sua, & suorum quæcun que præsentia, & futura in ampliori forma Cameræ Apostolicæ obligauit, & hypothecauit, necnon curiæ causarum Cameræ Apostolicæ, eiusque Camerarij, Vicecamerarij, Auditoris, Viceauditoris Regentis, Locumtenentis, & Commissarij, ac omnium, & singularum aliarum Curiarum Ecclesiasticarum, ac secularium vbilibet constitutarum iurisdictionibus, & coertionibus, compulsionibus, iuribus, rigoribus, stylis, & meris examinibus suppofuit, & submisit. Per quas quidem curias, & earum quomodolibet insolidum, tam coniunctim, quam diuisim voluit, & expresse consensit se, ac suos prædictos posse realiter, ac personaliter cogi, compelli, constringi, excommunicari, aggrauari, reaggrauari, & ad brachium sæculare deponi, arrestari, capi, carcerari, & detineri vno, & eodem tempore, vel diuersis temporibus & per diuersorum temporum interualla, vsque ad plenariam, & integram pręmissorum obseruationem, ac omnium, & singulorum damnorum expensarum, & interesse huiusmodi occasione faciendorum, & substinendorum refectionem, ita tamen quod exequutio vnius curiæ exequutionem alterius non impediat, nec retardet iure dicente, quod vbi iudicium ceptum est ibidem finem accipere debet, & qualibet alia iuris, & facti exceptione in contrarium faciente non obstante, ita quod vna via electa, altera non sit exclusa, renunciauitque omni, & cuilibet exceptioni doli, mali, vis metus, fraudis, læsionis, & machinationis non numeratæ pecuniæ, speique futuræ receptionis, et numerationis præsentis contractus non sic, vt præmittitur facti, & celebrati, et aliter aut plus, vel minus fuisse factum, vel dictum quam recitatum, et è contra. Renunciauitque

que insuper omni, et cuicunque appellationi, reclamationi, & recursui per eum contra præmissa, ac illorum quodlibet quouis prætextu, et causa etiam enormissimæ lęsionis, vel alias quomodolibet, coram quocunque Iudice, magistratu, vel tribunali forsan interponendæ, et introducendæ, necnon omnibus, et singulis alijs exceptionibus, legibus, et legum auxilijs quibus mediantibus se contra præmissa, vel eorum aliquod defendere, ac tueri, et per quas præsentis instrumenti vis et effectus, seu exequutio suspendi, impediri, retardari, vel alias quomodolibet differri posset. Quinimo appellatione, reclamatione, et recursu huiusmodi, vt supra interponendis, ac introducendis, cæterisque omnibus exceptionibus non obstantibus hoc instrumentum, et omnia in eo contenta, in primis, et ante omnia debitum suum consequatur effectum, ac debitæ exequutioni penitus demandentur, ita et taliter, quod appellatio huiusmodi, aliæque exceptiones eidem A quo ad effectum suspensiuum minime suffragari valeant, me notario tanquam publica, et authentica persona pro absen. ac omnibus et singulis quorum interest, intererit, aut interesse poterit in futurum stipulante, et sic tactis scripturis ad Sacrosancta Dei Euangelia in manibus mei notarij iurauit. Super quibus etc.

Aduerte quod ibi nihil dicitur de procuratorum constitutione de qua in antiqua formula, quia iam ea à multis annis citra recessit ab aula ex rationibus, de quibus in cap.9.lib.3.

Aduertę etiam, quod licet in supradicta obligationis formula dicatur, quod scilicet debitor voluit, ac consensit posse excommunicari, aggrauari, et reaggrauari, etc. non propterea contra eum immediate proceditur ad fulminationem censurarum, sed cum grano salis, vt puta in iuris subsidium, ac si et quatenus contra eum realis, nec personalis exequutio facile fieri non possit, iuxta formam Concilij Tridentini, et rfeormation. Pij V. de quibus supra meminimus.

Et licet ab aliquibus superflua, seu dubitabilis reddi posse videatur extensio prſæcriptę clausulæ me notario præsente, et pro absente tanquam publica, et authentica persona legitime stipulante pro omnibus, et singulis quorum interest, et cætera, prout in ea cum in antiqua formula cameræ apposita videatur post clausulam ratihabitionis procuratorum, qui tunc ibi antiquitus constitui solebant, & consequenter ibidem adaptari. Qua quidem procuratorum constitution. nunc ex præmissis cessante, ac illius extensio quoque cessare videatur tamen quia re huiusmodi non semel

femel controuerfa vifum fuit notarijs infimul congregatis indifferenter eam modo prēmiffo extenden.fore, vt in eorum duplicatis refolutionibus, de quibus in eorum veteri libro rubeo, fol. 3. et 168.et iuxta illorum refolutionem dd. de Rota dixerunt, vigore præfcriptæ claufulę, et contractus, dandam effe exequutionem intereffe habentibus, vt in vna Romana releuationis indemnitatis pro dd.de Incoronatis,et Maffimis contra d.Tiberium Vellium die 27.Octobris 1603. coram Illuftriffimo D. Cardinali Seraphino tunc Rotę Auditore.

Formulam autem inuentarij. Bald. de Perufio habes in formulario inftrumentorum, ideo hic fuperflue apponendam effe cenfui, cum in facti contingentia ibi recurrere poteris.

Has habes infrafcriptas alias expeditionum formulas fumptas ex antiquo Romano formulario quas alijs impeditus negocijs in moderniorem vfum in hoc meo libello potius mihi laboriofo, quam lucrofo redigere non valui, tu igitur in facti contingentia ad eas recurre, illafque fingulatim iuxta tuam prudentiam femper in eis forma Sacrofancti Concilij Tridentini feruata accomoda mutandis mutatis, ac fingula fingulis congrue referendo, & debite adaptando, &c.

ABSOLVTIO EXCOMMVNICATIONIS ab Auditore Cameræ.

Ioannes BAPTISTA CICADA,Dei, et Apoftolicę Sedis gratia, Epifcopus Albinganen.S.D.N.Papę, eiufq; Camerari: Necnon Curię caufarum Cameræ Apoftolicę Generalis Auditor: Romanęque curię Iudex ordinarius, etc. fpecialiter deputatus. VNIVERSIS, et fingulis Dominis Abbatibus,per Ciuitat.et dioc. N.illique vel illis, ad quem, vel ad quos, prēfentes noftrę litteræ peruenerint: Salutem in Domino, et prēfentibus fidem indubiam adhibere, noftrifque huiufmodi, et dictę curiæ firmiter obedire mandatis. Noueritis, quod nos, die, et hora infrafcriptis, iuxta ritum, & formam Sanctæ Matris Ecclefiæ abfoluimus; et eiufdem Sanctæ Matris Ecclefiæ vnitati, et Ecclefiafticorum Sacramentorum participatione, ac communioni fidelium refti-

restituimus. N. N. diœc. propterea coram nobis personaliter constitutum, & id flexis genibus humiliter petentem, à quadam excommunicationis sententia, ad instan. N. ob non solutionem certæ pecuniarum summæ, per nos, auctoritate dictæ curiæ, alias in eum lata, & promulgata, ex eo quia idem N. propterea personaliter coram nobis constitutus, ad hoc suum liberalem præstitit consensum pariter, & assensum: & idem N. de stando iuri, ac parendo nostris, & Sanctæ Matris Ecclesiæ mandatis, in nostris manibus, tactis per eum corporaliter scripturis Sacrosanctis, solitum præstitit iuramentum cum reincidentia, tamen in eandem excommunicationis sententiam, ipso facto, in euentum in quem dictus N. eidem N de pecuniarum summa, ob cuius non solutionem excommunicatus, ac vt talis declaratus extitit, hinc ad duos menses proxime futuros, à die dat. præsentium inantea computan plenarie, & integre nón satisfecerit. Quapropter vobis, & vestrum cuilibet, tenore præsentium, damus districte in mandatis: quatenus ipsum N. sic absolutum modo præmisso, in vostris Ecclesijs, Monasterijs, & Capellis, dum & quoties expedierit; & requisitio desuper factá fuerit, publice nuncietis, ac faciatis ab alijs nunciari. In quorum testimonium, præsentes litteras exinde fieri, sigillique dictæ Curię causarum Cameræ Apostolicę, quo vtimur, iussimus, & fecimus appensione communiri. Datum etc.

Commissio absolutionis ab eodem Auditore Cameræ.

Ioannes BAPTISTA, etc. Venerabilibus viris Dominis N. et N. etc. et eorum cuilibet insolidum: Salutem in Domino. Discretioni vestræ, et cuilibet vestrum, tenore præsentium committimus, ac in virtute sanctæ obedientiæ districte percipien. mandamus; quatenus statim visis, et receptis præsentibus, et postquam pro parte honorabilium virorum dominorum N. et N. à quadam excommunicationis sententia, in eos, et eorum quemlibet, ob non solutionem certarum pecuniarum, in quibus honorabilibus viris N. et N. efficaciter obligatur; ad instantiam dictorum N. et N. creditorum, per nos, auctoritate dictæ curiæ lata, et promulgata; si id humiliter petierint, ac de stando, et parendo nostris, et vestris, ac Sanctæ Matris Ecclesiæ mandatis, in vestris manibus, tactis per eos, et eorum quemlibet, corporaliter scripturis Sacrosanctis, ad Sancta Dei Euangelia, solitum præstiterint iuramentum: ac honorabiles viri N. et N N. diœc. aut aliqui eorum, suum liberalem præstiterit consensum pariter, et assensum, hac vice-

dum-

dumtaxat, auctoritate nostra, & dictæ curiæ absoluatis, & communioni fidelium, ac participationi Ecclesiasticorum Sacramentorum, sanctæque Matris Ecclesiæ vnitati, restituatis, iniuncta sibi pro modo culpæ pœnitentia salutari; ipsosque sic absolutos, si restitutos publice nuncietis, & faciatis ab alijs in vestris Ecclesijs, Monasterijs, Cappellis, & locis publicis, vbi, quando, & quoties expediens fuerit, publice nunciari, & super absolutione, & restitutione huiusmodi, vestras litteras authenticas, aut instrumentum publicum, si illas, vel illud petierint; & habere voluerint, in fidem, & testimonium præmissorum, dando, & concedendo. In cuius rei testimonium, præsentes litteras exinde fieri, & per notarium publicum nostrumque, & dictæ curiæ scribam infrascriptum, subscribi, & publicari mandauimus Sigillique dictæ curiæ, quo vtimur iussimus, & fecimus appensione communiri. Datum &c.

Absolutio ad cautelam breuis, per Auditorem Cameræ.

Ioannes BAPTISTA &c. Vniuersis, & singulis, &c. Noueritis, quod cum alias honorabilis vir N. mercator Florentin. Roman. Cur. sequens, pro se & N. & N. socijs mercatoribus Rom. Cur. sequen. Reuerendum Patrem Dominum N. ab omnibus obligationibus sibi, & dictis suis mercatoribus, per eundem R. P. vsque ad diem N. mensis N. anni &c. liberasset, atque quietasset: ipse R. P. dubitans occasione præmissarum obligationum, in aliquam excommunicationis sententiam, incidisse: Cum piarum mentium sit culpam timere, vbi culpa non reperitur: Ipsum, ab excommunicationis sententia, ad cautelam absolui, per nos, debita cum instantia postulauit. Nos tunc N. Auditor præfatus, attenden. requisitionem huiusmodi fore iustam, & consonam rationi: De consensu præfati N. mercatoris, & dictorum sociorum mercatorum, pariter & assensu dictum R. P. coram nobis genibus flexis constitutum, & absolutionem humiliter petentem, ab omnibus, & singulis excommunicationis, sententijs, in eum occasione præmissorum forsan latis, ad cautelam absoluendum, ipsumque communioni fidelium, ac Sacramentorum Ecclesiasticorum participationi, & Sanctæ Matris Ecclesiæ vnitati, restituendum duximus, & absoluimus, ac restituimus per præsentes. In cuius &c.

Inhibitio Auditoris Cameræ,ad Senatorem in Curia facta.

Ioannes BAPTISTA CICADA,&c.vt supra in absolution. ab Auditore Cameræ,vsque Generalis Auditor. Vide etiam sub littera curialitatis. Magnifico, & Illustri viro D. Almæ Vrbis Senatori, pro tempore existenti: eiusque, & Curiæ Capitolij Locumtenen.Collateralibus,Iudicibus, Exequutoribus, Marescallis, officiali,seu officialibus extraordinarijs: ac omnibus, & singulis alijs officialibus eiusdem vrbis, præsentibus, & futuris, & eorum cuilibet insolidum, ad quem,vel ad quos, præsentes nostræ litteræ peruenerint,seu præsentatæ fuerint: Salutem in domino, & præsentibus fidem indubiam adhibere: ac nostris huiusmodi, immo verius Apostolicis,firmiter obedire mādatis. Quoniam ex fidedignorum recepimus testimonio,venerabilem,& discretum virum dominum Alexandrum Peregrinum clericum Comen. Cortesanum, ac Rom.Cur.sequentem,& in eadem,lites geren.& haben.fore, & esse. Ea propter,nostræ iurisdictioni subiectum: nosque de suis causis, tam criminalibus,quam ciuilibus, agnoscere habeamus. Idcirco vobis omnibus, & singulis supradictis, & vestrum cuilibet, in virtute sanctæ obedientiæ,& sub excommunicationis pœna, (quam in vos,& vestrum quemlibet, huiusmodi vestræ inhibitioni contrauenientem,ipso facto, ferimus in his scriptis) tenore præsentium inhibemus: ne vos,aut aliquis vestrum, contra dictum Alexandrum procedere,aut ipsum alias,tam in persona, quam rebus, & bonis suis,quomodolibet molestare,vexare, aut perturbare præsumatis, seu aliquis vestrum præsumat, in nostrę iurisdiction. immo verius Apostolicæ Sedis, vilipendium, & contemptum: Sed ipsum Alexandrum in omnibus suis causis, contra eum, & pro eo, motis, & mouendis,ad nos,tanquam eius iudicem ordinarium,& competen. remittere curetis,cum parati simus,tam nostro ex officio,quam ad cuiuscunque instan.& de eo conqueren.iustitię ministrare complementum: alioquin,contra vos,et quemlibet vestrum, in hac parte rebelles, ad dictę excommunicationis sententię declarationem, ac ad alia grauiora procedemus, vestra, et cuiuslibet vestrum rebellione id exigente. In cuius rei testimonium, præsentes nostras litteras exinde fieri, et nostri sigilli,quo vtimur, iussimus, et fecimus impressione communiri. Datum Romę in domo solitę nostrę residen. Sub Anno, etc. M. D. XLVI. Indictione quarta, Die vero N. mensis Maij. Pontificatus Sanctiss. etc. Pauli, etc. Papę Tertij, Anno duodecimo. Præsentibus ibidem honorabilibus, et di-

& discretis viris, dominis Marco Antonio Oliuerio, laico Nepesium. dioec. & Ioanne Sauarino clerico Lugdunen. dioec. Testibus &c.

Instrumentum petitionis Apostolorum.

In Nomine Domini, Amen, &c. Constitutus prouidus vir, magister N. in Roman. Cur. causarum, & venerabilium virorum dominorum, Præpositi, Decani, & Capituli Ecclesiæ N. procurator, prout de suæ procurationis mandato, legitima extitit, facta fides, & eo nomine procuratorio, duxit, & asseruit, quod cum alias, ipse in causa, coram præfato domino N. Auditore, inter dictos N. principales suos, & quendam N. assertum laicum aduersarium, de, & super nonnullis decimis, in prima instan. pendente. Nonnullos articulos, seu materias articulatas admissibiles, releuantes, et parti suæ vtiles, iudicialiter exhibuisse, et pro illorum admissione, ac testium desuper receptione, instetissent: fuerunt eędem materię per præfatum dominum Auditorem, tanquam impertinentes, saltem tacite, reiectæ: A qua quidem reiectione, et admissionis denegatione, cum ad Sedem Apostolicam appellassent, et dictus d. Auditor, terminum iuris, super huiusmodi appellatione, Apostolos petendi sibi præfixisset, et iam momentum eiusdem termini instet: Idcirco intendens dictæ suæ appellationi, tanquam iustæ interpositæ: Apostolos, tales quales de iure habere debeat, sibi dari, et concedi, per præfatum dominum Auditorem, debita cum instan. postulauit. Quiquidem dominus Auditor, certificatus de instanti momento ad petendum Apostolos, pręfato magistro N. procuratori, præsenti, instanti, et Apostolos petenti, respondit in hæc verba, vel eis saltem in effectu similia, etc. vt supra.

DE CITATIONE.

Citatio cum inhibitione inserta extra Romanam Curiam.

Fabius ACCOROMBONVS, Vtriusque Iuris Doctor, Sanctiss. Domini Nostri Papæ Cappellanus, et ipsius Sacri Palatij Apostolici, Causarum, causæque, et causis, ac partibus infrascriptis, ab eodem domino nostro Papa, Auditor specialiter deputatus. Vel sic: PETRVS Vvorstius Dei, et Apostolicę Sedis gratia, Episcopus Aquen. vnius, ex Sa-

cri Palatij Apostolici causarum Auditoribus Locumtenens, causæque, & causis, ac partibus infrascriptis à Sanctiss. domino nostro Papa, Iudex specialiter deputatus. Vel sic. Sebastianus Piguinus, Vtriusque Iuris Doctor Sanctiss. D. nostri Papæ Cappellanus, & ipsius Sacri Palatij Apostolici, causarum Auditor, causæque, & causis, ac partibus infrascriptis, in locum bon. mem. domini nostri eiusdem Palatij Apostolici, dum vixit, Coauditoris nostri: certæ generalis nobis desuper factæ, & præsentatæ commissionis vigore subrogatus, specialiter deputatus. Vel sic. Ioannes Mohedanus, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia, Episcopus Rauellen. Iudex, & Commissarius, causarum, causæque, & causi, ac partibus infrascriptis, à Sanctiss. domino nostro Papa specialiter deputatus. Vel sic. Hieronymus, miseratione diuina, tituli Sancti Clementis Presbyter, Cardinalis Ghinuccius vulgariter nuncupatur. Iudex, & Commissarius causarum, causæque, & causis, & c. vt in proxima. VNIVERSIS, & singulis dominis, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Custodibus, Thesaurarijs, Succentoribus, Sacristis, tam Cathedralium etiam metropolitan. quam collegiatarum, Canonicis, Parochialiumque Ecclesiarum Rectoribus, seu Locatenen. eorundem, Plebanis, Viceplebanis, Cappellanis, Curatis, & non Curatis, Vicarijs perpetuis, Altaristis, cæterisque presbyterijs, clericis, notarijs, & Tabellionibus publicis, quibuscunque per ciuitatem, vel diœces. N. ac alias vbilibet constitutis, & eorum cuilibet insolidum, ac illi, vel illis, ad quem, vel ad quos, præsentes nostræ litteræ peruenerint: Salutem in domino, nostris huiusmodi, immo verius Apostolicis firmiter obedire mandatis. Noueritis, quod nuper Sanctiss. in Christo P. & D. N. D. Paulus, diuina prouidentia Papa III. quandam commissionis, siue supplicationis cedulam, nobis, per certum suum cursorem, præsentari fecit, quam nos, cum ea qua decuit reuerentia, recipimus, huiusmodi sub tenore. Dignetur &c. in fine vero dictæ commissionis, siue supplicationis cedulæ, scripta erant, de alterius manus, littera superiori, litteræ ipsius cedulæ, penitus, et omnino dissimili, et diuersa hæc verba, videlicet. De mandato domini nostri Papæ, etc. ponatur tota signatura. In extremitate vero marginis inferioris eiusdem commissionis, siue supplicationis cedulæ: scripta erant, de alienæ manus, littera, superioribus litteris ipsius cedulæ, etiam penitus dissimili, et diuersa hæc verba, videlicet domini nostri Papæ. P. P. Cardin. Parisius. Post cuius quidem commissionis, siue supplicationis cedulæ presentationem,

et receptionem nobis, et per nos, vt præmittitur, factas, fuimus per honorabilem virum dominum N. principalem, in præinserta nobis facta, et præsentata commissione, principaliter nominatum, coram nobis, personaliter constitutum, debita cum instan. requisiti. Vel sic: fuimus per prouidum virum magistrum N. in Rom. Cur. causarum, et honorabilis viri N. principalis, in præinserta nobis facta, et præsentata commissione, principaliter nominati, procuratorem assertum, (prout de suæ procurationis mandato, legitimam promisit facere fidem) debita cum instan. requisiti. Vel sic: fuimus pro parte honorabilis viri, domini N. principalis, in præinserta commissione nobis, vt præmittitur, facta, et præsentata, principaliter nominati, debita cum instan. requisiti: quatenus sibi citationem legitimam, vna cum inhibitione inserta, extra Roman. Cur. et ad partes, contra, et aduersus quendam N. exaduerso principalem, in eadem nobis facta, et præsentata commissione, exaduerso principaliter nominatum: omnesque alios, et singulos, sua communiter, vel diuisim interesse putan. et in exequutione citationis huiusmodi, nominandos, iuxta, et secundum, dictæ nobis factæ, et præsentatę commissionis, vim, formam, et tenorem: in forma solita, et consueta, decernere, et concedere dignaremur. Nos igitur N. Auditor prefatus, attenden. requisitionem huiusmodi fore iustam, et consonam rationi, volentemque in causa, et causis huiusmodi, et inter partes, in dicta commissione contentas, rite, et legitime procedere, ac partibus ipsis, dante domino, iustitiam ministrare, vt tenemur. Idcirco, auctoritate Apostolica nobis commissa, et qua fungimur in hac parte: Vos omnes, et singulos supradictos, et vestrum quemlibet insolidum, tenore præsentium, requirimus, et monemus, primo, secundo; tertio, et peremptorio. Vobisque nihilominus, et vestrum cuilibet in virtute Sanctę obedientiæ, & sub excommunicationis pœna, quam in vestrum quemlibet, canonica monitione præmissa (si ea, quæ vobis in hac parte committimus, & mandamus, neglexeritis, seu distuleritis contumaciter adimplere) ferimus in his scriptis, districte præcipiendo mandantes: quatenus infra sex dierum spatium, post præsentationem, seu notificationem præsentium, vobis, seu alteri vestrum, factas: Et postquam pro parte dicti domini N. principalis, super hoc, vigore præsentium fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit requisitus immediate sequent. Quorum sex dierum, duos pro primo, duos pro secundo: & reliquos duos dies, vobis vniuersis, & singulis supradictis, & vestrum cuilibet, pro tertio, &

peremptorio termino, ac monitione canonica assignamus. Ita tamen, quod in his exequendis, vnus vestrum alterum non expectet: nec vnus pro alio, seu super alium se excuset: præfatum N. exaduerso principalem, omnesque alios & singulos, sua communiter, vel diuisim interesse putan. & in exequutione præsentium nostrarum litterarum, nominandos; in eorum proprijs personis, si ipsorum præsentias commode habere poteritis: Alioquin in hospitijs habitationum suarum, si ad ea vobis tutus pateat accessus, & in parochiali Ecclesia N. N. diœcel. Sin autem in cathedrali N. & dicta parochiali N. necnon parochiali, seu parochialibus, sub qua, vel sub quibus degunt, & morantur, alijsue Ecclesijs, & locis publicis quibuscunque: de quibus, ac vbi, dum ibidem populi multitudo ad diuina audien. conuenerit, aut alias, legitime congregata fuerit, ex parte nostra, immo verius Apostolica auctoritate, alta, & intelligibili voce, peremptorie citare curetis. Ita tamen, quod verisimile sit, citationem nostram huiusmodi, ad ipsorum citandorum, notitiam, indubitatam deuenire, ne de præmissis, vel infrascriptis, ignorantiam aliquam ostendere valeant, seu etiam quomodolibet allegare: quos nos etiam, & eorum quemlibet, tenore præsentium, sic citamus: quatenus, quadraginta dies post citationem vestram huiusmodi, per vos, seu alterum vestrum, eis factam, immediate sequen. si dies ipsa quadraginta iuridica fuerit, & nos, vel alter forsan loco nostri, subrogandus Auditor. Vel sic. si citatio est decreta per subrogatum. Et nos, vel dictus N. Coauditor noster, seu alter forsan interim subrogandus Auditor, ad iura redden. & causas audien. pro tribunali sederimus, vel sederit: Alioquin proxima die iuridica immediate sequen. qua nos, vel eundem subrogandum Auditorem præfatum, Romæ, vel alibi, vbi tunc Dominus noster Papa, cum sua Rom. Cur. residebit, in Palatio causarum Apostolico, mane hora audientiæ causarum consueta. Vel sic: in nostræ habitationis domo, hora vesperarum &, audientiæ causarum more commissariorum consueta, ad iura reddendum, & causas audiendum, pro tribunali sedere contigerit: compareant in iudicio legitime coram nobis, vel dicto Domino N. Coauditore nostro, seu subrogando Auditore prædicto, per se, vel procuratorem, seu procuratores, suum vel suos, idoneum vel idoneos, ad causam, & causas huiusmodi sufficienter instructum, seu instructos, cum omnibus, & singulis actis, actitatis, litteris, scripturis, instrumentis, processibus, priuilegijs, alijsque iuribus, & munimentis, causam, & causas huiusmodi tangentibus, seu eam, & eas quomodolibet concernen-

nentibus ; præfato Domino N. principali , seu eius procuratori legitimo,de & super omnibus , & singulis , in supradicta nobis facta , & præsentata commissione contentis , de iustitia responsuri , ac in causa , & causis huiusmodi , ad omnes , & singulos actus & terminos,gradatim , & successiue , etiam vsque ad diffinitiuam sententiam inclusiue, debitis , & consuetis terminis , & dilationibus præcedentibus,vt moris est, processuri , & procedi visuri , aliasque dicturi,facturi , allegaturi, audituri , & recepturi , quicquid iustitia suadebit , & ordo dictauerit rationis . Certifican.nihilominus,eosdem sic citatos , quod siue in dicto citation. termino , vt præmissum est , comparuerint , siue non . Nos nihilominus , vel dictus Dominus N Coauditor noster , seu subrogandus Auditor præfatus , ad partis comparen. & causam , seu causas huiusmodi prosequi curantis , instan.ad præmissa omnia , & singula , ac alias , prout iustum fuerit , procedemus , seu procedet , iustitia median.dictorum citatorum contumacia,seu absentia in aliquo non obstante . Et insuper attenden. quod lite, & causa , seu causis huiusmodi , sic , vt præmittitur coram nobis , in Rom. Cur. indecisis pendentibus , nihil sit in partibus innouandum per quæcunque, seu attentandum. Idcirco vobis omnibus , & singulis supradictis , quibus præsentes nostræ litteræ diriguntur , & cuilibet vestrum : auctoritate Apostolica , supradicto modo , & forma præmissis , tenore præsentium , committimus , & mandamus : quatenus post legitimam , dictæ citationis,exequutionem , Reuerendiss. in Christo Patri , & domino, domino , Dei, & Apostolicæ Sedis gratia , Episcopo N. eiusque in spiritualibus , & temporalibus Vicario, seu Officiali generali . Vel sic, si est pro Episcopo , vel contra Episcopum. Reuerendissimis,& Reuerendis in Christo patribus , & dominis quorumcunque locorum ordinarijs, eorumque , & cuiuslibet ipsorum in spiritualibus , & temporalibus Vicarijs, seu Officialibus generalibus : Cæterisque Officialibus , Iudicibus , Commissarijs delegatis , subdelegatis ordinarijs , & extraordinarijs quibuscunque per ciuitatem , & diœces. N. prædictas , & alias vbilibet , constitutis . Et præsertim N. exaduerso principali supradicto, omnibusque alijs , & singulis ,quorum interest , intererit , interesse poterit quomodolibet in futurum , quibuscunque nominibus censeantur, & quacunq; præfulgeant dignitate , de quibus pro parte antedicti Domini N. principalis, vigore præsentium , super hoc fueritis requisiti , seu alter vestrum fuerit requisitus, inhibeatis , quibus nos etiam , & eorum cuilibet tenore præsentium , inhibemus ne ipsi , seu eorum alter , in causa , & causis huiusmodi , per se , vel alium , seu

 alios,

alios, publice, & occulte, directe, vel indirecte, quouis quæsito colore, vel ingenio, in litispendentiæ; & iurisdictionis nostræ, immo verius Apostolicæ Sedis, vilipendium, & contemptum, dictique domini N. principalis, iurisque sui, præiudicium, & grauamen, lite, & causa, seu causis huiusmodi, coram nobis indecisis penden. quicquam innouare, seu attentare præsumant, seu præsumat: Quod si secus factum fuerit, totum id reuocare, & in statum pristinum reducere curabimus, iustitia median. Diem vero, seu dies citationis, & inhibitionis vestrarum huiusmodi, atque formam, & quicquid in præmissis feceritis, seu alter vestrum duxerit facien. nobis per vestras litteras patentes, aut instrumentum publicum, harum seriem, seu designationem in se continen. siue continens, remissis præsentibus quantocitius poteritis, fideliter intimare curetis. Absolutionem vero omnium, & singulorum, qui præfatam nostram excommunicationis sententiam incurrerint, siue incurrerit quoquomodo; nobis: vel superiori nostro tantummodo, reseruamus. In quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium præmissorum eiusdem: præsens publicum instrumentum, huiusmodi nostras citationem, & inhibitionem in se continen. siue continens, exinde fieri, & per notarium publicum, nostrumque & huiusmodi causæ coram nobis scribam infrascriptum, subscribi, & publicari mandauimus, sigillique nostri iussimus, & fecimus appensione com muniri. Datum, & actum Romę, apud Sanctum Petrum in Palatio causarum Apostolico, in quo iura reddi solent, nobis inibi, manę hora audien. causarum consueta ad iura redden. & causas audien. in loco nostro solito, & consueto, pro tribunali sedente: Sub anno &c. indictione &c. Die vero N. mensis N. Pontificatus præfati Sanctiss. in Christo Patris, & domini nostri, domini Pauli, diuina prouidentia Papæ III. anno duodecimo. Vel sic. Datum, & actum Romę, in domo habitationis nostræ: Sub anno, &c. Præsentibus ibidem discretis viris magistris N. & N. notarijs publicis, scribisque nostris, clericis N. & N. diœces. testibus ad præmissa vocatis specialiter, atque rogatis.

DE INHIBITIONE.

Inhibitio simplex ad partes.

Ioannes Suauis REOMANVS, Vtriusque Iuris Doctor, &c. deputatus. Vniuersis, & singulis dominis Abbatibus, &c. vt supra in citatione, vsque ad continuationem. Cuiusquidem

dem commiſſionis vigore, citatione legitima, vna cum inhibitione inſerta, extra Roman. Cur. & ad partes, per nos decreta, & conceſſa. Vel ſic, ſi non eſt decreta citatio. Poſt cuiuſquidem commiſſionis, ſiue ſupplicationis cedulæ præſentationem, & receptionem, nobis, & per nos, vt præmittitur, factas: fuimus per prouidum virum, magiſtrum N. in Roman. Cur. cauſarum, & ſupradicti domini N. principalis, in præinſerta nobis facta, & præſentata commiſſione, principaliter nominati, procuratorem (de cuius procurationis mandato, ſufficienter extitit edoctum) coram nobis conſtitutum, debita cum inſtan. requiſiti: quatenus in cauſa, & cauſis huiuſmodi, modo ſolito, inhibere, ſibique, & parti ſuæ litteras inhibitorias, deſuper opportunas, ſub excommunicationis, alijſque ſententijs; cenſuris. & pœnis Eccleſiaſticis, extra Rom. Cur. & ad partes, in forma ſolita, & conſueta, decernere, & concedere, dignaremur. Nos igitur. Ioannes Suauis Auditor præfatus attenden. requiſitionem huiuſmodi, fore iuſtam, & rationi conſonam: volenteſque, inter partes prædictas, æqualitatem, vt decet, ſeruare: ac, dante domino, iuſtitiam miniſtrare, vt tenemur: ac quod in cauſa, & cauſis huiuſmodi, ſic in Roman. Cur. coram nobis indeciſ. penden. nihil ſit in partibus, per quemcunque attentandum, ſeu innouandum. Idcirco auctoritate Apoſtolica, nobis commiſſa, & qua fungimur in hac parte: vos omnes, & ſingulos ſupradictos, & veſtrum quemlibet inſolidum, tenore præſentium, requirimus, & monemus, primo, ſecundo, tertio, & peremptorie. Vobiſque nihilominus, & veſtrum cuilibet, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna, quam in vos, & veſtrum quemlibet (ſi ea, quæ vobis, in hac parte, committimus, & mandamus, neglexeritis ſeu diſtuleritis contumaciter adimplere) canonica monitione, præmiſſa, ferimus in his ſcriptis, diſtricte præcipiendo mandan. quatenus, infra ſex dierum ſpatium, poſt præſentationem, ſeu notificationem præſentium vobis, ſeu alteri veſtrum factas: & poſtquam pro parte dicti domini N principalis, vigore præſentium, fueritis requiſiti, ſeu alter veſtrum fuerit requiſitus, immediate ſequen. Quorum ſex dierum, duos pro primo, duos pro ſecundo, & reliquos duos dies, pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica, aſſignamus; ita tamen quod in his exequendis, vnus veſtrum, alium non expectet, nec vnus pro alios, ſeu per alium, ſe excuſet, acceden. propterea quo fuerit accedendum. Reuerendo in Chriſto Patri, & Domino Domino N. Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia, Epiſcopo N. ſub

interdicto ingressus Ecclesiæ, eiusque in spiritualibus, et temporalibus Vicario, seu Officiali generali: necnon venerabili viro, Domino N. Præposito Ecclesiæ N. asserto iudici delegato: Cæterisque Officialibus, Iudicibus, Commissarijs, delegatis, subdelegatis, ordinarijs, extraordinarijs quibuscunque, quacunque auctoritate fungen. et præsertim N. exaduerso principali prædicto: omnibusque alijs, et singulis, quorum interest, intererit, aut interesse poterit, quomodolibet in futurum, quibuscunque nominibus censeantur, et quacunque præfulgeant dignitate; de quibus pro parte dicti Domini N. principalis, fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit requisitus: etiam sub excommunicationis, alijsque sententijs, censuris, et pœnis Ecclesiasticis, quas in his scriptis ferimus, quasque quemlibet huiusmodi nostræ inhibitioni contrauenien. incurrere volumus ipso facto, inhibeatis: quibus et nos etiam, tenore presentium, sub similibus pœnis inhibemus: ne ipsi, vel eorum alter, in causa, et causis huiusmodi per se, vel alium, seu alios, publice, vel occulte, directe, vel indirecte, quouis quesito colore, vel ingenio, in vilipendium litispenden. et iurisdictionis nostræ, immo verius Apostolicæ, aut in dicti domini N. principalis, iurisq; sui præiudicium, et grauamen lite, et causa huiusmodi, sic coram nobis indecis. penden. quicquam attentare, seu inuocare, præsumant, seu presumat. Quod si secus factum fuerit: id totum reuocare, et in statum pristinum reducere curabimus, iustitia mediante. Diem vero, seu dies, inhibitionis, seu inhibitionum vestrarum huiusmodi, etc. In quorum omnium, et singulorum fidem, et euidens testimonium præmissorum: præsentes litteras, siue presens publicum instrumentum huiusmodi, nostram inhibitionem, in se continentes, siue continens, exinde fieri etc. *Si habes conficere inhibitionem ad partes, sub censuris Ecclesiasticis, & pœnis pecuniarijs: videas superius citationem cum inhibitione insertam, sub censuris, vbi plenissime inuenies.*

S.D.N.

S. D. N.

PII PAPAE QVINTI

Reformatio Tribunalis Auditoris Cameræ.

MOTVPROPRIO &c. Inter illa, quæ in singulis in Vrbe Curijs,& officijs emendanda, seu rectius disponenda decreuimus, hæc de Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Generalis Auditoris officio, ac Tribunali seorsum ab vniuersali reformatione Apostolica auctoritate perpetuo statuimus,& ordinamus quæ & ab Auditore,& ab eius Locumtenētib.Curiæque ipsius Iudicib. & Notarijs exactissime seruari præcipimus.

In primis,ne quisquam ex confessione debita procuratore suo ad id in ipsamet obligatione in posterum constituto in iudicio, vel alibi facta condemnetur; nisi idem etiam procurator ad defendendum in iudicio fuerit constitutus; & ipse cum constitueretur,defendendi onus huiusmodi sponte præsens acceptauerit.

Neque quisquam ratione sui consensus in contractu, seu quasi contractu,aut alias in iudicio,vel extra iudicium, per se, vel alium quocunque modo,etiam in susceptione, quam vocant censurarum de cætero præstiti, pure, aut sub conditione, aut in diem censuris Ecclesiasticis innodetur,aut innodatus declaretur.

Quinimmo nec procuratoris, ad confitendum debitum, constitutio, in ipsa debiti obligatione, nisi & ad defendendum vna constituatur, & ipse defendendi onus acceptet, vt præfertur nec censurarum, consensus, aut susceptio huiusmodi vsquam recipiatur, vel admittatur, siue etiam describatur: neque de his quisquam rogetur, etiam in Cameralis obligationis formula, siue principaliter, siue incidenter: neque iudicium vllum, aut vlla exequutio inde fiat, aut decernatur.

Excipimus autem ab his, quæ de confessione debiti, & procuratoris, ad id constitutione, supra statuimus, obligationes, quæ de rebus, ac iuribus ad Cameram Apostolicam pertinentibus fa-

ctæ

ctæ iam sunt, aut in posterum fieri opportuerit, in quib.quo ad huiusmodi confessionem, & constitutionem, liceat illud idem fieri, quod hactenus est obseruatum,

Quod si quando aliqui seipsos in Vrbe efficacius obligare voluerint; vt in exactionibus laborandum non sit, quas pro commodiori hominem commercio faciles esse expedit, poterit Iudex parti præsenti, & se obliganti præcipere, vt die certa tunc statuenda soluat; monens, quod si ea die sponte non soluerit, nulla exinde facta personali citatione, sed præuia tantum vnica dilatione, quæ per affixionem locis consuetis intimabitur, ad exequutionem contra ipsum procedat: & in subsidium, vbi exequutio realis, personalis facile fieri non poterit; in ipsum tanquam contumacem, contemptoremque sui præcepti, excommunicationem decernet. Hæc tamen, quo ad excommunicationem monitio, vbicunque facilis futura esset, exequutio non adhibeatur.

Cum autem præscripta dies cesserit: ea distinctio seruetur, vt si obligatio vel in Vrbe erit contracta, vel in Vrbe sit soluenda, sola intimationis affixio prædicta sufficiat. Si vero extra Vrbem, & obligatio contracta, & solutio destinata fuerit, non aliter ad exequutionem procedatur, nisi facta legitime debitori intimatione. dilationis huiusmodi.

Rursus, vbi in obligatione extra Vrbem facta, pariter solutio extra Vrbem destinata fuerit, præter dictam dilationem, detur etiam alia, pro loci distantia, intra quam docere possit, & debeat debitor se soluisse.

Quod si parti petenti, ac debitum agnoscenti, danda videbitur aliquando longior aliqua dilatio ad soluendum (intra quam nullum omnino mandatum, aliudue exequutionis genus relaxari poterit) ea erit dierum triginta, aut saltem arbitrio Iudicis, qui pro debitoris qualitate, & debiti summa, vtrum voluerit de prædictis terminis eligat.

Qua in re illud obseruetur, vt si forte post decretum, & relaxatum, atque etiam actuario Notario traditum mandatum exequutiuum, visum fuerit Iudici dilationem hanc concedere: non alio postea iudicio, aut etiam mandato, opus sit actori, si reus intra dilationem ipsam non soluerit, sed eodem illo, quod antea traditum, aut relaxatum, siue decretum fuerat exequutionem suam prosequatur.

Sed & in omnibus, quæ aliter quam cum supradictis præcepto, & monitione vbicunque locorum factæ fuerint obligationibus, & alias semper, illud omnino seruetur: vt ad excommunicationem

cu-

cuiusquam non deueniatur, nisi cuius fuerit erga Iudicem contumacia, ipso etiam, nec tantum procuratore suo, quamuis specialiter constituto, prius legitime citato.

Verum sicuti antea, earum quæ in forma Cameræ erant obligationem, ita, & harum, quæ futuræ sunt, pro illis iudicium, siue cognitio, & exequutio in Vrbe ad Auditorem Cameræ solum spectet in vniuersum, iuxta suas facultates: Romanos tamen debitores laicos liceat creditoribus etiam in Curia Capitolij conuenire iuxta priuilegia Populo Romano concessa. Quo vero ad clericos, ratione originis, vel beneficij Romanos, locus sit præuentioni inter ipsum Auditorem, & nostrum in Vrbe Vicarium.

Cæterum idem Auditor appellationes non aliter audiat, siue admittat, quam si exhibita fuerit Notario in actis ab appellante fides publica, seu publicum instrumentum sententiæ, a qua extitit appellatum, eaque sit diffinitiua, vel vim habeat diffinitiuę: neque aliter earum ratione inhibeat: quam inserto in litteris inhibitionis toto fidei, seu instrumenti huiusmodi tenore.

Quare Iudices a quibus appellari cōtinget, eorumque Notarij, fidem, seu instrumentum huiusmodi, partibus petentibus, & debitā Notarijs mercedem soluentibus tradent in tempore: alioquin Iudices officio iudicandi, notarij exercitio notariatus, tādiu suspensi sint, donec appellanti omnia damna, & interesse propterea passa ab ipso Auditore extraiudicialiter æstimanda resarserint. Et nihilominus facta ab appellante fide de sua petitione, & iudicis, siue notarij denegatione, idem Auditor inhibere, & in causa procedere possit. Litteras Apostolicas, quibus certus, qui per seipsum procedat, exequutor præscriptus est, nullo modo exequatur: sed & omnes præterea, in quarum exequutione pars vocanda fuerit, non aliter exequatur, quam seruatis, pro rerum contingentia, constitutionibus fel. rec. Bonifacij Pap. viij. prædecessoris nostri de vna, & Concilij generalis de duabus dietis, nisi ipsis constitutionibus derogatum fuerit expresse in litteris, quę fuerint exequendę: sed & tunc, ne quemquam extra diœcesim vltra tot dietas euocet quot in ipsis litteris expressum erit, neue alijs vices suas committat, vel subdeleget, quam constitutis in dignitate Ecclesiastica, aut cathedralium Ecclesiarum Canonicis.

Exceptis litteris pensionum, quarum solutio in Romana Curia destinatur, & his omnibus, quibus ipse nominatim exequutor prę-scriptus fuerit his enim casibus possit ad se vndecumque, & quocumque partes euocare.

Monitoria generalia, vulgo, Significauit, appellata, quæ sci-

scilicet, vt aliquid reueletur, seu restituatur, vel probetur, cum censuris Ecclesiasticis publicari solent, nullo modo decernat, siue expediat.

Similiter nihil sine speciali nostra commissione decernat, aut faciat, aut mandet, quod Episcopis, aut alios locorum ordinarios impedire possit, ne ad exequutionem decretorum Sacri Concilij Tridentini, correctionemque morum libere procedant.

Ab omnibus autem, & singulis ijs, quæ ad eius iurisdictionem secundum pręmissa pertinere nolumus, vsque adeo abstineat, vt neque monitoria, neque citationes, neque inhibitiones, neque sequestra, neque mandata de manutenendo, neque aliud quicquam, quocumque sub prætextu, super ijs aut ipse decernat, aut ab alijs decreta reuocet, & pariter eius notarij nihil omnino expediant, aut etiam scribant, sub pœna omissionis officii.

In causis vero sui fori ciuilibus, etiam in quibus summarie, & ad instar beneficialium procedendi, ei concessa est facultas: nunquam omnino ad pęnas contumaciales deueniat, sed potius receptis probationibns ab negocium principale spectantibus, datoque competenti termino parti absenti, demum super his seruatis seruandis diffinitiue pronunciet, etiam sine litis contestatione.

Mandata de manutenendo, nunquã, nisi parte legitime citata, & compendiosa, ac summaria causæ cognitione adhibita, decernat.

Idem, & in sequestris seruetur, nisi aliqua ratione timendũ sit iudicis arbitrio, de suspicione fugæ, vel bonorum dilapidatione.

Ne autem contingat, vt absentes, & in remotissimis ab Vrbe partibus degentes, si ob prætensum aliquod crimen moneantur ad personaliter comparendum, deinde inculpabiles reperti, maxima itineris incommoda, & dispendia nulla sua culpa passi sint, neminem posthac extra Italiam existentem ad comparendum personaliter moneat, nisi facto verbo nobiscum, de quo verbo habito fiat mentio in litteris monitoriis.

Postremo notarii nihil vnquam cuiusuis generis scripturæ ad iudicium pertinentis, quod extra Curiam mittendum sit, expediant, & parti tradant: nisi cum subscriptione Auditoris, vel eius Locumtenentis.

Circa impensas autem, quæ a partibus pro scripturis, & expeditionibus faciendę sunt, vel vltra ea, quæ in vniuersum in omnibus Curiis obseruari volumus, infrascripta specialiter in eadem Curia Auditoris, etiam in causis pendentibus obseruentur.

In causis, quæ ordinarie secundum Auditoris facultates in eius

tri-

tribunali introductæ fuerint, vel introduci potuerint, siue post cœptam causam superueniat commissio, siue ante impetrata sit; siue in prima, siue in vlteriori instantia, nulla in re augeat impensam; sed quo ad hoc habeatur semper causa pro ordinaria, ita etiam ratione sententiæ, neque Notarij, neque Iudices quicquam propterea accipiant, vltra, quod accipere potuissent, si commissio non adesset.

Siue igitur adsit commissio, siue non, in causis ordinarie ad hunc forum pertinentibus exigatur vt infra, & non amplius.

Sit itaque pretium perfectæ expeditionis, taxa, & alijs omnibus comprehensis.

Pro monitorio speciali ad parte, iul. nouem.

Pro monitorio speciali per edictum, iul. duodecim.

Pro monitorio in vim bullæ Eugenianæ, iul. duodecim.

Pro Eugeniana per edictum, iul. quindecim.

Pro monitorio in vim Bullæ Cœnæ Domini, iul. duodecim.

Pro citatione cum inhibitione, vigore appellationis extra Curiam, cum insertione instrumenti sententiæ à qua appellatur, iul. decem.

Pro instrumento remissoriæ, iul. nouem.

Pro instrumento litis pendentiæ extra Curiam, iul. nouem.

Pro transumpto simplici vnius Bullæ, seu instrumenti, aut cedulæ, vel etiam plurium similium, vel aliorum iurium in eodem transumpto descriptorum, si fuerint in forma probanti, iul. duodecim.

Si vero in forma Vidimus. iul. nouem: habita tamen ratione excessus scripturarum arbitrio Iudicis, quo ad laborem Notarij.

Pro sequestro extra Curiam, iul. nouem.

Pro litteris superuenientiæ, quæ non taxentur, iul. quatuor, vna cum sigillo.

Pro fide legalitatis apponendæ in instrumentis Notariorum, in totum vna cum sigillo, iul. duo.

Pro mandato de exequendo, iul. nouem.

Pro nota sententiæ nihil exigatur.

Pro sportulis etiam nihil.

At in causis, quæ per commissionem introducuntur, & ab initio sunt commissariæ, neque alias ad huius fori cognitionem spectant, soluatur vt sequitur.

Pro citatione vigore commissionis absque inhibitione extra Curiam, iul. nouem.

Pro citatione cum inhibitione simplici, iul. vndecim.

Pro

Pro citatione cum inhibitione ſub cenſuris, iul. quatuordecim.

Pro citatione cum inhibitione ſub cenſuris per edictum etiam pro neceſſario examine, iul. decem & octo.

Pro inhibitione ſimplici extra Curiam, iul. nouem.

Pro inhibitione in Curia ſub cenſuris, iul. duodecim.

Pro inhibitione extra Curiam, iul. tres cum dimidio.

Pro monitorio ſpeciali, iul. quindecim.

Pro notis ſententiarum diffinitiuarum, quæ in ſcriptis proferuntur in prima inſtantia, iul. quadraginta, in ſecunda, iul. triginta in tertia, iul. viginti.

Pro nota abſolutoriæ, ab obſeruatione iudicij, iul. quindecim.

Pro nota interlocutoriæ, iul. quindecim.

Pro nota declaratoriæ, iul. octo.

Pro mandato de exequendo, iul. quindecim.

Pro ſequeſtro, iul. quindecim.

Pro ſportulis iudicum pro ſententijs diffinitiuis ex ſcripto proferendis, non vltra id, quod in alijs Curiæ tribunalibus ordinarijs à fel. rec. Pio Papa IV. præſcriptum eſt.

De cæteris vero actis, ſcripturis, & expeditionibus infraſcriptis, ſiue cauſæ ſint ordinariæ, ſiue commiſſariæ, ſoluatur tantummodo infraſcriptum pretium, videlicet.

Pro compulſorialibus generalibus, ſiue ſpecialibus, iul. duodecim.

Pro palmo rotuli remiſſoriæ, iul. tres. Sit autem palmus linearum triginta, & linea ſyllabarum decem, & octo.

Pro inſtrumento remiſſoriæ, iul. duodecim.

Pro inſtrumento litis pendentiæ in Curia, iul. quatuor cum dimidio.

Pro interdicto ſpeciali, iul. quindecim.

Pro inſtrumento relaxationis interdicti, iul. quidecim.

Pro exequutorialibus, iul. triginta ſex.

Pro mandato de immittendo in poſſeſſionem vigore litterarum Apoſtolicarum, ſeu in forma breuis, iul. decem.

Pro abſolutione, ſiue abſolutionis commiſſione pro vno, iul. nouem.

Pro duobus litis conſortibus, iul. quatuordecim.

Pro tribus litis conſortibus, iul. decem & octo.

Pro quatuor litis conſortibus, iul. viginti tres.

Vltra quatuor, quotcunque addantur perſonæ litis conſortes, nihil augeatur pretium expeditionis.

Pro

Pro capitulo, collegio, confraternitate, aut vniuersitate, iul. quinquaginta.

Pro instrumento absolutionis, iul. duodecim.

Pro decretis à Iudice prolatis, non ex scripto, etiam vim diffinitiuæ habentibus, eorumue nota, & sportulis, nihil.

Pro simplici fide etiam plurimum actorum, iul. duo.

Pro examine testium cum articulis, & interrogarijs in causa, quæ sit æstimationis à quinquaginta scutis supra, vsque ad quamcunque summam, si articuli non excedant numerum vigintiquinq; interrogatoria numerum trigintaquinq; in domo, vel officio notarij, iul. quatuor. Extra vero officium, non vltra duplum.

In causa æstimationis à quinquaginta scutis infra, soluatur tantum pro dimidia: quod si articuli excedant numerum vigintiquinque, & interrogatoria triginta quinq; soluatur merces Notarij arbitrio Iudicis.

Pro instrumento sententiæ, si extrahatur, iul. quindecim.

Pro instrumento declaratoriæ, non tamen vigore obligationis in forma Cameræ, iul. duodecim.

Pro brachio sæculari ob non paritionem monitorij, aut litterarum Apostolicarum, vel exequutorium, iul. triginta.

Pro mandato suscipionis fugæ, vsque ad quamcunque summam, etiam in vim obligationis Cameralis decreto, iul. quatuor cum dimidio.

Pro mandato de consignando, vigore sequestri, etiam vbi pro illius verificatione debitor prius fuisset conuentus via exequutiua, vigore obligationis Cameralis, iul. quatuor cum dimidio.

Pro mandato de consignandis pignoribus subhastandis, aut deliberandis, iul. quatuor cum dimidio.

Pro mandato de relaxando pro debito ciuili, iul. quatuor cum dimidio.

Pro mandato in causis ciuilibus loco litterarum pro parua summa, iul. quatuor cum dimidio.

Computato in his omnib. mandatis, iulio sigilli.

De pretio autem sic præscripto, in omnibus supradictis expeditionibus, siue ordinarijs, siue commissarijs, dentur Auditori, & Massæ Notariorum, item (quoad ordinarias) Camerario eædem portiones, quæ & prout antea pro eisdem expeditionibus dabantur, nulla ex parte diminutæ. Reliquum quod ijs portionibus detractis superfuerit, sit Notarij expeditionis, præterquam in expeditione absolutionis, siue commissionis absoluendi, in qua singulis detrahatur pro rata, ita vt non tantum portio notarij,

rij, sed cuiusque aliorum minuatur ad eam rationem, vt tantum vnicuique portioni pro eius modo decrescat, quantum omnibus in vniuersum detraximus.

Pro mandato exequutiuo, siue brachio, vbi inuocatione opus fuerit sæculari, per omnia expedito, omnibusque comprehensis, pretium sit, vt infra videlicet.

Ab vno scuto, vsq;ad quindecim,iul.quatuor cum dimidio.

A scutis quindecim,vsq; ad viginti quinque,iul. vigintiduo.

A scutis vigintiquinque, vsq; ad quingentos. iul. trigintatres.

A scutis quingentis, vsque ad mille, iul.sexaginta sex.

A scutis mille,vsq;ad quamcunq;summam,iul.centum,& decem.

Hoc autem prætium ita diuidatur,vt ex iulijs vigintiduob.Auditor habeat iulios sex.Camerarius pro sigillo habeat Iulios quatuor cum dimidio.Massa Notariorum habeat iul.quatuor cum dimidio. Reliquum habeat Notarius expeditionis.

Ex iuliis trigintatribus, Auditor habeat iulios octo, & baiochos duos cum dimidio, Sigillum iulios quinque cum dimidio, Massa habeat iulios octo,& baiochos duos cum cum dimidio.Residuum Notarius.

Ex iulijs sexaginta sex, Auditor habeat iulios sexdecim cum dimidio, Sigillum iulios vndecim, Massa iulios sexdecim cum dimidio, Notarius quod superest.

Ex iulijs centum, & decem, Auditor habeat iulios vigintiquatuor, & baiochos septem cum dimidio. Sigillum iulios sexdecim cum dimidio, Massa iulios viginti duos, Notarius reliquum.

Ad constituendas autem supradictas summas, computentur iulij vndecim pro singulo scuto, quilibet vero iulius sit decem baiochorum.

Censurarum Ecclesiasticarum nomine, nihil accipiatur, vel in expeditione mandati exequutiui, seu brachij sæcularis, vel seorsum ab eo, nec vsquam alias, nisi vbi ad illas rite processum fuerit re ipsa.

Cum vero ad illas procedi contigerit; tunc pro declaratoria, aggrauatoria, & reaggrauatoria simul iunctis, & totali earum omnium expeditione, tantumdem exigatur, quantum pro mandato, seu brachio sæculari, habita ratione prædictæ distinctionis summarum, ita vt omnis impensa vtriusque expeditionis, mandati scilicet, vel brachii sæcularis, & censurarum simul collecta, duplum non excedat eius pretii, quod mandato, seu brachio sæculari supra taxatum est,pro qualibet supradictarum summarum.

Excepta vltima maiori summa, videlicet à mille supra. In ea enim

enim summa etiam si contingat vltra, vel post mandatum exequutiuum, seu brachium seculare, censuras quoque relaxari, nihil tamen earu n nomine exigatur; sed tantum pręter id pretium, quod pro solo mandato, seu brachio seculari supra taxatum est accipi possit vltra mercedem pro scriptura.

Nunquam tamen cogantur partes inuitæ, vna cum mandato exequutiuo, seu brachio seculari, censurarum quaque expeditionem accipere, aut earum expeditionis prætium soluere, etiam si ad censuras ipsas in subsidium contra contumacem, Iudex comminando rite p rocesserit; et extra loca temporalia Dominio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ subiectam, vel etiam extra Italiam expeditio mittenda foret.

Quod si forte quisquam, legitime seruatis processibus, vtramque expeditionem, mandati scilicet, seu brachii secularis, & censurarum eodem tempore habere voluerit: tunc apponatur verbis expressis in ipsa expeditione, quoad censuras, ne is pretium, quod illarum ratione expendit, vllo modo repetere possit ab iis, contra quos decretæ, & prolatæ fuerunt, nisi aduersus eosdem, vigore mandati exequutiui, seu brachii secularis, non satisfacientes, aut alias non parentes, censuris ipsis necesse fuerit vti.

Ipsius vero expeditionis censurarum pretium prædictum eadem ratione, et eisdem portionibus diuidatur, quibus pretium mandati exequutiui, seu brachii secularis, vt supra dictum est.

Pro duplicatis etiam post quocunque tempus expeditis, nihil exigatur, præter scripturæ mercedem.

Pro sigillo paruo appenso in qualibet expeditione, soluatur iulius vnus tantum, vbi non adest minor taxa.

Pro mandatis exequutiuis, vel aliis quibuscumque expeditionibus, Notarii nihil recipiant, nisi illis effectualiter partibus consignatis.

Nec partes ipsæ cogantur accipere aliquam expeditionem, nisi eam, quam voluerint.

Pauperibus etiam expeditiones in forma pauperum, miserabilibus vero gratis omnino tradant, etiam scripturæ mercedem, distinctio vero illarum personarum Iudicis arbitrio remittitur.

Pro terminis coram Iudice seruandis, Iudicibus informandis, scripturis ad eos deferendis, seu etiam in officio perquirendis, regestris, seu extractionibus transportandis, et aliis huiusmodi, Notarii, vel eorum substituti, et in eorum officiis scribæ, et copistæ etiam nomine regalium, seu bibaliorum, nihil prorsus etiam à sponte dantibus accipiant.

In causis criminalibus expeditionum, quæ erunt eiusdem ge-

neris, seu nominis, cuius sunt suprascriptæ, pretium augeri non possit vltra tertiam partem eius, quod supra in ciuilibus præscriptum est.

In regestris, extractibus, copijs indiciorum & alterius, quam supradicti generis, seu nominis expeditionibus criminalibus, seruetur taxa ab eodem Pio prædecessore alijs tribunalibus ordinarijs Vrbis præscripta.

In omnibus expeditionibus, imo earum parte Notarius apponat integram summam eius, quod vere expositum fuit, sub his verbis, videlicet. Exposuit in totum tantum: idemque etiam in libro expeditionum ipsius Notarij describatur.

Et vt præmissa omnibus pateant, sciatque quilibet, quid, & quantum in præmissis exponere debeat, quilibet Notarius Auditoris teneatur posthac tabulam supradictorum pretiorum expeditionum litteris maiusculis, ordinate, & distincte scriptam, in eius officio palam loco eminenti, & cognito proponere, & semper retinere.

Constitutiones item, quæ tam à nobis, quam ab alijs Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, ad reformationem huius Curię pertinentes emanarunt, & in futurum emanabunt, modo his contrariæ non sint, omnino in eadem Curia obseruentur.

Districtius inhibentes Auditori sub indignationis nostræ, & Locumtenentibus, siue iudicibus, ac notarijs prædictis, sub priuationis officiorum suorum huiusmodi, & alijs etiam grauioribus, nostro, & pro tempore existenti Romani Pontificis arbitrio infligendis, & applicandis pœnis, ne de expeditionibus, & alijs sibi per præsentem interdictis, ac contra præsentis formam, & tenorem, etiam quorumuis priuilegiorum, & indultorum, ac litterarum eis quomodolibet concessarum, aut consuetudine, & styli immemorabiliter obseruari, vel alio quouis prætextu se intromittere quoquomodo audeant, seu præsumant.

Decernentes quæcunque decreta, et acta, ab eisdem Auditore, iudicibus, et notarijs pro tempore contra præsentis formam, et tenorem emanata, et facta, nulla, et inualida, ac extorta, et subreptitia, nulliusque roboris, vel momenti fore, et censeri, neminiq; propterea suffragari posse, vel debere. Et ita per quoscunque iudices, et Commissarios, quauis auctoritate fungentes, etiam S.R.E. Cardinales, et causarum Palatij Apostolici Auditores in quauis causa, et instantia, sublata eis, et eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate iudicari, et diffiniri debere, irritum quoq. et inane quicquid secus super his à quoquā quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non

Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac stylo, consuetudine, ac quocunque temporis cursu, etiam immemorabili roboratis, priuilegijs quoque, indultis, eidem tribunali, ac illius Auditoratus officio, & Auditori etiam in eiusdem officij erectione, & institutione, ac iudicibus, & notarijs ipsis, illorumque Collegio etiam simili motu, etiam consistorialiter, &c. sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis in genere, vel in specie, & alias quomodolibet, etiam per non concessis, approbatis, et innouatis quib. omnibus etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, indiuidua, & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc seruanda foret; tenores huiusmodi præsenti pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, contrariis quibuscunque, & quibuslibet aliis priuilegiis, indultis, et litteris Apostolici, generalibus, vel specialibus quorumcunque tenorum existant, non obstantib. per quæ præsenti non expressa, vel totaliter inserta, effectus præsentis impediri valeat quomodolibet, vel differri, et de quibus, quorumcunque totis tenoribus specifica, indiuidua, et expressa, ac de verbo ad verbum habenda esset mentio specialis.

Vt autem præsens Motus proprius ad omnium notitiam deducatur, ac omnes quorum interest, vel interesse poterit afficiat, volumus, & mandamus, illius copiam in Palatij nostri Apostolici, ac domus, seu Curiæ prædicti Auditoris valuis, necnon acie Campi Floræ affigi, & ibidem relicta eius copia aliquandiu detineri.

Volumus item, quod præsentis Motusproprii sola signatura sufficiat, & vbique fidem faciat in iudicio, & extra, regula contraria non obstante. Quodque eis transumptis Notarii publici manu subscriptis, & personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ sigillo signatis, plena, & indubia fides, eaq; prorsus adhibeatur in iudicio, & extra, quæ præsenti adhiberetur, si foret exhibitus, vel ostensus.

Placet, & ita Motu proprio statuimus, & mandamus M.

Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, duodecimo Kalen. Decembris, Anno Quinto.

Anno à Natiuitate Domini Millesimo Quingentesimo septuagesimo, Indictione decimatertia, Die vero quarta Mensis Decembris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, D. N. D. Pii di-

uina prouidentia Papæ Quinti Anno eis Quinto, Retroſcriptæ Litteræ affixæ, & publicatæ fuerunt in locis retroſcriptis. Necnon præſentatæ, intimatæ, & notificatæ fuerunt Illuſtriſ. & Reuerendiſ. Patri D. Aleſſandro Riario Curiæ cauſarum Cameræ Apoſtolicæ generali Auditori, eidemque data copia, Et etiam R. P. D. Vincentio Fuſcherio in ciuilibus, & Magn. D. Vincentio Bellutio in criminalibus eiuſdem Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. P. D. A. C. Locumtenentibus, & D. Ioanni Antonio Curto Notario, & Menſario dominorum Notariorum eiuſdem R. P. D. A. C. videlicet data copia per me Ioannem Andream Rogerium pręfati S. D. Papę Curſorem.

LITTERAE.

S. D. N. GREGORII

PAPAE XIV.

FACVLTATVM.

Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Patre Domino Cammillo Burgheſio Protbonotario Apoſtolico, vtriuſque Signaturæ Referendario, Curiæque cauſarum Cameræ Apoſt. Generali Auditori conceſſarum.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Dilecto Filio Magiſtro Camillo Burgheſio, Presbytero Romano vtriuſque Iuris Doctori, Cappellano noſtro, & cauſarum Cameræ Apoſtolicę generali Auditori, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Ad generis nobilitatem, eximiamque doctrinam, ac in rebus gerendis experientiam, & dexteritatem, necnon fidei, & iuſti-

iustitię zelum, ac integritatem, singularemque probitatem, et cęteras virtutes quibus clarere dignosceris, nostræ dirigentes considerationis intuitum, ac indubie sperantes, quod ea, quæ tibi duxerimus committenda, summa cum prouidentia, et exacta diligentia laudabiliter exequeris: dignum, quin potius debitum reputamus, vt personam tuam condignis honoribus, et gratijs prosequamur. Alias siquidem fel. rec. Sixtus Papa V. prædecessor noster, officium generalis Auditoratus, seu Audientiæ causarum Curię Camerę Apostolicę, quod dilectus filius noster Augustinus Sancti Adriani Diaconus Cardinalis Cusanus nuncupatus, tempore assumptionis de persona sua ad Cardinalatus honorem per eundem xixtum prędecessorem factę obtinebat, per assumptionem huiusmodi, alias tunc vacans, cum officio correctoris Archiuij Romanæ Curię, alijsque illis annexis, ac omnibus, et singulis suis honoribus, priuilegijs, necnon ex dismembratione, et separatione sex millium scutorum monetę Romanę annuorum ad rationem decem Iuliorum eiusdem monetæ pro quolibet scuto huiusmodi ex fructibus dicti officii Auditoratus, per eundem prædecessorem tunc ex certis causis factis, eidem Cameræ, seu alias applicatorum; remanentibus iuribus, regalibus, et emolumentis consuetis, ac facultatibus, et indultis; necnon decretis, etiam in ordine, et modo procedendi in causis, eidem Augustino Cardinali, et alijs qui pro tempore fuerant, causarum Curiæ huiusmodi generalibus Auditoribus, etiam per piæ memoriæ Iulium II. Leonem X. Clementem VII. Paulum III. Iulium etiam III. et alios quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac etiam eundem Sixtum prædecessorem, et Sedem Apostolicam, sub quibúscunque tenoribus, et formis, ac cum quibusuis clausulis, et decretis, tam sub plumbo, quam in forma Breuis, et alias ex vsu stylo, et consuetudine, quomodolibet concessis, confirmatis, et inuocatis quondam Horatio Burghesio, causarum Curiæ huiusmodi, dum viueret, Auditori Apostolica auctoritate concessit, et assignauit: ipsumque Horatium ad eius vitam suum, et pro tempore existentium Romanorum Pontificum, et dilecti filii nostri Henrici, tituli Sanctæ Pudentianæ Presbyteri Cardinalis Caetani nuncupati, et pro tempore existentis Camerarii S. R. E. et Curiæ causarum huiusmodi generalem Auditorem, cum honoribus, oneribus, priuilegiis, iuribus, regalibus, emolumentis, facultatibus, & decretis prædictis constituit, & deputauit, ac in locum dicti Augustini Cardinalis, ad huiusmodi Auditoratus officium, eiusque liberum exercitium substinuit, ac subrogauit. Et quia dictus Horatius in eiusdem Sixti prædecessoris

Narratur Collatio offic. Auditoratus Cameræ facta per felic. rec. Sixtum Papam V. bon. mem. Horatio Burghesio, & indultum nō vacationis illius, decedere tinfratrienium.

soris, & dictæ Sedis subuentionem, pro pretio emolumentorum dicti officij Auditoratus, sexaginta millia scuta monetæ decem iulijs pro quolibet scuto huiusmodi soluere promiserat, ac realiter, & cum effectu persoluere inceperat: idem Sixtus prædecessor propterea eundem Horatium, ab eodem officio Auditoratus, illius vita durante, per eundem Sixtum prædecessorem, vel successores suos Romanos Pontifices pro tempore existentes, aut Sedem, & Cameram prædictas, etiam ex quauis causa, inuitum amoueri non posse, nec illud, eique assignata, & remanentia ex dismembratione sex millium scutorum monetæ annuorum, ad rationem decem iuliorum pro quolibet scuto huiusmodi, supra ab eodem Sixto prædecessore facta, iura, regalia, emolumenta, cæteraque supradicta, in toto, vel in parte imminui, vel subtrahi posse voluit, & mandauit. Quinimo officium Auditoratus huiusmodi ad tres annos, à data litterarum Sixti prædecessoris huiusmodi computandos, per dicti Horatij obitum minime vacare, sed dicti Horatii interea decedentis, successorem ad soluendum eiusdem Horatij Hæredibus, siue ex testamento, siue ab intestato, & non alteri, integrum eiusdem officij pretium sexaginta millium scutorum prædictorum teneri; ita quod illud totum integrum pretium deberet omnino peruenire ad eosdem hæredes, & non ad Cameram prædictam, vel alios quoscunque, etiam non obstante quacunq; earumdem litterarum Sixti prædecessoris huiusmodi reuocatione, siue per eundem Sixtum prædecessorem, siue per successores in futurum quouis modo facienda, etiam per viam legis, seu regulæ generalis Cancellariæ, quæ in eo casu nulla esset, & inualida, & concessionem Sixti prædecessoris huiusmodi minime comprehenderet, etiam si verbis quantumuis generalibus, & vniuersalibus concepta esset, quia eidem Horatio, illiusque, vt præfertur hæredibus, hoc speciale priuilegium ita concessum esse voluit, etiam in vim contractus specialiter inter Sixtum prædecessorem, & Cameram prædictos ex vna, ac eundem Horatium ex altera partibus initi, vt per quamcunque generalem, seu vniuersalem constitutionem, sub quibusuis verbis conceptam, etiam cum clausula, quod tenores haberentur pro expressis, nullatenus id reuocatum censeretur, seu ei in aliquo derogatum, ipsiusque Horatij hæredes, ad huiusmodi pretium sexaginta millium scutorum, & pro illo ad officium Auditoratus huiusmodi, vsque ad integram dicti pretij solutionem directam haberent actionem, ac eos, & non alios super pretium sexaginta millium scutorum, et pro illo ad officium Auditoriatus huiusmodi, vsque ad integram dicti pretij solutionem, directam haberent ratio-

nem, ac eos, & non alios super pretio huiusmodi, quale, & quantumcunque foret, cum persona eidem Sixto prædecessori, vel illius successoribus prædictis beneuisa, ad dictum Auditoratus officium pro tempore deputanda, antequam ad illud deputaretur libere, & licite conuenire, & contrahere, neque personam deputandam huiusmodi, antequam de dicto pretio, vt præfertur integre satisfecisset, possessionem dicti officii Auditoratus, seu illius exercitii apprehendere: nec eum, aut alium quempiam illud interim, etiam per modum prouisionis, nisi de fructibus, & redditibus ex illo quomodolibet prouenientibus, heredibus, & aliis prædictis re ipsa responderet, & eorumde hæredum ad id accederet assensus, exercere posse: necnon eundem Horatium intra spatium eorundem trium annorum, de dicto pretio, seu officio, per viam legati, donationis, etiam causa mortis, testamenti, seu alterius cuiuscumque vltimę voluntatis, seu etiam cuiusuis contractus inter viuos, in toto, vel parte, in vnius vel plurium, et diuersarum personarum fauorem, disponere, & ordinare, illudque transmittere, & transferre, etiam ab intestato, dicta auctoritate libere, & valide posse, nec fructus ex eodem Auditoratus officio pro tempore perceptos, in sortem illius pretii connumerari, nec Horatium, illiusque hæredes prædictos super his, & aliis omnibus prædictis per S. R. E. Camerarium, Vicecamerarium, ipsamque Cameram, ac illius Thesaurarium, Clericos, Præsidentes, & Commissarios, ac eiusdem Sixti prædecessoris, & pro tempore existentem Datarium, vel quoscunque alios quauis auctoritate fungentes, quouis prætextu, etiam nomine, & actione spoliorum, vel alias quomodolibet molestari, aut inquietari debere declarauit, etiam si officium Auditoratus huiusmodi ex fructibus, redditibus, & prouentibus Ecclesiasticis emptum foret, & sexaginta millium scutorum huiusmodi summam longe maiorem excederet, et ad quamcunque etiam notabilissimam summam ascenderet: quam totam, & integram tam eidem Horatio, quam alteri, qui sibi in dicto officio ex resignationis causa mediate, vel immediate succederet, ac etiam dicto Horatio infra dictos tres annos vita functo, illius hæredibus, & successoribus prædictis inter viuos etiam irreuocabiliter donauit, & liberaliter remisit, ac totum, et integrum pretium prædictum, qualecunque, & quantumcunque foret, dicti Horatii, ipsoque Horatio infra dictos tres annos decedente, hæredum prędictorum omnino esse voluit. Et nihilominus pro dicti Horatii, illiusque hæredum, ac in officio Auditoratus huiusmodi successorum prædictorum securitate, et indemnitate: ac omnium, et singulorum prędictorum

 ob-

obseruatione,& exequutione, etiam nomine, & loco damnorum, & interesse, quæ eundem Horatium, & illius hæredes, & successores huiusmodi pati contingeret, & pro euictione generali, & particulari, defensione, & manutentione, ac confirmatione perpetuis, & aduersus quascunque personas ius quomodolibet desuper habentes, seu habere tunc, & pro tempore prætendentes omnia, & singula eiusdem Cameræ iura, res, & bona quæcunque præsentia, & futura nedum generaliter, verum etiam specialiter, & expresse in amplissima dictæ Cameræ forma, cum omnibus, & singulis clausulis decretis, & cautelis in similibus opponi solitis, & consuetis eidem Horatio, illiusque hæredibus, & successoribus prædictis obligauit, & hypothecauit, necnon quatenus per consequendo dicto officio ab alijs maius pretium dicta summa sexaginta millium scutorum quandocunque reperta foret, vel reperiri contingeret, illud omne, & totum cuiuscunque quantitatis, & summæ foret, etiam si dimidiam, vel maiorem partem iusti pretij excederet, eidem Horatio gratiose, & irreuocabiliter, ac perpetuo etiam donatione inter viuos, remisit, & condonauit. Decernens easdem litteras ad probandum plene, quod eadem omnia in Sixti prædecessoria, ac Sedis, & Cameræ prædictorum subuentionem conuersa forent, aliaque præmissa vbique, tam in iudicio, quam extra sufficere, nec ad id alterius probationis adminiculum requiri, ac nullo vnquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, seu nullitatis vitio, aut intentionis Sixti prędecessoris huiusmodi, aut alio quouis defectu etiam ex eo, quod interesse forsan habentes ad id vocati non fuissent, vel ex quauis alia causa quantumuis vrgenti legitima, & iuridica etiam necessario exprimenda, notari, impugnarij, inualidari, ad terminos iuris reduci, & in ius, ac controuersiam reuocari, aut aduersus illas quodcunque iuris, facti, vel gratię remedium impetrari posse, minusque sub similium, vel dissimilium gratiarum reuocationibus, etiam sub ea, per quam in principio assumptionis cuiuslibet ad summi Apostolatus apicem reuocarentur, facultates percipiendi pretia officiorum, in toto, vel in parte, suspensionibus, limitationibus, aut alijs contrarijs dispositionibus per quemcunque Romanum Pontificem de officijs vacaturis, etiam in vim contractus, & ex titulo oneroso, ac sub quacunque verborum forma pro tempore factis, seu sub quibusuis alijs constitutionibus, decretis, & declarationibus, generalibus, & specialibus, quomodolibet tunc editis, & edendis, ac factis, & faciendis, etiam cum quibusuis derogatoriarum derogatorijs, verborumque expressionibus, quantumcuque prægnantibus, comprehendi,

di, sed semper ab illis exceptas, & quoties illæ emanabunt, toties in pristinum, & eum, in quo antea quomodolibet erant, statum restitutas, repositas, & plenarie etiam sub quacunque data per Horatium, illiusque hæredes, & successores huiusmodi ex altera partibus, ritè, & recte initi, & stipulati, ac etiam vtrinque iurati, habere, & perpetuo obtinere dictamque Cameram Horatium, illiusque hæredes, & successores prædictos in iuribus huiusmodi tuendos, & ab omni incommodo, damno læsione, lite, causa, & controuersia immunes indemnes, & exemptos conseruandos teneri, et obligatam esse, ac fore: sicque et non aliter per quoscumque Iudices ordinarios, et delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, in quauis instantia sublata eis, et eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate, iudicari, et diffiniri debere: ac ex nunc irritum, & inane quicquid secus super iis, et circa ea quauis auctoritate, etiam ab eodem Sixto prædecessore, illiusque successoribus Romanis Pontificibus pro tempore existentibus, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, ac alias prout in litteris dicti Sixti prædecessoris, sub Dat. videlicet quinto Calendas Ianuarii Pontificatus sui anno quarto, desuper confectis, ac in dicta Camera vigesima septima mensis Februarii anni à Natiuitate Domini millesimi quingentesimi octuagesimi noni, seu alio veriori die admissis, et registratis plenius continetur.

Cum autem prædictus Horatius integra summa sexaginta millium scutorum huiusmodi per eum prædicto Sixto prædecessori, seu illius ministris persoluta, integra prædictum triennium, nempe die tertia Octobris, millesimi quingentesimi nonagesimi, apud Sedem Apostolicam, illa per obitum recolendæ memoriæ Vrbani Papæ Septimi similiter prædecessoris nostri vacante fuerit vita functus.

Horatius Auditor obijt in tradictum triennium Sede Vacante per obitum piæ mem. Vrbani VII.

1 Nos te eiusdem Horatii fratrem germanum, et cohæredem, ac in vtraque Signatura nostra Referendarium, necnon in Ciuitate nostra Bononien. Vicelegatum, quem propter præmissa, ac prædictarum, et aliarum egregiarum virtutum tuarum merita cæteris in assequutione dicti officii Auditoratus anteponendum esse iudicauimus, horum intuitu gratioso fauore prosequi volentes, teque à quibusuis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, et pœnis à iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absoluentes, et absolutum fore censentes: Necnon singulorum priuilegiorum, indultorum, et facultatum,

1 Officiũ Auditoratus Cameræ Apostolicæ confertur Motuproprio Camillo Burghesio.

tum, officio prædicto concessorum, ac scripturarum prædictarum, aliarumque litterarum desuper confectarum tenores, ac si verbo ad verbum insererentur, præsentibus pro expressis habentes: Motuproprio, non ad tuam, vel alterius pro te nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed mera deliberatione, & ex certa scientia nostra, tibi, quoad vixeris officium Auditoratus, seu Audientiæ causarum huiusmodi, siue per obitum dicti Horatij, siue alias quouis modo, quem præsentibus haberi etiam volumus pro expresso, aut ex alterius cuiuscumque persona vacet, seu respectiue cesset, cum officio Correctoriæ Archiuij huiusmodi, alijsque illi annexis, ac omnibus, & singulis illius honoribus, & priuilegijs, necnon salua dismembratione, & separatione sex millium scutorum huiusmodi, per dictum Sixtum prædecessorem, vt præfertur, facta, iuribus regalibus, & emolumentis consuetis, etiam à die obitus dicti Horatij decursis, ac facultatibus, indultis, necnon decretis, etiam in ordine, & modo procedendi in causis eidem Horatio, & alijs qui pro tempore fuerunt causarum Curiæ huiusmodi generales Auditores, etiam per Iulium II. Leonem, Clementem, Paulum, Iulium III. & Sixtum præfatos, necnon alios quoscumque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac etiam nos, & dictam Sedem, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis, tam sub plumbo, quam in forma Breuis, & alias ex vsu stylo, & consuetudine quomodolibet concessis, & confirmatis, & innouatis, Apostolica auctoritate, tenore præsentium, concedimus, & assignamus, ac quatenus opus sit, liberaliter, & gratiose damus, & elargimur; teque ad tui vitam, nostrum, & pro tempore existentis Romani Pontificis, ac prædicti Henrici Cardinalis, moderni, & pro tempore existentis S.R.E. Camerarij, ac causarum Curiæ huiusmodi generalem Auditorem, cum honoribus, oneribus, priuilegijs, concessionibus, indultis, iuribus, regalibus, emolumentis, facultatibus, & decretis prædictis, constituimus, & deputamus, ac in locum dicti Horatij, quoad huiusmodi Auditoratus officium, eiusque liberum exercitium, quoad vixeris substituimus, & subrogamus.

2 A.C. immiscendo se in criminalibus non incurrit irregularitatis, & aliorū not. dūmodo sententiā, vel votū sanguinis per se non ferat.

2 Indulgentes, quod te quouis modo immiscendo in criminalibus, etiam vbi pœna sanguinis, & vltimi supplicij imponenda foret, seu imponeretur, nullam propterea censuram Ecclesiasticam, aut irregularitatis, vel inhabilitatis cuiuscunque notam, & impedimenta, vllatenus incurras, dummodo sententiam, vel votum sanguinis per te ipsum non feras.

3 Facultas cognoscendi p Locumtenētes ad eius libitum deputandos.

4 Facultas pcedēdi solus priuatiue, quoad alios Iudices in obli. in for. Ca. iuris guarentigiæ, Ripæ, Repettæ, & alijs, in quib. absq; obli. in form. cam. debitores consentiunt in mandatum

3 Tibique, vt per te, vel alium, seu alios, idoneum, vel idoneos Lo-

Locumtenentem, seu Locumtenentes, ac officiales tuos, vel Viceregentes, quos, & quomodo, pro tempore duxeris assumendos, aut deputandos, de omnibus, & singulis causis, modis, & formis præsentibus pro expressis, cognoscendi, & decidendi facultatem concedimus.

4 Ita, vt tu, tam in causis obligationum in forma Cameræ, quam in forma iuris, guarentigiæ, vel Ripæ, & Ripettæ celebratarum, ac etiam in alijs obligationibus, in quibus etiam absque obligatione in forma Cameræ, debitores consentiunt in mandatum exequutiuum vnica, vel sine citatione, & quarum obligationum, vel consensuum vigore, in alijs Tribunalibus exequutiue per relaxationem mandatorum proceditur, quouis modo solus, præterquam inter Ciues Romanos, inter quos priuilegium, seu constitutionem vltimo loco per similis memoriæ Pium Papam Quartum etiam prædecessorem nostrum desuper in fauorem Populi Romani Motuproprio factum, seruari volumus. Alij vero quicumque, etiam Romanæ Curiæ Iudices in similibus causis, nulloque modo procedere possint, ac de omnibus, & singulis obligationibus in forma Cameræ, vbi vis locorum, & inter quascumque personas factis, & faciendis, his dumtaxat exceptis, quæ in dependentibus à litibus, & causis in eadem Camera coram alijs iudicibus pro tempore introductis factæ, seu receptæ fuerint, & tunc non per viam censurarum, sed per viam mandati exequutiui cognoscas.

5 Ita, vt quascumque causas, quę de cætero perpetuis futuris temporibus in eadem Curia super ipsis obligationibus, alijsque omnibus prædictis, in alio, quam Auditoratus huiusmodi Tribunali, præterquam in vim specialis Commissionis nostræ de dictis obligationibus specialem mentionem facientis motæ fuerint, in illarum statu, gradu, & terminis, in quibus reperientur, tua ordinaria auctoritate, exceptis dumtaxat causis Curiæ Capitolii, contra dictos Ciues Romanos pro tempore iuxta formam dicti priuilegii motis, reassumere.

6 Inhibendo Iudicibus, quibus sunt commissæ, ac coram quibus illæ pendebant, ne in eis, aut de illis, quoquomodo, aut quouis quæsito colore, directe, vel indirecte, se intromittere, itidemque omnibus, & quibuscunque Iudicibus, eorumque Locumtenentibus, & Auditoribus, tam Ecclesiasticis, quam secularibus, ne in exequutionibus, ac processibus prædictarum obligationum, ac contractuum de cætero contra tenorem præsentium, ad instantiam cuiusuis personæ Collegii, vniuersi-tatis,

datū exequutiuum vnica, vel sine citatione, & quorum obl. vel cōsensuū vigore in aliis Tribunalibus exequutione ꝓceditur, excipiuntur Ciues Ro. iuxta formā Motupropr. Pij IV. Pop. Rom. concessi, & obl. dep. à litib. aliorum Tribunaliū, in quib. iudices p viā mādati exequutiui, non autem censur. procedunt.

5 Facultas reassumēdi causas dictarum obligationū a quibuscūq; iudicib. præterquā cōmissas per speciale rescriptū de eis mētionē faciēs, & causas curiæ capitolij inter ciues Rom. verten. cū potestate inhibēdi sub pœnis hic expressis.

6 Excommunic. latæ sēntētię absq; pœnis in odacur iudices intro mittentes se in exequutio

rum prædictarum, & partes Notarij, procuratores, sollicitatores, exequutores, & officiales cũ clausula irritan.

tatis, Capitulorum, & quorumuis priuilegiatorum, sub excommunicationis latæ sententiæ, indignationisque nostræ pœnis, ac partibus, ipsis Notarijs, Procuratoribus, Sollicitatibus, Exequutoribus, Officialibus, sub eisdem censuris, & pœnis, ac priuationis officiorum suorum, & inhabilitatis, ad illa, & alia in posterum obtinenda, necnon quingentorum ducatorum Fisco, & eidem Cameræ applicandorum, refectionisque expensarum partibus arbitrio tuo, & nullitatis processuum, quouis modo, directe, vel indirecte se intrommittere præsumant, & quicquid secus super his contigerit attentari, irritum, & inane decernendo.

7 Facultas solus taliũ obligationum vigore censuras Ecclesiastic. promulgandi.

7 Præterea solus vigore dictarum obligationum censuras Ecclesiasticas præmulgare.

8 Causas spirituales Ecclesiastic. & prophanas, ac Cardinalium, eorumque, & Papæ familiarium prælatorum, Principum, Imperatoris, Regum, & cõmunitatum, oratorum, officialium, notariorum, cãpsorum, mercatorum, & pensionũ, & fructuum loco illarum reseruatorum etiã alibi soluen. cognoscen.

8 Necnon omnes, & singulas spirituales Ecclesiasticas, & prophanas, ac quorumuis, etiam eiusdem Romanæ Ecclesiæ Cardinalium eorumque, & nostrorum familiarium continuorum commensalium, necnon quorumcumque Prælatorum in ipsa Curia degentium, ac etiam Imperatoris, Regum, Principum, ac Communitatum, & Vniuersitatum, Oratorum, necnon dictæ Curiæ Officialium eandem Curiam sequentium, & familiarium eorumdem, & ipsius Curiæ causarum huiusmodi Auditoris, Notariorum, & eorum familiarium, Campsorum quoque, quorumuis Mercatorum, ac pensionum annuarum super fructibus, redditibus, ac prouentibus Ecclesiasticis, ac earundem fructuum loco pensionum huiusmodi reseruatorum, & assignatarum etiam si earum, & eorum solutionem sit in prædicta Curia, sed in partibus facienda.

9 Et causas appellationũ a quibuscũq; iudicibus, & arbitris in curia, & in Vrbe, latis, Vicario, Gubernatore, &

9 Et quascumque alias etiam commissarias causas, tam ciuiles, quam criminales, & mixtas coniunctim, vel diuisim, in eadem Curia quomodocunque, & qualitercumque motas, & mouendas, & inter quoscumque partes etiam per viam Inquisitionis, aut ex officio quomodolibet pendentes, & quæ per appellationem à grauaminibus illatis, & inferri cominatis, seu sententijs definitiuis, vel interloquutorijs à quibusuis iudicibus, ordinarijs, & arbitris, atque arbitratoribus, in Curia, & Vrbe, prædictis Vicario nostro, ac Gubernatore, & Senatore Vrbis prædictæ, ac Iudicibus Capitolinis dumtaxat exceptis, & extra eas, ac quibuscunque Iudicibus ordinarijs, vel delegatis, seu arbitris, vel arbitratoribus, ac etiam dictæ Sedis Legatis, ac etiam vicelegatis in Terris, eidem Romanæ Ecclesiæ mediate, vel immediate subiectis, aut aliis earum Gubernatoribus, vel Officialibus, & quibus in feudum, seu Vicariatum, aut alias quomodolibet concessis,

sis, pro tempore latis, et promulgatis, interpositam, seu alias ad eandem Sedem, etiam per viam reclamationis iudicialis, vel extraiudicialis, aut nullitatis, vel recursus a quibuscumque sententijs, quorumcunque ordinariorum, etiam extra statum Ecclesiæ hactenus deuolutæ sunt, et in posterum deuoluentur.

exceptis, & extra curiã à quibuscunq; iudicib. &c.

10 Eas videlicet in quibus non agetur vltra summam ducentorum ducatorum auri de Camera, aut de re verum prædictæ summæ valorem non excedente, seu quæ inter, et contra Mercatores dictæ curiæ pro quibuscunque negotijs, ad quamcunque summam ascendat, et pro notarijs tuis, ac inter, et contra ipsos, et eorum familias pro tempore vertentur summarie, simpliciter, et de plano, sine strepitu, et figura iudicij sola veritate inspecta, et manu Regia absque obseruatione terminorum, qui de stylo, seu ordinatione Palatij Apostolici, aut alias obseruari consueuerunt etiam priuatiue, quoad alia Tribunalia: aliæ vero, summam prædictam, aut illius valorem excedentes, et inter, ac contra alios, quam Mercatores, vertentes, seruatis terminis, et alias summarie, prout in beneficialibus.

10 Procedit summarie, & manu Regia in causis non excedentib. valorem 200 ducat. & in causis mercator. cur. notarior. tribunalis, & corũ familias vsq; ad quãcumque summam etiã priuatiue quoad alios iudices, inter alios vero vltra d. summã, prout in beneficialib. et per affixioné cõtra taliter obligatos, sed contra alios ad summam 20. cognoscit.

11 Eisdemque terminis quomodocumque male, et nulliter, præpostere, ac confuse tentis pro minore partium dispendio, etiam vnico contextu citatione, et audientia reiteratis, etiam per affixionem citationis pro tempore faciendæ, ad valuas habitationis ipsorum citandorum, quoad obligatos in forma Cameræ, seu Guarantigiæ, Ripæ, et Ripettæ, ac alijs supradictis formis exequutiuis, et quod alios aliter obligatos, vbi non agetur de maiore, quam de viginti ducatorum summa audire, cognoscere, decidere, et fine debito terminare.

11 Reiterationem terminorũ vnico contextu admittendi.

12 Necnon de omnibus, et singulis quibuscunque, et quantumcumque enormibus criminibus, et delictis, et excessibus, tam in Vrbe, et Curiam prædictis, quam extra eas, per quoscunque tam eiusdem curię, quam, atque Sedis officiales, quam dictam Sedem sequentes, et alios etiam à iurisdictione ordinariorum exemptos, ac dictæ Sedi immediate subiectos cuiuscunque Ecclesiasticæ, vel mundanę dignitatis, etiam Episcopalis, vel maioris, et per quoscunque alios cuiuscunque status, gradus, ordinis, vel conditionis fuerint, perpetratis, vel perpetrandis, tam ad Procuratoris Fiscalis denunciationem, et promotionem, quam etiam partium accusationem, vel etiam instigationem, seu ex mero officio et quoad omnes priuatiue perpetratis per Notarios tuos, et substitutos, ac alios in eorum officijs, et intus, ea solum inquirere, et super illis, tam per viam inquisitionis, quam accusationis, seu denunciationis, et instigationis huiusmodi procedere, et culpabiles

12 Causas quorumcũq; delictorũ in curia, & extra, contra quoscuuq; et officia Sedis Apost. vel alios exéptos a iurisdictione ordinariorũ, etiam si Episcopi, vel maior. dignitatis fuerunt,

etiam absentium, quorum intererit, pro tempore instantiam, quoties expedierit, etiam per edictum publicum, constito summarie, & extraiudicialiter, de non tuto ad eos accessu, ad satisfaciendum de eorum debitis, & præstandum ea, ad quæ pro tempore tenebuntur, monere, & citare.

cur. vel curiales etiam absentes pro quibuscunq; rebus, seu pecuniarum sũmis monẽdi.

17 Ac litteras quascumque remissoriales, & compulsoriales, tam generales, quam speciales, vbi & quoties opus fuerit, arbitrio tuo decernere.

17 Remissorias, & cõpulsorias eius arbitrio decernendi.

18 Necnon etiam in vim constitutionis Eugenianæ in fauorem curialium emanatæ, ac Leoninæ, & cuiuscunque illius extensionis inhibere.

18 In vim Eugenianæ, & Leoninæ pro curialib. inhiben. contrahentes curiales extra curiam.

19 Ac monitoria, citationes, & inhibitiones ad partes, etiam per simile edictum decernere, eos quoque arrestare, & carcerare, ac si tibi videbitur, quascumque pœnas, & multas simili arbitrio dimittere, & relaxare, ac pro delictorum, & excessuum necnon criminum qualitate, eis per te, Locumtenentes infligere, & imponere.

20 Necnon quoslibet inobedientes excommunicare, & à diuinis suspendere, generaliter, vel specialiter interdicere, ac sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas, per te, & Locumtenentes tuos pro tempore latas etiam iteratis vicinibus aggrauare.

21 Et quod à te, vel Locumtenentibus prædictis pro tempore excommunicati, seu alias censurati ab alijs, quam à te, vel Locumtenente prædictis etiam de partium consensu, præterquam in mortis articulo constituti absolui non possint, ad euitandum collusiones statuere.

22 Et, cum tibi visum fuerit, expedire, Communitates, Vniuersitates, Collegia, Capitula, & personas quascunque à quibusuis sententijs, censuris, & pœnis, ac mulctis Ecclesiasticis, spiritualibus, & temporalibus, per alios videlicet, quam per te & tuam curiam inflictis in diebus Paschalibus, et Natalitis, cum reincidentia absoluere. Nec non sententias, censuras, et pœnas, ac mulctas huiusmodi, et quæcunque interdicta suspendere, tollere, et eis relaxare.

23 Necnon obligationes in forma Cameræ, etiam post mortem debitoris, quoad illius bona tantum, etiam per viam confessionis debiti per aliquem ex procuratoribus in qualibet obligatione constitutis more solito facienda, et hæredibus legitime citatis, seu alias arbitrio tuo exequi, et exequutioni demandari facere.

24 Et generaliter omnia, et singula, quæ ad officium Auditoris causarum Curiæ huiusmodi, de iure, vel ex priuilegio, aut

vsu,

vſu, ſeu litteris,& conſuetudine prædictis olim ſpectabant, & quæ illi, qui pro tempore fuerunt cauſarum Curiæ huiuſmodi Auditores, ex conceſſis eis facultatibus facere, & decernere, mandare,ſtatuere,ordinare, & exequi quomodolibet poterant, ſeu conſueuerant facere, dicere, mandare, ſtatuere, ordinare, & exequi valeas, habituri ratos, & gratos proceſſus, ac ſententias, quas tu, & Locumtenentes tui prædicti pro tempore habuerint, & tulerint, ac reliqua omnia, quæ in præmiſſis, & circa ea, aut quodlibet eorum fecerint, dixerint, mandauerint, ſtatuerint, & ordinauerint, ac facturi ea omnia, auctore Domino, ab omnibus vſque ad ſatisfactionem condignam inuiolabiliter obſeruari.

25 Inſuper, eiſdem auctoritate, & poteſtatis plenitudine, tam litteras Iulij, II. Leonis X. aliorumq; prædeceſſorum huiuſmodi, quam omnia,& ſingula,indulta, facultates, iuriſdictiones, & gratias,Officio Auditoratus, et Auditoribus præfatis quomodolibet conceſſa, ac cum omnibus, & ſingulis in eiſdem contentis clauſulis,ſingulas denique deſuper confectas litteras, quorum omnium, & ſingularum prædictarum litterarum huiuſmodi tenores, ac ſi de verbo ad verbum infererent, pariter præſentibus haberi volumus pro expreſſis,auctoritate, & tenore præfatis approbamus, confirmamus, innouamus, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, & inuiolabiliter obſeruari debere,decernimus,illaque omnia, & ſingula ad officium Auditoratus, & pro tempore exiſtentem Auditorem huiuſmodi, perinde, ac ſi eis ſpecialiter,& expreſſe conceſſa,& pro eis,ſeu in illorum fauorem ſtatuta, & ordinata fuiſſent, extendimus, & ampliamus.

26 Quodque conſtitutiones, quæ Odoardus, & Peruenit incipiunt, & quæuis alternatiuæ,ſeu moratoriæ, & dilationes, etiam Salinariæ,per quoſcumque, etiam eiuſdem Romanæ Eccleſiæ Cardinales, Clericos Cameræ, & illius Camerarium pro tempore decretæ, quoad obligatos, vt ſupra tam reſpectu bonorum,quam perſonarum nullatenus proſint. Quinimo obligationes prædictæ exequutioni debitæ demandentur, etiam poſt mortem debitoris quoad bona.

27 Et non obſtantibus quacumque appellatione, & ſuperinde obtenta commiſſione de huiuſmodi obligatione expreſſam mentionem non faciente, aut diſcuſſione hæreditatis vbilibet pendente, ſi per creditores data fuerit idonea cautio in forma depoſiti de reſtituendo id,quod receperint,prioribus,& potioribus creditoribus in euentum ſuccumbentiæ.

28 Quodque tu in Cappella, & reliquis actibus, tam publicis, quam

quam priuatis primum locum post eundem Gubernatorem, & Oratores Principum, si prælati fuerint, habeas, indulgemus, statuimus, volumus, & ordinamus. Necnon contradictores, & rebelles, tibique in præmissis non parentes opportunis iuris remedijs compescendi, & ad id, si opus fuerit, auxilium brachij sæcularis inuocandi, cæteraque in præmissis: & circa ea quomodolibet necessaria, & opportuna, tam in dicta Vrbe nostra, quam vbique locorum faciendi, & exequendi, iuxta facultates alias dilectis filijs nostris Hieronymo Sancti Eustachij Diacono Cardinali Matthæio, dictisque Augustino Cardinali, & Horatio respectiue tunc officium Auditoratus huiusmodi obtinentibus, attributas plenam, & liberam, auctoritate, & tenore præmissis, concedimus facultatem.

29 Ac etiam statuimus, & ordinamus, quod, si in causis in tuo tribunali, tam motis, quam in futurum mouendis, comparuerint Creditores, vsque ad summam quinquaginta scutorum inclusiue pro quolibet, qui vere sint miserabiles personæ, eis de eorum credito, etiam quod non sint priores, aut potiores, satisfieri, possit, ac debeat. Mandantes propterea tibi, quatenus, constito tibi prius, etiam summarie, & extraiudicialiter, & quantum tibi sufficere videbitur, de præmissis paupertate, & miseria, dictos pauperes ad satisfieri mandes, & facias, realiter, & cum effectu. Super quibus tibi plenam, & liberam facultatem cum simili potestate quoscunque, vbi, et quando, ac quoties opus fuerit, etiam per edictum publicum, constito summarie, & extraiudicialiter de non tuto accessu, ac etiam sub Ecclesiasticis sententijs, censuris, & etiam pecuniariis, aliisque pœnis imponendis, moderandis, & applicandis, citandi, monendi, & inhibendi et in euentum non paritionis, sententias, censuras, & pœnas huiusmodi declarandi, aggrauandi, reaggrauandi, excommunicandi, interdicendi, auxiliumque brachij sæcularis, si opus fuerit, inuocandi, necnon perpetuum desuper silentium, omni, & quacumque appellatione, & recursu remotis, imponendi, omniaque & singula alia in præmissis, & circa ea necessaria, seu quomodolibet opportuna, faciendi, gerendi, exercendi, & exequendi, iuxta concessionis Greg. Papæ XIII prædicti, ac aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, desuper ipsis Hieronymo, & Augustino Cardinalibus ac etiam Horatio respectiue, vt præmittitur, factæ, tenorem concedimus, & impartimur.

30. Postremo tibi, vt omnes, & quascunque causas tam per te, quam Locumtenentes tuos super omnibus, et singulis articulis, negocijs, et causis in Constitutione, seu Motuproprio per prædi-

ctum Pium prædecessorem pro pecunijs ad cambium, & recambium, vsurarie, & malo modo per Mercatores dictæ Vrbis accipiendis facta, contentis, & dependentibus ab eis, prout pro singulorum casuum circumstantijs, alias de iure tibi faciendum videbitur, non obstante facultate, seu Motuproprio per eundem Pium prædecessorem in fauorem dicti Gubernatoris concessa, partibus iustitiam ministres, ac in causis ipsis, non tanquam specialis Commissarius, sed, prout solet in similibus causis, iuxta tuarum facultatum tenorem, & ordinarium Curiæ tuæ stylum, procedas, cum potestate citandi, & inhibendi, ac quascunque inhibitiones per dictæ Vrbis Gubernatorem decretas reuocandi, & criminalitates contra Mercatores tollendi, aliasque & alia, quæ in præmissis, & circa ea fuerint necessaria, & quomodolibet opportuna, faciendi, ac alias in omnibus, & per omnia, iuxta concessionum per prædictum Pium bon. me. Flauio Cardinali Vrsino nuncupato, & deinde per sanctæ me. Piu m Papam V. etiam bo. me. Alexandro Cardinali Riario. & postremo per Gregorium, Hieronymo, ac etiam Sixtum prædecessores nostros huiusmodi Augustino, Cardinalibus, & Horatio prædictis, tunc temporis Curię causarum eiusdem Cameræ Generalibus Auditoribus, factarum, tenorem, auctoritate, & tenore similibus committimus, & mandamus.

31 Mandantes propterea, & districtius inhibentes quibusuis Iudicibus, & personis quocunque nomine nuncupatis, quouis priuilegio munitis, etiam si eiusdem S. R. E. Cardinales fuerint, sub indignationis nostræ pœna, ac interdicti: necnon etiam excommunicationis sententijs, quas, si secus fecerint, eo ipso incurrant, & à quibus præterquam in mortis articulo constituti, alias, quam à Romano Pontifice pro tempore existente absolui non possint, ne in obligationibus supradictis, illarumque exequutionibus, aut alijs præmissis, contra earundem præsentium tenorem quomodolibet, nisi vt præfertur, se intromittere, aut te, vel Locumtenentes prædictos super præmissis molestare præsumant.

32 Decernentes te, nullo vnquam tempore pro præsenti officij Auditoratus concessione, ad persoluendum aliquod pretium, siue paruum, siue magnum, nobis, seu prædictæ Cameræ, nequaquam teneri, minusq; te, tuosque hæredes, super hoc, & alijs in præsenti gratia contentis, per nos, & successores nostros Romanos Pontifices, ipsamq; Cameram, & illius Ministros molestari posse, neque debere, sed prædictam summam sexaginta millium scutorum, per dictum Horatium persolutam, etiam pro præsenti concessione computandam esse, prout computamus, & computari volumus, & mandamus, ac si actualiter, & cum effectu per te persoluta esset: neque

neque tibi, & qui in hoc, ac etiam quoad fructus decursos huiusmodi consentiunt, alijs dicti Horatij cohæredibus, de cætero super pretio eiusdem officij, seu dicta summa sexaginta milium scutorum contra nos, & Cameram prædictam vllum ius, vllamque actionem competere; immo nos, & ipsam Cameram ab omni obligatione illius restitutionis dicti hæredibus faciendæ liberatos fore, & esse; nec præsentes litteras vllo vnquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, seu nullitatis vitio, aut intentionis nostræ vel alio quouis defectu, etiam ex eo, quod agentes pro dicta Camera, & alij forsan interesse habentes ad hoc vocati non fuerunt, vel ex quauis alia causa, quantumuis legitima, vrgenti, & iuridica etiam necessario exprimenda notari, impugnari, inualidari, ad terminos iuris reduci, & in ius, ac controuersiam reuocari, aut aduersus illas, etiam ratione enormis, & enormissimæ læsionis, quodcunque iuris, facti, vel gratiæ remedium impetrari posse, minusque sub similium, vel dissimilium gratiarum reuocationibus, suspensionibus, limitationibus, aut alijs contrarijs dispositionibus per quemcunque Romanum Pontificem, sub quacunque verborum forma pro tempore factis, seu quibusuis constitutionibus, decretis, & declarationibus, generalibus, & specialibus quomodolibet editis, & edendis, ac factis, & faciendis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, verborumque expressionibus, quantumcunque prægnantibus, comprehendi, sed semper ab illis excepta, & quoties illæ emanabunt, toties in pristinum, & eum, in quo antea quomodolibet erant, statum, restitutas, repositas, & plenarie, etiam sub quacunque data, per eligenda, reintegratas, & de nouo concessas, validasque, & efficaces fore, & esse, vimque validi, & efficacis contractus inter nos, & ipsam Cameram ex vna, ac te ex altera partibus, rite, & recte initi, & stipulati, ac etiam vtrimque iurati habere, & perpetuo obtinere.

33 Sicque, & non aliter per quoscunque Iudices, et Commissarios, ordinarios, vel delegatos, et causarum Palatii Apostolici Auditores, ac eiusdem Romanæ Ecclesiæ Cardinales, in quauis instantia, sublata eis, et eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate, iudicari, et definiri debere. Ac ex nunc irritum, et inane, nulliusque roboris, vel momenti, quicquid secus super his, et circa ea, quauis auctoritate, etiam à nobis, aut successoribus nostris Romanis Pontificibus pro tempore existentibus scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Et insuper litem, seu causam, vel molestiam inter Cameram ex vna, et hæredes prædictos ex altera partibus, tam super emolumen-

mentis dicti Officij Auditoratus, vt præfertur, decursis, quam forsan officio Auditoratus huiusmodi motam, seu mouendam, cuius statum, et merita, nominaque, et cognomina iudicum, si qui sint, similiter præsentibus haberi volumus pro expressis, harum serie ad nos auocamus; illasque penitus extinguimus, ac Cameræ, hæredibusque prædictis respectiue super omnibus, et singulis in præsenti gratia contentis, vna cum omnibus factis, dictis, protestatis, ac quomodocumque, et quandocumque subsequutis, seu faciendis, dicendis, protestandis, siue ante, siue post dat. præsentium, etiam in plena Camerâ, seu alibi per quoscunque nostros, et Cameræ prædictæ ministros, procuratores, et officiales vniuersos, perpetuum silentium imponimus.

34 Quocirca prędicto Henrico Cardinali, et Camerario, per Apostolica scripta, motu pari mandamus, quatenus per se, vel alium, seu alios, te, vel procuratorem tuum, nomine tuo, in corporalem, realem, et actualem possessionem officii Auditoratus, et annexorum, iuriumque, et pertinentiarum, ac priuilegiorum, et facultatum prædictarum, seu quasi, auctoritate nostra inducat, et defendat, inductum, amoto exinde quolibet illicito detentore, faciens te, vel pro te procuratorem prędictum, ad officium huiusmodi, eiusque liberum exercitium, necnon honores, onera, salaria, regalia, iura, et emolumenta in ipsius Horatij locum admitti, tibique de emolumentis, et aliis prędictis, vt supra, integre responderi. Contradictores dicta auctoritate nostra, appellatione postponenda, compescendo.

35 Non obstantibus pręmissis, ac nostris, quatenus opus sit, de non tollendo iure quęsito, necnon reuocatoriæ facultatum percipiendi pretium officiorum dictę Curię, et gratiis ad instar non concedendis, aliisque Cancellarię Apostolicę regulis, etiam per nos, et prædecessores, ac successores nostros Romanos Pontifices quoscumque, quomodocumque, et quandocumque editis, et edendis, et etiam prefati Pii Quarti prædecessoris, quod priuilegia, concessiones, et indulta, Camerę prędictę præiudicium quomodolibet concernentia, in Camera prędicta intra certum tempus registrari, intimari, insinuari, et notificari debeant: Ita quod tu præsentes nostras litteras in eadem Cam. nullo vnquam tempore præsentare, intimare, notificare, et registrari facere, ac insinuare teneatis, nisi si, et quando tibi videbitur, ac quibusuis alijs Constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, etiam de rebus, et bonis Ecclesię, et Camerę prędictarum non alienandis, ac in illarum alienatione, et seu concessione certas solemnitates, et formas seruari debere disponentibus, ac Curia, & Palatii

stylo,

ſtylo,necnon Vrbis, & Cameræ huiuſmodi, & quarumcumque aliarum,ciuitatum, terrarum,& locorum,etiam iuramento,confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, reformationibus etiam nouis, ac nouiſſimis, & decretis, & ordinationibus, priuilegijs quoque indultis, & litteris Apoſtolicis, quibuſuis Communitatibus, Vniuerſitatibus, Baronibus, Domicellis, Feudatarijs, & alijs quibuſcunque eidem Sedi mediate, vel immediate ſubiectis, & quibuſuis alijs quacunque dignitate, etiam Epiſcopali, Archiepiſcopali; Patriarchali, & Cardinalatus honore fungentibus perſonis, vbiuis locorum exiſtentibus, ac etiam noſtri, & dictæ Sedis Nuncijs, Legatis, etiam de latere, per nos, & Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis clauſulis, & decretis, etiam pro quibuſcunque cauſis, etiam motu ſimili conceſſis,confirmatis, & approbatis,ac etiam iteratis vicibus innouatis,& in poſterum concedendis,confirmandis, approbandis, & innouandis. Quibus omnibus, & ſingulis, ac omnibus alijs hic non expreſſis: quæ forſan præſenti gratiæ obeſſe poſſent, etiam ſi de illis ſpecialis, ſpecifica, & expreſſa mentio habenda, & certa exquiſita forma obſeruanda foret, illorum tenores præſentibus pro expreſſis habentes,illis alias in ſuo robore permanſuris,hac vice dumtaxat harum ſerie,motu, & ſcientia ſimilibus ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ac plene, & ſufficienter derogatum eſſe decernimus, & declaramus; ac omnibus illis, quæ in præmiſſis conceſſa fuerunt,non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcunque.

36 Per præſentes autem non intendimus reformationibus de Auditoratus huiuſmodi, & alijs dictæ Curiæ officijs per Pium Quartum, & Pium Quintum prædeceſſores prædictos factis necnon Concilij Tridentini decretis in aliquo derogare, vel alias præiudicare, ſed illas,& illi ſalua eſſe, & in ſuo robore permanere; eaque omnia per te,& alios, ad quos id quomodolibet ſpectat,& omnino, & inuiolabiliter ſeruari mandamus.

37 Et inſuper volumus,quod tu,antequàm officium Auditoratus cauſarum Cameræ huiuſmodi exercere incipias, de illo fideliter exercendo, in manibus Henrici Cardinalis Camerarij prædicti,ſeu eius Locumtenentis ſolitum præſtes iuramentum.

38 Quodque præſentium litterarum exemplis, ſeu tranſumptis etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur,& adhiberi debeat,quæ ipſis originalibus adhiberetur, ſi exhibitæ forent, vel oſtenſæ.

93 Tu igitur prædictum officium Auditoratus prompta deuotione suscipiens, sic illud diligenti studio, cura, & integritate exequaris, vt sua opera ad Dei laudem, & gloriam, ac earundem Ecclesiæ, & curiæ bonum publicum, priuatorumque commoditatem, & exemplum laudabile cedant, teque apud nos, & Sedem prædictam, vt speramus, merito per amplius recommendent.

40 Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, concessionum, assignationis, dationis, elargitionis, constitutionis, deputationis, substitutionis, subrogationis, approbationis, confirmationis, innouationis, extensionis, ampliationis, impartitionis, commissionis, inhibitionis, computationis, auocationis, extinctionis, impositionis, indultorum, decretorum, mandatorum, statutorum, ordinationum, voluntatum, derogationis, & declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo nonagesimo, Pridie Idus Decembris, Pontificatus nostri Anno primo.

I. Datarius.

M. Vestrius Barbianus.

A. de Alexijs.

Anno à Natiuitate Domini Millesimo quingentesimo nonagesimo primo, Indictione quarta, die vero Veneris decimaquarta mensis Iunij, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & D.N. D. Gregorij diuina prouidentia Papæ xiiij. Anno eius primo; Retroscriptæ litteræ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt in Valuis Cancellariæ Apostolicæ, & in acie Campi Floræ, vt moris est illas ibidem per aliquod temporis spatium affixas dimittendo, per Nos Io. Baptistam Bagni, & Catherinum Menandi eiusdem S. D. N. Papæ Cursores.

Pompeius Guerra Mag. Curs.

Registrata apud Marcellum Secretarium.

PRA-

PRACTICA OMNIVM TERMINORVM ROTÆ,

ET ALIORVM TRIBVNALIVM Romanæ Curiæ omnibus Curialibus necessaria, & vtilissima.

VNA CVM FESTA PALATII.

A FLAMINIO PARISIO I. V. D.

TRactaturi de modo practicandi in Alma Vrbe, operæ pretium est, vt dipiscamus primo quot, & qui sint principaliores in forensibus negotijs Iudices, & quæ singularum sit facultas, ac iurisdictio.

Quatuor igitur sunt Iudices ordinarij, Gubernator: hic autem facultatem habet procedendi etiam contra forenses, & omnes tam ciuiliter, quàm criminaliter, & pro quacunque summa, solusque vltimo supplicio delecta ipsa plectendi ius habet. Gubernatoris officium quale sit, & quæ & quanta sit eius iurisdictio, & in quibus, vide per Vestr. in sua pract. lib. 2. c. 5.

Auditor Cameræ, qui specialiter est deputatus Iudex Curialium, & executor censurarum, & obligationum in forma Cameræ, iudicium criminale habet: vbi vero delinquentes puniendi sunt pœna corporalis afflictiua, iudicio Gubernatoris imponi solet. In obligationibus in forma Cameræ habet iurisdictionem, quacunque summa sit contracta obligatio.

Auditoris Cameræ officium quale sit, de eiusque auditorio, & iurisdictio, vide eundem vestr. lib. 2. cap. 4.

Vicarius S.D.N. iudex est Monachorum, & Presbyterorum, monasterium, locorum piorum, ac in specie Hebræorum Vrbis incolarum ordinariam habet facultatem vsque ad summam sexaginta aureorum. Ideo consuetum est pro maiori summa procedere coram Gubernatore vsque ad sententiam inclusiue, qui, vt dictum

Citetur N. ex aduerso principalis, si principalis est, alias procuratori; & ita in omnibus citationibus obseruatur, vt semper constet quis actor sit, & quis reus; nam principales per se agant, vel per procuratores, ad respondendum primo pro prima dilatione ad primam diem, instante tali principali, vel procuratore tali.

Executa vero citatione principalis per mandatarium Curiæ faciat illam inscribi in manibus actorum notarij, ibique exprimat summam, quam petit.

Si debitor consuetus primæ citationi non responderit, fiet secunda citatio hoc modo.

Citetur N. ex aduerso principalis ad respondendum secundæ petitioni pro secunda dilatione; instante tali procuratore, talis, vel principali; & si adhuc reus taceat, fiet tertia citatio.

Citetur N. ex aduerso principalis ad respondendũ tertio pro tertia dilatione, alias ad videndũ decerni mandatũ executiuũ contra ipsum. Hoc autẽ expleto in contumaciã aduersarij non respondentis, datur postea mandatũ executoribus, qui afferunt pignora. De mandato Reuerendiss. P.D. Almę Vrbis Gubernatoris, vel D. ipsius Locumtenentis ad instantiam N. ex aduerso principalis auferantur de domo, & bonis N. ex aduerso principalis bona valoris centum, & expensarum, in quibus eidem tenetur, prout in actis patet; & ablata ponuntur subastanda, attento quod est citatus, relatus, & contumax. D. Presb. mandatum decreuit, Ideo.

Cum vero dicti mandati facta erit executio, & debitor perseuerat in contumacia seruatis, seruandis, citandus, est hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum decerni, vel fieri mandatum dę consignandis pignoribus Mandatario Curiæ ad effectum subastandi, ad primam; instante parte; relatione posita dictæ citationis in manuali notarij actuarij Curiæ obtinet inscriptum mandatum de consignandis pignoribus nuncupatum.

De mandato R.P.D. Gubernatoris Vrbis Romæ, vel ipsius Locumtenentis, & ad instantiam N. principalis tibi executori Curiæ, & ad quem spectat, &c. ac mandatum, quatenus statim visis præsentibus sub nostri arbitrij pœna debeas, parti ablata cuidam N. ex aduerso principali vni ex Curię Mandatarijs ad effectum illa subastandi realiter, & cum effectum consignasse, attento quòd ipso citato D. ita mandat. Ideo.

Cum habueris in manibus dictum mandatum, tunc illud dabis executori, qui statim consignabit in manibus pignora ablata reo. Quo facto fiat talis citatio.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum mandari subastari pignora ad primam diem; instante principali.

Alia

Alia sequenti die fiet alia citatio, cuius hæc est forma.

Citetur exaduerso principales ad videndum deliberari pignora subastata plus offere nti, nisi infra decem dies illa reus reluerit, vel aliter cum creditore concordauerit, cum intimatione.

Intimetur N. ex aduerso principali qualiter D. Mandauit deliberari pignora plus offerenti, nisi infra decem dies reluerit, instante principali.

Elapsis decem diebus mandatarius dabit, seu deliberabit pignora plus offerenti, & de ea pecuniæ summa satisfaciet creditori, quæ si non sufficiet, fiet talis citatio.

Citetur N. ex aduerso principalis ad soluendum residuum, alias videndum decerni mandatum ad primam, instante principali.

Facta relatione iudex decernet aliud executiuum mandatum, pro summa restante, quod mandatum etiam præsentabitur executori, eoque executo petet, consignari, pignora subastari, & deliberari, ordine supradicto.

Hic est processus contra contumacem.

Si vero debitor conuentus negauerit, vel alias responderit primæ, vel secundæ citationi, aduertendum est quomodo respondeat; cauillosi enim solent hoc pacto respondere. Peto copiam petitionis cum termino, & tunc facias.

Citetur N. ex aduerso principalis ad recipiendum copiam petitionis, & respondendum affirmatiue, vel negatiue, alias tradi mandatum executiuum contra se, instante principali.

Quo facto, nisi aliter responderit, habebis mandatum in contumaciam, vt supra dictum est.

Posset autem reus petere fieri calculum, & tunc ipsum citabis hoc modo.

Citetur N. ex aduerso principalis ad calculandum, calculari que videndum in iudicio hora Audientiæ, ad primam instante principali.

Relatione facta dicas. Ego calculo prout in petitione, seu in tanta summa, quam specificabis, eodem die facies eũ citari hoc modo.

Citetur N. ex aduerso principalis ad soluendum iuxta formam calculi in actis facta, alias videndum tradi mandatum executiuum pro summa expressa in calculo ad primã diem, instante principali.

Relatione facta iudex decernet mandatum contra reum secundum calculum.

Sed si reus conuentus negauerit se teneri ad petita per actorem, oportet tunc probare debitum illius, aut per apocam aduersarij prætensi debitoris manu scriptam, & eam tunc producere in iudicium, & dare notario causæ. Deinde citabis aduersarium hoc pacto.

Citetur

Citetur N. exaduerso principalis ad dicendum contra iura producta, & repetita,& videndum iurare testes super recognitione,& recognoscendum manum suam, mediante iuramento,& videndum se aggrauari ad primam diem,instante principali.

Relatione facta, si teste habueris cognoscentes manum eius, qui scripsit apocam, eos notarios offeras, ipsisq. apoca ostendatur;etsi illam agnoscant, fac vt notarius a tergo, vel in calce dictæ apocæ scribat hoc pacto N.recognouit mediante iuramento, manum Antonij in forma.

Si non potueris habere testes aduersæ partis, posita relatione supradictæ citationis iudex grauat reum in vno, vel duobus iulijs quolibet die, nisi recognouerit manum suam. Quo facto, facias reum citari hoc pacto.

Intimetur N. ex aduerso principali, qualiter D. grauauerit illum, nisi recognouerit manum suam. & citetur ad videndum alterari grauamen, & committi executionem ad primam, instante principali.

Relatione facta iudex alterabit grauamen.ad duplum, videlicet de duobus iulijs ad quatuor quolibet die,& dabit tibi mandatum talis tenoris.

De mandato Reuerendissimi D.Gubernatoris, vel eius Locumtenentis, & ad instantiam N. principalis, grauetur N. ex aduerso principalis per executorem in quatuor iulios quolibet die, donec, quousque recognouerit apocam in actis productam manu sua scriptam,vel super ea affirmatiue, vel negatiue, mediante iuramento responderit,attento quod est citatus,relatus,Dominus ipsum grauauerit, grauamen alterauerit, & executionem commiserit, &c. mandato executo pro quolibet die tollet iulios quatuor, eosque in suam vtilitatem conuertet,ita vt reus cogatur comparere ad recognoscendum manum suam:cum vero apoca fuerit recognita,fiet citatio,hoc pacto.

Citetur N.ex aduerso principalis, ad audiendum voluntatem Domini, & soluendum iuxta formam apocæ manu sua conscriptæ, alias ad videndum decerni mandatum pro summa petita, vel in eo contenta ad primum;instante principali.

Iudex decernet mandatum, nisi ad primum; instante principali cum intimatione,hoc pacto.

Intimetur N.ex aduerso principali,qualiter D.decreuit mandatum contra ipsum,nisi ad primum diem;instante principali. Et sic habebis mandatum executiuum nuncupatum seruatis, seruandis, qui reuocari non potest,& faciet illud exequi in bonis debitoris. Et serua stylum citationum in consignandis pignoribus,subhastan-

di,& deliberandi,vt supra,contra contumacem in primo mandato de auferendo de domo cum seq.

Si debitor postquam conuentus fuit,vel ante suscipiat terminum in iudicio,vel censuras,si summa debita excedit decem ducatos,potest debito suscipere in iudicio censuras, qui sunt triginta dies ad soluendum debitam summam:& licet nec censurę, nec tempus deberet concedi : reo tamen de stylo conceduntur:sed ad decem ducatis infra conceditur solummodo terminus decem dierum,& non vltra,licet quandoque iudices concedant quindecim, vel viginti ex causa;si vero debitor ad decem infra,vel viginti dies,prout sibi visum fuerit.

Finito termino censurarum, vel decem dierum, citetur hoc modo.

Citetur ex aduerso principalis,ad soluendum iuxta formam censurarum, vel termini, alias tradi mandatum, instante principali. Et sic habebis mandatum executiuum ad cuius executionem procedes,vt supra in primo mandato de auferendis de domo bonis, cum seq.

Nota quod si non poteris verificare tuum creditum aliter,quam per testes duos,vel tres, qui viderint, vel interfuerint quando mutuasti,vel vendidisti,tunc facias articulos, in quibus concludenter narretur quæ vis probare, & illos in iudicium producas, & consignes notario, citationemque facias hoc modo.

Citetur N.ex aduerso principalis,ad dicendum contra articulos facto deductos,videndumque illos ad probandum admitti,iurare testes,& respondere singula singulis medio iuramento;alias ad aggrauari ad primam diem,& dandum interrogatoria per totam illam, & sequentem diem, & intimetur eidem, qualiter materiæ medio iuramento sunt specificatæ ad primam instante principali, vel.

Citetur N. ex aduerso procurator, vt principalis addicendum contra articulos facto datos illosque videndum admitti, ad probandum iurare testes, committique notario causæ receptionem iuramentum egregiarum, & impeditarum personarum ad primam diem: & postquam commissum fuerit, videndum illos iurare, in eorum, vel notarij domibus, aut vbi reperti fuerint per totam illam,vel tres sequentes dies de mane,vel de sero, a tali hora, vsque ad talem, ad concordandum de interprete sumptibus suis, alias examinabuntur sine. nec non ad-dandum interrogatoria per totam illam,& sequentem diem. Et intimetur eidem qualiter materiæ sunt specificatæ in actis, & testes examinabuntur super illis,& tota causa,instantibus.

Rela-

Relatione facta, nominabis testes examinandos, vel nomina ipsorum à tergo articulorum describes.

Nota quod in causis ordinarijs, testes habentur pro iuratis in relatione inductionis eorum.

Elapsis autem diebus duobus facias examinari testes, quot vis, & eos quos nominasti. deinde vnam cum articulis ostendas iudici eorum dicta, quibus visis citabitur ad sententiam hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum deferri iuramentum in supplementum plenæ probationis, quatenus opus sit, & ad concludendum, & audiendum sententiam, & loco sententiæ decerni mandatum executiuum ad primam, instante principali.

Et iudex dabit sententiam, quam pronunciabit, prout in cedula, aut in loco sententiæ mandatum executiuum relaxabit, seruatis seruandis, vt supra dictum fuit.

Quod si tibi deficientibus probationibus visum fuerit litem finire per viam partiti litis decisiui post negationem factam ab ordinario, citabis illum hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis, ad videndum sibi fieri partitum litis decisiuum, & iurandum super eo, alias mandari referri ad primum, instante principali.

Relatione facta, facias partitum hoc pacto.

Comparuit N. ex aduerso principalis, & fecit partitum inscriptum, qui vult esse litis decisiuum, videlicet quod iuret, vel neget, si tali die, commodaui sibi talem equum, vel vendidi pro tali pretio, & non soluit ponendo casum occurrentem.

Partito facto, si aduersarius voluerit partiti copiam, ipsum citabis hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis, ad releuandam copiam partiti & super illo iurare peremptorie, alias videndum mandatum referri in scripturis instante principali.

Elapso die Auditoriæ, in quo posueris relationem dictæ citationis, si pars aduersa non iurauerit, compareas intus coram notario, & iures hoc modo.

Ego iuro contenta in partito fuisse, & esse vera, deinde facias citari partem aduersam hoc modo.

Citetur N. ex aduerso principalis ad soluendum iuxta formam iuramenti vel partiti iurati, alias videndum decerni mandatum executiuum iuxta illius formam, ad primam, instante principalis.

Et iudex decernet mandatum executiuum contra reum pro summa contenta in partito, & erit mandatum seruatis, seruandis, & pro eius executione procedetur, vt supra in primo mandato contra contumacem de auferendis de domo bonis.

Si reus iurauerit contenta in pattiro non esse vera non potes admitti vltra ad aliquas probationes ciuiliter contra ipsum: sed poteris illum accusare de periurio, procedendo contra ipsum criminaliter, si volueris probare per instrumenta, vel libros, vel testes seruandos in eorum productione formam productionis apoce supra datam.

Finita lite pro recuperandis expensis in ea factis, citabis aduersarium hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum taxari, & moderari expensas ad primam diem, instante principali.

Relatione facta, dabis listam expensarum notario, qui quidem illic visis faciet fidem iudici de summa illorum, & iudex illas taxabit. Quo facto, citabis aduersarium hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis ad soluendum expensas taxatas, & moderatas: alias tradi mandatum ad primam, instante principali, & ita mandatum debebis pro expensis.

Nota modo, quod eadem forma procedendi seruatur in curiis Vicarij Papæ Sabellorum, Burgi, Ripæ, & Ripettæ, licet in curijs Ripæ, & Ripettæ summariæ procedatur, propter ipsorum statuta strictissima.

In curia Auditoris Cameræ talis seruatur stylus.

IN causis ordinarijs, si debitor est sibi obligatus in forma Cameræ, & instrumentum est in actis ipsius Auditoris non est opus citare debitorem ad dicendum contra: si vero instrumentum est in actis alterius notarij debitorem cures citari hoc modo.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum fieri, & admitti protestationem de reluendo instrumentum obligationis talis rei rogatum per notarium publicum sumptibus suis, ad primam, instante principali.

Et fit huiusmodi protestatio in reuelatione instrumenti ad effectum ponendi talem expensam ad computum debitoris, lite finita: alias poni non potest, & producto instrumento citetur aduersarius.

Citetur N. ex aduerso principalis, ad dicendum contra iura producta, & repetita, & videndum iurare testes supra recognitione, & confitendum debitum, & videndum se excommunicari ad primam instante principali.

Relatione facta, & recognitione signata manu notarii rogati de dicto instrumento iudex mandabit confiteri debitum infra tres.

Elapsis tribus diebus inclusiue citabis hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum se declarari, & con

tra se litteras decerni ad primam, instante principali.

Et ita obtinet litteras declaratorias, quarum vigore possunt affigi cedulæ huius tenoris.

Dominus N. ex aduerso principalis hic auctoritate Apostolica denunciatur excommunicatus, & declaratus ob non solutionem scutorum centum, instante principali.

Aduerte quod cum habueris litteras declaratorias iam datas à notario Cameræ sigillatas, ac totaliter expeditas, oportet vt illas portes ad bancum cursorum, & illas sibi facias publicari, retroscribi, diemque publicationis apponi: alias non potes cedulones affigere, nec sæculare brachium habere, quod brachium habes post dies decem computandos à die publicationis, & integro decursu, reproducta prius dicta publicatione Cursorum notario causæ, vt iudici fiat fides, quod aduersarius fuit post decem dies publicatus: tunc autem reus citetur.

Citetur N. ad aduerso principalis ad videndum se grauari, & regrauari, & contra se brachium sæculare decerni, taxari, & moderari expensas ad primam, instante principali. Et ita habebis brachium sæculare, quod est mandatum executiuum, cuius vigore poteris procedere ad affixionem cedulonum & executionem realem, & personalem.

Brachium sæculare est tormentum animæ, & corporis.

Ad introducendum autem, & prosequendum aliam litem in curia Auditoris Cameræ, quam obligationis in forma Cameræ tunc stylus erit incipere à monitorio hoc modo.

De mandato R.P.D.N.A.C. vel eius D. Locumtenentis, & ad instantiam N. principalis.

Moneatur N. ex aduerso principalis, quatenus infra triduum proximum sub excommunicationis, & ducatorum centum auri pœnis debeat eidem instanti de tali summa, pro tali causa cum effectu satisfacere, & si senserit se, &c. compareat, &c. alloquin, etc. Monitorium postea est subscribendum à notario, et sigillandum sigillo Auditoris, et deinde per cursorem præsentandum aduersario, et per eundem cursorem subscribi.

Monitorio executo, principaliter si reus latitat, potest citari ad constituendum procuratorem reperibilem, et acceptantem; alias ad videndum decerni processum per contradictas, vel per affixionem ad valuas, et facta executione, et adhuc non compareat, obtinebis à iudice admitti processum per affixionem, nisi infra tres, cum intimatione, etc. hoc modo.

Intimetur N. ex aduerso principali, quatenus dominus mandat admitti processum, et obseruabis practicam, vt infra vers. Nota

si

si quis monitus, in fine huius practicæ seruatur in curia Auditoris Cameræ.

Si vero times, quod aduersarius fugam arripiat potes monitorio addere, & sub eisdem pœnis arrestatur idem N. ne ab Vrbe, & Romana curia discedat, & recedere audeat, nisi prius satisfactio N. de summa, vel cum eo desuper concordauerit, alias sine licentia domini, & c. quæ verba ponuntur in fine monitorij, ante clausulam, si senserit.

Elapsis tribus diebus post præsentationem monitorij reum citari habis citari hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum se excommunicari, quatenus non paruit monitorio, ac citationem hoc pacto.

Iudex ipsum excommunicabit, nisi ad primam cum intimatione, tu facias intimationem ac citationem hoc pacto.

Intimetur N. ex aduerso principali, qualiter dominus ipsum excommunicauit, prout in monitorio, nisi ad primam, & citetur idem ad videndum se declarari, & contra se litteras decerni ad eandem primam diem, instante principali. Intimatione facta, exinde citabis hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis, per affixionem ad valuas, & aciem campi Floræ, ad dicendum contra articulos facto datos, illosque videndum ad probandum admitti, iurare testes, committique notario causæ receptionem egregiarum, et impeditarum personarum ad primam diem: et postquam commissum fuerit videndum illos iurare, in eorum, vel notarij domibus, aut vbi reperti fuerint per totam illam, vel tres sequentes dies de mane, vel de sero, a tali hora, vsque ad talem, et ad concordandum de interprete sumptibus suis, alias examinabitur sine: nec non ad dandum interrogatoria per totam illam, et sequentem diem.

Et intimetur eidem qualiter materiæ sunt specificatæ in actis, et testes examinabuntur super illis, et tota causa, instante N. ex aduerso principali, vel eius procuratore.

Si vero monitorium negauerit, debes verificare contenta in ipso, et citationem pro examinandis testibus, vnde supra in forma seruanda coram Gubernatore in citatione ad dicendum contra articulos, et testes.

Et in citationibus vsque ad sententiam hoc casu seruatur ordo, de quo supra in curia Gubernatoris.

Ad sententiam citetur hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum reiterare omnes terminos substantiales, forsam male, nulliter, et inculcate seruatos vnica citatione, et audientia in vim Bullæ Innocentianæ, ac

Pij IV. nec non ad videndum deferri iuramentum in supplementum plenæ probationis, quatenus opus sit; absolui dictum instantem à censuris,&c. nec non ad concludendum,& audiendum sententiam, & loco sententiæ reintegrari monitorium.

Quando vero procederes per viam monitorij citetur hoc modo.

Coram A.C. citetur N. ex aduerso principalis ad videndum deferri iuramentum in supplementum,&c.concludendum, &c. & audiendum sententiam, & loco sententiæ reintegrari monitorium, & se excommunicauerit ad primam, instante principali.

Iudex reintegrabit monitorium, vel illum excommunicabit,nisi ad primam cum intimatione.

Et nota, quod hic obseruatur intimationes, & citationes retroscriptæ, vt supra in principio huius formæ seruandum coram A.C. verti aduersè, quod cum habueris.

Quod si aduersarius à confessione vel declaratione, seu reintegratione, monitorij appellauit iudex ordinarie reponet eum,& antequam obserues aliquem terminum, appella ab ipsa repositione aduersarij, & iudex etiam reponet te; stante tua repositione obserua terminum tuæ citationis factæ; alias dubitaretur, stante tua appellatione, & repositione, quod actus tuus subsequens esset nullus. Ideo aduerte.

In causis Commissarijs quomodo procedatur.

IN causis commissarijs extat formularium in forma, & quando causa est commissaria tunc Auditor Cameræ,& alij iudices ordinarij obseruant stylum Rotæ, idest prima dies Rotæ Lunę, Mercurij,& Veneris; excepto si aretur in commissione facultas procedendi singulis diebus, iuxta ordinariam facultatem, tunc obseruatur stylus ordinarius, excepto quod in omnibus causis commissarijs citationes fiunt per cursores; alias essent nullæ per motum proprium,in quo inhibet omnibus mandatarijs,nec citent in causis commissarijs,& quod huiusmodi citationes nullæ sint. Quot fallit in curia Capitolina coram Senatore, vel suis Colateralibus, quod est proprium ciuium Romanorum,nec commissiones ipsius stylum alternat: quoniam ibi statuta Almæ Vrbis obseruantur. Idcirco qui vult fieri procurator Capitolinus, Vrbis statuta perlegat, vel vrgente necessitate peritos notarios consulat.

Dubium non est, quod à sententijs seu decretis diffinitiuis infra decem dies licet appellare: alias transeunt in rem iudicatam.

Et nota,quod quando appellabis à decreto, vel à diffinitiua iudex dabit pro apostolis, aut terminum iuris, quandocunque, aut

iuris, simpliciter, aut reuerentiales, aut refutatorios, aut reponet.

Si summa de qua agitur excedat decem, iudex dabit terminum iuris, aut reponet: si summa erit notabilis, dabit reuerentiales in forma aut simpliciter.

Nota quomodo debet prosequi appellationem, si iudex dat terminum appellandi iuris, & interim habes tempus triginta dierum exclusiue ad redendum per apostolos, idest antequam labantur triginta dies debet comparere coram eodem iudice cum notario, ac ita petere.

Comparet procuratór, & nomine N. principalis sui in termino iuris, aliás sibi appellandum dato, & petit reponderi de apostolis, omni meliori modo.

Et tunc iudex dabit alium terminum iuris, & interim infra dictos triginta dies, debes redire, & petere vt supra: & si audias quod iudex dicat do alium terminum iuris infra trigiuta dies computandos á die vltimi termini, debes redire pro apostolis.

Sed ad tollenda huiusmodi fastidia, ex quo triginta dies habes infra illum tempus expedire commissionem, & illam iudici, ad quem præsentes.

Et aduerte, vt in commissione ponatur clausula non obstante termino iuris orator appellat adeo vt amplius pro apostolis redire non teneantur, cæterisq; quibuscunque.

Si verum iudex appellanti det terminum iuris simpliciter, debes infra triginta dies causam committere appellationis, & illam præsentare iudici ad quem; sicut redire pro apostolis, & nisi infra triginta die commiseris desertabitur.

Si vero iudex appellati dat reuerentiales in forma, significat, quod infra decem dies debes committere iudici ad quem: alias transit in rem iudicatam.

Si iudex dat litteras reuerentiales, simpliciter habes tempus committendi causam infra annum.

Si iudex reponat appellantem, quod fieri solet quando eius appellat á confessione debiti, vel decreto litterarum, aut reintegratione monitorij, siue decreti, mãdati loco sententiæ á decem infra, aut supra, seu á pręfixione termini, vel aliquib. decretis inter locutorijs, debet is contra quem est lata sententia statim committere causam, seu appellare á decreto difinitiuo, & facere inhiberi; alias iudex in omni audientia procedat ad vlteriora, ac semper reponat aduersarium appellante á sua responsione.

Nota, quod si quis monitus, vel citatus semel person aliter compareat; & postea recesserit ab Vrbe; vel latitaret, adeo vt esset difficile

difficile ipsum citare; fiunt diligentiæ contra ipsum.

Dabis citationem cursori illius, actus ad quem citare intendis, committesque cursori, vt quam diligentissime fieri possit, curet ipsum citare, & tunc cursor omnem mouebit lapidem, vt officium sibi commissum, quam diligentissime expleat. omnique adhibita in hoc diligentia in calce citationis cursor ad scriberet adhibitam fuisse diligentiam, vt citandus reperiretur in Vrbe in locis publicis, domi suæ, nec potuisse alicubi inueniri.

Relatione facta; dominus iudex eandem diligentiam mandat fieri per duos cursores; tuncq; dabis aliam citationem præfato cursori, qui primam fecit diligentiam, & cursor alia sequenti die reddet sibi citationem subscriptam per duos cursores, qui fecerunt diligentiam, vt supra, & tunc iudex decernet processum, aut per contradictas, aut affixionum citationum ad valuas curiæ, & domus suæ solitæ habitationis.

Quando quis est tibi obligatus in forma Cameræ, & habet domicilium in Vrbe, potest citari domi, & valet, & tenet citatio: si vero domicilium non habet in Vrbe, & absens est, potes iurare super absentia, & obtinebis facultatem citandi per officium contradictarum.

In Audientia Contradictarum.

AVdientia contradictarum est quoddam officium, quo singulis diebus iuridicis citantur ad omnes actus iudiciarios, illi qui semel citati personaliter in partibus, vel in Vrbe recesserunt postea absque constitutione procuratoris, vel domicilij, vel illi qui obligati sunt in forma Cameræ.

De officio contradictarum, eiusque audientia, ac litterarum exceptione, vide per Vester. in sua pract. lib. 1. cap. 5.

Forma autem huiusmodi citationis scribitur in carta pergamena & officio per deputatos, & subscribitur, & ponitur dies per notarium eiusdem officij, & sigillo eius sigillatur.

Mandat R.P.D.A.D. siue dominus eius Locumtenens in audientia publica litterarum contradictarum S.D.N. Papæ, vt moris est, citari, & citat quendam N. ex aduerso principalem, & omnes alios sua interesse putantes, quatenus prima die iuridica compareat in iudicio coram eo ad dicendum contra litteras declaratorias reseruationis annuæ pensionis viginti scutorum auri, ad dicendum illi se paruisse primo pro prima dilatione in causa, & causis coram eo pendentibus inter dictos citatos, & concitatos; & N. de epistorio agente desuper certis paghis dictæ pensionis decursis, et non

solutis, certis pecuniarum summis, et rebus alijs. Dat. Rom. in prefata audientia, anno a Nat. Do. 1574. Ind. 2. die vero 9. Nouem.

Et sub hac forma possunt citari rei ad omnes actus, et huiusmodi citatio reproducitur coram iudice in tempore, et vigore, illius iudex facit decretum contra reum; et si reus esset personaliter citatus, solet iudex decernere monitorium extra curiam, contra reos, quod monitorium præsentatur per notarium reo in partibus, et per notarium ipsum præsentantem ponitur fides præsentantem ponitur fides præsentationis à tergo, et reproducto huiusmodi monitorio coram iudice, si tempus in eo assignatum reo ad comparendum iam lapsum sit, iudex decernit processum per contradictas.

Et prima citatio post reproductionem est vt sequitur.

Mandat ad dicendum contra monitorium speciale contra eum ad partes decretas, et in eisdem partibus legitime executum, illiusque executionem ad videndum iurare testes super illius recognitione, ac docendum se illis paruisse primo pro prima dilatione in causa, et causis vt supra.

Quo termino seruato, citabis reum, durante eius contumacia pro alia die ad dicendum se paruisse litteris monitorialibus contra ipsum decretum executis, et reproductis secundo pro secunda dilatione. Item ad tertiam pro tertia. Item ad diem quartam pro quarta, et superabundanti.

Nota, quod in quarta citatione ponuntur illa verba, et superabundanti.

Quibus quatuor terminis seruatis, durante contumacia rei citabis eundem per audientiam, videlicet ad concludendum, et audiendum sententiam, et litteras declaratorias in contumaciam rei quas litteras oportet publicare per cursorem de quo vide supra in materia obligationis Cameræ.

Elapsis decem diebus a die publicationis earum debes illas reproducere coram iudice, et citare partem ad videndum se grauari, et reagrauari, et brachium sæculare contra se decerni in causa, et causis.

Et obtento brachio sæculari transmittas illud in partibus exequendum contra bona, et persona contumacis.

Nota quod si pro parte rei citati quis compareat cum mandato procuratorio debes illum citare per cursorem ad omnes actus prædictos, etc. ad dicendum contra monitorium, ad docendum principalem, siue ipsum paruisse primo pro prima dilatione, instante principali. Item secundo pro secunda. Item tertio pro tertia, quarto pro quarta, et superabundanti, et procedas ad vlteriora, donec negauerit, vel acceptauerit debitum.

Si negauerit producas ad iuſtificationem omnia neceſſaria, & in quolibet actu cures citari procuratorem,rei,& ſerua ordinem ſupra traditum in forma ſeruanda coram Gubernatore.

Nota quod in obligationes in forma Cameræ, vt ſupra datum eſt, iurata abſentia debitoris, vel ipſa per teſtes probata, aut per litteras miſſiuas obtinebis proceſſum per contradictas, & citabis eundem per dictam audientiam ad confitendum debitum, & videndum ſe excommunicari;& contra ſe litteras decerni. Item poſt decem dies ad videndum ſe grauari,& reaggrauari,& brachium sæculare contra ſe decerni.

Nota quod volens exigere penſionem vigore litterarum Apoſtolicarum intimatarum reo debet dictas litteras ſic intimatas reproducere coram A.C. qui eſt in ſimilibus iudex ordinarius & competens:& illis reproductis docere ſummarie per duos teſtes de abſentia rei,& iudex decernet proceſſum per contradictas hoc modo.

Mandat R.P.D.A.C.citari N.quatenus compareat ad dicendum contra litteras Apoſtolicas reſeruationis penſionis, ad dicendum illis ſe paruiſſe primo pro prima dilatione in cauſa, vt ſupra in formula extenſæ citationis in hac audientia dictum eſt. Item ſecundo pro ſecunda. Item tertio pro tertia. Item quarto pro quarta, & ſuperabundanti dilatione. Item ad videndum ferri ſententiam declaratoriam, vt ſupra in monitorijs ad partes decretis.

Et ſi reus eſt in vrbe, citandus eſt perſonaliter ad omnes prædictos actus, vt ſupra in proceſſum monitorij dictum eſt.

In ſummarijs cauſis ita proceditur.

CORam tali iudice citetur ex aduerſo principalis ad ſoluendum infraſcripto inſtanti ſcuta quindecim occaſione penſionis domus ſemeſtris incepti die prima Oct. 1570.ad videndum contra ipſum decerni, & relaxari mandatum executiuum ad primam, inſtante N.ex aduerſo principali, vel eius procuratore.

Datur poſtea hæc citatio, cum relatione notario, ipſeq;notarius eam legit domino iudici, decernit, & relaxat mandatum, niſi ad primam cum intimatione hoc modo.

Intimetur N. ex aduerſo principali, qualiter dominus decreuit, & relaxauit mandatum, niſi ad primam, inſtante N. ex aduerſo principali, vel, eius procuratore.

Et ſi intimatus non reſpondeat, datur mandatum executoribus, & fiet executio.

Si vero reſpondeat, nec eſſe eſt, vt reſpondeat vnum ex tribus,

aut confiteatur, aut negetur, aut petat calculari.

Si confiteatur aliud sibi remedium non erit, quam terminum suscipere, qui terminus est decem dierum: hoc autem termino elapso citatur hoc modo.

Citetur N. ex aduerso principalis, ad soluendum iuxta formam termini: alias tradi mandatum ad primam, instante principali, vel eius procuratore.

Dominus iudex, visa relatione, relaxat mandatum, nisi per totam, & aliqua exceptio non admittitur, nisi facto deposito.

Si vero negabit debitum, aut debes probare per testes, aut per scripturas, si per scripturas, ita citabis.

Citetur N. ex aduerso principalis, ad videndum productionem quorundam iurium, & admitti, ad dicendum contra, & ad videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit ad primam diem, instante, &c.

Relatione facta, producuntur scripturæ notario coram iudice: ipse vero iudex admittit si & in quantum.

Si vero per testes, citetur N. ex aduerso principalis, ad videndũ iurare testes, & illos summarie examinare super petitione, & tota causa: admitti, & committi notario receptionem testium, & examen in forma ad primam diem, & dare interrogatoria si dare voluerit per totum mane, & sequentem diem, instante N. ex aduerso principali, vel eius procuratore.

Nominantur postea testes notario, & dicitur super quo examinari velit testes ad fundandum intentionem tuam, & verificandum petitionem tuam.

Examinatis posteà testibus, & illis visis per dominum, seu visis scripturis, quando per scripturas intendimus probare, ad sententiam citatur hoc modo.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum deferri iuramentum in supplementum plenæ probationis, quatenus opus sit, concludendum & audiendum sententiam, & loco sententiæ decerni, & relaxari mandatum executiuum pro summa petita, & expensis ad primam diem, instante, &c.

Si pars petet publicationem testium, ei conceditur, & datur copia testium cum termino ad apponendum: qui terminus erit trium dierum, vel quatuor, vel quinque arbitrio iudicis, quo elapso citatur ad sen tentiam vt supra.

Dominus relaxat mandatum executiuum loco sententiæ, nisi ad primam cum intimatione.

Intimetur N. ex aduerso principalis, qualiter dominus loco sententiæ decreuit, & relaxauit mandatum executiuum pro summa

petita

petita; & expensis nisi ad primam, instante principali, &c. & reus amplius non auditur, nisi forte appellet, de quibus infra.

In causis executiuis in foro Capitolino ita proceditur.

Citetur N. ex aduerso principalis, ad videndum productionem instrumenti publici, admitti ad dicendum contra, iurare testes super illius recognitione, quatenus opus sit; & soluendum scuta quinquaginta in eo contenta: alias ad videndum mandatum exequi pro summa in eo contenta ad primam instante N. ex aduerso principali.

Relatione facta per mandatarium datur citatio notario, sedente iudice, & producitur instrũm, & dominus iudex admittit ipsum, si & in quantum, & committit in forma. Pars nihil aliud dicet nisi generalia contra instrumentum, & petet copiam illius cum termino ad opponendum, & pendente termino nihil fieri: alias de nullitate.

Postea expectãtur decem dies vtiles, qui terminus datur vtrique parti ad probandum, & excipiendum; & illis elapsis iudex infra alios quinque dies vtiles, causam expedire debet, & ita citetur.

Citetur N. ex aduerso principalis, ad videndum deferri iuramentum in supplementum plenę probationis, quatenus opus sit, concludendum & audiendum sententiam; & loco sententiæ mandari exequi instrumentũ in actis productũ ad primam, instante principali.

Qui Magnificus D. iudex sedens: &c. visis, &c. & loco sententiæ mandat exequi instrumentum in actis productum, & pro summa in eo contenta decreuit, & relaxauit mandatum, nisi ad primam cum intimatione omnium.

Intimetur N. ex aduerso principalis, qualiter D. loco sententiæ mandat exequi instrumentum in actis productum, & pro summa in eo contenta decreuit, & relaxauit mandatum, nisi ad primam cum intimatione omnium, instante, &c.

Aduerte tamen, quod si procurator partis aduersæ comparuit in iudicio ad sententiam debes illum citare: alias erit sententia nulla defectu citationis.

Si vero aduersarius appellauerit apud iudicem ad quem, non auditur, nisi facto deposito summę contentæ in instrumento.

In causis ordinarijs ita proceditur.

Citetur N. ex aduerso principalis, ad videndũ productionẽ libelli, admitti, dicendum contra, & respondendum illi ad primã.

Relatione facta, datur libellus in manibus notarij, iudice pro

tribunali, sedente intentando quam actionem tibi competere videbis.

Pars dicet generalia contra, & petet copiam illius.

Dominus Iudex admittet libellum, si & in quantum; & copiam decernet; deinde descendit ad litis contestationem.

Citetur N. ex aduerso principalis ad contestarique videndum litem, iurare iurarique videndum de calumnia: alias videndum pro nunciari, litemque haberi pro contestata, iuramentumque pro præstito, iuxta formam statutorum ad primam.

Relatione facta, litis contestatio fit pro parte actoris, & iuratur de calumnia, dominus iudex decernit litem pro contestata haberi, & iuramento calumniæ præstito, nisi per totam.

Deinde accedit ad fundandum intentionem per probationes, quæ, vt supra dictum est, fiunt aut per testes, aut per publica instrumenta.

Si per testes, citetur hoc modo.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum productionem articulorum, admitti, dicendum contra, iurare testes supra illis, & tota causa, & committi notario receptionem iuramentorum testium, & examen ad primam & ad dandum interrogatoria si dare voluerit per totam illam, & sequentem diem, & intimetur eidem qualiter materiæ nomina, & cognomina testium sunt specificata per ipsummet principalem medio iuramento, & testes examinabuntur super illis, & tota causa, & concordandum de notario adiuncto: alias examinabuntur, nisi. Instante principali, ex aduerso, vel eius procuratore.

Dantur notario articuli vna cum testibus, & dominus admittit eos si & inquantum committit notario examen in forma, postea examinantur testes. Si vero producantur instrumenta ad fundandum intentionem.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum productionem certorum iurium, & actorum, admitti, dicendum contra, iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit ad primam instante principali.

Producuntur instrumenta, & alia iura, & dominus iudex illa admittit, si & in quantum interim causa discutitur, & præfiguntur dilationes statutarie, quæ sunt probandum, & probatum habendum per omne genus probationis; illisque elapsis, nec reus, nec actor potest aliquid probare, & ita fiunt citationes.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum sibi præfigi primam dilationem statutariam ad primam diem, instante, &c.

Relatione facta, dominus iudex dat pro prima dilatione statuta-

ria

ria terminum quinque dierum vtilium, quibus elapsis fit secunda citatio.

Citetus N.ex aduerso principalis, ad videndum sibi præfigi terminum secundæ dilationis ad primam diem, instance, &c.

Relatione facta, dominus iudex dat terminum quatuor dierum, quibus per actis fit tertia citatio.

Citetur N.ex aduerso principalis ad videndum sibi assignari tertiam dilationem statutariam ad primam diem, instaute, &c.

Relatione facta dominus iudex dat terminum trium dierum vtilium.

Et durantibus istis dilationibus produci debet tam ab actore, quam a reo quicquid producendum est ad probandum vel excipiendum: alias illis iam elapsis neuter amplius auditur.

Præterea aduertat actor, quod durantibus istis dilationibus, aliud non est agendum: alias bulliter fit.

Iudice autem bene instructo citatur ad sententiam hoc modo.

Citetur N.ex aduerso principalis, nec non eius procurator, quatenus sit, & si plures sint omnes sunt citandi, ad videndum deferri iuramentum in supplementum plene probationis, quatenus opus sit, concludendum, & audiendum sententiam diffinitiuam ad primam diem instante N.principali, vel eius procuratore.

Relatione facta, instatur pro sententia, & dominus iudex sedens pro tribunali pronunciabit sic.

Qui Magnificus dominus iudex sedens, &c.visis, &c.pronunciauit, & sententiauit prout in cedula, quam facto legit, & mihi notario registrandum dedit tenoris.

Hæc cedula facienda est inscriptis per procuratorem vsque ad verba sententiæ, quæ scribenda est, & subscribenda per manum iudicis.

Pars infra decem dies potest appellare à dicta sententia lata, vel appellatur a termino habito pro seruato, quatenus si sententia contra principalem suum feratur, seu terminus declaretur, quod minime credit, tunc scientis, se principalemque suum enormiter læsum magisque in futurum lædi dubitet, appellat, etc. et debetur in scriptis appellare, prout in cedula hoc modo.

Magnifice domine à quadam prætensa diffinitiua, vt dicitur per M.D.V.lata, de qua in actis, ad quam relatio habeatur impugnatiue tamen in quadam causa Bononien.pecuniaria in fauorem N.ex vna, et contra N.ex altera, licet nulliter, inique prolata, et de facto, solito tamen honore, et reuerentia Magnif.D.V.etc.

N.procurator, et N. principalis sentiens se à dicta sententia enormiter læsum, et grauatum, timensque in futurum magis lædi, et

grauari

grauari a dicta prætensa sententia,& omnibus inde secutis ad S.D. N.Greg.XIII.eiusque sanctam Sedem Apostolicam,Magnificum D.Capitaneum appellationum, & nullitatum Vrbis, omnemque alium iudicem competentem,saluo & reseruato semper iure dicendum de nullitate in his scriptis prouocat & reclamat, & appellat, petens primo secundo,& tertio instanter,instantius,& instantissime sæpe,sæpius,& sæpissime de apostolis responderi, non solum modo, & forma prædictis, sed & omni meliori modo, &c.saluo iure, &c. protestatur, &c.

Qui magnificus dominus iudex sedens, &c. visis, &c. dictam appellationem admisit, si & in quantum omni meliori modo, &c. præsentibus, &c.

Prædictæ appellationis cum decreto iudicis fit publicum instrumentum per notarium causæ, & illud infra quinque dies iudici ad quem præsentare, quod si infra dictum terminum minime feceris, sententia contra te lata transibit iudicatum.

Reportato itaque instrumento appellationis iudici ad quem, causa durat spatio sex mensium,& transponunt omnia acta per notarium primæ instantiæ ad notarium secundæ instantiæ,& antea, vel postea citetur hoc modo.

Citetur N.ex aduerso principalis, ad videndum productionem instrumenti appellationis, admitti dicendum contra ad primum diem, & in vim illius inhiberi statim,vel eandem primam.

Relatione facta,& data notatio,iudex inhibet vigore dicti instrumēti appellationis,& tunc incipit eius iurisdictio,& fit alia citatio.

Citetur N.ex aduerso principalis, ad videndum productionem, seu repetitionem certorum iurium, & actorum,admitti,dicendum contra iurare testes super illorum recognitione ad primam diem, instante N.

Relatione facta repetuntur omnia facta, & scripturæ factæ in quantum faciant pro,& contra partem aduersam,& non aliter.

Dominus iudex admittit, si & in quantum. Deinde ad sententiam citatur hoc modo.

Citetur N.ex aduerso principalis, et procurator,quatenus opus sit,ad deponendum deponiq; videndum sportulas, alias videndum deponi animo repetendi, videndum deferri iuramentum in supplementum plenæ probationis,quatenus opus sit concludendum,et audiendum sententiam diffinitiuam ad primam diem. instante,etc.

Relatione facta coram iudice, sedente pro tribunali,instetur pro sententia,et iudex pronunciauit ita.

Quia Magnificus D.Capitaneus sedens,etc.visis, etc. pronunciauit,et sentētiauit prout in cedula,quam facto legit, et mihi notario

regiſtran.dedit tenoris, vt ſupra in ſententia primæ inſtantiæ mutatis mutandis.

Si autem prima ſententia fuit informata per iudicem ad quem, ex duabus ſententijs conformibus naſcitur vigore ſtatutorum res iudicata, nec licet amplius appellare, ſed fit mandatum de parendo ſententiæ.

Elapſo termino octo dierum citatus ſuccumbens coram primo iudice, quod tene menti hoc modo.

Citetur N. ex aduerſo principalis ad videndum productionem, ſeu repetitionem certorum iurium, & actorum admitti, dicendum contra, iurareque teſtes ſuper recognitione, quatenus opus ſit, & videndum relaxari mandatum executiuum pro ſumma contenta in ſententia, inſtante, &c.

Relatione facta, producitur mandatum de parendo ſententiæ notario, & dominus iudex admittit prædicta omnia, ſi & inquantum, & relaxat mandatum pro ſumma contenta in ſententia per ipſum lata, niſi ad primam cum intimatione, & pars contra prædicta nihil opponere poteſt.

Intimetur N. ex aduerſo principali, qualiter dominus relaxauit mandatum pro ſumma contenta in ſententia, niſi ad primam, instante &c.

Si vero contingeret, vt iudex ad quem reuocet ſententiam primi iudicis, & dicat bene appellatum & male iudicatum, propterea ſententiam dicti iudicis reuocandum fore, & eſſe prout reuocamus.

Tunc pars quæ contra ſe reportauit ſententiam appellatam ad Senatorem, qui eſt iudex tertiæ inſtantiæ, & recognoſcit de ſententijs latis per iudicem ad quem, & ſeruatur idem ordo, qui ſeruatus eſt in prima appellatione cum reportatione inſtrumenti appellationis cum citatione ad repetendum dicta, vt ſupra.

Reliquum eſt, vt omnium quæ ad iudicium ſpectant plenã habeamus notitiã videre, qui ordo ſeruetur in exequendis compulſorialib.

De hac materia vide late per Veſtr. in ſua pract. lib. 6. capitulo quinto.

De remiſſione autem ad partes, quæ datur pro examinandis teſtib. in partib. ac illius proceſſu, & executione, vide per eundem Veſtrium in d. Pract. li. 6. c. vlt. vbi late de hoc agit ad compulſoriales.

Præſentabuntur litteræ compulſoriales iudici compulſori, & ad illarum executionem procedi inſtabitur.

Et tunc iudex deputabit notarium ad ſcribendum, nuncium ad citandum, locum, & horam Audientiæ.

Deinde citabitur pars ſeu procurator, ſi aliquis procurator fuerit

rit nominatus ad dicen.contra litteras compulloriales, viden. mandari ad illarum executionē procedi, & intimabitur qualiter D.N. Compulsor deputauit in notarium N.ad scriben. in nuncium N. ad citan.locum Audientię,&c.& horam &c. & citatio erit facienda ad primam diem.

Postea iudex Compulsor faciet præceptum detinenti scripturas Compulsoriales, quod infra biduum, vel triduum, vel alio breuioris temporis spacio exhibere debeat iura N.& pars compulsorias exequi instans cum notario concordabit.

Deinde fiat citatio contra partem, vel procuratorem ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super iurium recognitione, & facta recognitione mandari, transumptari, & exemplari iura designanda ad primam diem.

Qua adueniente procurator comparebit,& tunc scripturas detines illas exhibebit, & solicitans exemplationem ex protocollo, vel ex libris, vel ex scripturis exhibitis illas; quas compulsare intendit, designabit, et repetet, et post receptionem, et designationem nominabis testes super iurium recognitione.

Quibus præsentibus iudex defert iuramentum, et postquam iurauerit, recognoscet scripturas, libros protocollos, vel alias scripturas videlicet esse vel fuisse N. notarij publici et legalis, et quod illius scripturis in iudicio et extra fidem adhiberi vidit, et in causa illustris D.Equitis de Marescottis bonum erat, si fieri poterat, recognoscere manus quondam Scipionis de Fantutijs, et Francisci de Maluasia, et aliorum testium, et si non omnium manus recognosci poterunt, recognoscantur illorū manus, quæ recognosci poterūt.

Facta recognitione iudex scripturas recognitas mandabit exemplari, transumptari, et compulsari, quæ transumptio poterit fieri quolibet die etiam festiuo.

Adnotandum erat in casu D. Equitis, vt recognoscatur, et transumptetur apostilla in margine, seu annotationes Vincentij de Tibetis, vbi dicit instrumentum dedisse publicum.

Facta transumptione, citabitur pars, seu procurator ad videndum iura transumpta, exemplata, et compulsata cum suis originalibus collationari, et auscultari, nec non auscultationi, et collationi interessendum, si interesse voluerit.

Ac facta collatione, et auscultatione, iudicis auctoritatem, et decretum interponi, ac iura in Rotulo claudi, et clausula sigillari, et obsignari, et sigillata ad Ro. Cur. transmitti ad primam diem, et etiam fieri poterit ad hodie per totam.

Adueniente hora, iudex cum suis originalibus exempla collationari mandabit, et si interesse velit, bonum esset.

Facta

Facta auscultatione, iudex decretum, & auctoritatem interponet ac in Rotulo claudi & sigillari, ac clausula, & sigillata portiori consignari mandabit.

Dies decretorum erunt Lunæ, Mercurij, & Veneris, alijs diebus facta non valebunt. Citationes factę ad primam diem fieri poterunt Exempli gratia, si prima dies erit Lunæ in die Veneris, Sabbati, & Dominicæ; si prima dies erit Mercurij, die Lunæ, & die Martis; si prima dies erit Veneris, die Mercurij, & Iouis.

Aduertat quod relationes nuncij fiant per extensum; & notarius extendat citationes, quæ poterunt dari in scriptis nũcio, & nũcius easdem reportabit postquã parti, vel procuratori eas præsẽtauerit.

FESTA OBSERVANDA PARTIM de præcepto S. R. E. partim ex deuotione & consuetudine Almæ Vrbis Ro. partim Sacri Apostolici Palatij, & partim Curię Capitolinæ.

IANVARIVS habet dies 31.

P. 1 *Circumcisionis Domini, in qua die intrant etiam officiales Incl. Po. Ro.*
P. 6 *Epiphania Domini.*
D. 17 *S. Antonij Abbatis.*
A.C. 18 *Cathedra Ro S. Petri Apostoli.*
D. 20 *SS. Fabiani & Sebastiani.*
A.C. 21 *S. Agnesis virg & mart.*
A. 22 *SS. Vincentij & Anastasii martyris.*
A.C. 25 *Conuersio S. Pauli Apostoli.*
C. 25 *Indulgentiarum ad aquam Sauiam.*

FEBRVARIVS habet dies 28. & si erit bissextus 29.

P. 2 *Purificationis B. Mariæ Virg.*
A.C. 3 *S. Blasij Episcopi, & Confessoris.*
A.C. 5 *S. Agatæ virg & mart.*
A.C. 22 *Cathedræ Antiochenæ S. Petri Apost.*
P. 24 *S. Mathiæ Apost. & in anno bissex. 25.*

MARTIVS habet dies 31.

A.C. 7 *S. Thomæ de Aquino*
C. 9 *S. Franciscæ Romanæ.*

S. Gre-

AC. 12 *S.Gregorij Papæ & conf.*
C. 19 *S Ioseph Sponsi B.Mariæ Virg.*
C. 20 *Dedicationis Capellæ S.Helenæ nuncupatæ Hierusalem in Ecclesia Sanctæ Crucis.In qua die mulieres possunt intrare dictam Capellam.*
A. 21 *S.Benedicti Abbatis.*
P. 25 *Annunciationis B.Mariæ V.*
C. *Omnes dies Veneris istius mensis, sunt feriati.*

APRILIS habet dies 30.

C. 1 *Introitus officialium* Incl.Pop.Rom.
A. 12 *S.Iulij Papæ.*
C. 21 *Natalis Vrbis.*
A.C. 23 *S.Gregorij Martyris.*
D. 25 *S.Marci Euangelistæ.*
C. 26 *Manifestationis B. Mariæ Virginis in regione Montium Vrbis.*

MAIVS habet dies 31.

P. 1 *SS.Philippi & Iacobi Apost.*
P. 3 *Inuentionis S.Crucis.*
A.C. 6 *S.Ioannis Apost.ante portam Latinam.*
A.C. 8 *Apparitionis S.Michaelis Archang.*
A. 19 *S.Yuonis aduocati pauperum.*
C. 20 *S.Bernardi Confessoris.*

IVNIVS habet dies 30.

A.C. 11 *S.Barnabæ Apostoli.*
A.C. 12 *Translationis S. Gregorij Nazianzeni ad cappellam Gregorianam in Basilica S.Petri.*
C. 13 *S. Antonij de Padua conf.*
P. 24 *Natiuitas S.Ioannis Baptistæ.*
P. 29 *SS.Petri, & Pauli Apostolorum.*
A.C. 30 *Commemorationis S.Pauli Apost.*

IVLIVS habet dies 31.

C. 1 *Introitus officialium* Incl.Pop.Rom.
A.C. 2 *Visitationis B.Mariæ Virg.*
A. 7 *Translationi S.Thomæ Cantuariensis. Cancellaria tamen non seruat.*
C. 9 *Ab ista die inclusiuè, vsque ad diem 14. Augusti, ob æstiuos calores, & messes sunt feriæ in causis ordinarijs in prima instantia.*
C. 17 *S.Alexij Confessoris.*
D 22 *S.Mariæ Magdalenæ.*
P. 25 *S.Iacobi Apostoli.*

S. Annæ

C. 26 *S.Anna Matris B.Maria Virg*

AVGVSTI habet dies 31.

D. 1 *S.Petri ad Vincula.*
A.C. 4 *S.Dominici Confeßoris.*
D. 5 *Dedicationis Ecclesia* B. *Maria Maioris,alias ad Niues.*
P. 10 *S.Laurentij Martyris.*
C. 14 *Ab ista die vsque ad diem 22.inclusiue sunt feria in honorem B.Maria Virginis.*
P. 15 *Assumptionis B.Maria Virginis.*
D. 16 *S.Rochi Confessoris.*
A C. 19 *S.Ludouici Episcopi,& Conf.*
P. 25 *S.Bartholomei Apost.*
A.C. 28 *S.Augustini Episc.& Conf.*
D. 29 *Decollationis S.Ioannis Baptista.*

SEPTEMBER habet dies 30.

C. 1 *S.Egydij Abbatis.*
P. 8 *Natiuitas B.Maria Virg.*
A.C. 14 *Exaltationis S.Crucis.*
P. 21 *S. Matthai Apostoli,& Euang.*
C. 27 *SS.Cosma,& Damiani.*
P. 29 *Dedicationis Eccl.S.Mich.Archang.*
A.C. 30 *S.Hieronymi presb.& conf.*

OCTOBER habet dies 31.

C. 1 *Introitus officialium* Incl.*Pop.Rom.*
A.C. 4 *S.Francisci Confessoris.*
A.C. 18 *S.Luca Euangelista.*
P. 28 *SS.Simonis,&* Iuda *Apost.*
A. 31 *Vigilia Omnium Sanctorum. Cancellaria tamen non seruat.*

NOVEMBER habet dies 30.

P. 1 *Festum Omnium Sanctorum.*
A.C. 2 *Commemorationis omnium fidelium Defunctorum.*
C. 6 *S.Leonardi Confeßoris.*
A.C. 9 *Dedicationis Basilica Saluatoris iuxta Basilicam S.Io.Lateran.*
P 11 *S. Martini Episc.& Conf.*
A.C. 18 *Dedic.capella SS. Petri & Pauli.*
C. 21 *Præsentationis B Maria Virg.*
A.C. 22 *S.Cecilia Virg.& Mart.*
A.C. 23 *S Clementis Papa,& mart.*
C. 24 *S.Grisogoni martyris.*
D. 25 *S.Chaterina virg.& mart.*

S.An-

P. 30 *S. Andreæ Apostoli.*

DECEMBER habet dies 31.

A.C. 6 *S. Nicolai Episc. & Conf.*
A.C. 9 *S. Ambrosÿ Episc. & Conf.*
D. 8 *Conceptionis B. Mariæ. Virg.*
D. 13 *S. Luciæ virg. & mart.*
P. 21 *S. Thomæ Apostoli.*
A.C. 24 *Ab ista die inclusiue, vsq; ad festum Epiphaniæ sunt feriæ. Cancellaria habet tamen ferias per totam diem 29. tantum.*
P. 25 *Natiuitas Domini.*
P. 26 *S. Stephani protomart.*
P. 27 *S. Ioannis Apost. & Euang.*
P. 28 *SS. Innocentium Mart.*
P. 31 *S. Siluestri Papæ, & conf.*

FESTA MOBILIA

A.C. *Cinerum cum decem præcedentibus in Curia Capitolii, & in alÿs Curÿs tantum modo duobus. Cancellaria tamen fit die Lunæ ante* Cineres.
C. *Stationum ad sanctum Marcum.*
P. *Paschæ Resurrectionis Domini.*
A.C. *Septem dierum præcedentium, & septem sequentium. Cancellaria tamen fit die Lunæ in hebdomada sancta, & postea initiatur die Iouis hebdomadæ sequentis.*
C. *Lunæ & Martis post octauam Paschæ.*
C. *Rogationum.*
A. *Vigiliæ Ascensionis Domini si erit mutatio capparum in Cappella Pontificis.*
P. *Ascensionis Domini.*
P. *Pentecostes.*
P. *Corporis Christi.*
C. *Veneris immediate seq. propter processionem in* Eccl. *S. Mariæ super Mineruam.*
C. *Octauæ Corporis Christi.*
P. *Omnium dierum Dominic.*
A. *Omnium dierum Iouis in Curia* A.C.
A.C. *Creationis Pontificis viuentis.*
A.C. *Coronationis eiusdem.*
A. *Anniuersarÿ exequiarum Pontificis immediate defuncti. Cancellaria autem non seruat.*
A. *Anniuersarÿ exequ. Cardinalium. Cancellaria vero non seruat.*
C. *Vindemiarum tempore in causis ordinarÿs in prima instantia*

tia feria petentibus conceduntur arbitrio iudicis si principalis vel procurator in vindemijs si sit impeditus.

INCERTA.

A. *Quando Pontifex ab Vrbe proficiscitur vltra 40. milliaria, & secum ducit Officiales.*

Cancellaria tamen fit semper vbi ipse Pontifex moratur.

A. *Quando venit publice aliquis Orator ad praestandum obedientiam Pontifici.*

Cancellaria vero non habet hoc festum neq; infrascripta.

A. *Quando publicantur noui Cardinales.*

A. *Quando nouus Cardinalis Vrbem prima vice publice intrat.*

A. *Quando aliquis legatus de latere reuertitur publice ad Vrbem.*

A. *Quando fit Consistorium publicum.*

C. *Quando fit consilium publicum.*

C. *Ingressus Senatoris cum duobus sequentibus.*

OMnia festa supradicta, quae habent P. in margine, sunt obseruanda de praecepto S. R. E. & quae habent D. sunt ex deuotione, & consuetudine Almae Vrbis Rom. & quae habent A. sunt Apostolici Palatij, & quae habent C. sunt Curiae Capitolinae, Quae vero insimul habent A. & C. sunt Apostolici Palatij, & Curiae Capitolinae.

Cancellaria tamen non seruat quaedam festa Apostolici Palatii, prout suis locis annotatum fuit.

Cancellaria fit qualibet die Martis, Iouis, & Sabbati non feriata, & quando dies Cancellariae est feriata, fit die praecedenti non feriata.

BREVIS MODVS EXAMINANDI in caufis Criminalibus.

Per quofuis Iudices obferuandus, fumma curiofitate in publicam vtilitatem nouiter redactus.

A PETRO AMICO NEAPOLITANO Caufarum Procuratore Collectus.

CIrcumfpectus iudex pro habenda facilius veritate à reis examinandis debet in primis fe optime (fi fieri poteft) de facto, de quo contra ipfos agendum eft informare. Qui fic informatus deueniendo cõtra illos ad examen ftudere debet illos diligẽter interrogare, inuoluere, & circundare fuper circũftantijs, & qualitatibus facti, & præfertim de omnibus illis in quibus viderit eos poffe tergiuerfare, & eludere Curiam inquirentem antequam illos interroget fuper facto principali vt ex his valeat remouere omnes cauillationes, calumnias, falfas negatiuas, & quælibet alia obftacula, & veritatem habere. Nam fi ex ore eorum habebit, quas defenfiones facere poterint, & quæ veræ, & quæ falfæ fint, facillime præuidere poterit, ne falfis argumentis, & teftibus defendantur, & decipiantur: plerunque enim rei fubterfugientes fateri delicta commiffa facile in laqueum incident. Itaque aut erit eis neceffe deuenire ad veritatem, & delicti confeffionem; aut faltem erunt rei in deponendo ita varij, mendaces, vacillantes, & fibi ipfis contrarijs, quod circumfcriptis etiam alijs inditijs, & circumftantijs, poterunt facile torqueri.

Ne igitur rei falfis argumẽtis, & teftibus fe tueri à delictorum iã patratorũ, & cõmifforũ poffint impunitate, iudex ftatim, & fumma cũ diligẽtia examinare debet pro informatione Curię omnes nominatos per ipfos reos in examine, & alios verifimiliter de facto infirmatos faciẽdo fibi prius recẽfere totã facti feriẽ, & omnia, quę circa illũ occurrerunt, ne per incuriam crimen impunitum remaneat.

Poftmodum illos interroget fuper circumftantijs, & qualitatibus facti ad caufam pertinentibus, & neceffarijs ne quid intactum, & illibatum remaneat, vel fi fuerit fufpicio teftes ipfos tacituros, occultaturos, fiue negaturos facti veritatem poterit Iudex pro veritate inueftigãda, & eruenda illos à principio examinis interrogare fuper circunftantiis, & qualitatib. quibufcunq; & paulatim illos capere in verbis, & in fermone adeo quod illos facillime inducet ad veritatem deponendam.

Hanc quoq; diligentiam poterit facere ipse iudex contra reos quorum res proprie agitur.

Esset etiam reus constitutus interrogandus in genere si testes ipsius faciem confrontandi siue contra ipsum examinati pro informatione curiæ, siue aliter quomodocumq; sint sibi noti, vel incogniti, amici vel inimici, & habeat ipsos pro veridicis, & fide dignis: an secus immiscendo etiam in examine si videbitur aliquos siue nomina aliquorum qui sint sibi omnino noti, et amici, et verè non fuerit contra ipsum examinati, caueat autem ne dicat eos esse contra eum examinatos, ne reus facile comprehendat, et animaduertat quid velit sibi iudex, quæ contra reum obiici possunt, et summarie se informare poterit, an vera sint ea quæ contra testes obiiciuntur, ne possit reus falsa subiicere contra testes deponentes cōtra eum. Et si reus dicat aliquos sibi fuisse inimicos, interrogetur de causa inimicitiæ diligenter, et eius circunstantiis, vt possit se certificare an testes dolo, et fraude ducti deposuerunt contra ipsum, an potius vt verum dicerent.

Possent etiam iudex facere multa interrogatoria, et reum circundare interrogatoriis. Ita quod iudex ore rei fere concludenter colligere posset testes esse sibi amicos veridicos, & fide dignos, et id facile succedere poterit interrogando reum de conuersatione, consuetudine, et cōmercio cum testibus de familiaritate, de eorum vita et fama et de aliis similibus circunstantiis remotis, idq; ad finē reperiendi veritatem tantūmodo, ne curia decipiatur, et delicta remaneant impunita. Quibus tunc diligēter peractis poterit, imo debet iudex reis petentibus dare terminum ad defendendum seu inditia purgandum, ponendum ipsos ad largam, vt cū aduocatis, et procuratorib. loqui possint, vel si ex aliqua causa, vel suspicione, in grauissimo tñ crimine videbitur iudici aliqñ reos esse detinendos in secretis carceribus pendente termino ad defendendū antequam tortura in eis illata, erit eis ex decreto iudicis danda facultas alloquendi procuratores et aduocatos quandocunq; et quotiescunq; voluerint: alias posset ipsi iudici imputari, quod denegaret ipsis reis defensiones. Et constituendum reum posset iudex per infrascriptum, vel per alium similem modum procedere, et prout melius videbitur videlicet.

Constitutus personaliter coram me N. iudice talis N. cui delato iuramento corporali tactis, etc. de veritate dicēda, super quib. interrogabitur. Et primo solet interrogari de scientia siue captura suæ carcerationis, et postea de circūstantiis et qualitatibus delicti, ex quibus poterit iudex deuenire ad delicti cognitionē, vt sup. dict. est.

Antequam iudex adducat testes in faciem rei, pro illis confirmā-

dis procedere poterit contra ipſum reum infraſcriptis interrogatoriis, videlicet.

Interrogatus,et monitus,vt ſe diſponat omnino veritatem fateri ſuper præmiſſis,cum curiæ conſtet ipſum commiſiſſe tale delictum.

Vel interrogatus,et monitus, vt velit omnino veritatem fateri ſuper præmiſſis, præſertim cum clare probetur ipſum C. tale delictum perpetraſſe,et perſiſtente ipſo reo in negatione poterit interrogari modo infraſcripto, videlicet.

Interrogatus quid dicet ſi in eius faciem probabitur per teſtes fide dignos ipſum C.commiſiſſe tale delictū, et ſic ſuggerere poterit de loco,et tempore commiſſi delicti,prout opportunum videbitur: ſi vero nolit teſtes in faciem rei confrontare,ſed velit ei eligere teſtium examen,procedere poterit infraſcripto interrogatorio, videlicet.

Interrogatus quid dicet ſi in eius faciē apparebit ex dictis,et depoſitionibus teſtiū fide dignorū ipſum C.commiſiſſe tale delictum.

Poſtmodum ad cōueniendum ipſum reum carceratum debet ipſi legi in faciem depoſitio teſtis,ſeu ſocii criminis ſub his verbis videlicet. Tunc ad conuincendum C.de mendaciis, et ad diſponendum ipſum veritatem dicere mandauit per me notarium ſibi legi alta,et intelligibili voce depoſitionem N.habitam ſub tali die in illis verbis videlicet, &c.& ſic regiſtrantur verba teſtis: ſi vero nolit illa regiſtrare poterit iudex dicere ſub tali die, & præſertim in illa reſponſione incipiēte videlicet,&c.& finiente,videlicet, vel vt opportunum ipſi iudici videbitur, & regiſtrata dicta depoſitione, iudex ſubſequetur modo infraſcripto, videlicet.

Qua depoſitione regiſtrata prout ſupra ſibi lecta, et per ipſum bene audita, et intellecta prout aſſeruit fuit per Dominū interrogatus quomodo dicat, quomodo aduerſarius ad depoſitionē ipsā reſpōdeat: et ſucceſſiue perſiſtēte in negatiua interrogetur,videlicet.

Interrogatus et monitus vt velit ſe diſponere ad veritatem fatendam ſuper præmiſſis, præſertim cum videat ſe teſtibus conuinctum,qui veriſimiliter prædicta contra ipſum non dixiſſent ſi vera non fuiſſent et eſſent.

Interrogatus quare velit dictos teſtes prædicta contra ipſum dixiſſe,ſi vera non fuiſſent et eſſent,et poſt ſupradicta interrogatoria et alia ipſi reo facienda, ſi reus adhuc perſiſtat in negatiua ſic erit procedendum.

Ex tunc Dominus ad magis conuincendum ipſum C. de mendaciis, et diſponendum ipſum veritatem dicere mandauit ad ipſius faciem adduci N.

Quo adducto,et facta inter eos mutua recognitione perſonarū

et

& nominum fuit prædictus adductus medio eius Iuramento testis; &c. corporaliter per ipsum sacrosanctis scripturis, & per Dominum interrogatus an ea quæ dixit, & deposuit contra N. constitutum hic præsentem fuerit, & sint vera, & pro veritate dixerit, & deposuerit. Respondet, &c.

Et lecta soli ipsius depositione in verbis supra registratis in præsentia supradicti N.C. fuit per Dominum adductus.

Interrogatus an ea, quæ modo legi audiuit, sint illa eadem, quæ ipse dixit, & deposuit circa N. hic præsentem C. & bene aduertat super his veritatem dicere. Respondit, &c.

Et aduertendum est quod omnes responsiones tam reum, quam testium sunt ad longum extendendæ, vt clarius totus facti veritas haberi possit.

Ex tunc Dominus conuersus ad dictum N.C. interrogauit ipsum an adhuc sit dispositus veritatem dicere super præmissis, & quid modo dicat aduersarius contra responsiones præfatas & si negat.

Præsente dicto adducto, & replicante, & debet adductus hic in substantia replicare siue recensere in præsentia rei omnia, quæ contra reum deposuit, & in hoc debet esse valde oculatus, & circunspectus iudex ne adducat testes in vacillationem, si hoc ad finem veritatem indagandi tantummodo, aliter esset minister Diaboli.

Et factis multis replicationibus hinc inde per adductum & reum C. Dominus sic debet pronunciare.

Ex tunc Dominus cum vnusquisque persisteret in suo dicto mandauit de loco examinis dictum adductum separari, & in locũ suum reponi, vel eum licentiaui, & successiue fuit dictus C. per Dominum interrogatus, & cũ duobus, vel tribus interrogatorijs potest conclu di examen & inter cætera interrogatoria potest reus interrogari hoc modo, videlicet;

Interrogatus qualiter velit prædicti testes qui nullam habent inimicitiam cum ipso constituto nec aliquod sentiant commodum ex prædicta eorum depositione in eius fauorem dixissent si veram non fuissent & essent, & post multa interrogatoria se adhuc in pertinacia persistat, debet ita pronunciare.

Et tunc D. ad magis conuincendum ipsum C. de mendacijs mandauit ad ipsius faciem iterum adduci N. supradictum, quo sic adducto & medio iuramento prædictus adductus pro D.

Interrogatus an in rei veritate ea quæ deposuit circa N.C. fuerint & sint vera modis & formis, quibus ipse dixit & deposuit, & si reus in negatoria persistat D. ita debet procedere, & pronunciare contra socium criminis, siue alium in habilem ex delicto, vt ipsum reum, & alios nominatos per ipsum afficiatos.

Ex tunc D. ad tollendam omnem dubietatem quæ circa personam,& dicta ipsius adducti oriri posse ad magis afficiendum ipsum C.& alios nominatos per ipsum,ad omnem alium meliorem finem & effectum mandauit D. adductum in præsentia & conspectu caput ipsius C.necnon N.& N.complicium,& per ipsum nominatorum de mandato D.adductorum ad locum solitum torturæ adduci, ibidéq; spoliari ligari, & in finem eleuari.

Qui sic adductus, spoliatus, & in finem eleuatus fuit per D. interrogatus vt eadem ingenue dicat an sit vera, & pro veritate dixerit ea quæ deposuit circa N.& N.hic præsentẽ constitutũ.Respõdit:

Tunc faciat Iudex, vt ille adductus sic in tortura recenseat substantialiter ea quæ deposuit circa constitutum & alios præsentes, & eorũ examine & interim adductus permaneat in tortura,& si omnes permaneat in eorum dictis ille adductus deponatur de tortura.

Postea interrogatur super eiusdem præsentibus omnibus complicibus,& his peractis ille tortus & pariter omnes consocij adducti separentur à loco examinis, & remaneat in examine, ille reus C.qui poterit postmodum in eorum examine, sine in alio proxime faciendo,conqueri in caput proprium.

Si reus appareat conuinctus, & Iudex velit illum torqueri pro habenda confessione incidenter, nec postea appellet, debet ita procedi, videlicet.

Quod reus non interrogetur super facto principali,de quo est cõuictus,sed tantum super circumstantijs, qualitatibus complicibus tractatu, & alijs similibus,super quibus torqueatur, cum protestatione,quod non intendit ipsum torquere super facto principali, ex quo est conuictus, sed tantum super circumstantijs, qualitatibus, complicibus, tractatu & pro vlteriori veritate habenda torqueri.

Si reus reuocauerit confessione sponte factam, vel confessionem ratificatam iam facta prius in tortura legitimis præcedentibus inditiis,quæ purificantur cum confessione spontanea. Iudex debet in primis procuratore, vt reus recenseat saltem in substantia ea quæ fassus fuerat, postmodum legatur ipsi reo ipsius confessio facta, & suadeatur ad recognoscendũ veritatem,in ea pedes figendo, ostendendo semper credere confessionem fuisse,& esse veram,& per ipsũ reum non posse,nec debere recusari dicta confessio,cum fuerit spontanea,& à se ipso ratificata,ibidem,& ipsi reo adducantur per Iudicem omnes rationes, ex quibus colligi posset confessionẽ per ipsũ factam fuisse & esse veram,& postmodum subiungantur per eundem Iudicem, quod stantibus præmissis verisimiliter colligi potest ipsũ fuisse subornatum,& instructum ad eius confessionem reuocanda,& interrogetur ad longum super subornationibus, & instructionibus,

bus, & si adhuc in negatiua pertinaciter persistat, & ad confessionem suam redire nolit torqueatur cum isto decreto, videlicet.

Ex tunc dominus visis & consideratis prædictis, attenta ipsius confessione, & ratificatione quæ ex tali præsumptione dignosci potest esse veram, & attento, quod ipse Reus nititur eandem confessionem reuocare. Vnde facile colligi potest eum fuisse subornatum & ab aliquo, siue aliquibus instructum, & doctum atq; inductum ad confessionem reuocandam, pro dignoscendis subornationibus, & vlteriori veritate habenda circa præmissa mandauit præfatum C. ad locum solitum torturæ adduci, ibidemq; spoliari, ligari, & in finem eleuari & torqueri, cum protestatione in forma, quod non intendit ipsum torqueri super ab ipso confessatis.

Si vero reuocauit confessionem factam in torturæ legitimis præcedentib. inditijs, & adhuc non ratificatam, procedere poterit Iudex sicut dictum est supra in confessione, spontanea & ratificata, ad hoc vt cognosci possit in quo dicto reus persistat: persistes enim in eius reuocatione, non poterit damnari legitime.

Si vero in secundo examine fuerit interrogatus si cogitauerit, vel deliberauerit, vel si adhuc sic dispofuerit melius veritatem dicere quam dixit in alijs examinibus & interrogatorijs sibi factis, & postmodum fuerit interrogatus an super quibus fuit alias examinatus, veritatem dixisset & ipse reus respondeat non recordari super quib. alias fuit examinatus, posset per infrascriptam interrogationem inuolui.

Interrogatus, & monitus vt respondeat præcise super quib. alias fuit examinatus, cum non sit verisimiliter ipsum de illis non recordari: præsertim cum fuerit de recenti examinatus & super facto proprio.

Et D. bene aduertat præcise ipsum respondere super præmissis, alias prout debetur per opportunæ iuris remedia.

Et replicante Domino, vt pertinenter, & præcise respondeat super præmissis, & non sit ita pertinax in suis responsionib. respondendo pertinaciter cuilibet interrogationi, quod non recordatur cum sic respondendo reddat se valde suspectum de delicto: alias pro præcisa responsione habenda necesse erit contra ipsum deuenire ad opportuna iuris remedia.

Et reo persistente adhuc in pertinacia si interrogatio contineat factum principale siue circumstantiam facti principalis videlicet de loco siue de tempore delicto commissi Iudex poterit procedere contra ipsum pro præcisa responsione habenda cum hoc decreto, videlicet.

Tunc Dominus videns ipsum C. in pertinacia persistentem, &

fuerat,& reperiuntur scripta à notario,esset reus modo infrascripto interrogandus,videlicet;

Interrogatus & monitus vt bene aduertat super his veritatem dicere, cum alias examinatus præfata dixerit, & fassus fuerit, & se ad suum dictum redierit, erit interrogandus modo infrascripto, videlicet;

Interrogatus,& monitus,vt congruam rationem reddat quare præfata negauerat,cum non sit verisimile ipsum non fuisse recordatum de confessis & dictis per ipsum, præsertim cum simus in facto notabilis,& de recenti.

Si vero negauerit ea dixisse,se & fassum esse post supradictum factum interrogatum,erit interrogandus,videlicet.

Interrogatus quid dicet si in eius faciam apparebit ipsum C.præfata dixisse,& fassum esse in suis constitutis.

Tunc D.ad conuincendum ipsum C.de mendacio,& ad disponendum ipsum melius veritatem dicere, mandauit in eius faciem sibi legi ipsiusmet C. examen habitum præsenti processu sub die, etc. præsertim in illa parte incipiente, etc. et hic registretur ipsius C. confessio, postmodum subiungatur quo examine sic vt supra registrato sibi lecto per me Notarium de mandato Domini, et per ipsum C.bene audito et intellecto prout asseruit,fuit per D. etc.

Interrogatus,quid modo dicat,et quomodo audeat amplius negare præfata dixisse,et fassum fuisse vel esse vel quid modo aduersus præfata replicet, persistens in pertinacia erit interrogandus, etc.

Interrogatus si ad ipsum aliàs examinan. super premissis interrogauerint Iudex et Notarius vt per eum dicto constituto sibi facto, aliàs,et modo lecto apparet.

Interrogatus quomodo si tam audax ad prædictam negan. si ad ipsum,scilicet examinau. internenerint Iudex et Notarius, si affirmauerit Reus aliter fuisse scriptum quam ab eo dictum.

Interrogatus ad quid Notarius prædicta scripsisset, si per ipsum C.non fuissent dicta.

Et admonente D. vt bene aduertat super præmissis veritatem dicere: cum non sit verisimile aliter fuisse scriptum à Notario quam ab ipso C.dictum,præsertim cum fuit examinatus, coram Iudice & Notario.

Et replicante D.ipsum C.dixisse et factum fuisse præfata modis et formis quib. legi audiuit et sic merã veritatẽ se habere, atq; in his iure optimo maiorẽ fidẽ adhiberi Notario quã ipsi C.aliter asserẽti et propterea recedat ab eius pertinacia et libere veritatẽ fateatur.

Et successiue adducantur per iudicem aliæ rationes fortasse ex processu apparentes ex quib. posset coniecturari et colligi ipsum C.

ad

ad præsens conari eius dictum, & confessionem reuocare, aduertendo semper ipsum vt veritatem dicere velit: etsi denuo ad confessionem redierit, interrogetur quare conatus fuerit eius dictum siue dictam eius confessionem reuocare, & instare pro congrua responsione. Nam instante poterit adducere reum ad faten. delictum siue saltem ad fatendum aliquid sibi præiudiciale. Itaque animosius deuenire poterit contra eum ad torturam, illa enim reuocatio confessionis & pertinaciæ arguunt dolum. Si reus asserit Notarium inscribendo errasse, erit sic interrogandus videlicet.

Interrogatus, & monitus vt velit super prædictis omnimodam veritatem dicere, cum non sit credendum Notarium in præfata scribendo errasse, sed potius ipsum C. eius confessionem dolose reuocare, & in his vere creditur Notario: præsertim cum ad ipsum examinan. interuenerit Iudex & Notarius.

Si apparet dictum Reum reiterasse alias eius confessionem, subiungatur.

Et dictus D. ipsum C. alias examinatum ac iterasse dictam eius confessionem sibi superius lectam: & propterea non sit tam pertinax in prædicta negando, & libere veritatē dicat super præmissis.

In Dei nomine Amen, &c. Anno, &c.

DAmnum quod quis sua culpa sentit, sibi debet non alijs imputari.

Locupletari non debet aliquis cum alterius iact.

Si quis tacet non fatetur, sed nec vtique negare videtur.

Cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus.

Cum quid vna via prohibetur alicui, ad id aliæ non debet admitti.

Cum quid prohibetur, prohibētur omnia quæ sequuntur ex illo.

Modus seruandus in ratificationibus.

INterrogatus si omnia dicta & confessata per ipsum in vltimo constituto sibi facto fuerint & sint vera, & pro veritate dixerit, & fassus fuerit. Respondit, &c.

Et lecto sibi præcedenti constituto habito sub die, &c. in tali libro, &c. præsertim in illa parte incipiente in eius responsione, &c. per me Notarium de verbo ad verbum de mandato D. & per ipsum C. bene audito & intellecto prout etiam fuit per D.

Interrogatus, an ea omnia quæ modo sibi lecta fuerunt, sint per eū dicta, & cōfessata, modis, & formis quibus legi audiuit. Resp. &c.

Et

Et dictus D. vt recenseat modo pro veritate in substantia seriatim & succinte citra quodcunq. mendacium omnia, quę in dicto examine, sibi lecto dixit, & fassus fuit Respondit. &c.

Interrogatus si velit prædictis confessatis & dictis per ipsum aliquid addere, vel minuere, vel potius ea tanquam vere ratificare & approbare, & modo ratificet & approbet, etsi quæ mendacia in eis dixerit, illa libere recuset, & corrigat solum Deum præ oculis habens.

Interrogatus si occurrat ipsi C. aliqua alia pro veritate dicere, vltra ea quæ dixit & fassus fuit, &c.

Et perfecto examine est proceden cum infradicto decreto, videlicet.

Tunc D. acceptatis, &c. dimisit examen, & mandauit ipsum C. poni ad largam, cum termino trium dierum, ad faciendum omnes, & singulas eius defensiones, habitis tamen testibus pro rite & recte examinatis copias, &c. & absque præiudicio vlterioris processus, & examinis, &c.

In recognitione banniti, seu condemnati procedendum est modo infrascripto.

PRoducat prius in faciem rei sententiam capitalem contra ipsum Reum; postmodum scribatur. Constitutus tamen, & absque præiudicio sententiæ capitalis & vltimi supplitij latæ contra ipsum, de quo expresse protestatur fuit per Dominum interrogatus si vnquam ipse C. fuerit inquisitus, processatus, banditus, & condemnatus ex aliquo crimine, de quibus, Respondit, &c.

Interrogatus, & monitus, vt bene aduertat, & dicat veritatem, quia Curiæ constat ipsum C. fuisse condemnatum ex causa dicti homicidij in pœnam vltimi supplitij. Respondit, &c.

Ex tunc D. ad conuincendum ipsum constitutum, & ad melius veritatem dicere disponendum mandauit per me Notarium sibi legi quandam condemnationem capitalem existentem in tali libro cum data sub tale die, &c. cum mense, &c. sub rogatu N. Notarij tenoris & continentiæ, videlicet. Et registretur sententia de verbo ad verbum.

Qua registrata, & lecta, & vulgari sermone exposita per Notarium de verbo ad verbum, alta & intelligibili voce, & per ipsum C. bene audita & intellecta, vt asseruit fuit per Dominum interrogatus.

Si vero non vis dictam sententiam registrare poteris procedere hoc modo, videlicet sub rogitu talis Notarij, qua condemnatione

sibi

R. P. D. L I T T A.

Romana Census. Lunæ 5. Iunij 1600.

A R G V M E N T V M.

Via exequutiua obligationis Cameralis, an censeatur vulnerata per sententiam latam contra instrumentum, cui adhęret obligatio, quando antea fuerant latę aliæ sententię pro dicto instrumento.

S V M M A R I V M.

Exequutiue procedi non potest vigore obligationis Cameralis, vbi illa fuit vulnerata per sententiam, num. 1.

Obligatio Cameralis non dicitur vulnerata, vbi pro validitate contractus, cui adhæret obligatio, plures sunt latæ sententiæ, & tandem vna lata fuit, qua omnes dictæ sententiæ reuocantur, & contractus ipse nullus declaratur, sed solum vbi per primam contractus declaratur nullus, num. 2.

Contrarium vero num. 2. vbi affertur ratio.

Causa effecta semel appellabilis, semper durat appellabilis, nu. 2.

Clausula quatenus de iure restringit præcedentia ad terminos iuris, num. 3.

Legitimatio personarum est necessaria etiam vbi agitur exequutiuè, num. 4.

Cessionarius non prohibetur vti exceptionibus cedenti competentibus, num. 5.

Procurator conditionem Domini meliorem, non autem peiorem facere potest, num. 6.

Renunciatio requirit speciale mandatum cum expressione iuris, cui renunciatur, num. 6.

D E C I S I O

1 DOmini steterunt in resolutis sub die 28. Iunij anni præteriti eo præcipue fundamento, quod non potuerit exequutiuè procedi, stante quod obligatio Cameralis fuit vulnerata per sententiam Bracelli, vt latius dicitur in dicta decisione.

2 Nec Dominis placuerunt deducta per Informantes pro Rentijs quod videlicet obligatio Cameralis non dicitur vulnerata vbi pro vali-

validitate contractus, cui cohæret obligatio ipsa, plures sententiæ latę sint, & tandem vna feratur, qua dictæ sententię reuocentur, & contractus ipse nullus declaretur, sed solum vbi per primam sententiam contractus, cui cohæret obligatio Cameralis, declaratur nullus, siquidem quia hæc distinctio iure non probatur, & negari cum veritate non potest, dictum vulnus, quia aut ista sententia Bracelli reuocatoria præcedentium, & quæ censum ipsum nullum & inexigibilem declarat, facit transitum in iudicatum, & hoc casu vulnus lethale remanet, cum talis sententia posterior censum perimit, & sententias canonizatorias illius per prius latas, faciatq; vt dici solet, de nigro album, aut fuit suspensa per appellationem, prout vere suspensa fuit, & vulnus remanet, sed in pendenti donec tollatur per contrariam sententiam, vel lethale efficiatur confirmatione posterioris sententiæ. Vnde interim non potuit executiuè procedi, cum causa semel effecta appellabilis duret appellabilis, & appellatione pendente, nihil sit inuocandum iuribus vulgatis.

3 Nec clausula illa, de qua in commissione dictæ appellationis, quod procederet ad exequutionem obligationis Cameralis pro fructibus census decursis, & non solutis quicquam facit, &c. stantibus illis verbis subsequentibus quatenus de iure exequendi &c. quæ illam restringunt ad terminos iuris secundum quos exequi non debet ex supradictis. Placuit Dominis aliud fundamentum decisionis deductum ex non legitimatione personæ Lapani, & ex defectu citationis Iulio Capocephale, quia cum Lapanus se faceret hæredem Isabellę, & hæc peteret exequi mandatum alias relaxatum ad fauorem dictæ Isabellę, & Iulia vera hæres illius vigore secundi testamenti, & admissa in dicto iudicio se opposuerit negando illum talem esse, qualem se faciebat, & protestando tenebatur Lapanus in primis, & ante omnia iustificare dictam qualitatem hæredis, nec ad vlteriora procedere poterat, maxime non citata ipsa Iulia ex deductis in dicta decisione.

4 Quibus non obstat, quod exequutiue procederetur, quia, vt dictum est, non poterat procedere exequutiue vltra quod etiam in executiuis necessaria est legitimatio personarum, & partis citatio, vt respectu dictæ literæ legitimationis post alios de communi testando tenet Dec. in l. fi. nu. 47. C. de edict. Diu. Adr. Tollen. & respectu dictę citationis probat text. in l. 1. ibi si ceperit ex sententia conueniri. C. de Iuris, & facti ignorantia, & ex quibus tenet Afin. in sua prax. par. 1. §. 31. c. 4.

5 Nec obstat, quod Eques Perbenedictus fuerit in quolibet actu dicti Iudicij citatus; quia cum hodie Perbenedicti non tantum veniant vti hæredes illius Equitis, sed etiam vti cessionarij dictæ Iu-

liæ

liæ non prohibentur vti vtriusque, & sic etiam exceptione, qua ipsamet Iulia vti posset. Aym. consil. 166. in fin. cons. 298. num. 8. Dec. consil. 247. in fin. & Paris. cons. 21. num. 22. lib. 4.

6 Et ad deducta circa cautionem petitam per Procuratorem Equitis Perbenedicti fuit responsum ex ea non posse inferri ad renunciationem nullitatis subhastationis, de qua agitur, & quæ ipsam petitionem longe præcesserat cum defectu potestatis ipsius Procuratoris, qui facto suo conditionem Domini meliorem, sed non deteriorem facere potest, l. si quis mihi bona. §. sed si mandauit ff. de acquir. hæred. cum aliis Cresc. decis. 8. & 9. de renunc. in impress. tum quia ad renunciandum requiritur speciale mandatum cum expressione iuris renunciandi Rolan. cons. 11. nu. 18. lib. 1. Put. decis. 100. nu. 1. lib. 2. tum etiam quia deducta circa huiusmodi cautionem non applicantur respectu Iulię, quæ illam non petijt, nec ei aliquò modo consensit, vnde cum hodie Domini de Perbenedictis non tantum veniant vti hæredes dicti Equitis, sed etiam vti cessionarij dictæ Iuliæ, iure merito non prohibentur dare de nullitate subhastationis, & aliorum, quæ subsequuta sunt ex supradictis, & alijs hic latius deductis per Informantes.

R. P. D. LITTA.

Romana Census de Aptis Lunæ 17. Maij 1599.

ARGVMENTVM.

Excussio, quando non sit necessaria contra principalem, vt possit agi contra fideiussorem, & ex quibus dicatur excussio sufficienter facta.

SVMMARIVM.

Fideiussor non tenetur, nisi prius sit facta debita diligentia contra principalem debitorem, num. 1.

Factis, quando principalis debitor est absens a loco iudicij, & constat notorie eum non esse soluendo, num. 1. & nu. 2. vbi quod non requiritur sententia declaratoria, quod principalis debitor non sit soluendo, vbi id est notorium.

Decoctus notorius dicitur notoria non soluendo, num. 2.

Sententia declaratoria iudicis non requiritur in notorio quod committitur actu permanente, num. 2.

Excussis

Excussio sufficienter facta dicitur, vbi nuncius ad exequendum deputatus retulit se facta diligentia in bonis debitoris nihil inuenisse n. 2. vbi quod ita seruatur de stylo coram A.C. in censuris, quæ dantur tantum in subsidium.

Excussio, quando esset difficilis, vel frustratoria extra territorium ius dicentis, debet fieri in loco contractus tantum. nu. 3.

DECISIO

DOmini resoluerunt Dominum Alexandrum non teneri facere alias diligentias contra Venturinos, quia licet Dominus Maluicinus iuxta tenorem suæ obligationis non teneatur, nisi facta prius debita diligentia contra Venturinos principales creditores iuxta dispositionem Authenticæ præsente. C. de fideiuss. attamen excussio principalis de iure non est tunc facienda, quando debitor est absens a loco iudicij, & constet notorie, eum non esse soluendo glos. in l. decem. ff. de verb. oblig. Capic. decis. 54. Veral. decis. 233. num. 10. par. 2. de Comm. Cornel. cons. 152. lib. 4. late Andr. Gail. pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 27. Mynsing. obseruat. 15. centur. 2. & Gabr. de fideiuss. concl. 1. num. 53.

2 Nec hoc in casu videtur necessaria sententia Iudicis declarantis prius dictos Venturinos non esse soluendos ad effectum, vt contra Maluicinum agi possit ad tract. per Gabr. vbi supra. nu. 50. Quia stante publica cessatione rationis Bancharię in Vrbe, & quod se absentarunt, satis notoria dicitur eorum decoctio, & per consequẽs notorium etiam videtur, eos non esse soluendo. Aym. cons. 201. nu. 45. & in notorio, quod committitur actu permanente Iudicis, sententia declaratoria non est necessaria. Grammat. decis. 105. num. 16. Vltra quod de sufficienti excussione, tũc etiam constare videretur, vbi Nuncius ad exequendum deputatus per iudicem detulisset in actis, quod facta diligentia pro facienda dicta exequutione in bonis territorium, nihil inuenit, vt notat Butrig. in authent. hoc ita si debitor. C. de pignor. Angel. Aret. in §. item si quis in fraudem. nu. 13. & Ias. num. 87. Instit. de action. qui modus seruatur coram Auditore Cameræ in censuris, quæ non dantur, nisi in subsidium, vt omnibus notum est.

3 Et ad illud, quod Venturini principales debitores possideant bona Pisis, cum quibus possit satisfieri Domino Alexandro fuit respon sum hoc non probari pro parte Maluicini, prout probari deberet, cum sit fundamentum suæ intentionis, immo de contrario constare ex attestationibus datis pro parte Domini Alexandri, vltra quod cum contractus, cui accessit Maluicinus, & cuius vigore agitur, sit

factus

factus in Vrbe, & non Pisis ipsius contractus ad effectum, de quo agitur, spectari debet, & non alius, maxime quando difficilis redditur, vel alias frustratoria excussio ipsa extra territorium ius dicentis aliqua de causa, vel ratione, vt notat. Bald. in l. sciendum. §. 1. ff. qui satisdare cogant. Cappel. Tholos. dec. 197. nu. 3. Negus. de pign. primo memb. 8. par. num. 4. & Gabr. vbi supra. nu. 61. prout hoc in casu sequi videtur, tum quia in Ciuitate Pisarum talis excussio fieri non solet, nisi prius obtento exequatur, vt omnibus notum est, tum etiam quia pro parte Domini Alexandri tot exhibentur credita liquida hoc suo anteriora, pro quibus etiam contra prædictos relaxata fuerunt mandata exequutiua, quæ ars orbent bona relictorum, etiam quod illa longe plura essent, quam prætendunt per ipsum Dominum Maluicinum, quo fit, vt non tantum difficilis, sed omnino frustratoria videatur, & consequenter non necessaria ex prædictis, & aiijs hic latius per Informantes deductis, &c.

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D. CARD. BONONIEN.

Romana societatis Officiorum. Lunæ 12. Nouembris. 1601.

ARGVMENTVM.

Pupillus ualide obligatur per tutorem, ubi obligatio uersa fuit in utilitatem pupilli, etiam absque solennitatibus statuarijs. Item An tutor ante confectionem inuentarij dicatur tutor, & an gesta per tutorem, pendente accusatione suspecti, ualeant.

SVMMARIVM.

Tutor valide obligat pupillum, vbi constat de versione in vtilitatem pupilli. nu. 1.

Versia in vtilitatem probatur ex euentu subsequuto num. 1.

Tutor, qui omisit facere inuentarium, & alia solennia, dicitur nihilominus tutor, licet possit vt suspectus remoueri. nu. 2. vbi maxime in eo qui palam, & publice se pro tutore gerit, & in his, quæ concernunt commodum pupilli. 2

Decretum conditionale non præstita conditione euanescit. num. 3.

Decretum factum cum intimatione ea non sequuta non efficit. n. 3.

Pupillus valide obligatur absque solennitatibus statutarijs, stante versione in vtilitatem ipsius. nu. 3.
Locupletari cum alterius iactura nemo debet. nu. 3.
Tutori censetur interdicta administratio pendente accusatione suspecti, nu. 4. vbi tamen quod debet interuenire scientia in ijs, qui cum eo contrahunt ad effectum vt nō valeant gesta per ipsum.

DECISIO

DOmini resoluerunt potuisse Gomesium obligare pupillum in societatibus officiorum, de quibus agitur, cum pecuniæ acceptæ fuerint in vtilitatem pupilli erogatæ. l. tutor. in princ. ff. de pignor. act. l. si in rem. C. quando ex facto tut. gl. in l. si is qui. in princ. in verbo obligari; & ibi Bar. ff. de pignor. act. accepit enim Gomesius huiusmodi pecunias pro secatione instantis messis, & secundum calculum periti de consensu partium per iudicem deputati iuncta fide nobilium primariorum, non extabant in manibus tutoris tot pecuniæ, quæ sufficerent pro recollectione subsequuta, satis probetur pecunias versas in vtilitatem pupilli. Bald. consil. 353. nu. 2. lib. 3. Feder. de Sen. consil. 119. num. 4. Rom. in l. ciuitas sub num. 8. vbi etiam Alex. sub num. 11. & 12. ff. de priuil. credit. præsertim propter breuitatem temporis, quæ intercessit d. l. si ventri. §. fin. vbi Bart. in princ. Rip. num. 10. Ang. in l. in summa. vers. hoc autem limita. C. de pignor.

2 Non obstat quod obijcitur, Gomesium non fecisse inuentarium & alia solennia, quia nihilominus tutor erat, & gesta per ipsum tenebant, licet potuisset, vt suspectus remoueri. Bart. in l. tutor qui repertorium, sub num. 7. vers. contrarium puto. ff. de administr. tutor. Salic. in l. tutores. sub num. 7. vers. aut interim administrat. C. eod. tit. Abb. in c. ex parte, nu. 6. vbi etiam Dec. num. 22. de appell. Com.. consf. 13. aut 15. circa med. vers. & hoc voluit. Bart. Alex. consf. 88. nu 8. lib. 2. Ruin. consil. 89. nu. 6. lib. 5. Abb. consil. 21. nu. 2. Put. dec. 287. lib. 1. quod eo magis procedit, cùm Gomesius palam, & publice administraret, & pro tutore se gereret. Soc. consf. 153. nu. 3. lib. 2. Chassan. decis. 192. Caput. decis. 323. part. tertia. Accoramb. decis. 18. lib. 2. & fuit dictum in vna Romana lucri dotis coram Cantuccio die 13. Decembris, & in vna Foroliuien. Iuris patronatus 25. Octobris 1598. coram Reuerendo Patre Domino meo Lancellotto præsertim in negotio, quod non solum concernebat commodum pupilli, sed etiam celeritatem desiderabat, ne messis iam matura periret. Bart. in l. legitimos. in fine. ff. de legit. tut. Bald. in l. fin. in princ. C. de tut. & curat. qui satis non ded. Salyc. in l. tutores.

in

in fine. C.de administr.tut. Dec.in d.cap.ex parte.nu. 21. Ruin.consil. 108.num. 13.lib.1.Thom de Ian.dec.28.

3 Non obstat,quod Gomesio fuerit datus adiutus, quia fuit datus sub conditione,quod præstaret cautionem,quia non præstita decretum euanuit.l hæc venditio.in princ.ff.de contr.empt.l. necessario. §.quod si pendente.ff.de peric.& comm. rei vend. & cum decretum fuisset factum cum intimatione,quæ non reperitur facta,non afficiebat ipsum Gomesium.Put.dec. 174.li.1.10. Paul. de 121.cum nec etiam appareat ad eius noticiam deuenisse. Caputaq.decis. 322. n. 4.parte 2. Non obstat quod non interuenerit decretum iudicis, & aliæ solennitates statutariæ, quia placebant Dominis responsiones per Informantes datæ,præsertim stante versione in vtilitatem pupilli.l.vtere.& l.si.prædium §.emptor.C.de præd.minor.l.si pupillorum.§. si obligauerit.ff.de reb. eor. ne alias pupillus cum aliorum iactura,& damno locupletaretur.l.nam hoc.ff.de cond.indep.c. locupletari.de reg.iur. in 6.

4 Ex quibus etiam tollebatur,quod pendente accusatione suspecti, fuisset ipso iure interdicta administratio Gomesio, vltra quod istud esset verum, si interuenisset sciencia illorum, qui dederunt pecuniam.l. quod si forte.§.1.vers.idem dico,& si sciens.ff. de solut. cetera bene tolluntur per Informantes.

FINIS.

ELENCVS
LIBRORVM
ET CAPITVM
IN HAC A. C. PRAXI
contentorum.

Ex Libro Primo. Cap. I.

De

EX Libro Secundo.

Ex Libro Tertio.

De

Ex Libro Quarto.

INDEX

LOCVPLETISSIMVS
VERBORVM, AC RERVM PRACTICABILIVM

SCITV, ET NOTATV DIGNORVM, QVAE in hoc A.C. praxis nouissime impresso libello continentur miro ordine, & Alphabetica serie in legentium gratiam digestus.

A

Et

Et

E

&

G

H

I

Male

Aliud

Aliud

Nun-

Re-

Sen-

T

Et

F I N I S.

R O M AE, Ex Typographia Andreæ Phæi. MDCXXI.

SVPERIORVM PERMISSV.

Q.e.12

* Documentazione fotografica, spolveratura, controllo della numerazione e numerazione a matita delle carte che ne sono prive.
* Recupero dei bollini, scucitura, pulitura a secco..
* Lavaggio in acqua tiepida, deacidificazione in bicarbonato di calcio, ricollatura dei fogli con Tylose MH 300p al 2% in soluzione acquosa.
* Sutura di tagli e lacerazioni, rinforzo delle pieghe centrali dei bifogli, con carta velina 25502; reintegrazione delle parti mancanti con carta giapponese 25517 e Tylose MH 300p al 4% in soluzione acquosa; spianamento dei fogli tra carte assorbente e cartone.
* Ricomposizione dei fascicoli e del blocco del libro, preparazione di nuove carte di guardia, cucitura a pieno punto su tre nervi singoli in spago, indorsatura con carta giapponese, capitelli bicolori su capra allumata.
* Nuova legatura in piena pergamena semifloscia con capitelli passanti.
* Cartella per la conservazione della legatura originale.
* Documentazione fotografica del libro finito.

Roma, novembre 1995

STUDIO AF S.R.L.